ISSN 1857-0976
E-ISSN 2953-6898
DOI 10.5281/zenodo.14863035

DEPARTAMENTUL ȘTIINȚĂ
Scientific Department

ANALE ȘTIINȚIFICE

ale Academiei „Ștefan cel Mare”
a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova

ȘTIINȚE JURIDICE

SCIENTIFIC ANNALS

of the Academy “Stefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs
of the Republic of Moldova

LEGAL SCIENCES

Nr. 20

Chișinău, 2024

CZU 34:378.635.5(478-25)(082)
A 48

TIPUL B

DECIZIA
Consiliului de conducere al ANACEC nr. 15 din 26 februarie 2021

Revista este indexată în bazele de date internaționale:
The journal is indexed in international databases:

COLEGIUL TEHNIC DE REDACȚIE

Redactare:
Iulian BOGATU
Nicolae JANTÎC

Redactare în limba engleză:
Angela PARENIUC

Tehnoredactare
și procesare computerizată:
Natalia CONDRAT
Ala ANTONIUC

Desing copertă & machetare:
Ruslan CONDRAT

Adresa redacției:
str. Gh. Asachi nr. 21, mun. Chișinău, MD - 2009, Republica Moldova

pagina web: https://www.academy.police.md/reviste

ISBN 978-9975-135-98-6

ANALE ȘTIINȚIFICE

ale Academiei „Ștefan cel Mare”
a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova

ȘTIINȚE JURIDICE

SCIENTIFIC ANNALS

of the Academy “Stefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs
of the Republic of Moldova

LEGAL SCIENCES

Colegiul de redacție:

Redactor-șef: dr. **Iurie Larii**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Redactor-șef adjunct: dr. **Radion Cojocaru**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Membri:

din străinătate:

dr. **Costică Voicu**, prof. univ., Universitatea „Spiru Haret” din București, România

др. **Виктор Н. Бесчастный**, профессор, руководитель Секретариата Конституционного Суда Украины, заслуженный юрист Украины

dr. **Nelu Niță**, prof. univ., Universitatea „George Bacovia”, Bacău, România

dr. **George-Marius Țical**, prof. univ., membru titular al Academiei de Științe a Securității Naționale (București, România), membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România, Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România

dr. **Cezar Peța**, prof. univ., Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România

dr. hab. **Pavel Moraru**, conf. univ., Departamentul Relații Internaționale, Științe Politice și Studii de Securitate al Facultății de Științe Socio-Umane a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, România

dr. **Mihail David**, International Police Association, Constanța, România

dr. **Bogdan Cătălin Păun**, avocat, Baroul jud. Prahova, Ploiești, România

din Republica Moldova:

dr. hab. **Valeriu Cușnir**, prof. univ., Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Universitatea de Stat din Moldova

dr. hab. **Dinu Ostavciuc**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. hab. **Boris Glavan**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. hab. **Gheorghe Gladchi**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare”a MAI

dr. hab. **Sergiu Brînză**, prof. univ., Universitatea de Stat din Moldova

dr. **Simion Carp**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Vitalie Stati**, prof. univ.,Universitatea de Stat din Moldova

dr. **Ștefan Belecciu**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Tudor Osoianu**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Iurie Odagiu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Igor Trofimov**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Veaceslav Ursu**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Vitalie Ionașcu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Marian Gherman**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Alexandru Pareniuc**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Liliana Creangă**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Oleg Rusu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Valentin Chirița**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare”

dr. **Constantin Rusnac**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Alexandru Cicala**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Ruslan Condrat, master în drept, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Articolele au fost recenzate.
Responsabilitatea pentru conținutul științific al articolelor revine autorilor

Editorial Board:

Editor-in-chief: PhD **Iurie Larii**, university professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

Deputy Editor-in-chief: PhD **Radion Cojocaru**, university professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

Members:

from abroad:

PhD **Costica Voicu**, university professor, Spiru Haret University, Bucharest, Romania

PhD **Victor N. Beschastny**, university professor, head of the Secretariat of the Constitutional Court of Ukraine, honored lawyer of Ukraine

PhD **Nelu Nita**, university professor, "George Bacovia" University, Bacau, Romania

PhD **George-Marius Tical**, university professor, full member of the Academy of National Security Sciences (București, Romania), associate member of the Romanian Academy of Scientists, University „Andrei Saguna", Constanta, Romania

PhD **Cezar Peta**, university professor, University "Andrei Saguna", Constanta, Romania

PhD **Pavel Moraru**, associate professor, Department of International Relations, Political Science and Security Studies of the Faculty of Socio-Human Sciences of the University "Lucian Blaga" from Sibiu, Romania

PhD **Mihail David**, International Police Association, Constanta, Romania

PhD **Bogdan Catalin Paun**, lawyer, Prahova County, Ploiesti, Romania

from Republic of Moldova:

PhDhab. **Valeriu Cusnir**, university professor, Institute for Legal, Political and Sociological Research State University of Moldova

PhDhab. **Dinu Ostavciuc**, associate professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

PhDhab. **Boris Glavan**, associate professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

PhD hab. **Gheorghe Gladchi**, university professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

PhD hab., **Sergiu Brînză**, university professor, State University of Moldova

PhD **Simion Carp**, university professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

PhD **Vitalie Stati**, university professor, State University of Moldova

PhD **Stefan Belecciu**, university professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

PhD **Tudor Osoianu**, university professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

PhD **Iurie Odagiu**, associate professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

PhD **Igor Trofimov**, associate professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

PhD **Veaceslav Ursu**, university professor, Academy "Ștefan cel Mare"

PhD **Marian Gherman**, university professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

PhD **Vitalie Ionașcu**, associate professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

PhD **Alexandru Pareniuc**, associate professor, Academy "Ștefan cel Mare"

PhD **Liliana Creanga**, associate professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

PhD **Oleg Rusu**, associate professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

PhD **Valentin Chirița**, associate professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

PhD **Constantin Rusnac**, associate professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

PhD **Alexandru Cicala**, associate professor, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

Ruslan Condrat, master of Law, Academy "Ștefan cel Mare" of MIA

The articles have been reviewed.
The responsibility for the scientific content of the articles lies with the authors

CUPRINS
CONTENTS

Ştiinţe juridice/ Legal sciences

Iurie ODAGIU, Andrei LUNGU
Eficiența utilizării stimulilor vizuali în examinările poligraf: studiu empiric asupra reacțiilor psihofiziologice
The efficiency of visual stimuli in polygraph examinations: an empirical study on psychophysiological reactions **10**

Iurie LARII, Mariana-Cristina DRAGOMIR
Considerațiuni generale cu privire la premisele studierii criminalității feminine
General considerations regarding the premises of the study of female criminality **19**

Radion COJOCARU
Infracțiunea de trădare de patrie în legislația penală a Republicii Moldova – vulnerabilități, provocări și soluții
The crime of treason in the criminal legislation of the Republic of Moldova – vulnerabilities, challenges and solutions **29**

Simion CARP, Cornel OSADCII
Impactul participării infractorilor eliberați ilicit din instituțiile de detenție din regiunea separatistă transnistreană și din Federația Rusă asupra războiului din anul 1992 împotriva Republicii Moldova
The impact of the participation of criminals illegally released from detention facilities located in the separatist Transnistrian Region and the Russian Federation in the 1992 War Against the Republic of Moldova **43**

Vasili SAKOVICH, Corneliu RADU
Politica de frontieră și cooperarea internațională a Uniunii Europene în contextul asigurării securității frontaliere
Border policy and international cooperation of the European Union in the context of ensuring border security **65**

Ludmila ROȘCA, Cristina TULBU-FRUNZE
Dimensiunea juridică integrării sociale a minorităților etnice din Republica Moldova
The legal dimension of social integration of ethnic minorities in the Republic of Moldova **81**

Valeriu CUȘNIR, Constantin NEMȚANU
Reflecții cu referire la cadrul de investigare a infracțiunilor privind regimul armelor și munițiilor
***Reflections on the framework for the investigation of crimes regarding arms and ammunition regime*.....100**

Iurie ODAGIU
Succesiunea participanților în dreptul procesual-penal comparat
***Succession of participants in comparative criminal procedural law*.....118**

Vitalie IONAȘCU, Constantin RUSNAC
Exproprierea în contextul asigurării ordinii și securității publice
***Expropriation in the context of ensuring public order and security*.....132**

Andrei CAZACICOV, Cristina STARȘOVA
Delimitarea infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale de alte infracțiuni înrudite
***Distinction between the crime of creating or leading a criminal organization and related offences*.....145**

Marcel BOȘCANEANU
Rolul inspectoratului control financiar de stat în prevenirea și combaterea faptelor ilegale ce constituie contravenții în limitele competenței
***The role of the state financial control inspectorate in preventing and combating illegal activities that constitute offences within the limits of its competence*.....162**

Grigore ARDELEAN, Ana-Andreea MANEA
Viziuni ale doctrinei internaționale asupra instituției autorității părintești
***Visions of international doctrine on the institution of parental authority*.....170**

Oleg RUSU, Nicolae GULCEAC
Garanțiile fundamentale împotriva torturii și altor rele tratamente în perioada inițială de detenție
***Fundamental guarantees against torture and other ill-treatment during initial periods of detention*.....181**

Ion COJOCARU, Iurie GOLBAN
Conținutul statutului administrativ-juridic al noțiunii de refugiat și persoane strămutate intern în Republica Moldova
***The content of the administrative and legal status of the notion of refugee and internally displaced person in the Republic of Moldova*.....193**

Igor BANTUȘ
Principiile dreptului electoral și organizării procesului electoral
***The principles of electoral law and the organization of the electoral process*.....205**

Valeria BRUMA
Sinergia neașteptată dintre formatul imaginii raw și cercetarea la fața locului
***The unexpected synergy between raw image format and crime scene investigation*.....218**

Alexandru STOLEARENCO, Valeria PANTEA
Problematica încadrării juridice a sustragerii armelor, muniţiilor sau a componentelor esenţiale ale armelor
The problem of the legal framework of the stealing of weapons, ammunition or the essential components of weapons **228**

Lilia CATAN
Protecţia drepturilor omului şi cooperarea transfrontaliera prin prisma reglementărilor Uniunii Europene
Protection of human rights and cross-border cooperation through the lens of European Union regulations **238**

Persida-Marieta STAN
Scopul asociaţiilor intercomunitare
Purpose of intercommunity associations **249**

Ghennadi EPURE
Reglementarea arestului preventiv în legislaţia unor ţări europene
The regulation of preventive detention in the legislation of some european countries **260**

Iulian CRIMINCEANU
Activitatea miliţiei din oraşul Chişinău (ianuarie – martie 1918)
The activity of the Chişinău militia (january – march 1918) **284**

ȘTIINȚE JURIDICE

Legal sciences

Anale Ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova
Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

CZU 343.9 DOI 10.5281/zenodo.14823020

EFICIENȚA UTILIZĂRII STIMULILOR VIZUALI ÎN EXAMINĂRILE POLIGRAF: STUDIU EMPIRIC ASUPRA REACȚIILOR PSIHOFIZIOLOGICE

Iurie ODAGIU,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Andrei LUNGU,
doctorand

Studiul de față explorează utilizarea stimulilor vizuali în examinările poligraf, o metodă cu aplicabilitate extinsă în investigarea diverselor tipuri de infracțiuni grave. Testarea s-a bazat pe prezentarea unor imagini reprezentative pentru circumstanțele infracțiunilor, precum locul faptei, obiecte utilizate sau persoanele implicate, oferind o alternativă non-verbală la întrebările clasice utilizate în mod tradițional în acest context. Rezultatele obținute au demonstrat o reactivitate psihofiziologică sporită la expunerea la stimuli vizuali, comparativ cu metodele verbale, datorită procesării cognitive mai rapide și a impactului emoțional direct al imaginilor.

Această metodă propune o posibilă completare a tehnicilor clasice de testare poligraf, fiind deosebit de utilă în cazurile în care există bariere lingvistice, dificultăți de comunicare verbală sau riscuri de manipulare cognitivă a răspunsurilor. Totodată, cercetarea evidențiază limitările utilizării stimulilor vizuali, cum ar fi distorsiunile memoriei subiectului sau influențele externe care pot afecta interpretarea reacțiilor. Studiul contribuie la dezvoltarea unei metodologii hibride, care combină elemente vizuale și verbale pentru a crește precizia și eficiența investigațiilor criminalistice, adaptând practicile internaționale la nevoile locale.

Cuvinte-cheie: poligraf, stimuli vizuali, reacții psihofiziologice, investigare criminalistică, metode complementare, infracțiuni grave, trauma psihologică.

THE EFFICIENCY OF VISUAL STIMULI IN POLYGRAPH EXAMINATIONS: AN EMPIRICAL STUDY ON PSYCHO-PHYSIOLOGICAL REACTIONS

Iurie ODAGIU,
PhD, associate professor,
Andrei LUNGU,
PhD student

This study explores the use of visual stimuli in polygraph examinations, a method with broad applicability in investigating various types of serious crimes. The testing involved presenting images representative of crime circumstances, such as the crime scene, objects used, or individuals involved, offering a non-verbal alternative to traditional verbal questioning. The results demonstrated increased psychophysiological reactivity to visual stimuli compared to verbal methods, due to the faster cognitive processing and the direct emotional impact of images.

This method suggests a potential complement to classical polygraph techniques, particularly useful in cases involving language barriers, difficulties in verbal communication, or risks of cognitive manipulation of responses. At the same time, the research highlights the limitations of using visual stimuli, such as memory distortions or external influences that may affect the interpretation of reactions. This study contributes to the development of a hybrid methodology that combines visual and verbal elements to enhance the accuracy and efficiency of criminal investigations, adapting international practices to local needs.

Keywords: polygraph, visual stimuli, psychophysiological reactions, criminal investigation, complementary methods, serious crimes, psychological trauma.

1. INTRODUCERE.

Examinările poligraf reprezintă o metodă utilizată frecvent în investigarea infracțiunilor, având rolul de a detecta reacțiile psihofiziologice ale subiecților. În mod obișnuit, aceste teste implică întrebări verbale pentru a stimula răspunsurile fiziologice. Totuși, explorarea unor metode complementare, precum utilizarea stimulilor vi-

1. INTRODUCTION

Polygraph examinations are a method frequently used in criminal investigations to detect the psychophysiological reactions of subjects. Typically, these tests involve verbal questions to stimulate physiological responses. However, exploring complementary methods, such as the use of visual stimuli, can bring ad-

zuali, poate aduce un plus de diversitate şi adaptabilitate în investigaţiile criminalistice.

Această abordare, inspirată din practicile internaţionale, în special din Japonia, oferă o alternativă la metodele tradiţionale, vizând o mai bună înțelegere a legăturii emoţionale şi cognitive a subiectului cu circumstanţele infracţiunii. Imaginile prezentate în timpul testului pot reflecta locul comiterii faptei, obiectele implicate sau persoanele asociate cazului, declanşând reacţii psihofiziologice ce pot fi monitorizate şi analizate.

Un alt motiv pentru implementarea acestei tehnici este posibilitatea de a elimina ambiguităţile asociate întrebărilor verbale, care pot fi interpretate diferit în funcţie de nivelul de înţelegere sau de barierele lingvistice. Stimulii vizuali uniformi şi clari pot contribui la obţinerea unor rezultate mai relevante şi mai uşor de interpretat.

Această cercetare urmăreşte să investigheze potenţialul stimulilor vizuali ca instrument complementar în examinările poligraf, evaluând atât avantajele, cât şi limitările acestei metode. Prin integrarea acesteia alături de testele tradiţionale, se doreşte creşterea acurateţei şi a relevanţei în investigarea infracţiunilor.

Studiul propune adaptarea unor practici internaţionale la contextul local, oferind un cadru pentru a explora noi perspective asupra utilizării poligrafului în investigaţiile criminalistice. Aceasta deschide posibilitatea de a diversifica metodele existente şi de a îmbunătăţi analiza cazurilor complexe.

Scopul studiului. Autorii îşi propun să analizeze utilizarea stimulilor vizuali în cadrul examinării poligraf, evaluând eficienţa acestora în detectarea reacţiilor psihofiziologice specifice persoanelor implicate în investigarea infracţiunilor. Studiul urmăreşte să stabilească în ce măsură această abordare poate completa metodele clasice de testare poligraf, prin identificarea reacţiilor emoţionale şi fiziologice declanşate de imagini relevante pentru circumstanţele infracţiunii.

Cercetarea include o analiză comparativă între metodele tradiţionale bazate pe întrebări verbale şi testarea prin intermediul stimulilor vizuali, evidenţiind avantajele şi dezavantajele fiecărei tehnici. De asemenea, se propune adaptarea şi integrarea acestei metode complementare în practicile criminalistice.

ditional diversity and adaptability to criminal investigations.

This approach, inspired by international practices, particularly those in Japan, offers an alternative to traditional methods, aiming to better understand the emotional and cognitive connection of the subject to the circumstances of the crime. Images presented during the test can depict the crime scene, involved objects, or persons associated with the case, triggering psychophysiological reactions that can be monitored and analyzed.

Another reason for implementing this technique is its potential to eliminate ambiguities associated with verbal questions, which may be interpreted differently depending on the subject's level of understanding or language barriers. Uniform and clear visual stimuli can contribute to obtaining more relevant and easier-to-interpret results.

This research seeks to investigate the potential of visual stimuli as a complementary tool in polygraph examinations, evaluating both the advantages and limitations of this method. By integrating it alongside traditional tests, the aim is to enhance the accuracy and relevance of criminal investigations.

The study proposes adapting international practices to the local context, providing a framework for exploring new perspectives on the use of the polygraph in criminal investigations. This opens the possibility of diversifying existing methods and improving the analysis of complex cases.

Objective of the Study. The authors aim to analyze the use of visual stimuli in polygraph examinations, evaluating their efficiency in detecting psychophysiological reactions specific to individuals involved in criminal investigations. The study seeks to determine to what extent this approach can complement classical polygraph testing methods by identifying emotional and physiological reactions triggered by images relevant to the circumstances of the crime.

The research includes a comparative analysis between traditional methods based on verbal questioning and testing through visual stimuli, highlighting the advantages and disadvantages of each technique. Additionally, it proposes adapting and integrating this complementary method into criminalistic practices to

tare în cadrul practicilor criminalistice, pentru o mai bună identificare a legăturii emoţionale a subiectului cu evenimentul investigat.

Problematica acestui studiu are aplicabilitate în multiple domenii, de la investigarea infracţiunilor grave până la utilizarea poligrafului în evaluarea declaraţiilor în diverse contexte judiciare şi extrajudiciare.

Autorii vor aborda aspecte precum selectarea şi prezentarea stimulilor vizuali, monitorizarea reacţiilor psihofiziologice şi analiza datelor obţinute, cu scopul de a oferi recomandări pentru o implementare eficientă a acestei tehnici în investigaţiile criminalistice. Acest subiect se încadrează în domeniul interdisciplinar al criminalisticii, psihologiei, criminologiei şi tehnologiilor aplicate în domeniul justiţiei.

2. METODE ŞI MATERIALE APLICATE

Cercetarea va fi realizată prin valorificarea metodei de cercetare specifice teoriei şi doctrinei juridice, cum ar fi: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică, descrierea, deducţia, metoda istorică. Materialele utilizate în vederea realizării studiului le constituie publicaţiile cercetătorilor din domeniu, materiale analitice ale practicienilor, precum şi legislaţia relevantă. De asemenea, baza ştiinţifică a cercetării o constituie diverse studii cuprinse în culegeri de materiale ale conferinţelor, articole ştiinţifice, comentarii aplicative etc.

3. REZULTATE ŞI DISCUŢII

Circumstanţele experimentului

Studiul s-a desfăşurat în perioada septembrie-octombrie 2024 şi a implicat utilizarea unui set de stimuli vizuali special concepuţi pentru examinarea poligraf. Persoana testată a fost un subiect care a trecut printr-o experienţă infracţională traumatică, incluzând răpirea, sechestrarea şi agresiunea. Aceasta a fost informată despre procedurile testului şi a consimţit să participe, în cadrul unui protocol etic strict, asigurând respectarea drepturilor şi confortului său psihologic pe parcursul experimentului.

Pentru acest experiment s-a utilizat poligraful Lafayette LX 4000, un echipament modern, bine cunoscut în domeniul aplicării legii. Acesta permite monitorizarea simultană a mai multor parametri fiziologici, inclusiv ritmul

better identify the emotional connection of the subject to the investigated event.

The issues addressed in this study have applicability across multiple fields, ranging from investigating serious crimes to using the polygraph for evaluating statements in various judicial and extrajudicial contexts.

The authors will explore aspects such as the selection and presentation of visual stimuli, the monitoring of psychophysiological reactions, and the analysis of collected data, aiming to provide recommendations for the effective implementation of this technique in criminal investigations. This subject falls within the interdisciplinary field of criminalistics, psychology, criminology, and technologies applied to the justice system.

2. METHODS AND MATERIALS

The research is conducted by employing methods specific to legal theory and doctrine, such as the logical method, the comparative analysis method, systemic analysis, description, deduction, and the historical method. The materials used for the study include publications by researchers in the field, analytical materials from practitioners, as well as relevant legislation.

Additionally, the scientific foundation of the research consists of various studies included in conference proceedings, scientific articles, applied commentaries, and other academic resources.

3. RESULTS AND DISCUSSIONS

Experimental Circumstances

The study was conducted between September and October 2024 and involved the use of a specially designed set of visual stimuli for polygraph examination. The tested individual was a subject who had experienced a traumatic criminal event, including abduction, confinement, and assault. The subject was informed about the testing procedures and provided consent to participate, adhering to a strict ethical protocol that ensured the protection of their rights and psychological comfort throughout the experiment.

The Lafayette LX 4000 polygraph, a modern and well-known device in law enforcement, was utilized for this experiment. This high-precision equipment allows the simulta-

cardiac, activitatea electrodermală (conductivitatea pielii), ritmul respirator şi tensiunea arterială. Acest echipament, de înaltă precizie, a fost configurat pentru a înregistra reacţiile fiziologice în timp real, în timpul expunerii subiectului la stimuli vizuali specifici.

Setul de stimuli vizuali şi procedura

Imaginile utilizate au fost selectate cu atenţie pentru a reflecta circumstanţele relevante ale infracţiunii. Acestea au inclus:

– Fotografii ale locului sechestrării;

– Obiecte identificate ca fiind implicate în infracţiune (de exemplu, arma folosită);

– Mijloace de transport asociate incidentului;

– Fotografii ale persoanelor implicate, inclusiv ale infractorului.

Imaginile au fost prezentate într-o succesiune bine determinată, iar fiecare imagine a fost afişată pentru un timp suficient pentru a declanşa potenţiale reacţii fiziologice. Pauze scurte au fost incluse între seturile de imagini pentru a permite subiectului să se relaxeze, evitând astfel efectele cumulative ale stresului.

Subiectului i s-a cerut să urmărească imaginile afişate pe monitor, fără a oferi răspunsuri verbale. În schimb, reacţiile sale fiziologice au fost monitorizate în timp real de către poligraf, iar datele obţinute au fost stocate pentru o analiză ulterioară.

Reacţiile psihofiziologice observate

Pe baza datelor înregistrate, s-a constatat că imaginile relevante pentru circumstanţele infracţiunii au generat reacţii fiziologice semnificative, cum ar fi o creştere bruscă a ritmului cardiac, o activitate electrodermală intensificată şi modificări în ritmul respirator. Aceste răspunsuri au fost comparate cu cele generate de imaginile neutre sau irelevante, diferenţele fiind considerabile.

De exemplu, atunci când subiectului i s-a arătat o fotografie cu arma folosită în infracţiune, ritmul cardiac a crescut instantaneu cu aproximativ 20%, iar conductivitatea pielii a înregistrat o variaţie semnificativă. Acest tip de răspuns indică o asociere emoţională puternică a subiectului cu stimulul vizual.

Compararea metodei bazate pe stimuli vizuali cu întrebările verbale

Un obiectiv important al acestui studiu a fost să analizeze diferenţele dintre utilizaneous monitoring of multiple physiological parameters, including heart rate, electrodermal activity (skin conductivity), respiratory rate, and blood pressure. The device was configured to record physiological responses in real-time during the subject's exposure to specific visual stimuli.

The Set of Visual Stimuli and Procedure

The images used were carefully selected to reflect the relevant circumstances of the crime. These included:

– Photographs of the location where the confinement took place;

– Objects identified as being involved in the crime (e.g., the weapon used);

– Means of transportation associated with the incident;

– Photographs of individuals involved, including the perpetrator.

The images were presented in a well-determined sequence, with each image displayed for a sufficient duration to elicit potential physiological reactions. Short breaks were incorporated between image sets to allow the subject to relax, thereby avoiding the cumulative effects of stress.

The subject was instructed to observe the images displayed on the monitor without providing verbal responses. Instead, their physiological reactions were monitored in real time by the polygraph, and the data collected was stored for subsequent analysis.

Observed Psychophysiological Reactions

Based on the recorded data, it was found that images relevant to the circumstances of the crime generated significant physiological reactions, such as a sudden increase in heart rate, intensified electrodermal activity, and changes in respiratory rhythm. These responses were compared to those elicited by neutral or irrelevant images, with considerable differences observed.

For example, when the subject was shown a photograph of the weapon used in the crime, their heart rate increased instantly by approximately 20%, and skin conductivity exhibited a significant variation. This type of response indicates a strong emotional association of the subject with the visual stimulus.

Comparison of the Visual Stimuli Method with Verbal Questioning

An important objective of this study

rea imaginilor vizuale şi metodele tradiţionale, bazate pe întrebări verbale. Testele clasice poligraf implică întrebări structurate, concepute pentru a provoca reacţii fiziologice prin activarea procesării cognitive şi emoţionale a subiectului. Cu toate acestea, întrebările pot fi influenţate de interpretări greşite, bariere lingvistice sau dificultăţi de comunicare.

În comparaţie, imaginile vizuale oferă o prezentare clară şi uniformă a stimulilor, eliminând posibilitatea unor interpretări diferite. Acest lucru este deosebit de util în situaţiile în care subiectul nu vorbeşte fluent limba utilizată de examinator sau atunci când formulările întrebărilor pot genera ambiguităţi.

Analiza datelor a arătat că, în cazul imaginilor relevante pentru circumstanţele infracţiunii, răspunsurile fiziologice au apărut mai rapid decât în cazul întrebărilor verbale. Acest rezultat sugerează că imaginile declanşează reacţii emoţionale imediate, fiind procesate mai direct de către creier, fără nevoia de decodificare verbală. De exemplu, prezentarea unei fotografii a infractorului a generat o creştere instantanee a ritmului cardiac, în timp ce o întrebare verbală referitoare la aceeaşi persoană a produs un răspuns mai puţin intens şi mai lent.

Totuşi, metoda vizuală nu este lipsită de limitări. Spre deosebire de întrebările verbale, care permit clarificări sau detalii suplimentare, imaginile nu oferă context sau explicaţii adiţionale. Prin urmare, cele două metode ar trebui considerate complementare, mai degrabă decât alternative. Integrarea imaginilor în testele clasice ar putea aduce beneficii semnificative, crescând precizia şi relevanţa rezultatelor.

Reacţiile întârziate şi semnificaţia acestora

Un fenomen interesant observat în cadrul testării a fost apariţia unor reacţii întârziate, manifestate la scurt timp după expunerea la imagini. Aceste răspunsuri, care includeau creşteri lente ale ritmului cardiac şi activităţii electrodermale, sugerează reactivarea emoţională a subiectului. Literatura de specialitate indică faptul că aceste reacţii sunt frecvente în cazul persoanelor care au trecut prin experienţe traumatice.

De exemplu, o fotografie a locului unde a avut loc sechestrarea a determinat o creştere

was to analyze the differences between using visual images and traditional methods based on verbal questioning. Classical polygraph tests involve structured questions designed to provoke physiological reactions through the activation of the subject's cognitive and emotional processing. However, verbal questions can be influenced by misinterpretations, language barriers, or communication difficulties.

In comparison, visual images provide a clear and uniform presentation of stimuli, eliminating the possibility of varying interpretations. This is particularly useful in situations where the subject does not fluently speak the language used by the examiner or when the phrasing of questions could generate ambiguities.

Data analysis revealed that, for images relevant to the circumstances of the crime, physiological responses appeared more quickly than with verbal questions. This result suggests that images trigger immediate emotional reactions, being processed more directly by the brain without the need for verbal decoding. For instance, presenting a photograph of the perpetrator resulted in an instant increase in heart rate, whereas a verbal question about the same person produced a less intense and slower response.

However, the visual method is not without limitations. Unlike verbal questions, which allow for clarifications or additional details, images do not provide context or explanations. Therefore, the two methods should be considered complementary rather than alternatives. Integrating images into classical tests could yield significant benefits, enhancing the accuracy and relevance of the results.

Delayed Reactions and Their Significance

An interesting phenomenon observed during the testing was the occurrence of delayed reactions, manifesting shortly after exposure to the images. These responses, which included gradual increases in heart rate and electrodermal activity, suggest the subject's emotional reactivation. Specialized literature indicates that such reactions are common in individuals who have experienced traumatic events.

For instance, a photograph of the location where the confinement took place prompted a

progresivă a activității electrodermale la câteva secunde după expunere. Acest tip de răspuns poate reflecta procese de retrăire mentală a evenimentului, declanşate de stimulii vizuali.

Astfel, reacţiile întârziate pot oferi indicii valoroase despre impactul emoţional al imaginilor asupra subiectului, completând analiza reacţiilor imediate. Aceste observaţii subliniază importanţa monitorizării pe termen mai lung a răspunsurilor fiziologice, pentru a surprinde toate dimensiunile reacţiilor subiectului.

Avantajele metodei bazate pe stimuli vizuali

Studiul a identificat mai multe avantaje ale utilizării stimulilor vizuali în examinările poligraf:

– Claritatea stimulilor. Imaginile oferă un stimul uniform şi lipsit de ambiguităţi, reducând riscul de interpretare greşită.

– Impact emoţional direct. Vizualul declanşează reacţii rapide şi autentice, eliminând timpul necesar procesării verbale.

– Utilitate în cazuri speciale. Metoda este deosebit de valoroasă în contextul barierelor lingvistice sau al dificultăţilor de comunicare verbală.

– Identificarea reacţiilor ascunse. Reacţiile întârziate şi cele involuntare pot dezvălui informaţii relevante, dificil de obţinut prin întrebări verbale.

Limitările metodei

Pe lângă beneficiile evidente, metoda bazată pe stimuli vizuali are şi limitări importante:

– Distorsiunea memoriei. Subiecţii pot percepe greşit detaliile evenimentelor traumatice, ceea ce poate influenţa răspunsurile.

– Necesitatea unor protocoale standardizate. Lipsa unui cadru metodologic clar pentru utilizarea imaginilor poate afecta replicabilitatea rezultatelor.

– Influenţe externe. Reacţiile fiziologice pot fi influenţate de factori care nu au legătură directă cu infracţiunea investigată, cum ar fi experienţele personale anterioare ale subiectului.

Reacţiile emoţionale şi implicarea lor în analiza psihofiziologică

Reacţiile emoţionale declanşate de stimuli vizuali oferă informaţii valoroase despre legătura subiectului cu evenimentul investigat. Pe parcursul testării, s-a observat că imaginile care includeau elemente-cheie, cum ar fi locul incidentului sau feţele persoanelor implicate,

progressive increase in electrodermal activity a few seconds after exposure. This type of response may reflect mental reliving processes of the event, triggered by the visual stimuli.

Thus, delayed reactions can provide valuable insights into the emotional impact of the images on the subject, complementing the analysis of immediate responses. These observations emphasize the importance of long-term monitoring of physiological responses to capture all dimensions of the subject's reactions.

Advantages of the Visual Stimuli-Based Method

The study identified several advantages of using visual stimuli in polygraph examinations:

– Clarity of stimuli: Images provide a uniform and unambiguous stimulus, reducing the risk of misinterpretation.

– Direct emotional impact: Visual stimuli trigger rapid and authentic reactions, eliminating the time required for verbal processing.

– Utility in special cases: The method is particularly valuable in contexts involving language barriers or verbal communication difficulties.

– Identification of hidden reactions: Delayed and involuntary reactions can reveal relevant information that is difficult to obtain through verbal questioning.

Limitations of the Visual Stimuli Method

Despite its evident benefits, the visual stimuli-based method also has significant limitations:

– Memory distortion: Subjects may misperceive details of traumatic events, which can influence their responses.

– Need for standardized protocols: The lack of a clear methodological framework for using images can affect the replicability of results.

– External influences: Physiological reactions may be influenced by factors unrelated to the investigated crime, such as the subject's prior personal experiences.

Emotional Reactions and Their Role in Psychophysiological Analysis

Emotional reactions triggered by visual stimuli provide valuable insights into the subject's connection to the investigated event. During the testing, it was observed that images featuring key elements, such as the location of

provocau răspunsuri fiziologice intense, indicând o asociere directă cu experiența trăită.

De exemplu, o fotografie a feței presupusului infractor a generat o activitate electrodermală ridicată și o creștere rapidă a ritmului cardiac în primele 10 secunde de la expunere. Acest tip de reacție este considerat o expresie a activării sistemului nervos autonom, care indică o legătură emoțională semnificativă cu stimulul. În schimb, imagini cu peisaje generice sau obiecte fără legătură cu cazul au provocat reacții fiziologice minime.

Acest tip de răspuns demonstrează că imaginile pot activa amintiri sau emoții latente, care, în alte condiții, ar putea să nu fie accesibile prin metode clasice. Monitorizarea acestor reacții permite identificarea unor detalii suplimentare despre implicarea subiectului sau evenimentele trăite, oferind astfel o imagine mai completă pentru investigație.

Specificitatea reacțiilor fiziologice

Analiza datelor colectate a arătat că fiecare tip de reacție fiziologică are propriile caracteristici în funcție de natura stimulului vizual. De exemplu:

Ritmul cardiac a prezentat creșteri rapide și marcate în timpul expunerii la imagini cu elemente personale sau direct legate de infracțiune (ex.: arma utilizată, mijlocul de transport).

Conductivitatea pielii a înregistrat cele mai evidente variații, crescând semnificativ în timpul expunerii la stimuli emoționali puternici, precum fotografia locului de detenție.

Ritmul respirator a arătat perturbări ritmice în cazul imaginilor relevante, indicând o activare emoțională intensă.

Aceste variații pot fi utilizate ca indicatori fiabili pentru a evalua autenticitatea răspunsurilor subiectului și a corela reacțiile cu circumstanțele infracțiunii. În plus, analiza combinată a acestor parametri crește acuratețea rezultatelor, reducând riscul de interpretare greșită.

Aplicații practice ale metodei

Integrarea stimulilor vizuali în examinările poligraf are un potențial semnificativ pentru diverse aplicații criminalistice. De exemplu, metoda poate fi folosită în:

– Identificarea suspecților. Expunerea la imagini relevante poate ajuta la identificarea implicării emoționale a subiectului în infracțiune.

– Validarea mărturiilor. Reacțiile fizi-

the incident or the faces of individuals involved, elicited intense physiological responses, indicating a direct association with the subject's lived experience.

For instance, a photograph of the alleged perpetrator's face generated heightened electrodermal activity and a rapid increase in heart rate within the first 10 seconds of exposure. This type of reaction is considered an expression of autonomic nervous system activation, signifying a significant emotional connection to the stimulus. Conversely, images of generic landscapes or objects unrelated to the case produced minimal physiological responses.

This type of response demonstrates that images can activate latent memories or emotions, which might otherwise remain inaccessible through traditional methods. Monitoring these reactions enables the identification of additional details about the subject's involvement or experiences, thereby providing a more comprehensive perspective for the investigation.

Specificity of Physiological Reactions

The analysis of collected data revealed that each type of physiological reaction exhibits its distinct characteristics depending on the nature of the visual stimulus. For example:

Heart rate: Showed rapid and pronounced increases during exposure to images featuring personal elements or directly related to the crime (e.g., the weapon used, the means of transport).

Skin conductivity: Displayed the most noticeable variations, with significant increases during exposure to emotionally intense stimuli, such as photographs of the detention site.

Respiratory rhythm: Exhibited rhythmic disturbances in response to relevant images, indicating intense emotional activation.

These variations can be used as reliable indicators to evaluate the authenticity of the subject's responses and correlate the reactions with the circumstances of the crime. Moreover, the combined analysis of these parameters enhances result accuracy, reducing the risk of misinterpretation.

Practical Applications of the Method

Integrating visual stimuli into polygraph examinations holds significant potential for various criminalistic applications. For example, the method can be used in:

– Suspect identification: Exposure to

ologice autentice pot confirma sau infirma declarațiile subiectului.

– Depistarea simulărilor. Lipsa reacțiilor emoționale la imagini relevante poate indica o tentativă de simulare sau disimulare.

În cadrul investigațiilor criminalistice, această metodă ar putea fi utilizată pentru a complementa alte tehnici, precum interogatoriile clasice sau analiza comportamentală. Utilitatea sa este evidentă în cazuri complexe, unde metodele tradiționale nu oferă suficiente informații.

Observații suplimentare

Pe parcursul testării, s-a constatat că subiectul manifesta reacții mai puternice la stimulii vizuali care implicau detalii personale sau contextuale cu care avea o legătură directă. Aceasta sugerează că personalizarea setului de stimuli vizuali este esențială pentru obținerea unor rezultate relevante.

Un alt aspect important a fost durata optimă de expunere a imaginilor. Rezultatele au arătat că o durată de aproximativ 10-15 secunde pentru fiecare imagine este suficientă pentru a declanșa reacții detectabile, fără a induce oboseală sau efecte de saturație. Pauzele incluse între seturile de imagini s-au dovedit eficiente în menținerea subiectului într-o stare relaxată, permițând monitorizarea continuă a reacțiilor fără interferențe.

***În final,* considerăm că** utilizarea stimulilor vizuali în examinările poligraf reprezintă o completare valoroasă a metodelor tradiționale, oferind examinatorilor un instrument suplimentar pentru identificarea reacțiilor psihofiziologice autentice. Studiul a demonstrat că imaginile relevante pentru circumstanțele infracțiunii pot declanșa răspunsuri emoționale și fiziologice mai rapide și mai intense, contribuind astfel la o înțelegere mai profundă a legăturii subiectului cu evenimentul investigat.

Suntem de părere că această metodă este deosebit de utilă în situațiile în care întrebările verbale pot fi limitate de bariere lingvistice sau ambiguități de interpretare. Prin claritatea și impactul direct al imaginilor se pot elimina multe dintre aceste constrângeri, sporind acuratețea și relevanța rezultatelor. Totuși, metoda necesită standardizare și adaptare suplimentară, pentru a fi implementată eficient în practică.

Generalizând, considerăm că integra-

relevant images can help detect the subject's emotional involvement in the crime.

– Testimony validation: Authentic physiological reactions can confirm or refute the subject's statements.

– Detection of simulations: A lack of emotional responses to relevant images may indicate an attempt at simulation or dissimulation.

In criminal investigations, this method could be employed to complement other techniques, such as traditional interrogations or behavioral analysis. Its utility is particularly evident in complex cases where traditional methods fail to provide sufficient information.

Additional Observations

During the testing, it was observed that the subject exhibited stronger reactions to visual stimuli involving personal or contextual details directly related to their experience. This suggests that personalizing the set of visual stimuli is essential for obtaining relevant results.

Another important aspect was the optimal duration for image exposure. The results indicated that a duration of approximately 10–15 seconds per image was sufficient to elicit detectable reactions without inducing fatigue or saturation effects. The inclusion of breaks between image sets proved effective in keeping the subject in a relaxed state, allowing continuous monitoring of reactions without interference.

In conclusion**, we consider** that the use of visual stimuli in polygraph examinations represents a valuable complement to traditional methods, providing examiners with an additional tool for identifying authentic psychophysiological reactions. The study demonstrated that images relevant to the circumstances of the crime can elicit faster and more intense emotional and physiological responses, contributing to a deeper understanding of the subject's connection to the investigated event.

We believe that this method is particularly useful in situations where verbal questions may be limited by language barriers or interpretative ambiguities. Through the clarity and direct impact of images, many of these constraints can be eliminated, enhancing the accuracy and relevance of results. However, the method requires further standardization and adaptation to be effectively implemented in practice.

Generalizing, **we consider** that the inte-

rea stimulilor vizuali în cadrul examinării poligraf nu ar trebui să fie văzută ca o alternativă la metodele tradiţionale, ci ca o componentă complementară. Această abordare mixtă, care combină întrebările verbale şi imaginile vizuale, poate îmbunătăţi semnificativ precizia şi fiabilitatea testelor poligraf, oferind o perspectivă mai complexă asupra reacţiilor subiectului.

gration of visual stimuli into polygraph examinations should not be viewed as an alternative to traditional methods but as a complementary component. This hybrid approach, combining verbal questions and visual images, can significantly improve the precision and reliability of polygraph tests, offering a more comprehensive perspective on the subject's reactions.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Benjamin C. Glassman, Matt Wagner, Colin R. Jennings. Economic Espionage and Theft of Trade Secrets. National Law Review, Volume XII, Number 55, February 24, 2022.
2. Bailouts and the Potential for Distortion of Federal Criminal Law: Industrial Espionage and Beyond, 86 TULANE LAW REVIEW 1017 (2012).
3. „United States v. Williams." Oyez, www.oyez.org/cases/2007/06-694. Accesat: 27 Dec. 2022.
4. Шлыков В.В. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия, Издательство «Алетея», 1999.
5. Tudor Osoianu, Iurie Odagiu, Dinu Ostavciuc, Constantin Rusnac, Tactica acţiunilor de urmărire penală. Chişinău: editura „Cartea Militară", 2020.
6. International Journal of Critical Infrastructures, vol. 1, nr.1/2004.
7. Communication from the Commission of 12 December 2006 on a European Programme for Critical Infrastructure Protection [COM(2006) 786 final. Official Journal C 126 of 7.6.2007]
8. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?ri=CELEX:32008L0114&from=CS, vizitat: 04.01.2023

Despre autori:

Iurie ODAGIU,
doctor în drept, conferenţiar universitar,
prim-prorector pentru studii şi management
al calităţii al Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54
e-mail: criminalistic@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2474-5299

Andrei LUNGU,
doctorand,
master în drept, master în psihologie,
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
poligrafolog,
e-mail: andrei.lungu@mai.gov.md
ORCID ID: 0000-0003-0214-828X

About the authors:

Iurie ODAGIU,
PhD, associate professor,
First Vice-Rector for studies
and quality managent of the
Academy "Stefan cel Mare"of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: criminalist@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-2474-5299

Andrei LUNGU,
PhD student,
master in law, master in psychology,
Academy "Stefan cel Mare" of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
polygraph examiner
e-mail: andrei.lungu@mai.gov.md,
ORCID ID: 0000-0003-0214-828X

CZU 343.9

DOI 10.5281/zenodo.14823091

CONSIDERAȚIUNI GENERALE CU PRIVIRE LA PREMISELE STUDIERII CRIMINALITĂȚII FEMININE

Iurie LARII,
doctor în drept, profesor universitar

Mariana-Cristina DRAGOMIR,
doctor în drept

Criminalitatea feminină reprezintă una din problemele sociale majore ale societății moderne. Ca parte a criminalității de ansamblu, ea reflectă trăsăturile comune ale acesteia. Totodată, criminalității feminine îi sunt specifice și anumite particularități, condiționate de caracteristicile social-biologice și psihologice ale femeilor, de locul și rolul lor în sistemul relațiilor sociale. Evident că toate aceste aspecte necesită a fi studiate minuțios în vederea elaborării unor politici eficiente care ar diminua substanțial pericolul și tendințele negative ale acestui fenomen negativ.

Cuvinte-cheie: criminalitate feminină, criminalitate masculină, femeie-infractor.

GENERAL CONSIDERATIONS REGARDING THE PREMISES OF THE STUDY OF FEMALE CRIMINALITY

Iurie LARII,
PhD, university professor

Mariana-Cristina DRAGOMIR,
PhD

Female criminality represents one of the major social problems of the modern society. As part of overall crime, it reflects its common features. At the same time, certain peculiarities are specific to female criminality, conditioned by the social-biological and psychological characteristics of women, by their place and role in the system of social relations. Obviously, all these aspects need to be thoroughly studied in order to develop effective policies that would substantially reduce the danger and negative trends of this negative phenomenon.

Key words: female criminality, male criminality, female offender, criminal behavior.

1. INTRODUCERE

De-a lungul timpului transformările sociale şi modificările în plan etno-cultural au acţionat profund asupra demnităţii şi, respectiv, asupra schimbării rolului femeii în societate, precum şi a raporturilor dintre feminitate şi masculinitate. Timp de mii de ani, femeile au fost considerate inferioare bărbaţilor, şi numai de câteva decenii încoace a fost luată în serios problema egalităţii de şanse. Spre exemplu, abia în secolul XX femeile şi-au câştigat dreptul de a vota, iar după cel de al Doilea Război Mondial au început a fi luate măsuri eficiente pentru interzicerea discriminării lor în raport cu bărbaţii.

Este însă doar un început şi trebuie privit ca atare. La scara mentalităţilor, cele câteva decenii de egalitate, raportate la cele câteva milenii de inferioritate, înseamnă, probabil, foarte puţin. Ştim cu toţii că de la drepturi la convingeri e cale foarte lungă. Tocmai de aceea, nu credem că ar fi bine să ne minţim prea mult cu satisfacţia realizărilor trecute, chiar şi în societăţile care se pretind a fi destul de civilizate

1. INTRODUCTION

Over time, social transformations and ethno-cultural changes have had a profound effect on dignity and, respectively, on the change in the role of women in society, as well as on the relationship between femininity and masculinity. For thousands of years, women were considered inferior to men, and only a few decades ago was the issue of equal opportunities taken seriously. For example, it was only in the 20th century that women gained the right to vote, and after the Second World War effective measures began to be taken to prohibit their discrimination in relation to men.

However, it is only a beginning and must be seen as such. On the scale of mentalities, the few decades of equality, compared to the few millennia of inferiority, probably mean very little. We all know that it is a very long way from rights to convictions. Precisely for this reason, we do not think it would be good to delude ourselves too much with the satisfaction of past achievements, even in societies that claim to be

şi democrate.

În comunităţile tradiţionale lucrurile erau simple: rolul femeii era acela de a procrea, de a întreţine gospodăria, de a creşte şi educa copiii în conformitate cu normele sociale şi morale ale perioadei respective. Odată cu „egalizarea" survenită în secolul trecut, femeile au început să aibă roluri tot mai importante în viaţa publică, în comunitate şi în activităţile umane [1].

Astăzi femeile au locuri de muncă la fel ca şi bărbaţii, conduc întreprinderi, maşini sau avioane, fac studii, îşi construiesc cariere, şi în general muncesc cot la cot cu bărbaţii (chiar dacă nu toată lumea vede asta). Pe de altă parte, fiind vorba de o epocă de tranziţie, s-au păstrat şi vechile obiceiuri. Femeile sunt în continuare percepute ca principale responsabile de îngrijirea căminului şi a copiilor. Ele sunt, în majoritate, cele care gătesc, spală, fac curăţenie, cresc copii. Cu alte cuvinte, noul rol al femeii, de colegă şi egală a bărbatului, în loc să-l înlocuiască pe cel vechi, de fiinţă domestică supusă, n-a făcut decât să i se adauge. Femeile, de fapt, nu au trecut de la statutul de gospodină la cel de salariată, ci au rămas cu amândouă pe cap. Nu au schimbat un rol pe altul, ci trebuie să le joace pe amândouă, chiar dacă nu vor asta întotdeauna [2].

2. REZULTATE ŞI DISCUŢII

În prezent, discriminarea femeii este încă o realitate. Femeile continuă să fie victime ale violenţelor domestice, ale tabuurilor religioase sau culturale şi ale discriminării la locul de muncă. O femeie care îşi doreşte un copil este considerată de multe ori incapabilă de a deţine o funcţie de conducere. Rezultatul este un sistem în care puţine femei se bucură de mobilitate pentru a-şi construi o carieră. S-a ajuns ca ele să fie excluse din domeniile competitive în care există perspectivele unei angajări. Totuşi, femeile se implică în sfera decizională mult mai puternic, iar existenţa unui copil nu le împiedică să-şi formeze o carieră, mai ales când activitatea prestată, condiţiile de muncă şi de salarizare sunt deosebite [3].

Cucerirea unor drepturi egale cu bărbatul, accesul femeilor la şcolarizare şi cultură, exercitarea de profesii şi asumarea unor roluri care aparţineau în trecut bărbaţilor au redus distanţele şi divergenţele dintre femini-

quite civilized and democratic.

In traditional communities, things were simple: the woman's role was to procreate, maintain the household, raise and educate children in accordance with the social and moral norms of the respective period. With the "equalization" that occurred during the last century, women began to receive increasingly important roles in public life, in the community and in human activities [1].

Today women have jobs just like men, run businesses, cars or planes, study, build careers, and generally work side by side with men (even if not everyone sees it). On the other hand, since it was a transitional era, the old customs were preserved. Women are still perceived as the main ones responsible for taking care of the home and children. They are, in the majority, the ones who cook, wash, clean, raise the children. In other words, the new role of woman, as man's colleague and equal, instead of replacing the old one, as a submissive domestic being, only added to it. Women, in fact, did not go from the status of housewife to that of employee, but remained with both on their shoulders. They have not changed one role for another, but have to play both, even if they don't always want to [2].

2. RESULTS AND DISCUSSION

Today, discrimination against women is still a reality. Women continue to be victims of domestic violence, religious or cultural taboos and discrimination at work. A woman who wants a child is often considered incapable of holding a leadership position. The result is a system in which few women enjoy the mobility to build a career. They ended up being excluded from the competitive fields where there are employment prospects. Women get involved in the decision-making sphere much more strongly, and the existence of a child does not prevent them from forming a career, especially when the activity performed, the working and salary conditions are special [3].

The conquest of equal rights with men, women's access to education and culture, the exercise of professions and the assumption of roles that belonged to men in the past reduced the distances and divergences between femininity and masculinity, in the sense that fem-

tate şi masculinitate, în sensul că feminitatea a câştigat şi câştigă pe linia unor caracteristici comportamentale legate de iniţiativă, independenţă, spirit de organizare, îndrăzneală, forţă, atitudini şi aptitudini de conducere. Tendinţa de masculinizare a femeilor care se manifestă în vestimentaţie, mod de exprimare verbală, promiscuitate sexuală etc., consfinţirea legală în multe părţi ale globului a emancipării lor sub aspect juridic condiţionează multiple schimbări în structura infracţiunilor comise de femei. Astfel, a crescut numărul femeilor care comit infracţiuni legate de încălcarea regulilor de securitate a circulaţiei rutiere sau care conduc în stare de ebrietate, care comit falsuri în acte publice, precum şi al celor care participă la acte de terorism de mare violenţă şi cruzime.

La etapa actuală, când stereotipurile gândirii, modul de viaţă, reprezentările şi orientările valorice schimbă cursul vieţii sociale, conduita oamenilor, de asemenea, se caracterizează printr-o serie de schimbări negative, considerate frecvent ilegale sau chiar criminale din punctul de vedere al dreptului contemporan. Este firesc ca în această conjunctură a schimbărilor sociale să se regăsească şi femeile, asupra cărora se reflectă multitudinea de factori biopsihosociali, care, în cele din urmă, le determină comportamentul şi modul de viaţă.

Cunoaşterea problemelor generate de criminalitatea feminină este determinată nu doar de dezvoltarea ştiinţei criminologice, ci şi de necesităţile practicii sociale în domeniul de referinţă, inclusiv de proporţiile şi urmările periculoase survenite în rezultatul faptelor antisociale comise de femei. Astfel de însuşiri ale criminalităţii feminine precum caracterul de masă, interacţiunea cu criminalitatea generală şi caracteristicile specifice ale făptaşelor implicate în activitatea criminală condiţionează evidenţierea acestui fenomen infracţional într-un tip separat de criminalitate, care se distinge printr-o serie de indicatori de natură cantitativă şi calitativă.

Prin urmare, este justificată poziţia autorilor consacraţi cercetărilor criminologice referitoare la delimitarea infracţiunilor în trei categorii principale, acestea fiind comise de bărbaţi, de femei şi de minori. Fiecare din ele se caracterizează prin trăsături specifice, care uneori nu sunt luate în considerare nici chiar

ininity won and is winning along the lines of behavioral characteristics related to of initiative, independence, organizational spirit, boldness, strength, attitudes and leadership skills. The tendency of masculinization of women that manifests itself in clothing, way of verbal expression, sexual promiscuity, etc., the legal recognition in many parts of the globe of their emancipation under a legal aspect, conditions multiple changes in the structure of crimes committed by women. Thus, the number of women who commit crimes related to the violation of road traffic safety rules or who drive while intoxicated, who commit forgeries in public documents, as well as those who participate in terrorist acts of great violence and cruelty, has increased.

At the current stage, when stereotypes of thought, way of life, representations and value orientations change the course of social life, people's conduct is also characterized by a series of negative changes, often considered illegal or even criminal from the point of view of contemporary law. It is natural that in this context of social changes, women are also found, on whom the multitude of biopsychosocial factors are reflected, which ultimately determine their behavior and way of life.

Knowledge of the problems generated by female crime is determined not only by the development of criminological science, but also by the needs of social practice in the field of reference, including the proportions and dangerous consequences resulting from antisocial acts committed by women. Such attributes of female crime as the mass character, the interaction with general crime and the specific characteristics of the perpetrators involved in criminal activity condition the highlighting of this criminal phenomenon in a separate type of crime, which is distinguished by a series of indicators of a quantitative and qualitative nature.

Therefore, the position of the authors devoted to criminological research regarding the delimitation of crimes in three main categories, these being committed by men, women and minors, is justified. Each of them is characterized by specific features, which are sometimes not taken into account even at the level of some international bodies. Thus, although the UN regularly organizes conferences focused on crime

la nivelul unor organisme internaţionale. Deşi ONU organizează periodic conferinţe axate pe problemele criminalităţii, totuşi, în ceea ce priveşte criminalitatea feminină, aceasta nu figurează în agendele organizatorilor în marea majoritate a cazurilor. De fapt, considerăm incorectă această subapreciere a criminalităţii feminine ca fenomen social negativ distinct, care are o însemnătate nu mai puţin importantă decât criminalitatea organizată, terorismul internaţional şi criminalitatea minorilor, manifestări cărora li se acordă o atenţie deosebită.

Studiile criminologice au neglijat în mare parte subiectul comportamentului criminal al femeilor. Cu precădere, acest fapt se datorează înregistrării reduse a ratei criminalităţii feminine în comparaţie cu cea masculină. Totuşi, pe măsură ce statisticile infracţiunilor comise de femei au crescut în ultima perioadă de timp, s-a simţit nevoia luării în considerare a respectivului fenomen în vederea cunoaşterii dimensiunilor criminologice ale acestuia.

Există diferite opinii şi controverse privind evoluţia criminalităţii feminine. Astfel, unii autori pun la îndoială tendinţa de creştere a acestui fenomen, în timp ce alţii nu doar că acceptă acest lucru, dar susţin chiar că criminalitatea feminină are o creştere mult mai mare decât cea masculină [4].

Este important de menţionat că statisticile oficiale nu furnizează informaţii complete privind rata criminalităţii feminine. De aceea, orice interpretare a acesteia trebuie făcută cu prudenţă, întrucât fenomenul în cauză este mai „ascuns cultural" şi mai puţin raportat. În acelaşi timp, unii autori [5] sugerează ideea că o mare parte din comportamentul criminal feminin este evaluat diferit prin medicalizarea acestuia, migrând astfel din sistemul justiţiei criminale în sistemul sănătăţii mentale.

Forţată să se înscrie în diferite canoane, în funcţie de epoca pe care o traversa, urgisită, arsă pe rug, refuzată societăţii sau cântată, servind drept muză pentru întreaga artă a lumii, figură maternă respectată, femeia şi-a dezvoltat o uimitoare natură cameleonică. Însă, cum orice regulă are excepţiile sale, au existat şi femei care s-au făcut remarcate prin intermediul altor atribute decât feminitate, delicateţe şi gingăşie, demonstrând ferocitate şi cruzime. Statutul femeilor criminale nu a fost cercetat

issues, however, as far as female crime is concerned, it does not appear on the organizers' agendas in the vast majority of cases. In fact, we consider incorrect this underestimation of female crime as a distinct negative social phenomenon, which is no less important than organized crime, international terrorism and juvenile crime, which are given special attention.

Criminological studies have largely neglected the subject of women's criminal behavior. To a large extent, this fact is due to the low registration of the female crime rate compared to the male one. However, as the statistics of crimes committed by women have increased in recent times, there has been a need to take this phenomenon into account in order to understand its criminological dimensions.

There are different opinions and controversies regarding the evolution of female criminality. Thus, some authors question the growing trend of this phenomenon, while others not only accept this, but even claim that female crime has a much higher increase than male crime [4].

It is important to note that official statistics do not provide complete information on the female crime rate. Therefore, any interpretation of it must be viewed with caution, since the phenomenon in question is more "culturally hidden" and less reported. At the same time, some authors [5] suggest the idea that a large part of female criminal behavior is evaluated differently through its medicalization, thus migrating from the criminal justice system to the mental health system.

Forced to join different canons, depending on the era she was going through, stung, burned at the stake, rejected by society or sung, serving as a muse for the entire art of the world, a respected maternal figure, the woman developed an amazing chameleonic nature. But, as every rule has its exceptions, there were also women who stood out through attributes other than femininity, delicacy and tenderness, demonstrating ferocity and cruelty. The status of criminal women has not been researched for a long time due to the minimal level of resonance, as well as the stereotypes that women cannot commit criminal acts due to their inferiority to the male sex. Starting with the 19th century, the period when the women's eman-

mult timp din cauza nivelului minim de rezonanţă, precum şi a stereotipurilor că femeia nu poate săvârşi fapte infracţionale datorită inferiorităţii acesteia faţă de sexul masculin. Începând cu sec. al XIX-lea, perioada când mişcarea de emancipare a femeii începe să renască, feministele au încercat şi continuă să demonstreze că femeia este egală în toate aspectele cu bărbaţii, aducând diferite argumente, precum şi teze absurde în favoarea acestei egalităţi.

În general, conform datelor statistice, criminalitatea feminină este inferioară numeric faţă de criminalitatea masculină, aceasta fiind generată de inferioritatea femeii faţă de bărbat. Cauzele inferiorităţii criminalităţii feminine s-ar putea reduce la „constituţie fizică mai puţin robustă, fire timidă, mai impresionabilă", având o capacitate redusă pentru a comite infracţiuni „pentru săvârşirea cărora se reclamă forţă şi energie fizică" [6, p. 218].

De asemenea, conform opiniilor unor specialişti în domeniu, o altă cauză a inferiorităţii criminalităţii feminine faţă de cea masculină ar consta în inferioritatea situaţiei sociale, economice şi juridice a femeii, aceasta neavând acces la domeniile de activitate predispuse la conflict. Prin urmare, având un domeniu de activitate restrâns, în mod firesc sunt restrânse şi posibilităţile de a comite fapte penale [6, p. 219].

Soluționarea corectă a problemei criminalităţii feminine este legată în mare măsură de evidenţierea factorului istoric cu referire la personalitatea femeii-infractor. Aici s-au format două concepţii. Prima, „teoria morală", reprezentanţii căreia consideră că, conform naturii sale, femeile sunt mult mai morale decât bărbaţii [7, p. 9]. A doua concepţie constă în faptul că femeile nicidecum nu sunt mai morale decât bărbaţii, ba chiar din contra [8, p. 19]. Considerăm că mult mai acceptabilă este prima concepţie, deoarece ea corespunde realităţii, confirmă egalitatea femeii şi a bărbatului atât în raport social, cât şi de drept.

În încercarea de a explica de ce numărul femeilor care comit infracţiuni este incomparabil mai mic cu cel al bărbaţilor, cercetătorii au abordat şi ipoteza conform căreia sistemul justiţiei penale ar da dovadă de mai multă înţelegere în cazurile în care autorii sunt femei, fiind mai tolerant sau mai puţin aspru cu femeile delincvente, comparativ cu bărbaţii care comit

cipation movement begins to be reborn, feminists tried and continue to try to prove that women are equal in all aspects to men, bringing different arguments, as well as absurd theses in favor of this equality.

In general, according to statistical data, female crime is numerically inferior to male crime, this being generated by the inferiority of women to men. The causes of the inferiority of female criminality could be reduced to "less robust physical constitution, shy, more impressionable nature", having a reduced capacity to commit crimes "for the commission of which physical force and energy are demanded" [6, p. 218].

Also, according to the opinions of some specialists in the field, another cause of the inferiority of female criminality compared to the male would consist in the inferiority of the social, economic and legal situation of women, as they do not have access to areas of activity prone to conflict. Therefore, having a limited field of activity, naturally the possibilities to commit criminal acts are also limited [6, p. 219].

The correct solution to the problem of female criminality is largely related to the highlighting of the historical factor with reference to the personality of the female criminal. Here two concepts were formed. The first, "moral theory", whose representatives believe that, according to their nature, women are much more moral than men [7, p. 9]. The second conception consists in the fact that women are by no means more moral than men, but rather the opposite [8, p. 19]. We consider that the first conception is much more acceptable, because it corresponds to reality, it confirms the equality of women and men both socially and legally.

In an attempt to explain why the number of women who commit crimes is incomparably lower than that of men, the researchers also addressed the hypothesis that the criminal justice system would show more understanding in cases where the perpetrators are women, being more tolerant or less harsh with female delinquents compared to male offenders and that, in this sense, "double standards" would be used. The quote most used in this sense belongs to O. Pollak, who said, back in 1950, that "...men hate to accuse women and, indirectly, to send them to serve their punishment: police officers don't like to arrest them, prosecutors don't like

infracţiuni şi că, în acest sens, s-ar folosi „standarde duble". Citatul cel mai utilizat în acest sens aparţine lui O. Pollak, care spunea, încă în anul 1950, că „...bărbaţii urăsc să acuze femeile şi, în mod indirect, să le trimită să-şi execute pedeapsa: poliţiştilor nu le place să le aresteze, procurorilor să le acuze, judecătorilor şi juraţilor să le găsească vinovate" [8, p. 51, p. 88].

Această ipoteză a fost studiată de unii cercetători [9, p. 110], concluziile fiind următoarele:

– sistemul judiciar utilizează standarde diferite, iar factorii relevanţi luaţi în considerare par a fi cei referitori la grija care trebuie purtată copiilor şi diferenţele de vinovăţie dintre bărbaţi şi femei;

– studii mai recente au în vedere şi alţi factori care, pe lângă sexul delicvenţei, pot influenţa luarea unei decizii, ca, de exemplu, antecedentele penale sau pagubele provocate; când toţi aceşti factori au fost verificaţi, numărul cazurilor aparente de tratament preferenţial acordat femeilor s-a redus semnificativ, dar nu până la dispariţie;

– unii cercetători au descoperit însă că femeile care au deviat de la rolul de gen considerat normal au fost tratate cu mai multă asprime decât ar fi fost necesar;

– creşterea numărului de femei în penitenciare s-ar datora eforturilor de „egalizare" pe care le face sistemul justiţiei penale, care au un efect mai pronunţat asupra femeilor decât a bărbaţilor.

Între bărbat şi femeie există diferenţe de ordin anatomic, fiziologic, psihologic, intelectual şi moral, determinate de sex, care au o influenţă aparte asupra criminalităţii şi, prin urmare, nu trebuie neglijate. Caracterele anatomice, fiziologice, psihologice şi intelectuale mai conturate ale bărbatului îl fac pe acesta superior femeii. Această superioritate îi asigură bărbatului şi preponderenţă socială şi juridică. Sexul mai tare, în mod arbitrar, tiranic, impune femeii umilinţa inegalităţii şi a subordonării. Astfel, criminalitatea feminină se manifestă şi în funcţie de opresiunea socială pe care bărbatul o exercită asupra femeii. În opinia unor autori, la baza acestor diferenţe de ordin anatomic, fiziologic şi psihologic dintre sexe stă tratamentul lor. Bărbatul şi-a creat şi menţinut o situaţie superioară, de dominaţie, în timp ce

to charge them, judges and juries don't like to find them guilty" [8, p. 51, 88].

This hypothesis was studied by some researchers [9, p. 110], the conclusions being the following:

– the judicial system uses different standards, and the relevant factors taken into account seem to be those relating to the care that must be taken of children and the differences in guilt between men and women;

– more recent studies also consider other factors that, in addition to the gender of the delinquency, can influence the decision-making, such as, for example, the criminal history or the damage caused; when all these factors were checked, the number of apparent cases of preferential treatment given to women was significantly reduced, but not to the point of disappearance;

– some researchers discovered, however, that women who deviated from the gender role considered normal were treated more harshly than would have been necessary;

– the increase in the number of women in prisons would be due to the "equalization" efforts made by the criminal justice system, which have a more pronounced effect on women than on men.

There are anatomical, physiological, psychological, intellectual and moral differences between men and women, determined by sex, which have a special influence on criminality and, therefore, should not be neglected. The more defined anatomical, physiological, psychological, intellectual characteristics of the man make him superior to the woman. This superiority also ensures the man social and legal superiority. Arbitrarily and tyrannically, the stronger sex imposes on women the humiliation of inequality and subordination. Thus, female criminality also manifests itself depending on the social oppression that man exercises over the woman. According to some authors, the basis of these anatomical, physiological and psychological differences between the sexes is their treatment. The man created and maintained a superior situation, of dominance, while the woman is guided by her own instincts, being subject to chance, caprice [10].

Other researchers believe that the differences between the sexes are only quantitative

femeia este condusă de instincte proprii, fiind supusă hazardului, capriciului [10].

Alţi cercetători consideră că deosebirile dintre sexe sunt numai cantitative şi pot fi înlăturate prin instruirea femeii [11, p. 93]. Cert este că toate aceste diferenţe dintre sexe explică inferioritatea criminalităţii feminine, aprecierea respectivă bazându-se mai mult pe indici psihologici şi biologici. Însă aceste date sunt relative, întrucât fiecare fenomen diferă de la caz la caz şi, operând cu elemente noi, este imposibilă evaluarea precisă a criminalităţii feminine. Se poate deduce, de exemplu, că în viitor, prin egalarea situaţiei sociale, juridice şi economice a sexelor va deveni posibilă şi egalitatea în ceea ce priveşte proporţia criminalităţii sexelor.

De fapt, genul se referă la diferenţele dintre femei şi bărbaţi determinate social şi cultural, care sunt învăţate şi care se schimbă în timp. Aceste diferenţe constituie răspunsuri ale influenţelor sociale şi culturale bazate pe sex. Prin urmare, problematica de gen îşi trage rădăcinile din diferenţele biologice dintre sexe, însă este formată de factori de mediu, experienţe culturale, tradiţii, norme şi valori sociale. Diferenţele respective variază mult în interiorul unei culturi şi de la o cultură la alta. Inegalităţile de gen sunt formate de-a lungul istoriei relaţiilor sociale dintre femei şi bărbaţi [12].

Stereotipurile, inclusiv cele de gen, sunt expresia directă a valorilor şi credinţelor dintr-o societate, cu o forţă mare de penetrare în viaţa de toate zilele. În ceea ce priveşte genul, studiile realizate pe plan internaţional şi naţional arată că încă multe societăţi funcţionează în interiorul unei scheme de definire a masculinităţii şi feminităţii în care puterea, succesul, afirmarea în viaţa publică sunt mai curând apanajul bărbaţilor, iar locul firesc al femeilor este în primul rând în familie, unde îşi pot manifesta empatia şi grija faţă de alţii, prezenţa lor în viaţa social-economică şi politică fiind mai curând o excepţie decât o regulă [13, p. 31].

O sinteză a ideilor principale din reclame, ştiri de televiziune şi articole de presă referitoare la stereotipurile de gen indică următoarele:

– televiziunea, publicitatea şi presa scrisă au o dominantă misogină vizibilă;

– cu sau fără voie, conştient sau nu, ele perpetuează şi întăresc discriminarea de statut, de rol şi de vârstă între bărbaţi şi femei.

and can be removed by training the woman [11, p. 93]. It is certain that all these differences between the sexes explain the inferiority of female criminality, the respective assessment being based more on psychological and biological indices. However, these data are relative, since each phenomenon differs from case to case and, operating with new elements, it is impossible to accurately assess female criminality. It can be deduced, for example, that in the future, by equalizing the social, legal and economic situation of the sexes, equality in terms of the proportion of criminality of the sexes becomes possible.

As a matter of fact, gender refers to the socially and culturally determined differences between women and men that are learned and change over the time. These differences are responses to social and cultural influences based on sex. Therefore, the gender issue has its roots in the biological differences between the sexes, but it is formed by environmental factors, cultural experiences, traditions, norms and social values. The respective differences vary greatly within a culture and from one culture to another. Gender inequalities are formed throughout the history of social relations between women and men [12].

Stereotypes, including those of gender, are the direct expression of values and beliefs in a society, with a great force of penetration in everyday life. Regarding gender, studies carried out on an international and national level show that many societies still operate within a scheme of defining masculinity and femininity in which power, success, affirmation in public life are rather the prerogative of men, and the natural place of women it is primarily in the family, where they can show their empathy and care for others, their presence in social-economic and political life being an exception rather than a rule [13, p. 31].

A summary of the main ideas from commercials, television news, and press articles about gender stereotypes indicates the following:

– television, advertising and print media have a visible misogynistic dominant;

– willingly or unwillingly, consciously or not, they perpetuate and reinforce status, role and age discrimination between men and women.

The socialization of women and men in

Socializarea femeilor şi bărbaţilor în astfel de modele, mai ales de la vârste tinere, are consecinţe pe termen lung. Fiecare gen va tinde spre modelul imaginar indus de mass-media. Nici şcoala nu pare a se desprinde de mesajele misogin-patriarhale şi rolurile predestinate, iar biserica continuă să fie tradiţionalistă şi conservatoare.

În ceea ce priveşte diferenţele dintre rata criminalităţii feminine şi a celei masculine, unii autori consideră că acestea pot fi explicate printr-o mai mare interdependenţă a femeilor cu familia şi, mai apoi, cu soţul. În acest sens, anumite studii arată că femeile sunt mult mai îngrijorate de o eventuală etichetare decât bărbaţii; fetelor şi femeilor le pasă mult mai mult ce cred alţii despre ele: „Reintegrarea în familie prin utilizarea sentimentului de ruşine este mult mai eficientă în cazul fetelor, deoarece, aşa cum rezultă şi din teoriile controlului social, ele sunt mult mai ataşate de părinţi şi mult mai preocupate de obţinerea respectului acestora decât băieţii" [14; 15, p. 189-190].

A. Quetelet, fiind fascinat de posibilităţile analizei factologice, a încercat să identifice legătura dintre numărul infracţiunilor raportată la anotimpul şi perioada zilei, inclusiv sexul şi vârsta persoanei. În acest sens, a stabilit răspândirea infracţiunilor în funcţie de lunile anului şi dezvoltarea industrială a ţărilor şi regiunilor, de asemenea încercând să explice anumite particularităţi ale criminalităţii feminine. În opinia sa, un nivel mai scăzut al criminalităţii în rândul femeilor poate fi explicat nu doar prin slăbiciunea lor fizică, ci şi prin îndepărtarea acestora de viaţa socială şi de obligaţiunile de serviciu [16].

C. Lombroso explica intensitatea scăzută a criminalităţii femeilor prin particularităţile organismului feminin şi ale caracterului, prin natura femeii, vorbind chiar despre o „subdezvoltare biologică" a femeilor [17].

Cu timpul s-a încetăţenit opinia, potrivit căreia cauzele criminalităţii feminine sunt legate de condiţiile vieţii sociale. Totodată, deosebirile naturale, biologice între femei şi bărbaţi sunt evidente. De aceea, teza cu privire la cauzele biologice ale infracţiunilor este destul de dificil de a fi respinsă, mai ales în cazul în care este vorba despre deosebirile dintre criminalitatea feminină şi cea masculină.

such models, especially from a young age, has long-term consequences. Each gender will tend towards the imaginary model induced by the mass media. Even the school does not seem to break away from the misogynist-patriarchal messages and predestined roles, and the church continues to be traditionalist and conservative.

Regarding the differences between the female and male crime rates, some authors believe that they can be explained by a greater interdependence of women with their families and, later, with their husbands. In this sense, certain studies show that women are much more worried about possible labeling than men; girls and women care much more about what others think about them: "Reintegration into the family by using the feeling of shame is much more effective in the case of girls, because, as it follows from social control theories, they are much more attached to their parents and much more concerned with obtaining their respect than boys" [14; 15, p. 189-190].

A. Quetelet, being fascinated by the possibilities of factual analysis, tried to identify the connection between the number of crimes related to the season and time of day, including the sex and age of the person. In this sense, he established the spread of crimes according to the months of the year and the industrial development of countries and regions, also trying to explain certain particularities of female criminality. In his opinion, a lower level of crime among women can be explained not only by their physical weakness, but also by their distance from social life and service obligations [16].

C. Lombroso explains the low intensity of women's crime through the peculiarities of the female body and character, through the nature of women, even talking about a "biological underdevelopment" of women [17].

Over time, the opinion slowed down, according to which the causes of female criminality are related to the conditions of social life. At the same time, the natural, biological differences between women and men are obvious. That is why the thesis regarding the biological causes of crimes is quite difficult to reject, especially when it comes to the differences between female and male criminality.

Omul, fiind parte a naturii vii, drept preocupare primară a sa, apare prin prelungirea seminţiei. Prin urmare, femeia apare ca un obiect al unei ocrotiri speciale. În primul rând, femeia-mamă se afla în adâncul peşterii, iar bărbatul întâlnea pericolul la intrare, devenind obiectul şi prima victimă a atacului. El primul înfrunta şi loviturile stihiilor. Multe maladii, inclusiv înnăscute, sunt răspândite numai printre bărbaţi, deoarece ei sunt primul obstacol în calea pericolului care o ameninţă pe femeie. Bărbatul ca individ biologic a supravieţuit şi s-a acomodat la modificarea totală a climei pe Pământ, însă cataclismele pe care le-a întâlnit au lăsat amprente adânci. Durata vieţii la bărbaţi a fost şi va fi întotdeauna şi peste tot mai scurtă, deoarece bărbatul a plătit şi va plăti pentru posibilitatea de a îndepărta pericolul iminent de la femeie. Aceasta este legea vieţii [18, p. 255].

3. CONCLUZII

Criminalitatea feminină are o influenţă negativă asupra societăţii, atinge un spectru larg de fenomene ale vieţii sociale, influenţând dinamica criminalităţii în ansamblu. Impactul nefast al acestui fenomen negativ rezidă în dereglarea funcţionării corecte a familiei ca celulă de bază a societăţii. O daună considerabilă este cauzată copiilor, iar acţiunea reală a funcţiei educative este de fapt una negativă. Atmosfera morală în familie, unde femeia are un mod de viaţă infracţional, devine pentru minori cu mult mai periculoasă decât în cazurile în care infractor este tatăl. Iar adaptarea socială post-penitenciară a femeilor, includerea lor în domeniul relaţiilor de familie şi de muncă are loc mult mai dificil decât în cazul bărbaţilor.

Elucidarea problemelor menţionate este posibilă prin prisma studierii originilor sociale şi psihologice ale comportamentului infracţional specific femeilor, inclusiv a particularităţilor şi caracteristicilor personalităţii lor. În acest sens, criminalitatea feminină necesită a fi analizată complex, prin cuprinderea vastă a multiplelor fenomene şi procese economice, sociale, demografice, juridice şi psihologice.

Person, being a part of living nature, as his primary concern, appears through the extension of the tribe. Therefore, the woman appears as an object of special protection. First of all, since the ancient times the mother-woman was deep in the cave, and the man met the danger at the entrance, becoming the object and the first victim of the attack. He was the first to face the blows of the storms. Many diseases, including congenital ones, are spread only among men, because they are the first obstacle to the danger that threatens a woman. Man as a biological individual survived and adapted to the total change of climate on Earth, but the cataclysms he encountered left deep imprints. Men's life span has always been and will always be shorter everywhere, because man has paid and will pay for the opportunity to remove imminent danger from woman. This is the law of life [18, p. 255].

3. CONCLUSIONS

Female criminality has a negative influence on society, it affects a wide spectrum of phenomena of social life, influencing the dynamics of crime as a whole. The harmful impact of this negative phenomenon resides in the disruption of the proper functioning of the family as the basic cell of society. A considerable damage is caused to the children, and the real action of the educational function is actually a negative one. The moral atmosphere in the family, where the woman has a criminal way of life, becomes much more dangerous for minors than in cases where the criminal is the father. And the post-penitentiary social adaptation of women, their inclusion in the field of family and work relations is much more difficult than in the case of men.

The elucidation of the mentioned problems is possible through the study of the social and psychological origins of criminal behavior specific to women, including the particularities and characteristics of their personality. In this sense, female criminality needs to be analyzed in a complex way, through the vast encompassing of multiple economic, social, demographic, legal and psychological phenomena and processes.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Bojan C. Condiţia femeii în societatea contemporană. Disponibil: http://bciprianmp.wordpress.com/2011/01/16/despre-conditia-femeii/
2. Tănase M. Drepturile femeii moderne. Disponibil: http://www.timpul.md/articol/drepturile-femeii-moderne-32389.html
3. Stan M. Femeia în societate. Disponibil http://societate.wordpress.com/2010/11/23/femeia-in-societate/
4. Robinson Susan E. From victim to offender: Female offenders of child abuse. In: European Journal of Criminal Policy and Research, nr. 6, 1998. P. 59-73.
5. Smart C. Women, crime and criminology: A feminist critic. London, 1976. Routledge & Kegan Paul. 208 p.
6. Iacobuţă Ioan Al. Criminologie. Iaşi: Ed. „Junimea", 2002. 380 p.
7. Зеланд И. Женская преступность. Санкт-Петербург: Изд-во «Русский труд», 1899. 128 с.
8. Pollak O. The Criminality of Women. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1950. 180 p.
9. Pollock J. Criminal Women. Anderson Publishing Co., Cincinnati, OH, 1999. 246 p.
10. Bălan Ana. Criminalitatea feminină – cauze şi efecte sociale. Strategii de prevenire şi control. Bucureşti: Beck, 2008. 263 p.
11. Lombroso Gina. L'ame de la femme. Paris, 1924. 315 p.
12. Buzea N. Infracţiunea penală şi culpabilitatea. Doctrină, legislaţie şi jurisprudenţă. Alba-Iulia: Editura Solomon, 1944. 312 p.
13. Vaileanu Cristina, Rusu Viorica, Cantarji Vasile. Ghidul utilizatorului statisticilor de gen. Ediţia I-a, noiembrie, 2008. Disponibil: https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Gender/Gen_Guide_2008.pdf
14. Braithwaite J., Daly K. Masculinities, Violence and Communitarian Control. Disponibil: https://johnbraithwaite.com/wp-content/uploads/2016/03/Masculinities_Violence_1994.pdf
15. Stanko A. Elizabeth. Just Boys Doing Business? Men, Masculinities and Crime. 1st Edition. London: Routledge, 1994. 302 p.
16. Кетле А. Человек и развитие его способностей. Санкт-Петербург, 1865. 228 с.
17. Ломброзо Ч., Ферреро Э. Женщина – преступница и проститутка. Киев, 1902. 223 с.
18. Хохряков Г. Криминология. Учебник. Ответственный редактор В. Кудрявцев. Москва: Юристъ, 2000. 511 с.

Despre autori:

Iurie LARII,
doctor în drept, profesor universitar,
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: iulari72@gmail.com,
ORCID: 0000-0003-4277-535X

Mariana-Cristina DRAGOMIR,
doctor în drept,
mediator, Constanța, România,
e-mail: cristinaboroiu3@yahoo.com

About the authors:

Iurie LARII,
PhD, university professor
Academy „Ştefan cel Mare" of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: iulari72@gmail.com,
ORCID: 0000-0003-4277-535X

Mariana-Cristina DRAGOMIR,
PhD,
Mediator, Constanța, România,
e-mail: cristinaboroiu3@yahoo.com

CZU 343.32

DOI 10.5281/zenodo.14823129

INFRACȚIUNEA DE TRĂDARE DE PATRIE ÎN LEGISLAȚIA PENALĂ A REPUBLICII MOLDOVA – VULNERABILITĂȚI, PROVOCĂRI ȘI SOLUȚII

Radion COJOCARU,
profesor universitar, doctor

Influențarea și perturbarea proceselor democratice din Republica Moldova de clișeele imperialiste și expansioniste, secesionism și separatism, războiul hibrid informațional, fraudări din exterior a proceselor electorale etc., sunt condiționate în mare parte de vulnerabilitățile pe care le prezintă securitatea națională. Obiectivul direct al prezentului studiu îl constituie examinarea critică a infracțiunii de trădare de patrie prin prisma legislației penale a Republicii Moldova, la baza incriminării căreia stă ideea protejării securității statului prin mijloace juridico-penale. În rezultatul cercetării au fost identificate și explicate mai multe vulnerabilități, determinate în mare parte de necorespunderea efectului preventiv al legii penale cu noile manifestări și conduite orientate spre securitatea internă și externă a Republicii Moldova. În context, autorul a fundamentat necesitatea operării unor amendamente legislative de optimizare, modernizare și eficientizare a prestanței preventive ale legii penale în adresa conduitelor criminale care periclitează sau vatămă efectiv securitatea națională.

Cuvinte-cheie: securitate, incriminare, infracțiune, răspundere penală, trădare de patrie etc.

THE CRIME OF TREASON IN THE CRIMINAL LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA – VULNERABILITIES, CHALLENGES AND SOLUTIONS

Radion COJOCARU,
PhD, university professor

The influence and disruption of democratic processes in the Republic of Moldova by imperialist and expansionist clichés, secessionism and separatism, hybrid informational warfare, and external interference in electoral processes are largely conditioned by the vulnerabilities posed by national security. The primary objective of this study is a critical examination of the crime of treason as viewed through the criminal legislation of the Republic of Moldova, where the incrimination is based on the idea of protecting state security through legal and penal means. As a result of the research, several vulnerabilities have been identified and explained, mainly determined by the lack of alignment between the preventive effect of criminal law and new behaviours and actions aimed at the internal and external security of the Republic of Moldova. In this context, the author has justified the need for legislative amendments to optimize, modernize, and improve the preventive effectiveness of criminal law in addressing criminal behaviours that endanger or harm national security.

Keywords: security, incrimination, crime, criminal liability, treason, etc.

1. INTRODUCERE

Republicii Moldova care a apărut la sfârşitul secolului XX ca stat independent şi suveran drept efect al destrămării imperiului sovietic, parcurge o perioadă de tranziţie deosebit complexă în direcţia democratizării societăţi şi realizării pe această cale a integrării europene. Contextul geopolitic actual determinat de războiul de agresiune declanşat de Federaţia Rusă împotriva Ucrainei, războiul hibrid, separatism şi pericolele extinderii acestuia, fraudarea masivă a proceselor electorale săvârşite prin coruperea din exterior a alegătorilor, vulnerabilitatea energetică a Republicii Moldova, se înscriu printre multiplele proble-

1. INTRODUCTION

The Republic of Moldova, which emerged as an independent and sovereign state at the end of the 20th century as a result of the dissolution of the Soviet empire, is undergoing a particularly complex transitional period towards democratizing society and achieving European integration through this process. The current geopolitical context, shaped by the aggression war initiated by the Russian Federation against Ukraine, hybrid warfare, separatism, and the threats of its expansion, massive electoral fraud through external voter corruption, and the Republic of Moldova's energy vulnerability, represents just a fraction of the many issues

me care ţin de asigurarea protecţiei securităţii naţionale. În context, se face necesară reevaluarea conceptuală a faptelor de pericol prin care este ameninţată securitatea naţională şi reactualizarea pe această bază a măsurilor de natură politică, economică, juridică, militară, organizatorică destinate prevenirii acestor fapte.

O însemnătate deosebită în acest sens o au mijloacele juridice, care cimentează arsenalul protector al securităţii statului, fiind reprezentate de totalitatea actelor normative, care reglementează conduita subiecţilor în cadrul raporturilor sociale de asigurare a securităţii statului [1]. O importanţă protectoare deosebită în acest sens o au reglementările juridico-penale chemate să asigure ocrotirea penală a securităţii statului prin incriminarea şi sancţionarea conduitelor de pericol. În lista conduitelor ilicite de acest gen se înscrie infracţiunea de trădare de patrie incriminată la art. 337 C.pen. al Republicii Moldova.

Motivaţia autorului în alegerea obiectului de corectare poate fi explicată prin mai multe raţiuni. În primul rând, doctrina de specialitate din Republica Moldova este lapidară în abordarea ştiinţifică a infracţiunii de trădare de patrie, neexistând lucrări dedicate care ar permite o abordare critică şi cercetare evolutiv-progresivă a fenomenului. Valoroasele cursuri universitare, manualele şi tratatele de specialitate existente în materie permit doar cunoaşterea cognitivă a infracţiunii de trădare de patrie. În cel de al doilea rând, este necesară o reevaluare a eficienţei normei de incriminare statuate la art. 337 C.pen. şi a măsurii în care aceasta acoperă protecţia securităţii împotriva noilor pericole la care este expusă. Pentru a doza efectul preventiv al legii penale şi controlul social asupra criminalităţii, noile realităţi ale timpului urmează a fi dimensionate la capacitatea instrumentarul penal de prevenire a respectivele conduite antisociale.

În context, obiectivul imediat urmărit de către autor îl formează analiza critică a cadrul normativ-penal al Republicii Moldova dedicat incriminării infracţiunii de trădare de patrie şi evaluarea măsurii în care acesta corespunde actualelor tendinţe pe care le poate îmbrăca o asemenea faptă. Obiectivul mediat mai îndepărtat al studiului îl formează argumentarea unor soluţii legislative, care ar doza efectul preventiv al legii penale în domeniul trădării de patrie.

tied to ensuring national security protection.

In this context, there arises the need to conceptually reassess the dangerous acts threatening national security and to update the political, economic, legal, military, and organizational measures aimed at preventing these acts.

Of particular importance in this regard are legal instruments, which consolidate the protective arsenal of state security and encompass all normative acts regulating the conduct of subjects within the framework of social relations ensuring state security [1]. A particularly significant protective role is played by criminal-legal regulations, tasked with providing criminal protection of state security through the incrimination and sanctioning of dangerous behaviors. Among the illicit conducts of this kind is the crime of treason, incriminated under Article 337 of the Criminal Code of the Republic of Moldova.

The author's motivation in selecting the object of correction can be explained by several reasons. First, specialized doctrine in the Republic of Moldova is sparse in its scientific approach to the crime of treason, and there are no dedicated works that would allow for a critical and evolutionarily progressive examination of the phenomenon. The valuable university courses, textbooks, and specialized treatises available on the subject merely provide a cognitive understanding of the crime of treason.

Second, it is necessary to reassess the effectiveness of the incrimination norm provided by Article 337 of the Criminal Code and the extent to which it sufficiently protects against new threats faced by national security. To balance the preventive effect of criminal law and social control over criminality, the realities of the time must align with the capacity of criminal tools to prevent such antisocial behaviors.

Thus, the immediate objective pursued by the author is the critical analysis of the criminal-normative framework of the Republic of Moldova concerning the incrimination of the crime of treason and the assessment of its alignment with contemporary trends in such conduct. The broader, longer-term objective of the study is to propose legislative solutions that would enhance the preventive effect of criminal law in the area of treason.

2. SCURT ISTORIC

În dreptul feudal românesc, care în cea mai mare parte avea un caracter cutumiar, infracţiunea de trădare avea o accepţiune vastă, care includea diverse acte criminale: ridicarea de arme împotriva domnitorului; pretenţia la tron; împotrivirea faţă de domnul ţării; nerăspunderea la chemarea domnului; închinarea către un pretendent la tron etc. Cea mai gravă era considerată hiclenia (de la magiară „hitlen" – fără credinţă, trădător), cu variantele de viclenie, vicleşug, precum şi hainie (hain – trădător) [3, p. 437]. Hainie era denumită mai ales fapta de trădare săvârşită faţă de Imperiul Otoman.

În cazul „hicelniei" au fost atestate cazuri de aplicare a răspunderii penale colective, pedeapsa fiind aplicată nu doar în privinţa făptuitorului, ci şi în privinţa membrilor de familie a acestuia: „Vasile Lupu pedepsind pentru necredinţă pe boierul Pătraşcu Ciogolea la executat împreună cu fiul său, pe care Ciogolea îl luase cu el; Aron-vodă tiranul după războiul cu pretendentul Bogdan, prigonind ca hicleni pe toţi partizanii acestuia, l-a ucis nu numai pe el, ci şi semeniile lor şi vinovaţi şi nevinovaţi" [3, p. 437].

În C.pen. al Regatului Român din 1864 erau aspru pedepsite faptele de trădare de patrie. În acord cu art. 66 era pedepsit cu muncă silnică pe toată viaţa, românul care purta armele împotriva ţării. Potrivit art. 67 C.pen., cu aceiaşi pedeapsă era sancţionat şi cetăţeanul roman care uneltea maşinaţii sau purta înţelegeri cu guverne ale ţărilor străine sau cu agenţii lor, în scopul provocării unui război contra statului roman, înlesnirii ocupaţiei străine sau răsturnării guvernului statului roman. În varianta agravată, fapta se sancţiona cu recluziune dacă săvârşirea ei se solda cu ocuparea teritoriului sau cu răsturnarea guvernului.

În acord cu art. 68 al aceleiaşi legiuiri erau pedepsite cu muncă silnică următoarele fapte de trădare: „predarea de oraşe, porturi, locuri întărite sau ori-ce alte posturi de apărare; predarea de case publice, arsenale, magazii sau depozite de arme, muniţiuni sau alte obiecte de război, sau ori-ce fel de bastimente ale ţării; procurarea pentru inamic de soldaţi, boi, proviziuni de hrană, arme sau muniţiuni de război, precum îndemnul soldaţilor armatei române a trece la inamic; comunicarea inamicului despre planurile de operaţiuni militare sau planurile locurilor sau posturilor întărite; servirea inamicului cu spioni sau călăuze sau vor fi ajutarea şi ascunde-

2. BRIEF HISTORICAL OVERVIEW

In Romanian feudal law, which was largely customary in nature, the crime of treason had a broad interpretation, encompassing various criminal acts: taking up arms against the ruler, claiming the throne, opposing the ruler, failing to respond to the ruler's summons, pledging allegiance to a pretender to the throne, etc. The most serious form was known as *hiclenia* (from the Hungarian *hitlen* – faithless, traitor), with variations such as *viclenie* (deceit) or *vicleşug* (craftiness), as well as *hainie* (from *hain* – traitor) [3, p. 437]. *Hainie* referred especially to acts of treason committed against the Ottoman Empire.

In cases of *hiclenia*, there were instances of collective criminal liability, where punishment was applied not only to the perpetrator but also to their family members: "Vasile Lupu, punishing the boyar Pătraşcu Ciogolea for disloyalty, had him executed along with his son, whom Ciogolea had brought with him; Aron Vodă the Tyrant, after the war with pretender Bogdan, persecuted all of Bogdan's supporters as traitors, killing not only him but also his kin, both guilty and innocent" [3, p. 437].

In the Penal Code of the Romanian Kingdom of 1864, acts of treason were severely punished. Article 66 prescribed life penal labor for a Romanian citizen who took up arms against the country. According to Article 67, the same penalty was imposed on a Romanian citizen who conspired or colluded with foreign governments or their agents to provoke war against the Romanian state, facilitate foreign occupation, or overthrow the government. In aggravated cases, the crime was punishable by imprisonment if it resulted in the occupation of territory or the overthrow of the government. Article 68 of the same code penalized with penal labor the following acts of treason: "surrendering cities, ports, fortified locations, or other defensive positions; surrendering public buildings, arsenals, warehouses, or weapon depots; supplying the enemy with soldiers, oxen, food, weapons, or ammunition; inciting Romanian army soldiers to defect to the enemy; communicating to the enemy plans for military operations or maps of fortified locations or positions; serving the enemy as spies or guides or aiding and hiding enemy spies; inciting revolts within the country's defense forces" [4].

rea spionilor inamicului; aţâţarea de revolte în trupele de apărare ale ţării" [4].

După raptul Basarabiei de către Uniunea Sovietică, ce s-a produs în rezultatul încheierii Pactului Ribbentrop-Molotov din 23 august 1939, pe teritoriul Republicii Sovietice Socialiste Moldoveneşti (RSSM), constituită în anul 1940 ca republică unională, s-a aplicat Codul penal al Republicii Sovietice Socialiste Ucraina (RSSU) din 1927. În conformitate cu art. 54[1a] trădarea de patrie era săvârşită de către un cetăţean al URSS în dauna capacităţii de apărare, independenţei sau inviolabilităţii teritoriale prin: spionaj, divulgarea secretului militar sau de stat, trecerea de partea duşmanului, fuga în străinătate, inclusiv pe cale aeriană [5, p. 92]. Pentru comiterea infracţiunii era aplicată pedeapsa capitală prin împuşcarea cu confiscarea integrală a averii, iar dacă fapta era comisă în prezenţa formelor agravante – închisoare de până la 10 ani sau confiscarea integrală a averii.

O noţiunea similară a trădării de patrie a fost prevăzută şi în C.pen. al RSSM din 1961, aplicat în Republica Moldova până la adoptarea C.pen. din 2002, pus în vigoare în 2003. Incriminarea era amplasată la art. 61 C.pen. ca fiind trecerea de partea duşmanului, spionaj, divulgare a secretului de stat sau militar unui stat străin, fuga în străinătate sau refuzul de a se întoarce din străinătate, acordarea de ajutor unui stat străin la înfăptuirea activităţii duşmănoase împotriva Republicii Moldova, precum şi complotul în scopul de a pune mâna pe putere.

3. REZULTATE ŞI DISCUŢII

3.1. DREPT PENAL COMPARAT

Republica Austria

În C.pen. austriac sediul incriminator este statuat în Titlul XIV al Părţii speciale cu titlul generic de „Înalta trădare şi alte agresiuni împotriva statului". Fapta cu titlul marginal de „Înalta trădare" este prevăzută la §242 şi poate fi săvârşită prin două modalităţi normative cu caracter alternativ: 1) acţiunea de modificare prin aplicarea sau ameninţarea aplicării violenţei a Constituitei Republicii Austria; 2) acţiunea de separare a unui teritoriu care aparţine Republicii Austria. În ambele sale modalităţi infracţiunea se pedepseşte cu închisoare de la 10 ani la 20 de ani [6].

Fapta de pregătire a înaltei trădări este sancţionată cu închisoare de la 1 an până la 10 ani la § 244 C.pen. austriac şi presupune

Following the annexation of Bessarabia by the Soviet Union as a result of the signing of the *Ribbentrop-Molotov Pact* on August 23, 1939, the Penal Code of the Ukrainian Soviet Socialist Republic (USSR) from 1927 was applied in the Moldavian Soviet Socialist Republic (MSSR), established in 1940 as a union republic. According to Article 541a, treason was defined as actions by a citizen of the USSR against the defense capability, independence, or territorial integrity of the USSR, such as espionage, disclosure of military or state secrets, siding with the enemy, or fleeing abroad (including by air) [5, p. 92]. Punishment for this crime included the death penalty by shooting, with the confiscation of all property. In cases of aggravating circumstances, imprisonment of up to 10 years or full confiscation of property was applied.

A similar notion of treason was included in the Penal Code of the MSSR of 1961, which was applied in the Republic of Moldova until the adoption of the 2002 Penal Code, effective from 2003. Treason was defined in Article 61 of the Penal Code as siding with the enemy, espionage, disclosure of state or military secrets to a foreign state, fleeing abroad or refusing to return from abroad, assisting a foreign state in hostile activities against the Republic of Moldova, as well as conspiracy to seize power.

3. RESULTS AND DISCUSSIONS

3.1. COMPARATIVE CRIMINAL LAW

Republic of Austria

In the Austrian Penal Code, the criminal offense of treason is established in Title XIV of the Special Part, under the generic title "High Treason and Other Aggressions Against the State." The act under the marginal title of "High Treason" is provided in §242 and can be committed in two alternative normative ways: 1) the action of modifying the Constitution of the Republic of Austria through the use or threat of violence; 2) the action of separating a territory that belongs to the Republic of Austria. In both forms, the offense is punishable by imprisonment for 10 to 20 years.

The act of preparing high treason is punishable with imprisonment from 1 year to 10 years under §244 of the Austrian Penal Code and involves a prior agreement to commit an act of high treason, preparation in another

înțelegerea prealabilă de săvârșire a unui act de înaltă trădare, pregătirea într-un alt mod a unui act de înaltă trădare dacă există pericolul săvârșirii unui asemenea act, inclusiv pregătirea unui act de înaltă trădare împreună cu o putere străină [6].

Fapta de „organizații anti-stat" descrisă la § 246. C.pen. al Republicii Austria face parte din categoria agresiunilor contra statului austriac și presupune constituirea unei organizații al cărei scop exclusiv sau parțial îl formează subminarea independenței, formei de organizare statală reglementată de Constituție, instituțiilor constituționale, inclusiv a unuia dintre landurile federale ale statului austriac. Fapta se sancționează cu închisoare de la 6 luni la 5 ani. Aceiași pedeapsă este instituită și pentru persoana care conduce o asemenea organizație, recrutează membri sau realizează orice acțiuni de sprijinire a acesteia. O pedeapsă mai blândă (închisoare de până la 1 ani) este instituită pentru cel care participă la o „organizație anti-stat" [6].

Republica Federativă Germania

În C.pen. al Republicii Federative Germania este incriminată distinct infracțiunea de „înaltă trădare" de infracțiunea de „trădare de țară". Prima faptă este statuată în Secțiunea I „Infracțiuni contra păcii, înalta trădare și punerea în pericol a statului democratic" din Titlul I "Infracțiuni contra păcii". Cea de a doua fapta este statuată în Secțiunea II „Trădarea de țară și punerea în pericol a siguranței statului".

În cazul înaltei trădare se face o diferențiere netă dintre regimul sancționator aplicabil pentru „înalta trădare împotriva statului federal" și „înalta trădare săvârșită împotriva unui land". Potrivit § 81 C.pen. al Germaniei înalta trădare împotriva statului federal se sancționează cu detențiune pe viață sau închisoare de minimum de 10 ani și constă în atentarea violentă sau săvârșită prin amenințare la existența statului german sau la modificarea ordinii constituționale a statului. Înalta trădare împotriva unui land prevăzută la §82 se sancționează cu închisoare între 1 și 10 ani și constă în atentarea prin violență sau amenințarea prin violență la încorporarea teritorială integrală sau parțială a teritoriului unui land într-un alt land al statului sau separarea unei părți a landului ori modificarea ordinii constituționale a unui land [7].

Trădarea de țară descrisă la § 94 C.pen. al Germaniei constă în comunicarea unor date care

manner for an act of high treason if there is a danger of such an act occurring, including preparation for an act of high treason in cooperation with a foreign power [6].

The offense of "anti-state organizations" described in §246 of the Austrian Penal Code is part of the category of aggressions against the Austrian state and involves the formation of an organization whose sole or partial purpose is to undermine the independence, state organization regulated by the Constitution, constitutional institutions, including one of the federal states of Austria. The act is punishable by imprisonment from 6 months to 5 years. The same penalty is imposed for a person who leads such an organization, recruits members, or engages in any actions supporting it. A lighter penalty (imprisonment for up to 1 year) is imposed on those who participate in an "anti-state organization" [6].

Federal Republic of Germany

In the Penal Code of the Federal Republic of Germany, the offense of "high treason" is distinct from the offense of "treason against the country." The first offense is established in Section I, "Crimes Against Peace, High Treason, and Endangering the Democratic State," within Title I, "Crimes Against Peace." The second offense is established in Section II, "Treason Against the Country and Endangering the State's Security".

In the case of high treason, a clear distinction is made between the sanctions applicable for "high treason against the federal state" and "high treason committed against a federal state." According to §81 of the German Penal Code, high treason against the federal state is punishable by life imprisonment or a minimum of 10 years' imprisonment and involves violent or threatening actions that endanger the existence of the German state or the alteration of its constitutional order. High treason against a federal state, as provided in §82, is punishable by imprisonment from 1 to 10 years and involves violent actions or threats of violence to integrate all or part of the territory of a federal state into another federal state or to separate part of the federal state's territory, or to alter its constitutional orderon against the country, described in §94 of the German Penal Code, involves communicating state secrets to a foreign country or its representative, as well as disclos-

constituie secrete de stat unui stat străin sau unui reprezentant al acestuia, precum şi divulgarea publică a acestor date. Este obligatoriu ca fapta să fie comisă în scopul cauzării unui prejudiciu Republicii Federative Germania sau favorizării unui stat străin în cauzează unui prejudiciu securităţii externe. În varianta tip infracţiunea este sancţionată cu pedeapsa închisorii de cel mult 5 ani. În varianta agravată infracţiunea se pedepseşte cu detenţiune pe viaţă sau închisoarea de cel puţin 5 ani dacă este comisă prin abuz de putere de către o persoană cu funcţie de răspundere obligată să păstreze secretele de stat sau dacă prin comiterea faptei se cauzează un prejudiciu deosebit de grav pentru securitatea externă a statului german [7].

La § 99 C.pen. german este statuată fapta de „activitate ca agent al serviciilor secrete", care constă în exercitarea de către o persoană în favoarea serviciilor secrete ale unui stat străin a activităţii de agent în scopul comunicării sau livrării de fapte, bunuri sau informaţii în dauna statului german. Va exista infracţiune şi atunci când subiectul declară că va exercita o asemenea activitate faţă de serviciile secrete ale unei puteri străine sau faţă de un intermediar. Fapta se sancţionează cu închisoare de până la 5 ani, cu condiţia că nu conţine elemente prevăzute de § 94 [7].

Republica Franceză

În legislaţia penală a Franţei sunt statuate mai multe infracţiuni care vizează trădarea de patrie, sediul incriminator fiind dislocat în Cartea IV „Despre crime şi delicte împotriva naţiunii, statului şi liniştii publice", Titlul I „Despre atingeri aduse intereselor fundamentale ale naţiunii", Capitolul I „Despre trădare şi spionaj".

Potrivit art. 411-1 constituie trădare de patrie faptele definite la articolele de la 411-2 până la 411-11 C.pen. După caz aceste infracţiuni sunt calificate de către legiuitor fie ca trădare de patrie dacă sunt comise de către un cetăţean francez sau de către un militar în serviciul, fie ca spionaj dacă sunt comise de orice altă persoană.

Din categoria acestor fapte infracţionale fac parte:

– predarea teritoriului naţional sau a unei părţi din acesta unui stat străin, organizaţii străine sau agenţii lor (art. 411-2). Fapta se sancţionează cu detenţiunea pe viaţă şi cu amendă în mărime de 750 000 de euro;

– predarea materialelor, echipamente-

ing these secrets to the public [7].

The act must be committed with the intent to harm the Federal Republic of Germany or to favor a foreign state in causing harm to external security. In its basic form, the offense is punishable by imprisonment for up to 5 years. In the aggravated form, the offense is punishable by life imprisonment or imprisonment for at least 5 years if it is committed through the abuse of power by a person in a responsible position required to keep state secrets, or if the act causes particularly serious harm to the external security of the German state [7].

§99 man Penal Code establishes the offense of «activity as an agent of foreign intelligence services,» which involves a person acting on behalf of the intelligence services of a foreign state to communicate or deliver facts, goods, or information that harm the German state. The offense also exists if the subject declares that they will engage in such activities for the intelligence services of a foreign power or for an intermediary. The act is punishable by imprisonment for up to 5 years, provided that it does not contain elements described in §94 [7].

French Republic

In the criminal legislation of France, several offenses related to treason are defined, with the incriminatory provisions located in Book IV "Crimes and Offenses Against the Nation, the State, and Public Peace," Title I "On Attacks Against the Fundamental Interests of the Nation," Chapter I "On Treason and Espionage."

According to Article 411-1, treason consists of the acts defined in Articles 411-2 to 411-11 of the Penal Code. Depending on the case, these offenses are qualified by the legislator either as treason when committed by a French citizen or a military member in service, or as espionage when committed by any other person.

These criminal acts include:

– Surrendering national territory or part of it to a foreign state, foreign organizations, or their agents (Article 411-2). This act is punishable by life imprisonment and a fine of 750,000 euros [7].

– Surrendering materials, equipment, installations, devices ensuring defense against international dangers to a foreign state, enterprises, foreign organizations, or their agents (Article 411-4). The offense is punishable by

lor, instalațiilor, aparatelor care asigură apărarea contra unor pericole internaționali unui stat străin, întreprinderi sau organizații străine sau agenților lor (art. 411-4). Infracțiunea se sancționează cu 30 ani detenție penală și cu amenda de 450.000 euro;

– întreținerea relațiilor cu un stat străin, întreprindere sau organizație străină sau cu agenții lor, în scopul comiterii ostilităților sau a unor acte de agresiune împotriva statului francez. Infracțiunea se pedepsește cu 30 ani detențiune penală și cu amenda de 450.000 euro. Se sancționează cu aceiași pedeapsă furnizarea mijloacelor de comitere a ostilităților sau de îndeplinire a actelor de agresiune împotriva Franței făcută unui stat străin, întreprinderi sau organizații străine sau agenții lor (art. 411-4).

– întreținerea relațiilor cu un stat străin, întreprindere sau organizație străină sau cu agenții lor, dacă aceste relații sunt de natură să aducă atingere intereselor fundamentale ale națiunii francize. Fapta se pedepsește cu 10 ani de închisoare și cu amenda de 150.000 euro (art. 411-5).

– transmiterea de informații, proceduri, obiecte, documente, date informatizate sau fișiere susceptibile să aducă atingere intereselor fundamentale ale națiunii. Destinatarul transmiterii poate fi un alt stat, o întreprindere sau o organizație străină, inclusiv agenții lor (art. 411-6).

– culegerea de informații, proceduri, obiecte, documente, date informatizate sau fișiere susceptibile să aducă atingere intereselor fundamentale ale națiunii, în scopul transmiterii către un stat străin, întreprindere sau organizație străină ori agenturii lor (art. 411-7). Infracțiunea se pedepsește cu 10 ani închisoare și cu amenda de 150.000 euro;

– distrugerea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a unui act, bun, construcție, echipament tehnic, dispozitiv tehnic sau sistem de prelucrare automată a informaților, dacă fapta este susceptibilă să aducă atingere intereselor fundamentale ale națiunii franceze. Infracțiunea se pedepsește cu 15 ani de detenție penală și cu amenda de 225.000 euro (art. 411-8). În varianta agravantă infracțiunea se sancționează cu 20 ani detenție penală și cu amenda de 300.000 euro dacă este comisă în serviciul intereselor unui stata străin, a întreprinderi sau organizații străine etc. [8].

30 years of imprisonment and a fine of 450,000 euros.

– Maintaining relations with a foreign state, foreign enterprise, or organization, or their agents, with the intent to commit hostilities or acts of aggression against the French state. The offense is punishable by 30 years of imprisonment and a fine of 450,000 euros. The same penalty applies to providing means for committing hostilities or carrying out acts of aggression against France to a foreign state, enterprises, foreign organizations, or their agents (Article 411-4).

– Maintaining relations with a foreign state, enterprise, or foreign organization, or their agents, if these relations are likely to harm the fundamental interests of the French nation. The offense is punishable by 10 years of imprisonment and a fine of 150,000 euros (Article 411-5).

– Transmitting information, procedures, objects, documents, computerized data, or files that may harm the fundamental interests of the nation. The recipient of the transmission can be another state, a foreign enterprise or organization, including their agents (Article 411-6).

– Gathering information, procedures, objects, documents, computerized data, or files likely to harm the fundamental interests of the nation, with the purpose of transmitting them to a foreign state, foreign enterprise, foreign organization, or their agents (Article 411-7). This offense is punishable by 10 years of imprisonment and a fine of 150,000 euros.

– Destroying or rendering useless an act, property, construction, technical equipment, technical device, or automated information processing system, if the act is likely to harm the fundamental interests of the French nation. The offense is punishable by 15 years of imprisonment and a fine of 225,000 euros (Article 411-8). In the aggravated version, the offense is punishable by 20 years of imprisonment and a fine of 300,000 euros if committed in the service of a foreign state's interests, a foreign enterprise or organization, etc. [8].

Romania

In the Criminal Code of Romania, the incriminatory framework is regulated in Title X of the Special Part "Offenses Against National Security." Several offenses targeting treason are criminalized: treason (Article 394); treason by

România

În C.pen. al României cadrul incriminator este reglementat în Titlul X al Părţii speciale „Infracţiuni contra securităţii naţionale". Sunt incriminate mai multe infracţiuni care vizează trădarea de patrie: trădarea (art. 394); trădarea prin transmiterea de informaţii secrete (art. 395); trădarea prin ajutarea inamicului (art. 396).

Infracţiunea de trădare de patrie poate fi comisă doar de către un cetăţean român şi constă în fapta „de a intra în legătură cu o putere sau cu o organizaţie străină ori cu agenţi ai acestora, în scopul de a suprima sau ştirbi unitatea şi indivizibilitatea, suveranitatea sau independenţa statului, prin: a) provocare de război contra ţării sau de înlesnire a ocupaţiei militare străine; b) subminare economică, politică sau a capacităţii de apărare a statului; c) aservire faţă de o putere sau organizaţie străină; d) ajutarea unei puteri sau organizaţii străine pentru desfăşurarea unei activităţi ostile împotriva securităţii naţionale" [9].

Infracţiunea de trădarea prin transmitere de informaţii secrete de stat incriminată la art. 395 C.pen. al Românei presupune activitatea de „transmiterea de informaţii secrete de stat unei puteri sau organizaţii străine ori agenţilor acestora, precum şi procurarea ori deţinerea de documente sau date ce constituie informaţii secrete de stat de către cei care nu au calitatea de a le cunoaşte, în scopul transmiterii lor unei puteri sau organizaţii străine ori agenţilor acestora, săvârşite de un cetăţean român, se pedepsesc cu închisoarea de la 10 la 20 de ani şi interzicerea exercitării unor drepturi" [9].

Trădarea prin ajutarea inamicului prevăzută de art. 396 C.pen. constă în „fapta cetăţeanului român care, în timp de război: a) predă teritorii, oraşe, poziţii de apărare, depozite ori instalaţii ale forţelor armate române sau care servesc apărării; b) predă nave, aeronave, maşini, aparate, armament sau orice alte materiale care pot servi purtării războiului; c) procură inamicului oameni, valori sau materiale de orice fel; d) trece de partea inamicului sau efectuează alte acţiuni care sunt de natură să favorizeze activitatea inamicului ori să slăbească puterea de luptă a forţelor armate române sau a armatelor aliate; e) luptă sau face parte din formaţii de luptă împotriva statului român sau a aliaţilor săi se pedepseşte" [9].

Potrivit art. 398 C.pen. al României, va exista înalta trădare atunci când faptele sus-

transmitting secret information (Article 395); treason by aiding the enemy (Article 396).

The offense of treason can only be committed by a Romanian citizen and consists of the act of "contacting a foreign power or organization, or their agents, with the aim of suppressing or impairing the unity and indivisibility, sovereignty, or independence of the state, through: a) provoking war against the country or facilitating foreign military occupation; b) economic, political subversion, or undermining the state's defense capacity; c) subjugation to a foreign power or organization; d) assisting a foreign power or organization in conducting hostile activities against national security" [9].

The offense of treason by transmitting secret state information, as stated in Article 395 of the Romanian Penal Code, involves the act of "transmitting secret state information to a foreign power or organization, or their agents, as well as procuring or possessing documents or data that constitute state secrets by those not authorized to know them, with the purpose of transmitting them to a foreign power or organization, or their agents." Committed by a Romanian citizen, it is punishable by imprisonment for 10 to 20 years and the prohibition of certain rights [9]. Treason by aiding the enemy, as stated in Article 396, consists of "acts by a Romanian citizen, during war, such as: a) surrendering territories, cities, defense positions, depots, or installations of the Romanian armed forces or those serving defense; b) surrendering ships, aircraft, vehicles, devices, weapons, or any other materials that may serve in waging war; c) providing the enemy with people, valuables, or materials of any kind; d) joining the enemy or carrying out other actions that favor the enemy's activities or weaken the fighting power of the Romanian armed forces or allied forces; e) fighting or being part of combat formations against the Romanian state or its allies" [9].

According to Article 398 of the Penal Code of Romania, high treason occurs when the aforementioned acts are committed by the President of Romania or another member of the Supreme Council of National Defense [9].

The offenses of treason (Article 394) and treason by transmitting secret information (Article 395) are punishable by imprisonment from 10 to 20 years and the prohibition of cer-

menţionate sunt săvârşite de către Preşedintele României sau de către un alt membru al Consiliului Suprem de Apărare a Ţării [9].

Infracţiunile de trădare (art. 394) şi de trădare prin transmiterea de informaţii secrete (art. 395) se pedepsesc cu închisoarea de la 10 la 20 de ani şi interzicerea exercitării unor drepturi, iar infracţiunile de trădare prin ajutarea inamicului şi de înaltă trădare se pedepsesc cu detenţiune pe viaţă sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.

Republica Italiană

În Partea I-a C.pen. al Italiei „Despre delicte împotriva autorităţii internaţionale a statului" din Titlul I „Despre delicte împotriva autorităţii statului" a Cărţii a II-a „Despre delicte în special" sunt descrise mai multe fapte de trădare de patrie.

Cu titlul exemplificativ, la categoria acestora pot fi atribuite:

– atentate împotriva integrităţii, independenţei sau unităţii statului (art. 241). Constă în acţiuni violente care pot provoca anexarea teritoriului statului sau a unei părţi din acesta la un alt stat ori care aduc atingeri independenţei sau unităţii statului italian. Fapta se sancţionează cu închisoare de peste 12 ani [10];

– îndreptarea de către cetăţean a armelor împotriva statului italian (art. 242). Este sancţionată cu detenţiune pe viaţă cetăţeanul care îndreaptă armele împotriva statului italian sau prestează diferite servicii în forţele armate ale unei ţări aflate în stare de război cu statul italian [10]. Interesant este că fapta poate fi imputată şi persoanei care dintr-un anumit motiv a pierdut cetăţenia italiană;

– înţelegeri cu un stat străin în scopul declanşării unui război împotriva statului italian (art. 243). Presupune fapta persoanei de a se înţelege cu un alt stat în scopul declanşării unui război sau a altor acţiuni ostile împotriva statului italian. În varianta tip, fapta este pedepsită cu închisoare de peste 10 ani, iar în cea agravată (atunci când împotriva statului italian s-a declanşat un război) cu detenţiune pe viaţă [10];

– corupţia cetăţeanului din partea străinului (art. 245). Infracţiunea constă în fapta cetăţeanului italian care, în mod direct sau indirect, primeşte sau acceptă promisiunea din partea unui străin, pentru sine sau pentru o altă persoană, de a primi bani sau orice alt folos material în scopul săvârşirii unor acte care contravin intereselor naţionale. Infracţiunea se

tain rights, while the offenses of treason by aiding the enemy and high treason are punishable by life imprisonment or imprisonment from 15 to 25 years and the prohibition of certain rights.

Italian Republic

In Part I of the Penal Code of Italy, "Crimes Against the State's International Authority," Title I "Crimes Against the Authority of the State" from Book II "Crimes in Particular" describes several treason-related offenses.

By way of example, these include:

– Attacks on the integrity, independence, or unity of the state (Article 241). This consists of violent actions that may lead to the annexation of the state's territory or part of it to another state, or that harm the independence or unity of the Italian state. The offense is punishable by imprisonment of more than 12 years [10].

– Directing arms against the Italian state (Article 242). A citizen who directs arms against the Italian state or serves in the armed forces of a country at war with Italy is punished with life imprisonment. Interestingly, this offense can also be attributed to a person who, for a certain reason, has lost their Italian citizenship [10].

– Agreements with a foreign state to initiate a war against Italy (Article 243). This involves an individual entering into an agreement with another state to initiate a war or other hostile actions against Italy. In the standard case, the offense is punishable by imprisonment of more than 10 years, and in the aggravated version (when a war is initiated against Italy), the penalty is life imprisonment [10].

– Corruption of an Italian citizen by a foreigner (Article 245). The offense consists of an Italian citizen, either directly or indirectly, receiving or accepting a promise of money or any other material gain from a foreigner, for themselves or another person, with the intent to commit acts that contravene national interests. The offense is punishable by imprisonment from 3 to 10 years and a fine from 516 to 2,065 euros [10].

– Complicity in the war effort (Article 246). This offense involves an individual, during wartime, promising a foreign country to favor military operations or impede military operations carried out by the Italian state. The subject may be punished with imprisonment of more than 10 years, but if the goal is achieved,

pedepseşte cu închisoare de la 3 la 10 ani şi cu amendă de la 516 euro la 2.065 euro [10];

– complicitate în scop de război (art. 246). Infracţiunea constă în fapta persoanei care, pe timp de război, promite unei ale ţări să favorizeze operaţiuni militare sau să împiedice operaţiunile militare desfăşurate de statul italian. Subiectul poate fi pedepsit cu închisoare de peste 10 ani, însă atunci când îşi atinge scopul poate fi aplicată detenţiunea pe viaţă [10] etc.

3.2. DREPT PENAL NAŢIONAL

În C.pen. în vigoare al Republicii Moldova infracţiunea de trădare de patrie este incriminată la art. 337. Potrivit textului de lege, constituie trădare de patrie: „fapta săvârşită intenţionat de către un cetăţean al Republicii Moldova împotriva suveranităţii, independenţei, unităţii, indivizibilităţii, securităţii sau capacităţii de apărare a Republicii Moldova, în interesul unui stat străin, al unei organizaţii străine, al unei entităţi anticonstituţionale sau al reprezentanţilor lor, exprimată prin: a) trecere de partea inamicului pe timp de război sau conflict armat; b) spionaj; c) divulgare a secretului de stat; d) acordare de ajutor în vederea desfăşurării unor activităţi ostile împotriva securităţii statului [11].

Infracţiunea de trădare de patrie este descrisă prin prisma a două variante agravante: săvârşirea faptei din interes material sau de o persoană publică, de o persoană cu funcţie de răspundere, de o persoană cu funcţie de demnitate publică (art. 337 alin. (2) C.pen. al RM) şi cu provocarea decesului persoanei (art. 337 alin. (3) C.pen. al RM).

În varianta tip infracţiunea se sancţionează cu închisoare de la 12 la 20 de ani. În varianta agravată prevăzută de art. 337 alin. (2) C.pen. al RM fapta se sancţionează cu închisoare de la 15 ani la 20 de ani, iar în varianta agravată de la art. 337 alin. (3) C.pen. al RM închisoare de la 16 ani la 20 de ani, în ambele cazuri cu interdicţia ocupării anumitor funcţii sau exercitării unei activităţi de la 10 la 15 ani.

Cu referinţă la obiectul juridic special constatăm că legiuitorul moldovean chiar în dispoziţia normei statuează relaţiilor sociale la care se atentează prin comiterea infracţiunii de trădare de patrie. Aplicând procedeul logic şi gramatical de interpretare a legii penale conchidem că infracţiunea îşi are ca obiect juridic special relaţiile sociale a căror existenţă şi desfăşurare normală sunt condiţionate de prolife imprisonment may be applied [10].

3.2. NATIONAL CRIMINAL LAW

In the Penal Code of the Republic of Moldova, the crime of treason is incriminated under Article 337. According to the legal text, treason is defined as "an intentional act committed by a citizen of the Republic of Moldova against the sovereignty, independence, unity, indivisibility, security, or defense capacity of the Republic of Moldova, in the interest of a foreign state, a foreign organization, an unconstitutional entity, or their representatives, expressed through: a) defection to the enemy during wartime or armed conflict; b) espionage; c) disclosure of state secrets; d) providing assistance for carrying out hostile activities against the security of the state" [11].

The crime of treason is described with two aggravating circumstances: when the act is committed for material gain or by a public official, a person with a responsible position, or a person holding public office (Article 337, paragraph 2 of the Penal Code of the Republic of Moldova), and when it causes the death of the person (Article 337, paragraph 3 of the Penal Code of the Republic of Moldova).

In its basic form, the crime is punishable by imprisonment from 12 to 20 years. In the aggravated form provided by Article 337, paragraph 2 of the Penal Code of the Republic of Moldova, the act is punishable by imprisonment from 15 to 20 years, while in the aggravated form under Article 337, paragraph 3 of the Penal Code of the Republic of Moldova, the punishment is imprisonment from 16 to 20 years, in both cases with a prohibition on holding certain positions or engaging in certain activities for 10 to 15 years.

Regarding the special legal object, it is evident that the Moldovan legislator explicitly defines the social relations targeted by the crime of treason in the provision of the norm. By applying the logical and grammatical method of interpreting criminal law, we conclude that the crime has as its special legal object the social relations whose existence and normal functioning are conditioned by the protection of the sovereignty, independence, unity, indivisibility, security, or defense capacity of the Republic of Moldova.

From the perspective of the objective el-

tejarea suveranităţii, independenţei, unităţii, indivizibilităţii, securităţii sau capacităţii de apărare a Republicii Moldova.

Sub aspectul laturii obiective infracţiunea de trădare de patrie poate fi comisă prin patru modalităţi normative expres statuate în dispoziţia normei. Prima modalitate, o constituie acţiunea de trecere de partea inamicului pe timp de război sau conflict armat. În doctrina de specialitate afirmă că aceasta presupune „atât deplasarea cetăţeanului Republicii Moldova de partea inamicului, pe teritoriul acestuia, în dispozitivul taberei inamice, cât şi comiterea altor acţiuni de natură să favorizeze activitatea duşmanului ori să slăbească puterea de luptă a armatei naţionale sau aliate" [12, p. 527]. Pentru existenţa infracţiunii este obligatoriu ca trecerea de partea inamicului să fie comisă pe timp de război sau în timpul desfăşurării unui conflict militar.

A doua modalitate normativă de săvârşire a trădării de patrie o constituie spionajul. În dispoziţia normei de la art.337 C.pen. legiuitorul nu oferă noţiunea de spionaj, făcând referire indirectă la art. 338 C.pen., care incriminează distinct şi defineşte această conduită infracţională. Infracţiunea constă în „transmiterea, sustragerea sau culegerea de informaţii ce constituie secret de stat în vedere transmiterii unui stat străin, unei organizaţii străine, unei entităţi anticonstituţionale sau agenturii lor, precum şi transmiterea sau culegerea, din însărcinarea serviciului de spionaj străin sau al unei entităţi anticonstituţionale, a altor informaţii pentru a fi folosite în dauna intereselor Republicii Moldova, dacă spionajul este săvârşit de un cetăţean străin sau de un apatrid" [11]. Delimitarea dintre spionajul prevăzut de art. 337 C.pen. de cel prevăzut de art. 338 C.pen. se face prin prisma subiectului infracţiunii. În primul caz subiect al infracţiunii este cetăţeanul Republicii Moldova, iar în cel de al doilea caz – cetăţeanul străin sau apatridul.

Cea de a treia modalitate normativă de comitere a infracţiunii de trădare de patrie o constituie „divulgarea secretului de stat". Spre deosebire de şantaj, în cazul divulgării secretului de stat are loc transmiterea sau comunicarea unor informaţii care constituie secret de stat unui stat străin, organizaţii străine, entităţi anticonstituţionale sau al reprezentanţilor acestora, săvârşită de către o persoană căreia aceste informaţii i-au fost încredinţate sau i-au devenit cunoscute în legătură cu serviciul sau cu munca sa.

ement, the crime of treason can be committed through four explicitly defined normative modalities in the provision of the norm. The first modality is the act of defection to the enemy during wartime or armed conflict. Legal doctrine asserts that this involves "both the movement of a citizen of the Republic of Moldova to the enemy's side, on their territory, into the enemy camp, as well as the commission of other actions aimed at supporting the enemy's activities or weakening the fighting power of the national or allied army" [12, p. 527]. For the crime to exist, it is mandatory for the defection to take place during wartime or in the course of an armed conflict.

The second normative modality for committing treason is espionage. In the provision of Article 337 of the Penal Code, the legislator does not provide a definition of espionage, but indirectly refers to Article 338 of the Penal Code, which distinctly incriminates and defines this criminal behavior. The crime consists of "the transmission, theft, or collection of information that constitutes state secrets with the intent of transmitting it to a foreign state, foreign organization, unconstitutional entity, or their agents, as well as the transmission or collection, on behalf of a foreign intelligence service or an unconstitutional entity, of other information for use against the interests of the Republic of Moldova, if the espionage is committed by a foreign citizen or a stateless person" [11]. The distinction between espionage under Article 337 and that under Article 338 is made based on the subject of the crime. In the first case, the subject of the crime is a citizen of the Republic of Moldova, while in the second case, the subject is a foreign citizen or a stateless person.

The third normative modality for committing the crime of treason is the "disclosure of state secrets." Unlike blackmail, in the case of the disclosure of state secrets, there is the transmission or communication of information that constitutes state secrets to a foreign state, foreign organizations, unconstitutional entities, or their representatives, committed by a person to whom this information was entrusted or who became aware of it due to their service or work.

The final modality of committing treason is "providing assistance for carrying out hostile

Ultima modalitate de comitere a trădării de patrie o constituie „acordarea de ajutor pentru desfăşurarea unor activităţi ostile împotriva securităţii statului". Legiuitorul nu arată care sunt activităţile ostile ce pot fi aplicate în dauna securităţii. În tăcerea legii, doctrina de specialitate consemnează că din categoria acţiunilor ostile fac parte „recrutarea persoanelor pentru forţele militare a inimicului; procurarea de valori şi materiale de orice fel pentru inamic etc." [13, p.749]; „recrutarea persoanelor pentru serviciul de cercetare străin, favorizarea spionilor străini, a diversioniştilor, comiterea unor acţiuni pentru antrenarea Republicii Moldova într-un război sau spre întreruperea relaţiilor diplomatice ori a contractelor internaţionale cu alte ţări etc." [12, p. 527].

Sub aspectul laturii subiective infracţiunea de trădare de patrie se exprimă prin intenţie directă, subiectul prevede urmarea imediată, adică starea de pericol de pericol pentru securitatea statului şi doreşte survenirea acestei urmări. Pentru existenţa infracţiunii este obligatoriu ca făptuitorul să acţioneze în interesul unui stat străin, al unei organizaţii străine, al unei entităţi anticonstituţionale sau al reprezentanţilor lor.

4. CONCLUZII

O primă constare care se impune este legată de vulnerabilitatea modelului legislativ de incriminare a infracţiuni de trădare de patrie, vulnerabilitate determinată de contextul istoric-evolutiv al legislaţiei penale a Republicii Moldova. Se poate lesne observa că la baza incriminării trădării de patrie stă abordarea sovietică a fenomenului, abordare preluată din C.pen. al RSSU din 1927 şi din C.pen. al RSSM din 1961. Considerăm că un asemenea model nu corespunde actualelor necesităţi şi nu poate asigura o prevenire penală eficientă a noilor conduite de pericol săvârşite împotriva securităţii Republicii Moldova (organizarea separatismului, promovarea războiului hibrid, organizarea fraudărilor în masă a proceselor electorale, sabotaj energetic etc.). Este o concluzie pe cât se poate de firească, întrucât condiţiile sociale care au stat la baza incriminării trădării de patrie în sistemul sovietic în anul 1927 diferă şi sunt diametral opuse faţă de actualele condiţii sociale care impun o reconceptualizare a sistemului de prevenire penală. În context, este inacceptabil ca într-un stat

activities against the security of the state." The legislator does not specify which hostile activities may be directed against the state's security. In the absence of clarification in the law, legal doctrine notes that hostile actions may include "recruiting people for the enemy's military forces; procuring goods and materials of any kind for the enemy, etc." [13, p. 749]; "recruiting people for foreign intelligence services, aiding foreign spies, saboteurs, and committing actions to involve the Republic of Moldova in a war or to break diplomatic relations or international contracts with other countries, etc." [12, p. 527].

From the perspective of the subjective element, the crime of treason is committed with direct intent. The subject foresees the immediate consequence, namely the state of danger to the state's security, and desires this result to occur. For the crime to exist, it is mandatory for the perpetrator to act in the interest of a foreign state, foreign organization, unconstitutional entity, or their representatives.

4. CONCLUSIONS

One of the first observations that must be made is related to the vulnerability of the legislative model incriminating the crime of treason, a vulnerability determined by the historical and evolutionary context of the criminal law of the Republic of Moldova. It is easily noticeable that the foundation for criminalizing treason is rooted in the Soviet approach to the phenomenon, a perspective taken from the 1927 Penal Code of the Ukrainian SSR and the 1961 Penal Code of the Moldovan SSR. We believe that such a model does not correspond to current needs and cannot provide effective criminal prevention of new harmful behaviors committed against the security of the Republic of Moldova (such as organizing separatism, promoting hybrid warfare, organizing large-scale electoral fraud, energy sabotage, etc.). This is a completely logical conclusion, as the social conditions that underpinned the criminalization of treason in the Soviet system in 1927 are diametrically opposed to the current social conditions, which require a reconceptualization of the criminal prevention system. In this context, it is unacceptable for a democratic state with European aspirations to base the protection of state security, territorial inviolability, and sov-

democratic, cu aspirații europene, protecția securității statului, inviolabilității teritoriale, suveranității să fie fundamentată în baza unui concept sovietic perimat care nu mai corespunde rigorilor timpului.

Prin urmare, în perspectiva unor modelări legislative, se face necesară evaluarea capacității și sustenabilității protectorii penale a securității statului la noile pericole apărute în condițiile firești de evoluție a relațiilor sociale.

În același context, mai menționăm că norma incriminatorie de la art. 337 C.pen. al RM ar urma să fie trecută prin „sita" standardelor de calitate a normativului penal care rezultă din rigorile principiului legalității penale. În acest sens considerăm că ar trebui clarificată și redefinită legislativ expresia „activități ostile", prin specificarea acțiunilor concrete care pot avea un caracter ostil pentru Republica Moldova (a se vedea în acest sens tehnica legislativă utilizată în particular de C.pen. al Franței, C.pen. al României, C.pen. al Italei etc.).

De asemenea, în eventuală revizuire legislativă a art. 337 C.pen. al RM propunem o remodelare a normei, prin sancționarea graduală a faptei de trădare de patrie în funcție de gravitatea modalităților normative prin care aceasta se poate manifesta. În viziunea noastră, aplicarea acelorași sancțiuni pentru toate modalitățile normative ale trădării de patrie nu este tocmai o abordare echitabilă corelată cu gravitatea fiecăreia dintre aceste modalități. Spre exemplu, nu considerăm echipabilă soluția individualizării legale prin instituirea acelorași sancțiuni penale pentru trădarea de patrie săvârșită prin „trecerea de partea inamicului pe timp de război sau conflict armat" și trădarea de patrie săvârșită prin „divulgarea secretului de stat" sau „spionaj". Dintr-o atare abordare, propunem instituirea de către legiuitor a unor regimuri sancționatorii diferențiate pentru diferitele modalități normative de comitere a infracțiunii de trădare de patrie. De tehnică legislativă acest lucru poate fi realizat fie în cadrul uneia și aceluiași norme penale prin suplinirea art. 337 C.pen. al RM cu noi alineate, fie în cadrul unor articole diferite, obiectul de incriminare și sancționare al cărora ar corespunde cu una sau mai multe modalități normative a trădării de patrie.

ereignty on an outdated Soviet concept that no longer meets the demands of the present time.

Therefore, in the perspective of future legislative reforms, it is necessary to evaluate the capacity and sustainability of criminal law protection for state security in the face of new dangers arising from the natural evolution of social relations.

In the same context, we also mention that the incriminating norm of Article 337 of the Penal Code of the Republic of Moldova should be tested against the "filter" of penal normative standards, resulting from the requirements of the principle of legality in criminal law. In this sense, we believe that the expression "hostile activities" should be clarified and redefined legislatively by specifying concrete actions that could be considered hostile to the Republic of Moldova (for example, see the legislative techniques used in the Penal Codes of France, Romania, Italy, etc.).

Furthermore, in any potential legislative revision of Article 337 of the Penal Code of the Republic of Moldova, we propose a redesign of the norm, with a gradual sanctioning of the crime of treason depending on the severity of the normative modalities through which it can manifest. In our view, applying the same sanctions to all normative modalities of treason is not a fair approach in relation to the severity of each of these modalities. For example, we do not consider it equitable to establish the same legal consequences for treason committed through "defection to the enemy during wartime or armed conflict" and treason committed through "disclosure of state secrets" or "espionage." From this perspective, we propose that the legislator introduce differentiated sanctioning regimes for the different normative modalities of committing the crime of treason. From a legislative technique standpoint, this could be achieved either within the same penal norm by supplementing Article 337 of the Penal Code with new paragraphs, or through separate articles, each corresponding to the incrimination and sanctioning of one or more normative modalities of treason.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Legea securităţii statului din 31.10.1995 nr. 618 din 31.10.1995 (M. Of. din 13.02.1997 nr.10-11, art. 117).
2. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova „Privind aprobarea Strategii securităţii naţionale a Republicii Moldova" din 17.01.2024 (M. Of. din 17.01.2024 nr. 17-19 art. 28).
3. Hanga V., Marcu L. P., Cronţ Gh. şi col. Istoria dreptului românesc, vol. I, Bucureşti: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1980.
4. Codul penal roman din 1864, Text republicat în Monitorul Oficial, Partea I din 22 octombrie 1912. https://lege5.ro/App/Document/g42tamju/codul-penal-din-1864.
5. Уголовное законодательство СССР и Союзных Республик, Сборник под. ред. Д. С. Караева, Москва, 1957.
6. Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Strafgesetzbuch, Fassung vom 02.12.2024 Druckansicht. https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296 (accesat la 27.11.2024);
7. Strafgesetzbuch (StGB) zuletzt geändert durch Art. 2 Abs. 2 G v. 7.11.2024. https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/StGB.pdf (accesat la 27.11.2024);
8. Code pénal de la République Française. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section (accesat la data de 18.11.2024);
9. Codul penal al României din 17.07.2009 (M. Of. nr. 510 din 24 iulie 2009). https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/223635 (accesat la 27.11.2024);
10. Codice penale, Testo del Regio Decreto 19 ottobre 1930, n. 1398 aggiornato al D.L. 1° ottobre 2024, n. 137. https://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2014/10/30/codice-penale (accesat la 27.11.2024).
11. Cod penal al Republicii Moldova (M. Of. Nr. 72-72 din 14.04.2009). https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121991&lang=ro (accesat la 27.11.2024).
12. Borodac A., Manual de Drept Penal, Partea Specială (pentru învăţământul universitar), Chişinău, 2004.
13. Ulianovschii X., În: Cod penal al Republicii Moldova, Comentariu, Chişinău: Ed. „Sarmis", 2009.

Despre autor:

Radion COJOCARU,
profesor universitar, doctor
Academia „Ștefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
Universitatea „Dunărea de Jos",
Galați, România,
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-3809-7392

About the author:

Radion COJOCARU,
PhD, university professor
Academy „Ștefan cel Mare" of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
„Lower Danube" University, Galați, Romania,
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-3809-7392

CZU 343.9:343.8

DOI 10.5281/zenodo.14825189

IMPACTUL PARTICIPĂRII INFRACTORILOR ELIBERAȚI ILICIT DIN INSTITUȚIILE DE DETENȚIE DIN REGIUNEA SEPARATISTĂ TRANSNISTREANĂ ȘI DIN FEDERAȚIA RUSĂ ASUPRA RĂZBOIULUI DIN ANUL 1992 ÎMPOTRIVA REPUBLICII MOLDOVA

Simion CARP,
doctor în drept, profesor universitar

Cornel OSADCII,
doctor în drept, conferențiar universitar

Studiul științific este dedicat problemei impactului participării persoanelor condamnate și eliberate din locuri de detenție din regiunea separatistă transnistreană și din Rusia asupra războiului din anul 1992 împotriva Republicii Moldova.

În cadrul articolului se menționează că deținuții eliberați din locurile de detenție menționate au comis omoruri, violuri, jafuri, răpiri de persoane și alte atrocități împotriva populației civile și reprezentanților organelor de drept ale Republicii Moldova. Analizând materialele, documentele, faptele conchidem că în timpul războiului din anul 1992 au fost documentați peste 200 criminali ruși, care au murit, căzut în prizonierat și au fost reținuți de organele de drept ale Republicii Moldova. În realitate, prezența lor în regiune a fost mult mai mare, unii au venit pe cont propriu pentru a continua activitatea criminală.

Cuvinte-cheie: Războiul de la Nistru, regiunea separatistă, deținut, condamnat, mercenar, instituție de corecție, locuri de detenție, sistem penitenciar, grupări criminale.

1. INTRODUCERE

Utilizarea deţinuţilor în conflictele militare din istorie este un subiect complex şi variat, care s-a manifestat în diferite forme şi în diverse perioade istorice.

Din Evul Mediu şi până în secolul XVIII, deţinuţii erau adesea folosiţi ca vâslaşi pe galerele de război, inclusiv cele otomane ori franceze. Aceasta era considerată una dintre cele mai dure forme de pedeapsă, deţinuţii fiind forţaţi

THE IMPACT OF THE PARTICIPATION OF CRIMINALS ILLEGALLY RELEASED FROM DETENTION FACILITIES LOCATED IN THE SEPARATIST TRANSNISTRIAN REGION AND THE RUSSIAN FEDERATION IN THE 1992 WAR AGAINST THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Simion CARP,
PhD, university professor

Cornel OSADCII,
PhD, associate professor

The scientific study is dedicated to the issue of the impact of the participation of convicted and released persons from detention centers located in the Transnistrian separatist region and from Russia in the 1992 war against the Republic of Moldova.

The article contains information about the prisoners released from places of detention located in the Transnistrian separatist region and from Russia which have committed murders, rapes, robberies, kidnappings and other atrocities against the civilian population and representatives of law enforcement bodies of the Republic of Moldova. Analyzing the materials, documents, facts, we conclude that during the 1992 war, more than 200 Russian criminals were documented, who died, were imprisoned and were detained by the law enforcement bodies of the Republic of Moldova. In reality their presence in the region was much greater, some of them came on their own to continue their criminal activity.

Keywords: the Dniester War, separatist region, detainee, convict, mercenary, correctional institution, places of detention, penitentiary system, criminal groups.

1. INTRODUCTION

The use of prisoners in military conflicts throughout history is a complex and varied subject that has manifested itself in various forms and in various historical periods.

During the Middle Ages and up to the 18th century, prisoners were often used as oarsmen on war galleys, including Ottoman or French ones. This was considered one of the harshest forms of punishment, prisoners being

să vâslească în condiţii grele pentru perioade lungi de timp.

Pe timpul Războiului Civil American, ambele părţi au folosit deţinuţi pentru diverse sarcini, inclusiv în construcţia de fortificaţii sau alte lucrări fizice grele. Uneori, deţinuţii erau chiar înrolaţi în unităţi de luptă.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, mai multe ţări, inclusiv Uniunea Sovietică şi Germania Nazistă, au folosit batalioane de penalizare, compuse din prizonieri şi deţinuţi care erau trimişi în cele mai periculoase secţiuni ale frontului. Aceste batalioane erau adesea folosite în asalturi aproape sinucigaşe.

În perioada regimurilor totalitare, precum cel nazist şi cel sovietic, deţinuţii din lagărele de concentrare sau din gulaguri erau adesea folosiţi în lucrări forţate, inclusiv în proiecte de construcţie militară sau în fabrici de armament. Aceste forme de muncă forţată erau adesea însoţite de condiţii inumane şi rate ridicate ale mortalităţii.

În unele cazuri, deţinuţii sunt folosiţi în unităţi speciale sau sunt oferite reduceri de pedeapsă pentru serviciu militar voluntar în zone de conflict.

Aceste practici au ridicat numeroase întrebări etice şi legale, referitoare la drepturile omului şi la tratamentul echitabil al deţinuţilor. Utilizarea forţată a deţinuţilor în acţiuni militare este văzută adesea ca o încălcare a drepturilor fundamentale ale omului[1].

După destrămarea URSS la începutul anilor '90 ai secolului trecut, Federaţia Rusă a întreprins diverse acţiuni pentru a domina fostele republici sovietice, care şi-au obţinut independenţa. În acest sens, au fost folosite nu doar instrumente de ordin politic şi economic, ci şi militar. Sub pretextul anumitor probleme amplificate artificial au fost invadate unele state din zona de interes a Federaţiei Ruse, precum Republica Moldova în anul 1992, Georgia în anul 2008 şi Ucraina în anul 2014.

2. METODE ŞI MATERIALE APLICATE

La elaborarea acestui studiu, au fost aplicate metodele: istorică, analiza, sinteza, comparaţia şi conştientizarea logică. De asemenea, au fost utilizate publicaţii ale savanţilor din domeniu, materiale de arhivă, precum şi legislaţia relevantă.

forced to row in harsh conditions for long periods of time.

During the American Civil War, both sides used convicts for various tasks, including the construction of fortifications or other heavy physical labor. Sometimes the prisoners were even conscripted into combat units.

During the World War II, several countries, including the Soviet Union and Nazi Germany, used penal battalions, composed of prisoners and convicts who were sent to the most dangerous area of the front. These battalions were often used in almost suicidal assaults.

During totalitarian regimes such as the Nazi and Soviet regimes, prisoners in concentration camps or gulags were often used in forced labor, including in military construction projects or in weapons factories. These forms of forced labor were often accompanied by inhumane conditions and high death rates.

In some cases, prisoners are used in special units or given sentence reductions for voluntary military service in conflict zones.

These practices have raised numerous ethical and legal questions regarding human rights and the fair treatment of detainees. The forced use of detainees in military actions is often seen as a violation of basic human rights [1].

After the breakup of the USSR in the early 90s of the last century, the Russian Federation took various actions to dominate the former Soviet republics that gained independence. In this sense, not only political and economic instruments were used, but also military ones. Under the pretext of certain artificially amplified problems, some states in the area of interest of the Russian Federation were invaded, such as the Republic of Moldova in 1992, Georgia in 2008 and Ukraine in 2014.

2. APPLIED METHODS AND MATERIALS

Within the elaboration of this study, the following methods were applied: history, analysis, synthesis, comparison and logical awareness. Publications of scholars in the field, archival materials, and relevant legislation were also used.

3. RESULTS AND DISCUSSIONS

If we remember the political context of 1992, Moscow started the war exactly on the day Moldova received its "bless" at the UN. Dis-

3. REZULTATE ŞI DISCUŢII

Dacă e să ne amintim de contextul politic 1992, Moscova pornea războiul exact în ziua în care Moldova îşi primea „botezul" la ONU. Consternată, bănuim, Rusia-„mamă" riposta împotriva actului de independenţă a Moldovei, declanşându-se în toată amploarea sa de jandarm imperial, sadică, brutală şi, genealogic, posesivă, lăsând în urmă, de o parte şi de alta a Nistrului, tot ce poate semăna un război.

Războiul de la Nistru a durat 142 de zile, grele zile pentru o Moldovă care nici armată încă nu avea. Cu sute de morţi şi alte câteva sute de invalizi, cu zeci de dispăruţi fără urmă, orfani, văduve şi refugiaţi prin lume, cu „execuţii exemplare", rămase în practica de război a Rusiei încă de la Lenin, şi cu multe alte atrocităţi, specifice unui război. „Actorii acestui conflict armat au fost, din stânga Nistrului, directorii de întreprinderi, muncitorii de la întreprinderi, armata a 14-a, forţe din exterior paramilitare, diferiţi cazaci bine înarmaţi, care aveau o superioritate militară comparativ cu forţele de ordine din Republica Moldova. Nu întâmplător iniţiativa le aparţine lor, ei au provocat forţele constituţionale nu doar în luna martie 1992, dar şi în noiembrie-decembrie 1991, când era deja adoptată Declaraţia de Independenţă a Republicii Moldova. Evenimentele s-au derulat ca în cazul unui război clasic, pentru că forţele din stânga Nistrului erau bine înarmate, forţele constituţionale erau mai puţin înarmate.

Situaţia s-a agravat şi mai mult începând cu luna februarie a anului 2022, când războiul de agresiune declanşat împotriva Ucrainei a trecut într-o nouă fază mult mai barbară. Paradoxal, conducerea politică a Federaţiei Ruse încearcă în cel mai cinic mod să-şi justifice crimele de război comise împotriva populaţiei din Ucraina şi ameninţă comunitatea internaţională cu declanşarea războiului trei mondial şi cu aplicarea armelor de nimicire în masă în caz dacă Ucraina nu va capitula. Un despotism nemaiîntâlnit, care a şocat ţările civilizate ale lumii. În aceste condiţii poporul ucrainean îşi apără ţara cu preţul miilor de vieţi omeneşti. Evident că trupele ruse nu s-au aşteptat la o asemenea rezistenţă din partea Armatei Ucrainene. Astfel, pentru a compensa pierderile enorme în rândul militarilor ruşi, liderii de la Kremlin au luat decizia să trimită pe câmpul de luptă criminali eliberaţi ilicit din instituţiile de

mayed, we suspect, "mother" Russia retaliated against Moldova's act of independence, setting off in all its imperial gendarmerie, sadistic, brutal and, genealogically, possessive, leaving behind, on both sides of the Dniester, all that can resemble a war.

The Dniester war lasted 142 days, hard days for Moldova that still had no army. With hundreds of dead and several hundred more disabled, with dozens of disappeared without a trace, orphans, widows and refugees around the world, with "exemplary executions", remaining in Russia's war practice since Lenin, and with many other atrocities, specific to a war. "The actors of this armed conflict were, from the left of the Dniester, the directors of enterprises, the employees of the enterprises, the 14th army, foreign paramilitary forces, various well-armed Cossacks, who had a military superiority compared to the law enforcement forces of the Republic of Moldova. It is not by chance that the initiative belongs to them, they challenged the constitutional forces not only in March 1992, but also in November-December 1991, when the Declaration of Independence of the Republic of Moldova was already adopted. The events took place as in the case of a classic war because the forces on the left of the Dniester were well armed, the constitutional forces were less armed.

The situation worsened even more starting from February 2022, when the war of aggression launched against Ukraine went into a new, much more barbaric phase. Paradoxically, the political leadership of the Russian Federation tries in the most cynical way to justify its war crimes committed against the population of Ukraine and threatens the international community with the outbreak of the third world war and the use of weapons of mass destruction in case Ukraine does not capitulate. A despotism we have never seen before, which shocked the civilized countries of the world. Under these conditions the Ukrainian people defend their country at the cost of thousands of human lives. Obviously, the Russian troops did not expect such resistance from the Ukrainian Army. Thus, in order to compensate for the enormous losses among the Russian military, the leaders of the Kremlin made the decision to send to the battlefield criminals illegally released from the detention facilities of the Russian Federation. We cannot exclude the fact that convicts released from detention facili-

detenţie ale Federaţiei Ruse. Nu putem exclude faptul că pe frontul din Ucraina ajung şi condamnaţi eliberaţi din instituţiile de detenţie aflate sub controlul temporar al regimului secesionist de la Tiraspol, unde la moment sunt dislocate trupe de ocupaţie rusă. Se ştie că la comandă politică, angajaţii sistemului penitenciar din Rusia aplică tortura şi tratamentele inumane şi degradante faţă de deţinuţii, care refuză să participe la războiul de agresiune împotriva Ucrainei. Această tactică de a trimite infractori eliberaţi licit din detenţie pe front a fost folosită de către Federaţia Rusă şi împotriva Republicii Moldova în anul 1992, la scurt timp după destrămarea URSS. Autorii români Cristian Popişteanu şi Dorin Matei îl citează pe Henry Kissinger, fost secretar de stat al SUA, care a trecut în revistă cauzele prăbuşirii URSS: „Nici o putere mondială nu s-a dezintegrat vreodată atât de total şi de rapid, fără să fi pierdut un război. Imperiul sovietic a eşuat în parte pentru că propria lui istorie l-a tentat în mod inexorabil către o extindere dincolo de posibilităţi. Statul sovietic s-a născut împotriva tuturor evidenţelor şi a reuşit apoi să supravieţuiască războiului civil, izolării şi unei suite de lideri abominabili…Ruptura fatală pentru acest imperialism umflat a fost provocată de faptul că liderii sovietici au pierdut simţul proporţiilor pe drum, supraestimând capacitatea sistemului sovietic de a consolida realizările obţinute, atât pe cele militare, cât şi pe cele economice, şi uitând că ei se luau la luptă, practic, cu toate celelalte mari puteri, pornind de la o bază slabă. Liderii sovietici n-au putut accepta vreodată nici că sistemul lor era iremediabil deficitar în ceea ce priveşte capacitatea sa de a genera iniţiativă şi creativitate; că într-adevăr, Uniunea Sovietică, în ciuda puterii militare, rămânea încă o ţară foarte înapoiată" [2, pag.44]. Despre nivelul de civilizaţie a acestui imperiu ne vorbesc condiţiile de detenţie dezastruoase din cadrul miilor de închisori deschise pe un imens teritoriu, în care erau deţinuţi nu doar criminalii de drept comun, ci şi persoanele care criticau deschis puterea sovietică. Pentru a susţine acţiunile criminale ale regimului comunist, criminologii sovietici declarau: „Infracţiunea şi pedeapsa sunt strâns legate între ele şi interdependente. Astfel că toate persoanele ce au comis crime, trebuie trase la răspundere penală…„Criminalul, scrie I.I.Karpeţ,

ties under the temporary control of the secessionist regime in Tiraspol, where Russian occupation troops are currently stationed, also arrive on the Ukrainian front. It is known that on political orders, employees of the Russian prison system apply torture and inhumane and degrading treatment to prisoners who refuse to participate in the war of aggression against Ukraine. This tactic of sending released criminals to the front was used by the Russian Federation against the Republic of Moldova in 1992, shortly after the collapse of the USSR. Romanian authors Cristian Popişteanu and Dorin Matei quote Henry Kissinger, former US State Secretary, who reviewed the causes of the collapse of the USSR: "No world power has ever disintegrated so completely and so rapidly without losing a war. The Soviet empire failed in part because its own history inexorably tempted it toward expansion beyond possibility. The Soviet state was born against all odds and then managed to survive civil war, isolation and a succession of abominable leaders… The fatal break for this bloated imperialism was caused by the fact that the Soviet leaders lost their sense of proportion along the way, overestimating the ability of the Soviet system to consolidate the achievements, both military and economic, and forgetting that they were fighting, basically, with all the other great powers starting from a weak base. Soviet leaders could never accept that their system was hopelessly deficient in its ability to generate initiative and creativity; that indeed the Soviet Union, despite its military power, still remained a very backward country" [2, p.44]. The disastrous conditions of detention in the thousands of open prisons on a huge territory, in which not only ordinary criminals but also people who openly criticized the Soviet power were detained, tell us about the level of civilization of this empire. To support the criminal actions of the communist regime, Soviet criminologists declared that: "Crime and punishment are closely related and interdependent. Therefore, all persons who have committed crimes must be held criminally liable… "The criminal - writes I.I. Karpeţ - is a man who, under the conditions of socialism, opposes society and public interests" [3, p.11]. In the specialized books published in the early 1970s in the USSR, it is mentioned that: "During the years of Soviet power, especially in the 1930s and in the last 8-10 years, correctional labor institutions have

este un om care în condiţiile socialismului se opune societăţii şi intereselor obşteşti"[3, pag.11]. În cărţile de specialitate editate la începutul anilor'70 în URSS se menţionează că „În anii puterii sovietice, mai ales în anii 30 şi în ultimii 8-10 ani, instituţiile de corecţie prin muncă au acumulat o vastă experienţă pozitivă în lucrul educativ cu deţinuţii" [4, pag.6]. Ulterior, în memorii, mulţi autori au descris o altă realitate declarând: „Din timpul represiunilor staliniste în sistemul instituţiilor de corecţie prin muncă ale MAI al URSS, practic nimic nu s-a schimbat…Celule umede şi întunecoase, hârdaie puternic mirositoare - condiţii insuportabile. Oamenii nu erau asiguraţi cu hrană, haine, încălţăminte şi medicamentele necesare…Celulele erau echipate cu hârdaie (bac în care se adunau masele fetide în urma satisfacerii necesităţilor fiziologice de către condamnaţi) …unul în faţa altuia acolo unde dorm şi iau masa" [5, pag.62]. Regimul de detenţie era riguros: „Condamnaţii sancţionaţi cu izolare disciplinară pentru o perioadă de până la 15 zile, până la expirarea termenului nu erau asiguraţi cu hrană în fiecare, zi ci doar peste o zi…Doar începând cu anul 1971 instituţiile penitenciare au început să proiecteze camere pentru uscarea hainelor, pentru păstrarea coletelor şi pachetelor cu provizii ale condamnaţilor. Au fost proiectate băi, cluburi şi cantine…."[5, pag.64-65]. Asistenţa medicală era sub orişice nivel: „La sfârşitul anilor '70 – începutul anilor '80 situaţia a devenit critică în instituţiile de corecţie prin muncă din cauza numărului mare de condamnaţi contaminaţi cu tuberculoză. Această problemă a ajuns în atenţia Ministerului Sănătăţii al URSS, care a informat conducerea statului că instituţiile de detenţie din cadrul MAI al URSS sunt un focar de infecţie pentru toată populaţia" [6, pag.77]. La începutul mileniului trei s-a aflat că unii condamnaţi care lucrau la întreprinderi militare secrete au fost supuşi fără ştirea lor la experimente medicale. De regulă, deţinuţii nu erau informaţi despre pericolele la care erau expuşi în timpul muncii la asemenea obiective. Totodată, nu cunoşteau nici faptul că unele penitenciare erau dislocate în edificiile fostelor unităţi militare de rachete strategice, care au fost lichidate în urma optimizărilor: „Închiderea unor mine în care se păstrau rachetele balistice a avut loc în urma semnării acordului OSV-1. Fiecare obiect era

accumulated a vast positive experience in educational work with prisoners" [4, p.6]. Later in memoirs many authors described another reality stating that: "Since the Stalinist repressions in the system of labor correctional institutions of the MIA of the USSR, practically nothing has changed… Damp and dark cells, strong-smelling "hardwood" - unbearable conditions. People were not provided with food, clothes, shoes, and the necessary medicines… The cells were equipped with boxes "Bac in which the fetid masses gathered after satisfying the physiological needs of the convicts" ...one in front of the other where they sleep and serve meals". [5, p.62] The detention regime was rigorous: "Convicts sanctioned with disciplinary isolation for a period of up to 15 days, until the expiration of the term, were not provided with food every day but only after one day… Only starting from 1971, penitentiary institutions began to design rooms for drying clothes, for keeping parcels and packages of supplies, of convicts. Baths, clubs and canteens were designed…." [5, p.64-65] The medical assistance was below any level: "In the late 1970s - early 1980s the situation became critical in correctional labor institutions due to the large number of convicts contaminated with Tuberculosis. This problem came to the attention of the Ministry of Health of the USSR, which informed the state leadership that the detention facilities within the Ministry of Health of the USSR constitute a source of infection for the entire population". [6, p.77] At the beginning of the third millennium it was discovered that some convicts working for secret military enterprises were subjected to medical experiments without their consent. As a rule, the prisoners were not informed about the dangers to which they were exposed during the work on such objects. At the same time, they did not know about the fact that some prisons were located within the buildings of the former strategic missile military units, which were liquidated following the optimizations: "The closure of some mines where ballistic missiles were kept, took place following the signing of the OSV-1 agreement. Each object was nothing more than sources of financial norms buried in the ground". [5, p.76] The administration of the penitentiary system did not have the financial means to provide appropriate medical assistance to these convicts. Consequently, some of them died shortly after being released from

nu altceva decât o sursă enormă financiară îngropată în pământ" [5, pag.76]. Administraţia sistemului penitenciar nu dispunea de mijloace financiare pentru acordarea asistenţei medicale corespunzătoare acestor condamnaţi. Astfel, unii dintre ei la scurt timp după eliberare din detenţie decedau. În multe penitenciare au avut loc revolte care au fost înăbuşite de către organele represive în mod violent. Pentru a ţine sub control masele de condamnaţi se organizau ore de educaţie ideologică, în cadrul cărora aceştia erau „reeducaţi". În materialele didactice destinate cadrelor din sistemul penitenciar se regăsesc următoarele indicaţii: „Dacă nu vom desfăşura calitativ procesul de educaţie ideologică în rândul deţinuţilor, aceştia nu vor şti cum să se orienteze în situaţii dificile. Un condamnat, care nu are o pregătire ideologică suficientă, eliberându-se din detenţie se poate confrunta cu momente care îi pot crea iluzia că adevăr nu există şi în asemenea situaţie va încerca să-şi creeze viitorul conform noilor sale convingeri"[7, pag.32]. În realitate, procesul de reeducare a condamnaţilor avea scopul de a restructura modul lor de gândire. Aceştia erau obligaţi să citească literatură de propagandă marxist-leninistă. Asistau la lecţii de istorie a partidului comunist, pentru a deveni adevăraţi activişti. Un exemplu elocvent este ghidul metodic tipărit de către Direcţia Instituţiilor de corecţiei prin muncă a MAI al RSSM, în care se dădeau indicaţii cum să fie amenajate sălile pentru educaţia ideologică: „Pentru condamnaţi: ...Stand consacrat aniversării a 60 de ani de la formarea RSS Moldovenească. Stand care propagă realizările puterii sovietice. Stand dedicat vieţii şi activităţii lui V.I.Lenin. Lozinci şi pancarte cu fraze din lucrările celebrităţilor sovietice, care au impact educativ asupra condamnaţilor...Pentru angajaţi: Stand dedicat vieţii şi activităţii lui V.I.Lenin. Stand „Biroul politic al CC PCUS". Stand„Realizarea hotărârilor congresului al XXIV-lea al PCUS", Stand cu materiale dedicate Plenarei CC al PCUS din Decembrie (1973) şi Adresarea Comitetului Central al PCUS către partid şi popor.... Harta politică a lumii..."[8, pag.12]. Pe acest fundal erau interzise discuţiile cu privire la neregulile şi corupţia din sistemul penitenciar sovietic. De menţionat că în aceeaşi perioadă a avut loc un incident foarte grav în RSS Azerbaidjan. Din informaţia publicată la începutul midetention. Riots took place in many penitentiaries and were violently suppressed by the repressive authorities. In order to keep the masses of convicts under control, ideological education lessons were organized during which they were "re-educated". The following indications can be found in the didactic materials intended for staff of the penitentiary system: "If we do not qualitatively carry out the process of ideological education among prisoners, they will not know how to orient themselves in difficult situations. A convict, who does not have sufficient ideological training, being released from detention may face moments that can create the illusion that truth does not exist, and in such a situation he will try to create his future according to his new beliefs." [7, p.32] In reality, the process of convicts' re-education was intended to restructure their way of thinking. They were forced to read Marxist-Leninist propaganda. They were attending Communist Party history lessons to become real activists. An eloquent example is the methodical guide printed by the Department of Labor Correctional Institutions of the MIA of the USSR in which instructions were given on how to set up the rooms for ideological education: "For the convicts: ... Board dedicated to the 60th anniversary of the formation of the Moldavian Soviet Socialist Republic. Board, which propagates the achievements of Soviet power. Board, dedicated to the life and work of V.I. Lenin. Slogans and placards with phrases from the works of Soviet celebrities, which have an educational impact on the convicts... For the employees: Board, dedicated to the life and work of V.I. Lenin. Board "Political Bureau of the Central Committee of the CPSU". Board "Implementation of the decisions of the XXIV congress of the CPSU". Stand with materials dedicated to the Central Committee Plenum of the CPSU in December (1973) and the Discourse of the Central Committee of the CPSU to the Party and the People.... Political map of the world...". [8, p.12] Against this background, discussions about the irregularities and corruption within the Soviet prison system were forbidden. It should be noted that during the same period a very serious incident took place in the Azerbaijan Soviet Socialist Republic. From the information published at the beginning of the third millennium, it appears that in 1978: "An employee from a labor correctional colony in Shusha submitted several reports to the leadership of the

leniului trei, reiese că în anul 1978 „Un angajat din cadrul unei colonii de corecţie prin muncă din or. Şuşe a înaintat câteva rapoarte conducerii instituţiei în care solicita să-i fie permis transferul la serviciu în alt oraş, invocând motive familiale. Pentru a soluţiona problema, şeful a cerut drept recompensă ilicită de la subaltern o sumă mare de bani. Angajatul nu avea asemenea posibilităţi materiale şi pentru a soluţiona problema conform legislaţiei a depus mai multe plângeri în adresa Ministrului de Interne al republicii. Spre regret, toate aceste petiţii au fost redirecţionate conducerii instituţiei din oraşul Şuşe, care nemijlocit era vizată în plângeri. Ajungând la culmea disperării, angajatul a luat arma din dotare şi, părăsind postul de serviciu, s-a deplasat în or. Bacu. A intrat în sediul ministerului Afacerilor Interne, a pătruns cu forţa în cabinetul ministrului Arif Geidarov şi l-a omorât, trăgând direct asupra acestuia câteva focuri din armă. La scurt timp au fost omorâţi şi doi locţiitori ai ministrului. După ce a săvârşit omorul, atacatorul, apropiindu-se de fereastră, s-a împuşcat în tâmplă. Activitatea MAI al RSS Azerbaidjan a fost blocată pentru o perioadă de timp" [9, pag.49]. Asemenea cazuri nu erau mediatizate în presă, iar criminologii sovietici se temeau să intervină cu comentarii pe marginea unor astfel de subiecte în lucrările lor. Cu certitudine, activitatea instituţiilor penitenciare era supravegheată de organele procuraturii şi de KGB. Serviciile secrete racolau informatori din rândul condamnaţilor şi deseori îi foloseau şi după executarea pedepsei de către aceştia. La sfârşitul anilor '80 unii condamnaţi au fost eliberaţi din detenţie în urma actului de amnistie, consacrat aniversării a 70-a de la Revoluţia socialistă din anul 1917. De remarcat că la solicitarea KGB-ului au fost amnistiate multe persoane cu trecut dubios, cărora ulterior li s-a asigurat posibilitatea să emigreze din URSS. Acest fapt colateral este confirmat şi de fostul şef al KGB al RSSM, generalul G. Volkov care, justificându-se, afirma precum că „Reprezentanţii serviciilor speciale americane au început să lanseze zvonuri, că în mediul imigranţilor serviciile secrete sovietice au infiltrat recidivişti cu experienţă(„mafia rusă"), care special se eliberează din închisori şi lagăre. Aceştia îşi i-au nume de familie evreieşti şi ulterior provoacă mari probleme poliţiei americane" [10, pag.194]. Din informaţia publicată de autorii

institution in which he requested to be allowed to transfer to work in another city, making reference to the family reasons. To solve the problem, the chief demanded a large sum of money as an illicit reward from the subordinate. The employee did not have such material possibilities and in order to solve the problem according to the law, he submitted several complaints to the Minister of the Interior of the Republic. Unfortunately, all these petitions were forwarded to the leadership of the institution in the city of Shusha, which was directly targeted in the complaints. Reaching the peak of desperation, the employee took the weapon from the equipment and left the work station and moved to the city of Baku. He entered the headquarters of the Ministry of Internal Affairs, forced his way into the cabinet of Minister Arif Geidarov and killed him, firing several shots directly at him. Shortly after, two deputies of the minister were also killed. After committing the murder, the attacker approached the window and shot himself into the temple. The activity of the MIA of the Azerbaijan Soviet Socialist Republic was blocked for a period of time". [9, p.49] Such cases were not reported in the press, and Soviet criminologists were afraid to comment on such subjects in their works. With certainty, the activity of the penitentiary institutions was supervised by the prosecutor's office and the KGB. The secret services collected informants from among the convicts and often used them even after they had served their sentences. At the end of the 80s, some convicts were released from detention following the amnesty act dedicated to the 70th anniversary of the Socialist Revolution of 1917. It should be noted that at the request of the KGB, many people with a dubious past were amnestied, who were later given the opportunity to emigrate from the USSR. This collateral fact is also confirmed by the former head of the KGB of the USSR, General G. Volkov, who justified himself by saying that: "The representatives of the American Special Services began to launch rumors, that in the environment of immigrants, the Soviet Secret Services infiltrated recidivists with "Russian mafia" experience, who were specially released from prisons and camps. They take Jewish surnames and later cause big problems for the American police". [10, p.194] From the information published by the Soviet authors, it appears that after the collapse of the USSR, the number of convicts who escaped from detention

sovietici reiese că după destrămarea URSS a crescut semnificativ numărul condamnaţilor care au evadat din instituţiile de detenţie: „Totodată, s-a constatat că procesul de căutare a acestor persoane pe teritoriul altor ţări a devenit mult mai dificil. Astfel, a apărut necesitatea stringentă de a perfecţiona legislaţia execuţional penală" [11, pag.27]. Cu părere de rău, unii condamnaţi, care au evadat din închisorile dislocate în Rusia, au ajuns în Republica Moldova. Pentru a scăpa de pedeapsă aceştia, în primăvara anului 1992, s-au alăturat structurilor paramilitare ale regimului secesionist de la Tiraspol şi în comun cu militarii armatei a 14-a a Federaţiei Ruse au atacat organele constituţionale ale Republicii Moldova, declanşând războiul de la Nistru. Nu putem nega faptul că pe parcursul istoriei au avut loc cazuri când, în timpul calamităţilor naturale, condamnaţii au fost eliberaţi pentru o perioadă de timp ca să acorde ajutor familiilor. Au fost cazuri când condamnaţii au participat la războaie de apărare. Însă Federaţia Rusă, sfidând normele de drept şi normele morale, a folosit criminalii în calitate de carne de tun în războiul de agresiune din 1992, instigându-i să comită crime împotriva conaţionalilor noştri. De partea invadatorilor au mai participat şi unităţile de cazaci sosite din Rusia. E greu de înţeles din care cauză cazacii au acordat sprijin regimului de la Tiraspol. Liderii separatişti erau exponenţi ai regimului totalitar comunist şi luptau pentru readucerea la putere a acestui regim, la comanda căruia pe timpuri a fost lichidată căzăcimea. Se ştie că „bolşevicii, obţinând victorie în războiul civil, au supus represiunilor fără precedent căzăcimea pentru a o lichida definitiv" [12, pag.244]. Aceiaşi autori recunosc că cazacii, „Fără a aştepta că fie recunoscuţi oficial, au participat activ la lupte în „zonele fierbinţi" (un exemplu elocvent este participarea lor la lupte în Transnistria)" [12, pag.244]. Cronica acelor evenimente o aflăm de la generalul Victor Gusleacov, care a făcut următoarele însemnări în memoriile sale: „La 25 iunie, ora 08:45, am avut o conversaţie cu sursa informativă din brigada de rachete, care a comunicat că la Tiraspol s-a adunat un număr mare de soldaţi(cazaci şi soldaţi din gardă)... În componenţa echipelor formate erau înrolate multe persoane care au venit din Rusia, cu certificate eliberate din închisoare. E de remarcat faptul că persoanele

institutions increased significantly: "At the same time, it was found that the process of searching for these people on the territory of other countries has become much more difficult. Thus, there was an urgent need to improve the criminal enforcement legislation". [11, p.27] Unfortunately, some convicts who escaped from Russian prisons arrived in the Republic of Moldova. In order to escape punishment, during the spring of 1992 they joined the paramilitary structures of the secessionist regime in Tiraspol and together with the soldiers of the 14th army of the Russian Federation attacked the constitutional bodies of the Republic of Moldova triggering the Dniester war. We cannot deny the fact that throughout history there have been cases when during natural calamities convicts were released for a period of time to provide relief to their families. There were cases when convicts participated in defensive wars. But the Russian Federation in defiance of law and moral norms used criminals as cannon fodder in the war of aggression in 1992 inciting them to commit crimes against our countrymen. Cossack units arrived from Russia also participated on the side of the invaders. It is difficult to understand why the Cossacks supported the Tiraspol regime. The separatist leaders were exponents of the communist totalitarian regime and fought for the return to power of this regime, under whose command the fallacy was liquidated. It is known that: "the Bolsheviks, winning the civil war, subjected the Cossacks to unprecedented repression in order to liquidate them once and for all". [12, p.244] The same authors admit that the Cossacks: "Without waiting to be officially recognized, they actively participated in the fighting in the "hot zones" (an eloquent example is their participation in the fighting in Transnistria)". [12, p.244] We learn the chronicle of those events from General Victor Guslyakov, who made the following notes in his memoirs: "On June 25, at 08:45 we had a conversation with the information source from the missile brigade, who communicated that a large number of soldiers had gathered in Tiraspol (Cossacks and Guardsmen) ... The formed teams included many people who came from Russia, with certificates released from prison. It is worth noting that people convicted and released from prisons in Russia participated in the fighting until June 24, 1992. During the capture of the guard barracks, we found supporting documents about the participation in

condamnate şi eliberate din locuri de detenţie din Rusia au participat la lupte până la 24 iunie 1992. În timpul capturării cazărmii gărzii am găsit documente justificative despre participarea în grupurile armate ilegale ale cetăţenilor ruşi, inclusiv şi cei eliberaţi din închisoare înainte de termen. Astfel de certificate am găsit şi la cei ucişi în apropierea posturilor noastre. Toate aceste documente au fost transmise Ministerului de Interne pentru prezentarea lor în continuare conform destinaţiei" [13, pag.121]. În acelaşi timp, din închisorile dislocate în Federaţia Rusă condamnaţii continuau să evadeze. Autorul V.Sokolov afirmă că ,,Principala cauză a evadărilor din instituţiile penitenciare dislocate în regiuni îndepărtate, specializate în prelucrarea lemnului, este neglijenţa efectivului ce asigură paza condamnaţilor. O altă problemă este lipsa personalului pentru asigurarea pazei şi faptul că mulţi militari din aceste subdiviziuni se „apropie" prea mult de condamnaţi. Astfel, în baza înţelegerii prealabile cu militarii ce asigurau paza instituţiei, au fost săvârşite 19 evadări…În a doua jumătate a anului 1992 au fost repatriaţi în statele CSI 22 mii de condamnaţi…Totodată, am depistat că administraţia unor instituţii penitenciare a încetat să mai considere evadările drept incidente excepţionale şi nu întreprindea măsuri pentru reţinerea persoanelor…O altă problemă a apărut în urma modificării legislaţiei în baza căreia condamnaţii puteau beneficia de concediu de scurtă durată. În primele patru luni ale anului 1992 de acest drept au beneficiat 12 mii de condamnaţi, dintre care 2 mii au avut posibilitatea să petreacă concediul la domiciliu. Câteva zeci din rândul acestora nu s-au întors în instituţiile penitenciare din diferite motive. [14, pag.29]. În timpul cercetărilor am constatat că nimeni din rândul savanţilor ruşi nu a publicat date statistice cu privire la participarea condamnaţilor eliberaţi ilicit din instituţiile de detenţie ale Federaţiei Ruse la acţiunile militare împotriva Republicii Moldova. Nu au recunoscut că aceştia au comis omoruri, violuri, jafuri, răpiri de persoane şi alte atrocităţi împotriva populaţiei civile. Doar atunci când grupările criminale au început să vândă armament pe piaţa neagră, autorii ruşi V.Eminov şi I.Maţkivici au sesizat publicul despre pericolele generate de regiunile separatiste, afirmând că printre acestea se numără şi ,,Republica nis-

illegal armed groups of Russian citizens, including those released from prison before the deadline. We also found such certificates on those killed near our posts. All these documents were sent to the Ministry of Interior for their further presentation according to their destination". [13, p.121] At the same time, convicts continued to escape from prisons located in the Russian Federation. The author V. Sokolov states that: "The main cause of escapes from penitentiary institutions located in remote regions, and specialized in wood processing, is the negligence of the staff that ensures the guarding of the convicts. Another problem is the lack of personnel to provide security and the fact that many soldiers in these subdivisions get "too close" to convicts. Thus, on the basis of the prior agreement with the soldiers who were guarding the institution, 19 escapes were carried out … In the second half of 1992, 22 thousand convicts were repatriated to the CIS states … At the same time, we found that the administration of some penitentiary institutions stopped considering escapes as exceptional incidents and did not take measures to detain people … Another problem arose as a result of the amendment of the legislation on the basis of which convicts could benefit from short-term vacation. In the first four months of 1992, 12 thousand convicts used this right, of which 2 thousand had the opportunity to spend their leave at home. Several dozens of them did not return to the penitentiary institutions for various reasons". [14, p.29] During the research we found that no one from among Russian scholars published statistical data on the participation of convicts illegally released from the detention institutions of the Russian Federation in military actions against the Republic of Moldova. They did not admit that they committed murders, rapes, robberies, kidnappings and other atrocities against the civilian population. Only when criminal groups started selling weapons on the black market, Russian authors V. Eminov and I. Matskivich warned the public about the dangers generated by the separatist regions, stating that among them are: "The Dniester Republic that produces armaments and illegally sells it on the market of the Russian Federation". [12, p.133] Many employees of the national police were also killed with such weapons. Among the victims there is the MIA retired of the Republic of Moldova, police platoon leader Ştefan Crăciun, who

treană, care produce armament şi ilicit îl vinde pe piaţa din Federaţia Rusă" [12, pag.133]. Cu astfel de armament au fost omorâţi şi mulţi angajaţi ai poliţiei naţionale. Printre victime se numără pensionarul MAI al Republicii Moldova, plutonierul de poliţie Ştefan Crăciun, care a fost omorât cu cruzime pe data de 01.04.1992. „În timpul investigaţiilor s-a constatat că plutonierul Ştefan Tudor Crăciun a început activitatea în OAI după satisfacerea serviciului militar în termen. A fost un angajat disciplinat, fiind menţionat cu distincţii departamentale. O perioadă din carieră a activat în calitate de poliţist şofer pe transport special(dubiţă), transportând, conform legislaţiei, persoanele reţinute pentru comiterea infracţiunilor. Deci, a participat de nenumărate ori la escortarea persoanelor care erau membri ai unor grupări criminale, printre care şi recidivişti care terorizau populaţia. Ulterior, în timpul războiului de pe Nistru din anul 1992, unii dintre aceşti condamnaţi au fost eliberaţi din penitenciarele din raioanele de est ale Republicii Moldova şi s-au înscris în bandele de cazaci, în rândul cărora erau deja multe persoane eliberate din închisorile din Federaţia Rusă. Anume la denunţul persoanelor cu trecut criminal a fost răpit plutonierul Ştefan Crăciun, care locuia în apartamentul său din or.Dubăsari. Acesta a fost supus torturii şi ulterior împuşcat. Martorii spun că cadavrul avea urme a 21 de gloanţe. Se consideră că a fost un act de răzbunare, iar cadavrul l-au aruncat la marginea satului, pentru a transmite un mesaj tuturor poliţiştilor care apără integritatea şi independenţa Republicii Moldova"[15, pag.87-88]. Bandele de infractori au omorâţi şi alţi poliţişti, printre care Vasile Purici, Vasile Cebanu, ultimul răpit de la domiciliu. etc. În memorii generalul V.Gusleacov publică următoarea informaţie: „La 11 iulie, pe strada Zavodskaia, „gardiştii" l-au arestat pe maiorul de poliţie Perju Iu.P., care se deplasa cu automobilul personal. La 12 iulie cadavrul lui cu 2 gloanţe în cap a fost depistat la gunoiştea satului Parcani, Slobozia. În zilele următoare în acelaşi mod au fost omorâţi foştii colaboratori ai SOP Pavliuc şi Cauşnean"[13, pag.20]. Mulţi infractori au aderat la structura paramilitară condusă de un fost ofiţer sovietic în rezervă, Iu.Kostenko, despre activitatea criminală a căruia generalul V.Guslieacov oferă următoarea informaţie: „În raioanele luate sub control de

was brutally murdered on 04/01/1992. "During the investigations, it was found that platoon leader Ştefan Tudor Crăciun started working in the OAI after completing his military service within. He was a disciplined employee, being mentioned with departmental awards. For a period of his career, he worked as a policeman driving a special transport (van), transporting people arrested for committing crimes according to the law. So, he participated countless times in escorting people who were members of criminal groups, including recidivists who terrorized the population. Later, during the war on the Dniester in 1992, some of these convicts were released from the penitentiaries in the eastern districts of the Republic of Moldova and joined the Cossack gangs, among which there were already many people released from prisons in the Russian Federation. Namely, at the denunciation of people with a criminal past, platoon leader Ştefan Crăciun, who lived in his apartment in the city of Dubăsari, was kidnapped. He was subjected to torture and later shot. Witnesses say the body had traces of 21 bullets. It is considered that it was an act of revenge, and they threw the body at the edge of the village, to send a message to all the policemen who defend the integrity and independence of the Republic of Moldova". [15, p.87-88] Criminal gangs also killed other police officers, including Vasile Purici, Vasile Cebanu, the last kidnapped from his home, etc. In his memoirs, General V. Guslyakov publishes the following information: "On July 11, on Zavodskaia street, the "guards" arrested the police major Perju Iu.P., who was traveling in his personal car. On July 12, his body with 2 bullets in the head was found in the landfill of Parcani village, Slobozia. During the following days, former SOP employees Pavliuc and Cauşnean were killed in the same way". [13, p.20] Many criminals joined the paramilitary structure led by a former Soviet officer in reserve Iu. Kostenko, about whose criminal activity General V. Guslyakov provides the following information: "Terror was unfolding in the districts taken under control by the guards, Cossacks and other military formations. Under the pretext of fighting terrorists and snipers, ordinary citizens were shot without trial and investigation. Particularly, in the boat station area, Kostenko's followers killed about 200 people. Many townspeople have disappeared without a trace and their fate remains unknown until now. Inci-

către gardişti, cazaci şi alte formaţiuni militare se desfăşura teroarea. Sub pretextul luptei cu teroriştii şi lunetiştii, cetăţenii erau împuşcaţi fără judecată şi cercetare. Numai în regiunea staţiei de bărci, adepţii lui Kostenko au omorât circa 200 de oameni. Mulţi orăşeni au dispărut fără urmă şi soarta lor rămâne necunoscută. De altfel, poliţia continuă să-i caute. Anume din aceste raioane au pornit coloanele de refugiaţi, care până astăzi nu pot să se reîntoarcă la baştină"[13, pag.21-22]. Aceleaşi lucruri le confirmă în memorii şi generalul Ion Costaş: ,,Din datele pe care le-am primit de la comandamentul militar al Transnistriei, colonelul M.Bergman, de la reprezentanţii structurilor orăşeneşti şi de la lucrătorii de poliţie din oraşul Bender, reiese că I.A.Kostenko a primit în gardă o mulţime de recidivişti, comunicau autorii raportului. O parte dintre gardişti, în principal cei din proximitatea lui Kostenko, se ocupau cu furturi şi tâlhării, îi deposedau în mod ilegal pe cetăţeni de mijloacele de transport…Conform datelor furnizate reprezentanţilor ,,Memorialului" într-o discuţie privată de către o persoană oficială din republica nistreană, I.N.Smirnov este cel care nu a permis demiterea lui Kostenco din funcţia de şef al gărzii transnistrene" [16, pag.463-464]. Aşadar, ,,Aflat sub protecţia liderilor separatismului, Kostenco personal a organizat atacuri asupra apartamentelor cetăţenilor în scopul însuşirii de bani şi valori, personal conducea torturarea deţinuţilor şi omorârea cetăţenilor şi poliţiştilor. Armele retrase de la colaboratorii de poliţie erau ulterior comercializate criminalilor. În plus, pe lângă batalionul gărzii, el a creat o unitate specială de 37 de persoane, completată integral de persoane anterior condamnate, în frunte cu autoritatea criminală "Poloşa".

Conform listelor gărzii, aceste persoane nu figurau oficial. Ei erau înarmaţi şi primeau de la Kostenco salarii, locuiau separat de soldaţii din gardă în incinta şcolii feroviare şi executau doar ordinele personale ale lui Costenco" [13, pag.64]. Fostul comandant al Brigăzii de Poliţie cu Destinaţie Specială "Fulger" a MAI, generalul Anton Gamurari, îşi aminteşte că ,,La Bender participau la luptă şi deţinuţii, nu numai din închisorile din oraş, care purtau chiar uniformele de închisoare în care fuseseră eliberaţi, cu condiţia de a lupta împotriva dentally, the police are still looking for them. It is from these districts that the columns of refugees started, which until today cannot return to their homeland". [13, p.21-22] General Ion Costaş confirms the same things in his memoirs: "From the data we received from the military command of Transnistria, Colonel M.Bergman, from the representatives of the city structures and from the police employees of the city of Bender, it appears that I.A. Kostenko received a lot of recidivists in the guard, reported the authors of the communication. Some of the guards, mainly those close to Kostenko, engaged in thefts and robberies, illegally deprived citizens of their means of transport … According to the data provided to the "Memorial" representatives in a private discussion, by an official from the Dniester Republic, I.N. Smirnov is the one who did not allow the dismissal of Kostenco from the position of head of the Transnistrian Guard". [16, p.463-464] Consequently: "Being under the protection of separatist leaders, Kostenco personally organized attacks on citizens' apartments in order to appropriate money and valuables, he personally led the torture of prisoners and the killing of citizens and policemen. Weapons seized from police employees were later sold to criminals. Besides, in addition to the guard battalion, he created a special unit of 37 people, fully completed by previously convicted persons, headed by the criminal authority "Polosha".

According to the guard lists, these people did not appear officially. They were armed, and received salaries from Kostenco, lived separately from the soldiers of the guard in the premises of the railway school and carried out only Kostenco's personal orders". [13, p.64] The former commander of the "Fulger" Special Purpose Police Brigade of the MIA, general Anton Gamurari, remembers that: "At Bender, the prisoners, not only from the city prisons, who even wore the prison uniforms in which they had been released, took part in the fight, on the condition that they would fight against us. Together with Victor Guslyacov, we collected 78 certificates of release from prison from the corpses, which we later presented at a press conference. There were many Russian journalists who were shocked by these facts". [17, p.430] In the archive materials, documents containing data on persons released from detention, who were in the area of military ac-

noastră. Eu, împreună cu Victor Gusleacov, am strâns de la cadavre 78 de certificate de eliberare din închisoare pe care, ulterior, le-am prezentat la o conferinţă de presă. Erau mulţi jurnalişti ruşi, care au fost şocaţi de aceste fapte" [17, pag.430]. În materialele de arhivă s-au păstrat documente ce conţin date cu privire la persoanele eliberate din detenţie, care se aflau în zona acţiunilor militare şi luptau de partea regimului separatist de la Tiraspol. În perioada 19-27.06 1992 au fost reţinuţi:

„Catanoi Serghei Ivanovici. n.12.06.1968, condamnat în anul 1990 în baza Art.145.3 CP, eliberat din detenţie pe 27.05.92. Nu lucrează, a fost reţinut pe 26.02.92, la ora 18, în curtea blocului cu 9 etaje de pe strada Lenin, or.Bender. Au fost ridicate un automat şi trei magazii cu cartuşe. S-a înscris în gardă şi imediat a fost asigurat cu armament;

Nijelski Valeri Petrovici, n.05.04.59. Anterior condamnat în baza articolului 145 CP. Era echipat cu automat şi trei magazii cu cartuşe. Arma a primit-o de la Kostenko;

Ivancenko Serghei Iakovlevici, n. 19.10.66, anterior judecat în 1986 în baza Art.182 CP. Este bănuit de răpirea unui mijloc de transport şi efectuarea împuşcăturilor în direcţia poliţiştilor, a fost reţinut pe 23.06.1992;

Nica Igor Petrovici n.16.10.61, anterior condamnat în anul 1983 în baza Art. 218 -3 CP. A fost reţinut la ora 11, pe 23.06.92, echipat de către gardă cu automat cu două magazii şi o grenadă. A primit arma pe 22.06.1992. În timpul reţinerii a opus rezistenţă, deschizând foc asupra poliţiştilor;

În instituţia OŞC/29/9 se află Meşcereakov Evgheni Stepanovici, n. 1957, (reg. Iujno-Sahalinsk, s. Makarov), anterior condamnat, locuieşte în or.Bender;

În Comisariatul de Poliţie Căuşeni se află Hramov Valeri Anatolievici, n. 1963, Regimentul 183 de gardă, sergent inferior, gardist, anteriror a fost condamnat de două ori, locuieşte în or.Bender..." [18]. Numărul acestora era mult mai mare: „E de remarcat faptul că persoanele condamnate şi eliberate din locuri de detenţie din Rusia au participat la lupte până la 24 iunie 1992. În timpul capturării cazărmii gărzii am găsit documente justificative despre participarea în grupurile armate ilegale ale cetăţenilor ruşi, inclusiv şi cei eliberaţi din închisoare înainte de termen. Astfel de certificate am găsit şi

tions and fought on the side of the separatist regime in Tiraspol, were preserved. Within the period of 19-27.06 1992 there were detained:

"Catanoi Serghei Ivanovich, year of birth 12/06/1968, convicted in 1990 under Art. 145.3 of the Criminal Code, released from detention on 27/05/92. Unemployed, was detained on 02/26/92 at 6 p.m. in the yard of the 9-story house on Lenin Street, Bender. A machine gun and three cartridge magazines were picked up. He joined the Guard and was immediately armed;

Nijelskii Valerii Petrovich, year of birth 05/04/59. Previously convicted under Article 145 of the Criminal Code ... He was equipped with a machine gun and three magazines with cartridges. He received the weapon from Kostenko;

Ivancenko Serghei Iacovlevich, year of birth 19/10/66, previously judged in 1986 based on Art. 182 of the Criminal Code. ... suspected of hijacking a means of transport and shooting of the policemen, was detained on 23/06/1992;

Nica Igor Petrovich, year of birth 16/10/61, previously convicted in 1983 under Art. 218-3 of the Criminal Code. He was apprehended at 11 a.m. on 23/06/92, equipped with automatic gun by the guard with two magazines and a grenade. He received the weapon on 22/06/1992. During the detention, he resisted by opening fire on the policemen;

In the OŞC/29/9 institution there is Meshcheryakov Evghenii Stepanovich, born in 1957 (reg. Yujno-Sahalinsk, village Makarov), previously convicted, lives in the city of Bender;

Hramov Valerii Anatolievich has been situated in the Căuşeni Police Station, born in 1963, 183rd Guard Regiment, lower sergeant, guard, previously convicted twice, lives in Bender...". [18] Their number was much higher: "It is worth noting that people convicted and released from prisons in Russia participated in the fighting until June 24, 1992. During the capture of the guard barracks, we found supporting documents about the participation in illegal armed groups of Russian citizens, including those released from prison before the deadline. We also found such certificates on those killed near our posts. All these documents were sent to the Ministry of Interior for their further presentation according to their

la cei uciși în apropierea posturilor noastre. Toate aceste documente au fost transmise Ministerului de Interne pentru prezentarea lor în continuare conform destinației"[13, pag.121]. Unii dintre aceștia au fost reținuți de organele afacerilor interne ale Republicii Moldova. Astfel, în timpul audierilor „Cetățeanul Șalinski a declarat că, după ce a fost condamnat la Sankt-Petersburg la muncă corecțională, în aprilie 1992 s-a deplasat la Tighina pentru a se înrola în formațiunile militare separatiste, pentru a lupta contra poliției moldovenești. S-a prezentat la "O.S.T.C."(organ "sindical"și de luptă a separatiștilor), unde a fost trimis la unitățile de cazaci, l-au înarmat și echipat. De la persoane necunoscute a mai procurat un pistol și cartușe, pe care permanent le purta cu el. A fost reținut la Varnița, la sfârșitul lunii aprilie, fura băuturi spirtoase, săvârșea tâlhării, amenința cu arma populația. În acel răstimp, precum s-a constatat, Șalinski era urmărit de către organele de resort din orașul Sankt-Petersburg pentru eschivarea de la executarea sentinței judecătorești și urma să fie arestat de organele afacerilor interne ale Federației Ruse. Deci, era soldat al Federației Ruse venit pentru "a apăra republica transnistreană"[19, pag.87-88]. În așa numita „gardă transnistreană" s-au înrolat multe persoane certate cu legea, care pe parcurs terorizau populația: „Sub amenințarea cu folosirea armelor gardienii au intrat în casele cetățenilor, au confiscat bani, bijuterii, forțând victimele să scrie confirmare că au predat de bună voie banii și bijuteriile pentru întreținerea gărzii. Orice indignare echivala cu moartea. Armele – metoda de supunere. Toate persoanele reținute de soldații din gardă au fost bătute, iar unii chiar și-au pierdut viața după metoda lui Kostenco - două împușcături în cap. Persoanele oficiale din Tiraspol și sursele mass-media aflate sub controlul acestora au legalizat aceste acțiuni. Fiecare cetățean omorât era expus ca fiind terorist sau victimă a terorii din partea poliției, în ciuda faptului că în această perioadă nu am folosit niciodată arme. Mai mult decât atât, noi înșine ne aflam în zona înconjurată, și colaboratorii noștri erau supuși terorii din partea grupurilor armate ilegale"[13, pag.53]. Începând cu a doua jumătate a anului 1991, regimul secesionist de la Tiraspol a întreprins nenumărate tentative de a prelua controlul asupra instituțiilor penitenciare dislocate în regiune.

destination". [13, p.121] Some of them were detained by the internal affairs bodies of the Republic of Moldova. Thus, during the hearings: "The citizen Șalinski declared that, after being sentenced to correctional labor in Saint Petersburg, in April 1992 he went to Tighina to join the separatist military formations, to fight against the Moldovan police. He presented himself at the "O.S.T.C." ("union" and separatist fighting body), where he was sent to the Cossack units, where they armed and equipped him. From unknown persons, he also procured a pistol and cartridges which he always carried with him. He was detained in Varnița, at the end of April, he was stealing spirits, committing robberies, threatening the population with a weapon. At that time, as it turned out, Shalinski was being pursued by the relevant authorities in the city of Saint-Petersburg for evading the execution of the court sentence and was to be arrested by the internal affairs authorities of the Russian Federation. In such a manner, he was a soldier of the Russian Federation who came to "defend the Transnistrian Republic". [19, p.87-88] In the so-called "Transnistrian guard" many people who had problems with the law were enlisted, who along the way terrorized the population: "Under the threat of using weapons, the guards entered the citizens' houses, confiscated the money, jewelry, forcing the victims to write confirmation that they voluntarily handed over the money and jewelry for the maintenance of the guard. Any indignation was equivalent to death. Weapons served as method of submission. All the people detained by the guards were beaten and some even lost their lives according to Kostenco's method - two shots into the head. Tiraspol officials and media sources under their control legalized these actions. Every citizen killed was exposed as a terrorist or a victim of terror by the police, despite the fact that during this period we never used weapons. Moreover, we ourselves were in the encircled area, and our employees were subjected to terror from illegal armed groups". [13, p.53] Starting with the second half of 1991, the secessionist regime in Tiraspol made numerous attempts to take control of the prison institutions located in the region. As reported in 1993 by the representative of the prosecutor's office of the Republic of Moldova, the separatists wanted to control the

După cum relata în anul 1993 reprezentantul procuraturii Republicii Moldova, separatiştii doreau să controleze următoarele instituţii: *„colonia de corectare prin muncă nr.2 (CCM-2) din or.Tiraspol (bărbaţi, regim strict); CCM-8 din or.Bender (bărbaţi bolnavi de tuberculoză, condamnaţi la diferite regimuri); spitalul republican de tuberculoză pentru cei condamnaţi (SRT), pe acelaşi teritoriu cu CCM-8), instituţia OSC-29/12 din or.Bender, cu izolator de anchetă şi puşcărie; instituţia de reabilitare socială nr.2 (IRS-2) din satul Glinoaia, raionul Grigoriopol; aici se organizează cursuri de reabilitare socială* şi tratarea bărbaţilor de alcoolism). În afară de aceasta, *nu departe de zona acţiunilor militare,* în *s.Speia, Anenii Noi, se află comenduirea pentru reţinerea* bărbaţilor, *cu suspendarea pedepsei şi eliberarea condiţionată şi atragerea obligatorie la muncă.* În pofida opunerii îndelungate a cetăţenilor şi puterii locale, *chiar la Tiraspol, unde majoritatea organelor de stat ale Moldovei au fost silite să-şi înceteze activitatea, instituţiile penitenciare lucrau, respectau legile R.M. Abia la sfârşitul lunii mai 1992 CCM-2, IRS-2 au trecut sub jurisdicţia puterii din stânga Nistrului*"[20, pag.70-80]. Deci, în virtutea situaţiei destul de complicate pentru organele constituţionale ale Republicii Moldova, liderii separatişti de la Tiraspol, sprijiniţi de militarii armatei 1a 14-a a Federaţiei Ruse, au reuşit să preia controlul asupra instituţiilor penitenciare dislocate în or.Tiraspol şi localitatea Glinoaia. La puţin timp după aceasta au fost eliberate înainte de termen persoane condamnate şi trimise să lupte împotriva cetăţenilor Republicii Moldova. De remarcat că au fost înregistrate pierderi umane şi în rândul angajaţilor sistemului penitenciar din regiune: *„La începutul lunii iulie, în drum spre casă, a fost omorât un plutonier din pază*"[20, pag.80]. Au trecut la o nouă fază de colaborare cu regimul criminal de la Tiraspol şi conducătorii instituţiilor dislocate în or.Tighina, invocând faptul că exista pericol pentru viaţa angajaţilor şi a persoanelor aflate în detenţie. În acest context, reprezentantul Procuraturii Republicii Moldova relatează că unii condamnaţi *„s-au adresat administraţiei şi Parlamentului Republicii să intensifice tratativele cu puterile malului stâng, cerând de asemenea, transferarea lor în CCM cu regim special...Administraţia a fost nevoită să purceadă de una singură la negocieri. Astfel, a* following institutions: "*labor correction colony no. 2 (CCM-2) from the city of Tiraspol (men, strict regime); CCM-8 from the city of Bender (men suffering from tuberculosis, sentenced to various regimes); the Republican Tuberculosis Hospital for Convicts (SRT), (on the same territory as CCM-8), the institution OSC-29/12 in the city of Bender, with a detention center and a prison; social rehabilitation institution no. 2 (IRS-2)(Glinoaia village, Grigoriopol district; social rehabilitation courses and the treatment of alcoholic men have been organized here). Apart from this, not far from the area of military actions, in the village of Speia, Anenii Noi, there is the command for the detention of men, with suspension of punishment and conditional release and mandatory recruitment to work. Despite the long opposition of the citizens and the local government, even in Tiraspol, where most of the state bodies of Moldova were forced to cease their activity, the penitentiary institutions were working, respecting the laws of the Republic of Moldova. Only at the end of May 1992 CCM-2, IRS-2 came under the jurisdiction of the power on the left of the Dniester*". [20, p.70-80] So, by virtue of the rather complicated situation for the constitutional bodies of the Republic of Moldova, the separatist leaders from Tiraspol supported by the soldiers of the 14th army of the Russian Federation managed to take control of the prison institutions located in the city of Tiraspol and the town of Glinoaia. Shortly after that, people convicted and sent to fight against the citizens of the Republic of Moldova were released before the deadline. It should be noted that human losses were also recorded among the employees of the penitentiary system in the region: "*At the beginning of July, a platoon sergeant from the guard was killed on his way home*". [20, p.80] The leaders of the institutions located in Tighina moved to a new phase of collaboration with the criminal regime from Tiraspol, citing the fact that there was a danger to the lives of employees and people in detention. Within this context, the representative of the Prosecutor's Office of the Republic of Moldova reports that some convicts: "*they addressed the administration and the Parliament of the Republic to intensify negotiations with the powers of the left bank, also demanding their transfer to the CCM with a special regime... The administration was forced to proceed alone in*

fost rezolvată problema încetării focului din partea formațiunilor militare din stânga Nistrului. Drept argument al administrației în această privință a fost faptul că ea poate lăsa instituția sub paza conducerii locale sau să-i elibereze înainte de termen, întrucât ea nu e în s*tare să le asigure securitatea*"[20, pag.80-81]. În realitate, era un joc bine regizat, cu acordul tacit al șefului sistemului penitenciar din Republica Moldova Evgheni Sokolov, pentru a transfera unii condamnați din or.Tighina în instituțiile de sub jurisdicția așa-numitei republici nistrene, pentru a fi eliberați și folosiți ulterior în acțiuni militare. Amintim că Evgheni Sokolov peste puțin timp s-a transferat cu serviciul în Federația Rusă, fiind avansat ,,pentru merite" în grad de general. Pe parcursul anului 1992 au fost eliberate, după bunul plac al separatiștilor, și unele persoane deținute în cadrul instituției (comenduirii) dislocate în satul Speia. Acest lucru îl recunoaște reprezentantul procuraturii A.Volghin, care afirmă următoarele: *„...trebuie de menționat că unor deținuți, până la începerea acțiunilor militare, li s-a permis să plece acasă,* în conformitate cu legea respectivă. În aceea*și zi un condamnat a fost omorât, alții ori că nu au putut să se întoarcă din cauza luptelor, ori că s-au adresat puterii malului stâng să fie internați la IRS-2 din s.Glinoaia.* În total*, 19 deținuți nu s-au întors la comenduire* [13, pag.81]. Din raport se observă cât de superficial erau efectuate investigațiile pe cazul părăsirii neautorizate de către condamnați a instituțiilor de detenție. Despre evoluția evenimentelor și specificul activității ulterioare a acestor instituții au publicat rapoarte și experții Asociației „Promo-LEX", din care reiese că ,,Odată cu semnarea Acordului moldo-rus din 21 iulie 1992 de încetare a focului, or.Tighina devine Zonă de Securitate cu regim sporit și este controlat atât de forțele constituționale, cât și de către structurile ilegale. Ulterior, controlul de facto asupra acestei localități a fost preluat practic în totalitate de către structurile ilegale de la Tiraspol. Astfel, penitenciarele nr.8 și nr.12 din Tighina au devenit instrumente de șantaj pentru administrație. Aceste instituții rămân obiectul unor presiuni împotriva autorităților constituționale, care se văd obligate să asigure în condiții dure atât funcționarea normală a instituțiilor, cât și condiții adecvate pentru detenția persoanelor aflate acolo…Mecanismul

the negotiations. Thus, the issue of the ceasefire by the military formations on the left of the Dniester was resolved. As an argument of the administration in this regard, it was the fact that it can leave the institution under the protection of the local leadership or release them before the deadline, since it is not able to ensure their security".[20, p.80-81] In reality, it was a well-directed game with the tacit agreement of the head of the prison system in the Republic of Moldova, Evgenii Sokolov, to transfer some convicts from the city of Tighina to the institutions under the jurisdiction of the so-called Dniester Republic to be released and later used in military actions. We remind you that Evghenii Sokolov shortly after transferred to the service in the Russian Federation, having been promoted "for merit" to the rank of general. During 1992, some persons detained in the institution (command) located in the village of Speia were also released at the will of the separatists. This is recognized by the representative of the prosecutor's office A. Volghin who stated the following: "*...it should be noted that some detainees, until the start of military action, were allowed to go home, in accordance with that law. On the same day, a convict was killed, others either because they could not return because of the fighting, or because they turned to the left bank power to be interned at IRS-2 in the village of Glinoaia. A total of 19 inmates did not return to command*. [13, p.81] The report shows how superficially the investigations were carried out on the case of the convicts leaving the detention facilities without authorization. The experts of the Promo-LEX Association also published reports on the evolution of the events and the specifics of the subsequent activity of these institutions, which show that: "With the signing of the Moldovan-Russian ceasefire agreement of July 21, 1992, the town of Tighina becomes a Security Zone with increased regime and is controlled by both constitutional forces and illegal structures. Later, the *de facto* control over this locality was practically completely taken over by the illegal structures from Tiraspol. Thus, penitentiaries no. 8 and no. 12 in Tighina have become instruments of blackmail for the administration. These institutions remain the subject of pressures against the constitutional authorities, who see themselves obliged to ensure under harsh conditions both

de menţinere a păcii, instaurat în regiune după războiul moldo-rus din 1992, nu este capabil să garanteze locuitorilor regiunii drepturi, libertăţi, stabilitate şi dezvoltare"[21, pag.28]. Aşadar, „Instituţiile de detenţie" din regiunea transnistreană nu fac parte din sistemul penitenciar al Republicii Moldova. Din aceste considerente, experţii susţin că acestea nu sunt altceva decât locuri private (neoficiale) de detenţie, unde, datorită impunităţii totale, au loc încălcări grave ale drepturilor omului, persoanele fiind torturate şi ţinute fără asistenţă juridică elementară, asistenţă medicală şi hrană…Autorităţile constituţionale sau alte persoane nu au acces liber în aceste instituţii, inclusiv organismele internaţionale, decât cu permisiunea administraţiei de la Tiraspol. Prin urmare, detenţia persoanelor în instituţiile penitenciare din regiune poate fi considerată de natură privată, unde drepturile fundamentale ale persoanelor aflate acolo sunt lipsite de orice protecţie sau garanţii. „Sistemul instituţiilor penitenciare" din regiunea transnistreană este format din trei închisori, o colonie pentru minori şi o colonie pentru femei. În 2009, în aceste locuri îşi „ispăşeau pedeapsa" 3061 de persoane condamnate. Din surse neoficiale, numărul deţinuţilor ar fi mult mai mare, în special în izolatoarele provizorii, având în vedere suprapopularea acestora"[21, pag.28-29]. După cum am menţionat anterior, nu putem exclude faptul că unii condamnaţi au fost eliberaţi înainte de termen cu condiţia participării lor la războiul de agresiune împotriva Ucrainei. Se ştie că pentru participarea la aceste acţiuni militare au fost mobilizate pe parcursul anilor 2023-2024 peste 100 mii condamnaţi din Rusia. Numărul lor poate fi mult mai mare, reieşind din datele statistice cu privire la populaţia penală din această ţară. După cum menţionează savantul rus E.Tonkov, „Numărul persoanelor aflate în detenţie în Federaţia Rusă este în creştere. La data de 1 ianuarie 2010 în instituţiile sistemului penitenciar, erau deţinuţi 864 mii de oameni, dintre care 131,4 mii se aflau în 226 izolatoare de urmărire penală şi 164 încăperi din cadrul coloniilor, care au statut de izolator de urmărire penală; 723,9 mii erau repartizaţi în 755 colonii de corecţie; 2,8 mii oameni se aflau în 7 închisori; 5,6 mii de minori se aflau în 62 colonii de reeducare prin muncă.

the normal functioning of the institutions and adequate conditions for the detention of the people there… The peacekeeping mechanism, established in the region after the Moldovan-Russian war of 1992, is not capable of guaranteeing rights, freedoms, stability and development to the inhabitants of the region". [21, p.28] Therefore: The "detention facilities" in the Transnistrian region are not part of the penitentiary system of the Republic of Moldova. For these reasons, experts believe that these are nothing more than private (unofficial) places of detention, where due to total impunity, serious violations of human rights take place, people are tortured and kept without basic legal assistance, medical assistance and food… Constitutional authorities or other persons do not have free access to these institutions, including international bodies, except with the permission of the Tiraspol administration. Therefore, the detention of people in prisons in the region can be considered private in nature, where the fundamental rights of the people are deprived of any protection or guarantees. The "system of penitentiary institutions" in the Transnistrian region consists of three prisons, a juvenile colony and a women's colony. In 2009, 3,061 convicted persons were "serving their sentence" in these places. According to unofficial sources, the number of detainees would be much higher, especially in temporary detention centers, given their overcrowding". [21, p.28-29] As mentioned earlier, we cannot rule out the fact that some convicts were released early on condition of their participation in the war of aggression against Ukraine. It is known that over 100 thousand convicts from Russia were mobilized to participate in these military actions during the years 2023-2024. Their number may be much higher, judging from the statistical data on the criminal population in this country. As the Russian scholar E. Tonkov mentions: "The number of people in detention in the Russian Federation is increasing. On January 1, 2010, 864,000 people were detained in the institutions of the penitentiary system, of which 131,400 people were in 226 remand cells and 164 rooms within the colonies, which have the status of remand cells; 723.9 thousand people were assigned to 755 correctional colonies; 2.8 thousand people were in 7 prisons; 5.6 thousand minors were in

În instituţiile de detenţie ale sistemului de executare a pedepselor erau deţinute 69,1 mii de femei. În cadrul a 11 din 47 colonii de corecţie, destinate detenţiei femeilor, sunt case pentru copii, în care locuiau 846 copii.

În 2467 inspecţii pentru executarea pedepselor neprivative de libertate se aflau la evidenţă 534,4 mii condamnaţi"[22, pag.39-40].

Acelaşi autor publică şi alte informaţii din care reiese că ,,La 1 ianuarie 2010 mai mult de 90 % dintre persoanele ce erau deţinute în izolatoarele de urmărire penală se aflau la evidenţă medicală, 433,7 mii – în legătură cu diverse maladii, ,dintre care 72,46 mii - boli psihice, 40,77 mii - tuberculoză formă activă, 55,96 mii –HIV SIDA, 42,47 mii – hepatită virală, 62,04 mii – narcomanie, 26,32 mii - alcoolism. Mai mult de 25 mii dintre condamnaţi sunt persoane cu diferite grade de dizabilitate"[22, pag.41-42]. Evident că datele statistice au suferit modificări în ultimii ani, datorită eliberării ilicite a unui număr impunător de condamnaţi, care au fost obligaţi să participe la războiul de agresiune împotriva Ucrainei. Nu excludem că unii deţinuţi au preferat să cadă pe câmpul de luptă decât să moară din cauza relelor tratamente aplicate în instituţiile de detenţie ale Federaţiei Ruse. Însă majoritatea condamnaţilor eliberaţi erau persoane ce nu se caracterizau pozitiv şi nu întruneau condiţiile prevăzute de lege pentru eliberarea condiţionată înainte de termen. Cu părere de rău, asemenea acţiuni au fost autorizate de conducerea politică a ţării, fapt care dovedeşte că în Rusia pedeapsa penală nu-şi mai atinge scopul. Nu se restabileşte echitatea socială, nu pot fi prevenite infracţiunile din cauza că infractorii eliberaţi fraudulos din detenţie sunt trimişi pe front şi încurajaţi să comită noi infracţiuni împotriva populaţiei din Ucraina. În această ordine de idei, savantul rus A.Briliantov, încă la începutul anilor'90, a făcut următoarele afirmaţii: ,,Legea (art.20 al CP al RSFSR) stipulează că scopul de bază al pedepsei penale este corectarea şi reeducarea persoanelor condamnate. Trebuie să recunoaştem că la etapa actuală nicio instituţie penitenciară din ţară nu poate garanta îndeplinirea acestor sarcini"[23, pag.28-29]. Totodată, e necesar să menţionăm că în Federaţia Rusă continuă să fie încălcate drepturile omului şi oponenţii politici ajung în detenţie în baza dosarelor fabricate şi a proceselor judiciare trucate.

62 labor re-education colonies.

69.1 thousand women were detained in the detention facilities of the penal system. Within 11 of 47 correctional colonies intended for the detention of women, there are orphanages, in which 846 children lived.

In 2467 inspections for the execution of non-custodial sentences, 534.4 thousand convicts were on record". [22, p.39-40]

The same author also publishes other information that shows that: "On January 1, 2010, more than 90% of people detained in criminal detention centers had medical records, 433.7 thousand - related to various illnesses, of which 72.46 - mental illnesses, 40.77 forms of active tuberculosis, 55.96 thousand – HIV AIDS, 42.47 thousand – viral hepatitis, 62.04 thousand - drug addiction, 26.32 - alcoholism. More than 25 thousand of the convicts are people with different degrees of disability". [22, p.41-42] Obviously, the statistical data have undergone changes during the recent years due to the illegal release of a large number of convicts, who were forced to participate in the war of aggression against Ukraine. We do not rule out that some prisoners preferred to fall on the battlefield rather than die due to ill-treatment in the detention facilities of the Russian Federation. But the majority of released convicts were people who were not characterized positively and did not meet the conditions provided by law for conditional release before the deadline. Unfortunately, such actions were authorized by the country's political leadership, which proves that in Russia criminal punishment no longer achieves its purpose. Social equity is not restored, crimes cannot be prevented because criminals fraudulently released from detention are sent to the front and encouraged to commit new crimes against the population of Ukraine. In this vein, the Russian scientist A.Briliantov made the following statements at the beginning of the 1990s: "The law (art. 20 of the Criminal Code of the Russian Soviet Federative Socialist Republic) stipulates that the basic purpose of criminal punishment is the correction and re-education of convicted persons. We must admit that at the current stage, no penitentiary institution in the country can guarantee the fulfillment of these tasks". [23, p.28-29] At the same time, it is necessary to mention that in the Russian Federation human rights continue to be violated and political oppo-

te. Se aplică tortura în timpul anchetei penale la fel ca şi pe timpul regimului totalitar comunist. În sistemul penitenciar s-au mai păstrat aşa numitele închisori „de exterminare", dislocate în regiuni îndepărtate ale Rusiei, unde din cauza condiţiilor antisanitare, lipsei produselor alimentare, a frigului şi a prezenţei subculturii carcerale, oamenii nu au şanse să supravieţuiască. Foarte puţini condamnaţi supuşi torturii şi relelor tratamente reuşesc să-şi apere drepturile în instanţele de judecată din Federaţia Rusă. Unele cazuri se regăsesc în hotărârile Curţii Europene a Drepturilor Omului. După cum menţionează autorul român Corneliu Bîrsan, „...instanţa europeană a considerat că reprezintă acte de tortură bătăile şi umilinţele la care a fost supusă o persoană aflată în detenţie în scopul de a o obliga să mărturisească anumite fapte pe care ea nu le comisese (CEDH, 18 ianuarie 2007, Chitayev and Chitaev v/Rusia, nepublicată, Internet, site), loviturile, sufocarea voluntară, electrocutarea controlată şi violul suferit de doi deţinuţi, autorii tuturor acestor acte fiind „agenţii statului" din rândurile personalului de supraveghere a închisorii (CEDH, 24 ianuarie 2008, Maslova and Nalbanov v/Russia, nepublicată, Internet, sit),..."[24, pag.138-139]. Pe acest fundal publicăm afirmaţiile autorului rus A.Romaşov, care spune: „ Trebuie să recunoaştem că este un proces destul de complicat de a transforma sistemul execuţional penal existent în care predomină pedeapsa şi ura, într-un sistem penitenciar modern, sarcinile de bază ale căruia sunt de a-l face pe infractor să se căiască de fapta comisă şi să fie pregătit pentru a reveni în societate, ca un cetăţean de bună credinţă" [25, pag.35]. Spre regret, la etapa actuală populaţia din multe localităţi ale Rusiei se confruntă cu o nouă problemă: criminalii eliberaţi ilicit din închisori se întorc la baştină de pe frontul din Ucraina şi cer să fie elogiaţi în calitate de eroi naţionali. Printre asemenea "eroi" sunt ucigaşi, narcomani, violatori etc. Cetăţenii se plâng de faptul că sunt impuşi să înmormânteze cu onoruri militare persoane controversate, care au murit în timpul acţiunilor militare din Ucraina, însă anterior au comis infracţiuni împotriva consătenilor. Apar şi alte probleme legate de participarea infractorilor ruşi la războiul de agresiune împotriva Ucrainei. Cert este că aceşti infractori nu pot influenţa situaţia pe

nents end up in detention on the basis of fabricated files and rigged judicial processes. Torture is applied during the criminal investigation as well as during the communist totalitarian regime. In the penitentiary system, the so-called "extermination" prisons were also kept, located in remote regions of Russia, where due to the unsanitary conditions, the lack of food products, the cold and the presence of the prison subculture, people have no chance to survive. Very few convicts subjected to torture and ill-treatment manage to defend their rights in the courts of the Russian Federation. Some cases can be found in the judgments of the European Court of Human Rights. As the Romanian author Corneliu Bîrsan mentions: "...the European court considered that the beatings and humiliations to which a person in detention was subjected in order to force him to confess to certain acts that he had not committed were acts of torture (ECHR Judgement, January 18, 2007, Chitayev and Chitaev v/Russia, unpublished, Internet, site), the blows, the voluntary suffocation, the controlled electrocution and the rape suffered by two inmates, the authors of all these acts being "state agents" from the ranks of the prison supervision staff (ECHR Judgement, January 24, 2008, Maslova and Nalbanov v/Russia, unpublished, Internet, sit), ...". [24, p.138-139] On this background, we publish the statements of the Russian author A.Romaşov, who says: "It must be admitted that it is quite a complicated process to transform the existing criminal execution system in which punishment and hatred predominate, into a modern penitentiary system, the basic tasks of which are to make the criminal repent of the crime committed and be prepared to return to society as a citizen of good faith". [25, p.35] Unfortunately, at the current stage, the population of many localities of Russia is faced with a new problem, criminals illegally released from prisons return to their homeland from the front in Ukraine and demand to be praised as national heroes. Among such "heroes" there are murderers, drug addicts, rapists, etc. Citizens complain that they are forced to bury with military honors controversial people who died during military actions in Ukraine, but previously committed crimes against fellow citizens. Other issues are emerging related to Russian criminals' participation in the war of aggression against Ukraine. It is certain that these criminals cannot influence

câmpul de luptă, însă prezența lor pe front mărește numărul infracțiunilor comise de invadatori împotriva populației civile din Ucraina. La fel au procedat și condamnații eliberați din instituțiile de detenție ale Federației Ruse, care au luptat de partea separatiștilor din Tiraspol. Rolul de bază în timpul luptelor l-a avut Armata a 14-a, formată din militari de carieră și militari în termen, dotată cu tehnică militară și armament performant. La război au participat și detașamente combative compuse din foști militari ai armatei sovietice, care aveau experiență de luptă, constituite de către liderii separatiști cu sprijinul conducerii de la Kremlin. În regiune au sosit din Rusia unități formate din cazaci, cărora li s-au alăturat voluntari din regiunile separatiste Abhazia și Osetia. În același timp, au apărut așa numitele unități de „apărare", formate din locuitori ai regiunii, forțați să treacă de partea separatiștilor. La acțiunile militare împotriva organelor constituționale ale Republicii Moldova au participat o parte din foștii angajați ai secțiilor Afacerilor Interne din Tighina, Tiraspol, Slobozia, Grigoriopol, Dubăsari, Râbnița Camenca, care au trecut în subordinea regimului secesionist de la Tiraspol. Un rol distructiv l-au jucat reprezentanții serviciilor secrete ale Federației Ruse, care s-au implicat activ să destabilizeze situația în Republica Moldova. Cu această forță militară s-au confruntat apărătorii independenței și suveranității Republicii Moldova, dintre care în jur de 300 au căzut cu moarte de erou. În timpul interviurilor avute cu unii veterani de război, care au luptat împotriva invadatorilor ruși, am constatat că majoritatea infractorilor eliberați din detenție, cu care s-au confruntat apărătorii noștri, nu cunoșteau structura militară, locul și rolul lor pe câmpul de luptă. Printre ei erau indivizi analfabeți, fără educație, care au venit doar pentru pradă de război. De regulă, se ghidau de instincte și experiența criminală. Au fost cazuri când, cuprinși de groază, au deschis foc unii asupra altora. Se regăseau printre ei și indivizi care au dobândit experiență pe câmpul de luptă, pe care ulterior au folosit-o în activitatea criminală. Este imperativ de remarcat că această categorie de persoane a fost adusă în regiune intenționat, pentru a provoca panică în rândul populației care, în baza informației cu privire la atrocitățile comise de aceștia, părăsea în grabă locuințele, abandonând bunurile adunate de o

the situation on the battlefield, but their presence on the front increases the number of crimes committed by the invaders against the civilian population of Ukraine. Convicts released from the detention facilities of the Russian Federation who fought on the side of the separatists in Tiraspol did the same. The basic role during the fighting was played by the 14th Army, made up of career and conscript soldiers, provided with military equipment and high-performance weaponry. Combat detachments composed of ex-servicemen of the Soviet army who had combat experience, formed by the separatist leaders with the support of the Kremlin leadership, also participated in the war. Cossack units arrived in the region from Russia, joined by volunteers from the separatist regions of Abkhazia and Ossetia. At the same time, the so-called "defense" units appeared, made up of residents of the region, forced to go over to the side of the separatists. Some of the former employees of the Internal Affairs units from Tighina, Tiraspol, Slobozia, Grigoriopol, Dubăsari, Râbnița, Camenca participated in the military actions against the constitutional bodies of the Republic of Moldova, which passed under the secessionist regime from Tiraspol. A destructive role was played by the representatives of the secret services of the Russian Federation, who were actively involved in destabilizing the situation in the Republic of Moldova. The defenders of the independence and sovereignty of the Republic of Moldova faced this military force, of which around 300 fell a hero's death. During interviews with some war veterans who fought against the Russian invaders we found that most of the criminals released from detention that our defenders faced, did not know the military structure, their place and role on the battlefield. Illiterate, uneducated individuals there were among them, who came only for the spoils of war. As a rule, they were guided by instincts and criminal experience. There were cases when in terror they opened fire on each other. Among them there were also individuals who acquired experience on the battlefield, which they later used in criminal activity. It is imperative to note that this category of people was brought to the region intentionally, to cause panic among the population, who, based on the information about the atrocities committed by them, hurriedly left their homes, abandoning the goods they had accumulated over a

viaţă, fiind nevoiţi să se refugieze la rude pe malul drept al Nistrului. Participarea infractorilor la războiul din 1992 de partea regimului secesionist de la Tiraspol dovedeşte strânsa legătură dintre conducerea politică de la Kremlin şi criminalitatea organizată. Astfel, grupările criminale şi-au continuat activitatea infracţională şi după semnarea Acordului de încetare a focului din 21 iulie 1992. În realitate, după semnarea acestui document războiul a trecut într-o nouă fază, în care deja un rol important îl avea lumea interlopă protejată de regimul secesionist de la Tiraspol şi liderii politici din Federaţia Rusă. Această reţea criminală continuă să mărească şirul victimelor din rândul populaţiei civile şi reprezentanţilor organelor de drept ale Republicii Moldova şi la etapa actuală. Un alt factor de insecuritate a populaţiei este prezenţa în regiune a Armatei a 14-a de ocupaţie. Cele relatate dovedesc implicarea Federaţiei Ruse în războiul de la Nistru, declanşat în 1992 împotriva Republicii Moldova, şi oferă probe cu privire la infracţiunile săvârşite de infractorii eliberaţi din detenţie în complicitate cu cazacii, mercenarii şi militarii armatei a 14-a. Totodată, informaţia a fost publicată pentru a sensibiliza publicul cu privire la faptul că toţi criminalii de război, precum şi politicienii ce au sprijinit şi încurajat atrocităţile invadatorilor , trebuie să răspundă pentru faptele comise.

4. CONCLUZII

Acţiunile ruseşti pot fi cel mai bine calificate ca un război de agresiune. Acest termen îşi are originea în statutele Tribunalelor Militare Internaţionale de la Nürnberg şi Tokyo. Tribunalul de la Nürnberg a descris ducerea unui război de agresiune drept cea mai gravă crimă internaţională (conţine în sine răul acumulat al întregului).

Prin urmare, se pune întrebarea cum poate fi urmărită legal Rusia pentru comportamentul său. Pe de o parte, statul rus trebuie să despăgubească integral daunele cauzate de încălcările imputabile ale dreptului internaţional. Pe de altă parte, persoanele implicate pot fi considerate responsabile penal pentru infracţiunile prevăzute de dreptul internaţional.

Cu toate acestea, conflictul din regiunea separatistă este unul dintre aşa-numitele „conflicte îngheţate" de pe teritoriul fostei Uniuni Solifetime, being forced to take refuge with relatives on the right bank of the Dniester. The participation of criminals in the 1992 war on the side of the secessionist regime in Tiraspol proves the close connection between the political leadership in the Kremlin and organized crime. Consequently, the criminal groups continued their criminal activity even after the signing of the Ceasefire Agreement of July 21, 1992. In reality, after the signing of this document, the war entered a new phase, in which the underworld, protected by the secessionist regime in Tiraspol and the political leaders of the Russian Federation, already played an important role. This criminal network continues to increase the number of victims among the civilian population and representatives of law enforcement bodies of the Republic of Moldova even at the current stage. Another factor of population insecurity is the presence of the 14th Army of occupation in the region. The reports prove the involvement of the Russian Federation in the Dniester war started in 1992 against the Republic of Moldova and provide evidence regarding the crimes committed by the criminals released from detention in complicity with the Cossacks, mercenaries and soldiers of the 14th army. At the same time, the information was published to sensitize the public about the fact that all war criminals, as well as politicians who supported and encouraged the atrocities of the invaders, must answer for the deeds committed.

4. CONCLUSIONS

Russian actions can best be described as a war of aggression. This term originates from the statutes of the Nuremberg and Tokyo International Military Tribunals. The Nuremberg Tribunal described waging a war of aggression as the worst international crime (it contains within itself the accumulated evil of the whole).

This begs the question of how Russia can be legally prosecuted for its behavior. On the one hand, the Russian state must fully compensate for the damages caused by imputable violations of international law. On the other hand, the persons involved may be considered criminally responsible for crimes under international law.

However, the conflict in the separatist region is one of the so-called "frozen conflicts" on the territory of the former Soviet Union. Even thir-

vietice. Nici măcar treizeci şi doi ani de eforturi internaţionale pentru soluţionarea conflictului nu au reuşit până acum să realizeze niciun progres în direcţia reintegrării în stat. Drama politică în cazul Transnistriei este că există o zonă în imediata vecinătate a Uniunii Europene, care se sustrage tuturor regulilor internaţionale şi mecanismelor de control. Regiunea, denumită adesea o „gaură neagră", este considerată un bastion al producţiei ilegale de arme şi al traficului internaţional de arme, un focar al criminalităţii de contrabandă, al traficului de droguri şi al contrabandei de toate felurile.

ty-two years of international efforts to resolve the conflict have so far failed to make any progress towards reintegration into the state. The political drama in the case of Transnistria is that there is an area in the immediate vicinity of the European Union that evades all international rules and control mechanisms. The region, often referred to as a "black hole", is considered a stronghold of illegal arms production and international arms trafficking, a hotbed of smuggling crime, drug trafficking and contraband of all kinds.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. https://karadeniz-press.ro/ucraina-unda-verde-pentru-recrutarea-detinutilor-modelul-wagner-respins-de-kiev/, accesat: 01.10.2024.
2. Cristian Popişteanu, Dorin Matei. Un posibil răspuns American la întrebarea: Cum s-a prăbuşit comunismul? În: Magazin istoric. Anul XXVII-nr.6(327), iunie, Bucureşti, 1994 .
3. А.И. Марцев. Преступление: сущность и содержание, Омск, 1986.
4. В.Ф. Клюкин. Формирование направленно воспитывающего коллектива заключённых. Москва: «Юридическая литература», 1970.
5. Букин В.А., Иван Богатырев. Инжинер во главе исправительно-трудовой системы МВД СССР//М.А. Брежнев, И.В. Алёшин, И.С. Осипов и др. Реформа и реформаторы МВД СССР. Часть II, Москва, 2016.
6. Романов В.Л. Медицина ИТУ при И.Т. Богатыреве // М.А. Брежнев, И.В. Алёшин, И.С. Осипов и др. Реформа и реформаторы МВД СССР. Часть II, Москва, 2016.
7. В.А. Ласточкин. Особенности исправления и перевоспитания впервые осужденных к лишению свободы, Москва, 1976.
8. Томак Л.М., Ершов А.К. Рекомендации по оформлению наглядной агитации в исправительно-трудовых учреждеиях МВД МССР, гор. Кишинев, 1974.
9. Е.А. Сергеев. Горячие точки» организованной преступности.// М.А.Брежнев, И.В. Алёшин, И.С. Осипов и др. Реформа и реформаторы МВД СССР. Часть 4, Москва, 2018.
10. Волков Г.М. Очерки генерал-лейтенанта КГБ о личной жизни и чекистских операциях в России, Западной Украине, Казахстане и Молдавии. Кишинев: Служба информации и безопасности Республики Молдова, 2004.
11. М. Мелентьев. Правопорядок – для всех. Научно-практический семинар «Проблемы гуманизации и укрепления правопорядка в местах лишения свободы».// Преступление и наказание 7, Москва, 1993.
12. В.Е. Эминов, И.М. Мацкевич. Преступность военнослужащих. Исторический, криминологический, социально-правовой анализ. Военная криминология. Москва, 1999.
13. Victor Gusleacov.Tragedia din Bender. Varniţa, 2015.
14. В. Соколов. Закон и практика. Научно-практический семинар «Проблемы гуманизации и укрепления правопорядка в местах лишения свободы» // Преступление и наказание 7, Москва, 1993.
15. Simion Carp. Procesul de căutare a poliţiştilor, militarilor şi voluntarilor dispăruţi fără veste în timpul războiului de la Nistru din anul 1992. Chişinău, 2022.
16. Ion Costaş. Transnistria 1989-1992. Cronica unui război „nedeclarat". Dedicată celor căzuţi în luptele pentru integritatea

Republicii Moldova. Chişinău: Editura RAO, 2012.
17. Anton Gamurari citat de Ion Costaş. Transnistria 1989-1992. Cronica unui război „nedeclarat". Dedicată celor căzuţi în luptele pentru integritatea Republicii Moldova. Chişinău: Editura RAO, 2012.
18. Arhiva Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Dosarul cu documente oficiale cu privire la îndeplinirea Acordului din 21.07.1992. Vol.II. 21.07.92-14.04.1994. Informaţie prezentată de către Secţia de poliţie a or. Tighina.
19. Anatol Munteanu. Conflicte Nistrene. Interviuri, articole, documente publicate de autor în ziare şi reviste. Chişinău: Editura „Glasul", 1995.
20. Alexandru Volghin. Procurorul secţiei de supraveghere a respectării legilor în U.T.C. a Procuraturii Republicii Moldova. Războiul şi instituţiile penitenciare.//Conflictul din Transnistria. Adevărul aşa cum a fost el. Materialele Conferinţei ştiinţifico-practice „Interesele de stat şi rolul organelor de interne în asigurarea ordinii constituţionale, drepturilor şi libertăţilor omului în raioanele de est ale Republicii Moldova", 12-13 ianuarie 1993. Chişinău: „LOGOS", 1996.
21. Sorina Macrinici,Vadim Vieru,Vladislav Gribincea ş.a. Drepturile omului în Moldova 2009-2010. Raport „Promo-LEX", Chişinău, 2011.
22. Тонков Е.Н. Структура Тюремной Индустрии// Нильс Кристи рекомендует. Структура Тюремной Индустрии. Санкт Петербург: «Алетея», 2012.
23. А.Бриллиантов. Закон и практика. Научно-практический семинар «Проблемы гуманизации и укрепления правопорядка в местах лишения свободы» //Преступление и наказание 7, Москва, 1993.
24. Corneliu Bîrsan. Convenţia Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole. Ediţia 2. Bucureşti: Editura C.H.Beck, 2010.
25. А.П.Ромашов. Психологические аспекты воспитания и взаимодействия субьектов пенитенциарных отношений // Прикладная юридическая психология N. 1. Академия права и управления Федеральной службы исполнения наказаний. Рязань, 2013.

Despre autori:

Simion CARP,
doctor în drept, profesor universitar,
cercetător ştiinţific principal,
Departamentul Ştiinţă,
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: carp.simion@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0003-4772-8325

Cornel OSADCII,
doctor în drept, conferenţiar universitar,
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: osadcii.cornel.alexei@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-8872-0509

About the authors:

Simion CARP,
PhD, university professor,
senior scientific researcher,
Science Department,
Academy "Ştefan cel Mare" of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: carp.simion@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0003-4772-8325

Cornel OSADCII,
PhD, associate professor,
Academy "Ştefan cel Mare" of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: osadcii.cornel.alexei@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-8872-0509

CZU 327:061.1EU

DOI 10.5281/zenodo.14842341

POLITICA DE FRONTIERĂ ȘI COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ A UNIUNII EUROPENE ÎN CONTEXTUL ASIGURĂRII SECURITĂȚII FRONTALIERE

Vasili SAKOVICH,
doctor habilitat în științe politice,
profesor universitar,

Corneliu RADU,
doctorand

Articolul examinează politica de frontieră a Uniunii Europene pentru asigurarea securității frontaliere. La frontierele externe, securitatea este garantată printr-un control sporit, gestionare complexă, elaborarea de standarde comune, cooperare internațională prin transferul și soluționarea problemelor de frontieră de comun cu țările vecine, precum și prin măsuri organizaționale, instituționale și legislative. Frontierele interne asigură libertatea de circulație, drepturile și libertățile omului și cetățeanului.

Se concluzionează că politica de frontieră a Uniunii Europene este eficientă. Pentru țările vecine ale UE, se propune desfășurarea unei politici de frontieră din perspectiva intereselor naționale, iar pentru Republica Moldova aceasta presupune dezvoltarea cooperării internaționale și frontaliere.

Cuvinte-cheie: politică de frontieră, Uniunea Europeană, gestionare complexă, integrată, frontieră, Republica Moldova, interese naționale.

1. INTRODUCERE

Uniunea Europeană, la toate etapele dezvoltării sale, a acordat şi continuă să acorde o atenţie deosebită asigurării securităţii Comunităţii, a statelor naţionale membre ale Uniunii şi a cetăţenilor săi, în cadrul căreia un loc special îl ocupă politica de frontieră internă şi externă a funcţionării frontierelor Uniunii Europene. Şi nu este întâmplător, deoarece UE se confruntă cu provocări şi ameninţări serioase, cum ar fi terorismul, migraţia, inclusiv cea ilegală, infracţiunile grave, traficul ilegal de droguri, frauda internaţională şi altele.

Pe de altă parte, drepturile omului au devenit fundamentul pe care funcţionează me-

BORDER POLICY AND INTERNATIONAL COOPERATION OF THE EUROPEAN UNION IN THE CONTEXT OF ENSURING BORDER SECURITY

Vasili SAKOVICH,
Doctor Habilitated in Political Science,
University Professor,

Corneliu RADU,
PhD student

The article examines the European Union's border policy for ensuring border security. At the external borders, security is ensured through enhanced control, comprehensive management, the development of common standards, international cooperation, by transferring and resolving border issues jointly with neighboring countries, as well as through organizational, institutional, and legislative measures. Internal borders ensure freedom of movement, human rights, and civil liberties.

The article concludes that the EU's border policy is effective. For the neighboring countries of the EU, it is suggested to conduct border policy based on national interests, and for the Republic of Moldova, this involves developing international and cross-border cooperation.

Keywords: border policy, European Union, comprehensive, integrated, management, border, Republic of Moldova, national interests.

1. INTRODUCTION

The European Union, at all stages of its development, has paid and continues to pay special attention to ensuring the security of the Community, of the national member states, and its citizens, in a system where internal and external border policies play a significant role. This is not coincidental, as the EU faces serious challenges and threats such as terrorism, migration, including illegal migration, serious crimes, drug trafficking, international fraud, and others.

On the other hand, human rights have become the foundation on which the mechanism

canismul Uniunii Europene [11, p. 16; 10; 19, p. 543]. În prezent, există două niveluri de reglementare a drepturilor şi libertăţilor omului şi ale cetăţeanului: primul - nivelul tradiţional naţional, iar al doilea - drepturile şi libertăţile reglementate la nivelul Uniunii Europene. Controlul dublu asupra libertăţii şi drepturilor omului obligă toate structurile Uniunii Europene să se conducă de aceste principii fundamentale ale dezvoltării statelor naţionale-membre şi ale Uniunii Europene în ansamblu.

În acest context, politica de frontieră a UE şi practica funcţionării frontierelor Uniunii Europene au particularităţile lor în asigurarea securităţii frontaliere, cu respectarea obligatorie a libertăţilor europene ale omului şi cetăţeanului, realizată prin divizarea frontierelor în interne şi externe, fiecare având condiţii şi metode diferite de funcţionare.

2. METODE ŞI MATERIALE UTILIZATE

Fundamentul metodologic şi teoretic al acestei cercetări constă într-un ansamblu de metode ştiinţifice generale, ancorate în cunoştinţe politice şi relaţii internaţionale. Printre metodele folosite se numără metoda sistemică, comparativă, istorică şi sociologică. În desfăşurarea studiului au fost aplicate diverse procedee logice, precum analiza şi sinteza, abstractizarea şi generalizarea, inducţia şi deducţia. De asemenea, au fost aplicate principii filosofice generale, precum obiectivitatea, perspectiva istorică şi corelarea dintre teorie şi practică.

3. REZULTATE ŞI DISCUŢII

Frontierle interne sunt frontierele comune ale statelor membre ale UE, iar frontierele externe sunt frontierele statelor membre ale UE cu ţările terţe, care nu fac parte din UE. Fiecare dintre aceste tipuri de frontiere are un regim juridic distinct: frontierele interne includ toate actele normative care prevăd eliminarea controlului de frontieră asupra persoanelor, vehiculelor, bunurilor şi mărfurilor la frontierele deschise traficului internaţional, ce aparţin statelor membre. În general, frontierele interne sunt transparente, deci fără controale la frontieră. Frontierele externe, fiind internaţionale, includ toate actele normative referitoare la frontierele paneuropene şi naţionale, precum şi legislaţia internă aplicată de fiecare stat membru la frontierele sale cu ţările terţe. „Ghi-

of the European Union operates [11, p. 16; 10; 19, p. 543]. Currently, there are two levels of regulation for human and civil rights and freedoms: the first – the traditional national level, and the second – rights and freedoms regulated at the European Union level. Dual control over freedom and human rights compels all structures of the European Union to be guided by these fundamental principles of the development of the EU's member states and the Union as a whole.

In this regard, the EU's border policy and the functioning of its borders have their own specificities in ensuring border security while mandating respect for European human and civil liberties, which is achieved through the division of borders into internal and external ones, each with different conditions and methods of operation.

2. APPLIED METHODS AND MATERIALS

The methodological and theoretical foundation of this research consists of a set of general scientific methods, anchored in political knowledge and international relations. The methods used include the systemic, comparative, historical, and sociological approaches. Various logical procedures were applied in conducting the study, such as analysis and synthesis, abstraction and generalization, induction and deduction. Additionally, general philosophical principles like objectivity, historical perspective, and the connection between theory and practice were employed.

3. RESULTS AND DISCUSSIONS

Internal borders refer to the common borders of EU member states, while external borders refer to the borders between EU member states and third countries that are not part of the EU. Each type of border has its own legal regime: internal borders include all regulations providing for the removal of border controls for people, vehicles, goods, and cargo at borders open to international traffic, belonging to member states. As a rule, internal borders are transparent, with no border controls. External borders, being international, include all regulations on pan-European and national borders

dul comun pentru securizarea frontierelor externe" a devenit de o importanţă majoră ca set de recomandări pentru îmbunătăţirea politicii de frontieră a ţărilor UE [3, p. 6, 28].

Astfel, traversarea frontierelor externe este permisă numai după efectuarea unui control de frontieră, care este deosebit de strict pentru cetăţenii ţărilor terţe („control amănunţit") [13]. Politica de frontieră a Uniunii Europene prevede că funcţiile de securizare a frontierelor şi de realizare a controalelor de frontieră sunt îndeplinite de autorităţile naţionale de frontieră. Actele legislative care reglementează efectuarea controalelor de frontieră sunt adoptate la nivelul UE, în timp ce normele privind securizarea frontierelor sunt stabilite de statele membre la nivel naţional. În domeniul protecţiei frontierelor externe, Uniunea Europeană exercită coordonarea generală şi stabileşte principiile generale de care statele membre trebuie să ţină cont [14]. Astfel, politica de gestionare a frontierelor în cadrul UE este implementată la două niveluri: naţional şi supranaţional.

Este de remarcat că politica de frontieră şi activitatea de gestionare a frontierelor sunt elaborate şi implementate în conformitate cu articolul 77 din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene [5, p. 47–390], conform căruia Uniunea Europeană dezvoltă o politică care urmăreşte să „asigure controlul persoanelor şi supravegherea eficientă a trecerii frontierelor externe" şi să „implementeze treptat un sistem integrat de gestionare complexă a frontierelor" [5 , p. 47–390], precum şi în conformitate cu strategiile şi conceptele de securitate ale UE, care urmăresc asigurarea unui nivel înalt de protecţie pentru cetăţeni.

Pentru aceasta, regulile de trecere a frontierelor externe ale Comunităţii includ măsuri concrete precum:

– întărirea controalelor;

– combaterea terorismului, infracţiunilor grave, traficului ilegal de droguri şi a fraudei internaţionale;

– combaterea imigraţiei ilegale.

De asemenea, politica de frontieră a Uniunii Europene se bazează pe documentul de drept internaţional – Acordul Schengen din 1985 [6], care a devenit baza regulilor Schengen, precum şi a Convenţiei de aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985. În aceasta au fost reglementate regimurile juridice internaţionale pentru

and domestic laws applied by each EU member state at their borders with third countries. The "Common Manual for External Border Protection" has become particularly significant as a set of recommendations for improving border policies in EU countries [3, p. 6, 28].

Thus, crossing external borders is only allowed after a border check, which is especially strict for non-EU nationals (third-country nationals) through a "thorough check" [13]. The EU's border policy specifies that the responsibility for border protection and performing border checks lies with national border services. The legislative acts concerning border checks are adopted at the EU level, while the rules regulating border protection are established by member states at the national level. In the area of external border protection, the EU provides overall coordination and establishes general principles that member states must follow [14]. Therefore, border management policy within the EU operates at two levels: national and supranational.

It should be noted that border policy and border management activities are developed and implemented in accordance with Article 77 of the Treaty on the Functioning of the European Union [5, p. 47–390], under which the European Union develops a policy that aims to "ensure the control of persons and effective surveillance at the crossing of external borders" and to "gradually implement an integrated system of comprehensive border management" [5 , p. 47–390], as well as in line with the EU's security strategies and concepts, which aim to provide citizens with a high level of protection.

To achieve this, the rules for crossing the Community's external borders include specific measures such as:

– strengthening control;

– combating terrorism, serious crime, drug trafficking, and international fraud;

– combating illegal immigration.

Furthermore, the European Union's border policy is based on the international legal document – the Schengen Agreement of 1985 [6], which became the basis for the Schengen rules, and the Convention implementing the Schengen Agreement of June 14, 1985, that

trecerea frontierelor interne şi externe. Principala idee este că protecţia frontierelor externe ale Uniunii este responsabilitatea agenţiilor naţionale de frontieră ale statelor membre. În acest context, se crează structuri de protecţie a frontierelor; se stabilesc strategia şi tactica de asigurare a securităţii la frontierele externe ale UE; se organizează cooperarea între forţele de ordine din statele membre prin intermediul sistemului de informaţii Schengen unic şi regulile care facilitează transportul şi mişcarea mărfurilor între ţările participante.

În acelaşi timp, principala sarcină a politicii de frontieră, în partea ce ţine de organizare, este schimbul de informaţii şi de experienţă, precum şi elaborarea standardelor care trebuie să devină repere pentru optimizarea politicii de frontieră [8]. Controlul respectării standardelor de protecţie a frontierelor externe este realizat de inspecţii tehnice specializate [16]. Pentru coordonarea cooperării în domeniul gestionării frontierelor externe, în octombrie 2004 a fost creată Agenţia Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale statelor membre ale Uniunii Europene (Frontex) [18].

Astfel, Uniunea Europeană a creat un sistem organizatoric bine structurat pentru controlul frontierelor externe, care şi-a demonstrat, în mare parte, eficacitatea.

În plus, în cadrul politicii sale de frontieră, Uniunea Europeană a diferenţiat politica de gestionare a frontierelor externe şi interne: obiectivul frontierelor interne este de a crea condiţii favorabile pentru cooperarea economică, în timp ce frontierele externe asigură securitatea UE, cu prioritate în combaterea terorismului şi migraţiei ilegale. Politica de gestionare a frontierelor externe ale UE este astfel orientată către crearea unor condiţii favorabile şi sigure pentru funcţionarea frontierelor interne şi, în general, pentru asigurarea securităţii statelor membre ale Uniunii Europene.

Analiza politicii de frontieră în domeniul securităţii a arătat că statele nu pot rezolva eficient problemele transfrontaliere de unele singure. Prin urmare, pentru a întări măsurile de securitate şi protecţie a frontierelor UE în contextul fluxurilor migraţionale în creştere, al criminalităţii transfrontaliere şi al terorismului, riscurilor şi ameninţărilor la adresa securităţii, Uniunea Europeană a luat decizia în 2001 de

regulates the international legal regimes for crossing internal and external borders. The key idea is that the protection of the external borders of the integration union is entrusted to the national border agencies of the member states. For that: which border protection structures are formed; strategies and tactics for ensuring border security at the EU's external borders are determined; cooperation between law enforcement agencies of member states within the framework of a unified Schengen Information System is organized, and rules that facilitate the transport and movement of goods between participating countries are established.

At the same time, the main task of border policy in its organizational aspect is the exchange of information, experience, and the development of standards that should serve as guidelines for optimizing border policy [8]. The control over compliance with external border protection standards is carried out by specialized technical inspections [16]. To coordinate cooperation in the field of external border management, the European Border and Coast Guard Agency (Frontex) was established in October 2004 [18].

Thus, the European Union has created a well-structured organizational system for controlling external borders, which has largely proven its effectiveness. Additionally, within its border policy, the European Union has differentiated the management of external and internal borders: the goal of internal borders is to create favorable conditions for economic cooperation, while external borders ensure the security of the EU, primarily focusing on combating terrorism and illegal migration. The EU's external border management policy is therefore aimed at creating favorable and safe conditions for the functioning of internal borders and, overall, for ensuring the security of EU member states.

An analysis of border security policy has shown that states cannot effectively address cross-border problems alone. Therefore, to strengthen security measures and border protection in the context of increasing migration flows, cross-border crime, terrorism, risks, and security threats, the European Union decided in

a implementa politica de *gestionare integrată a frontierelor* (IBM), [9] modelul de bază fiind adoptat de toate statele membre ale UE. Acest model trebuie considerat nu doar ca un sistem de gestionare a frontierelor europene pentru întărirea securităţii frontierelor UE, ci şi ca un sistem internaţional de creare a unei centuri de bună vecinătate în jurul Uniunii Europene şi de stabilitate regională, prin includerea ţărilor vecine ale UE în sistemul european de securitate la frontierele sale externe.

În anul 2002, UE a adoptat o nouă politică de gestionare eficientă a frontierelor externe, denumită Planul Global de Gestionare a Frontierelor (GPGF), având ca scop creşterea nivelului de securitate, realizat prin aprofundarea cooperării cu ţările terţe pentru combaterea traficului ilegal de droguri, arme şi alte forme de criminalitate transfrontalieră.

În anul 2003 UE a adoptat o nouă Strategie de securitate europeană, în care au fost identificate principalele ameninţări şi provocări cu care se confruntă Europa. În acest context, politica de frontieră a prevăzut măsuri pentru prevenirea ameninţărilor încă din faza incipientă a acestora. Pentru implementarea acestei politici au fost create sub-strategii care includ strategii şi politici regionale (internaţionale) şi naţionale concrete, care prevăd implicarea ţărilor vecine ale Europei în politica de frontieră a Uniunii Europene.

În anul 2021 a fost adoptată „Strategia pentru crearea unei zone Schengen complet funcţionale şi durabile" [2], care prevede o abordare strategică integrată şi cuprinzătoare a politicii de gestionare a frontierelor externe, prin supravegherea sistematică a frontierelor, implementarea sistemelor IT moderne şi interconectate, utilizarea tehnologiilor digitale avansate şi cooperarea continuă cu ţările terţe.

În general, politica de frontieră a Uniunii Europene se bazează pe mai multe direcţii interconectate şi complementare ale politicii UE: politica de securitate, politica migraţiei şi politica de acordare a azilului, politica vamală, care includ instrumentele şi metodele proprii de gestionare a trecerii frontierelor, soluţionarea problemelor legate de migraţie şi alte ameninţări la adresa frontierelor. Toate aceste politici se bazează pe următoarele principii: *solidaritate, responsabilitate comună* şi *cooperare internaţională*.

2001 to implement the *Integrated Border Management* (IBM) policy [9], whose basic model has been adopted by all EU member states. This model should be viewed not only as a system for managing European borders to enhance EU border security but also as an international system for creating a ring of good-neighborliness around the European Union and regional stability by integrating neighboring countries into the European system of external border security.

In 2002, the EU adopted a new policy for the effective management of external borders, called the Global Border Management Plan (GBMP), aimed at enhancing security by deepening cooperation with third countries to combat illegal trafficking of drugs, weapons, and other forms of cross-border crime.

In 2003, the EU adopted a new European Security Strategy, which outlined the main threats and challenges facing Europe. In this context, border policy provided for measures to prevent threats at an early stage. To implement it, sub-strategies were created, including concrete regional (international) and national strategies and policies, involving neighboring countries in the EU's border policy.

In 2021, the "Strategy for Creating a Fully Functional and Sustainable Schengen Area" [2] was adopted, which provides for a comprehensive, integrated strategic approach to external border management, including systematic border surveillance, the implementation of modern and interconnected IT systems, advanced digital technologies, and ongoing cooperation with third countries.

In general, the European Union's border policy is implemented based on several interconnected and complementary EU policy directions: security policy, migration policy, asylum policy, and customs policy, which provide their own instruments and methods for managing border crossings, addressing migration issues, and other border threats. All these policies are founded on the principles of *solidarity*, *shared responsibility*, and *international cooperation*.

Thus, we can observe a consistent and targeted EU border policy for managing borders, which has also proven highly effective in

Astfel, putem observa o politică de frontieră coerentă şi direcţionată a Uniunii Europene în gestionarea frontierelor, care s-a dovedit, de asemenea, foarte eficientă în asigurarea securităţii la frontierele externe, asigurând în acelaşi timp condiţii pentru libera circulaţie a cetăţenilor în spaţiul UE.

Cu toate acestea, criza migraţiei din Europa din 2015 a scos la iveală o serie de deficienţe sistemice în politica de gestionare a frontierelor externe [14]. În 2015 au fost înregistrate 1.820.000 de cazuri de intrare ilegală pe teritoriul statelor membre ale UE. Această cifră a fost fără precedent şi este de cel puţin şase ori mai mare decât indicatorul similar din anul precedent [7]. La nivelul Uniunii Europene, nu s-au luat măsuri eficiente pentru a contracara fluxul de migraţie ilegală. Drept urmare, statele membre ale UE, care s-au confruntat cu un aflux enorm de migraţie ilegală, au fost nevoite să adopte măsuri individuale, nu întotdeauna coordonate. Ca rezultat, frontierele externe sudice ale UE au fost cele mai afectate, în esenţă, fiind deschise, lăsând posibilitatea imigranţilor ilegali de a intra liber pe teritoriul UE. În acest sens, securitatea frontierelor externe ale Uniunii Europene a devenit o ameninţare fără precedent, necesitând adoptarea unor măsuri urgente pentru întărirea acesteia. Creşterea capacităţii de reacţie la riscurile şi ameninţările externe încă din stadiile incipiente a devenit o sarcină prioritară pentru Uniunea Europeană. Ca răspuns la agravarea crizei migraţiei, Comisia Europeană a pregătit, la 13 mai 2015, comunicarea „Agenda europeană pentru migraţie" [4], în care au fost prevăzute o serie de măsuri legislative şi organizatorice pentru a combate mai eficient migraţia ilegală.

În plus, criza migraţiei din 2014–2015 a ridicat problema creării unei noi structuri a Frontex, în schimbul celei vechi, care nu şi-a îndeplinit sarcina şi nu a organizat o contrapondere la fluxul de migranţi. Ca rezultat, la 14 septembrie 2016, Consiliul Uniunii Europene a aprobat crearea unei noi structuri – Serviciul European de Frontieră şi Gardă de Coastă (Frontex) [13]. Scopul principal al acestei structuri constă în formarea aşa-numitului Sistem European Integrat de Gestionare a Frontierelor Externe (European Integrated Border Management), în conformitate cu principiul responsabilităţii comune între Agenţia Frontex

ensuring border security at the external borders while simultaneously providing conditions for the free movement of citizens within the EU.

However, the European migration crisis of 2015 revealed several systemic shortcomings in the policy for managing external borders [14]. In 2015, 1,820,000 cases of illegal entry into EU member states were recorded. This figure was unprecedented and at least six times higher than the previous year [7]. At the EU level, no effective measures were taken for countering the influx of illegal immigrants. As a result, EU member states, faced with a dramatically increased flow of illegal immigration, were forced to make independent, not always coordinated, decisions. Consequently, the southern external borders of the EU were affected, remaining essentially open, allowing illegal immigrants to enter the EU freely. In this context, the security of the EU's external borders became an unprecedented threat, necessitating urgent measures to strengthen it. Increasing the capacity to respond to external risks and threats at their early stages became a priority for the European Union. In response to the worsening migration crisis, the European Commission prepared the "European Agenda on Migration" [4] on May 13, 2015, outlining a series of legislative and organizational measures aimed at more effectively combating illegal migration.

Furthermore, the migration crisis of 2014–2015 raised the issue of forming a new structure of Frontex, instead of the old one which failed to fulfill its task and did not organize a response to the influx of migrants. As a result, on September 14, 2016, the Council of the European Union approved the creation of a new structure – the European Border and Coast Guard Agency (Frontex) [13]. The primary objective of this agency is to establish the so-called European Integrated Border Management system, in line with the principle of shared responsibility between the Frontex Agency and the national border services of member states. In comments published upon the creation of this new management body, it was noted that this agency is the first law enforcement struc-

şi serviciile naţionale de frontieră ale statelor membre. În comentariile publicate cu ocazia creării acestui nou organism de gestionare, s-a subliniat că această agenţie este prima structură de forţă supusă autorităţilor supranaţionale ale Uniunii Europene, având personal propriu şi fiind împuternicită să îndeplinească sarcini operative, nu doar să coordoneze acţiunile serviciilor naţionale de frontieră ale statelor membre UE. În acelaşi timp, ca funcţie principală, ce defineşte esenţa activităţii acestui organism, s-a păstrat „coordonarea", care presupune armonizarea acţiunilor actorilor, şi nu gestionarea lor directă [18].

O componentă importantă a politicii de frontieră a UE în raport cu frontierele sale a devenit noua politică a UE de gestionare integrată a frontierelor, care urmăreşte consolidarea în continuare a securităţii şi controlului frontierelor UE prin aplicarea unui set comun de standarde şi practici, concentrându-se pe patru domenii-cheie: securitate, protecţie, gestionare şi mobilitate. Gestionarea integrată a frontierelor comune se referă în acest caz la activităţi interconectate şi coordonate, desfăşurate de statele membre ale UE, precum şi de organismele sale, în cadrul controlului la frontierele externe ale Uniunii [15]. Prin urmare, succesul actualei politici de frontieră a UE este asigurat de nivelul cooperării intra- şi interinstituţionale dintre ţările europene şi de dezvoltarea cooperării internaţionale cu serviciile de frontieră din alte ţări.

Un rol important în sistemul de politică de frontieră pentru protecţia frontierelor externe şi în lupta împotriva migraţiei transfrontaliere ilegale îl joacă structurile şi mecanismele comune ale UE. Una dintre acestea este Sistemul de Informaţii Schengen, care le oferă grănicerilor şi poliţiştilor de frontieră toate informaţiile necesare despre solicitanţii de viză, persoanele nedorite şi cele care au comis infracţiuni, despre obiectele furate şi căutate, etc. În domeniul combaterii criminalităţii transfrontaliere, funcţia de coordonare este îndeplinită de Europol [16] şi de Agenţia Europeană pentru Poliţia de Frontieră şi Garda de Coastă, care, în colaborare cu autorităţile de control la frontierele statelor membre ale Uniunii, joacă un rol important în chestiunile legate de migraţie, securitatea frontierelor şi mobilitatea persoanelor.

ture subject to the supranational authorities of the European Union, with its own personnel and vested with the right to carry out field tasks, not merely coordinate the actions of the national border services of EU member states. At the same time, the main function, which defines the core essence of this agency's activity, remains "coordination," implying the harmonization of the actions of stakeholders rather than their direct management [18].

An important component of the EU's border policy regarding its borders has become the new EU policy on integrated border management, which aims to further strengthen EU border security and control by applying a common set of standards and practices and focusing on four key areas: security, protection, management, and mobility. Integrated management of common borders in this case refers to interconnected and coordinated activities carried out by EU member states as well as its agencies within border control at the Union's external borders [15]. Therefore, the success of the EU's modern border policy is ensured by the level of intra- and interagency cooperation among European countries and the development of international cooperation with border services of other countries.

An important role in the border policy system for protecting external borders and combating illegal cross-border migration is played by EU common structures and mechanisms. One of these is the Schengen Information System, which provides border guards and border police officers with all necessary information about visa applicants, unwanted individuals, and offenders, as well as about stolen items, etc. In the field of combating cross-border crime, the coordinating function is carried out by Europol [16] and the European Border and Coast Guard Agency, which, in collaboration with border control authorities in Union member states, plays an important role in matters of migration, border security, and the movement of people.

The European Union places significant importance on international cooperation in its border policy – with other countries. First and foremost, it focuses on neighboring countries

Uniunea Europeană acordă o mare importanţă cooperării internaţionale în politica sa de frontieră – cu alte state. În primul rând, aceasta se concentrează pe statele vecine, în diverse aspecte ale cooperării la frontieră: coordonarea supravegherii de frontieră, punctele de trecere a frontierei cu control coordonat pe un singur teritoriu (obligatoriu, pe teritoriul statului-membru UE), schimbul de informaţii. În al doilea rând, accentul principal se pune pe coordonarea şi standardizarea politicii de frontieră a altor state cu politica de frontieră comună a UE, inclusiv eliminarea barierelor de frontieră, crearea unei zone de bună vecinătate şi sprijinirea consolidării frontierelor din afara Uniunii Europene [20]. Ca prioritate a politicii de frontieră a Uniunii Europene, o importanţă deosebită o are implementarea şi menţinerea standardelor comune de politică de frontieră [17] cu ţările candidate şi cele potenţial candidate la aderare la Uniunea Europeană: demilitarizarea serviciilor de frontieră, computerizarea şi digitalizarea punctelor de trecere, utilizarea echipamentelor moderne la frontiere, respectarea drepturilor omului, etc.

Un element esenţial al politicii de frontieră a Uniunii Europene în relaţiile internaţionale îl reprezintă transferul problemelor de asigurare a securităţii frontierelor externe ale UE către alte ţări, în primul rând către statele care doresc să adere la UE sau cel puţin să colaboreze în domeniu. De menţionat este că în ţările vecine UE persistă sentimente puternic „proeuropene" şi, din acest considerent, acestea sunt dispuse la o cooperare strânsă cu UE în diverse domenii, inclusiv în cooperarea de frontieră. Cu toate acestea, de multe ori, ele nu au suficientă experienţă sau resurse pentru a asigura securitatea la frontiere; în acest caz, problema este rezolvată de UE prin dezvoltarea mecanismelor de schimb cu autorităţile de aplicare a legii ale acestor state, iar pentru a le uşura povara materială, Uniunea Europeană oferă sprijin tehnic, asistenţă financiară specifică şi stimulente [8].

În plus, Uniunea Europeană, în implementarea politicii de frontieră în domeniul cooperării internaţionale, acordă o mare importanţă colaborării cu acele ţări din care provin probleme grave pentru securitatea frontierelor sale. În astfel de cooperări, Uniunea Europeană, de obicei, aplică presiuni sau face oferte atractive (de exemplu, liberalizarea regimului de vize)

in various aspects of border cooperation: coordination of border surveillance, border crossing points with coordinated control on a single territory (mandatory, on the territory of the EU member state), and information exchange. Secondly, the main emphasis is on coordinating and standardizing the border policies of other countries with the EU's common border policy, including removing border barriers, creating a belt of good neighborliness, and supporting the strengthening of borders outside the European Union [20]. As a priority in the EU's border policy, the implementation and maintenance of common border policy standards [17] with candidate countries and potential EU candidates is of special importance: demilitarization of border services, computerization and digitization of border crossing points, use of modern equipment at borders, observance of human rights, and so on.

An essential element of the European Union's border policy in international relations is the transfer of issues related to ensuring the security of the EU's external borders to other countries, primarily to states that seek to join the EU or, at the very least, to cooperate with Community. It should be noted that there are strong "pro-European" sentiments in neighboring countries, and they are willing to engage in close cooperation with the EU in various areas, including border cooperation. However, they often lack sufficient experience or resources to ensure border security; in this case, the EU addresses this by developing exchange mechanisms with the law enforcement agencies of these states, and to ease the material burden, the European Union provides technical support, targeted financial assistance, and incentives [8].

Additionally, in implementing its border policy in the area of international cooperation, the European Union places great importance on collaborating with countries from which significant border security issues originate. In such collaborations, the European Union typically exerts pressure or makes attractive offers (such as visa liberalization) in exchange for strengthened border security in these countries. The EU places particular emphasis on

în schimbul consolidării securității frontierelor respectivelor state. UE acordă o atenție specială consolidării frontierelor estice și sudice ale acelor state care se află pe rutele celor mai intense fluxuri transnaționale de trafic de droguri și migrație ilegală. Experiența implementării politicii de frontieră a Uniunii Europene a arătat că, în condițiile unei cooperări strânse cu statele vecine, chiar și o țară care este un „donator" de migrație necontrolată la scară largă [17], poate rezolva problema securității frontierelor.

În condițiile actuale, ca răspuns la agravarea problemelor de securitate la frontieră, Uniunea Europeană nu numai că a întărit controlul de frontieră, controlului vizelor la frontierele sale externe, dar a solicitat și țărilor candidate la aderare, precum și altor state care doresc relații speciale cu UE (primirea de asistență financiară sau liberalizarea regimului de vize), să înăsprească regimul de frontieră.

Astfel, analiza politicii internaționale a Uniunii Europene privind dezvoltarea cooperării internaționale pentru consolidarea securității frontierelor arată că UE a reușit, în general, să creeze un „cordon de bună vecinătate" la frontierele sale, să stimuleze creșterea sentimentelor proeuropene în regiunile învecinate cu Uniunea Europeană, să aprofundeze cooperarea transfrontalieră între organele de frontieră și cele de aplicare a legii și să deplaseze problemele de securitate ale frontierelor sale, în principal migrația ilegală, traficul de persoane și traficul de droguri, către frontierele statelor vecine.

În plus, un element important al politicii de frontieră și al politicii de gestionare a frontierelor este politica de gestionare integrată (complexă) a frontierelor europene, în forma sa actualizată, care reprezintă un proces complex, pe mai multe niveluri, de schimb și analiză a informațiilor privind amenințările existente la adresa integrității frontierelor și implementarea pe baza acestora a unui model de acțiuni comune pe patru niveluri, la nivel național și internațional, pentru a asigura politica de securitate a frontierelor. Acest proces nu se limitează doar la spațiul de frontieră al Uniunii Europene, ci implică subiecți și obiecte situate în interiorul statelor membre (nivelul patru – activitatea internă), la frontierele externe ale UE (al treilea nivel – activitatea de frontieră), în țările vecine (al doilea nivel – cooperare trans-

strengthening the eastern and southern borders of those states located on the routes of the most intense transnational flows of drug trafficking and illegal migration. The experience of implementing the EU's border policy has shown that with close cooperation from neighboring states, even a country that is a "donor" of large-scale uncontrolled migration [17], can address the issue of border security.

In current conditions, in response to the worsening of border security issues, the European Union has not only strengthened border and visa control at its external borders but has also demanded that candidate countries for EU membership and other states seeking special relations with the EU (such as financial assistance or visa liberalization) tighten their border regimes.

Thus, an analysis of the European Union's international policy on developing international cooperation to strengthen border security shows that the EU has largely succeeded in creating a „belt of good neighborliness" at its borders, fostering pro-European sentiments in regions bordering the European Union, deepening cross-border cooperation among border and law enforcement agencies, and shifting its border security issues, primarily illegal migration, human trafficking, and drug trafficking, to the borders of neighboring states.

Additionally, an essential element of border policy and border management policy is the integrated (comprehensive) European border management policy in its updated form, which represents a complex, multi-level process of exchanging and analyzing information on existing border integrity threats and implementing, based on this information, a four-level model of joint actions at both national and international levels to ensure border security policy. This process is not limited solely to the border area of the European Union but involves actors and entities located within the member states (the fourth level – internal activity), at the EU's external borders (third level – border activity), in neighboring countries (second level – cross-border cooperation), and in third countries (first level) located in adjacent regions, as well as in distant regions where the

frontalieră) şi în ţările terţe (primul nivel) situate în regiuni adiacente, precum şi în regiuni îndepărtate, unde situaţia prezintă o potenţială ameninţare pentru interesele de securitate ale frontierelor externe ale UE [18].

Uniunea Europeană, neavând suficiente resurse pentru a controla în mod constant activitatea autorităţilor de frontieră, vamale şi a altor instituţii din statele membre ale UE, a pus, în mare măsură, accentul pe standardizarea politicii de frontieră a statelor membre şi a ţărilor candidate. Normele existente (printre care un loc special îl ocupă regulile Schengen) definesc principalele principii ale politicii de frontieră. Codul de frontieră Schengen al Uniunii Europene are efect direct asupra tuturor secţiunilor de frontieră externă ale statelor membre, ceea ce a facilitat semnificativ organizarea colaborării cu autorităţile naţionale de frontieră, permiţând comunităţii europene să elaboreze o strategie multinivelată de politică externă pentru crearea unui vast cordon de securitate în jurul frontierelor externe şi să formeze un sistem multistratificat de gestionare integrată a acestora.

Acest lucru a fost posibil datorită faptului că există o convergenţă de opinii între statele membre cu privire la principalele probleme de politică externă şi internă, precum şi la problemele politicii de frontieră pentru asigurarea securităţii frontaliere. Într-o anumită măsură, aceasta compensează faptul că, spre deosebire de state, Uniunea Europeană nu are o structură centralizată de gestionare a politicii de frontieră, la fel cum nu deţine o singură structură normativ-juridică care să asigure funcţionarea eficientă a serviciilor de frontieră. Acest fapt arată că numai prin atingerea unui nivel cuprinzător de integrare (politică, militară, economică etc.) Uniunea Europeană poate începe să implementeze politica de securitate la frontiere într-un cadru mai larg de cooperare la frontiere. Această tendinţă este o dovadă că soluţionarea unui ansamblu de probleme legate de securitatea frontierelor UE, în totalitatea lor, conferă stabilitate Uniunii Europene şi îi asigură rezistenţă la riscurile şi ameninţările externe.

Un element important al politicii de frontieră a Uniunii Europene este legislaţia. Urmărind scopul major – crearea unei pieţe comune şi a unui spaţiu social sigur, Uniunea Europeană a elaborat o legislaţie a cărei principală ţintă în politica de frontieră este asigurarea securităţii

situation poses a potential threat to the security interests of the EU's external borders [18].

The European Union, lacking sufficient capacity to continuously monitor the work of border, customs, and other authorities in individual EU member states, has placed a strong emphasis on the standardization of border policy in both member and candidate countries. Existing regulations (among which Schengen rules hold a special place) define the main principles of border policy. The Schengen Border Code of the European Union has direct applicability to all external border sections of member states, which has greatly facilitated the organization of cooperation with national border authorities, allowing the European Union to develop a multi-level foreign policy strategy to create a broad security belt around its external borders and establish a multi-layered system of integrated management.

This approach was supported by the fact that there is a close alignment of views among member states on key foreign and domestic policy issues, particularly regarding border security. This alignment compensates, to some extent, for the fact that, unlike individual states, the European Union lacks a centralized border management structure and a comprehensive, extensive legal framework to ensure the effective functioning of border services. This indicates that only through achieving a comprehensive level of integrative interaction (political, military, economic, etc.), the EU's border security policy can be implemented within a broader range of border cooperation. This trend demonstrates that addressing the set of tasks associated with the EU's border security ultimately provides the European Union with stability and resilience against external risks and threats.

An important element of the European Union's border policy is legislation. Pursuing the key objective of creating a common market and a safe social space, the European Union has developed legislation whose primary goal in border policy is to ensure the security of the EU's borders. The main requirement of its normative provisions is for member states to establish effective border control at the EU's

frontierelor comunității europene. Principala cerință a prevederilor sale normative constă în instituirea de către statele membre a unui control eficient la frontierele externe ale UE. În acest scop, Uniunea Europeană a reușit să creeze un set de reguli supranaționale unitare cu privire la legislația de frontieră, fiind cu aplicare directă. În același timp, aplicarea sancțiunilor împotriva persoanelor care încalcă ilegal frontiera externă și derularea acțiunilor procesuale corespunzătoare rămân în sarcina statelor membre ale Uniunii Europene.

Astfel, legislația formulată pentru reglementarea tuturor proceselor politicii de asigurare a securității frontierelor Uniunii Europene reprezintă, în esență, o măsură juridică importantă, destinată asigurării securității statelor membre ale UE și a Uniunii Europene, constituind baza pentru formarea și menținerea stabilității în regiunea europeană, într-un sens larg al conceptului de „regiune". Crearea unui spațiu care garantează libera circulație a persoanelor prin frontierele interne este una dintre cele mai mari realizări ale Uniunii.

Desigur, politica de frontieră a UE are nu doar puncte forte, ci și vulnerabilități. După cum observă specialiștii, succesele Uniunii Europene în lupta împotriva traficului de droguri sunt destul de modeste, iar măsurile întreprinse nu au adus Uniunii Europene rezultate semnificative în combaterea intrării ilegale de persoane prin frontiere, care pentru infractori rămân în mare parte permeabile. O mare problemă pentru politica de frontieră este afluxul masiv de migranți din Ucraina, care fug de război. Criza migrației din valul actual a scos la iveală incapacitatea mai multor state membre ale UE de a proteja eficient frontierele externe ale Uniunii, precum și nivelul scăzut de cooperare între serviciile de frontieră ale diferitelor state, între acestea și organismele UE, dar și cu statele vecine.

Politica de frontieră a UE este influențată și de stereotipuri persistente, în unele cazuri învechite, care împiedică adoptarea unor abordări mai cooperative și mai puțin bazate pe menținerea unor bariere de frontieră stricte în relațiile cu anumite țări vecine și cu statele din Parteneriatul Estic.

Crizele umanitare și de migrație din primele decenii ale secolului XXI, precum și atacurile teroriste din mai multe orașe europene, necesită, de asemenea, modificări ale conceptului

external borders. To this end, the European Union has succeeded in creating a supranational, unified set of border legislation rules with direct effect. At the same time, imposing sanctions on those who illegally cross the external border and conducting the necessary procedural actions in relation to them remain the responsibility of the EU member states.

Thus, the formulated legislation regulating all processes in the EU's border security policy is essentially an important legal measure aimed at ensuring the security of EU member states and the European Union, providing a foundation for establishing and maintaining stability in the European region in the broad sense of „region." Creating a space that guarantees free movement of people across internal borders is one of the Union's greatest achievements.

Of course, the EU's border policy has not only strengths but also vulnerabilities. As experts note, the EU's success in combating drug trafficking has been rather modest, and the measures taken have not brought significant results in preventing illegal entries across borders, which remain largely permeable for lawbreakers. A major issue for border policy is the massive influx of migrants from Ukraine, fleeing the war. The current migration crisis has exposed the inability of several EU member states to effectively protect the Union's external borders, as well as the low level of cooperation among border services across different states, with EU bodies, and with neighboring countries.

EU border policy is also influenced by persistent, sometimes outdated stereotypes that hinder more cooperative approaches and less reliance on strict border barriers in relationships with some neighboring states and Eastern Partnership countries.

The humanitarian and migration crises of the early 21st century, along with terrorist attacks in several European cities, also call for changes in the concept of comprehensive border management policy.

It should be noted that all European Union programs implemented under the EU's border policy are mainly aimed at securing the

de politică de gestionare integrată a frontierelor.

Trebuie menţionat că toate programele Uniunii Europene, care sunt implementate în cadrul politicii de frontieră a UE, sunt orientate în principal spre asigurarea securităţii frontierelor externe ale UE, legată cu o listă, deşi foarte importantă pentru UE, dar totuşi limitată, de ameninţări precum terorismul, migraţia, inclusiv cea ilegală, criminalitatea gravă, traficul ilegal de droguri, frauda internaţională şi altele. Pentru extinderea zonei de securitate, UE îndrumă prin diverse metode serviciile de frontieră ale ţărilor vecine, ale statelor candidate şi ale celor care colaborează cu UE, pentru a preveni aceste ameninţări. Acest lucru este evident în cazul Republicii Moldova, a cărei politică de frontieră, sub influenţa UE, se concentrează doar pe asigurarea diverselor aspecte ale securităţii frontierelor, în principal pe prevenirea migraţiei ilegale şi a traficului de droguri, ceea ce este, fără îndoială, important, deoarece sporeşte securitatea naţională şi regională, mai ales în contextul războiului din Ucraina şi al conflictului transnistrean. Totuşi, relaţiile internaţionale în condiţiile actuale de dezvoltare a Republicii Moldova înseamnă nu doar securitatea frontierelor într-un aspect limitat, care nu se consideră prioritate pentru ţară, ci şi implicarea autorităţilor de frontieră în cooperarea economică, culturală şi socială cu alte state, în special cu Uniunea Europeană şi ţările vecine, România şi Ucraina. Programele UE de dezvoltare a relaţiilor cu Republica Moldova nu iau în considerare tipuri de cooperare internaţională ca cea frontalieră, astfel că politica strategică şi operaţională de funcţionare a frontierelor Republicii Moldova se concentrează doar pe asigurarea securităţii frontaliere, limitându-se doar la funcţia de barieră, în detrimentul necesităţii urgente de a crea un spaţiu de cooperare la frontierele cu ţările vecine – România şi Ucraina – în cadrul cooperării frontaliere şi cu alte ţări în cadrul cooperării internaţionale, economice, sociale şi culturale la frontiere.

Analiza politicii de frontieră şi a relaţiilor internaţionale ale Uniunii Europene, care, în ciuda situaţiei complexe, este unică prin faptul că, la un nivel destul de ridicat de securitate la frontierele externe, a creat condiţii favorabile pentru asigurarea drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor şi ale omului, a construit o „centură de bună vecinătate" cu ţările vecine, cu statele care doresc să colaboreze şi să adere la Uniu-

EU's external borders in a narrowly limited, albeit highly important, list of threats for the EU, such as terrorism, migration (including illegal migration), serious crime, drug trafficking, international fraud, and others. To expand its security zone, the EU directs the border services of neighboring countries, aspiring member states, and EU-partner countries to prevent these threats using various methods. This is clearly visible in the case of the Republic of Moldova, whose border policy, influenced by the EU, focuses only on various aspects of border security, primarily on preventing illegal migration and drug trafficking, which is certainly important as it enhances national and regional security, especially given the war in Ukraine and the Transnistrian conflict. However, international relations in Moldova's current development context involve not only narrowly defined border security, which is not a priority for Moldova, but also the participation of border services in economic, cultural, and social cooperation with other states, particularly with the European Union and neighboring countries, Romania and Ukraine. EU programs aimed at developing international border cooperation with the Republic of Moldova do not consider these forms of cooperation, and therefore Moldova's strategic and operational border policies focus only on ensuring border security, restricting them to a barrier function and neglecting the pressing need to create a border cooperation area with neighboring countries—Romania and Ukraine—within the framework of cross-border cooperation, as well as with other countries within the framework of international economic, social, and cultural border cooperation.

The analysis of the European Union's border policy and international relations, despite the complex situation, is unique in that, with a fairly high level of border security at its external borders, it has created favorable conditions for ensuring citizens' and human rights and freedoms, and established a "belt of good neighborliness" with neighboring countries, with countries aspiring to cooperate and join the European Union, and has diplomatically persuaded them to address EU external border

nea Europeană şi, prin metode diplomatice, le-a convins să accepte soluţionarea problemelor frontierelor externe ale UE la propriile lor graniţe. Astfel, de exemplu, implicarea agenţiilor de frontieră ale Republicii Moldova în asigurarea unui nivel corespunzător de securitate la frontiere contribuie la implementarea de către Uniunea Europeană a politicii sale de gestionare integrată a frontierelor. Desigur, ţările care aspiră să adere la Uniunea Europeană nu pot renunţa la politica de frontieră a UE, care implică soluţionarea problemelor de securitate la frontierele externe ale acestor state, iar pentru acestea, sprijinul tehnic, organizaţional, informaţional şi financiar în funcţionarea frontierelor naţionale este de asemenea avantajos. Considerăm că statele, pentru a-şi apăra interesele naţionale, inclusiv Republica Moldova [21], pot şi trebuie să pledeze pentru susţinerea particularităţilor propriei politici naţionale de frontieră, aşa precum Republica Moldova, de exemplu, prin promovarea cooperării frontaliere cu ţările vecine, România şi Ucraina, precum şi prin cooperarea internaţională cu alte state în cadrul politicii de frontieră.

Problemele asigurării securităţii frontaliere în condiţiile actuale de influenţă a sistemului de factori geopolitici asupra politicii de frontieră şi, simultan, de reacţie eficientă la fluxurile internaţionale din ce în ce mai intense, se află în atenţia multor state, inclusiv a Uniunii Europene şi a Republicii Moldova. Nu este surprinzător faptul că, în ultima perioadă, se observă un interes ridicat din partea politicienilor şi practicienilor pentru diversele aspecte ale formării şi implementării politicii de frontieră şi asigurării securităţii frontaliere. Cu toate acestea, un astfel de interes este deocamdată slab susţinut de mediul academic prin cercetări teoretice ştiinţifice. Aşa cum arată analiza publicaţiilor ştiinţifice, inclusiv a celor realizate de savanţi din Uniunea Europeană, în Republica Moldova există foarte puţine cercetări ştiinţifice care reflectă problematica funcţionării frontierelor de stat şi acestea, în general, acoperă doar probleme particulare, cum ar fi, de exemplu, faptul că, de-a lungul anilor de independenţă, oamenii de ştiinţă moldoveni au discutat doar o singură problemă, cea a delimitării şi demarcării frontierei de stat. Această situaţie necesită implicare şi soluţionare urgentă atât din punct de vedere ştiinţific, cât şi organizaţional.

issues at their own borders. For example, the involvement of the border agencies of the Republic of Moldova in ensuring an appropriate level of border security contributes to the EU's implementation of its integrated border management policy. Naturally, countries aspiring to join the European Union cannot abandon the EU's border policy of addressing border security issues at the external borders of these countries. For them, the technical, organizational, informational, and financial support for the operation of national borders is also advantageous. We believe that countries, in order to protect their national interests, including the Republic of Moldova [21], can and should defend the specific characteristics of their national border policy, as the Republic of Moldova does, for example, by pursuing cross-border cooperation with neighboring countries Romania and Ukraine, as well as international cooperation with other countries within the framework of border policy.

The issues of ensuring border security under the current influence of geopolitical factors on border policy and simultaneously effectively responding to increasingly intense international flows are challenges for many states, including the European Union and the Republic of Moldova. It is not surprising that, in our days, there has been a high level of interest from politicians and practitioners in various aspects of forming and implementing border policy and ensuring border security. However, such interest is still weakly supported by theoretical scientific research. As an analysis of scientific publications, including those by EU scholars, shows, there is very little scientific research in the Republic of Moldova reflecting the issues of state border functioning, and these generally cover only particular problems, such as the fact that Moldovan scholars, over all the years of independence, have discussed only a single issue—that of state border delimitation and demarcation. These issues require urgent scientific and organizational solutions.

4. CONCLUSIONS

Thus, the European Union's continuously improving international legal, organizational,

4. CONCLUZII

Astfel, reglementarea internațională a tuturor aspectelor juridice şi organizaționale de securitate frontalieră, ce se află în continuă perfecționare de către Uniunea Europeană, demonstrează că problema asigurării securității la frontierele externe ale UE a fost, în mare parte, rezolvată cu succes, într-un mod unic, oferind în același timp libertatea de mișcare a cetățenilor Uniunii la frontierele sale interne. Totuşi, în opinia noastră, securitatea frontierelor externe ale UE este rezolvată în mare măsură prin transferul problemelor Comunității la frontierele țărilor vecine sau ale statelor care aspiră să adere la Uniunea Europeană, inclusiv Republica Moldova, ceea ce nu corespunde întotdeauna intereselor lor naționale. Această problemă trebuie soluționată în fiecare caz specific nu doar în interesul Uniunii Europene, ci şi din perspectiva creşterii eficienței politicii de frontieră a statelor naționale. În acest context, o politică de frontieră orientată spre menținerea securității nu doar a Uniunii Europene sau a unei anumite țări europene, ci şi a numeroaselor țări europene prietenoase Uniunii Europene, va contribui la formarea unei ordini mondiale stabile, care va consolida, la rândul său, securitatea continentului european în ansamblu.

and international regulation of all aspects of border security shows that the issue of securing the EU's external borders has been largely resolved successfully and uniquely, while also ensuring the free movement of Union citizens across its internal borders. At the same time, in our opinion, the security of the EU's external borders is largely achieved by shifting the Union's issues to the borders of neighboring countries or countries aspiring to join the EU, including the Republic of Moldova, which does not always align with their national interests. This issue should be addressed on a case-by-case basis, not only in the interest of the European Union but also from the standpoint of enhancing the effectiveness of national border policies. In this context, a border policy aimed at maintaining the security of not only the European Union or a particular European country but also many European countries friendly to the EU will contribute to forming a stable world order, which in turn will strengthen the security of the European continent as a whole.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Anderson M. Border Regimes and Security in an Enlarged European Community: Implications of the Entry into Force of the Amsterdam Treaty. EUI Working Paper N 2000/8. M. Anderson. San Domenico, 2000 P. 15. // https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/1648/Anderson.pdf?sequence=1. (data accesării –10.09.2024).
2. Avizul Comitetului Economic şi Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European şi Consiliu „Strategie pentru realizarea unui spațiu Schengen pe deplin funcțional şi rezilient", COM (2021) 277 final. Bruxelles, 02.06.2021. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2022, nr. C 105/108.
3. Common Manual (2002/C 313/02). Official Journal of the European Communities. 2002, 16 December. P. 97-335. ISSN 0378-6986; Hills A. Border Security in the Balkans: Europe's Gatekeepers. Routledge, 2004, 88 p. P. 6, 28. ISBN: 9781315019055.
4. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A European Agenda on Migration, Brussels, 13.5.2015, COM (2015) 240 final. // https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0240. (data accesării –15.09.2024).
5. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union // OJ. C 326, 26.10.2012. P. 47–390.
6. Convenție de punere în aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985 între guvernele statelor din Uniunea Economică Benelux,

Republicii Federale Germania şi Republicii Franceze privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune // https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX%3A42000A0922%2802%29%3Aro%3AHTML. (data accesării – 16.10.2024).
7. Frontex Risk analysis for 2016. // https://reliefweb.int/report/world/index-risk-management-results-2016. (data accesării – 05.09.2024).
8. Hobbing P. Management of External EU Borders: Enlargement and the EU Border Guard Issue. Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces. Conference paper, presented at the Workshop «Managing International and Inter-Agency Cooperation at the Border», held in Geneva 13–15 March 2003 // http://www.dcaf.ch/border/bs_genevaconf_030313Hobbing.pdf (data accesării – 25.09.2024).
9. Integrated border management; Strategy deliberations. Brussels, 21.11.2006. (data accesării - 02.03.2023). https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST%2013926%202006%20REV%203/EN/pdf.
10. La protection international des droits de l'homme: I.- Europe. // La documentation française. Documents d'études. Droit international public. № 3.05. Édition 1997, 59 p. ISBN: 978-2110037398.
11. Les Traites De Rome, Maastricht et Amsterdam. Textes Compares, Le Traite Sur L'Union Europeenne et Le Traite Instituant La Communaute Europeenne Modifies par Le Traite D'Amsterdam. La Documentation Française, Edition 1998. 320 p. P. 16. ISBN: 978-2110039972.
12. Regulamentul (UE) 2016/399 al Parlamentului European şi al Consiliului, din 9 martie 2016, cu privire la Codul Uniunii privind regimul de trecere a frontierelor de către persoane (Codul Frontierelor Schengen) // https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0399. (data accesării – 24.09.2024).
13. Regulamentul (UE) 2016/1624 al Parlamentului European şi al Consiliului din 14 septembrie 2016 privind Poliţia de frontieră şi garda de coastă la nivel european şi de modificare a Regulamentului (UE) 2016/399 al Parlamentului European şi al Consiliului şi de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 863/2007 al Parlamentului European şi al Consiliului, a Regulamentului (CE) nr. 2007/2004 al Consiliului şi a Deciziei 2005/267/CE a Consiliului // https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1624&from=sv. (data accesării – 24.09.2024).
14. Войников В. В. Реформирование законодательства европейского союза о границах в свете миграционного кризиса в Европе. В: Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта. Сер.: Гуманитарные и общественные науки. 2018. № 3. С. 33—42. ISSN: 2310-3698.
15. Войников В.В. Правовое регулирование Европейского пространства свободы, безопасности и правосудия. Калининград, 2013, 397 с. ISBN 978-5-9971-0243-2.
16. Голунов С. Пограничная безопасность: зарубежный опыт модели взаимоотношений сопредельных государств // https://www.perspektivy.info/print.php?ID=36093 (data accesării – 26.09.2024).
17. Голунов С. Пограничная безопасность в ЕС. В: Вестник ВолГУ, серия 4, выпуск 12, 2007. // https://www.intertrends.ru/system/Doc/ArticlePdf/68/Golunov-20.pdf (data accesării – 16.10.2024).
18. Маккамбаев П. А. Международно-правовое регулирование пограничной безопасности интеграционных сообществ: на примере опыта СНГ, Союзного государства, ЕАЭС и Европейского союза // Образование и право № 11, 2019. ISSN: 2076-1503 / https://cyberleninka.ru/article/n/mezhdunarodno-pravovoe-regulirovanie-pogranichnoy-bezopasnosti-integratsionnyh-soobschestv-na-prime-re-opyta-sng-soyuznogo. (data accesării - 26.09.2024).
19. Международные акты о правах человека: Сборник документов. М.: «Норма, Инфра-М», 1998. 784 с. С. 543.
20. Принципы комплексного управления

границами во внешнем сотрудничестве Европейской комиссии // https://www.icmpd.org/file/download/48278/file/Guidelines%2520for%2520Integrated%2520Border%2520Management%2520in%2520European%2520Commission%2520External%2520Cooperation%2520RUS.pdf (data accesării – 23.09.2024).

21. Сакович В.А. Национальная безопасность Республики Молдова в контексте современных процессов глобализации и интеграции: теория, методология, прикладной анализ. Институт международных отношений Молдовы. Кишинев, 2016. 570 с. ISBN: 978-9975-56-308-6.

Despre autori:

Vasili SAKOVICH,
doctor habilitat în ştiinţe politice,
profesor universitar,
Universitatea de Stat din Moldova,
ROR: https://ror.org/0475kvb92,
e-mail: 113vs@mail.ru
ORCID ID: 0000-0002-9130-5285

Corneliu RADU
doctorand,
Universitatea de Stat din Moldova,
ROR: https://ror.org/0475kvb92,
e-mail: radcor78@gmail.com
ORCID ID: 0009-0005-0959-1956

About the authors:

Vasili SAKOVICH,
Doctor Habilitated in Political Science,
University Professor,
Moldova State University,
ROR: https://ror.org/0475kvb92,
e-mail: 113vs@mail.ru,
ORCID ID: 0000-0002-9130-5285

Corneliu RADU,
PhD student,
Moldova State University,
ROR: https://ror.org/0475kvb92,
e-mail: radcor78@gmail.com,
ORCID ID: 0009-0005-0959-1956

CZU 342.7(478)

DOI 10.5281/zenodo.14842354

DIMENSIUNEA JURIDICĂ INTEGRĂRII SOCIALE A MINORITĂȚILOR ETNICE DIN REPUBLICA MOLDOVA[1]

Ludmila ROȘCA,
doctor habilitat în filosofie,

Cristina TULBU-FRUNZE,
doctorandă

În acest studiu autorii evaluează semnificația integrării sociale a minorităților etnice, a imigranților, a refugiaților, numărul cărora, în ultimii ani, a crescut considerabil. În acest scop a fost realizată o analiză de conținut a lucrărilor reprezentative ale savanților din diferite țări și a specialiștilor în drept din Republica Moldova. Asimilarea statutului juridic al minorităților etnice a permis autorilor să selecteze cel mai valoros model de integrare socială, să justifice concluzia studiului: odată cu avansarea procesului de integrare europeană, monitorizarea și asigurarea protecției drepturilor minorităților devine mai importantă. Autorii apreciază partea practică a procesului de integrare a minorităților etnice, și anume: identificarea indicatorilor de integrare a minorităților prin analiza datelor referitoare la angajarea în câmpul muncii, ratele de alfabetizare, de studiere a limbii și valorilor societății, mecanismele de asigurare a reprezentativității în sectorul public.

Cuvinte-cheie: minorități etnice, integrare, integrare socială, statut juridic, drepturile omului.

THE LEGAL DIMENSION OF SOCIAL INTEGRATION OF ETHNIC MINORITIES IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Ludmila ROȘCA,
Doctor Habilitated in Philosophy,

Cristina TULBU-FRUNZE,
PhD student

This study evaluates the significance of social integration for ethnic minorities, immigrants, and refugees, whose numbers have risen considerably in recent years. To this end, a content analysis was conducted on the representative works of scholars from various countries and legal specialists from the Republic of Moldova. By examining the legal status of ethnic minorities, the authors identified the most valuable model of social integration and substantiated the study's conclusion: as the process of European integration progresses, the monitoring and safeguarding of minority rights become increasingly critical. The authors emphasize the practical aspects of integrating ethnic minorities, particularly the identification of integration indicators through the analysis of data on employment, literacy rates, language acquisition, societal values, and mechanisms ensuring representation in the public sector.

Keywords: ethnic minorities, integration, social integration, legal status, human rights.

1. INTRODUCERE

Integrarea minorităţilor etnice este un proces social complex, cu multiple tangenţe cu toate segmentele vieții sociale. La începutul investigaţiei constatăm că pe parcursul mileniilor în percepţia politicului şi a integrării sociale a minorităţilor etnice s-au produs schimbări esenţiale. Din antichitate şi până în prezent, reprezentanţii popoarelor minoritare se învaţă să convieţuiască cu semenii, cu care împart acelaşi spaţiu geografic, având obieceiuri, tradiţii, valori deosebite de cele ale grupurilor

1. INTRODUCTION

The integration of ethnic minorities is a complex social process that intersects with all aspects of social life. Historically, significant changes have occurred in the political perception and social integration of ethnic minorities. From antiquity to the present day, members of minority populations have learned to coexist with their peers, sharing the same geographic space while maintaining customs, traditions, and values distinct from those of majority groups. The need to ensure their survival and

[1] Studiu realizat în cadrul Subprogramului: CONsolidarea mecanismelor Socio-Economice și Juridice de asigurare a bunăstării și securității cetățenilor, CONSEJ, 01.05.02.
Study conducted within the Subprogram: Strengthening Socio-Economic and Legal Mechanisms to Ensure the Well-being and Security of Citizens, COUNCIL, 01.05.02.

majoritare. Necesitatea de a-şi crea condiţii de supravieţuire şi dorinţa reprezentanţilor grupurilor minoritare de a se integra în societate, de a contribui la dezvoltarea ei, de a-şi oferi şanse la dezvoltarea personală au influenţat apariţia şi aplicarea mai multor modele de integrare socială a minorităţilor statelor democratice contemporane.

Problema statutului naţional al minorităţilor etnice din lume şi din Republica Moldova este atestată în ultimii ani în discuţiile publice şi cercetări ştiinţifice de anvergură. Pe parcursul ultimelor trei decenii, au avut loc schimbări dramatice în percepţia statutului minorităţilor etno-culturale în lume. Actualmente, atestăm diversificarea modalităţilor şi tehnicilor de integrare socială a grupurilor minoritare. Observăm influenţe care creează şi încurajează procesele intracomunitare care, pe de o parte, se opun unei anumite ştergeri a caracteristicilor culturale, precum obiceiurile şi limba, iar, pe de altă parte, susţin integrarea socială a minorităţilor, deoarece contribuie la beneficiul comunităţii în plan socioeconomic. O astfel de realitate plasează membrii minorităţilor în faţa unor dileme profunde, accentuând importanţa asimilării modelelor disponibile pentru adaptare şi integrare în societatea majoritară, inclusiv a „ţării gazdă".

Scopul investigaţiei este: înţelegerea, interpretarea şi aplicarea corectă în practica socială a statutului juridic al minorităţilor entice, posibilităţile lor de a se integra în societatea democratică, de a spori reziliența, bunăstarea ei. Urmărind atingerea scopului, am realizat o analiză sistemică a procesului integrării sociale, aşa încât să valorificăm potenţialul acestuia, pentru a avea o societate incluzivă. Am analizat modelele de integrare socială, verificate de statele democrtaice şi propuse în calitate de instrumente eficiente de dezvoltare a societăţilor polietnice.

2. REZULTATE ŞI DISCUŢII

Bazele teoretice ale investigaţiei statutului juridic al minorităţilor entice în **Republica Moldova**

Baza juridică a Strategiei de consolidare a relaţiilor interetnice în Republica Moldova în perioada 2017-2027 o constituie: Constituţia Republicii Moldova; Legea nr. 382-XV din 19 iulie 2001 cu privire la drepturile persoanelor

the aspiration of minority groups to integrate into society, contribute to its development, and pursue opportunities for personal advancement have shaped the emergence and application of various social integration models in contemporary democratic states.

The issue of the national status of ethnic minorities, both globally and in the Republic of Moldova, has been a focal point in public discussions and extensive scientific research in recent years. Over the past three decades, there have been dramatic shifts in the perception of the status of ethno-cultural minorities worldwide. Today, we observe a diversification of methods and techniques for the social integration of minority groups. These approaches simultaneously foster intra-community processes that resist the erosion of cultural traits such as language and traditions, while supporting social integration as a means of contributing to the socioeconomic benefits of the wider community. This dual reality presents minorities with profound dilemmas, emphasizing the importance of adopting and adapting existing models for integration into the majority society, including the "host country."

The purpose of this investigation is to understand, interpret, and effectively apply the legal status of ethnic minorities in social practice, exploring their potential for integration into democratic society and enhancing its resilience and well-being. To achieve this goal, we conducted a systematic analysis of the social integration process, leveraging its potential to foster an inclusive society. The study examined social integration models tested by democratic states, proposing them as effective instruments for the development of multi-ethnic societies.

2. RESULTS AND DISCUSSIONS

Theoretical Foundations of the Investigation of the Legal Status of Ethnic Minorities in the Republic of Moldova

The legal foundation of the Strategy for Strengthening Inter-Ethnic Relations in the Republic of Moldova for 2017–2027 includes the following instruments: the Constitution of the Republic of Moldova; Law No. 382-XV of July 19, 2001, on the rights of persons belonging to national minorities and the legal status of their

aparţinând minorităţilor naţionale şi la statutul juridic al organizaţiilor lor; Convenţia-cadru pentru protecţia minorităţilor naţionale; Documentul Reuniunii de la Viena a Conferinţei pentru Securitate şi Cooperare în Europa, Carta Europeană a limbilor regionale sau minoritare; Recomandarea nr. 1134 (1990) a Adunării Parlamentare a ConsiliuluiEuropei privind drepturile persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale; Recomandarea Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr. 1201 (1993); Liniile directoare Ljubljana privind integrarea societăţilor diverse, adoptate de Înaltul Comisar pentru Minorităţi Naţionale al Organizaţiei pentru Securitate şi Cooperare în Europa. Analiza de conţinut a acestor surse ne permite să observăm că un rol important în integrarea socială a reprezintanţilor minorităţilor etnice îi revine sistemului de învăţământ, capacităţii acestuia de a susţine şi promova diversitatea etnică prin politici, care asigură conservarea şi asimilarea limbilor vorbite în statul concret şi în mediul lingvistic internaţional.

Tematica integrării sociale a minorităţilor etnice a fost examinată prin prisma problemelor ce vizează naţionalismul, diversitatea etnoculturală şi aspectele ce ţin de egalitate, nondiscriminare, toleranţă, multiculturalism. În lucrările cercetătorilor din statele europene, în care se pune accent pe studierea definiţiilor şi interpretarea documentelor internaţionale. Un exemplu elocvent este lucrarea lui T. Modood „Multiculturalism and integration: struggling with confusions". Autorul aduce interpretări, argumente în scopul fundamentării cadrului teoretic al procesului integrării sociale. Savantul evidenţiază patru modele: asimilare, integrare individuală, multiculturalism şi cosmopolitism [23]. T. Modood nu face vreo deosebire între politica de integrare a imigranţilor care nu deţin cetăţenie şi a minorităţilor etnice, membrii cărora sunt cetăţeni.

O altă categorie de lucrări ştiinţifice studiază situaţia dintr-un anumit areal geografic. În această categorie de surse bibliografice găsim lucrări axate pe situaţia statelor din fosta URSS şi/sau fostele republici socialiste. Interesul cercetătorilor este generat de dorinţa de a studia relaţiile interetnice şi politica de stat faţă de minorităţi în calea integrării europene şi ulterior aderării la Uniunea Europeană. Printre autorii care au abordat dimensiunea juri-

organizations; the Framework Convention for the Protection of National Minorities; the Vienna Meeting Document of the Conference on Security and Cooperation in Europe; the European Charter for Regional or Minority Languages; Recommendation No. 1134 (1990) of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe on the rights of persons belonging to national minorities; Recommendation No. 1201 (1993) of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe; and the Ljubljana Guidelines on Integration of Diverse Societies, adopted by the OSCE High Commissioner on National Minorities.

Content analysis of these sources reveals the crucial role of the education system in the social integration of ethnic minority representatives. The education system must support and promote ethnic diversity through policies that ensure the preservation and assimilation of languages spoken within the state and in the international linguistic environment.

The topic of social integration of ethnic minorities has been examined through issues related to nationalism, ethno-cultural diversity, equality, non-discrimination, tolerance, and multiculturalism. In the works of European researchers, emphasis is placed on studying definitions and interpreting international documents. A notable example is T. Modood's work, "Multiculturalism and Integration: Struggling with Confusions". The author provides interpretations and arguments aimed at building the theoretical framework for the social integration process. Modood highlights four models of integration: assimilation, individual integration, multiculturalism, and cosmopolitanism [23]. Interestingly, Modood does not distinguish between the integration policies for non-citizen immigrants and ethnic minorities who are citizens.

Another category of scholarly works examines specific geographic areas, particularly focusing on the states of the former USSR and other former socialist republics. Researchers are motivated by a desire to study interethnic relations and state policies toward minorities in the context of European integration and eventual accession to the European Union. Among the authors exploring the legal dimensions of integration in the Baltic states are J. Li-

dică a integrării în Ţările Baltice îi menţionăm pe J. Ligenzowska şi J. Piecuch, care, în articolul „Integrarea minorităţilor naţionale în Ţările Baltice", au examinat politica de integrare sub două aspecte. Primul aspect a vizat cercetarea integrării imigranţilor, accentul fiind pus pe accesul la serviciile sociale şi acomodarea imigranţilor la normele societăţii gazdă. Al doilea aspect a vizat integrarea minorităţilor etnice. Autorii confirmă ipoteza lansată şi de alţi cercetători, potrivit căreia aderarea la Uniunea Europeană a condiţionat o schimbare în politica statelor baltice referitoare la minorităţi, deoarece protecţia minorităţilor este unul dintre principiile fundamentale ale UE. De asemenea, lucrarea este relevantă, deoarece face diferenţa între politica de integrare aplicată în cazul imigranţilor şi în cazul minorităţilor etnice [22].

O altă categorie de lucrări ştiinţifice abordează situaţia minorităţilor, respectarea drepturilor lor în Uniunea Europeană. Interesul cercetătorilor s-a axat pe elucidarea modului în care Uniunea Europeană influenţează politica statelor faţă de minorităţi. În lucrarea „Minority Integration in Central Eastern Europe between Ethnic Diversity and Equality", editată de T. Agarin şi M. Brosig, este analizat rolul Uniunii Europene în promovarea diversităţii etnice în statele din Europa Centrală şi de Est. Autorii apreciază şi rolul dreptului european în promovarea politicilor de integrare a minorităţilor [2]. Una din constatările lucrării, relevantă şi pentru Republica Moldova, pune în evidenţă faptul că odată cu avansarea procesului de integrare europeană, monitorizarea şi asigurarea protecţiei drepturilor minorităţilor devine mai importantă. Autorii apreciază partea practică a procesului de integrare a minorităţilor etnice, şi anume identificarea indicatorilor de integrare a minorităţilor prin analiza datelor referitoare la angajarea în câmpul muncii, ratele de alfabetizare, de studiere a limbii şi valorilor societăţii gazdă, mecanismele de asigurare a reprezentativităţii în sectorul public.

Lucrarea „Forme de participare politică a minorităţilor naţionale în contextul Uniunii Europene", semnată de S. Farcaş [18], apreciază participarea politică a minorităţilor, specificând că, în general, literatura de specialitate reduce acest tip de participare doar la politica electorală, desemnând exclusiv participarea

genzowska and J. Piecuch. In their article, "The Integration of National Minorities in the Baltic States," they examine integration policies from two perspectives.

The first perspective focuses on the integration of immigrants, emphasizing their access to social services and accommodation to the norms of the host society. The second aspect concerns the integration of ethnic minorities. The authors corroborate the hypothesis advanced by other researchers that EU accession has significantly influenced changes in minority policies in the Baltic states, given that minority protection is one of the EU's fundamental principles. This work is particularly relevant as it differentiates between integration policies for immigrants and those for ethnic minorities [22].

Another category of scientific literature addresses the situation of minorities and the protection of their rights within the European Union. This research often elucidates how the EU influences state policies toward minorities. For instance, the edited volume "Minority Integration in Central Eastern Europe between Ethnic Diversity and Equality" by T. Agarin and M. Brosig explores the EU's role in promoting ethnic diversity in Central and Eastern European countries. The authors also emphasize the significance of European law in advancing minority integration policies 2. One key finding from this work, relevant to the Republic of Moldova, is that as the European integration process advances, the monitoring and safeguarding of minority rights become increasingly critical. The authors underscore the practical aspects of integrating ethnic minorities, particularly the identification of integration indicators. These indicators include data on employment, literacy rates, language acquisition, alignment with host society values, and mechanisms to ensure representation in the public sector.

The work "Forms of Political Participation of National Minorities in the Context of the European Union," authored by S. Farcaş [18], evaluates the political participation of minorities. The author notes that, in general, the specialized literature often limits this concept to electoral politics, focusing exclusively on voting participation. However, the study presents four levels of political participation: local, re-

prin vot. În lucrare sunt prezentate patru niveluri de participare politică, şi anume: nivelul local, regional, naţional şi european. Este evidenţiată participarea electorală (participarea la vot) şi non-electorală (participarea în procesul decizional, asocierea în organizaţii neguvernamentale). Importanţa constatărilor expuse de autori scoate în evidenţă multitudinea formelor prin care minorităţile etnice pot participa la viaţa publică, atât la nivel naţional, cât şi supranaţional (prin intermediul instrumentelor, aplicate la nivel european).

O abordare actuală, complexă a problematicii integrării sociale a minorităţilor etnice se regăseşte în lucrarea „Integration of new and old minorities in Europe: different or similar policies and indicators?", semnată de R. Medda-Windischer. Lucrarea este relevantă, elucidează interacţiunea dintre grupurile minoritare „vechi" (aşa-numitele „minorităţi istorice") şi cele „noi" (grupuri minoritare care s-au format în urma migraţiei). Lucrarea prezintă asemănările şi deosebirile, în special în ceea ce ţine de drepturile şi revendicările grupurilor minoritare în scopul dezvoltării unui model comun de integrare. Este pus accent şi pe analiza politicilor şi indicatorilor de integrare a minorităţilor etnice pentru a evalua impactul politicilor din domeniu [24]. Relevanţa studiului pentru realitatea socială din Republica Moldova rezidă în clasificarea propusă de autoare şi delimitarea a patru dimensiuni ale integrării minorităţilor etnice: integrarea juridică rezidă în accesul egal la sistemul educaţional, piaţa muncii, dreptul de asociere; integrarea culturală constă în realizarea drepturilor culturale ce vizează identitatea grupurilor minoritare; integrarea socială vizează relaţiile între diferite grupuri minoritare în societate, dar şi interacţiunea cu majoritatea etnică; integrarea prin identificare include formarea sentimentului de apartenenţă la statul în care locuiesc minorităţile [24]. Această abordare serveşte drept punct de referinţă pentru cadrul teoretic şi practic de analiză a politicilor de integrare, deoarece pune bazele unei delimitări a direcţiilor procesului de integrare a minorităţilor etnice.

Lucrarea „Integrarea minorităţilor naţionale şi etnice din Europa Centrală în UE: logici şi condiţionări", semnată de A. Ivan, este o contribuţie importantă în analiza problematicii din perspectiva procesului de aderare la Uniunea

gional, national, and European. It distinguishes between electoral participation (voting) and non-electoral participation (involvement in decision-making processes and association in non-governmental organizations). The findings highlight the diverse ways in which ethnic minorities can engage in public life, both nationally and supranationally, utilizing tools available at the European level.

The study "Integration of New and Old Minorities in Europe: Different or Similar Policies and Indicators?" by R. Medda-Windischer offers a comprehensive and contemporary approach to the integration of ethnic minorities. The work explores the interaction between "old" minorities (historical minorities) and "new" minorities (those formed as a result of migration), highlighting both their similarities and differences, particularly in terms of rights and claims. The study places an emphasis on analyzing policies and integration indicators for minorities in order to assess the impact of these policies [24]. The relevance of this study for the social context of the Republic of Moldova lies in the framework proposed by the author, which distinguishes four dimensions of ethnic minority integration. These dimensions include legal integration, which focuses on equal access to education, the labor market, and the right to association; cultural integration, which deals with the realization of cultural rights related to the identity of minority groups; social integration, which refers to the relationships between different minority groups and their interaction with the ethnic majority; and integration through identification, which involves forming a sense of belonging to the state in which the minorities live [24]. This approach serves as a reference point for both theoretical and practical analysis of integration policies, establishing clear directions for the process of integrating ethnic minorities. It provides a valuable framework for understanding the challenges and strategies necessary to achieve successful integration.

The study "Integration of National and Ethnic Minorities in Central Europe into the EU: Logics and Conditions" by A. Ivan [20] provides significant insights into the challenges and transformations associated with EU accession in the cases of the Czech Repub-

Europeană în cazul Cehiei, Slovaciei, Poloniei şi Ungariei. Autorul conchide că adoptarea legislaţiei privind minorităţile în aceste state a fost accelerată de condiţionările de aderare la UE, stabilite la Copenhaga şi care se regăsesc în strategiile de extindere a Uniunii faţă de aceste ţări. Condiţionările impuse de UE au influenţat dialogul între stat şi minorităţi, iar adoptarea legislaţiei naţionale în domeniul sus-menţionat a pus la bază principiul autonomiei culturale, ce a asigurat păstrarea identităţii minorităţilor. Autorul evidenţiază semnificaţia abordării comprehensive referitoare la minorităţi, care ar urma să asigure atât protecţia împotriva discriminării, cât şi promovarea identităţii acestora [20].

În România, găsim mai multe lucrări la tematica cercetării dimensiunii juridice a integrării sociale a minorităţilor etno-culturale. De exemplu, lucrările savantului I. Diaconu, intitulate „Minorităţile în dreptul internaţional contemporan" [16] şi „Minorităţi: Statut. Perspective" [17], oferă o analiză complexă a rolului dreptului internaţional în perfecţionarea cadrului naţional ce vizează protecţia dreptului minorităţilor etnice. Recunoaştem contribuţia prevederilor documentelor internaţionale în perfecţionarea cadrului naţional de protecţie a drepturilor minorităţilor. Lucrarea „Drepturile minorităţilor naţionale", semnată de C. Jura [19], prezintă o analiză interdisciplinară ce stabileşte raportul existent între protecţia drepturilor omului şi protecţia minorităţilor etnice. Evidenţiem că drepturile minorităţilor sunt parte componentă a drepturilor omului, fapt ce evidenţiază obligativitatea necondiţionată a statului de a asigura şi proteja aceste drepturi.

O abordare doctrinară valoroasă în domeniul integrării minorităţilor etnice o oferă lucrarea „Politici de integrare a minorităţilor naţionale din România. Aspecte legale şi instituţionale într-o perspectivă comparată", semnată de L. Salat [34]. Lucrarea reprezintă un studiu multidimensional ce oferă o imagine cuprinzătoare privind regimul minorităţilor etnice din România. Analiza condiţiilor minorităţilor se axează pe cercetarea a trei componente: cadrul normativ, cadrul instituţional şi cadrul financiar. În acest sens, evidenţiem studiul „Regimul drepturilor minorităţilor în Europa Centrală şi de Est", semnată de M. Căluşer, care identifică o tipologie a politicilor de stat privind minorităţile în baza mai multor criterii de clalic, Slovakia, Poland, and Hungary. The author concludes that the adoption of minority legislation in these states was expedited due to the EU accession requirements, specifically those established in the Copenhagen criteria and reflected in the EU's expansion strategies. These EU-imposed conditions influenced the dialogue between the state and minority groups, leading to national legislation based on the principle of cultural autonomy, which has been crucial for preserving minority identities. The author underscores the importance of a comprehensive approach to minority issues that ensures both protection against discrimination and the promotion of minority identities. In Romania, numerous studies address the legal dimensions of social integration for ethno-cultural minorities. For example, I. Diaconu's works, "Minorities in Contemporary International Law" [16] and "Minorities: Status and Perspectives" [17], provide an in-depth analysis of the role of international law in refining the national framework for minority rights protection. These works acknowledge the contribution of international documents to the improvement of national mechanisms for minority rights protection. Similarly, "The Rights of National Minorities" by C. Jura [19] offers an interdisciplinary analysis that examines the relationship between human rights protection and the protection of ethnic minority rights, emphasizing that minority rights are an integral part of human rights, thereby highlighting the state's unqualified obligation to ensure and protect these rights.

A valuable doctrinal approach in the field of ethnic minority integration is presented in "Policies for the Integration of National Minorities in Romania: Legal and Institutional Aspects in a Comparative Perspective," authored by L. Salat [34]. This multidimensional study provides a comprehensive view of the regime for ethnic minorities in Romania, focusing on three components: the normative framework, the institutional framework, and the financial framework. Furthermore, M. Căluşer's study, "The Regime of Minority Rights in Central and Eastern Europe," introduces a typology of state policies regarding minorities based on several classification criteria. Depending on the democratic organization of the state, the study identifies various forms of democracy:

sificare. În funcţie de organizarea de stat din punct de vedere democratic, sunt identificate mai multe tipuri de democraţii: democraţia etnică, democraţia multinaţională, democraţia multietnică, democraţia liberală şi democraţia consociativă. În dependenţă de efectele pe care politicile de stat le au asupra păstrării identităţii minorităţilor, se disting: asimilarea, integrarea şi coabitarea [10].

Într-o altă lucrare, „Carta Europeană a limbilor regionale sau minoritare în România. Între norme şi practici" [11], cercetătoarea M. Căluşer se expune asupra aspectelor teoretice şi practice ale utilizării limbilor minoritare în învăţământ, în sfera serviciilor publice şi mass-media. Evidenţiem faptul că studiul este axat doar pe aplicarea Cărţii Europene ca mijloc de protecţie a drepturilor minorităţilor şi conservarea patrimoniului lingvistic. Constatăm că în Republica Moldova, subiectul aplicării Cărţii Europene rămâne slab studiat.

În literatura, editată în Federaţia Rusă, dimensiunea juridică a integrării minorităţilor entice este reflectată în lucrările savanţilor I. Blişenco, S. Iuriev, L. Andricenco, K. Zaica. Obiectul cercetării ştiinţifice cuprinde: respectarea drepturilor minorităţilor etnice prin prisma drepturilor omului; sistemul de protecţie a drepturilor minorităţilor etnice la nivel internaţional şi national; statutul juridic al minorităţilor entice; integrarea socială a minorităţilor entice; mecanismele normative de integrare. În monografia „Protecţia drepturilor minorităţilor în dreptul internaţional şi national" („Защита прав меньшинств по международному и внутригосударственному праву"), A. Abaşidze examinează problemele juridice ale protecţiei minorităţilor la nivelul Federaţiei Ruse şi cel international, evaluând rolul organizaţiilor internaţionale în domeniul protecţiei minorităţilor: ONU, OSCE şi Consiliul Europei [1]. Savantul S. Iuriev, în monografia „Statutul juridic al minorităţilor naţionale (aspecte teoretico-juridice) („Правовой статус национальных меньшинств (теоретико-правовые аспекты)", realizează o analiză complexă a minorităţilor etnice la etapa actuală din perspectiva dihotomiei între „minoritate – majoritate" [21]. Această abordare este importantă, deoarece pune în evidenţă valoarea studierii interacţiunii dintre majoritatea etnică şi minorităţi ca parte a politicii de integrare.

ethnic democracy, multinational democracy, multiethnic democracy, liberal democracy, and consociational democracy. Based on the impact of state policies on maintaining minority identities, the study distinguishes three outcomes: assimilation, integration, and coexistence [10].

In the study "The European Charter for Regional or Minority Languages in Romania: Between Norms and Practices" [11], researcher M. Căluşer examines both the theoretical and practical aspects of using minority languages in education, public services, and media. The study focuses exclusively on the application of the European Charter as a tool for protecting minority rights and preserving linguistic heritage. Notably, in the Republic of Moldova, the application of the European Charter remains under-researched.

In Russian literature, the legal dimension of ethnic minority integration is explored in works by scholars such as I. Blişenco, S. Iuriev, L. Andricenco, and K. Zaica. Their research addresses various aspects, including the protection of ethnic minority rights within the framework of human rights, international and national systems for minority rights protection, the legal status of ethnic minorities, and social integration mechanisms. A. Abaşidze's monograph, "Protection of Minority Rights in International and National Law" (Защита прав меньшинств по международному и внутригосударственному праву) [1], investigates legal issues surrounding minority protection in Russia and at the international level. It also evaluates the role of international organizations such as the UN, OSCE, and the Council of Europe in this area. Similarly, S. Iuriev's monograph, "The Legal Status of National Minorities: Theoretical and Legal Aspects" ("Правовой статус национальных меньшинств: теоретико-правовые аспекты") [21], provides a comprehensive analysis of ethnic minorities from the perspective of the "minority–majority" dichotomy. This approach is significant as it highlights the importance of studying interactions between ethnic majorities and minorities as part of integration policies.

Several researchers have highlighted the legal and institutional differences in integrating foreign nationals and ethnic minorities. K.

Mai mulţi cercetători au elucidat diferenţa la nivel juridic şi instituţional a procesului de integrare a cetăţenilor străini şi a minorităţilor etnice. Autoarea K. Zaica analizează abordarea minorităţilor etno-culturale în democraţiile liberale occidentale ca urmare a creşterii fluxului de imigranţi (Canada, Franţa, Germania, Marea Britanie şi S.U.A) [37]. Savantul conchide că politica de integrare aplicată cetăţenilor străini nu poate fi pusă pe picior de egalitate cu cea referitoare la minorităţile etnice.

Este relevant şi studiul cercetătoarei L. Andreicenco, rezultatele căruia au fost expuse în articolul: „Mecanisme legale de adaptare şi integrare a imigranţilor în Federaţia Rusă" [3], Autoarea a sistematizat informaţii despre starea actuală a legislaţiei ruseşti şi mecanismele legale ce asigură adaptarea şi integrarea imigranţilor în Federaţia Rusă. Cercetătoarea determină problemele reglementării juridice a proceselor de adaptare şi integrare a imigranţilor, fapt care permite elucidarea unei diferenţe evidente privind cerinţele înaintate de stat faţă de persoanele care nu deţin cetăţenia statului de referinţă.

Integrarea socială a minorităţilor etnice din Republica Moldova

Studiul introductiv în abordarea teoretică a dimensiunii juridice a integrării sociale a minorităţilor etnice în statul democratic contemporan [36] ne serveşte în calitate de ghid în analiza diverselor aspecte ale obiectului de studiu. Republica Moldova este un stat multinaţional. Potrivit recensământului din 2014, populaţia majoritară o constituie moldovenii (75,1% din populaţie), celelalte comunităţi entice, minoritare, constituie circa 25% din totalul populaţiei. Regiunile cu o diversitate etnică sporită sunt nordul (ucraineni, ruşi, ţigani), sud-estul (găgăuzi şi bulgari) şi estul ţării (ruşi, ucraineni, etc) [33]. În literatura de specialitate, noţiunea *moldoveni* este aplicată cu mai multe sensuri, în funcţie de sursa citată: drept internaţional, conform căreia « *moldovenii* » sunt toţi cetăţenii Republicii Moldova, indiferent de etnia lor; dreptul României, după care « *moldovenii* » sunt o parte din poporul român (definit prin vorbirea limbii daco-romane), anume partea originară din teritoriile fostului Principat al Moldovei, pe ambele maluri ale Prutului; dreptul din Uniunea Republicilor

Zaica examines the treatment of ethno-cultural minorities in liberal democracies, particularly in response to increased immigration flows in countries like Canada, France, Germany, the United Kingdom, and the United States [37]. The author concludes that integration policies for foreign nationals cannot be equated with those applied to ethnic minorities.

L. Andreicenco's study, presented in the article "Legal Mechanisms for the Adaptation and Integration of Immigrants in the Russian Federation" [3], systematizes information on the current state of Russian legislation and legal mechanisms for immigrant adaptation and integration. The researcher identifies key challenges in the legal regulation of adaptation and integration processes, emphasizing the significant differences in state requirements for individuals who are not citizens of the host country.

Social Integration of Ethnic Minorities in the Republic of Moldova

The introductory study on the theoretical approach to the legal dimension of the social integration of ethnic minorities in contemporary democratic states [36] serves as a guide for analyzing various aspects of the study's object. The Republic of Moldova is a multinational state. According to the 2014 census, the majority of the population is made up of Moldovans (75.1% of the population), while other ethnic minority communities constitute about 25% of the total population. The regions with greater ethnic diversity are the north (Ukrainians, Russians, Roma), the southeast (Gagauz and Bulgarians), and the east of the country (Russians, Ukrainians, etc.) [33]. In specialized literature, the term "Moldovans" is used with different meanings depending on the source cited: international law, which defines "Moldovans" as all citizens of the Republic of Moldova, regardless of their ethnicity; Romanian law, where "Moldovans" are a part of the Romanian people (defined by speaking the Daco-Romanian language), specifically the population originating from the territories of the former Principality of Moldova on both sides of the Prut River; and the law of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR), now a non-existent state. According to this source, "Moldovans" are speakers of

Sovietice Socialiste (URSS), la moment stat inexistent. Conform acestei surse « *moldovenii* » sunt vorbitorii limbii daco-române cetăţeni ai acestor state, ei constituind o « etnie diferită de români », inclusiv de românii din Moldova românească [25].

În Republica Moldova tematica ce vizează minorităţile etnice a fost mereu în atenţia mediului academic juridic. Reperele teoretice au vizat delimitările conceptuale privind minoritatea etnică, evaluarea cadrului juridic referitor la minorităţile etnice, respectarea drepturilor minorităţilor etnice, studierea elementelor constitutive ale statului contemporan, evoluţia constituţionalismului în Republica Moldova. Din numeroasele lucrări ştiinţifice ne propunem să valorificăm/ să actualizăm contribuţia cercetătorilor Teodor Cârnaţ, Alexandru Arseni, Victor Popa, Gheorghe Costache, Gheorghe Avornic, Boris Negru, Ion Guceac.

În contextul ştiinţei dreptului constituţional, Teodor Cârnaţ, în lucrarea „Drept constituţional", abordând problematica minorităţilor etnice din Republica Moldova, evidenţiază sistemul de garanţii constituţionale. Este analizată respectarea dreptului la identitate a minorităţilor şi anume: consacrarea egalităţii cetăţenilor fără nici o discriminare bazată pe proveniența etnică, religioasă, limbă, în faţa legii şi a autorităţilor publice; recunoaşterea dreptului la păstrarea limbilor vorbite pe teritoriul ţării; garantarea dreptului la asociere, inclusiv în partide politice, fără nici un fel de restricţii referitoare la apartenenţa etnică; obligativitatea de a interpreta şi de a aplica prevederile constituţionale referitoare la drepturile şi libertăţile cetăţeanului în concordanţă cu Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, cu pactele şi celelalte tratate la care Republica Moldova este parte [12]. Pe de altă parte, autorul evidenţiază interdependenţa dintre drepturile şi obligaţiile minorităţilor etnice, subliniind că persoanele care fac parte din minorităţi trebuie să respecte integritatea teritorială, independenţa şi suveranitatea statelor în a căror jurisdicţie se află şi să nu se angajeze în acţiuni de natură ce pot periclita aceste valori [12].

Cu referire la Republica Moldova, autorul precizează că pe teritoriul ţării locuiesc reprezentanţii mai multor etnii, iar statul urmează să elaboreze şi să promoveze politica de reglementare a relaţiilor interetnice [12].

the Daco-Romanian language, citizens of these states, constituting an "ethnicity different from Romanians," including Romanians from Romanian Moldova [25].

In the Republic of Moldova, the topic of ethnic minorities has always been a focus of the academic legal community. The theoretical frameworks have addressed conceptual delimitations regarding ethnic minorities, the evaluation of the legal framework concerning ethnic minorities, the protection of minority rights, the study of the constitutive elements of the contemporary state, and the evolution of constitutionalism in the Republic of Moldova. From numerous scientific works, we aim to highlight and update the contributions of researchers such as: Teodor Cârnaţ, Alexandru Arseni, Victor Popa, Gheorghe Costache, Gheorghe Avornic, Boris Negru, and Ion Guceac.

In the context of constitutional law, Teodor Cârnaţ, in his work "Constitutional Law", addresses the issue of ethnic minorities in the Republic of Moldova and highlights the system of constitutional guarantees. He analyzes the observance of the right to identity for minorities, namely: the establishment of equality for citizens without any discrimination based on ethnic origin, religion, language, before the law and public authorities; the recognition of the right to preserve languages spoken on the country's territory; the guarantee of the right to associate, including in political parties, without any restrictions based on ethnic affiliation; the obligation to interpret and apply constitutional provisions concerning citizens' rights and freedoms in accordance with the Universal Declaration of Human Rights, as well as the pacts and other treaties to which the Republic of Moldova is a party [12]. On the other hand, the author emphasizes the interdependence between the rights and obligations of ethnic minorities, stressing that individuals belonging to minorities must respect the territorial integrity, independence, and sovereignty of the states under whose jurisdiction they fall and must not engage in actions that could jeopardize these values [12].

Regarding the Republic of Moldova, the author notes that the country is home to representatives of several ethnic groups, and the state must develop and promote a policy to

Lucrarea conţine un set de postulate care ajută la elucidarea temei abordate în acest articol, şi anume: necesitatea respectării drepturilor omului în calitate de fundament al procesului de integrare socială a minorităţilor etnice, importanţa respectării obligaţiilor cetăţeneşti faţă de stat, atât din partea majorităţii, cât şi a minorităţilor, şi imperativul existenţei unei politici de stat în domeniu.

În monografia „*Non-discriminarea* în *condiţiile constituţionalismului contemporan din Republica Moldova*", îndeosebi în capitolul „*Eliminarea discriminării faţă de minorităţi (etnice, lingvistice, religioase*)", Teodor Cârnaţ constată că, potrivit opiniei generale, inclusiv a experţilor internaţionali, baza legislativă în Republica Moldova cu privire la minorităţile etnice are un caracter democratic şi nu contravine standardelor europene. Cu toate acestea, în practică, principiile legislative nu-şi găsesc reflectarea cuvenită în actele normative, în programele guvernamentale şi, ca urmare, se realizează cu deficienţe, neasigurând rezultatele scontate [13].

Considerăm importantă constatarea potrivit căreia partea de implementare a legislaţiei reprezintă una din provocări în acest domeniu. Alexandru Arseni, în lucrarea „Drept constituţional şi instituţii politice: Tratat", evidenţiază ideea de *stat national,* care nu exclude existenţa pe teritoriul acestuia a unor minorităţi entice. Considerăm acest deziderat relevant, deoarece subliniază faptul că în contextul unui stat naţional obligaţia acestuia este de a proteja drepturile minorităţilor este neschimbată. Autorul subliniază: „Ignorarea minorităţilor naţionale poate avea consecinţe extrem de păgubitoare" [4]. Acestă teză reprezintă un argument valoros pentru eficienţa politicii de integrare a minorităţilor etnice, înzestrată cu caracter de prevenire a tensiunilor interetnice.

O lucrare valoroasă la problematica cercetării, elaborată de Alexandru Arseni şi Constantin Olteanu, intitulată „Egalitatea şi universalitatea drepturilor fundamentale ale omului – principii edificatoare ale statului de drept şi democratic", prezintă o clasificare a drepturilor omului în baza conţinutului obligaţiei de respectare şi garantare care revine statelor. Drepturile minorităţilor etnice sunt considera-

regulate interethnic relations [12]. The work contains a set of postulates that help elucidate the theme addressed in this article, namely: the necessity of respecting human rights as the foundation of the social integration process of ethnic minorities, the importance of respecting civic duties towards the state, both by the majority and the minorities, and the imperative for the existence of state policy in this domain.

In the monograph "Non-discrimination in the Context of Contemporary Constitutionalism in the Republic of Moldova", particularly in the chapter "Eliminating Discrimination Against Minorities (Ethnic, Linguistic, Religious)", Teodor Cârnaţ observes that, according to the general opinion, including international experts, the legislative framework in the Republic of Moldova concerning ethnic minorities is democratic in nature and does not contradict European standards. However, in practice, the legislative principles are not adequately reflected in normative acts, governmental programs, and as a result, their implementation is flawed, failing to achieve the expected outcomes [13].

We consider it important to note that the implementation phase of legislation represents one of the challenges in this field. Alexandru Arseni, in his work "Constitutional Law and Political Institutions: Treatise", highlights the idea of the nation-state, which does not exclude the existence of ethnic minorities within its territory. We consider this objective relevant, as it underscores that in the context of a nation-state, its obligation to protect the rights of minorities remains unchanged. The author emphasizes: "Ignoring national minorities can have extremely detrimental consequences" [4]. This thesis provides a valuable argument for the effectiveness of the policy of integrating ethnic minorities, equipped with a preventive character against interethnic tensions.

A valuable work on the research topic, written by Alexandru Arseni and Constantin Olteanu, entitled "Equality and Universality of Fundamental Human Rights – Foundational Principles of the Rule of Law and Democracy", presents a classification of human rights based on the content of the obligation to respect and guarantee them, which is incumbent upon states. Ethnic minority rights are considered to have a collective dimension [5]. The practi-

te ca fiind drepturi cu o dimensiune colectivă [5]. Valoarea aplicativă a acestui studiu rezidă în justificarea tezei despre primordialitatea drepturilor fundamentale ale omului.

Victor Popa, în lucrarea „Drept constituţional şi instituţii politice", relevă faptul că în statele contemporane, alături de grupul etnic majoritar, conviețuiesc și alte grupuri etnice, care în ansamblu constituie poporul. În contextul Republicii Moldova, Victor Popa menţionează că „poporul Republicii Moldova constituie etnia de bază, românii (moldovenii), cât şi ruşii, ucrainenii, beloruşii, bulgarii, găgăuzii şi alţii care locuiesc pe teritoriul statului şi au calitatea de cetăţean al republicii" [31]. Susținem aprecierea autorului care subliniază că minorităţile etnice sunt parte a poporului Republicii Moldova şi toate elementele constitutive ale statului se caracterizează prin unicitate, printr-o strânsă legătură politico-juridică cu profunde semnificaţii şi consecinţe [31].

Gheorghe Costache și Ion Guceac, în lucrarea „Fenomenul constituționalismului în evoluția Republicii Moldova spre statul de drept", arată că statul contemporan se caracterizează prin faptul că garantează 3 tipuri de drepturi ale subiecților: dreptul la independență de la puterea de stat, dreptul la participare în exercitarea puterii de stat, drepturile sociale, economice și culturale. Cercetătorii susțin că mai întâi au apărut drepturile la independenţă de la puterea de stat, care includ libertatea apartenenței religioase și a conștiinței, libertatea credinței, dreptul la libertatea individuală [14]. În opinia noastră, clasificarea este valoroasă prin faptul că evidențiază primordialitatea apariției drepturilor ce vizează identitatea persoanei ca un aspect fundamental de manifestare a libertății în raport cu instituțiile statului.

Gheorghe Avornic alături de alți autori, în lucrarea „Tratat de teoria generală a statului și dreptului" (Vol. I), redimensionează atributele statului: autoritățile publice, teritoriul, populația (cetățenia), suveranitatea, sistemul de impozitare, elaborarea și aplicarea dreptului. Savantul moldovean susține că fără populație, puterea statală asupra unei colectivități umane nu poate fi realizată [6]. De asemenea, se menționează că între stat și fiecare individ al colectivității statale se stabilesc anumite relații specifice, drepturi și obligații

cal value of this study lies in justifying the thesis about the primacy of fundamental human rights.

Victor Popa, in his work "Constitutional Law and Political Institutions", reveals that in contemporary states, alongside the majority ethnic group, there coexist other ethnic groups that, together, constitute the people. In the context of the Republic of Moldova, Victor Popa mentions that "the people of the Republic of Moldova consist of the core ethnicity, the Romanians (Moldovans), as well as the Russians, Ukrainians, Belarusians, Bulgarians, Gagauz, and others who live on the territory of the state and are citizens of the republic" [31]. We support the author's assessment, which emphasizes that ethnic minorities are part of the people of the Republic of Moldova and that all constitutive elements of the state are characterized by uniqueness, with a close political-legal connection that carries profound significance and consequences [31].

Gheorghe Costache and Ion Guceac, in their work "The Phenomenon of Constitutionalism in the Evolution of the Republic of Moldova Towards the Rule of Law", show that the contemporary state is characterized by guaranteeing three types of rights for its subjects: the right to independence from state power, the right to participate in the exercise of state power, and social, economic, and cultural rights. The researchers argue that the rights to independence from state power first emerged, including the freedom of religious affiliation and conscience, freedom of belief, and the right to individual liberty [14]. In our opinion, the classification is valuable because it highlights the primacy of rights concerning personal identity as a fundamental aspect of the manifestation of liberty in relation to state institutions.

Gheorghe Avornic, along with other authors, in the work "Treatise on the General Theory of State and Law" (Vol. I), redefines the attributes of the state: public authorities, territory, population (citizenship), sovereignty, the taxation system, and the formulation and application of law. The Moldovan scholar argues that without a population, state power over a human community cannot be realized [6]. It is also noted that between the state and each individual within the state's community,

reciproce cuprinse în statutul cetăţeanului fiecărui stat [6]. Considerăm importantă această constatare, deoarece se evidenţiază legătura dintre stat şi individ, bazată pe un schimb de angajamente – statul se angajează să protejeze drepturile individului, în timp ce persoana urmează să realizeze îndatoririle faţă de stat. Această interdependenţă este relevantă şi în sensul integrării sociale a minorităţilor etnice în Republica Moldova.

Boris Negru şi Alina Negru, în lucrarea „Teoria generală a dreptului şi statului", subliniază că naţiunea nu trebuie confundată cu naţionalitatea sau cu poporul. Naţionalitatea exprimă apartenenţa indivizilor la o anumită naţiune, în timp ce poporul desemnează masa indivizilor, indiferent de naţionalitatea lor, care constituie suportul demografic al statului [26]. Savanţii evidenţiază aspectul eterogen al poporului şi argumentează demersul de consolidare normativă şi instituţională a integrării minorităţilor entice în vederea asigurării unităţii poporului.

O lucrare despre consolidarea societăţii, intitulată „Problemele consolidării statalităţii Republicii Moldova", semnată de Boris Negru, evidenţiază dilema edificării unor principii de coeziune socială în lipsa unei experienţe de liberă afirmare politică, economică şi socială în Republica Moldova [27]. La acest nivel al investigaţiei procesului de integrare socială a minorităţilor etnice din Republica Moldova considerăm important de a realiza cercetări ştiinţifice care ar permite compensarea unor limite. Este relevantă şi clarificarea laconică a autorului privind populaţia statului prin care se afirmă că „cei care locuiesc pe un teritoriu delimitat de frontiere şi sunt supuşi aceleiaşi puteri pot avea faţă de acesta ori calitatea de cetăţean, de membru al statului respectiv, ori calitatea de strain (persoană având altă cetăţenie decât cea a statului în care locuieşte), ori pe cea de apatrid" [27].

O opinie valoroasă o reprezintă, în opinia noastră, lucrarea „Dezvoltarea constituţională a Republicii Moldova. 20 de ani de la adoptarea Constituţiei", semnată de Victor Puşcaş. Autorul evidenţiază premisele de dezvoltare a societăţii şi evidenţiază valorile sacre ale naţiunii: limba, alfabetul, istoria, asigurarea suveranităţii naţionale a poporului, proteja-

specific relationships are established, with reciprocal rights and obligations encompassed in the status of the citizen of each state [6]. We consider this observation important, as it highlights the relationship between the state and the individual, based on a mutual exchange of commitments—the state undertakes to protect the individual's rights, while the person is expected to fulfill duties towards the state. This interdependence is also relevant in the context of the social integration of ethnic minorities in the Republic of Moldova.

Boris Negru and Alina Negru, in the work "General Theory of Law and the State", emphasize that the nation should not be confused with nationality or people. Nationality expresses the affiliation of individuals to a specific nation, while the people refers to the mass of individuals, regardless of their nationality, who constitute the demographic support of the state [26]. The scholars highlight the heterogeneous aspect of the people and argue for the normative and institutional strengthening of the integration of ethnic minorities to ensure the unity of the people.

A work on strengthening society, entitled "The Problems of Strengthening the Statehood of the Republic of Moldova", signed by Boris Negru, addresses the dilemma of establishing principles of social cohesion in the absence of an experience of free political, economic, and social affirmation in the Republic of Moldova [27]. At this level of investigation into the process of social integration of ethnic minorities in the Republic of Moldova, we believe it is important to conduct scientific research that could compensate for certain limitations. The author's concise clarification regarding the population of the state is also relevant, stating that "those who live on a territory delimited by borders and are subject to the same power may either have the status of citizen, a member of the respective state, or the status of foreigner (a person with citizenship different from that of the state in which they live), or that of stateless" [27].

A valuable opinion, in our view, is represented by the work "The Constitutional Development of the Republic of Moldova: 20 Years since the Adoption of the Constitution" by Victor Puşcaş. The author highlights the premises

rea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului [29]. Este evidenţiat un concept practic despre aplicarea valorilor. Savantul subliniază că, în pofida unei Constituţii progresiste, realitatea constituţională în Republica Moldova este deplorabilă. Aplicarea practică a prevederilor constituţionale vine în contradicţie cu acele valori proclamate în documentul fundamental [32]. Savantul evidenţiază discrepanţa care există între reglementările ce se regăsesc în cadrul normativ şi aplicarea acestora în practică. Susţinem tezele dlui Victor Puşcaş despre exigenţele statului de drept, drepturile omului, libertăţile publice, exprimate expres în Constituţia Republicii Moldova, care, în mod obligatoriu, trebuie să fie receptate în masă de către subiecţii de drept, aşa încât cetăţeanul să poată percepe la propriu faptul că trăieşte într-o societate liberă în care primează valorile general-umane [32].

Pe dimensiunea aplicării reglementărilor internaţionale în procesul de integrare a minorităţilor etnice, prezintă interes lucrarea savanţilor Nicolae Osmochescu şi Vitalie Gămurari „Aplicarea principiului egalităţii suverane a statelor în practica ONU". Autorii vorbesc despre egalitatea de jure a statelor, fapt ce presupune că toate normele dreptului internaţional se aplică tuturor în egală măsură şi au aceeaşi forţă juridică obligatorie [28]. Considerăm că principiul egalităţii suverane a statelor în calitate de principiu fundamental al ONU are un rol important în aplicarea reglementărilor internaţionale pe dimensiunea respectării drepturilor omului. La acest subiect, este relevantă şi cercetarea „Aplicarea directă a reglementărilor internaţionale în materia drepturilor omului", semnată de savanţii Oleg Balan şi Diana Sârcu. Obiectul cercetării este: aplicabilitatea directă a instrumentelor internaţionale care consacră drepturi şi libertăţi fundamentale inerente fiinţei umane. Autorii susţin că aceste reglementări devin parte integrantă a sistemului de drept naţional, având efecte juridice directe şi nemijlocite asupra statelor semnatare [7].

O lucrare despre importanţa Curţii Constituţionale în asigurarea compatibilităţii între dreptul internaţional şi Constituţie, semnată de Aurel Băieşu, „Interacţiunea Constituţiei şi dreptului internaţional: soluţii

for the development of society and emphasizes the sacred values of the nation: language, alphabet, history, ensuring the national sovereignty of the people, and protecting fundamental human rights and freedoms [29]. A practical concept regarding the application of these values is presented. The scholar points out that despite having a progressive Constitution, the constitutional reality in the Republic of Moldova is deplorable. The practical application of constitutional provisions contradicts the values proclaimed in the fundamental document [32]. The scholar emphasizes the discrepancy between the regulations found in the normative framework and their practical implementation. We support Victor Puşcaş's theses on the requirements of the rule of law, human rights, and public freedoms, explicitly expressed in the Constitution of the Republic of Moldova, which must necessarily be accepted by legal subjects, so that citizens can truly perceive that they live in a free society where universal human values prevail [32].

Regarding the application of international regulations in the process of integrating ethnic minorities, the work of scholars Nicolae Osmochescu and Vitalie Gămurari "The Application of the Principle of Sovereign Equality of States in the Practice of the UN" is of interest. The authors discuss the de jure equality of states, which means that all international law norms apply equally to all states and have the same binding legal force [28]. We believe that the principle of sovereign equality of states, as a fundamental principle of the UN, plays an important role in the application of international regulations concerning the respect for human rights. In this regard, relevant is also the research "Direct Application of International Regulations in the Field of Human Rights" by scholars Oleg Balan and Diana Sârcu. The research addresses the direct applicability of international instruments that enshrine fundamental rights and freedoms inherent to the human being. The authors argue that these regulations become an integral part of the national legal system, having direct and immediate legal effects on the signatory states [7].

A work on the importance of the Constitutional Court in ensuring compatibility between international law and the Constitution,

din jurisprudenţa Curţii Constituţionale a Republicii Moldova", pune în evidenţă teza despre faptul că doctrina şi jurisprudenţa internaţională prevăd că, după exprimarea consinţământului faţă de un tratat, statul are obligaţia de a emite acte juridice, care să confere tratatului forţa obligatorie în ordinea juridică internă [8]. Relevanţa cercetării rezidă în faptul că Curţii Constituţionale i se oferă un rol important în clarificarea unor situaţii ce vizează prevederile legislaţiei naţionale sau chiar realităţi social-politice ale societăţii din Republica Moldova.

Pune în evidenţă importanţa edificării statului de drept în calitate de măsură indispensabilă pentru protecţia minorităţilor lucrarea „Edificarea statului de drept: cerinţă necesară de respectarea libertăţilor civile a minorităţilor naţionale", elaborată de Gheorghe Costachi şi Andrei Borşevschi. Lucrarea este relevantă prin argumentarea tezei despre importanţa asigurării şi respectării drepturilor minorităţilor în contextul componenţei polietnice a Republicii Moldova [15].

Integrarea socială a minorităţilor etnice – factor al stabilităţii şi prosperităţii societăţii moldoveneşti

În literatura autohtonă integrarea este apreciată ca un proces multidimensional, care se extinde dincolo de planul cultural şi atinge dimensiuni sociale şi politice. În sensul cel mai larg, integrarea implică unirea şi contopirea a două sau mai multe grupuri umane, menţinând în acelaşi timp poziţii egalitare din punct de vedere social - politic, conduce la construirea unei noi culturi, mai degrabă decât asimilarea forţată a unora de către alţii. Scopul integrării sociale este de a interpune diferite elemente să interacţioneze pentru a construi un complex armonic şi de nivel superior. Viorica Goraş-Postică & Bezede subliniază necesitatea de a combina şi asambla piesele, astfel încât rezultatul să depăşească suma părţilor sale. Sociologia clasică foloseşte termenul de „integrare", care pune la îndoială coeziunea societăţilor moderne, care sunt permanent ameninţate prin autonomie, deoarece distruge formele tradiţionale de solidaritate comunitară. Percepţia rămâne importantă în mijlocul chestiunii formării şi menţinerii colectivului, relaţiilor individului

authored by Aurel Băieşu: "Interaction of the Constitution and International Law: Solutions from the Jurisprudence of the Constitutional Court of the Republic of Moldova" emphasizes the thesis that international doctrine and jurisprudence provide that after expressing consent to a treaty, a state has the obligation to issue legal acts that grant the treaty binding force in the domestic legal order [8]. The relevance of the research lies in the fact that the Constitutional Court plays a key role in clarifying situations related to the provisions of national legislation or even social-political realities in the Republic of Moldova.

The importance of building the rule of law as an indispensable measure for the protection of minorities is highlighted in the work "Building the Rule of Law: A Necessary Requirement for the Protection of the Civil Liberties of National Minorities", authored by Gheorghe Costachi and Andrei Borşevschi. This work is relevant for arguing the thesis on the importance of ensuring and respecting the rights of minorities within the context of the ethnically diverse composition of the Republic of Moldova [15].

Social Integration of Ethnic Minorities – A Factor of Stability and Prosperity of Moldovan Society

In domestic literature, integration is appreciated as a multidimensional process that extends beyond the cultural realm, impacting social and political dimensions. In its broadest sense, integration involves the union and fusion of two or more human groups, while maintaining egalitarian positions in social-political terms, leading to the construction of a new culture rather than the forced assimilation of one group by another. The goal of social integration is to ensure that different elements interact to build a harmonious and superior complex. Viorica Goraş-Postică & Bezede emphasize the need to combine and assemble the pieces in such a way that the result exceeds the sum of its parts. Classical sociology uses the term integration, which questions the cohesion of modern societies, which are constantly threatened by autonomy, as it destroys traditional forms of community solidarity.

Perception remains important in the context of forming and maintaining the col-

şi ale noastre, ajustarea regulilor sociale între ele, caracteristicile culturale coerenţa rolurilor, normelor şi instituţiilor. Abordarea aminteşte despre ideea de cooperare - acord în compoziţia socială organizată.

În acest context, amintim că şi Talcott Parsons (1902-1979) aprecia integrarea ca pe o baza clară a evoluţiei armonioase a societăţii civile. Claude Corbo (1992) oferă câteva sugestii în acest sens: „integrarea este un mecanism prin care societatea, îmbogăţită de donaţii noi, îşi menţine identitatea asociind noi participanţi cu ce anume îl compune. Integrarea previne deplasarea nucleului minim comun fără de care o comunitate nu poate exista ca comunitate umană. Integrarea este un proces care permite societăţii să continue dezvoltarea sa în armonie şi să se protejeze de conflicte de nerezolvat" [29].

În societatea contemporană, inclusiv în cea moldovenească, integrarea socială a grupurilor etnice minoritare este o temă mult discutată atât în context intern, cât şi extern cu referire la integrarea minorităţilor imigranţilor, refugiaţilor. Din această perspectivă, asimilarea modelelor de integrare socială, economică are o semnificaţie majoră pentru implementarea lor în practica socială. Vom actualize cele patru modele clasice: de asimilare, de sinergie, de marginalizare. Modelul de asimilare prezintă un proces în care migranţii, grupurile minoritare adoptă valorile culturale dominante în timp ce îşi abandonează cultura (Bar-Yosef, Castles). Spre deosebire de modelul de asimilare, modelul de sinergie reflectă un proces opus, în care identitatea culturală iniţială a migranţilor este păstrată fără adoptarea modelelor culturale dominante în ţările absorbante. Modelul de marginalizare îi lasă pe migranţi la marginea societăţii. Ei nu adoptă cultura vizată şi renunţă la afilierea la cultura lor originală [34].

Un model la jumătatea distanţei dintre asimilare şi sinergie este modelul de integrare: reprezentanţii grupurilor minoritare, migranţii îşi păstrează valorile culturale originale, adaugând un nou strat de valori din cultura ţintă într-o serie de domenii de viaţă [35]. Acest model corespunde obiectivelor atât ale membrilor comunităţii, cât şi ale populaţiei veterane. Este important pentru consensul social ca toţi cetăţenii, membrii comunităţii să înţeleagă avantajele integrării sociale

lective, the relationships between individuals, adjusting social rules, cultural characteristics, and the coherence of roles, norms, and institutions. This approach recalls the idea of cooperation – an agreement in the organized social composition.

In this context, it is also worth mentioning that Talcott Parsons (1902-1979) regarded integration as the clear foundation of the harmonious evolution of civil society. Claude Corbo (1992) offers several suggestions in this regard: "Integration is a mechanism by which society, enriched by new donations, maintains its identity by associating new participants with what constitutes it. Integration prevents the displacement of the minimal common core without which a community cannot exist as a human community. Integration is a process that allows society to continue its development in harmony and protect itself from unresolved conflicts" [29].

In contemporary society, including in Moldova, the social integration of minority ethnic groups is a frequently discussed topic both internally and externally, with reference to the integration of immigrant and refugee minorities. From this perspective, adopting models of social and economic integration holds significant importance for their implementation in social practice. We will update the four classical models: assimilation, synergy, and marginalization. The assimilation model presents a process in which migrants and minority groups adopt the dominant cultural values while abandoning their own culture (Bar-Yosef, Castles). Unlike the assimilation model, the synergy model reflects an opposing process, where the initial cultural identity of migrants is preserved without adopting the dominant cultural models of the host countries. The marginalization model leaves migrants at the edge of society. They neither adopt the targeted culture nor retain affiliation with their original culture [34].

A model halfway between assimilation and synergy is the integration model: representatives of minority groups and migrants retain their original cultural values while adding a new layer of values from the target culture in various areas of life [35]. This model aligns with the objectives of both community members and the native population. It is important

atât a grupurilor minoritare locale, cât şi a nouveniţilor, imigranţilor. În ultimii patruzeci de ani, comunităţile veteran au acceptat o ideologie multiculturală, considerând modelul de integrare definit aici ca modelul dorit [35]. Modelul de integrare permite întregii comunităţi să beneficieze în mod diferenţial de adoptarea diverselor modele culturale ale societăţii ţintă. Există practici când migranţii oferă un model integrator: ei îşi păstrează cultura originală şi adoptă parţial culturi dominante, alegând în acelaşi timp componente culturale care contribuie la aclimatizarea lor în societatea ţintă şi respingând alte componente pe care le percep ca fiind mai puţin eficiente în acest scop. Prin urmare, cercetătorii au numit acest tip al integrării drept aculturaţie selectivă.

Sabatier & Berry [35] au descoperit acele definiţii originale ale integrării socio-comunitare, conform cărora asimilarea sau integrarea socio-comunitară şi demografică este un proces în care un grup minoritar, cum ar fi migranţii sau minorităţile, trece printr-un proces de modelare pe baza grupului dominant şi caută să adopte valorile, comportamentele şi credinţele altui grup. Potrivit Banks [9], se aşteaptă ca grupurile minoritare să se aclimatizeze la obiceiurile zilnice ale culturii dominante prin limbaj şi aspect, precum şi alţi factori socio-economici, cum ar fi absorbţia în comunitatea locală culturală şi de angajare. Feldman a adăugat că, adesea, migraţia pe scară largă duce la tulburări politice în societate şi la opoziţie sau repulsie faţă de migranţii cu o cultură străină. De asemenea, ca urmare a procesului de „integrare culturală", adesea dispar unele sau toate caracteristicile unice a noilor migranţi sau grupurilor minoritare. Acesta este mai ales cazul când instituţiile culturale guvernante iniţiază programe de asimilare a culturii conducătoare în populaţiile minoritare.

3. CONCLUZII

Republica Moldova este o societate polietnică, interreligioasă şi multiculturală, în care se regăsesc numeroase identităţi ale persoanelor ce aparţin minorităţilor. Este esenţial ca această diversitate inerentă sa fie valorificată ca un atu important al ţării. Cu toate că în mare parte relaţiile interetnice şi interconfesionale paşnice prevalează şi există un cadru legislativ

for social consensus that all citizens, members of the community, understand the advantages of social integration for both local minority groups and newcomers, immigrants. Over the last forty years, veteran communities have embraced a multicultural ideology, considering the integration model defined here as the desired model [35]. The integration model allows the entire community to benefit differentially from the adoption of various cultural models of the target society. There are instances where migrants offer an integrative model: they preserve their original culture and partially adopt dominant cultures, while simultaneously selecting cultural components that aid their acclimatization to the target society, rejecting other components they perceive as less effective for this purpose. Therefore, researchers have called this type of integration selective acculturation.

Sabatier & Berry [35] discovered those original definitions of socio-community integration according to which assimilation or socio-community and demographic integration is a process in which a minority group, such as migrants or minorities, undergoes a molding process based on the dominant group and seeks to adopt the values, behaviors, and beliefs of another group. According to Banks [9], minority groups are expected to acclimatize to the daily customs of the dominant culture through language and appearance, as well as other socio-economic factors, such as absorption into the local cultural and employment community. Feldman added that large-scale migration often leads to political upheavals in society and to opposition or repulsion toward migrants with a foreign culture. Additionally, as a result of the "cultural integration" process, some or all of the unique characteristics of new migrants or minority groups often disappear. This is especially the case when governing cultural institutions initiate programs of assimilation of the dominant culture into minority populations.

3. CONCLUSIONS

The Republic of Moldova is a polyethnic, inter-religious, and multicultural society where numerous identities of individuals belonging to minorities can be found. It is essential that this inherent diversity be leveraged as an important asset of the country. Although, for the most part,

care să conducă, în general, la protecţia drepturilor minorităţilor, există o profundă divizare de-a lungul liniilor etnice, lingvistice şi a altor linii comune, care, fiind dublată de instabilitatea politică şi financiară, precum şi de politizarea utilizării limbilor, a dus la tensiuni sporite în ultimii ani ce ar putea ameninţa coexistenţa paşnică în cazul în care acestea nu sunt rezolvate în mod corespunzător.

Analiza experienţei Republicii Moldova ne oferă mai multe exemple în susţinerea tezei: conflictele interetnice au un caracter distructiv, pun în pericol existenţa statului, a tuturor cetăţenilor, indiferent de apartenenţa lor etnică. Autorităţile de stat responsabile de administraţia publică sunt chemate să răspundă nevoilor cetăţenilor. În acest scop, fiecare politică socială, politică publică axată pe integrarea socială a minorităţilor etnice devine în ultimii ani un criteriu al performanţei. Diminuarea influenţelor conflictelor interetnice, transformarea grupurilor minoritare în actori activ ai procesului social este posibilă doar prin politici publice, programe de politici sociale, orientate către integrarea socială a reprezentanţilor tuturor grupurilor minoritare dintr-un stat democratic. Respectarea drepturilor minorităţilor nu este doar un mijloc esenţial pentru a preveni tensiunile emergente, ci constituie şi un element instrumental al unei bune guvernări. Republica Moldova a depus eforturi importante în crearea unui cadru legislativ şi instituţional pentru protejarea şi promovarea drepturilor minorităţilor etnice. Aceste eforturi trebuie să fie completate cu acţiuni specifice şi strategice pentru o punere în aplicare eficientă. Este vorba despre: fortificarea atenţiei instituţiilor la problemele minorităţilor, comunicarea şi consultarea permanentă a grupurilor minoritare şi promovarea diversităţii.

Educaţia rămâne a fi domeniul de interes, evidenţiat de reprezentanţii şi liderii minorităţilor etnoculturale din Republica Moldova. Educaţia, prin potenţialul său enorm de influenţă şi construcţie, trebuie să devină pilonul de bază în consolidarea statului, în fortificarea coeziunii societăţii moldoveneşti.

peaceful inter-ethnic and inter-faith relations prevail and there is a legislative framework aimed at protecting minority rights, there exists a profound division along ethnic, linguistic, and other common lines, which, coupled with political and financial instability, as well as the politicization of language use, has led to increased tensions in recent years that could threaten peaceful coexistence if not properly addressed.

An analysis of the Republic of Moldova's experience offers several examples in support of the thesis: inter-ethnic conflicts have a destructive nature, endangering the existence of the state and all of its citizens, regardless of their ethnic affiliation. The state authorities responsible for public administration are called upon to respond to the needs of the citizens. In this regard, every social policy and public policy aimed at the social integration of ethnic minorities has become a performance criterion in recent years. Reducing the impact of inter-ethnic conflicts and transforming minority groups into active actors of the social process is only possible through public policies and social programs oriented toward the social integration of all minority groups in a democratic state. Respecting minority rights is not only an essential means of preventing emerging tensions but also constitutes an instrumental element of good governance.

The Republic of Moldova has made significant efforts to create a legislative and institutional framework for the protection and promotion of ethnic minority rights. These efforts need to be complemented by specific and strategic actions for effective implementation. These include: strengthening institutional attention to minority issues, continuous communication and consultation with minority groups, and promoting diversity.

Education remains a key area of interest, highlighted by the representatives and leaders of the ethno-cultural minorities in the Republic of Moldova. Education, through its enormous potential for influence and construction, must become the cornerstone in consolidating the state and strengthening the cohesion of Moldovan society.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. ABAŞIDZE, A. Protecţia drepturilor minorităţilor în dreptul internaţional şi naţional (Защита прав меньшинств по международному и внутригосударственному праву). Moscova: Editura Universităţii din Moscova, 2018.
2. AGARIN, T., & BROSIG, M. (Eds.). Minority Integration in Central Eastern Europe between Ethnic Diversity and Equality. Rodopi, Amsterdam, 2009.
3. ANDREICENCO, L. Mecanisme legale de adaptare şi integrare a imigranţilor în Federaţia Rusă. Revista de Drept Internaţional, vol. 25, nr. 2, 2021, pp. 45-60.
4. ARSENI, A. Drept constituţional şi instituţii politice: Tratat. Chişinău: Editura „Ştiinţa", 2019.
5. ARSENI, A. şi OLTEANU C. Egalitatea şi universalitatea drepturilor fundamentale ale omului – principii edificatoare ale statului de drept şi democratic. Chişinău: Editura Universităţii de Stat, 2021.
6. AVORNIC, Gh. et al. Tratat de teoria generală a statului şi dreptului (Vol. I). Chişinău: Editura Universităţii de Stat, 2018.
7. BALAN, O. şi SÂRCU, D. Aplicarea directă a reglementărilor internaţionale în materia drepturilor omului. Chişinău: Editura Universităţii de Stat, 2020.
8. BÂEŞU, A. Interacţiunea Constituţiei şi dreptului internaţional: soluţii din jurisprudenţa Curţii Constituţionale a Republicii Moldova. Chişinău: Editura Universităţii de Stat, 2018.
9. BANKS, J. A. Multicultural education: Goals, possibilities and challenges. In C. F. Diaz (Ed.). Multicultural education in the 21st century, Pp. 11–22. New York, NY: AddisonWesley. New York, NY: Addison-Wesley.
10. CĂLUŞER, M. Regimul drepturilor minorităţilor în Europa Centrală şi de Est. Iaşi: Editura „Polirom", 2020.
11. CĂLUŞER, M. Carta Europeană a limbilor regionale sau minoritare în România. Între norme şi practici. Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti, 2021.
12. CÂRNAŢ, T. Drept constituţional. Chişinău: Editura „Universul", 2021.
13. CÂRNAŢ, T. Non-discriminarea în condiţiile constituţionalismului contemporan din Republica Moldova. Chişinău: Editura „Universul", 2022.
14. COSTACHE, Gh. şi GUCEAC, I. Fenomenul constituţionalismului în evoluţia Republicii Moldova spre statul de drept. Chişinău: Editura Universităţii de Stat, 2019.
15. COSTACHE, Gh. şi BORŞEVSCHI, A. Edificarea statului de drept: cerinţă necesară de respectare a libertăţilor civile a minorităţilor naţionale. Chişinău: Editura Academiei de Ştiinţe a Moldovei, 2020
16. DIACONU, I. Minorităţile în dreptul internaţional contemporan. Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti, 2016.
17. DIACONU, I. Minorităţi: Statut. Perspective. Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti, 2017.
18. FARCAŞ, S. Forme de participare politică a minorităţilor naţionale în contextul Uniunii Europene. Bucureşti: Editura Universitară, 2015.
19. JURA, C. Drepturile minorităţilor naţionale. Bucureşti: Editura Universitară, 2015.
20. IVAN, A. Integrarea minorităţilor naţionale şi etnice din Europa Centrală în UE: logici şi condiţionări. Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti, 2018.
21. IURIEV, S. Statutul juridic al minorităţilor naţionale: aspecte teoretico-juridice (Правовой статус национальных меньшинств: теоретико-правовые аспекты). Moscova: Editura Academiei de Ştiinţe a Federaţiei Ruse, 2019.
22. LIGENZOWSKA, J. & PIECUCH, J. Integrarea minorităţilor naţionale în ţările baltice. Revista de Studii Europene, vol. 46, 2020.
23. MODOOD, T. Multiculturalism and Integration: Struggling with Confusions. Polity Press, Cambridge, 2013.
24. MEDDA-WINDISCHER, R. Integration of New and Old Minorities in Europe: Different or Similar Policies and Indicators? Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2009.
25. Moldovenii şi Definirea Identităţii Naţionale: O Analiză Comparativă. Chişinău:

Editura Academiei de Ştiinţe, 2022.
26. NEGRU, B. şi NEGRU, A. Teoria generală a dreptului şi statului. Chişinău: Editura Universităţii de Stat, 2019.
27. NEGRU, B. Problemele consolidării statalităţii Republicii Moldova. Chişinău: Editura Universităţii de Stat, 2020.
28. OSMOCHESCU, N. şi GĂMURARI, V. Aplicarea principiului egalităţii suverane a statelor în practica ONU. Chişinău: Editura Academiei de Ştiinţe a Moldovei, 2019.
29. PARSONS, T. The Social System. Glencoe, IL: Free Press, 1951.
30. PASHBY, K., DA COSTA, M., STEIN, M., & ANDREOTTI, V. Meta-review of typologies of global citizenship education. Comparative Education, vol 6 (2), 2020. Pp. 144-164. Print ISSN: 0305-0068 Online ISSN: 1360-0486.
31. POPA, V. Drept constituţional şi instituţii politice. Chişinău: Editura „Arc", 2020.
32. PUŞCAŞ, V. Dezvoltarea constituţională a Republicii Moldova. 20 de ani de la adoptarea Constituţiei. Chişinău: Editura Universităţii de Stat, 2014.
33. Recensământul Populaţiei din Republica Moldova (2014). Biroul Naţional de Statistică al Republicii Moldova. Chişinău, 2015.
34. SALAT, L. Politici de integrare a minorităţilor naţionale din România. Aspecte legale şi instituţionale într-o perspectivă comparată. Bucureşti: Editura Universitară, 2019.
35. SABATIER, C., BERRY, J.W. The role of family acculturation, parental style, and perceived discrimination in the adaptation of second-generation immigrant youth in France and Canada. European Journal of Developmental Psychology, vol 5 (2), 2018. Pp. 159- 185. ISSN: 1740-5629.
36. Studiul Introducător în Abordarea Teoretică a Dimensiunii Juridice a Integrării Sociale a Minorităţilor Entice în Statul Democratic Contemporan. Institutul de Studii Politice, Chişinău, 2023.
37. ZAICA, K. Abordări privind minorităţile în democraţiile liberale occidentale. Sankt-Petersburg: Editura Ştiinţifică, 2020.

About the authors:

Ludmila ROŞCA,
Doctor Habilitated in Philosophy,
Principal Scientific Researcher,
Moldova State University,
ROR: https://ror.org/0475kvb92,
e-mail: ludmilarosca.com@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0339-7157

Cristina TULBU-FRUNZE,
PhD student,
Moldova State University,
ROR: https://ror.org/0475kvb92,
e-mail: tulbucristins@gmail.com

Despre autori:

Ludmila ROŞCA,
doctor habilitat în filosofie,
cercetător ştiinţific principal,
Universitatea de Stat din Moldova,
ROR: https://ror.org/0475kvb92,
e-mail: ludmilarosca.com@gmail.com ,
ORCID ID: 0000-0003-0339-7157

Cristina TULBU-FRUNZE,
doctorandă,
Universitatea de Stat din Moldova,
ROR: https://ror.org/0475kvb92,
e-mail: tulbucristins@gmail.com

Anale Ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova
Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

CZU 342.7(478) DOI 10.5281/zenodo.14842373

REFLECȚII CU REFERIRE LA CADRUL DE INVESTIGARE A INFRACȚIUNILOR PRIVIND REGIMUL ARMELOR ȘI MUNIȚIILOR

Valeriu CUȘNIR,
doctor habilitat în drept, profesor universitar

Constantin NEMȚANU,
doctorand

Siguranța publică reprezintă unul dintre pilonii fundamentali ai oricărui stat de drept, iar regimul armelor și munițiilor constituie un domeniu strategic pentru prevenirea și combaterea fenomenului infracțional. Deținerea, utilizarea și comercializarea armelor necesită un control riguros, având în vedere potențialul ridicat de pericol pe care îl prezintă atunci când sunt folosite în mod necorespunzător sau ilegal. În acest context, investigarea infracțiunilor legate de arme și muniții devine un proces complex, care necesită atât un cadru juridic bine definit, cât și proceduri investigative adaptate noilor forme de criminalitate.

Cuvinte-cheie: Trafic ilicit de arme, cooperare internațională, investigații, regimul armelor, tranzacții ilegale, analiză comparativă.

REFLECTIONS ON THE FRAMEWORK FOR THE INVESTIGATION OF CRIMES REGARDING ARMS AND AMMUNITION REGIME

Valeriu CUȘNIR,
PhD Habilitated, university professor

Constantin NEMȚANU,
PhD student

Public safety is one of the fundamental pillars of any rule of law, and the arms and ammunition regime is a strategic area for preventing and combating the criminal phenomenon. The possession, use and trade of weapons requires rigorous control, given the high potential for danger they present when used improperly or illegally. In this context, the investigation of crimes related to weapons and ammunition becomes a complex process, which requires both a well-defined legal framework and investigative procedures adapted to new forms of crime.

Keywords: Illicit arms trafficking, international cooperation, investigations, arms regime, illegal transactions, comparative analysis

1. INTRODUCERE.

În România şi Republica Moldova, regimul armelor şi muniţiilor este reglementat prin acte normative clare, însă aplicarea acestora în practică ridică o serie de provocări. În România, Legea nr. 295/2004 privind regimul armelor şi al muniţiilor, completată de dispoziţiile Codului Penal, oferă cadrul legal pentru clasificarea şi sancţionarea infracţiunilor. În Republica Moldova, Legea nr. 130/2012 privind regimul armelor stabileşte reguli similare, însă diferenţele legislative şi instituţionale între cele două state evidenţiază nevoia unei analize comparative.

Pe lângă reglementările naţionale, fenomenul criminalităţii transfrontaliere, inclusiv traficul internaţional de arme, impune o abordare de colaborare între state. Reţelele organizate de trafic sau utilizarea „dark web"-ului pentru tranzacţiile ilegale complică şi mai mult

1. INTRODUCTION.

In Romania and the Republic of Moldova, the weapons and ammunition regime is regulated by clear normative acts, but their application in practice raises a series of challenges. In Romania, Law no. 295/2004 on the arms and ammunition regime, supplemented by the provisions of the Criminal Code, provides the legal framework for the classification and sanctioning of crimes. In the Republic of Moldova, Law no. 130/2012 regarding the arms regime, establishes similar rules, but the legislative and institutional differences between the two states highlight the need for a comparative analysis.

In addition to national regulations, the phenomenon of cross-border crime, including international arms trafficking, requires a collaborative approach between states. Organized traffic networks or the use of the "dark web" for illegal transactions further complicated in-

investigaţiile, necesitând metode moderne şi eficiente de anchetă.

Acest articol îşi propune să analizeze, dintr-o perspectivă juridică şi procedurală, infracţiunile privind regimul armelor şi muniţiilor. Vom explora cadrul normativ aplicabil în România şi Republica Moldova, procedurile investigative utilizate în acest tip de infracţiuni şi provocările întâlnite de organele de aplicare a legii. De asemenea, vom identifica soluţii pentru optimizarea legislaţiei şi a practicilor investigative, contribuind astfel la prevenirea şi combaterea acestui fenomen.

2. METODOLOGIE.

Abordarea cadrului de investigare a infracţiunilor privind regimul armelor şi muniţiilor a suscitat utilizarea unui cumul de metode de cercetare menite să dezvăluie esenţa, conţinutul şi alte caracteristici ale normativului procedural din perspectiva reacţiei sociale şi sporirii măsurilor de prevenire şi combatere. În acest sens cercetarea are la bază metodele generale de cercetare ştiinţifică: metoda dialectică, prin care s-a redat fenomenul infracţional privind regimul armelor şi muniţiilor ca proces în legătură şi condiţionare reciprocă cu alte fenomene infracţionale; metoda analitică, prin care s-a procedat la analiza, aprecierea şi caracterizarea unor norme şi dispoziţii procedurale în parte şi în ansamblu; metoda sistemică, prin care procesul de cercetare a cadrului legal de investigare a infracţiunilor privind regimul armelor şi muniţiilor a vizat specificul fenomenului în cauză, reglementarea normativă, precum şi alte aspecte; metoda comparativă, prin care s-a operat cercetarea prin comparaţie a reglementărilor procedurale privind investigarea acestui tip de infracţiuni din România şi Republica Moldova; metoda de sinteză, prin care cercetarea cadrului legal de investigare s-a efectuat prin trecerea de la particular la general, de la simplu la compus, ajungându-se la generalizare, inclusiv cu formulare de concluzii pentru optimizarea legislaţiei şi a practicilor investigative. Astfel s-a contribuit la prevenirea şi combaterea acestui fenomen. La realizarea cercetării s-au mai utilizat metodele logică, de inducţie şi deducţie ş.a.

3. REZULTATE ŞI DISCUŢII.

Specificul infracţiunilor privind re-

vestigations, requiring modern and effective investigative methods.

This article aims to analyze, from a legal and procedural perspective, the offenses relating to the arms and ammunition regime. We will explore the applicable regulatory framework in Romania and the Republic of Moldova, the investigative procedures used in this type of crime and the challenges faced by law enforcement agencies. We will also identify solutions to optimize legislation and investigative practices, thus contributing to the prevention and combating of this phenomenon.

2. METHODOLOGY.

The approach to the framework of the investigation of crimes related to the arms and ammunition regime has given rise to the use of several research methods designed to reveal the essence, content and other characteristics of the procedural norm from the perspective of social reaction and the enhancement of prevention and combat measures. In this sense, the research is based on the general methods of scientific research: the dialectical method, through which the criminal phenomenon regarding the arms and ammunition regime was rendered as a phenomenon in connection and mutual conditioning with other criminal phenomena; the analytical method, through which the analysis, assessment and characterization of procedural norms and provisions were carried out in part and as a whole; the systemic method, through which the research process of the legal framework for the investigation of crimes regarding the arms and ammunition regime targeted the specifics of the phenomenon in question, the normative regimentation, as well as other aspects; the comparative method, through which the comparative research of the procedural regulations regarding the investigation of this type of crime in Romania and the Republic of Moldova was carried out; the synthesis method, through which the research of the procedural rules was carried out moving from the particular to the general, from the simple to the compound, reaching the generalization, including formulated conclusions for the optimization of legislation and investigative practices, thus contributing to the prevention and combating of this phenomenon. The logical method, induction and deduction and others were also used in the research.

gimul armelor şi muniţiilor. Esenţial pentru infracţiunile privind regimul armelor şi muniţiilor este faptul că prin săvârşirea acestora se creează condiţii pentru înfăptuirea şi altor infracţiuni de o gravitate deosebită, fiind unul dintre indicatorii de bază ai creşterii criminalităţii armate. Unele infracţiuni sunt indisolubil legate de manipulările ilegale cu arme şi muniţii. Bunăoară, banditismul este o infracţiune care implică, necesarmente, prezenţa armei în cadrul bandei. Atare instrumente sunt folosite pe scară largă de către grupurile criminale organizate, precum şi de către organizaţiile criminale. Tradiţional, la săvârşirea infracţiunilor ce implică violenţă (şi nu doar) în calitate de mijloc special pentru atingerea rezultatului infracţional sunt folosite diverse tipuri de arme, printre care cel mai uzitat este arma de foc. Deloc întâmplător, aplicarea armei la săvârşirea infracţiunii constituie un semn circumstanţial agravant în cadrul mai multor articole din Partea Specială a Codului penal [4, p. 8].

Infracţiunile ce ţin de regimul armelor şi muniţiilor sunt reglementate la nivel naţional şi internaţional printr-o serie de norme legale menite să asigure controlul asupra deţinerii, fabricării, transportului şi utilizării acestora, având în vedere riscurile imense pe care le presupune o încălcare a acestui regim. Astfel, investigaţiile care vizează infracţiuni de acest tip sunt deosebit de sensibile, deoarece asemenea crime pun în pericol nu doar siguranţa publică, ci şi pot afecta securitatea naţională şi internaţională, în contextul în care armele şi muniţiile ilegale sunt utilizate în scopuri criminale, teroriste sau militare.

Investigarea infracţiunilor ce vizează regimul armelor şi muniţiilor reprezintă un domeniu deosebit de sensibil şi de complex, care presupune o serie de provocări legate nu doar de natura faptelor penale, ci şi de mijloacele şi tehnicile specifice utilizate pentru descoperirea acestora. În contextul actual, în care traficul ilegal de arme şi muniţii se desfăşoară, adesea, în cadrul unor reţele transnaţionale, acest tip de investigaţie necesită o abordare integrată, interdisciplinară şi internaţională, ce implică resurse speciale, cooperare între autorităţile naţionale şi organisme internaţionale, dar şi un respect strict pentru drepturile fundamentale ale persoanelor implicate.

Urmărirea penală în cauzele privind re-

3. RESULTS AND DISCUSSIONS.

The specifics of crimes regarding the arms and ammunition regime. It is essential for crimes related to the weapons and ammunition regime that, by committing them, conditions are created for the commission of other crimes of particular gravity, being one of the basic indicators of the increase in armed crime. Some crimes are inextricably linked to the illegal handling of arms and ammunition. Well, banditry is a crime that necessarily involves the presence of a weapon within the gang. Such tools are widely used by organized criminal groups as well as by criminal organizations. Traditionally, when committing crimes involving violence (and not only) as a special means to achieve the criminal result, various types of weapons are used, among which the most used is the firearm. Not by chance, the use of a weapon to commit a crime constitutes an aggravating circumstance in several articles of the Special Part of the Criminal Code [1, p. 8].

Crimes related to the weapons and ammunition regime are regulated at national and international level by a series of legal norms designed to ensure control over their possession, manufacture, transport and use, considering the immense risks that a violation of this regime entails. Thus, investigations into crimes of this type are particularly sensitive, as they not only endanger public safety, but may also affect national and international security, as illegal weapons and ammunition may be used for criminal, terrorist or military purposes.

The investigation of crimes related to the weapons and ammunition regime is a particularly sensitive and complex field, which involves a series of challenges related not only to the nature of the criminal acts, but also to the specific means and techniques used to discover them. In the current context, in which the illegal trafficking of arms and ammunition often takes place within transnational networks, this type of investigation requires an integrated, interdisciplinary and international approach, involving special resources, cooperation between national authorities and international bodies, but also a strict respect for the fundamental rights of the people involved.

The criminal prosecution in cases regarding the arms and ammunition regime is characterized by a series of particularities de-

gimul armelor şi muniţiilor se caracterizează printr-o serie de particularităţi ce derivă din complexitatea şi natura acestor infracţiuni. Activităţile de investigare a infracţiunilor menţionate nu se rezumă doar la colectarea de probe tradiţionale, cum ar fi declaraţiile martorilor sau a suspecţilor, ci şi includ tehnici specializate de investigaţie, având în vedere faptul că armele şi muniţiile sunt adesea parte din reţele organizate şi transnaţionale. Astfel, activităţile de urmărire penală în acest domeniu sunt un proces riguros şi minuţios, care presupune utilizarea unor tehnici speciale de investigare, dar şi o coordonare strânsă între diverse agenţii interne şi internaţionale [5, p. 87].

Un aspect specific pentru investigarea infracţiunilor de trafic de arme şi muniţii îl reprezintă folosirea unor metode de supraveghere şi cercetare specifice, cum ar fi interceptarea comunicaţiilor (atât telefonice, cât şi prin internet), utilizarea informatorilor şi a investigatorilor sub acoperire, precum şi proceduri complexe de percheziţionare şi ridicare a probelor. Aceste activităţi sunt esenţiale în cadrul investigaţiilor, deoarece infractorii care se ocupă cu traficul de arme şi muniţii au, de multe ori, un comportament conspirat, folosind reţele criptate de comunicare şi transporturi ascunse pentru a evita detectarea autorităţilor. Prin urmare, procurorii şi ofiţerii de poliţie sunt nevoiţi să aplice tehnici sofisticate şi să colaboreze strâns pentru a contracara aceste metode de evitare a justiţiei [6, p. 35].

Un alt element important în acest context este interacţiunea între autorităţile naţionale şi cele internaţionale. Infracţiunile legate de traficul de arme şi muniţii nu respectă graniţele naţionale, iar reţelele de crimă organizată ce se ocupă cu acest tip de trafic operează adesea pe teritoriul mai multor state. Astfel, în cazul unui trafic internaţional de arme şi muniţii, anchetatorii trebuie să coopereze cu instituţii internaţionale, cum ar fi INTERPOL şi EUROPOL, dar şi cu agenţii de aplicare a legii din alte state, pentru a identifica sursele, rutele de transport şi beneficiarii acestor infracţiuni. De asemenea, protecţia datelor şi drepturilor fundamentale ale persoanelor implicate în procesul penal trebuie să fie atent monitorizată, iar investigaţiile trebuie să respecte procedurile legale stabilite în fiecare jurisdicţie [7, p. 12].

În acest sens, activităţile de urmărire

riving from the complexity and nature of these crimes. Unlike other crimes, their investigative activities are not limited to the collection of traditional evidence, such as witness or suspect statements, but also include specialized investigative techniques, given that weapons and ammunition are often part of organized and transnational networks. Thus, criminal investigation activities in this field are a rigorous and thorough process, which requires the use of special investigative techniques, but also a close coordination between various domestic and international agencies [5, p. 87].

A specific aspect in the investigation of arms and ammunition trafficking crimes is the use of specific surveillance and research methods, such as the interception of communications (both telephone and internet), the use of informants and undercover investigators, but also complex procedures for searching and collecting evidence. These activities are essential in investigations, as criminals involved in the trafficking of arms and ammunition often behave in a conspiratorial manner, using encrypted communication networks and covert transport to avoid detection by the authorities. Therefore, prosecutors and police officers have to apply sophisticated techniques and work closely together to counter these methods of avoiding justice [6, p. 35].

Another important element in this context is the interaction between national and international authorities. Arms and ammunition trafficking crimes do not respect national borders, and organized crime networks involved in this type of trafficking often operate across the territory of several states. Thus, in the case of international arms and ammunition trafficking, investigators must cooperate with international institutions, such as INTERPOL and EUROPOL, but also with law enforcement agencies from other states, to identify the sources, transport routes and beneficiaries of these crimes. Likewise, the protection of data and the fundamental rights of individuals involved in the criminal process must be carefully monitored, and investigations must follow the legal procedures established in each jurisdiction [7, p. 12].

In this sense, criminal investigation activities must be rigorously planned, taking into account not only the specifics of the crime, but

penală trebuie să fie planificate riguros, având în vedere nu doar specificul infracţiunii, dar şi cadrul legislativ naţional şi internaţional, precum şi aspectele legate de protecţia drepturilor omului. Implementarea tehnicilor speciale de investigare, precum interceptarea comunicaţiilor, percheziţiile sau supravegherea video, se vor realiza cu respectarea strictă a normelor legale, iar autorităţile implicate trebuie să acţioneze într-un cadru de transparenţă şi control.

Specificul activităţilor de urmărire penală ce vizează infracţiunile legate de regimul armelor şi muniţiilor se relevă pe parcursul întregului proces privind acţiunile investigative şi de urmărire în cauzele penale – de cercetare la faţa locului, efectuare a percheziţiilor şi ridicare de bunuri şi obiecte ce pot constitui probe, realizare a constatărilor tehnico-ştiinţifice şi a expertizelor, identificare şi audiere a martorilor, suspecţilor şi inculpaţilor.

Pentru a combate eficient traficul de arme şi muniţii, cooperarea poliţienească internaţională se bazează pe o serie de convenţii şi tratate care reglementează aspectele legislative şi operative ale colaborării între state. Aceste reglementări asigură un cadru legal comun, prin care autorităţile naţionale pot colabora în mod coordonat, respectând totodată suveranitatea şi particularităţile legislative ale fiecărui stat. Cele mai relevante convenţii şi organizaţii care susţin acest cadru sunt:

• Convenţia ONU împotriva Criminalităţii Organizate Transnaţionale (Convenţia Palermo) – Adoptată în anul 2000. Convenţia Palermo este un document juridic de referinţă pentru combaterea criminalităţii organizate transnaţionale. Aceasta stabileşte standarde internaţionale în ceea ce ţine de cooperarea poliţienească şi judiciară pentru prevenirea şi combaterea infracţiunilor grave, inclusiv traficul de arme. Prin Protocolul adiţional la Convenţia Palermo referitor la producerea şi traficul de arme de foc, statele sunt încurajate să adopte măsuri pentru: Prevenirea şi combaterea fabricării şi traficului ilicit de arme de foc, piese şi componente ale acestora; controlul strict al transferului de arme între state şi al tranzacţiilor comerciale; dezvoltarea unor mecanisme de supraveghere şi trasabilitate a armelor, ce permite identificarea rapidă a sursei de proveniență a unei arme şi a trase-

also the national and international legislative framework, as well as aspects related to the protection of human rights. The implementation of special investigative techniques, such as interception of communications, searches or video surveillance, must be carried out in strict compliance with legal norms, and the authorities involved must act in a framework of transparency and control.

The specificity of criminal investigation activities aimed at crimes related to the arms and ammunition regime is revealed throughout the entire process regarding investigative and follow-up activities in criminal cases - on-site investigation, conducting searches and the collection of goods and objects that may constitute evidence, carrying out technical-scientific findings and expertise, identifying and hearing witnesses, hearing suspects and defendants.

In order to effectively combat arms and ammunition trafficking, international police cooperation is based on a series of conventions and treaties that regulate the legislative and operational aspects of cooperation between states. These regulations ensure a common legal framework, through which national authorities can collaborate in a coordinated manner, while respecting the sovereignty and legislative particularities of each state. The most relevant conventions and organizations supporting this framework are:

• UN Convention against Transnational Organized Crime (Palermo Convention) – Adopted in 2000, the Palermo Convention is a reference legal document in the fight against transnational organized crime. It sets international standards in police and judicial cooperation to prevent and combat serious crime, including arms trafficking. Through the Additional Protocol to the Palermo Convention on the manufacture and trafficking of firearms, states are encouraged to adopt measures to: Prevent and combat the manufacture and illicit trafficking of firearms, their parts and components. Strict control of arms transfer between states and commercial transactions. The development of weapons surveillance and traceability mechanisms, allowing the rapid identification of the source of a weapon and its route. For Romania, the implementation of the provisions of the Palermo Convention brought legislative

ului acesteia. Pentru România, implementarea prevederilor Convenţiei Palermo a adus modificări legislative şi a impulsionat colaborarea cu alte state semnatare pentru combaterea infracţiunilor de trafic de arme, inclusiv prin utilizarea canalelor INTERPOL şi EUROPOL;

• Tratatul privind Comerţul cu Arme (ATT) – Adoptat în 2013 sub egida Organizaţiei Naţiunilor Unite, acesta fiind primul instrument internaţional care stabileşte standarde obligatorii pentru reglementarea comerţului global cu arme convenţionale, inclusiv arme de foc şi muniţii. Tratatul urmăreşte să prevină deturnarea armelor către pieţele ilicite şi să se asigure că exporturile de arme nu contribuie la încălcări ale drepturilor omului, conflicte armate sau terorism. Prin ATT, statele membre se angajează să supravegheze şi să controleze exporturile de arme, să adopte măsuri de trasabilitate şi să faciliteze schimbul de informaţii între ţări pentru combaterea traficului ilicit. De asemenea, Tratatul oferă un cadru legal pentru sprijinirea anchetelor internaţionale şi implementarea unor măsuri comune de prevenire;

• Planul de acţiuni al UE privind traficul de arme de foc pentru perioada 2020-2025. La începutul lunii iulie 2020, Europol, Franţa şi Ţările de Jos au anunţat rezultatele unei ample anchete transfrontaliere comune împotriva unei reţele infracţionale majore, care a condus la confiscarea a zeci de arme de foc automate în Ţările de Jos. În acelaşi timp, o operaţiune de poliţie din Spania a dezmembrat o reţea importantă de trafic de arme de foc, confiscând 730 de arme şi efectuând 21 de arestări în întreaga ţară. Se estima că în UE, în 2017, 35 de milioane de arme de foc ilicite erau deţinute de civili (56% din numărul total calculat de arme de foc), iar armele de foc ilicite depăşeau ca număr armele de foc deţinute în mod legal în 12 state membre ale UE. Prin urmare, Comisia Europeană a propus spre aprobare un plan unic de acţiune pentru statele membre ale UE şi pentru partenerii din Europa de Sud-Est (Balcanii de Vest, R. Moldova şi Ucraina), structurat în jurul a patru priorităţi specifice, cu scopul de a aborda lacunele şi inconsecvenţele juridice rămase în ceea ce priveşte controalele asupra armelor de foc, care îngreunează cooperarea poliţienească. Prin acest plan de acţiune au fost definite activităţi în vederea unei înţelegeri comune şi a unei modalităţi comune de abordare

changes and boosted collaboration with other signatory states to combat arms trafficking crimes, including through the use of INTERPOL and EUROPOL channels;

• Arms Trade Treaty (ATT) – Adopted in 2013 under the auspices of the United Nations, the Arms Trade Treaty is the first international instrument to set binding standards for regulating the global trade in conventional arms, including firearms and ammunition. The treaty aims to prevent the diversion of arms to illicit markets and to ensure that arms exports do not contribute to human rights abuses, armed conflict or terrorism. Through the ATT, member states undertake to monitor and control arms exports, adopt traceability measures and facilitate the exchange of information between countries to combat illicit trafficking. The Treaty also provides a legal framework to support international investigations and to implement common preventive measures;

• EU Firearms Trafficking Action Plan 2020-2025 - In early July 2020, Europol, France and the Netherlands announced the results of a large joint cross-border investigation against a major criminal network, which led to the seizure of dozens of automatic firearms in the Netherlands. At the same time, a police operation in Spain dismantled a major firearms trafficking network, seizing 730 guns and making 21 arrests across the country. An estimated 35 million illegal firearms were owned by civilians in the EU in 2017 (56% of the estimated total number of firearms), and according to these estimates, illegal firearms outnumbered legally owned firearms in 12 EU Member States. Therefore, the European Commission has proposed for approval a single action plan for EU member states and partners in South-Eastern Europe (Western Balkans, Moldova and Ukraine), structured around four specific priorities, with the aim of addressing the remaining legal gaps and inconsistencies regarding firearms controls, which hinder police cooperation. Through this action plan, activities were defined with a view to a common understanding and a common way of addressing the threat posed by illicit firearms.

The normative framework regarding the arms and ammunition regime. The legal

a ameninţării pe care o reprezintă armele de foc ilicite.

Cadrul normativ privind regimul armelor şi muniţiilor. Regimul juridic al armelor şi muniţiilor reprezintă un element central al politicilor de siguranţă publică, având un rol vital pentru prevenirea şi combaterea actelor de violenţă. În timp ce fiecare stat îşi reglementează acest domeniu conform specificului său socio-juridic, România şi Republica Moldova oferă exemple interesante de reglementare, care merită analizate comparativ. Deşi contextul juridic al fiecărei ţări este influenţat de factori locali, se pot observa puncte comune, dar şi diferenţe relevante care conturează o dinamică unică la aplicarea legislaţiei.

În România, regimul armelor şi muniţiilor este guvernat de Legea nr. 295/2004, un act normativ cuprinzător care reglementează categoriile de arme, condiţiile de deţinere, port şi utilizare, precum şi obligaţiile deţinătorilor. Această lege este susţinută de Hotărârea Guvernului nr. 11/2018, care detaliază normele de aplicare, oferind un cadru procedural clar pentru autorităţile implicate. Reglementările sunt stricte, reflectând preocuparea statului pentru prevenirea utilizării ilegale a armelor. De exemplu, pentru a obţine o autorizaţie de deţinere a unei arme letale, solicitantul trebuie să treacă printr-un proces riguros, care implică evaluări psihologice, verificarea antecedentelor penale şi o instruire specifică. În acelaşi timp, Codul Penal al României, prin articolul 342, prevede sancţiuni dure pentru infracţiuni precum deţinerea sau utilizarea fără drept a armelor şi muniţiilor, reflectând astfel politica de toleranţă zero faţă de încălcările în acest domeniu.

Pe de altă parte, în Republica Moldova cadrul juridic este reglementat prin Legea nr. 130/2012, care, deşi are o abordare similară în ceea ce priveşte clasificarea şi utilizarea armelor, este mai permisivă în anumite aspecte. În acest context, armele neletale destinate autoapărării pot fi obţinute mai uşor de către cetăţeni, procedura de autorizare fiind ceva mai simplificată comparativ cu cea din România. Cu toate acestea, Codul Penal al Republicii Moldova, prin articolele 290 şi 291, sancţionează ferm infracţiunile legate de fabricarea, deţinerea, vânzarea sau utilizarea ilegală a armelor şi muniţiilor. Regimul moldovenesc

regime of weapons and ammunition is a central element of public safety policies, having a vital role in preventing and combating acts of violence. While each state regulates this field according to its socio-legal specifics, Romania and the Republic of Moldova offer interesting examples of regulation, which are worth a comparative analysis. Although the legal context of each country is influenced by local factors, common points can be observed, but also relevant differences that outline a unique dynamic in the application of legislation.

In Romania, the weapons and ammunition regime is governed by Law no. 295/2004, a comprehensive normative act that regulates the categories of weapons, the conditions of possession, carrying and use, as well as the obligations of the owners. This law is supported by Government Decision no. 11/2018, which details the application rules, providing a clear procedural framework for the authorities involved. The regulations are strict, reflecting the state's concern to prevent the illegal use of weapons. For example, to obtain a permit to possess a lethal weapon, the applicant must go through a rigorous process involving psychological evaluations, criminal background checks, and specific training. At the same time, the Criminal Code of Romania, through article 342, provides for harsh sanctions for crimes such as possession or unauthorized use of weapons and ammunition, thus reflecting the policy of zero tolerance towards violations in this area.

On the other hand, in the Republic of Moldova, the legal framework is regulated by Law no. 130/2012, which, although it has a similar approach regarding the classification and use of weapons, is more permissive in certain aspects. In this context, non-lethal weapons intended for self-defense can be obtained more easily by citizens, the authorization procedure being somewhat simpler compared to the one in Romania. However, the Criminal Code of the Republic of Moldova, through articles 290 and 291, strongly punishes crimes related to the manufacture, possession, sale or illegal use of weapons and ammunition. The Moldovan regime is characterized by a combination of security requirements and greater accessibility for citizens, which reflects a different approach to its neighbor.

se caracterizează printr-o combinație între cerințele de securitate și accesibilitatea mai mare pentru cetățeni, ceea ce reflectă o abordare diferită față de vecinul său.

Deși legislațiile celor două state sunt în esență aliniate cu principiile generale de siguranță publică, diferențele devin evidente atunci când se analizează detaliile de aplicare. În România, procesul de reglementare este influențat de standardele Uniunii Europene, țara fiind obligată să implementeze prevederile Directivei 91/477/CEE privind controlul achiziționării și deținerii de arme. Această directivă pune un accent puternic pe controlul armelor letale, promovând un regim strict care limitează accesul publicului larg la astfel de echipamente. În schimb, Republica Moldova, deși aspiră la integrarea europeană, nu este încă obligată să se conformeze acestor standarde, ceea ce permite o abordare mai flexibilă în reglementarea armelor neletale.

Dincolo de diferențele evidente, ambele state împărtășesc provocări comune, în special în ceea ce privește combaterea traficului ilegal de arme. Proximitatea geografică și relațiile strânse dintre România și Republica Moldova facilitează, pe de o parte, colaborarea în acest domeniu, dar, pe de altă parte, creează vulnerabilități exploatate de rețelele de criminalitate organizată. Traficul transfrontalier rămâne o problemă recurentă, mai ales în zonele de frontieră, unde controlul strict devine de importanță majoră.

Este important de remarcat faptul că armonizarea legislativă între cele două state ar putea aduce beneficii considerabile în vederea combaterii criminalității transfrontaliere. România, ca membru al Uniunii Europene, ar putea servi drept model pentru Republica Moldova, oferind un cadru legislativ compatibil cu standardele europene. În același timp, Moldova poate adapta aceste reglementări la specificul local, păstrând totuși un echilibru între accesibilitatea armelor neletale pentru cetățeni și prevenirea abuzurilor.

Această analiză comparativă subliniază faptul că reglementarea regimului armelor și munițiilor este mai mult decât un set de reguli; ea reprezintă un instrument esențial pentru asigurarea securității naționale și regionale. România și Republica Moldova oferă exemple valoroase despre cum legislația poate fi adap-

Although the two states' laws are essentially aligned with general principles of public safety, differences become apparent when examining the details of enforcement. In Romania, the regulatory process is influenced by the standards of the European Union, the country being obliged to implement the provisions of Directive 91/477/EEC regarding the control of the purchase and possession of weapons. This directive places a strong emphasis on the control of lethal weapons, promoting a strict regime that limits the general public's access to such equipment. In contrast, the Republic of Moldova, although it aspires to European integration, is not yet obliged to comply with these standards, which allows for a more flexible approach in the regulation of non-lethal weapons.

Beyond the obvious differences, both states share common challenges, particularly in combating illegal arms trafficking. The geographical proximity and close relations between Romania and the Republic of Moldova facilitate, on the one hand, collaboration in this field, but, on the other hand, create vulnerabilities exploited by organized crime networks. Cross-border trafficking remains a recurring problem, especially in border areas, where strict control becomes essential.

It is important to note that legislative harmonization between the two states could bring considerable benefits in combating cross-border crime. Romania, as a member of the European Union, could serve as a model for the Republic of Moldova, offering a legislative framework compatible with European standards. At the same time, Moldova can adapt these regulations to the local specifics, still maintaining a balance between the accessibility of non-lethal weapons for citizens and the prevention of abuses.

This comparative analysis emphasizes that the regulation of the arms and ammunition regime is more than a set of rules; it represents an essential tool for ensuring national and regional security. Romania and the Republic of Moldova provide valuable examples of how legislation can be adapted to meet current challenges, and their collaboration could serve as a model for other states in the region.

Peculiarities specific to the investigation of crimes regarding the weapons and ammunition regime. The overall methodo-

tată pentru a răspunde provocărilor actuale, iar colaborarea lor ar putea servi drept model pentru alte state din regiune.

Particularităţi specifice investigării infracţiunilor privind regimul armelor şi muniţiilor. Cadrul metodologic general al investigării infracţiunilor privind regimul armelor şi muniţiilor este extrem de important pentru asigurarea unei abordări riguroase şi eficiente în ceea ce ţine de procedurile de identificare, documentare şi prevenire a activităţilor ilicite legate de arme şi muniţii. Acest cadru metodologic trebuie să fie construit pe baza unor principii de drept penal, având ca scop aplicarea corectă a legii, protejarea societăţii şi prevenirea escaladării pericolelor asociate cu accesul ilegal la arme şi muniţii. Procesul este atent structurat, de la primele indicii şi până la finalizarea cazului, prin formularea unor acuzaţii bine susţinute din punct de vedere juridic. Metodologia urmează un parcurs bine definit, unde fiecare etapă şi tehnică de investigare joacă un rol esenţial, contribuind la consolidarea probelor şi la asigurarea unei aplicări corecte a legii.

Organele judiciare fiind sesizate referitor la săvârşirea unor infracţiuni care privesc regimul armelor şi muniţiilor, prin oricare din modurile de atenţionare prevăzute în lege, vor întreprinde măsuri prin care să rezolve anumite probleme; în cazul infracţiunilor privind regimul armelor şi muniţiilor, acestea constituie: a) activitatea ilicită desfăşurată; b) armele, muniţiile şi materialele explozive ce au făcut obiectul activităţii ilicite; c) proveniența armelor, muniţiilor şi materialelor explozive; d) locul şi timpul săvârşirii infracţiunii; e) făptuitorii, calitatea şi contribuţia fiecăruia; f) scopul săvârşirii infracţiunii; g) cauzele, condiţiile şi împrejurările care au generat, înlesnit sau favorizat săvârşirea infracţiunii [8, p. 539].

Pentru a reţine săvârşirea faptei în modalitatea portului ilegal de armă, organele judiciare trebuie să lămurească dacă în momentul surprinderii făptuitorului, acesta avea asupra sa armele şi muniţiile, indiferent de timpul cât le-a purtat. Confecţionarea de arme şi muniţii înseamnă producerea acestora fie de către o persoană, fie de mai multe. Deci, cercetarea trebuie să lămurească în care din modalităţile concrete a fost săvârşită infracţiunea, respectiv dacă aceasta s-a materializat în mai multe acţiuni prohibite.

logical framework for the investigation of arms and ammunition regime crimes is essential to ensure a rigorous and effective approach to the identification, documentation and prevention of illicit arms and ammunition activities. This methodological framework must be built on the principles of criminal law, aiming at the correct application of the law, protecting society and preventing the escalation of dangers associated with illegal access to weapons and ammunition. The process is carefully structured, from the first indications to the completion of the case, by formulating well-supported legal accusations. The methodology follows a well-defined path, where each stage and investigative technique plays an essential role, contributing to the consolidation of evidence and ensuring the correct application of the law.

The judicial bodies being notified regarding the commission of some crimes that concern the weapons and ammunition regime, through any of the notification methods provided for in the law, undertake measures, by which they must clarify certain problems; in the case of crimes regarding the arms and ammunition regime, these constituting: a) the illicit activity carried out; b) the weapons, ammunition and explosive materials that were the object of the illegal activity; c) the origin of weapons, ammunition and explosive materials; d) place and time of committing the crime; e) the perpetrators, the quality and contribution of each one; f) the purpose of committing the crime; g) the causes, conditions and circumstances that generated, facilitated or favored the commission of the crime [8, p. 539].

In order to apprehend the commission of the act in the form of illegal carrying of a weapon, the judicial bodies must clarify whether at the time of the perpetrator's arrest, he had weapons and ammunition on him, regardless of the time he carried them. The manufacture of weapons and ammunition means their production either by one person or by several. So, the research must clarify in which of the concrete ways the crime was committed, respectively if it materialized in several prohibited actions.

Clarifying the problems of the material element (the illegal activities carried out by the perpetrator) is of particular importance both for ensuring an appropriate legal framework for the committed acts, and on this basis for

Lămurirea problemelor elementului material (activităţilor ilicite desfăşurate de făptuitor) prezintă importanţă deosebită atât pentru asigurarea unei încadrări juridice corespunzătoare a faptelor comise, iar pe această bază a desfăşurării activităţilor specifice de administrare a probelor, cât şi pentru stabilirea cauzelor şi condiţiilor ce au generat şi favorizat săvârşirea unor astfel de fapte, cu efect pe linia combaterii şi prevenirii săvârşirii infracţiunilor la acest regim [9, p. 328].

Pe lângă problema lămuririi categoriei din care fac parte armele şi muniţiile, organele judiciare trebuie să lămurească şi alte aspecte, implicit: a) caracteristicile de fabricaţie şi funcţionare; b) dacă îndeplinesc condiţiile pentru a fi considerate arme de foc, în cazul celor confecţionate sau a armelor camuflate[1]; c) dacă pot fi considerate arme de foc, de tir sau de panoplie; e) cantitatea de arme deţinută, predată sau înstrăinată.

În legătură cu muniţiile, practica judiciară şi literatura de specialitate au statuat că tuburile, burele, alicele ori rondelele, luate separat nu pot fi considerate muniţii, decât în cazul în care au fost constituite în cartuşe, proiectile care împreună cu capsele şi pulberea formează muniţia ce se foloseşte la armele de foc.

De asemenea, deţinerea de pulbere pentru confecţionarea cartuşelor de vânătoare, fără autorizaţie sau în cantităţi mai mari decât cele aprobate, nu constituie deţinere de materii explozive, ci infracţiunea de nerespectare a regimului armelor şi muniţiilor [10, p. 98-99].

Codul penal nu prevede explicit cantitatea de muniţie care poate fi deţinută în mod legal, dar acest aspect este clarificat prin dispoziţiile Legii Republicii Moldova „Cu privire la regimul armelor şi al muniţiilor cu destinaţie civilă”, nr. 130 din 08.06.2012 după cum urmează: a) pentru armele cu ţeavă ghintuită – cel mult 250 de cartuşe cu glonţ pentru fiecare armă; b) pentru armele lungi cu ţeavă lisă – cel mult 500 de cartuşe pentru fiecare armă; c) pentru armele de colecţie – cel mult 50 de cartuşe pentru fiecare armă. Persoanele care deţin arme de autoapărare pot purta asupra lor, în afara domiciliului unde este depozitată muniţia, cel mult 18 cartuşe.

[1] Acele arme fabricate sau confecţionate în aşa fel încât existenţa lor să nu fie vizibilă sau bănuită.

carrying out specific evidence administration activities, as well as for establishing the causes and conditions that generated and favored the commission of such acts, with the effect of combating and preventing the commission of crimes under this regime [9, p. 328].

In addition to the problem of clarifying the category to which weapons and ammunition belong, the judicial bodies must also clarify other aspects, implicitly: a) manufacturing and functioning characteristics; b) if they meet the conditions to be considered firearms, in the case of manufactured or camouflaged weapons[1]; c) if they can be considered firearms, shooting or panoply weapons; e) the amount of weapons owned, surrendered or alienated.

In relation to ammunition, judicial practice and specialist literature have ruled that the tubes, sponges or alices or washers, taken separately, cannot be considered ammunition, unless they were made into cartridges, the projectiles which, together with staples and powder, form the ammunition used in firearms.

Also, the possession of powder for the manufacture of hunting cartridges, without authorization or in quantities greater than those approved, does not constitute possession of explosive materials, without the right, but the crime of non-compliance with the weapons and ammunition regime [10, p. 98-99].

The criminal code does not explicitly provide for the amount of ammunition that can be legally possessed, but this aspect is clarified by the provisions of the Law of the Republic of Moldova “On the regime of weapons and ammunition for civilian use”, no. 130 of 08.06.2012 as follows: a) for rifled barrel weapons - no more than 250 bullet cartridges for each weapon; b) for long weapons with a smooth barrel - no more than 500 cartridges for each weapon; c) for collectible weapons - no more than 50 cartridges for each weapon.

People who own self-defense weapons can carry a maximum of 18 cartridges outside the home where the ammunition is stored.

Establishing the provenance of weapons and ammunition is a problem of particular importance, considering the strict regime encountered for weapons and ammunition. Establish-

[1] Those weapons manufactured or crafted in such a way that their existence is not visible or suspected.

Stabilirea provenienței armelor și muniţiilor este o problemă ce prezintă importanţă deosebită, având în vedere regimul strict întâlnit pentru arme şi muniţii. Stabilirea provenienței ajută la încadrarea juridică corespunzătoare şi la depistarea cauzelor şi împrejurările care au favorizat săvârşirea faptelor. Făptuitorii pot intra în posesia armelor şi muniţiilor prin diferite mijloace, din care vom enumera câteva mai frecvent întâlnite în practica judiciară: a) sustragerea de arme şi muniţii din locuri de depozitare; b) sustragerea de arme şi muniţii din poligoanele de tir aparţinând unor asociaţii sau cluburi sportive (muniţiile pot fi sustrase prin neutilizarea întregii cantităţi destinată tragerilor sau prin semnarea în fals în locul celor care au lipsit); c) sustrageri din magaziile asociaţiilor sau cluburilor sportive, care au secţii de tir; d) nefolosirea în întregime a muniţiei repartizată de filialele de vânătoare pentru stârpirea răpitoarelor cu păr sau cu pene; e) sustragerea de arme din magazinele de comercializare prin furtul acestora sau prin înlocuirea lor cu altele provenite din furt; f) sustragerea de muniţie cu ocazia inventarelor dispuse pentru reaşezarea preţurilor; g) introducerea în ţară de arme şi muniţii în alte condiţii decât cele legale; h) confecţionarea de arme artizanale [11, p. 422].

Locul şi timpul săvârşirii infracţiunii de nerespectare a regimului armelor şi muniţiilor, prezintă importanţă numai pentru faptele prevăzute de lege şi anume „portul de arme, fără drept, în localul unităţilor de stat sau altor unităţi publice, la întrunirile publice ori în localuri de alegeri". Pentru a reţine în sarcina făptuitorului săvârşirea infracţiunii, în această modalitate, investigarea criminalistică trebuie să probeze că acesta a purtat arma în localul unei unităţi de stat sau a unei unităţi publice, cu prilejul unei întruniri publice ori în localuri unde se organizează alegeri, stabilite prin legea electorală şi nominalizate expres de organele desemnate să pregătească operaţiile de votare. Totodată organele judiciare trebuie să stabilească faptul că portul armei în locurile menţionate s-a făcut fără un asemenea drept.

Potrivit prevederilor legale în vigoare, în aceste locuri pot purta arme şi muniţii numai organele dotate cu arme pentru paza unor asemenea localuri, precum şi alte persoane care au dreptul să deţină arme, în situaţia în care au de îndeplinit obligaţii legale în legătură cu armele şi

ing the provenance helps in the appropriate legal framework and in detecting the causes and circumstances that favored the commission of the acts. Perpetrators can get possession of weapons and ammunition through different means, of which we will list some of the more frequently encountered in judicial practice: a) theft of weapons and ammunition from storage places; b) theft of weapons and ammunition from shooting ranges belonging to sports associations or clubs (ammunition can be stolen by not using the entire quantity intended for shooting or by falsely signing in place of those that were missing); c) evasions from the warehouses of sports associations or clubs, which have shooting sections; d) not fully using the ammunition distributed by the hunting branches for exterminating hairy or feathered raptors; e) the theft of weapons from sales stores by stealing them or by replacing them with others obtained from theft; f) evasion of ammunition on the occasion of the inventories arranged for the reset of prices; g) the introduction of weapons and ammunition into the country under other than legal conditions; h) the manufacture of artisanal weapons [11, p. 422].

The place and time of committing the crime of non-compliance with the weapons and ammunition regime is important only for the facts provided by the law, namely "carrying weapons, without the right, in the premises of state units or other public units, at public meetings or in election premises". In order to hold the perpetrator responsible for committing the crime, in this way, the forensic investigation must prove that he carried the weapon in the premises of a state unit or a public unit, on the occasion of a public meeting or in premises where elections are organized, established by the electoral law and expressly nominated by the bodies appointed to prepare the voting operations. At the same time, the judicial bodies must establish the fact that carrying the weapon in the mentioned places was done without the right.

According to the legal provisions in force, in these places only the bodies equipped with weapons for the protection of such premises, as well as other persons who have the right to possess weapons, in the situation where they have to fulfill legal obligations in relation to the

muniţiile pe care le deţin, iar la întrunirile publice numai organele de menţinere a ordinii publice.

Cu totul altfel se pune problema în cazul în care portul armei s-a făcut într-un local de alegeri, unde acest lucru este interzis, indiferent de calitatea persoanei ori atribuţiile care îi revin pe linia organizării şi desfăşurării alegerilor electorale. În astfel de situaţii, chiar organele de pază au obligaţia de a rămâne în afara localului. Pentru o interpretare uniformă a dispoziţiilor legale precizăm că prin *localul* organizaţiilor amintite trebuie înţeles imobilul unde acestea îşi au sediul şi, implicit îşi desfăşoară activitatea electorală. Precizăm că locurile deschise, cum ar fi curtea, grădina, terenul de sport etc., nu pot fi asimilate localurilor şi, deci, săvârşirea faptei în perimetrul acestora nu atrage aplicarea agravantei; evident, când portul armei şi muniţiei se face fără drept.

Prin întrunire publică se înţelege o adunare de persoane, într-un număr mare, ca răspuns la o convocare publică. Deşi locul şi timpul săvârşirii infracţiunii nu condiţionează celelalte acţiuni prin care se încalcă regimul stabilit privitor la arme şi muniţii, sub aspectul cercetării, organele judiciare trebuie să ţină cont şi de aceste elemente pentru a stabili împrejurările în care s-au comis faptele, contribuţia fiecărui participant, locurile de ascundere, persoanele care cunosc despre fapta săvârşită ş.a. [12, p. 253].

Autor al infracţiunii de nerespectare a regimului armelor şi muniţiilor poate fi orice persoană, legea necondiţionând existenţa faptei de o anume calitate a persoanei care o săvârşeşte. Cu toate acestea, putem nominaliza în acest sens anumite categorii de persoane: a) foşti armurieri ori persoane care s-au ocupat cu repararea armelor; b) persoane care au lucrat sau lucrează în unităţi producătoare de arme şi muniţii; c) persoane cărora li s-a retras permisele de armă; d) dezertorii sau evadaţii cu arme şi muniţii asupra lor; e) autori ai infracţiunilor la regimul produselor sau substanţelor toxice ori stupefiante; f) foşti condamnaţi pentru deţinerea ilegală de arme sau fapte de braconaj; g) persoane care confecţionează, arme în mod artizanal.

Organelor judiciare le revine sarcina de a lămuri, pe parcursul cercetărilor, activitatea în concret desfăşurată de fiecare făptuitor, contribuţia adusă de fiecare la pregătirea şi consumarea activităţii infracţionale, acest lucru având o

weapons and ammunition they possess, can carry weapons and ammunition, and at public gatherings only the bodies for maintaining public order.

The problem is completely different if the carrying of the weapon was done in an election premises, where this is prohibited, regardless of the quality of the person or the attributions that fall to him in the line of organizing and conducting the electoral elections. in such situations even the security forces have the obligation to stay outside the premises. For a uniform interpretation of the legal provisions, we specify that the premises of the mentioned organizations must be understood as the building where they have their headquarters and, implicitly, carry out their electoral activity. We specify that open places, yard, garden, sports field, etc. they cannot be assimilated to premises and, therefore, committing the act in their perimeter does not attract the application of the aggravating factor; obviously when the carrying of weapons and ammunition is done without a right.

A public meeting means a gathering of people, in large numbers, in response to a public summons. Although the place and time of the commission of the crime do not condition the other actions that violate the regime established regarding weapons and ammunition, in terms of the investigation, the judicial bodies must also take into account these elements in order to establish the circumstances in which the acts were committed, the contribution of each participant, the hiding places, the people who know about the act committed, etc. [12, p. 253].

Any person can be the author of the crime of non-compliance with the weapons and ammunition regime, the law not conditioning the existence of the deed of a certain quality of the person who commits it. However, we can nominate certain categories of people: a) former armorers or people who dealt with the repair of weapons; b) persons who have worked or are working in arms and ammunition production units; c) persons whose gun permits were revoked; d) deserters or escapees with weapons and ammunition on them; e) perpetrators of crimes under the regime of toxic or narcotic products or substances; f) former convicts for illegal possession of weapons or acts of poach-

mare importanţă pentru o corectă încadrare juridică a faptelor fiecăruia dintre participanţi [13, p. 733]. Stabilirea scopului săvârşirii infracţiunii ajută în special organele judiciare în vederea stabilirii altor infracţiuni concurente. Sustragerea de arme şi muniţii se săvârşeşte, de regulă, pentru comiterea infracţiunilor de braconaj, a unor tâlhării sau pentru suprimarea vieţii unor persoane, pentru trecerea frauduloasă a frontierei ş.a. În ultimul timp astfel de fapte se produc în scopul săvârşirii unor omoruri la comandă sau pregătirii unor acte de terorism. Ţinând cont de starea de pericol, organele de urmărire penală trebuie să facă eforturi pentru dovedirea scopului activităţii ilicite, procedând la extinderea cercetărilor pentru alte fapte şi făptuitori.

Cu referire la cauzele, condiţiile şi împrejurările care au generat, înlesnit sau favorizat săvârşirea infracţiunii menţionăm că organele judiciare pe tot parcursul cercetărilor trebuie să stabilească cauzele care au condus la încălcarea regimului instituit pentru arme şi muniţii, condiţiile favorizatoare de care au profitat infractorii, persoanele care şi-au îndeplinit în mod defectuos sau nu şi-au îndeplinit atribuţiunile de serviciu, luând după caz măsurile ce se impun. Din practica judiciară putem reţine cele mai frecvente cauze şi condiţii favorizatoare, şi anume: a) depozitarea armelor şi muniţiilor în încăperi neasigurate cu gratii la uşi şi ferestre, cu sisteme de încuietoare necorespunzătoare sau fără sisteme de alarmare; b) lipsa de evidenţă la zi a tuturor armelor aduse la reparat; c) lipsa de control la cluburi, asociaţii sportive, filiale de vânătoare, magazine care comercializează astfel de produse, la ocoalele silvice [14, p. 117].

Investigaţiile privind infracţiunile legate de regimul armelor şi muniţiilor reprezintă un domeniu de o complexitate aparte, unde fiecare detaliu poate schimba cursul anchetei. De la momentul în care apare prima suspiciune sau sesizare până la prezentarea concluziilor în faţa instanţei, aceste cazuri implică o combinaţie de rigurozitate procedurală, cunoştinţe tehnice avansate şi, nu în ultimul rând, colaborare interinstituţională.

Totul începe cu un indiciu: o informaţie primară primită de la un cetăţean, un incident raportat în urma unei altercaţii violente sau poate o descoperire întâmplătoare a unei arme deţinute ilegal. În România, poliţiştii sunt pri-

ing; g) persons who make weapons by hand.

The judicial bodies have the task of clarifying, during the investigations, the concrete activity carried out by each perpetrator, the contribution made by each to the preparation and consummation of the criminal activity, this being of great importance for a correct legal framing of the facts of each of the participants [13, p. 733]. Establishing the purpose of committing the crime helps the judicial bodies, in particular, in order to establish other competing crimes. The embezzlement of weapons and ammunition is usually carried out for the commission of poaching crimes, robberies or for taking the lives of people, for fraudulent border crossing, etc. Lately, such acts have been taking place with the aim of committing contract killings or preparing acts of terrorism.

Taking into account the state of danger that creates it, the criminal investigation bodies must make efforts to prove the purpose of the illegal activity, proceeding to expand the investigations for other facts and perpetrators.

With reference to the causes, conditions and circumstances that generated, facilitated or favored the commission of the crime, we mention that, throughout the investigations, the judicial bodies must establish the causes that led to the violation of the regime established for weapons and ammunition, the favorable conditions that the criminals took advantage of, the people who performed their duties in a defective manner or did not fulfill their duties, taking the necessary measures as the case may be. From judicial practice we can recall the most frequent causes and favorable conditions, namely: a) storage of weapons and ammunition in unsecured rooms with bars on the doors and windows, with inadequate locking systems or without alarm systems; b) failure to keep up-to-date records of all weapons brought in for repair; c) lack of control at clubs, sports associations, hunting branches, shops that sell such products, in forest areas [14, p. 117].

Investigations into crimes related to the arms and ammunition regime are a particularly complex field, where every detail can change the course of the investigation. From the time of the first suspicion or referral to the presentation of the findings before the court, these cases involve a combination of procedural rigor, advanced technical knowledge and, finally,

mii care intră în acțiune, verificând autenticitatea informației și adunând date preliminare. La rândul lor, în Republica Moldova, organele de urmărire penală acționează în baza sesizărilor directe sau a informațiilor obținute prin supravegherea operativă.

Locul faptei devine apoi scena principală a investigației. Criminaliștii, echipați cu truse specializate, analizează fiecare detaliu – de la poziționarea armelor până la urmele de reziduuri balistice lăsate în împrejurimi. Fiecare probă este colectată cu grijă, documentată și sigilată pentru a asigura integritatea procesului. Spre exemplu, dacă este descoperită o armă de foc, aceasta va fi trimisă imediat spre expertiză balistică pentru a determina dacă a fost folosită în alte incidente similare sau dacă a fost modificată ilegal.

Un aspect esențial al acestor investigații este examinarea tehnică a armelor și muniților. În laboratoarele criminalistice, experții desfășoară proceduri detaliate pentru a răspunde la întrebări critice: ce tip de armă este implicată, care este proveniența sa și dacă aceasta a fost utilizată în comiterea altor infracțiuni? În România, normele stabilite prin Legea nr. 295/2004 și H.G. nr. 11/2018 oferă un cadru clar pentru clasificarea și expertizarea armelor. În mod similar, în Republica Moldova, Legea nr. 130/2012 asigură un set de reguli adaptate contextului local.

Pe lângă munca de laborator, audierea martorilor și a suspecților reprezintă un alt pilon fundamental al procesului de investigare. Mărturiile obținute pot completa imaginea de ansamblu, dezvăluind motivațiile din spatele infracțiunii sau rețelele mai largi implicate. În unele cazuri, informațiile obținute în timpul acestor audieri conduc la descoperirea unor operațiuni mai complexe, cum ar fi traficul internațional de arme.

Când vine vorba de cazuri de trafic transfrontalier, complexitatea investigațiilor crește exponențial. România, ca stat membru al Uniunii Europene, beneficiază de suportul instituțiilor internaționale precum Interpol și Europol. Aceste organisme facilitează schimbul de informații și coordonarea operațiunilor între state, un aspect esențial în combaterea rețelelor care profită de diferențele legislative dintre țări. Republica Moldova, deși nu este parte a UE, colaborează activ cu aceste organizații, demonstrând o deschidere către armonizarea inter-agency collaboration.

It all starts with a tip: information from a citizen, a reported incident of a violent altercation, or perhaps a chance discovery of an illegally possessed weapon. In Romania, the police are the first to take action, verifying the authenticity of the information and gathering preliminary data. For their part, in the Republic of Moldova, criminal investigation bodies act based on direct reports or information obtained through operative surveillance.

The crime scene then becomes the main scene of the investigation. Forensic scientists, equipped with specialized kits, analyze every detail – from the positioning of the weapons to the traces of ballistic residue left in the surroundings. Each sample is carefully collected, documented and sealed to ensure the integrity of the process. For example, if a firearm is discovered, it will immediately be sent for ballistics to determine if it has been used in other similar incidents or if it has been illegally altered.

An essential aspect of these investigations is the technical analysis of weapons and ammunition. In forensic laboratories, experts carry out detailed procedures to answer critical questions: What type of weapon is involved, where did it come from, and was it used in other crimes? In Romania, the rules established by Law no. 295/2004 and H.G. no. 11/2018 provides a clear framework for the classification and expertise of weapons. Similarly, in the Republic of Moldova, Law no. 130/2012 provides a set of rules adapted to the local context.

In addition to laboratory work, interviewing witnesses and suspects is another fundamental pillar of the investigative process. Testimony obtained can add to the bigger picture, revealing the motivations behind crime or the wider networks involved. In some cases, the information obtained during these hearings leads to the discovery of more complex operations, such as international arms trafficking.

When it comes to cross-border trafficking cases, the complexity of investigations increases exponentially. Romania, as a member state of the European Union, benefits from the support of international institutions such as Interpol and Europol. These bodies facilitate the exchange of information and the coordination of operations between states, an essential as-

standardelor internaţionale.

Cu toate acestea, realitatea de pe teren vine cu propriile provocări. Criminalitatea modernă evoluează rapid, iar infractorii găsesc mereu noi metode de a-şi ascunde activităţile. De exemplu, în era digitală, platformele de tip dark-web sunt utilizate pentru vânzarea şi distribuţia ilegală de arme, iar autorităţile trebuie să îşi dezvolte continuu abilităţile cibernetice pentru a ţine pasul cu noile cerinţe în domeniu. În acelaşi timp, identificarea armelor modificate – cum ar fi replicile transformate în arme funcţionale – necesită expertiză tehnică de nivel înalt şi echipamente specializate.

În ambele state, succesul unei investigaţii depinde nu doar de respectarea riguroasă a procedurilor legale, ci şi de capacitatea de a colabora eficient între instituţii. România şi Republica Moldova au demonstrat, de-a lungul timpului, că pot lucra împreună în cadrul unor operaţiuni comune, iar schimbul rapid de informaţii între autorităţi rămâne un factor esenţial în vederea combaterii criminalităţii transfrontaliere.

4. CONCLUZII.

În urma unei analize aprofundate a regimului armelor şi muniţiilor, dar şi a procedurilor de investigare a infracţiunilor legate de acestea, se poate afirma că, în pofida unui cadru legislativ solid, există încă provocări semnificative în ceea ce priveşte aplicarea acestora în mod eficient. Atât în România, cât şi în Republica Moldova, reglementările legale au fost concepute pentru a preveni utilizarea ilegală a armelor şi a proteja securitatea naţională. Totuşi, aceste reglementări se confruntă cu o serie de vulnerabilităţi care, dacă nu sunt corect abordate, pot submina scopul acestora.

În România, regimul armelor este bine structurat, iar procesul de autorizare pentru deţinerea armelor letale este riguros, fiind conform cu standardele europene. În schimb, în Republica Moldova, legislaţia privind armele neletale permite un acces mai facil la acestea, iar procedurile mai puţin restrictive pot crea o fereastră pentru abuzuri. Totuşi, ambele ţări se confruntă cu provocări similare legate de traficul transfrontalier de arme şi de dificultăţile în prevenirea acestuia la nivel naţional. Regiunea transfrontalieră dintre România şi Republica Moldova reprezintă o zonă de risc crescut, pect in combating networks that take advantage of legislative differences between countries. The Republic of Moldova, although not part of the EU, actively collaborates with these organizations, demonstrating an openness to the harmonization of international standards.

However, the reality on the ground comes with its own challenges. Modern crime is evolving rapidly, and criminals are always finding new ways to hide their activities. For example, in the digital age, dark-web platforms are used for the illegal sale and distribution of weapons, and authorities must continuously develop their cyber skills to keep up. At the same time, identifying modified weapons – such as replicas converted into functional weapons – requires high-level technical expertise and specialized equipment.

In both states, the success of an investigation depends not only on strict adherence to legal procedures, but also on the ability to collaborate effectively between institutions. Romania and the Republic of Moldova have demonstrated over time that they can work together in joint operations, and the rapid exchange of information between authorities remains an essential factor in combating cross-border crime.

4. CONCLUSIONS.

Following an in-depth analysis of the arms and ammunition regime, as well as the procedures for investigating crimes related to them, it can be stated that, despite a solid legislative framework, there are still significant challenges in terms of their effective enforcement. In both Romania and the Republic of Moldova, legal regulations were designed to prevent the illegal use of weapons and to protect national security. However, these regulations face a few vulnerabilities that, if not properly addressed, can undermine their purpose.

In Romania, the weapons regime is well structured, and the authorization process for the possession of lethal weapons is rigorous, being compliant with European standards. In contrast, in the Republic of Moldova, the legislation on non-lethal weapons allows easier access to them, and the less restrictive procedures can create a window for abuse. However, both countries face similar challenges related to cross-border arms trafficking and the difficulties in preventing it at the national level. The

unde migrarea ilegală a armelor și a muniţiilor continuă să reprezinte o ameninţare constantă.

În acest context, există un consens clar în ceea ce privește necesitatea unor măsuri mai stricte, atât la nivel legislativ, cât și de proceduri de investigare. Chiar dacă au existat progrese, aceste măsuri nu sunt suficiente pentru a contracara eficient criminalitatea organizată legată de arme. De aceea, este imperativ ca autorităţile să își întărească colaborarea, nu doar pe plan intern, ci și în plan internațional. Mai mult decât atât, măsurile de prevenire trebuie să fie mai bine integrate în educaţia publicului și în formarea continuă a agenţilor de aplicare a legii.

Astfel, regimul armelor și muniţiilor în România și Republica Moldova, deși bine fundamentat pe plan legislativ, continuă să se confrunte cu provocări semnificative care pot pune în pericol siguranţa publică. Este imperativ ca autorităţile din cele două ţări să adopte măsuri mai riguroase pentru a preveni traficul ilegal de arme și pentru a asigura o aplicare uniformă a legii. Colaborarea internațională și creșterea transparenţei în procesul de autorizare a armelor reprezintă paşi necesari pentru consolidarea securităţii și pentru reducerea riscurilor asociate deținerea și utilizarea ilegală a armelor.

Recomandări. În primul rând, este foarte important ca România și Republica Moldova să colaboreze mai strâns pentru armonizarea reglementărilor naționale. Diferenţele dintre legislaţiile celor două state în ceea ce privește accesul la arme neletale pot reprezenta o breșă exploatabilă de infractori. Armonizarea acestora nu doar că ar reduce riscurile legate de traficul transfrontalier, dar ar asigura și un cadru unitar de securitate în întreaga regiune. În acest sens, autorităţile celor două ţări ar putea lucra împreună la crearea unui sistem legislativ care să prevină posibilele vulnerabilităţi și să îmbunătăţească securitatea la nivel transfrontalier.

De asemenea, se impune sporirea procesului de verificare a deținătorilor de arme.

În prezent, reglementările existente permit obținerea autorizaţiilor de port armă de către persoane care nu îndeplinesc în totalitate condiţiile necesare. De aceea, ar fi benefic să se impună proceduri suplimentare de verificare, care să includă evaluări psihologice periodice și revizuirea continuă a statutului deținătorilor de arme. De asemenea, autorităţile ar trebui să adopte tehnologii avansate pentru gestionarea

cross-border region between Romania and the Republic of Moldova is a high-risk area, where the illegal migration of weapons and ammunition continues to represent a constant threat.

In this context, there is a clear consensus regarding the need for stricter measures, both at the legislative level and in terms of investigative procedures. Even if there has been progress, these measures are not enough to effectively counter organized gun crime. That is why it is imperative that the authorities strengthen their collaboration, not only domestically, but also internationally. Moreover, prevention measures must be better integrated into public education and ongoing training of law enforcement officers.

Finally, the regime of weapons and ammunition in Romania and the Republic of Moldova, although well founded on the legislative level, continues to face significant challenges that can endanger public safety. It is imperative that the authorities in the two countries adopt more rigorous measures to prevent illegal arms trafficking and ensure uniform enforcement of the law. International cooperation and increased transparency in the weapons authorization process are necessary steps to strengthen security and reduce the risks associated with the illegal possession and use of weapons.

Recommendation. First of all, it is essential that Romania and the Republic of Moldova collaborate more closely to harmonize national regulations. The differences between the two states' laws regarding access to non-lethal weapons can represent a loophole exploitable by criminals. Their harmonization would not only reduce the risks related to cross-border traffic but would also ensure a unified security framework throughout the region. In this sense, the authorities of the two countries could work together to create a legislative system that would prevent possible vulnerabilities and improve cross-border security.

The vetting process for gun owners should also be strengthened. Currently, the existing regulations allow the obtaining of permits to carry weapons by persons who do not fully meet the necessary conditions. Therefore, it would be beneficial to impose additional verification procedures, which include periodic psychological evaluations and continuous review of the status of gun owners. The author-

bazelor de date cu privire la armele deţinute legal, ceea ce ar contribui la identificarea mai rapidă a posibilelor nereguli şi la prevenirea accesului ilegal la arme.

O altă recomandare esenţială vizează prevenirea traficului ilegal de arme, fenomen care reprezintă o problemă majoră pentru ambele state. Crearea unor mecanisme mai eficiente de cooperare internaţională între agenţiile de aplicare a legii din România şi Republica Moldova ar facilita schimbul de informaţii şi ar permite autorităţilor să detecteze reţelele de crimă organizată. Acest schimb de date, susţinut de organizaţiile internaţionale precum Interpol şi Europol, ar putea juca un rol fundamental pentru combaterea traficului de arme, iar un acord bilateral mai ferm ar întări colaborarea în acest sens.

Totodată, educaţia publicului trebuie să aibă un rol esenţial pentru prevenirea utilizării ilegale a armelor. Deşi legislaţia există, informarea cetăţenilor despre riscurile legate de arme şi despre consecinţele legale ale deţinerii şi utilizării acestora este o măsură fundamentală. Campaniile educaţionale şi programele de formare destinate agenţilor de poliţie şi personalului vamal pot contribui, de asemenea, la o mai bună gestionare a riscurilor legate de arme.

Un alt punct important se referă la regimul armamentelor modificate ilegal. În acest sens, atât România, cât şi Republica Moldova ar trebui să introducă sancţiuni mai severe pentru cei care fabrică, vând sau utilizează arme modificate, având în vedere că astfel de arme sunt adesea mai uşor de obţinut şi pot avea un impact devastator asupra siguranţei publice. Aceste arme ilegale sunt, de obicei, folosite în cazuri de infracţiuni deosebit de grave şi sunt dificil de identificat de către autorităţile competente.

În fine, îmbunătăţirea procesului de investigare este o prioritate. Este important ca autorităţile să investească în formarea continuă a celor care se ocupă cu investigarea infracţiunilor legate de arme. Utilizarea tehnologiilor avansate, cum ar fi analiza balisticii şi detectarea armelor modificate, ar putea contribui semnificativ la îmbunătăţirea procedurilor de investigaţie. De asemenea, formarea unor agenţi de poliţie specializaţi în tehnici de identificare rapidă a infracţiunilor legate de arme este necesară pentru a preveni eventualele breşe ce ameninţă procesul de aplicare a legii.

ities should also adopt advanced technologies for managing databases of legally owned weapons, which would help identify possible irregularities more quickly and prevent illegal access to weapons.

Another essential recommendation concerns the prevention of illegal arms trafficking, a phenomenon that represents a major problem for both states. The creation of more effective international cooperation mechanisms between law enforcement agencies in Romania and the Republic of Moldova would facilitate the exchange of information and allow the authorities to detect and prevent organized crime networks. This data exchange, supported by international organizations such as Interpol and Europol, could play a fundamental role in combating arms trafficking, and a stronger bilateral agreement would strengthen cooperation in this regard.

At the same time, public education must play an essential role in preventing the illegal use of weapons. Although legislation exists, informing citizens about the risks of guns and the legal consequences of owning and using them is a fundamental measure. Education campaigns and training programs for police and customs staff can also contribute to better management of gun-related risks.

Another important point concerns the regime of illegally modified weapons. In this regard, both Romania and the Republic of Moldova should introduce more severe sanctions for those who manufacture, sell or use modified weapons, given that such weapons are often easier to obtain and can have a devastating impact on public safety. These illegal weapons are usually used in particularly serious crimes and are difficult for the relevant authorities to identify.

Finally, improving the investigative process is a priority. It is essential that the authorities invest in the ongoing training of those involved in the investigation of gun crime. The use of advanced technologies, such as ballistics analysis and detection of modified weapons, could contribute significantly to improving investigative procedures. Also, training police officers in techniques to quickly identify gun crimes is necessary to prevent potential lapses in the law enforcement process.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Legea nr. 295/2004 privind regimul armelor şi al muniţiilor, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 1012/2004.
2. Hotărârea Guvernului nr. 11/2018 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 295/2004, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 35/2018.
3. Codul Penal al Republicii Moldova, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002.
4. Serbinov A. „Răspunderea penală pentru infracţiunile contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii", teză de doctor în drept, Chişinău, 2019.
5. Ţuţuianu M. Investigarea infracţiunilor legate de arme şi muniţii. Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2020.
6. Şerban C. Criminalitatea organizată şi regimul armelor în Europa de Est. Ed. Universul Juridic, București, 2017.
7. Bodnariu R. Cooperarea transfrontalieră în domeniul combaterii traficului de arme. Bucureşti, 2021.
8. Аверьянова Т. В., Белкин Р. С., Корухов Ю. Г., Россинская Е. Р. Криминалистика. Учебник для вузов. Под редакцией Р. С. Белкина. М., 2001.
9. Белкин Р. С., Лившиц Е. М. Тактика следственных действий. М., 1997.
10. Ваднер М. Б. Криминалистическая экспертиза материалов, веществ, изделий. Изд. ПИТЕР. СПб, 2001.
11. Ищенко Е. П. Криминалистика. Краткий курс. М., 2003.
12. Toader Tudorel. Drept penal român. Partea specială. Ediţia a 5-a. Ed. Hamangiu. Bucureşti, 2011.
13. Криминалистика. Учебник. / Ответственный редактор Н. П. Яблоков. 3-е издание переработанное и дополненние. Изд. Юристъ. М., 2005.
14. Ruiu Marin. Metodologia investigării criminalistice a unor genuri de infracţiuni. Ed. Universul Juridic. Bucureşti, 2014.

Despre autori:

Valeriu CUŞNIR,
doctor habilitat în drept,
cercetător ştiinţific principal,
Institutul de Cercetări Juridice,
Politice şi Sociologice,
Universitatea de Stat din Moldova,
ROR: https://ror.org/0475kvb92,
e-mail: cusnirvm@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0003-1338-5993

Constantin NEMŢANU,
doctorand,
comisar şef de poliţie,
Piatra Neamţ, România

About the authors:

Valeriu CUŞNIR,
PhD Habilitated,
Principal Scientific Researcher,
Institute of Legal,
Political and Sociological Research,
Moldova State University,
ROR: https://ror.org/0475kvb92,
e-mail: cusnirvm@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0003-1338-5993

Constantin NEMŢANU,
PhD student,
chief commissioner of police,
Piatra Neamţ, Romania

Anale Ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova
Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

CZU 343.12/.13

DOI 10.5281/zenodo.14842790

SUCCESIUNEA PARTICIPANȚILOR ÎN DREPTUL PROCESUAL-PENAL COMPARAT

Iurie ODAGIU,
doctor în drept, conferențiar universitar,

Articolul se referă la modul de reglementare a instituției succesorului în procesul penal din fostele republici unionale ale fostei URSS și transformările acesteia după proclamarea independenței de către fostele republici, pornind de la Codul Model de Procedură Penală adoptat pentru statele membre ale Comunității Statelor Independente (CSI), care nu a avut impactul așteptat, precum cele din perioada sovietică. Acest cod a fost creat pentru a armoniza legislația procesual-penală a țărilor CSI cu cea a Federației Ruse, având ca scop stabilirea unor concepte legale comune. Un aspect esențial se referă la „Reprezentanți și succesori". Analiza comparativă a legislației din diverse state arată că, în majoritatea țărilor CSI, transferul drepturilor victimei decedate este reglementat. Legislația procesual-penală a mai multor state postsovietice nu prevede succesiunea persoanelor juridice ca victime, deoarece acestea nu sunt recunoscute în cauzele penale. Totuși, în Rusia, Belarus, Ucraina, Moldova persoanele juridice pot fi considerate victime, ceea ce ridică întrebări legate de succesiunea drepturilor lor. În Azerbaidjan, legislația permite rudelor apropiate ale inculpatului decedat să devină succesoare în procesul penal, stabilind un cadru pentru participarea acestora. Această reglementare subliniază importanța clarificării statutului succesorilor în procesul penal.

Cuvinte-cheie: proces penal, victimă, persoana fizică, persoană juridică, succesiune, succesor, drepturi, obligații, rude apropiate, norme juridice, transfer, bănuit, învinuit, acuzat.

SUCCESSION OF PARTICIPANTS IN COMPARATIVE CRIMINAL PROCEDURAL LAW

Iurie ODAGIU,
PhD, associate professor,

This article discusses the regulation of the institution of the successor in criminal proceedings in the former union republics of the former USSR and its transformations following the declaration of independence by these republics. It starts from the Model Code of Criminal Procedure adopted for the member states of the Commonwealth of Independent States (CIS), which did not have the expected impact, similar to that during the Soviet period. This code was created to harmonize the criminal procedural legislation of the CIS countries with that of the Russian Federation, aiming to establish common legal concepts. An essential aspect refers to "Representatives and Successors." A comparative analysis of the legislation from various states shows that, in most CIS countries, the transfer of rights of deceased victims is regulated. The criminal procedural legislation of several post-Soviet states does not provide for the succession of legal entities as victims, as they are not recognized in criminal cases. However, in Russia, Belarus, Ukraine, and Moldova, legal entities can be considered victims, which raises questions regarding the succession of their rights. In Azerbaijan, the legislation allows the close relatives of the deceased defendant to become successors in the criminal process, establishing a framework for their participation. This regulation underscores the importance of clarifying the status of successors in criminal proceedings.

Keywords: criminal process, victim, natural person, legal entity, succession, successor, rights, obligations, close relatives, legal norms, transfer, suspect, accused, defendant.

1. INTRODUCERE

Analiza procesului penal al republicilor foste unionale în perioada sovietică scoate în evidență o uniformitate caracteristică, care a fost influențată de destrămarea Uniunii Sovietice și de formarea ulterioară a Comunității Statelor Independente (CSI). Această "tranziție istorică" a generat o necesitate urgentă de revizuire a actelor legislative existente, care nu mai puteau funcționa eficient în forma lor anterioa-

1. INTRODUCTION

The analysis of the criminal process in the former union republics during the Soviet period highlights a characteristic uniformity, influenced by the disintegration of the Soviet Union and the subsequent formation of the Commonwealth of Independent States (CIS). This "historical transition" generated an urgent need to revise existing legislative acts, which could no longer function effectively in their

ră. În acest context, adoptarea Codului Model de Procedură Penală pentru statele membre ale CSI [3] s-a considerat un pas important, având ca scop armonizarea legislației procesual-penale a acestor țări cu cea a Federației Ruse. Această inițiativă a fost menită să promoveze o abordare unitară în domeniul drepturilor procesual-penal și penal, cu scopul facilitării procesului de menținere a acestor state în sfera de influență totală a Rusiei.

Un aspect esențial al acestui Cod este reglementarea succesiunii participanților la procesul penal, în special a victimelor. Capitolul 13, intitulat „Reprezentanți și succesori", se concentrează pe posibilitatea succesiunii pentru victimele care sunt persoane fizice. Cu toate acestea, o limitare semnificativă a acestui cadru legislativ este excluderea recunoașterii persoanelor juridice ca victime în cauzele penale. Această distincție ridică întrebări importante cu privire la modul în care drepturile victimelor decedate sunt transferate către alte persoane, în special în contextul diversității legislative din diferitele state ale CSI.

Analiza comparativă a legislației procesual penale din aceste țări evidențiază nu doar existența normelor care reglementează succesiunea, ci și variațiile semnificative în ceea ce privește recunoașterea victimelor și a succesorilor acestora. De exemplu, în timp ce unele state, precum Turkmenistan și Armenia, recunosc exclusiv persoanele fizice ca victime, altele, precum Rusia, Ucraina și Kazahstan, respectiv, R. Moldova, includ și persoanele juridice în această categorie. Această diversitate legislativă subliniază complexitatea și provocările cu care se confruntă sistemele de justiție penală în procesul de adaptare la noile realități sociale și juridice.

Un alt aspect important este modul în care legislația diferitelor state abordează transferul drepturilor victimelor decedate. În majoritatea țărilor CSI, legislația prevede că drepturile victimelor decedate pot fi transferate către rudele apropiate, dar condițiile și procedurile variază semnificativ. De exemplu, Codul de Procedură Penală al Turkmenistanului stipulează că drepturile victimei sunt acordate rudelor apropiate prin acord mutual, în cazul în care victima a decedat ca urmare a unei fapte penale. În contrast, legislația din Georgia permite transferul drepturilor victimei către o rudă

previous form. In this context, the adoption of the Model Code of Criminal Procedure for the member states of the CIS [3] was considered an important step, aimed at harmonizing the criminal procedural legislation of these countries with that of the Russian Federation. This initiative was intended to promote a unified approach in the field of criminal procedural and penal rights, with the goal of facilitating the process of maintaining these states within the total sphere of influence of Russia.

An essential aspect of this Code is the regulation of the succession of participants in criminal proceedings, particularly concerning victims. Chapter 13, titled "Representatives and Successors," focuses on the possibility of succession for victims who are natural persons. However, a significant limitation of this legislative framework is the exclusion of legal entities from being recognized as victims in criminal cases. This distinction raises important questions regarding how the rights of deceased victims are transferred to other individuals, especially in the context of the legislative diversity among the various CIS states.

A comparative analysis of the criminal procedural legislation in these countries highlights not only the existence of norms regulating succession but also significant variations regarding the recognition of victims and their successors. For example, while some states, such as Turkmenistan and Armenia, exclusively recognize natural persons as victims, others, such as Russia, Ukraine, and Kazakhstan, as well as Moldova, include legal entities in this category. This legislative diversity underscores the complexity and challenges faced by criminal justice systems in adapting to new social and legal realities.

Another important aspect is how the legislation of different states addresses the transfer of rights of deceased victims. In most CIS countries, legislation provides that the rights of deceased victims can be transferred to close relatives, but the conditions and procedures vary significantly. For instance, the Criminal Procedure Code of Turkmenistan stipulates that the rights of the victim are granted to close relatives through mutual agreement if the victim has died as a result of a criminal act. In contrast, the legislation in Georgia allows for the transfer of the victim's rights to a close relative

apropiată, impunând în acelaşi timp şi obligaţii corespunzătoare acesteia.

Această diversitate în reglementările privind succesiunea drepturilor victimelor subliniază un interes de efectuare a unei analize mai detaliate şi comparative a legislaţiei procesual-penale din diferitele state CSI. Studiul normelor de succesiune devine astfel o necesitate nu doar pentru a înţelege interacţiunile dintre participanţii la proces, ci şi pentru a evalua impactul acestor reglementări asupra justiţiei şi protecţiei drepturilor victimelor. În plus, este esenţial să se examineze modul în care aceste reglementări influenţează percepţia publicului asupra justiţiei şi a rolului victimelor în cadrul procesului penal.

2. REZULTATE ŞI DISCUŢII

Procesul judiciar al republicilor unionale în perioada sovietică se caracteriza printr-o anumită uniformitate. Destrămarea Uniunii Sovietice şi formarea ulterioară a Comunităţii Statelor Independente au creat condiţii în care actele legislative menţionate nu puteau fi aplicate, deoarece erau depăşite de timp şi nu satisfăceau aşteptările societăţii de la procesul de înfăptuire a justiţiei. Peste câţiva ani, după 1991, a fost adoptat Codul Model de Procedură Penală pentru statele membre ale CSI [3]. Adoptat sub formă de act cu titlu de recomandare, având ca scop apropierea şi armonizarea legislaţiei procesuale-penale ale ţărilor membre ale CSI cu cea a Federaţiei Ruse, Codul Model trebuia să servească drept bază pentru elaborarea unor abordări legale uniforme şi a unor concepte legale comune în domeniul procesului penal.

Succesorului, ca participant la procesul penal, îi este dedicat capitolul 13 „Reprezentanţi şi succesori" din Codul Model de Procedură Penală pentru statele membre ale CSI. Codul prevede posibilitatea succesiunii victimei – persoană fizică (art.114): „Succesorul victimei este recunoscut ca fiind unul dintre rudele sale apropiate, care şi-a exprimat dorinţa de a exercita, în cadrul procesului penal, drepturile şi obligaţiile victimei decedate sau care a pierdut capacitatea de a-şi exprima conştient voinţa ca urmare a incidentului. Succesorul victimei nu poate fi recunoscut ca fiind ruda sa apropiată, căreia i se atribuie cauzarea victimei printr-o faptă interzisă de legea penală, de prejudicii morale, fi-

while also imposing corresponding obligations on them.

This diversity in regulations regarding the succession of victims' rights highlights the need for a more detailed and comparative analysis of the criminal procedural legislation in the various CIS states. Studying the norms of succession thus becomes a necessity not only to understand the interactions among participants in the process but also to assess the impact of these regulations on justice and the protection of victims' rights. Furthermore, it is essential to examine how these regulations influence public perception of justice and the role of victims within the criminal process.

2. RESULTS AND DISCUSSIONS

The judicial process of the union republics during the Soviet period was characterized by a certain uniformity. The dissolution of the Soviet Union and the subsequent formation of the Commonwealth of Independent States created conditions in which the aforementioned legislative acts could not be applied, as they were outdated and did not meet society's expectations regarding the administration of justice. A few years after 1991, the Model Criminal Procedure Code for the member states of the CIS [3] was adopted. Adopted as a recommendation, aimed at bringing closer and harmonizing the criminal procedural legislation of the CIS member countries with that of the Russian Federation, the Model Code was intended to serve as a basis for developing uniform legal approaches and common legal concepts in the field of criminal procedure.

Chapter 13, "Representatives and Successors," of the Model Criminal Procedure Code for the member states of the CIS is dedicated to the successor as a participant in the criminal process. The Code provides for the possibility of succession for the victim—natural person (Article 114): "The successor of the victim is recognized as one of their close relatives who has expressed the desire to exercise, within the criminal process, the rights and obligations of the victim, who has died or who has lost the capacity to express their will consciously as a result of the incident. The successor of the victim cannot be recognized as their close relative if they are attributed with causing the victim harm through an act prohibited by criminal law,

zice sau materiale". În acest context, conceptul Codului nu prevede recunoaşterea persoanelor juridice ca victime în cauzele penale, de aceea nu se menţionează despre succesorul victimei – persoană juridică. În acelaşi timp, a fost admisă o neclaritate: dacă persoana şi-a pierdut capacitatea mintală, dar estre vie, atunci aceasta va fi reprezentată de un reprezentant, şi nu de succesor. Succesiunea revine doar după decesul persoanei. Conform Codului Model de Procedură Penală al ţărilor membre ale CSI, victima este recunoscută ca fiind persoana fizică pentru care există motive de a considera că i-a fost cauzat un prejudiciu moral, fizic sau material printr-o acţiune interzisă de legea penală. De asemenea, este recunoscută ca victimă persoana fizică căreia i-ar fi putut fi cauzat un prejudiciu moral, fizic sau material, dacă comiterea acţiunii interzise de legea penală ar fi fost finalizată.

Desigur, textele legilor model nu sunt întotdeauna luate ca bază sau considerate în cadrul activităţii de legiferare a legiuitorului aşa cum şi-a dorit Federaţia Rusă. Cu toate acestea, având în vedere un anumit aspect comun al conceptelor istorice anterior dezvoltate, utilizate în legislaţia procesual-penală a ţărilor CSI (inclusiv fostele membre ale comunităţii), aceasta prezintă interes pentru cercetarea comparativă a dreptului, inclusiv în ceea ce priveşte normele care reglementează succesiunea participanţilor la procesul penal.

În acest context, precum şi pornind de la o analiză a legislaţiei unor state europene, obiectivele acestei analize comparativ-juridice sunt:

– stabilirea existenţei sau absenţei în legislaţia procesual-penală a altor state a normelor care reglementează succesiunea participanţilor la procesul penal;

– definirea listei participanţilor la procesul penal, a căror succesiune este permisă de legislaţia procesual-penală a altor state;

– stabilirea particularităţilor succesiunii participanţilor la procesul penal, prevăzute de legislaţia unor state individuale.

Spre exemplu, legislaţia procesual-penală a Republicilor Turkmenistan [13], Armenia, [9] şi Belarus [10] recunoaşte ca victimă, ca participant la procesul penal, doar persoana fizică, fără a recunoaşte persoana juridică în această calitate.

În legislaţia procesual-penală a celorlalte

whether moral, physical, or material." In this context, the concept of the Code does not provide for the recognition of legal entities as victims in criminal cases; therefore, there is no mention of the successor of the victim—legal entity. At the same time, there is ambiguity: if the person has lost their mental capacity but is still alive, they will be represented by a representative and not by a successor. Succession only occurs after the person's death. According to the Model Criminal Procedure Code of the CIS member states, the victim is recognized as a natural person for whom there are reasons to believe that they have suffered moral, physical, or material harm due to an act prohibited by criminal law. A natural person is also recognized as a victim if they could have suffered moral, physical, or material harm if the commission of the prohibited act had been completed.

Of course, the texts of model laws are not always taken as a basis or considered within the legislative activity of lawmakers as desired by the Russian Federation. However, given a certain commonality of the previously developed historical concepts used in the criminal procedural legislation of the CIS countries (including former members of the community), this presents interest for comparative legal research, including regarding the norms that regulate the succession of participants in criminal proceedings.

In this context, and informed by an analysis of the legislative frameworks of various European states, the objectives of this comparative legal analysis are as follows:

- to ascertain the presence or absence of norms within the criminal procedural legislation of other jurisdictions that govern the succession of participants in criminal proceedings.

- to delineate the categories of participants in criminal proceedings for whom succession is permissible under the criminal procedural legislation of other states.

- to identify the specific characteristics and nuances of the succession of participants in criminal proceedings as delineated by the legislation of individual states.

For example, the criminal procedural legislation of the Republics of Turkmenistan [13], Armenia [4; 9.], and Belarus [10], recognizes only natural persons as victims and participants in criminal proceedings, without rec-

state (Ucraina, Rusia, Kazahstan, Azerbaidjan, R. Moldova...), persoana juridică este, de asemenea, recunoscută ca victimă. Criteriile în baza cărora o persoană fizică sau juridică poate fi recunoscută ca victimă într-o cauză penală sunt, în majoritatea statelor, uniforme (se consideră victimă orice persoană fizică sau juridică căreia, prin infracţiune, i-au fost aduse daune morale, fizice sau materiale. Victima are un interes în cadrul procesului penal şi este interesată în rezultatele acestuia) [1], iar diferenţele lor nu intră în sfera acestui studiu.

Analiza legislaţiei procesual-penale a ţărilor CSI cu privire la existenţa normelor privind succesiunea procesuală a victimei – persoană fizică a arătat că transferul drepturilor victimei decedate către alte persoane este prevăzut de toate codurile de procedură penală ale ţărilor CSI. În acest context, legislatorii din unele ţări prevăd un astfel de transfer de drepturi în cazul morţii victimei, doar dacă moartea a fost rezultatul unei fapte penale comise împotriva acelei persoane.

Astfel, Codul de Procedură Penală al Turkmenistanului [13] (art.36 alin.4-5) prevede că: în cazul decesului unei persoane, prejudiciul cauzat în legătură cu care trebuie să fie compensat, dreptul la despăgubire, în conformitate cu procedura stabilită, trece la moştenitorii săi, iar acea parte a pensiei şi a ajutoarelor, a cărei plată a fost suspendată, trece la membrii familiei care au dreptul la ajutor de stat în legătură cu pierderea (aceasta se referă doar la situaţia când paguba a fost cauzată de organele de aplicare a legii prin încălcarea drepturilor persoanelor participante la proces). Prejudiciul nu este compensat persoanei, dacă se va dovedi că, în cursul anchetei, al cercetării preliminare şi al procesului judiciar, aceasta a împiedicat stabilirea adevărului prin autoacuzare şi a contribuit la obstrucţionarea anchetei.

Conform Codului de Procedură Penală al Georgiei [7], în cazurile de infracţiuni care au dus la moartea victimei, drepturile victimei sunt acordate uneia dintre rudele apropiate ale acesteia, iar obligaţiile sunt impuse tot lor. De asemenea, Codul de Procedură Penală al Republicii Belarus [10] prevede că în cazurile de infracţiuni care au dus la moartea victimei, obligaţiile şi drepturile acesteia sunt exercitate de membrii familiei, rudele apropiate sau ognizing legal entities in this capacity.

In the criminal procedural legislation of other states (Ukraine, Russia, Kazakhstan, Azerbaijan, Moldova, etc.), legal entities are also recognized as victims. The criteria based on which a natural or legal person can be recognized as a victim in a criminal case are, in most states, uniform (any natural or legal person who has suffered moral, physical, or material harm as a result of a crime is considered a victim. The victim has an interest in the criminal process and is concerned about its outcomes) [1]; the differences among these criteria fall outside the scope of this study.

The analysis of the criminal procedural legislation of the CIS countries regarding the existence of norms concerning the procedural succession of victims—natural persons—has shown that the transfer of rights from deceased victims to other individuals is provided for in all criminal procedure codes of the CIS countries. In this context, legislators in some countries stipulate such a transfer of rights in the event of the victim's death only if the death resulted from a criminal act committed against that person.

For instance, the Criminal Procedure Code of Turkmenistan (Article 36, paragraphs 4-5) [13], states that in the event of a person's death, the harm caused, for which compensation is required, and the right to compensation, in accordance with the established procedure, passes to their heirs. Additionally, any portion of the pension and benefits, the payment of which has been suspended, is transferred to family members entitled to state assistance due to the loss (this refers only to situations where the harm was caused by law enforcement agencies through violations of the rights of participants in the process). Compensation for harm is not granted to the individual if it is proven that during the investigation, preliminary inquiry, and judicial process, they obstructed the establishment of the truth through self-incrimination and contributed to hindering the investigation.

According to the Criminal Procedure Code of Georgia [7], in cases of offenses that have led to the victim's death, the victim's rights are granted to one of their close relatives, and obligations are also imposed on them. Similarly, the Criminal Procedure Code of the Republic

reprezentanţii legali (art. 49).

Totuşi, în practică există cazuri în care moartea victimei a survenit nu în legătură cu fapta penală comisă, ci din alte motive, iar procesul penal nu a fost încă finalizat. În unele ţări, transferul drepturilor procesuale ale victimei este prevăzut indiferent de cauzele morţii şi chiar în cazul în care victima a pierdut capacitatea fizică de a-şi exprima voinţa. Normele legislaţiei procesual- penale din astfel de ţări, cum ar fi Armenia şi Kârgâzstan, Ucraina, Ţările Baltice, România, Polonia, Germania [13, 5, 2, 8] prevăd transferul drepturilor victimei către alte persoane în legătură cu moartea victimei şi din motive care nu au legătură cu fapta penală comisă (aici menţionăm că am adus exemple si din alte legislaţii, nu numai din cele ale fostei CSI).

În Codul Model de Procedură Penală, care s-a încercat de a fi promovat în statele CSI, succesorul victimei este recunoscut ca fiind una dintre rudele apropiate, care şi-a exprimat dorinţa de a exercita drepturile şi obligaţiile victimei decedate sau care a pierdut capacitatea de a-şi exprima conştient voinţa în urma unui incident. Cu alte cuvinte, transferul drepturilor şi obligaţiilor victimei către alte persoane este condiţionat de moartea victimei, indiferent de legătura acesteia cu fapta penală comisă. De asemenea, conform Codului de Procedură Penală al Armeniei , moartea victimei (nu doar în legătură cu comiterea unei infracţiuni) sau pierderea capacităţii de a-şi exprima voinţa constituie un motiv pentru transferul drepturilor sale către una dintre rudele apropiate, care şi-a exprimat dorinţa de a exercita drepturile şi obligaţiile victimei în cadrul procesului penal [9].

Conform Codului de Procedură Penală al Republicii Kârgâzstan [8], victima, iar în cazul morţii acesteia, sau din cauza vârstei sale, sau din cauza stării de sănătate care îi împiedică exprimarea voinţei, orice rudă apropiată majoră, soţ (soţie) are dreptul de a participa la urmărirea penală, iar în cadrul proceselor penale pornite la cererea prealabilă – de a formula şi susţine acuzarea.

Conform Codului de Procedură Penală al Georgiei [7] (p. 3, art. 3), în cazurile de infracţiuni care au dus la moartea victimei, drepturile victimei sunt acordate uneia dintre rudele apropiate ale acesteia, iar asupra acelei persoane sunt impuse şi obligaţiile corespunzătoare.

of Belarus [10], stipulates that in cases of offenses that have resulted in the victim's death, the obligations and rights of the victim are exercised by family members, close relatives, or legal representatives (article 49).

However, in practice, there are cases where the victim's death occurred not in connection with the criminal act committed, but for other reasons, and the criminal proceedings have not yet been completed. In some countries, the transfer of the victim's procedural rights is provided for regardless of the causes of death and even in cases where the victim has lost the physical capacity to express their will. The norms of the criminal procedural legislation in such countries as Armenia, Kyrgyzstan, Ukraine, the Baltic States, Romania, Poland, and Germany [4, 8, 14], provide for the transfer of the victim's rights to other individuals in connection with the victim's death for reasons unrelated to the criminal act committed (here we note that we have provided examples from other legislations, not only from the former CIS).

The Model Criminal Procedure Code that has been attempted to be promoted in the CIS states recognizes the successor of the victim as one of the close relatives who has expressed the desire to exercise the rights and obligations of the deceased victim or who has lost the capacity to consciously express their will following an incident. In other words, the transfer of the victim's rights and obligations to other individuals is conditioned by the victim's death, regardless of their connection to the criminal act committed. Additionally, according to the Criminal Procedure Code of Armenia, the victim's death (not only in connection with the commission of a crime) or the loss of the capacity to express their will constitutes a reason for transferring their rights to one of the close relatives who has expressed the desire to exercise the rights and obligations of the victim within the criminal proceedings [9].

According to the Criminal Procedure Code of the Republic of Kyrgyzstan [8], the victim, and in the case of their death, or due to their age, or due to a health condition that prevents them from expressing their will, any adult close relative or spouse has the right to participate in the criminal proceedings, and in the context of criminal cases initiated upon prior request, to formulate and support the prosecution.

punzătoare. Rudele apropiate sunt: părinţii, părinţii adoptivi, copiii, copiii adoptaţi, bunicii, nepoţii, surorile, fraţii, soţul (soţia) (inclusiv cei ale căror căsătorii au fost desfăcute). În cazul unui conflict între rudele apropiate de acelaşi grad, succesorul victimei este determinat prin tragere la sorţi (alin. 3, art. 56 din Cod). Recunoaşterea unei persoane ca victimă se face prin emiterea unei dispoziţii corespunzătoare de către procuror.

Conform Codului de Procedură Penală al Republicii Kazahstan (alin. 11, art. 71) [8], în cazurile în care, ca urmare a unei fapte penale, a survenit moartea unei persoane, drepturile victimei sunt exercitate de rudele apropiate, precum şi de soţul (soţia) decedatului. Când mai multe persoane, cărora fapta penală le-a cauzat un prejudiciu moral, pretind la drepturile victimei, toate acestea pot fi recunoscute ca atare, sau între ele poate fi încheiat un acord privind acordarea drepturilor uneia dintre ele.

Pe baza normelor prezentate, se poate constata că legislaţia unor ţări (în special succesoare ale URSS) permite ca rudele apropiate ale victimei decedate să fie succesorii acesteia în proces. Totuşi, legislaţia diferitor ţări include persoane de diferite grade de rudenie şi chiar foşti membri ai familiei (aşa cum este cazul în Georgia – soţi ale căror căsătorii au fost desfăcute). De asemenea, sunt reglementate cazurile în care mai multe persoane doresc să devină succesoare în proces. În unele ţări, în cazul unui conflict între rude, acesta este soluţionat de organul care desfăşoară procesul penal sau de instanţă (de exemplu, Republica Turkmenistan), iar în altele – prin tragere la sorţi (Georgia). În anumite ţări (de exemplu, Kazahstan), rudele apropiate ale victimei decedate pot împuternici una dintre ele pentru a participa ca succesor în procesul penal sau toate pot fi recunoscute ca atare.

Codul de Procedură Penală al Republicii Armenia (alin. 1, art. 80) [9], Codul de Procedură Penală al Republicii Azerbaidjan (art. 106) [6], Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova (alin. 1, art. 81) [1] prevăd că succesorul victimei are dreptul, în orice moment al desfăşurării procesului penal, să îşi înceteze atribuţiile, din care se poate concluziona că acordarea drepturilor succesorului victimei este posibilă doar cu voinţa corespunzătoare

According to the Criminal Procedure Code of Georgia (p. 3, art. 3) [7], in cases of offenses that have led to the victim's death, the victim's rights are granted to one of their close relatives, and corresponding obligations are also imposed on that person. Close relatives include: parents, adoptive parents, children, adopted children, grandparents, grandchildren, sisters, brothers, and spouses (including those whose marriages have been dissolved). In the event of a conflict between close relatives of the same degree, the successor of the victim is determined by drawing lots (paragraph 3, art. 56 of the Code). Recognition of a person as a victim is made through the issuance of a corresponding order by the prosecutor.

According to the Criminal Procedure Code of the Republic of Kazakhstan (paragraph 11, art. 71) [11], in cases where a person's death has occurred as a result of a criminal act, the rights of the victim are exercised by close relatives as well as by the spouse of the deceased. When multiple individuals, who have suffered moral harm due to the criminal act, claim the rights of the victim, all of them can be recognized as such, or they may reach an agreement regarding the granting of rights to one of them.

Based on the presented norms, it can be observed that the legislation of some countries (especially those that are successors of the USSR) allows the close relatives of the deceased victim to be their successors in the proceedings. However, the legislation of different countries includes individuals of varying degrees of kinship and even former family members (as is the case in Georgia—spouses whose marriages have been dissolved). Cases where multiple individuals wish to become successors in the proceedings are also regulated. In some countries, in the event of a conflict between relatives, this is resolved by the authority conducting the criminal proceedings or by the court (for example, in the Republic of Turkmenistan), while in others, it is resolved by drawing lots (Georgia). In certain countries (for example, Kazakhstan), the close relatives of the deceased victim can empower one of them to participate as a successor in the criminal proceedings, or all can be recognized as such.

According to the Criminal Procedure Code of the Republic of Armenia (paragraph 1, Article 80), the Criminal Procedure Code of

din partea solicitantului (candidatului) la succesiune.

În legislaţia procesual-penală a multor state membre (foste membre) CSI nu este prevăzută procedura de succesiune a victimelor – persoane juridice.

Deşi Codul Model de Procedură Penală [3] nu prevede reglementarea cazurilor de transfer al drepturilor unei persoane atrase la răspundere penală către alte persoane, legislaţia unor ţări CSI permite succesiunea persoanelor atrase la răspundere penală.

Astfel, în legislaţia procesual-penală a Republicii Azerbaidjan este prevăzut un participant la procesul penal, şi anume succesorul acuzatului (învinuitului). Conform Codului de Procedură Penală al Republicii Azerbaidjan, succesorul acuzatului (învinuitului) este recunoscut ca fiind una dintre rudele apropiate, care a exprimat dorinţa de a exercita drepturile şi obligaţiile decedatului în timpul desfăşurării procesului penal al acuzatului (învinuitului) (art. 106-1 din Cod) [6]. Dacă o persoană a decedat înainte de a fi recunoscută ca acuzat (învinuit), rudele sale apropiate au, de asemenea, dreptul de a fi recunoscute ca succesoare ale acestuia, iar dispoziţiile legii în legătură cu succesiunea acuzatului (învinuitului) se aplică şi lor. Codul de Procedură Penală al Republicii Azerbaidjan stabileşte anumite restricţii privind participarea în procesul penal ca succesor. Astfel, nu poate fi recunoscut ca succesor al unei persoane decedate o rudă apropiată care a participat la comiterea faptei prevăzute de legea penală sau care a suferit un prejudiciu moral, fizic sau material din cauza acestei fapte. Legea prevede o procedură pentru acordarea succesorului statutului corespunzător, precum şi pentru revocarea acestui statut. Astfel, organul care desfăşoară procesul penal, în termen de 3 (trei) zile de la decesul acuzatului (suspectului, inculpatului), trimite sau prezintă rudelor sale apropiate o notificare scrisă în legătură cu dorinţa lor de a fi recunoscute ca succesor al persoanei decedate. În această notificare se oferă, de asemenea, o explicaţie corespunzătoare că încetarea urmăririi penale din cauza decesului persoanei nu este considerată un temei de justificare. Ruda apropiată a persoanei decedate, până la încetarea urmăririi penale, prin exprimarea dorinţei corespunzătoare, are dreptul de a participa la procesul penal în calitate de succesor al acuzatului (învinuitului).

the Republic of Azerbaijan (Article 106), and the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova (paragraph 1, Article 81), the successor of the victim has the right to cease their duties at any time during the criminal proceedings, which implies that the granting of rights to the victim's successor is only possible with the corresponding will of the applicant (candidate) for succession.

In the criminal procedural legislation of many member states (former members) of the CIS, there is no provision for the succession of victims who are legal entities.

Although the Model Criminal Procedure Code does not provide for the regulation of cases involving the transfer of rights from a person held criminally liable to other individuals, the legislation of some CIS countries allows for the succession of individuals held criminally liable.

For instance, the criminal procedural legislation of the Republic of Azerbaijan includes a participant in the criminal process, namely the successor of the accused (defendant). According to the Criminal Procedure Code of the Republic of Azerbaijan, the successor of the accused (defendant) is recognized as one of the close relatives who has expressed the desire to exercise the rights and obligations of the deceased during the criminal proceedings of the accused (defendant) (Article 106-1 of the Code) [6]. If a person has died before being recognized as an accused (defendant), their close relatives also have the right to be recognized as successors, and the provisions of the law regarding the succession of the accused (defendant) apply to them as well. The Criminal Procedure Code of the Republic of Azerbaijan establishes certain restrictions regarding participation in the criminal process as a successor. Thus, a close relative who participated in the commission of the act provided for by criminal law or who suffered moral, physical, or material harm as a result of that act cannot be recognized as the successor of a deceased person. The law provides a procedure for granting the successor the appropriate status, as well as for revoking that status. Thus, the authority conducting the criminal proceedings must send or present a written notification to the close relatives of the deceased within 3 (three) days of the death of the accused (suspect, defendant), regarding their desire to be recognized as the

punzătoare, ia o decizie cu privire la posibilitatea de a fi recunoscută ca succesor. În cazul în care apare un conflict cu privire la alegerea succesorului dintre mai multe rude apropiate, care au solicitat recunoaşterea lor ca succesor al acuzatului (suspectului), această problemă este soluționată de instanță. Dacă, la momentul solicitării, nu există suficiente motive pentru a recunoaşte o persoană ca succesor al acuzatului (suspectului), decizia corespunzătoare este luată imediat după stabilirea acestor motive. Dacă, după recunoaşterea unei persoane ca succesor al acuzatului (suspectului), se va stabili că motivele pentru a rămâne în această calitate nu există, organul care desfăşoară procesul penal, printr-o decizie motivată, încetează participarea acelei persoane în procesul penal ca succesor al acuzatului (suspectului)".

Succesorul inculpatului (învinuitului) poate renunța la atribuțiile corespunzătoare în orice moment al desfăşurării procesului penal. Succesorul inculpatului, învinuitului participă la desfăşurarea urmăririi penale în locul persoanei decedate, beneficiind de drepturile acesteia şi îndeplinind obligaţiile sale, cu excepția drepturilor şi obligaţiilor inalienabile ale persoanei (de a fi supus unui control şi percheziție personală în cazul arestării; de a fi supus unui examen medical, de a i se lua amprentele, de a fi fotografiat, de a i se lua probe de sânge şi alte mostre; de a fi supus unei expertize). În acest context, el beneficiază de dreptul inculpatului de a depune mărturie.

Astfel, legislația procesual-penală a Republicii Azerbaidjan nu doar că prevede posibilitatea participării succesorilor persoanei care este trasă la răspundere penală în procesul penal, dar stabileşte şi drepturile şi obligaţiile succesorului, prevăzând anumite restricții privind participarea sa în proces.

De asemenea, este interesantă legislația procesual-penală a Republicii Belarus [10], care reglementează desfăşurarea atât a verificărilor, cât şi a proceselor penale în cazul decesului suspectului, inculpatului sau persoanei care urma să fie trasă la răspundere ca suspect sau inculpat. Este important de menționat că legislația prevede participarea unui reprezentant al persoanei decedate, care avea unul dintre statutele procesuale menționate anterior. Acest reprezentant, în scopul unei posibile reabilitări a desuccessor of the deceased person. This notification also includes an appropriate explanation that the cessation of criminal proceedings due to the person's death is not considered a valid justification. The close relative of the deceased person, until the cessation of the criminal proceedings, expresses their corresponding desire and makes a decision regarding the possibility of being recognized as a successor. In the event of a conflict regarding the choice of successor among several close relatives who have requested recognition as the successor of the accused (suspect), this issue is resolved by the court. If, at the time of the request, there are insufficient grounds to recognize a person as the successor of the accused (suspect), the corresponding decision is made immediately after establishing these grounds. If, after recognizing a person as the successor of the accused (suspect), it is determined that the grounds for remaining in this capacity do not exist, the authority conducting the criminal proceedings, through a reasoned decision, terminates that person's participation in the criminal process as the successor of the accused (suspect).

The successor of the accused (defendant) may relinquish their corresponding duties at any time during the criminal proceedings. The successor of the accused or defendant participates in the criminal proceedings in place of the deceased person, benefiting from their rights and fulfilling their obligations, except for the inalienable rights and obligations of the person (to be subjected to personal control and search in the event of arrest; to undergo a medical examination, to have their fingerprints taken, to be photographed, to have blood samples and other samples taken; to undergo an expert examination). In this context, they benefit from the accused's right to testify.

Thus, the criminal procedural legislation of the Republic of Azerbaijan not only provides for the possibility of the participation of successors of a person held criminally liable in the criminal process but also establishes the rights and obligations of the successor, providing certain restrictions regarding their participation in the process.

Additionally, the criminal procedural legislation of the Republic of Belarus is noteworthy, as it regulates the conduct of both investigations and criminal proceedings in the

cedatului, apără interesele sale legale.

Organul care desfăşoară procesul judiciar emite o hotărâre (decizie) prin care recunoaşte şi permite participarea la verificare sau la desfăşurarea procesului penal ca reprezentant al bănuitului decedat, inculpatului sau persoanei care urma să fie trasă la răspundere penală, a rudelor apropiate ale acestuia. În absenţa rudelor apropiate ale persoanei decedate, precum şi în cazul în care acestea nu depun o cerere de nesupunere faţă de refuzul de a iniţia o acţiune penală sau de a încheia procesul penal şi de a fi atrase la participarea în procesul de verificare şi în procesul penal ca reprezentant, organul care conduce procesul penal, prin hotărârea sa (decizia), recunoaşte şi permite participarea în procesul de verificare şi în procesul penal ca reprezentant al membrilor familiei acestuia care au depus o cerere de dezacord faţă de refuzul de a iniţia o acţiune penală sau de a înceta procesul penal.

Ca reprezentant, nu pot fi recunoscuţi şi admişi la participarea în procesul de verificare şi în procesul penal: un minor; o persoană care, din cauza unor deficienţe fizice sau psihice, nu poate apăra singură drepturile şi interesele legale ale suspectului decedat, inculpatului sau persoanei care urma să fie trasă la răspundere ca suspect sau inculpat; o persoană faţă de care inculpatul decedat, inculpatul sau persoana care urma să fie trasă la răspundere ca suspect sau inculpat a comis o infracţiune care a cauzat prejudicii; un complice sau o persoană suspectată sau acuzată de complicitate în comiterea infracţiunii imputate suspectului decedat, inculpatului sau persoanei care urma să fie trasă la răspundere ca suspect sau inculpat.

Dispoziţia Codului de Procedură Penală al Republicii Belarus permite participarea „reprezentantului legal" al persoanei decedate, suspectului sau inculpatului, care urma să fie tras la răspundere penală. Astfel, dacă rudele apropiate, membrii familiei decedatului sunt minori sau, din cauza unor deficienţe fizice sau psihice, nu pot apăra singuri drepturile şi interesele legale ale decedatului, reprezentanţii lor legali au dreptul de a participa la desfăşurarea verificării sau a procesului penal ca reprezentanţi ai suspectului decedat, inculpatului sau persoanei care urma să fie trasă la răspundere ca suspect sau inculpat. Cauza penală împotriva

event of the death of the suspect, accused, or person who was to be held criminally liable as a suspect or accused. It is important to note that the legislation provides for the participation of a representative of the deceased person, who held one of the previously mentioned procedural statuses. This representative defends the legal interests of the deceased for the purpose of possible rehabilitation.

The authority conducting the judicial process issues a ruling (decision) recognizing and allowing the participation in the investigation or the conduct of the criminal proceedings as a representative of the deceased suspect, accused, or person who was to be held criminally liable, of their close relatives. In the absence of close relatives of the deceased person, as well as if they do not submit a request for non-compliance with the refusal to initiate criminal proceedings or to terminate the criminal proceedings and to be involved in the investigation and criminal process as a representative, the authority conducting the criminal process, through its ruling (decision), recognizes and allows the participation in the investigation and criminal process as a representative of family members who have submitted a request for disagreement with the refusal to initiate criminal proceedings or to terminate the criminal process.

As representatives, the following cannot be recognized and admitted to participate in the investigation and criminal process: a minor; a person who, due to physical or mental deficiencies, cannot independently defend the rights and legal interests of the deceased suspect, accused, or person who was to be held criminally liable as a suspect or accused; a person against whom the deceased accused, suspect, or person who was to be held criminally liable as a suspect or accused committed a crime that caused harm; an accomplice or a person suspected or accused of complicity in the commission of the crime attributed to the deceased suspect, accused, or person who was to be held criminally liable as a suspect or accused.

The provision of the Criminal Procedure Code of the Republic of Belarus allows for the participation of the "legal representative" of the deceased person, suspect, or accused who was to be held criminally liable. Thus, if the close relatives or family members of the deceased are minors or, due to physical or men-

suspectului decedat sau inculpatului trebuie să fie separată într-un proces distinct. După ce a constatat că fapta comisă de inculpatul decedat este dovedită, instanţa pronunţă o sentinţă de condamnare fără a stabili o pedeapsă. Dacă instanţa a pronunţat o sentinţă de condamnare, aceasta are dreptul să recupereze de la reprezentantul inculpatului decedat cheltuielile procesuale care au apărut după ce acesta a fost admis de organul care desfăşoară procesul judiciar la participarea în desfăşurarea verificării sau a procesului penal, cu excepţia sumelor plătite traducătorului [10].

Includerea unor astfel de norme în legislaţie elimină lacunele şi permite o soluţionare clară a situaţiei în cazurile decesului victimei din motive nelegate de infracţiune, în diferite etape ale procesului penal. Legislaţia mai multor state, după cum observăm, reglementează astfel de cazuri doar parţial şi doar în ceea ce priveşte cauzele de acuzare privată (pornirea cauzei la cererea prealabilă), prevăzând că, în cazul decesului victimei, cauza penală este iniţiată prin depunerea unei cereri de către un membru apropiat al familiei. În opinia noastră, aceasta reprezintă un dezavantaj al legislaţiei interne.

De asemenea, în legislaţia unor state este prevăzută o procedură de succesiune a persoanei care urmează să fie trasă la răspundere penală. În plus, legislaţia mai multor state acordă o atenţie semnificativă problemei succesiunii persoanei trase la răspundere penală, reglementând în detaliu ordinea succesiunii şi statutul procesual al persoanelor ale căror drepturi au fost transferate.

Procedurile de succesiune ale victimei – persoană juridică în cazul reorganizării sau lichidării acesteia nu sunt prevăzute de legislaţia procesual-penală a unor state din CSI. Aceasta se explică prin faptul că, conform legislaţiei procesual-penale a unor ţări din CSI, persoana juridică nu este recunoscută ca victimă în cauzele penale, ceea ce, în consecinţă, nu poate ridica întrebări cu privire la transferul drepturilor sale către alte persoane. Cu toate acestea, având în vedere că, conform legislaţiei ruse, ucrainene, dimpotrivă, persoana juridică, a cărei proprietate şi reputaţie profesională au fost prejudiciate, este recunoscută ca victimă în cadrul unei cauze penale, problema succesiunii

tal deficiencies, cannot defend the rights and legal interests of the deceased on their own, their legal representatives have the right to participate in the investigation or criminal proceedings as representatives of the deceased suspect, accused, or person who was to be held criminally liable as a suspect or accused. The criminal case against the deceased suspect or accused must be separated into a distinct process. After establishing that the act committed by the deceased accused is proven, the court issues a conviction without imposing a sentence. If the court has pronounced a conviction, it has the right to recover from the representative of the deceased accused the procedural costs incurred after they were admitted by the authority conducting the judicial process to participate in the investigation or criminal proceedings, excluding the amounts paid to the translator [10].

The inclusion of such norms in the legislation eliminates gaps and allows for a clear resolution of situations in cases of the victim's death for reasons unrelated to the crime at various stages of the criminal process. The legislation of several states, as we observe, only partially regulates such cases and only concerning private prosecution (initiating the case upon prior request), stipulating that in the event of the victim's death, the criminal case is initiated by submitting a request from a close family member. In our opinion, this represents a disadvantage of the domestic legislation.

Additionally, in the legislation of some states, a procedure for the succession of a person who is to be held criminally liable is provided. Furthermore, the legislation of several states pays significant attention to the issue of succession for individuals held criminally liable, regulating in detail the order of succession and the procedural status of the individuals whose rights have been transferred.

Procedures for the succession of the victim—legal entity in the event of its reorganization or liquidation are not provided for by the criminal procedural legislation of some CIS states. This can be explained by the fact that, according to the criminal procedural legislation of some CIS countries, a legal entity is not recognized as a victim in criminal cases, which consequently does not raise questions regarding the transfer of its rights to other individuals.

persoanei juridice – victimă în cadrul unei cauze penale trebuie să fie evidenţiată.

De asemenea, este important de menţionat că legislaţia procesual-penală a unor ţări, cum ar fi Republica Azerbaidjan şi Republica Belarus, evidenţiază un participant distinct în procesul penal – succesorul. Legislaţia acestor ţări conţine norme separate care stabilesc drepturile şi obligaţiile procesuale ale succesorilor. Analiza acestor norme permite concluzia că drepturile succesorilor derivă din drepturile predecesorilor lor, dar nu sunt identice cu acestea.

Se pare că evidenţierea unui participant distinct în relaţiile procesual-penale – succesorul – reprezintă o realizare pozitivă a legislaţiei din mai multe ţări ale Uniunii Europene, precum Estonia, Polonia, Lituania, România. Această abordare permite formularea unei liste de drepturi şi obligaţii pentru un astfel de participant în proces, având în vedere statutul său procesual-penal. Acest lucru permite o influenţă mai eficientă asupra desfăşurării procesului şi permite participanţilor să îşi apere propriile interese.

Din analiza reglementărilor străine am putea concluziona: succesorul – participant al procesului penal, căruia i-au revenit drepturile şi obligaţiile victimei, inculpatului (suspectului, inculpatului, condamnatului) după decesul acestuia, precum şi al victimei – persoană juridică după lichidarea (reorganizarea) acesteia.

În acest context, ansamblul drepturilor procesuale ale succesorului derivă din statutul procesual al predecesorului şi nu coincide cu ansamblul drepturilor sale procesuale, deoarece se exclude transferul către succesor a unor drepturi şi obligaţii care constituie competenţe exclusive ale predecesorului în cadrul unei cauze penale specifice, ceea ce indică o succesiune procesual-penală singulară (parţială).

3. CONCLUZII

1. Analiza procesului penal din fostele republici unionale evidenţiază o uniformitate caracteristică, influenţată de destrămarea Uniunii Sovietice şi de formarea Comunităţii Statelor Independente (CSI), ceea ce a generat o necesitate urgentă de revizuire a legislaţiei existente pentru a răspunde noilor realităţi sociale şi juridice.

However, considering that, according to Russian and Ukrainian legislation, on the contrary, a legal entity whose property and professional reputation have been harmed is recognized as a victim in a criminal case, the issue of succession for a legal entity—victim in a criminal case must be highlighted.

It is also important to note that the criminal procedural legislation of some countries, such as the Republic of Azerbaijan and the Republic of Belarus, highlights a distinct participant in the criminal process—the successor. The legislation of these countries contains separate norms that establish the procedural rights and obligations of successors. Analyzing these norms allows us to conclude that the rights of successors derive from the rights of their predecessors but are not identical to them.

It seems that highlighting a distinct participant in criminal procedural relations—the successor—represents a positive achievement of the legislation in several European Union countries, including Estonia, Poland, Lithuania, and Romania. This approach allows for the formulation of a list of rights and obligations for such a participant in the process, considering their procedural status. This enables a more effective influence on the conduct of the process and allows participants to defend their own interests.

From the analysis of foreign regulations, we could conclude: the successor—a participant in the criminal process, who has assumed the rights and obligations of the victim, accused (suspect, defendant) after their death, as well as of the victim—legal entity after its liquidation (reorganization).

In this context, the entirety of the procedural rights of the successor derives from the procedural status of the predecessor and does not coincide with the entirety of their procedural rights, as the transfer to the successor of rights and obligations that constitute the exclusive competencies of the predecessor in a specific criminal case is excluded, indicating a singular (partial) procedural succession.

3. CONCLUSIONS

1. The analysis of the criminal process in the former union republics highlights a characteristic uniformity influenced by the dissolution of the Soviet Union and the formation of the Commonwealth of Independent States

2. Adoptarea Codului Model de Procedură Penală pentru statele membre ale CSI nu a avut un impact esenţial asupra armonizării legislaţiei procesual-penale cu cea a Federaţiei Ruse, având ca scop promovarea unei abordări unitare în domeniul drepturilor procesual-penale şi facilitarea influenţei Rusiei asupra acestor state.

3. Există variaţii semnificative între statele CSI în ceea ce priveşte recunoaşterea victimelor şi a succesorilor acestora, unele state recunoscând exclusiv persoanele fizice ca victime, în timp ce altele includ şi persoanele juridice, ceea ce subliniază complexitatea sistemelor de justiţie penală şi provocările adaptării acestora.

4. Legislaţia din majoritatea ţărilor CSI permite transferul drepturilor victimelor decedate către rudele apropiate, dar condiţiile şi procedurile variază semnificativ, ceea ce sugerează necesitatea unei analize comparative detaliate pentru a evalua impactul acestor reglementări asupra justiţiei şi protecţiei drepturilor victimelor.

5. Legislaţia din anumite state, cum ar fi Azerbaidjan, recunoaşte un participant distinct în procesul penal – succesorul învinuitului, inculpatului, stabilind norme separate pentru drepturile şi obligaţiile acestuia. Această abordare permite o influenţă mai eficientă asupra desfăşurării procesului şi protejează interesele participanţilor, evidenţiind importanţa reglementării succesiunii în contextul procesului penal.

(CIS), which generated an urgent need to revise existing legislation to respond to new social and legal realities.

2. The adoption of the Model Criminal Procedure Code for CIS member states has not had a significant impact on harmonizing criminal procedural legislation with that of the Russian Federation, aiming to promote a unified approach in the field of procedural rights and facilitate Russia's influence over these states.

3. There are significant variations among CIS states regarding the recognition of victims and their successors, with some states recognizing only individuals as victims, while others also include legal entities, highlighting the complexity of criminal justice systems and the challenges of adapting them.

4. The legislation in most CIS countries allows for the transfer of the rights of deceased victims to close relatives, but the conditions and procedures vary significantly, suggesting the need for a detailed comparative analysis to assess the impact of these regulations on justice and the protection of victims' rights.

5. The legislation in certain states, such as Azerbaijan, recognizes a distinct participant in the criminal process—the successor of the accused, establishing separate norms for their rights and obligations. This approach allows for a more effective influence on the conduct of the process and protects the interests of participants, highlighting the importance of regulating succession in the context of the criminal process.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, Nr. 122 din 14-03-2003, Publicat : 05-11-2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251, art. 699.
2. Codul de procedură penală al României şi legislaţie conexă Editura „Universul Juridic", 2023, art.21.
3. Модельный Уголовно-процессуальный кодекс для государств - участников СНГ (принят постановлением Межпарламентской Ассамблеи государств - участников СНГ от 17 февраля 1996 г.) (с изменениями и дополнениями) https://base.garant.ru/2566935/ (accesat: 18.11.2024).
4. Самарин В.И., Луцик В.В., Уголовный процесс европейских государств. Монография. Издательство «Проспект», 2018. https://litgid.com/read/ugolovnyy_protsess_evropeyskikh_gosudarstv_monografiya/page-8.php (accesat: 11.11.2024).
5. Уголовно-процессуальный кодекс Эстонии. Принят 12.02.2003, RT I 2003, 27, 166. https://www.juristaitab.ee/sites/default/files/seaduste-tolked/%D0%A3%D0%93%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%92%D0%9D%D0%9E-%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A6%D0%95%D0%A1%D0%A1%D0%A3%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%AB%D0%99%20

%D0%9A%D0%9E%D0%94%D0%95%D0%9A%D0%A1%2001.07.2024.pdf (accsat:16.11.2024).
6. Уголовно-процессуальный кодекс Азербайджанской Республики (утвержден Законом Азербайджанской Республики от 14 июля 2000 года № 907-IQ) https://continent-online.com/Document/?doc_id=30420280 (accesat: 16.11.2024).
7. Уголовно-процессуальный кодекс Грузии, Законодательный Вестник Грузии-ЗВГ, 31, 03/11/2009 https://matsne.gov.ge/ru/document/view/90034?publication=163 (accesat: 11.11.2024).
8. Уголовно-процессуальный кодекс Кыргызской Республики от 28 октября 2021 года № 129. (Введен в действие Законом Кыргызской Республики от 28 октября 2021 года № 126) https://cbd.minjust.gov.kg/3-37/edition/2086/ru (accesat: 17.11.2024).
9. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Армения от 27 июля 2021 года №ЗР-306, вступил в силу 29.07.2022 г. https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=166538 (accesat: 19.11.2024).
10. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Беларусь от 16 июля 1999 года № 295-З (с изменениями и дополнениями по состоянию на 08.01.2024 г.) https://continent-online.com/Document/?doc_id=30414958#pos=6;-141 (accesat: 16.11.2024).
11. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан от 4 июля 2014 года № 231-V ЗРК. https://adilet.zan.kz/rus/docs/K1400000231 (accesat: 15.11.2024).
12. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации" от 18.12.2001 N 174-ФЗ (ред. от 09.11.2024) https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/ (accesat: 11.11.2024).
13. Уголовно-процессуальный Кодекс Туркменистана от 18 апреля 2009 года. https://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=27706 (accesat: 02.11.2024).
14. Уголовный процессуальный кодекс Украины от 13 апреля 2012 года № 4651-VI (с изменениями и дополнениями по состоянию на 29.10.2024 г.) https://continent-online.com/Document/?doc_id=31197178 (accesat; 12.11.2024).

About the authors:

Iurie ODAGIU,
PhD, associate professor,
First Vice-Rector for studies
and quality managent of the
Academy "Stefan cel Mare"of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: criminalist@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-2474-5299

Despre autori:

Iurie ODAGIU,
doctor în drept, conferențiar universitar,
prim-prorector pentru studii și management
al calității al Academiei „Ștefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54
e-mail: criminalistic@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2474-5299

Anale Ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova
Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

CZU 347.23 DOI 10.5281/zenodo.14842831

EXPROPRIEREA ÎN CONTEXTUL ASIGURĂRII ORDINII ȘI SECURITĂȚII PUBLICE

Vitalie IONAȘCU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Constantin RUSNAC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Articolul analizează justificarea exproprierii în contextul protecției ordinii și securității publice, subliniind că aceasta reprezintă o măsură drastică, dar necesară, atunci când interesele colective ale societății prevalează asupra drepturilor individuale, cum ar fi dreptul la proprietate. Exproprierea pentru utilitate publică este legitimă în situații excepționale, cum ar fi amenințările la adresa securității naționale sau tulburările grave ale ordinii publice, și trebuie să respecte principiul proporționalității. Acest principiu impune ca măsurile restrictive să fie adecvate, necesare și proporționale cu scopul urmărit, iar intervențiile statului să fie strict limitate la protejarea ordinii și securității publice. În plus, articolul subliniază importanța garanțiilor juridice pentru a preveni abuzurile și a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. În concluzie, expropierea este considerată un instrument crucial pentru menținerea stabilității sociale, dar trebuie realizată cu precauție și în conformitate cu legislația, pentru a echilibra protecția interesului public și respectarea drepturilor individuale.

Cuvinte-cheie: expropriere, protecție, ordine, securitate, național.

EXPROPRIATION IN THE CONTEXT OF ENSURING PUBLIC ORDER AND SECURITY

Vitalie IONAȘCU,
PhD, Associate Professor

Constantin RUSNAC,
PhD, Associate Professor

The article examines the justification for expropriation in the context of protecting public order and security, emphasizing that it represents a drastic but necessary measure when the collective interests of society prevail over individual rights, such as property rights. Expropriation for public utility is legitimate in exceptional situations, such as threats to national security or serious public order disturbances, and must adhere to the principle of proportionality. This principle requires that restrictive measures be appropriate, necessary, and proportional to the intended purpose, with state interventions strictly limited to safeguarding public order and security. Moreover, the article highlights the importance of legal safeguards to prevent abuses and ensure the protection of fundamental citizens' rights, as established by the European Court of Human Rights' jurisprudence. In conclusion, expropriation is considered a crucial instrument for maintaining social stability but must be carried out cautiously and in compliance with the law to balance the protection of public interest and the respect for individual rights.

Keywords: expropriation, protection, order, security, national.

1. INTRODUCERE

Protecţia ordinii şi securităţii publice reprezintă un interes primordial al statului, justificând, în anumite circumstanţe, limitarea unor drepturi şi libertăţi fundamentale ale cetăţenilor. Printre aceste drepturi se numără şi dreptul la proprietate, care poate fi limitat prin expropriere atunci când interesele colective ale societăţii prevalează asupra intereselor individuale [7, p.45]. Exproprierea pentru o cauză de utilitate publică, inclusiv pentru menţinerea ordinii şi securităţii publice, este o măsură drastică, dar necesară în anumite situaţii excepţionale care ameninţă stabilitatea

1. INTRODUCTION

The protection of public order and security is a paramount interest of the state, which, under certain circumstances, justifies limiting fundamental citizens' rights and freedoms. Among these rights is the right to property, which may be restricted through expropriation when the collective interests of society outweigh individual interests [7, p. 45]. Expropriation for a public utility cause, including maintaining public order and security, is a drastic yet necessary measure in exceptional situations threatening social stability or citizens'

socială sau siguranța cetățenilor [20, p. 102].

Din perspectivă ştiinţifică, astfel de limitări ale drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor sunt analizate prin prisma principiului proporţionalităţii. Acest principiu cere ca orice măsură restrictivă să fie adecvată, necesară şi proporţională cu scopul urmărit. În contextul exproprierii, intervenţiile statului trebuie să fie precise, având drept scop direct protejarea ordinii şi securităţii publice, şi să nu depăşească ceea ce este strict necesar pentru atingerea acestui scop [15, p.6].

Justificarea exproprierii se bazează pe premisa că, în anumite situaţii, cum ar fi ameninţările la adresa securităţii naţionale sau tulburările grave ale ordinii publice, protejarea interesului general devine prioritară [23, p. 89]. În astfel de circumstanţe, statul este obligat să intervină pentru a restabili echilibrul şi a preveni daune ireparabile, chiar dacă acest lucru implică restricţionarea temporară a dreptului de proprietate.

Această intervenţie trebuie să fie întotdeauna însoţită de garanţii juridice care să prevină abuzurile şi să asigure respectarea principiilor fundamentale ale statului de drept. În jurisprudenţa internaţională, inclusiv în deciziile Curţii Europene a Drepturilor Omului, se recunoaşte faptul că limitările impuse trebuie să fie în strictă conformitate cu legea, să urmărească un scop legitim şi să fie necesare într-o societate democratică [23, p. 112].

2. METODE ŞI MATERIALE APLICATE.

În cadrul cercetării au fost utilizate metode juridice şi analitice pentru a examina fenomenul exproprierii în contextul apărării naţionale, ordinii şi securităţii publice. Analiza normativă a constituit baza demersului, vizând legislaţia Republicii Moldova şi a României, precum şi documentele internaţionale relevante, precum Convenţia Europeană a Drepturilor Omului.

Metoda comparativă a fost aplicată pentru a evidenţia similaritatea şi diferenţele dintre reglementările celor două state, completată de analiza jurisprudenţei naţionale şi europene, pentru a identifica modul în care principiile exproprierii sunt implementate în practică. De asemenea, au fost incluse studii de caz pentru a ilustra aplicarea practică a măsurilor de expropriere.

Materialele utilizate au inclus acte normative (Constituţiile celor două state şi alte legi), literatura de specialitate şi rapoarte ale

safety [20, p. 102].

From a scientific perspective, such limitations on citizens' rights and freedoms are analyzed through the principle of proportionality. This principle mandates that any restrictive measure must be appropriate, necessary, and proportionate to the pursued goal. In the context of expropriation, state interventions must be precise, aimed directly at protecting public order and security, and must not exceed what is strictly necessary to achieve this purpose [15, p. 6].

The justification for expropriation lies in the premise that, in certain situations, such as threats to national security or severe public order disturbances, safeguarding the general interest becomes a priority [23, p. 89]. In such circumstances, the state is obligated to intervene to restore balance and prevent irreparable damage, even if this involves temporarily restricting property rights.

This intervention must always be accompanied by legal safeguards to prevent abuse and ensure compliance with the fundamental principles of the rule of law. In international jurisprudence, including the decisions of the European Court of Human Rights, it is recognized that imposed limitations must strictly comply with the law, pursue a legitimate aim, and be necessary in a democratic society [23, p. 112].

2. METHODS AND MATERIALS.

The research employed legal and analytical methods to examine the phenomenon of expropriation in the context of national defense, public order, and security. Normative analysis formed the foundation of the study, focusing on the legislation of Moldova and Romania, as well as relevant international documents such as the European Convention on Human Rights.

The comparative method was used to highlight similarities and differences between the regulations of the two states. This was complemented by an analysis of national and European jurisprudence to understand how the principles of expropriation are implemented in practice. Case studies were also included to illustrate the practical application of expropri-

autorităţilor naţionale şi internaţionale. Analiza a fost susţinută de statistici oficiale şi tehnici de evaluare comparativă, pentru a formula concluzii clare şi propuneri legislative pertinente.

3. REZULTATE ŞI DISCUŢII

Exproprierea este una dintre cele mai concrete forme de limitare a dreptului de proprietate, prevăzută de lege atunci când este necesară pentru realizarea unui interes public major. Conform prevederilor Constituţiei Republicii Moldova [1, art. 46] şi ale Codului Civil al Republicii Moldova [3, art. 501], dreptul de proprietate este garantat şi inviolabil, dar poate fi restricţionat pentru o cauză de utilitate publică, cu condiţia unei despăgubiri drepte şi prealabile [26, p.123].

Prevederi legale similare identificăm şi în legislaţia românească, care garantează dreptul de proprietate şi justifică exproprierea doar pentru o utilitate publică în strictă conformitate cu legea. Prin urmare, Constituţia României prevede că „Dreptul de proprietate, precum şi creanţele asupra statului, sunt garantate, iar conţinutul şi limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege"[2, art. 44, alin. (1)] şi „Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă şi prealabilă despăgubire" [2, art. 44, alin. (3)].

În acest context, într-o accepţiune generală, exproprierea presupune transferul de bunuri şi drepturi patrimoniale din proprietate privată în proprietate publică, în scopul realizării de lucrări pentru utilitate publică. O noţiune mai detaliată este identificată în legislaţia moldovenească, conform căreia „prin expropriere se înţelege transferul de bunuri şi de drepturi patrimoniale din proprietate privată în proprietate publică, transferul către stat de bunuri proprietate publică ce aparţin unei unităţi administrativ-teritoriale sau, după caz, cedarea către stat sau către o unitate administrativ-teritorială a drepturilor patrimoniale în scopul efectuării de lucrări pentru cauză de utilitate publică de interes naţional sau de interes local, în condiţiile prevăzute de lege, după o dreaptă şi prealabilă despăgubire" [4, art. 1].

În legislaţia românească [6] nu identificăm o definiţie concretă a exproprierii, dar aceasta poate fi dedusă din prevederile legale, cum ar fi: „În vederea realizării unor lucrări care servesc unor utilităţi publice şi ţinând seama de caracation measures.

The materials utilized comprised normative acts (the constitutions of the two states and other laws), specialized literature, and reports from national and international authorities. The analysis was supported by official statistics and comparative evaluation techniques to formulate clear conclusions and pertinent legislative proposals.

3. RESULTS AND DISCUSSION

Expropriation is one of the most concrete forms of property rights limitation, legally provided when necessary to achieve a significant public interest. According to the Constitution of the Republic of Moldova [1, art. 46] and the Civil Code of the Republic of Moldova [3, art. 501], the right to property is guaranteed and inviolable but may be restricted for a public utility cause, provided that fair and prior compensation is ensured [26, p.123].

Similar provisions exist in Romanian legislation, which guarantees the right to property and justifies expropriation solely for public utility and in strict compliance with the law. The Romanian Constitution states that "The right to property and claims on the state are guaranteed, and the content and limits of these rights are established by law" [2, art. 44, para. (1)] and "No one can be expropriated except for a public utility cause, established by law, with fair and prior compensation" [2, art. 44, para. (3)].

In general terms, expropriation involves the transfer of assets and patrimonial rights from private ownership to public ownership to carry out public utility works. Moldovan legislation offers a more detailed definition, stating that "Expropriation means the transfer of assets and patrimonial rights from private ownership to public ownership, the transfer to the state of public property belonging to an administrative-territorial unit, or, as appropriate, the transfer to the state or an administrative-territorial unit of patrimonial rights for carrying out public utility works of national or local interest, under the conditions provided by law, with fair and prior compensation" [4, art. 1].

terul de excepție conferit de Constituția României și de Codul civil cedării prin expropriere a dreptului de proprietate privată, drept a cărui protecție se realizează, de altfel, prin garantarea și ocrotirea sa de către lege, în mod egal, indiferent de titular, se adoptă prezenta lege, care cuprinde dispoziții de natura să asigure atât cadrul legal adecvat procedurilor de expropriere și stabilire a despăgubirilor, cât și apărarea dreptului de proprietate privată".

În lumina prevederilor enunțate supra și în contextul obiectului de studiu al prezentei cercetări, apare întrebarea dacă apărarea țării, ordinea publică și securitatea națională poate fi considerată drept utilitate publică în contextul exproprierii.

În această ordine de idei, considerăm că apărarea țării, ordinea publică și securitatea națională sunt indubitabil cauze de utilitate publică ce pot justifica exproprierea.

Atât legislația românească [6, art. 6], cât și cea moldovenească [4, art. 5, alin. (1), lit. o)] recunoaște apărarea țării, ordinea publică și securitatea națională drept elemente de utilitate publică. Aceste concepte juridice se referă la interesul sau necesitatea colectivă a unei comunități de a proteja stabilitatea și siguranța socială. În contextul exproprierii, utilitatea publică este temeiul care legitimează transferul forțat al dreptului de proprietate de la un particular către stat sau o autoritate publică [20, p. 98].

Proiectele de infrastructură, construcțiile de securitate națională, cum ar fi bazele militare sau posturile de poliție, și lucrările de apărare, cum ar fi digurile sau barajele, sunt exemple de inițiative care contribuie direct la menținerea și protejarea ordinii și securității publice. Aceste infrastructuri sunt considerate critice, deoarece asigură funcționarea continuă a unor servicii esențiale pentru societate, cum ar fi apărarea națională, securitatea publică, furnizarea de energie, comunicațiile și transporturile etc.

Infrastructurile critice joacă un rol vital în menținerea stabilității și securității unui stat. În condițiile actuale, caracterizate de amenințări diverse, precum terorismul, dezastrele naturale sau atacurile cibernetice, protejarea acestor infrastructuri devine o prioritate națională [7, p. 156]. În acest context, exproprierea poate deveni un instrument necesar pentru a asigura că statul are controlul deplin asupra terenurilor și resurselor esențiale pentru construirea, întreținerea

Romanian legislation [6] does not explicitly define expropriation; instead, it can be inferred from legal provisions, such as "For the realization of works serving public utilities and considering the exceptional nature conferred by the Romanian Constitution and the Civil Code on the expropriation of private property rights—whose protection is equally ensured and guaranteed by law, regardless of the holder—the present law adopts provisions ensuring both the adequate legal framework for expropriation procedures and compensation determination, and the protection of private property rights."

In the context of this study, the question arises whether national defense, public order, and national security can be considered public utility causes for expropriation. We conclude that these elements are unquestionably public utility causes justifying expropriation.

Both Romanian legislation [6, art. 6] and Moldovan legislation [4, art. 5, para. (1), lit. o)] recognize national defense, public order, and national security as elements of public utility. These legal concepts reflect the collective interest or necessity of a community to protect social stability and safety. In expropriation cases, public utility serves as the basis for legitimizing the forced transfer of property rights from an individual to the state or a public authority [20, p. 98].

Infrastructure projects, national security constructions (such as military bases or police stations), and defense works (such as dikes or dams) are examples of initiatives that directly contribute to maintaining and protecting public order and security. These infrastructures are deemed critical because they ensure the continuous operation of essential services for society, such as national defense, public security, energy supply, communications, and transportation.

Critical infrastructures are vital for maintaining a state's stability and security. In today's environment, characterized by diverse threats such as terrorism, natural disasters, and cyberattacks, protecting these infrastructures has become a national priority [7, p. 156].

şi protejarea infrastructurilor critice.

În situaţii de urgenţă sau criză, cum ar fi catastrofele naturale sau ameninţările la adresa securităţii naţionale, exproprierea poate deveni o necesitate pentru protejarea comunităţii. De exemplu, în cazul unei ameninţări teroriste asupra unei infrastructuri critice, cum ar fi o centrală electrică, statul poate decide exproprierea terenurilor adiacente pentru a consolida securitatea şi a preveni un posibil atac. Similar, în cazul unor dezastre naturale, cum ar fi inundaţiile, statul poate expropria rapid terenurile necesare pentru construirea de baraje sau alte lucrări de apărare [15, p. 178].

În aceste cazuri, interesul general de a asigura ordinea şi securitatea publică prevalează asupra drepturilor individuale de proprietate. Exproprierea devine astfel un mecanism esenţial pentru a garanta funcţionarea infrastructurilor critice şi, implicit, protecţia întregii societăţi [11, p. 245].

Necesitatea de a echilibra protecţia drepturilor individuale cu imperativul de a proteja comunitatea şi statul în ansamblu constituie esenţa corelaţiei dintre aceste concepte. Pe de o parte, statul are obligaţia de a respecta drepturile de proprietate ale cetăţenilor, dar, pe de altă parte, trebuie să asigure protecţia colectivă a societăţii. Într-o societate democratică, acest echilibru este gestionat prin respectarea strictă a principiului proporţionalităţii şi a garanţiilor legale care însoţesc procesul de expropriere [25, p. 382].

Prin urmare, exproprierea pentru protejarea infrastructurilor critice nu este doar un drept al statului, ci şi o responsabilitate în contextul protejării ordinii şi securităţii publice. Aceasta subliniază importanţa menţinerii unui cadru juridic robust, care să reglementeze procesul de expropriere, asigurând că este utilizat doar în situaţii de reală necesitate şi că drepturile fundamentale ale cetăţenilor sunt respectate în măsura posibilului. Astfel, se asigură un echilibru delicat între nevoia de securitate naţională şi protecţia drepturilor individuale într-o societate democratică [9, p. 97].

Exemplu care reflectă modul în care exproprierea este utilizată pentru a asigura securitatea infrastructurilor critice esenţiale pentru siguranţa naţională şi cea regională ar putea fi cazul din 2019 de expropriere pentru extinderea aeroportului Heathrow din Londra, Marea Britanie. Guvernul britanic a iniţiat

In this context, expropriation can serve as a necessary tool to ensure that the state has full control over the land and resources essential for constructing, maintaining, and safeguarding critical infrastructures.

In emergencies or crises, such as natural disasters or threats to national security, expropriation may become indispensable for community protection. For instance, in the case of a terrorist threat targeting critical infrastructure, such as a power plant, the state may expropriate adjacent land to strengthen security and prevent potential attacks. Similarly, during natural disasters like floods, the state may quickly expropriate land needed for building dams or other protective structures [15, p. 178].

In these cases, the general interest in ensuring public order and security outweighs individual property rights. Expropriation thus becomes an essential mechanism for guaranteeing the functionality of critical infrastructures and, consequently, the protection of society as a whole [11, p. 245].

Balancing individual rights protection with the imperative to safeguard the community and state is central to this concept. While the state is obligated to respect property rights, it must also ensure the collective protection of society. In a democratic society, this balance is achieved by strictly adhering to the principle of proportionality and legal safeguards throughout the expropriation process [25, p. 382].

Thus, expropriation for protecting critical infrastructures is not merely a right of the state but also a responsibility to maintain public order and security. It underscores the importance of having a robust legal framework to regulate expropriation, ensuring it is employed only in cases of genuine necessity and that citizens' fundamental rights are respected to the greatest extent possible. This approach secures a delicate balance between the need for national security and the protection of individual rights in a democratic society [9, p. 97].

A practical example illustrating how expropriation ensures the security of critical infrastructure is the 2019 case of Heathrow Airport expansion in London, United Kingdom.

exproprierea unor proprietăţi private în jurul aeroportului Heathrow pentru a extinde infrastructura aeroportuară, considerată esenţială pentru securitatea naţională şi transportul aerian. Extinderea a inclus construirea unei noi piste şi a unor facilităţi suplimentare, care au fost necesare pentru a gestiona traficul aerian în creştere şi pentru a întări securitatea la una dintre cele mai aglomerate porţi de intrare în Regatul Unit [17, p. 108].

În acelaşi context, în 2018, guvernul grec a expropriat terenuri în regiunea nordică a Greciei pentru a permite construcţia gazoductului Trans-Adriatic (TAP). Acest gazoduct este considerat o infrastructură critică pentru securitatea energetică a Europei, deoarece permite diversificarea surselor de gaz natural, reducând dependenţa de furnizorii tradiţionali. Exproprierea a fost necesară pentru a asigura traseul gazoductului prin teritoriul grec, garantând astfel continuitatea şi securitatea aprovizionării energetice [8, p. 134].

Apărarea naţională este recunoscută pe plan internaţional ca o cauză legitimă de utilitate publică, justificând măsuri excepţionale din partea statului, inclusiv exproprierea proprietăţilor private. În contextul modern, exproprierea pentru apărare naţională este un instrument legal, care permite statului să asigure securitatea naţională şi să răspundă eficient ameninţărilor externe. Acest tip de expropriere este reglementat prin legislaţii speciale, care impun respectarea dreptului la o justă despăgubire a proprietarilor, dar şi prin convenţii internaţionale care protejează drepturile fundamentale ale cetăţenilor.

Exproprierea pentru apărarea naţională poate include preluarea de terenuri pentru construirea de baze militare, infrastructuri de apărare, sau pentru realizarea altor proiecte strategice esenţiale pentru securitatea statului. De exemplu, în timpul Războiului Rece, guvernele au expropriat terenuri pentru amplasarea instalaţiilor de rachete şi a altor facilităţi militare critice. În astfel de cazuri, necesitatea de a proteja interesele naţionale prevalează asupra drepturilor individuale de proprietate, fiind considerată o prioritate absolută pentru asigurarea integrităţii teritoriale şi a suveranităţii statului.

Legislaţia specifică de expropriere în interes de apărare naţională stabileşte atât procedurile de expropriere, cât şi criteriile de eva-

The British government expropriated private properties around Heathrow to expand airport infrastructure, deemed essential for national security and air transport. The expansion included building a new runway and additional facilities to manage growing air traffic and enhance security at one of the busiest entry points to the UK [17, p. 108].

In 2018, the Greek government expropriated land in northern Greece to facilitate the construction of the Trans-Adriatic Pipeline (TAP). This pipeline is considered critical infrastructure for Europe's energy security as it enables diversification of natural gas sources, reducing reliance on traditional suppliers. Expropriation was necessary to secure the pipeline route through Greek territory, ensuring the continuity and security of energy supply [8, p. 134].

National defense is internationally recognized as a legitimate public utility cause, justifying exceptional state measures, including the expropriation of private properties. In the modern context, expropriation for national defense serves as a legal tool allowing the state to ensure national security and respond effectively to external threats. This type of expropriation is regulated by specific legislation that mandates fair compensation for property owners and adheres to international conventions protecting fundamental citizen rights.

Expropriation for national defense can involve the acquisition of land for constructing military bases, defense infrastructure, or other strategic projects essential to state security. For instance, during the Cold War, governments expropriated land to deploy missile installations and other critical military facilities. In such cases, the necessity to protect national interests outweighs individual property rights, representing an absolute priority for maintaining territorial integrity and sovereignty.

Specific legislation on expropriation for national defense establishes both the procedures for expropriation and the criteria for compensation evaluation. In German legislation, for example, the expropriation related to the expansion of the NATO base at Rammstein

luare a despăgubirilor. De exemplu, în legislația germană, exproprierea pentru extinderea bazei NATO de la Rammstein a fost justificată prin imperativul apărării colective, conform principiilor NATO [18].

Începând cu anul 2003, guvernul german a expropriat terenuri în jurul bazei aeriene Rammstein pentru a permite extinderea infrastructurii militare necesare sprijinirii operaţiunilor NATO şi ale armatei americane. Aceasta a inclus construirea de noi facilităţi pentru personal, depozite de muniţie şi alte structuri esenţiale pentru operaţiunile militare moderne.

Exproprierea a fost justificată prin necesitatea consolidării capacităţilor de apărare ale NATO în contextul tensiunilor crescânde la nivel global şi al necesităţii de a sprijini operaţiunile militare internaţionale.

Proprietarii afectaţi au primit compensaţii financiare, iar procesele juridice ulterioare au subliniat echilibrul necesar între interesul naţional şi protecţia drepturilor de proprietate [21, p.150].

În România, exproprierea în interes de apărare naţională este reglementată de Legea nr. 255/2010 [5], care prevede că „interesul de apărare naţională" constituie un motiv legitim de expropriere, în condiţiile în care se asigură o despăgubire justă şi prealabilă proprietarilor [13, p.88]. Totodată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că statul are dreptul să dispună exproprierea pentru apărare naţională, dar acest drept trebuie exercitat cu respectarea principiilor proporţionalităţii şi a drepturilor fundamentale [16, p.63].

Astfel, apărarea naţională ca motiv de expropriere este un concept bine fundamentat în dreptul internaţional şi naţional, având la bază nevoia imperativă de a proteja interesele supreme ale statului. Cu toate acestea, aplicarea acestui concept trebuie realizată cu grijă, asigurând respectarea drepturilor individuale şi oferirea unor despăgubiri corecte, conform principiilor de drept şi convenţiilor internaţionale.

Noţiunea de „ordine şi securitate publică" este un concept juridic şi social esenţial care se referă la menţinerea stabilităţii, siguranţei şi liniştii într-o comunitate. Acest concept este fundamental pentru funcţionarea eficientă a statului de drept şi pentru protejarea drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor. De-a lungul timpului, ordinea şi securitatea publică au fost

was justified by the imperative of collective defense under NATO principles [18].

Starting in 2003, the German government expropriated land surrounding the Rammstein Air Base to allow the expansion of military infrastructure needed to support NATO and U.S. military operations. This included constructing new facilities for personnel, ammunition depots, and other essential structures for modern military operations. The expropriation was justified by the need to strengthen NATO's defense capabilities amid rising global tensions and the necessity to support international military operations.

Affected property owners received financial compensation, and subsequent legal proceedings highlighted the necessary balance between national interests and the protection of property rights [21, p. 150]. These examples illustrate how expropriation for energy security and national defense is critical in addressing modern challenges while emphasizing the need for fair and lawful procedures.

In Romania, expropriation for national defense is regulated by Law No. 255/2010 [5], which stipulates that "national defense interest" constitutes a legitimate reason for expropriation, provided that fair and prior compensation is ensured for property owners [13, p. 88]. Additionally, the European Court of Human Rights has affirmed that states have the right to order expropriation for national defense, but this right must be exercised in compliance with the principles of proportionality and fundamental rights [16, p. 63].

National defense as a reason for expropriation is a well-established concept in both international and national law, grounded in the imperative need to protect the state's supreme interests. However, its application must be handled carefully, ensuring the respect of individual rights and the provision of fair compensation, in line with legal principles and international conventions.

The notion of "public order and security" is a fundamental legal and social concept that refers to maintaining stability, safety, and peace within a community. It is essential for

considerate piloni esenţiali ai statului, în virtutea cărora autorităţile sunt împuternicite să adopte măsuri de protecţie şi prevenţie menite să asigure bunul mers al societăţii [12, p.207].

Ordinea publică se referă la ansamblul de norme, reguli şi principii care asigură funcţionarea normală a societăţii, prevenind tulburările sociale, violenţele şi comportamentele antisociale. Aceasta include respectarea legii, a normelor de convieţuire socială şi a moralităţii publice, esenţiale pentru menţinerea unui climat de pace şi coexistenţă paşnică. Prin intermediul ordinii publice se creează un cadru stabil, în care indivizii pot trăi şi interacţiona, fără a fi expuşi riscurilor de dezordine sau conflict social [12, p.134; 14, p. 285].

Un exemplu evocator de expropriere în scop de asigurare a ordinii publice ar fi situația din anul 2020, când guvernul francez a expropriat terenuri în departamentul Seine-Saint-Denis, situat în regiunea Île-de-France, pentru a construi un nou centru de detenție. Această expropriere a fost justificată prin necesitatea de a asigura ordinea publică şi de a ameliora condiţiile de detenţie, având în vedere suprapopularea închisorilor din regiune. Proiectul a fost parte dintr-o inițiativă mai amplă a Ministerului Justiției din Franța de a construi noi facilităţi de detenţie în zone unde ratele criminalităţii sunt ridicate, pentru a asigura o mai bună gestionare a ordinii publice şi pentru a preveni revoltele din închisori [18, p.45].

În acelaşi context, poate fi oferit drept exemplu şi cazul de expropriere pentru asigurarea ordinii publice din România, realizată în 2019, pentru construirea centurii ocolitoare a Bucureştiului (Pasajul Domneşti). Această infrastructură a fost considerată esenţială pentru decongestionarea traficului şi, implicit, pentru îmbunătăţirea ordinii publice şi a siguranţei rutiere în capitală şi în împrejurimea acesteia. Proiectul a necesitat exproprierea mai multor proprietăţi private, iar procedurile au fost reglementate conform legii [22, p. 89].

Securitatea publică, pe de altă parte, reprezintă starea de siguranţă şi protecţie a persoanelor şi bunurilor lor împotriva ameninţărilor şi pericolelor, cum ar fi infracţiunile, dezastrele naturale sau actele de terorism. Securitatea publică presupune adoptarea de măsuri pro-active şi reactive pentru a preveni şi combate riscurile care pot afecta

the effective functioning of the rule of law and the protection of citizens' rights and freedoms. Over time, public order and security have been considered essential pillars of the state, empowering authorities to adopt protective and preventive measures to ensure societal well-being [12, p. 207].

Public order encompasses a set of norms, rules, and principles that guarantee the smooth functioning of society by preventing social unrest, violence, and antisocial behaviors. It includes respecting the law, social coexistence norms, and public morality, all of which are critical for maintaining a climate of peace and harmonious coexistence. Public order creates a stable environment where individuals can live and interact without the risk of disorder or social conflict [12, p. 134; 14, p. 285].

A compelling example of expropriation to ensure public order occurred in **2020** when the French government expropriated land in the Seine-Saint-Denis department, located in the Île-de-France region, to construct a new detention center. This expropriation was justified by the need to ensure public order and improve detention conditions, considering the overcrowding in the region's prisons. The project was part of a broader initiative by the French Ministry of Justice to build new detention facilities in areas with high crime rates, aiming to better manage public order and prevent prison riots [18, p. 45].

Similarly, in Romania, a case of expropriation for public order occurred in 2019, involving the construction of the Bucharest ring road (Domneşti Passage). This infrastructure project was deemed essential for decongesting traffic and, implicitly, improving public order and road safety in the capital and surrounding areas. The project required the expropriation of several private properties, with procedures regulated in accordance with the law [22, p. 89].

Public security represents the state of safety and protection of individuals and their property against threats and dangers such as crimes, natural disasters, or acts of terrorism. It involves adopting proactive and reactive meas-

integritatea fizică şi morală a cetăţenilor şi a comunităţilor [11, p. 307]. Aceste măsuri pot include activitatea forţelor de ordine, aplicarea legilor şi reglementărilor, dar şi dezvoltarea infrastructurilor critice necesare pentru a face faţă situaţiilor de urgenţă [24, p. 192].

În contextul juridic, securitatea publică poate justifica anumite restricţii temporare ale unor drepturi şi libertăţi, inclusiv exproprierea, pentru a proteja comunitatea în faţa unor pericole iminente [24, p. 207]. Exproprierea este un act excepţional, dar care poate deveni necesar atunci când este esenţial pentru protejarea intereselor colective vitale [12, p. 245]. De exemplu, în faţa unei ameninţări teroriste asupra unei infrastructuri critice sau în cazul unui dezastru natural iminent, statul poate decide exproprierea rapidă a unor terenuri sau proprietăţi pentru a construi bariere de protecţie, adăposturi sau alte facilităţi necesare.

Un alt exemplu relevant este exproprierea pentru construirea sau extinderea infrastructurilor de securitate, cum ar fi baze militare, posturi de poliţie sau centre de coordonare a intervenţiilor de urgenţă. Aceste infrastructuri sunt esenţiale pentru menţinerea securităţii naţionale şi a ordinii publice şi, în astfel de cazuri, interesul general al securităţii publice prevalează asupra drepturilor individuale de proprietate [11, p. 308; 25, p. 295].

Astfel, protecţia cetăţenilor, funcţionarea statului de drept şi justificarea intervenţiilor statului se întrepătrund pentru a asigura un echilibru între protejarea societăţii şi respectarea drepturilor fundamentale ale individului, esenţial într-o societate democratică. Exproprierea nu trebuie văzută doar ca o măsură de forţă, ci ca o acţiune justificată de necesitatea imperioasă de a asigura securitatea şi bunăstarea colectivă [9, p. 132].

Principiul proporţionalităţii joacă un rol crucial în acest context. Măsurile de expropriere trebuie să fie adecvate, necesare şi să nu depăşească ceea ce este strict necesar pentru atingerea scopului legitim de protecţie a securităţii publice. În plus, exproprierea trebuie să fie însoţită de despăgubiri juste şi prealabile, pentru a asigura că drepturile proprietarilor sunt respectate în măsura posibilului [25, p. 298].

Un exemplu care reflectă modul în care exproprierea este utilizată nu doar în contextul dezvoltării infrastructurii publice, ci şi ca

ures to prevent and combat risks that could affect the physical and moral integrity of citizens and communities [11, p. 307]. These measures may include law enforcement activities, the implementation of regulations, and the development of critical infrastructures to address emergency situations [24, p. 192].

From a legal perspective, public security can justify temporary restrictions on rights and freedoms, including expropriation, to protect the community from imminent dangers [24, p. 207]. While expropriation is an exceptional act, it may become necessary when it is essential to safeguard vital collective interests [12, p. 245]. For example, in response to a terrorist threat targeting critical infrastructure or an imminent natural disaster, the state may rapidly expropriate land or property to build protective barriers, shelters, or other essential facilities.

Another relevant example is expropriation for constructing or expanding security infrastructure, such as military bases, police stations, or emergency coordination centers. These infrastructures are crucial for maintaining national security and public order. In such cases, the general interest of public security outweighs individual property rights [11, p. 308; 25, p. 295].

The interplay between protecting citizens, upholding the rule of law, and justifying state interventions ensures a balance between societal protection and respecting individual rights, which is vital in a democratic society. Expropriation should not be seen merely as a forceful measure but as an action justified by the imperative need to ensure collective security and well-being [9, p. 132].

The principle of proportionality plays a crucial role in this context. Expropriation measures must be appropriate, necessary, and must not exceed what is strictly required to achieve the legitimate aim of protecting public security. Furthermore, expropriation must be accompanied by fair and prior compensation to ensure that property owners' rights are respected as much as possible [25, p. 298].

A clear example of expropriation as a tool for public security policy implementation

un instrument esenţial în implementarea politicilor de securitate publică, cu scopul de a proteja comunităţile şi de a preveni comportamentele care ameninţă ordinea şi siguranţa cetăţenilor, ar fi cazul din Italia, când în anul 2019, autorităţile din Napoli, au expropriat mai multe proprietăţi private pentru a permite instalarea unei reţele extinse de camere de supraveghere video în zonele cu rate ridicate de criminalitate. Scopul acestui proiect a fost acela de a consolida măsurile de securitate publică, prin monitorizarea şi prevenirea infracţiunilor, în special în cartierele cunoscute pentru activitatea grupurilor infracţionale. Această măsură a fost justificată prin nevoia de a proteja cetăţenii şi de a asigura ordinea publică, fiind parte dintr-un plan naţional de securitate urbană, promovat de Ministerul de Interne italian [10, p. 92].

Astfel, ordinea şi securitatea publică reprezintă fundamentul pe care se sprijină justificarea exproprierii în situaţii critice. Prin asigurarea unui cadru legal şi procedural adecvat, se poate menţine un echilibru între nevoile de securitate ale comunităţii şi drepturile fundamentale ale cetăţenilor, consolidând astfel încrederea în statul de drept şi în mecanismele sale de protecţie.

4. CONCLUZII

Exproprierea pentru apărarea naţională şi a asigurării ordinii şi securităţii publice este o măsură legitimă şi necesară în situaţii de criză, în care interesul general al societăţii prevalează asupra drepturilor individuale. Aceasta este susţinută de legislaţia internaţională şi naţională, care recunoaşte ordinea publică şi securitatea naţională ca fiind cauze de utilitate publică, justificate în contextul protecţiei statului şi a cetăţenilor săi.

Orice act de expropriere trebuie să fie în conformitate cu principiul proporţionalităţii, asigurând că intervenţiile statului sunt adecvate, necesare şi nu depăşesc ceea ce este strict necesar pentru atingerea scopului urmărit. În acest context, exproprierea trebuie să fie realizată în strictă conformitate cu legea şi să fie însoţită de garanţii juridice care să prevină abuzurile şi să protejeze drepturile fundamentale ale cetăţenilor.

Exproprierea joacă un rol crucial în protejarea şi dezvoltarea infrastructurilor critice, care sunt esenţiale pentru menţinerea ordinii şi securităţii publice. În contextul ameninţărilor

occurred in 2019 in Naples, Italy. Authorities expropriated several private properties to install an extensive network of surveillance cameras in high-crime areas. The project aimed to strengthen public security measures by monitoring and preventing crimes, particularly in neighborhoods known for criminal group activity. This measure was justified by the need to protect citizens and ensure public order, forming part of a national urban security plan promoted by the Italian Ministry of Interior [10, p. 92].

Public order and security are fundamental justifications for expropriation in critical situations. By ensuring an adequate legal and procedural framework, it is possible to maintain a balance between the community's security needs and the fundamental rights of citizens, thereby strengthening trust in the rule of law and its protective mechanisms.

4. CONCLUSIONS

Expropriation for national defense and ensuring public order and security is a legitimate and necessary measure during crises where the general interest of society outweighs individual rights. This measure is supported by international and national legislation, which recognizes public order and national security as public utility causes justified in the context of protecting the state and its citizens.

Any expropriation act must comply with the principle of proportionality, ensuring that state interventions are appropriate, necessary, and do not exceed what is strictly required to achieve the intended purpose. In this context, expropriation must be carried out in strict accordance with the law and accompanied by legal safeguards to prevent abuse and protect fundamental citizens' rights.

Expropriation plays a crucial role in protecting and developing critical infrastructures essential for maintaining public order and security. In the context of modern threats such as terrorism or natural disasters, expropriation becomes a vital instrument for ensuring control and security over these infrastructures, guaranteeing the continuity of essential servic-

moderne, precum terorismul sau dezastrele naturale, exproprierea devine un instrument esențial pentru asigurarea controlului și securității acestor infrastructuri, garantând continuitatea serviciilor esențiale pentru societate.

Drept rezultat al cercetării subiectului prenotat, au fost identificate unele recomandări de îmbunătățire a reglementării exproprierii în scop de apărare națională și asigurării ordinii și securității publice, după cum urmează:

Propuneri pentru legislația din Republica Moldova:

1. Introducerea unei proceduri speciale de urgență pentru expropriere în contextul securității publice, ceea ce ar presupune că legislația ar trebui să prevadă o procedură accelerată de expropriere în situații de urgență națională sau crize care amenință securitatea publică. Această procedură ar putea include termene scurtate pentru emiterea deciziilor de expropriere și mecanisme rapide de compensare.

2. Stabilirea unor criterii clare pentru evaluarea utilității publice în contextul securității naționale. Codul Civil al Republicii Moldova ar putea fi amendat pentru a include definiții mai clare și criterii specifice privind faptul ce constituie „utilitate publică" în contextul exproprierii pentru securitatea națională și ordinea publică. Aceste criterii ar trebui să fie aplicabile uniform, pentru a preveni abuzurile.

3. Includerea unor garanții suplimentare pentru despăgubirea corectă și transparentă a proprietarilor. Legislația moldovenească ar putea fi îmbunătățită prin introducerea unor prevederi care să asigure o evaluare transparentă și corectă a bunurilor expropriate, cu implicarea unor evaluatori independenți și oferirea de opțiuni pentru contestarea despăgubirilor înainte de finalizarea procesului de expropriere.

Propuneri pentru legislația din România:

1. Crearea unui fond special pentru despăgubirile aferente exproprierilor în situații de criză prin instituirea unui fond național destinat exclusiv despăgubirii rapide și echitabile a proprietarilor afectați de exproprieri în contextul securității naționale. Acest fond ar trebui să fie alimentat constant pentru a face față cerințelor financiare neprevăzute în situații de urgență, în special în contextul conflictelor armate regionale.

2. Îmbunătățirea transparenței și participării publice în procesul de expropriere prin

es for society.

Proposals for the Republic of Moldova:

1. Establishing an Emergency Procedure for Public Security Expropriation: Legislation should introduce an accelerated procedure for expropriation in national emergencies or crises threatening public security. This procedure could include shortened deadlines for issuing expropriation decisions and mechanisms for rapid compensation.

2. Defining Clear Criteria for Evaluating Public Utility: Amend the Civil Code of the Republic of Moldova to include clearer definitions and specific criteria for "public utility" in the context of expropriation for national security and public order. These criteria should be uniformly applicable to prevent abuse.

3. Introducing Additional Guarantees for Fair and Transparent Compensation: Moldovan legislation could be enhanced by provisions ensuring transparent and fair evaluation of expropriated properties, involving independent appraisers and offering options for contesting compensation before finalizing the expropriation process.

Proposals for Romania:

1. Creating a Special Compensation Fund for Crisis Expropriations: Establish a national fund dedicated exclusively to the rapid and equitable compensation of property owners affected by expropriations in the context of national security. This fund should be continuously replenished to address unforeseen financial demands during emergencies, particularly in the context of regional armed conflicts.

2. Improving Transparency and Public Participation in the Expropriation Process: Introduce legal provisions requiring mandatory public consultations, even for expropriations related to national security, except in extremely urgent situations. This approach could increase public trust and reduce litigation.

3. Continuous Monitoring and Evaluation of Expropriation Impacts: Develop a mechanism for post-expropriation monitoring and evaluation to assess the impact of these measures on affected communities and propose adjustments to procedures for the future. This

introducerea unor prevederi legale care să solicite consultări publice obligatorii, chiar și în cazurile de expropriere pentru securitatea națională, cu excepția situațiilor extrem de urgente. Acest lucru ar contribui la creșterea încrederii publice și la reducerea litigiilor.

3. Monitorizarea și evaluarea continuă a impactului exproprierilor prin elaborarea unui mecanism de monitorizare și evaluare post-expropriere, care să analizeze impactul acestor măsuri asupra comunităților afectate și să propună ajustări ale procedurilor pentru viitor. Aceasta ar putea include evaluări periodice ale proiectelor care au justificat exproprierea, pentru a asigura că ele își ating scopul declarat de utilitate publică.

could include periodic evaluations of projects that justified expropriation to ensure they achieve their declared public utility goals.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Constituția Republicii Moldova. Nr. 1 din 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 13.11.2024, nr.466. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142462&lang=ro#, (vizitat: 19.08.2024).
2. Constituția României nr. 429/2003. https://www.cdep.ro/pls/dic/site2015.page?den=act2_1&par1=2#t2c2s0sba44 (vizitat: 19.08.2024).
3. Codul civil al Republicii Moldova. Nr. 1107 din 06.06.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 01.03.2019, nr.66-75. (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143668&lang=ro#, accesat la data de 21.08.2024).
4. Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică a Republicii Moldova. Nr. 488 din 08.07.1999. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 20.04.2000, nr. 42-44. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143273&lang=ro# (vizitat: 24.08.2024).
5. Legea României nr. 255 din 14 decembrie 2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local. https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/124540 (vizitat: 24.08.2024).
6. Legea României nr. 33 din 27 mai 1994 privind exproprierea pentru cauza de utilitate publică. https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/4066 (vizitat: 24.08.2024).
7. Antonio García, Expropriation and the Public Interest in International Investment Law and Human Rights, 1st Edition, Cambridge University Press, Cambridge, 2017.
8. Athanasios G. Platias, Energy Security and Geopolitics in Southeastern Europe: The Role of Pipelines, Palgrave Macmillan, 2019.
9. Cristina Tănăsescu, Exproprierea pentru cauză de utilitate publică, București: Editura „Universul Juridic", 2018.
10. Francesco Palidda, Sicurezza urbana e videosorveglianza in Italia: dinamiche recenti e sfide future, Ed. Franco Angeli, 2020.
11. Ioan Leș, Tratat de drept administrativ, București: Editura All Beck, 2008.
12. Ioan Muraru, Drept constituțional și instituții politice, București: Editura C.H. Beck, , 2016.
13. Ioan Popa, Exproprierea în România: legislație și jurisprudență, Ed. C.H. Beck, 2012.
14. Ion Dogaru, Teoria generală a dreptului, București: Editura All Beck, 2002.
15. Jean-Bernard Auby, The Principle of Proportionality in European Public Law, 1st Edition, Oxford University Press, Oxford, 2014.
16. Jean-François Weber, La protection des

droits de l'homme en Europe: L'accès à la Cour européenne des droits de l'homme, Ed. L.G.D.J., 2017.
17. John B. Thornley, Infrastructure Development and the Public Interest: Case Studies in the UK, Routledge, 2020.
18. Johnstone Diana, Rammstein: Strategic Hub for U.S. Military Operations in Europe and Beyond, Global Research, 2015.
19. Laurent Bonelli, Sécurisation des territoires et politiques de surveillance en France, Presses Universitaires de France, 2021.
20. Léon Duguit, Public Law and the Concept of Utility, 2nd Edition, Routledge, London, 2016.
21. Maria Höhn, Over There: Living with the U.S. Military Empire from World War Two to the Present, Duke University Press, 2010.
22. Marin Voicu, Exproprierea pentru cauză de utilitate publică în România: jurisprudenţă şi practică, Ed. „Universul Juridic", 2020.
23. Olivier De Schutter, The European Convention on Human Rights and Property Rights, 1st Edition, Cambridge University Press, Cambridge, 2010.
24. Valer Dorneanu, Constituţia României comentată şi adnotată, Bucureşti: Editura All Beck, 2008.
25. Valeriu Stoica, Drept Civil. Drepturile Reale, Bucureşti: Editura „Universul Juridic", , 2013.
26. Vasile Şerban, Codul Civil. Comentarii şi Explicaţii, 4th Edition, Bucureşti: Editura „Hamangiu", 2020.

Despre autori:

Vitalie IONAŞCU,
doctor în drept, conferenţiar universitar,
decan al Facultăţii drept, administraţie,
ordine şi securitate publică,
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: vitalie.ionascu9@gmail.com
ORCID: 0000-0001-6976-615X

Constantin RUSNAC,
doctor în drept, conferenţiar universitar,
şef al Catedrei Procedură penală, criminalistică
şi securitate informaţională,
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: navrucnd1@gmail.com
ORCID: 0000-0002-8122-7711

About the authors:

Vitalie IONAŞCU,
PhD, Associate Professor,
Dean of the Faculty of Law, Administration,
Public Order, and Security,
„Ştefan cel Mare" Academy of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: vitalie.ionascu9@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-6976-615X

Constantin RUSNAC,
PhD, Associate Professor,
Head of the Department of Criminal Procedure,
Criminalistics and Information Security,
„Ştefan cel Mare" Academy of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: navrucnd1@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8122-7711

CZU 343.34

DOI 10.5281/zenodo.14848260

DELIMITAREA INFRACȚIUNII DE CREARE SAU CONDUCERE A UNEI ORGANIZAȚII CRIMINALE DE ALTE INFRACȚIUNI ÎNRUDITE

Andrei CAZACICOV,
doctor în drept

Cristina STARȘOVA,
doctorandă

Prezentul studiu este dedicat analizei delimitative a infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale (art. 284 CP) de infracțiunile de banditism (art. 283 CP), organizarea unei formațiuni paramilitare ilegale (art. 282 CP), dezordini în masă (art. 285 CP), acțiuni care dezorganizează activitatea penitenciarelor (art. 286), dar și alte forme de organizare criminală (grup criminal organizat, organizație teroristă, grup terorist). Evidențierea diferențelor permite de a înțelege mai clar esența infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale, dar și relevă regulile de calificare în cazul concursului/ coliziunii normelor de drept.

Cuvinte-cheie: grup criminal, grup criminal organizat, organizație criminală, formațiune paramilitară, grup terorist, organizație teroristă.

DISTINCTION BETWEEN THE CRIME OF CREATING OR LEADING A CRIMINAL ORGANIZATION AND RELATED OFFENCES

Andrei CAZACICOV,
PhD

Cristina STARȘOVA,
PhD student

This study is dedicated to the analysis of the distinctions between the crime of creating or leading a criminal organization (Article 284 CC) and the offences of banditry (Article 283 CC), organizing an illegal paramilitary formation (Article 282 CC), mass disturbances (Article 285 CC), actions that disrupt the activity of penitentiaries (Article 286 CC), as well as other forms of criminal organization (organized criminal group, terrorist organization, terrorist group). Highlighting these differences enables a more effective understanding of the essence of the crime of creating or leading a criminal organization. It elucidates the rules for legal qualification in cases of concurrence or conflict of legal norms.

Keywords: criminal group, organized criminal group, criminal organization, paramilitary formation, terrorist group, terrorist organization.

1. INTRODUCERE

În literatura de specialitate persistă disensiuni privind criteriile concrete de delimitare a organizației criminale de grupurile criminale organizate [7, p 520], bandele armate [5, p. 549; 26, p. 691], de formațiunile paramilitare ilegale [12, p. 45], de grupurile sau organizațiile teroriste [11, p. 67-68], de activitatea în participație a mercenarilor [6, p. 101], la care se adaugă și deosebirile dintre activitatea de creare sau conducere a organizației criminale cu acțiunile care dezorganizează activitatea penitenciarelor, rebeliunea armată, dezordinile în masă etc.

Aplicarea efectivă a normei materiale ce reglementează infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale specificată în art. 284 CP prezumă și efectuarea unui studiu comparat cu alte infracțiuni ale căror

1. INTRODUCTION

In the specialized literature, disagreements persist regarding the specific criteria for distinguishing a criminal organization from organized criminal groups [7, p. 520], armed gangs [5, p. 549; 26, p. 691], illegal paramilitary formations [12, p. 45], terrorist groups or organizations [11, p. 67-68], and the activities of mercenary participants [6, p. 101]. Additionally, differences are noted between the activities of creating or leading a criminal organization and actions such as disrupting penitentiary operations, armed rebellion, mass disturbances, and others.

The effective application of the substantive rule regulating the crime of creating or leading a criminal organization, as specified in Article 284 of the Penal Code, also presumes

componenţe sunt asemănătoare.

În ceea ce urmează ne propunem să analizăm principalele diferenţe, nu şi asemănări, atât din punct de vedere conceptual al formei de manifestare a criminalităţii organizate, cât şi din punct de vedere al componenţei juridico-penale ale infracţiunilor înrudite creării sau conducerii unei organizaţii criminale.

2. METODELE ŞI MATERIALELE APLICATE

În prezentul studiu au fost folosite pe larg metoda analizei, sintezei, logicii, interpretării literare, dar şi metoda comparativă. Materialele utilizate se rezumă la actele normative relevante, publicaţiile ştiinţifice din domeniu, dar şi la materialele cauzelor penale concrete.

3. REZULTATE ŞI DISCUŢII

Grupul criminal organizat

Activitatea grupului criminal organizat este penalmente sancţionabilă din trei puncte de vedere:

1. în calitate de componenţă de infracţiune de bază, prevăzută la art. 284, alin. (2) CP;
2. drept componenţă calificată de infracţiune în peste 45 de articole ale părţii speciale a Codului penal, care conţin circumstanţa agravantă „de un grup criminal organizat";
3. după caz, ca pregătire de săvârşire a infracţiunilor concrete (art. 26 CP), drept infracţiuni consumate care nu implică circumstanţa agravantă „de un grup criminal organizat", drept infracţiuni consumate reţinând circumstanţa agravantă „de două sau mai multe persoane".

Diferenţa dintre infracţiunea de creare sau conducere a unei organizaţii criminale (art. 284, alin. (1) CP) de infracţiunea de creare sau conducere a unei organizaţii criminale sau a unui grup criminal organizat cu scopul de a comite una sau mai multe infracţiuni cu caracter terorist (art. 284, alin. (2) CP), constă în scopul infracţional, care la art. 284, alin. (2) CP este un semn special şi obligatoriu al laturii subiective, fără de care nu poate avea loc întregirea componenţei de infracţiune. Totodată, art. 284, alin. (1) CP nu incriminează fapta de creare sau conducere a unui grup criminal organizat, ceea ce contrează radical cu dispoziţia art. 284, alin. (2) CP.

Discrepanţa dintre componentele calificate de infracţiuni care conţin circumstanţa

carrying out a comparative study with other offences that have similar constitutive elements.

In the following, we propose to analyze the main differences, rather than similarities, both from the conceptual perspective of the manifestation of organized crime and from the perspective of the criminal-law elements of offences related to the crime of creating or leading a criminal organization.

2. METHODS AND MATERIALS APPLIED

This study extensively employs methods such as analysis, synthesis, logic, literary interpretation, and the comparative method. The materials used include relevant normative acts, scientific publications in the field, and materials from concrete criminal cases.

3. RESULTS AND DISCUSSION

Organized Criminal Group

The activity of an organized criminal group is punishable from three legal perspectives:

1. As the basic crime component, provided in Article 284, paragraph (2) of the Penal Code;
2. As the qualified crime component in over 45 articles of the special part of the Penal Code, which include the aggravating circumstance "by an organized criminal group";
3. Depending on the case, as preparation for the commission of specific crimes (Article 26 of the Penal Code), as completed offences that do not involve the aggravating circumstance "by an organized criminal group," or as completed offences with the aggravating circumstance "by two or more persons."

The difference between the crime of creating or leading a criminal organization (Article 284, paragraph (1) of the Penal Code) and the crime of creating or leading a criminal organization or an organized criminal group with the aim of committing one or more terrorist offences (Article 284, paragraph (2) of the Penal Code) lies in the criminal purpose. In Article 284, paragraph (2) of the Penal Code, the criminal intent is a special and mandatory element of the subjective side, without which the offence cannot be completed. At the same time, Article 284, paragraph (1) of the Penal Code does not criminalize the act of creating or leading an organized criminal group, which fundamentally contrasts with the provision in Article

agravantă „de o organizație criminală" (spre exemplu, art. 189, alin., (3), lit. a) CP – șantajul săvârșit de un grup criminal sau de o organizație criminală) și infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale se desprinde din:

a) **Forma participației penale.** Astfel, la art. 284 CP la răspundere se atrage strict organizatorul sau conducătorul organizației criminale, situație în care la infracțiunile ce stipulează circumstanța agravantă „de un grup criminal organizat sau o organizație criminală" se prevede o agravare a răspunderii penale anume a participanților (membrilor) organizației criminale. Ultimii, la rândul lor, nu pot fi atrași la răspundere penală potrivit art. 284 CP.

b) **Periculozitatea faptei.** Așadar, crearea sau conducerea unei organizații criminale este o infracțiune de pericol și nu presupune, în calitate de premisă sau condiție, comiterea vreunei infracțiuni propriu-zise.

c) **Forma de realizare a fapte prejudiciabile.** Or, art. 284 CP incriminează crearea sau conducerea unei entități criminale organizate, iar infracțiunile care reține în calitate de circumstanță de agravare a răspunderii penale săvârșirea faptei de „o organizație criminală" instituie un spectru larg de acțiuni/ inacțiuni prejudiciabile care implică organizația criminală, dar exceptează crearea sau conducerea acesteia.

Banditismul (art. 283 CP)

După cum se reține în doctrina penală, crearea sau conducerea unei organizații criminale se deosebește de banditism prin următoarele: a) lipsa atacului, adică lipsa scopului de a ataca întreprinderi, organizații, grupuri de persoane sau persoane aparte etc., b) membrii organizației criminale nu sunt înarmați; chiar dacă dispun de arme, nu le au în scopul de a săvârși atacuri asupra persoanelor juridice sau fizice [5, p. 549-550] și c) banditismul include atât organizarea bandelor armate, cât și atacurile săvârșite de ele, adică toate infracțiunile comise prin aceste atacuri (jafuri, tâlhării etc.), pe când infracțiunea de la art. 284 CP cuprinde doar activitatea de creare sau conducere, respectiv, orice infracțiune comisă de organizația criminală este în afara componenței infracțiunii analizate [3, p. 413].

O deosebire în plus dintre art. 283 și art. 284 CP rezidă în răspunderea penală pentru

284, paragraph (2) of the Penal Code.

The discrepancy between the qualified crime components that include the aggravating circumstance "by a criminal organization" (for example, Article 189, paragraph (3), letter a) of the Penal Code – blackmail committed by a criminal group or a criminal organization) and the crime of creating or leading a criminal organization comes off:

a) **The form of criminal participation**. Thus, under Article 284 of the Penal Code, only the organizer or leader of the criminal organization is strictly held responsible. In contrast, for crimes that include the aggravating circumstance "by an organized criminal group or a criminal organization," the criminal liability is aggravated specifically for the participants (members) of the criminal organization. The latter, in turn, cannot be held criminally liable under Article 284 of the Penal Code.

b) **The danger of the act.** Therefore, the creation or leading of a criminal organization is a crime of danger and does not require, as a premise or condition, the commission of any specific offence.

c) **The manner of committing harmful acts**. Article 284 of the Penal Code criminalizes the creation or leading of an organized criminal entity, whereas crimes that include the aggravating circumstance of "by a criminal organization" establish a broad spectrum of harmful actions/ inactions involving the criminal organization, but exclude the creation or leadership of the organization itself.

Banditry (Article 283 of the Penal Code)

As noted in criminal law doctrine, the creating or leading of a criminal organization differs from banditry in the following ways: a) The absence of an attack, meaning there is no intent to attack businesses, organizations, groups of people, or individuals, etc.; b) Members of the criminal organization are not armed; even if they have weapons, they do not possess them to launch attacks against juridical or physical persons [5, p. 549-550]; c) Banditry includes both the organization of armed gangs and the attacks committed by them, meaning all offences committed through these attacks (robberies, thefts, etc.), whereas the crime in article 284 of the Penal Code only encompasses the act of creating or leading a criminal organ-

participarea la bandele armate sau la atacurile săvârşite de ele şi, dimpotrivă, lipsa vreunei răspunderi penale pentru participarea la organizaţia criminală sau la activitatea acesteia [23, p. 138]. Doar recent a fost incriminată activitatea de aderare la una dintre organizaţiile criminale sau grupurile criminale organizate prevăzute la art. 284 CP [15], care trebuie, totuşi, deosebită de activitatea de participare la asemenea forme de criminalitate organizată şi/ sau la activitatea acestora.

Aşadar, dintr-o altă perspectivă, este posibilă crearea organizaţiei criminale (grupului criminal organizat ca parte componentă a organizaţiei criminale) pentru comiterea infracţiunilor ce intră în scopul infracţiunii de banditism (spre exemplu, comiterea tâlhăriilor, omorurilor etc.), iar lipsa semnului de înarmare în cadrul dispoziţiei art. 284 CP nu exclude dotarea membrilor organizaţiei criminale cu arme [26, p. 685].

Din punct de vedere al obiectului infracţiunii, banditismul diferă de crearea sau conducerea unei organizaţii criminale prin prezenţa obiectului juridic special secundar şi a obiectului material al infracţiunii.

Obiectul juridic special secundar al infracţiunii de banditism, în accepţiunea emanată de autorii Brînză S. şi Stati V., „îl formează relaţiile sociale cu privire la una din următoarele valori sociale: integritatea corporală, sănătatea sau libertatea psihică (morală) a persoanei; substanţa, integritatea sau potenţialul de utilizare a bunurilor ori posesia asupra acestora; activitatea normală a persoanei juridice" [7, p. 509].

De asemenea, art. 283 CP prevede în calitate de obiect material corpul persoanei sau bunurile mobile sau imobile. Infracţiunea de creare sau conducere a unei organizaţii criminale nu dispune de un obiect material concret.

În accepţiunea autorilor S. Brînză şi V. Stati, „[p]rin «bandă armată» se înţelege grupul armat, constituit din două sau mai multe persoane, având un caracter stabil, care a fost organizat în scopul atacării persoanelor juridice sau fizice" [4, p. 511].

Trecând noţiunea de „bandă armată" prin prisma noţiunii de „grup criminal organizat", iese în evidenţă un coraport vădit dintre aceste două noţiuni, ceea ce ne permite să concluzionăm că banda armată este o varietate a grupului criminal organizat, cu un scop specific

ization. Therefore, any offence committed by the criminal organization is outside the scope of the analyzed offence [3, p. 413].

An additional difference between articles 283 and 284 of the Penal Code lies in the criminal liability for participating in armed gangs or their attacks, as opposed to the lack of any criminal liability for participation in a criminal organization or its activities [23, p. 138]. Only recently has the act of joining one of the criminal organizations or organized criminal groups specified in Article 284 of the Penal Code been criminalized [15], which must still be distinguished from the act of participating in such forms of organized crime and/ or their activities.

Thus, from another perspective, it is possible to create a criminal organization (or an organized criminal group as a component of the criminal organization) for the commission of crimes that fall within the scope of the crime of banditry (*e.g.* committing robberies, murders, etc.). Moreover, the absence of the element of being armed within the provision of Article 284 of the Penal Code does not exclude the possibility of criminal organization members being equipped with weapons [26, p. 685].

From the perspective of the object of the crime, banditry differs from the creating or leading of a criminal organization through the presence of a secondary special legal object and a material object of the crime.

The secondary special legal object of the crime of banditry, as defined by authors Brînză S. and Stati V., "consists of social relations concerning one of the following social values: body integrity, health, or psychological (moral) freedom of the person; the substance, integrity, or usability of goods, or possession thereof; and the normal activity of the legal entity" [7, p. 509].

Additionally, Article 283 of the Penal Code stipulates that a material object is the body of a person or movable or immovable property. The crime of creating or leading a criminal organization does not involve a specific material object.

According to authors S. Brînză and V. Stati, "[b]y 'armed gang' is meant an armed group, composed of two or more persons, having a stable character, which was organized to attack legal or natural persons" [4, p. 511].

Analyzing the notion of "armed gang"

și cu disponibilitate de armă/ arme.

La o altă diferenţă esenţială dintre forma de participaţie penală „banda armată" şi cea de „organizaţie criminală" se atribuie numărul minim de persoane ce constituie grupul. Or, în cadrul unei bande armate numărul minim de persoane este 2, iar în cazul organizaţiei criminale *ipso jure* – de 4.

Totuși, acest semn al entităților criminale organizate este unul facultativ, or, în practica judiciară s-a reținut constituirea bandelor armate chiar și din 22 de membri [21, p. 48].

În definitiv, infracţiunea de banditism, datorită specificului laturii subiective, prevede în calitate de scop – atacarea persoanelor juridice sau fizice. Cu toate că infracţiunea de creare sau conducere a unei organizaţii criminale, după cum s-a menţionat anterior, poate prelua scopul specific banditismului, viceversa, sub aspectul variantei-tip a infracţiunii de la art. 284, alin. (2) CP, nu este posibil. Or, scopul bandei armate nu poate fi orientat spre comiterea uneia sau a mai multor infracţiuni cu caracter terorist.

Organizarea unei formaţiuni paramilitare ilegale sau participarea la ea (art. 282 CP)

Practica judiciară existentă, inclusiv cea mondială, se ciocnește cu probleme complexe, uneori irezolvabile, în ceea ce privește calificarea corectă a acțiunilor militanților [25, p. 119], fapt ce justifică întru totul necesitatea delimitării formațiunii paramilitare ilegale de grupul criminal organizat și organizația criminală.

Prin „formaţiune paramilitară ilegală" urmează de înţeles o reuniune de persoane într-un grup stabil, cu structură organizatorică de tip militar, cu un caracter armat pronunţat, cu un efectiv suficient pentru desfăşurarea operaţiunilor de tip militar, activitatea căruia nu este reglementată de legislaţia Republicii Moldova [12, p. 48].

În ceea ce privește diferența formațiunii paramilitare ilegale de organizația criminală, prin prisma definirii de concepte, se observă că prima formă de participaţie are o structură de tip militar și este aptă să desfăşoare o operaţiune de luptă, de tip militar. Însă, aceste caracteristici nu sunt incompatibile și nu se exclud la caracterizarea unui grup criminal organizat sau a unei organizaţii criminale. Totuși, la realizarea operaţiunii de tip militar nu ar fi capabile bandele sau grupurile armate de orișice

through the lens of the concept of "organized criminal group" highlights a clear correlation between these two notions. This allows us to conclude that an armed gang is a variety of an organized criminal group, with a specific purpose and the availability of weapons.

Another essential difference between the form of criminal participation as an "armed gang" and that of a "criminal organization" lies in the minimum number of persons constituting the group. In the case of an armed gang, the minimum number of persons is 2, whereas, for a criminal organization, it is *ipso jure* – 4.

However, this feature of organized criminal entities is optional, as judicial practice has recorded the formation of armed gangs with 22 members [21, p. 48].

Ultimately, the crime of banditry, due to the specificity of its subjective side, includes as its purpose the attack on juridical or physical persons. Although the crime of creating or leading a criminal organization, as mentioned earlier, can adopt the specific purpose of banditry, the reverse, in terms of the standard version of the offence under Article 284, paragraph (2) of the Penal Code, is not possible. The purpose of an armed gang cannot be directed toward committing one or more offences of a terrorist nature.

Organizing an illegal paramilitary formation or participating in it (Article 282 of the Penal Code)

The existing judicial practice, including global practices, faces complex and sometimes irresolvable issues regarding the correct qualification of the actions of militants [25, p. 119], which fully justifies the need to distinguish between illegal paramilitary formations, organized criminal groups, and criminal organizations.

By "illegal paramilitary formation" it should be understood a gathering of individuals in a stable group, with a military-type organizational structure, having a pronounced armed character, with a sufficient number of members to carry out military-type operations, and whose activity is not regulated by the legislation of the Republic of Moldova [12, p. 48].

Regarding the difference between an illegal paramilitary formation and a criminal organization, from the perspective of concept definition, it is observed that the former has a

natură [22, p. 28].

În continuare, prima diferenţă de bază dintre formaţiunea paramilitară, grupul criminal organizat şi organizaţia criminală ar consta în scopul în care s-au reunit persoanele: formaţiunea paramilitară nu are reliefat un scop concret; grupul criminal organizat are drept scop comiterea unei sau a mai multor infracţiuni; organizaţia criminală se creează în vederea influenţării activităţii economice şi de altă natură a persoanelor fizice şi juridice sau controlului acesteia în alte forme în vederea obţinerii de avantaje şi realizării de interese economice, financiare sau politice.

Cea de-a doua diferenţă constă în numărul participanţilor înscrişi în componenţa grupului: într-un grup criminal organizat sunt cel puţin două persoane; organizaţia criminală, fiind o reuniune de grupuri criminale organizate (minim două), conţine astfel cel puţin patru persoane; componenţa cantitativă a formaţiunii paramilitare nu este stabilită de legislaţia în vigoare. Numărul membrilor unei formaţiuni paramilitare trebuie să corespundă cu cel puţin cea mai mică unitate militară – grup militar (8-15 persoane) [25, p. 122].

A treia distincţie de bază dintre aceste tipuri de organizare a activităţii infracţionale ar consta în caracterul armat al grupărilor, astfel încât grupul criminal organizat, precum şi reuniunea acestora într-o organizaţie criminală nu invocă drept semn obligatoriu prezenţa armei (armelor) la membrii grupării; pentru ca un grup de persoane să capete statut de formaţiune paramilitară, acesta obligatoriu trebuie să despună de un caracter armat.

Totuşi, pentru existenţa unei formaţiuni paramilitare nu este suficient ca un membru al acesteia să posede o armă, de care restul membrilor formaţiunii să fie conştienţi (caz în care s-ar crea confuzie cu semnul similar ce caracterizează o bandă armată). Caracterul armat este un semn inerent al întregii formaţiuni paramilitare. Acesta din urmă presupune situaţia în care cel puţin câţiva din membrii formaţiunii să fie înarmaţi şi care, cu ajutorul celorlalţi participanţi, să fie în stare să desfăşoare o operaţiune de luptă (de tip militar), dar nu un simplu atac asupra persoanei fizice sau juridice [24, p. 111].

A patra şi ultima diferenţă conceptuală dintre formele de participaţie supuse compa-

military-type structure and is capable of carrying out a military-type operation. However, these characteristics are not incompatible and do not exclude the possibility of characterizing an organized criminal group or a criminal organization. Still, armed gangs or groups of any kind would not be capable of carrying out a military-type operation [22, p. 28].

The primary difference between a paramilitary formation, an organized criminal group, and a criminal organization lies in the purpose for which individuals have gathered: the paramilitary formation does not have a specific, highlighted purpose; the organized criminal group aims to commit one or more offences; and the criminal organization is created to influence the economic and other activities of juridical or physical persons, or control them in other forms, to obtain advantages and achieve economic, financial, or political interests.

The second difference lies in the number of participants in the group: an organized criminal group consists of at least two persons; a criminal organization, being a gathering of organized criminal groups (at least two), thus contains at least four persons; the quantitative composition of a paramilitary formation is not established by the current legislation. The number of members of a paramilitary formation must correspond to at least the smallest military unit - a military group [25, p. 122] (8-15 persons).

The third fundamental distinction between these types of criminal activity organizations lies in the armed nature of the groups. Thus, an organized criminal group, as well as the gathering of these groups into a criminal organization, does not require the presence of weapons (or arms) among the members of the group as a mandatory feature; for a group of individuals to be classified as a paramilitary formation, it must necessarily have an armed character.

However, for the existence of a paramilitary formation, it is not sufficient for one member of the formation to possess a weapon, of which the other members are aware (as this could create confusion with the similar characteristic of an armed gang). The armed nature is an inherent feature of the entire paramilitary formation. This means that at least some mem-

rării se desprinde din gradul de stabilitate al grupului format:

– grupul criminal organizat, deşi tot este o reuniune stabilă de persoane, ca şi în cazul bandei armate, totuşi diferă printr-un grad sporit de stabilitate, dat fiind faptul că s-a organizat în prealabil, adică până la comiterea infracţiunii (infracţiunilor);

– formaţiunea paramilitară, după gradul de stabilitate, se apropie cel mai mult de cel al bandei armate (organizarea prealabilă şi coeziunea între membrii grupului nu este indispensabilă pentru existenţa formaţiunii paramilitare);

– organizaţia criminală, fiind privită prin prisma caracterului stabil, prezintă cel mai înalt grad posibil, care la rândul său se datorează consolidării şi gradului înalt de organizare. Coeziunea între grupurile criminale şi membrii acestora, ca parte integrantă a organizaţiei criminale, presupune: solidaritate social-psihologică, ierarhizare pronunţată, interdependenţa între membrii organizaţiei şi structurile sale etc.

În ceea ce vizează componenţa de infracţiune, organizarea unei formaţiuni paramilitare ilegale sau participarea la ea se delimitează de crearea sau conducerea unei organizaţii criminale prin obiectul juridic special, prin modalităţile faptice de realizare a organizării şi conducerii formaţiunii paramilitare ilegale, printr-o modalitate normativă adiţională de exteriorizare a laturii obiective şi prin modalitatea specială de liberare de răspundere penală.

Aşadar, obiectul juridic special al faptei incriminate de art. 282 CP îl formează relaţiile sociale cu privire la neadmiterea organizării, conducerii sau participării la o formaţiune paramilitară neprevăzută de legislaţia Republicii Moldova [7, p. 504], pe când fapta infracţională statuată la art. 284 CP atentează la relaţiile sociale cu privire la securitatea publică.

După cum lesne se observă, modalităţile normative de creare/ organizare şi conducere a grupurilor ilegale specificate la art. 284 şi 282 CP sunt identice, însă modalităţile faptice de realizare a lor comportă un colorit specific.

Ceea ce iese în evidenţă la suprapunerea art. 282 şi art. 284 CP este faptul incriminării, pe de o parte, a activităţii de participare la o formaţiune paramilitară ilegală şi, pe de altă parte, a activităţii de aderare la una dintre organizaţiile criminale sau grupurile criminale

bers of the formation must be armed, and with the assistance of the other participants, they must be capable of carrying out a combat operation (military-type), not just a simple attack on a juridical or physical person [24, p. 111].

The fourth and final conceptual difference between the forms of participation being compared arises from the degree of stability of the formed group:

– The organized criminal group, although it is also a stable gathering of people like an armed gang, differs by a higher degree of stability, given that it has been organized in advance, *i.e.* before the commission of the crime(s);

– The paramilitary formation, in terms of stability, is closest to that of an armed gang (preliminary organization and cohesion among group members are not indispensable for the existence of the paramilitary formation);

– The criminal organization, when viewed in terms of its stability, presents the highest possible degree, which is due to its consolidation and high level of organization. The cohesion between the criminal groups and their members, as an integral part of the criminal organization, involves social-psychological solidarity, pronounced hierarchy, interdependence between the members of the organization and its structures, etc.

In terms of the criminal composition, the organization of an illegal paramilitary formation or participation in it is distinguished from the creating or leading of a criminal organization by the special legal object, the factual methods of organizing and leading the illegal paramilitary formation, by an additional normative way of manifesting the objective side, and by the special manner of exemption from criminal liability.

Thus, the special legal object of the act incriminated by Article 282 of the Penal Code consists of social relations regarding the inadmissibility of organizing, leading, or participating in a paramilitary formation not provided for by the legislation of the Republic of Moldova [7, p. 504], while the criminal act established in Article 284 of the Penal Code targets social relations regarding public security.

As can be easily observed, the normative methods of creating/ organizing and leading illegal groups specified in Articles 284 and 282

organizate, prevăzute de art. 284 CP.

Participarea în calitate de membru al formaţiunii paramilitare poate fi determinată de primirea în calitate de membru a formaţiunii şi îndeplinirea unor funcţii corespunzătoare locului pe care-l deţine persoana sau de îndeplinirea unor misiuni, ordine cu caracter ordinar [2, p. 187].

Persoanele care au organizat sau conduc formaţiunea paramilitară ilegală răspund penal pentru infracţiunile comise de către un membru al formaţiunii în măsura în care au cunoscut şi au participat la comiterea infracţiunii respective [2, p. 187]. Dintr-o altă perspectivă, organizatorul şi conducătorul organizaţiei criminale poartă răspundere necondiţionată pentru toate infracţiunile săvârşite de această organizaţie.

In fine, vârsta de atragere la răspundere penală, ca semn obligatoriu al subiectului infracţiunii de organizarea unei formaţiuni paramilitare ilegale sau participarea la ea, este stabilită la limita minimă de 16 ani, iar în ceea ce priveşte subiectul infracţiunii de creare sau conducere a unei organizaţii criminale – plafonul minim de atragere la răspundere penală este de 14 ani.

Dezordini în masă (art. 285 CP)

În esenţă, dezordinile în masă reprezintă „acţiunile unor mase de oameni, folosite de persoanele interesate ca instrument *sui generis* de atingere a scopurilor lor, luând în consideraţie psihologia mulţimii şi canalizând conduita stihinică a acesteia în direcţia dorită" [7, p. 523].

În comentariul Codului penal, dezordinile în masă se atribuie la „o modalitate a activităţii extremiste – bazate pe idei, doctrine, curente unilaterale extreme – a unor persoane care urmăresc să-şi impună programul prin măsuri violente sau radicale" [10, p. 628].

La acest capitol menţionăm că dezordinile în masă pot constitui obiectul activităţii unei organizaţii extremiste, care, conform art. 1, lit. d) al *Legii privind contracararea activităţii extremiste* reprezintă o: „asociaţie obştească sau religioasă, mijloc de informare în masă ori o altă organizaţie referitor la care, în temeiurile prevăzute de prezenta lege, instanţa de judecată a pronunţat o hotărâre definitivă privind încetarea sau suspendarea activităţii în legătură cu desfăşurarea activităţii extremiste" [17].

Reieşind din faptul că anume prima variof the Penal Code are identical, but the factual methods of their realization involve a specific coloring.

What stands out in the overlap between Articles 282 and 284 of the Penal Code is the criminalization, on the one hand, of the activity of participating in an illegal paramilitary formation and, on the other hand, of the activity of joining one of the criminal organizations or organized criminal groups provided by Article 284 of the Penal Code.

Participation as a member of the paramilitary formation can be determined by being admitted as a member of the formation and fulfilling roles corresponding to the position held by the individual or by carrying out tasks and orders of an ordinary nature [2, p. 187].

The individuals who have organized or led the illegal paramilitary formation are held criminally responsible for the crimes committed by a member of the formation to the extent that they knew about and participated in the commission of the respective crime [2, p. 187]. From another perspective, the organizer and leader of the criminal organization are unconditionally responsible for all the crimes committed by this organization.

Finally, the age for criminal liability, as a mandatory characteristic of the subject of the crime of organizing or participating in an illegal paramilitary formation, is set at the minimum limit of 16 years, whereas for the crime of creating or leading a criminal organization, the minimum age for criminal liability is set at 14 years.

Mass disorders (art. 285 CP)

In essence, mass disorders represent "the actions of groups of people, used by interested individuals as a *sui generis* instrument to achieve their goals, taking into account the psychology of the crowd and channelling its chaotic behaviour in the desired direction" [7, p. 523].

In the commentary on the Penal Code, mass disorders are attributed to "a form of extremist activity – based on extreme, unilateral ideas, doctrines, and movements – of individuals who aim to impose their ideas through violent or radical measures" [10, p. 628].

It is mentioned that mass disorders can be the object of an extremist organization's activity, which, according to Article 1, letter d) of the Law on Countering Extremist Activity, is defined

antă-tip a infracţiunii stipulate la art. 285, alin. (1) CP are unele puncte de tangenţă comune cu infracţiunile specificate la art. 284 CP, considerăm a fi oportun să continuăm cu o analiză comparativă doar a acestor fapte penale.

Prima diferenţă importantă (cele care ţin de particularităţile individuale ale infracţiunilor, regimul sancţionator, aspectele criminologice şi practice etc. fiind neglijate) constă în obiectul juridic special.

Astfel, obiectul juridic special al infracţiunii de dezordini în masă îl constituie relaţiile sociale cu privire la neadmiterea organizării sau conducerii unor dezordini în masă [7, p. 522]. Pe de altă parte, obiectul juridic special al infracţiunii de creare sau conducere a unei organizaţii criminale îl constituie relaţiile sociale cu privire la securitatea publică.

Totodată, spre deosebire de norma de la art. 284 CP, infracţiunea de dezordini în masă dispune de un obiect material care constă în corpul persoanei sau bunurile mobile ori imobile.

După cum susţine autorul Sofia P., „[î]n ipoteza organizării sau conducerii unor dezordini în masă, însoţite de aplicarea violenţei împotriva persoanelor, victimă poate fi oricare persoană care a fost supusă unor acte de violenţă. În cazul opunerii de rezistenţă violentă sau armată reprezentanţilor autorităţilor, victimă a infracţiunii prevăzute la art. 285 Cod penal poate fi numai reprezentatul autorităţilor" [18, p. 138]. Infracţiunii de creare sau conducere a unei organizaţii criminale nu îi este specifică careva victimă a infracţiunii.

Dacă semantica termenilor de „creare sau conducere" la art. 284 CP şi de „organizare şi conducere" la art. 285, alin. (1) CP nu comportă nici o diferenţă şi relevanţă, atunci din punct de vedere al modalităţilor faptice de manifestare a acestor acţiuni infracţionale se atestă o discrepanţă vădită.

În concordanţă cu opinia autorilor Brînză S. şi Stati V., „[o]rganizarea unei dezordini în masă se exprimă, după caz, în: a) pregătirea şi planificarea provocărilor în vederea incitării agresivităţii maselor de oameni; b) crearea atmosferei propice pentru aplicarea violenţei împotriva persoanelor – pogromuri, incendieri, distrugeri de bunuri, aplicarea armei de foc sau a altor obiecte utilizate în calitate de armă ori în opunerea de rezistenţă violentă sau armată reprezentanţilor autorităţilor; c) crearea altor as: "a public or religious association, mass media outlet, or another organization concerning which, based on the provisions of this law, a final court decision has been issued regarding the termination or suspension of its activity about carrying out extremist activity" [17].

Given that the first variant of the crime stipulated in Article 285, paragraph (1) of the Penal Code has certain common points of overlap with the offences specified in Article 284 of the Penal Code, it is considered appropriate to continue with a comparative analysis of just these criminal acts.

The first important difference (neglecting aspects related to the individual characteristics of the offences, sanctioning regime, criminological and practical aspects, etc.) lies in the special legal object.

Thus, the special legal object of the crime of public disorder consists of social relations concerning the prevention of organizing or leading public disorder [7, p. 522]. On the other hand, the special legal object of the crime of creating or leading a criminal organization consists of social relations concerning public security.

At the same time, unlike the provision in Article 284 of the Criminal Code, the offence of public disorder has a material object, which consists of the person's body or movable or immovable property.

As author Sofia P. argues: "[i]n the case of organizing or leading public disorder, accompanied by the use of violence against persons, the victim can be any person who has been subjected to acts of violence. In the case of violent or armed resistance against authorities, the victim of the crime provided in Article 285 of the Criminal Code can only be a representative of the authorities" [18, p. 138]. The crime of creating or leading a criminal organization does not involve a specific victim of the offence.

If the semantics of the terms "creation or leading" in Article 284 of the Criminal Code and "organization and leading" in Article 285, paragraph (1) of the Criminal Code do not present any difference or relevance, then, from the perspective of the factual modalities of the manifestation of these criminal actions, a clear discrepancy is evident.

In accordance with the opinion of authors Brînza S. and Stati V.: "[o]rganizing a mass dis-

condiţii necesare de realizare a dezordinilor în masă" [4, p. 582].

După aceeaşi autori, „[c]onducerea unor dezordini în masă presupune, după caz: a) dirijarea maselor de oameni în vederea săvârşirii dezordinilor în masă; b) coordonarea acţiunilor participanţilor la dezordinile în masă; c) îndrumarea nemijlocită a maselor de oameni în vederea aplicării violenţei împotriva persoanelor, a comiterii de pogromuri, incendieri, distrugeri de bunuri, a aplicării armei de foc sau a altor obiecte utilizate în calitate de armă, ori în vederea opunerii de rezistenţă violentă sau armată reprezentanţilor autorităţilor etc." [4, p. 582].

Semnele facultative ale laturii obiective din cadrul componenţei de infracţiune statuate la art. 285, alin. (1) CP, spre deosebire de crearea sau conducerea unei organizaţii criminale, au o importanţă decisivă la constatarea existenţei infracţiunii, iar dacă aceste condiţii nu sunt îndeplinite, lipseşte temeiul aplicării răspunderii în baza normei de incriminare.

În acord cu poziţia autorului Sofia P., „[i]nfracţiunea de dezordini în masă se consideră consumată numai în cazul în care acţiunile prin intermediul cărora se săvârşeşte respectiva faptă sunt însoţite de metodele: aplicarea violenţei împotriva persoanelor, pogromuri, incendieri, distrugeri de bunuri, precum şi de opunere de rezistenţă violentă sau armată reprezentanţilor autorităţilor" [18, p. 141], sau de mijloacele de săvârşire a infracţiunii: „aplicarea armei de foc sau a altor obiecte utilizate în calitate de armă" [18, p. 141].

Din punct de vedere al laturii subiective, dezordinile în masă se deosebesc de infracţiunea de creare sau conducere a unei organizaţii criminale doar în ipoteza în care ultima se comite cu scopul de comitere a unei sau a mai multor infracţiuni cu caracter terorist (art. 284, alin. (2) CP), semn care, în acest caz, devine unul obligatoriu pentru complinirea laturii subiective a infracţiunii.

Cu privire la alte deosebiri dintre art. 284 CP şi art. 285 CP, remarcăm că infracţiunea de dezordini în masă prevede şi sancţionează activitatea de participare, însă doar în acel caz în care participarea este una activă.

Este dificil a nu manifesta subiectivism atunci când participarea activă se disociază de participarea care nu este activă. Totuşi, în acest scop, drept criterii de disociere urmează a fi

order is expressed, as the case may be, in: a) preparing and planning provocations aimed at inciting the aggressiveness of crowds; b) creating an atmosphere conducive to the application of violence against persons – pogroms, arson, destruction of property, the use of firearms or other objects as weapons, or violent or armed resistance to authorities; c) creating other necessary conditions for carrying out mass disorders" [4, p. 582].

According to the same authors: "[c]onducting mass disorders involves, as the case may be: a) directing crowds of people to carry out mass disorders; b) coordinating the actions of the participants in the mass disorders; c) directly guiding the crowds of people to apply violence against persons, commit pogroms, arson, destruction of property, use firearms or other objects as weapons, or to resist violently or with arms against authorities, etc." [4, p. 582].

The optional elements of the objective side of the criminal composition established in Article 285, paragraph (1) of the Criminal Code, in contrast to the crime of creation or leading of a criminal organization, play a decisive role in determining the existence of the crime. If these conditions are not met, there is no basis for applying liability under the incriminating provision.

According to the position of the author Sofia P.: "the crime of mass disorder is considered completed only when the actions through which the act is committed are accompanied by methods such as: the use of violence against persons, pogroms, arson, destruction of property, as well as the use of violent or armed resistance against the authorities" [18, p. 141], or by means of committing the crime: "the use of firearms or other objects used as weapons" [18, p. 141].

From the perspective of the subjective aspect, mass disorder differs from the crime of creating or leading a criminal organization only in the case where the latter is committed with the purpose of one or more terrorist-related offences (Article 284, paragraph (2) of the Penal Code), a sign which, in this case, becomes mandatory to complete the subjective aspect of the offence.

Regarding other differences between Articles 284 and 285 of the Penal Code, we note that the crime of mass disorder also punishes and sanctions the act of participation, but only

luate în considerație: gradul de agresivitate a participantului la dezordinile în masă; spiritul de inițiativă al acestuia; capacitatea de a lua decizii și de a le executa, neacceptarea cruțării victimei; recalcitranța în raport cu reprezentanții autorităților etc. [7, p. 525].

Acțiunile care dezorganizează activitatea penitenciarelor (art. 286 CP)

În contextul în care unitatea structurală a unei organizații criminale o constituie grupul criminal organizat, organizarea de grupuri criminale sau participarea activă la asemenea grupuri dictează o necesitate vădită în delimitarea conceptelor de „grup criminal" și cel de „grup criminal organizat", precum și a componențelor de infracțiune prevăzute la art. 284 și, respectiv, art. 286 CP

Obiectul juridic special al infracțiunii statuate la art. 286 CP este unul complex, fiind format din:

– obiectul juridic special principal, care constă, conform autorilor Brînsă S. și Stati V., „din relațiile sociale cu privire la executarea pedepsei cu închisoarea, în legătură cu activitatea execuțional penală a subiecților care aduc la realizare actul procedural al instanței de judecată, prin care se stabilește pedeapsa" [6, p. 529];

– obiectul juridic special secundar, format din relațiile sociale cu privire la libertatea psihică, integritatea corporală sau sănătatea persoanei [6, p. 529].

Iese în evidență faptul că infracțiunea de la art. 286 CP, spre deosebire de cea stipulată la art. 284 CP, dispune de obiect material în forma corpului fizic al persoanei și de victimă, care are una din următoarele calități: a) condamnat pornit pe calea corectării, b) reprezentant al administrației instituției penitenciare.

Latura obiectivă a acțiunilor care dezorganizează activitatea penitenciarelor conține un singur semn obligatoriu – fapta prejudiciabilă, care se exprima prin acțiune și care poate prelua una din următoarele 4 forme prevăzute de lege: terorizarea condamnaților porniți pe calea corectării; săvârșirea atacurilor violente asupra administrației; organizarea de grupuri criminale; participarea activă la grupurile criminale [9].

Cu toate că acțiunea de organizare a unei organizații criminale și cea de organizare de grupuri criminale nu poate fi confundată, totuși, găsim de cuviință să analizăm anume in the case where the participation is active.

It is difficult not to exhibit subjectivism when active participation is distinguished from non-active participation. However, for this purpose, the criteria for differentiation should consider the degree of aggressiveness of the participant in the mass disorder; their initiative; the ability to make decisions and carry them out; the refusal to spare the victim; resistance toward authorities, etc. [7, p. 525].

Actions that disrupt the activity of prisons (art. 286 of the Criminal Code)

In the context where the structural unit of a criminal organization is the organized criminal group, the organization of criminal groups or active participation in such groups dictates a clear need to delimit the concepts of "criminal group" and "organized criminal group," as well as the elements of the crimes provided for in Articles 284 and, respectively, Article 286 of the Criminal Code.

The special legal object of the crime established in Article 286 of the Criminal Code is a complex one, consisting of:

The primary special legal object, which, according to authors Brînza S. and Stati V., "is made up of social relations concerning the execution of a prison sentence, in connection with the criminal enforcement activity of the subjects who carry out the procedural act of the court, through which the punishment is established" [6, p. 529].

The secondary special legal object, consists of social relations concerning the mental freedom, physical integrity, or health of a person [6, p. 529].

It stands out that the crime under Article 286 of the Criminal Code, unlike the one stipulated in Article 284, has a material object in the form of a person's physical body and a victim who has one of the following qualities: a) a convict on the path of correction, b) a representative of the penitentiary institution's administration.

The objective side of the actions that disrupt the activity of penitentiaries contains a single mandatory sign – the harmful act, which is expressed through action and can take one of the following four forms provided by the law: terrorizing convicts on the path of correction; committing violent attacks against the administration; organizing criminal groups; actively

această modalitate normativă de realizare a faptei prejudiciabile ale infracţiunii de la art. 286 CP, fapt dictat de similitudinile şi problemele calificative care pot apărea.

Prin organizarea de grupuri criminale se înţelege: constituirea unor asocieri din 2 sau mai multe persoane, la caz, persoanele au statut de condamnat, care îşi execută pedeapsa cu închisoarea; recrutarea condamnaţilor care îşi execută pedeapsa cu închisoarea în componenţa grupului criminal; elaborarea planurilor şi dirijarea activităţii grupului astfel creat.

Aşadar, noţiunea de „grup criminal", spre deosebire de cea de „grup criminal organizat", nu este prevăzută de legislaţia penală a Republicii Moldova.

Întemeindu-ne poziţia pe fundamentul dispoziţiei art. 46 CP, considerăm că grupul criminal constituie o reuniune de persoane care s-au organizat în prealabil, activitatea căreia este îndreptată spre comiterea uneia sau a mai multor infracţiuni.

După cum afirmă Tighineanu A., „grupul criminal este, practic, cea mai simplă formă de participaţie cu înţelegere prealabilă" [20, p. 109].

Sub acest aspect, caracterul organizat al grupului criminal este conferit nu prin trăsătura organizării prealabile, ci prin cea de stabilitate.

În cazul în care grupul criminal format are semnele de organizaţie criminală, organizatorul sau conducătorul acestuia urmează a fi atras la răspundere penală în conformitate cu art. 284 CP Această variantă calificativă este justificată de art. 118, alin. (2) CP: „Calificarea infracţiunilor în cazul concurenţei dintre o parte şi un întreg se efectuează în baza normei care cuprinde în întregime toate semnele faptei prejudiciabile săvârşite" [9]. De asemenea, această soluţie a fost reţinută şi de practica judiciară naţională [14].

Scopul, ca semn obligatoriu cu caracter alternativ al laturii subiective a infracţiunii prevăzute de art. 286 CP, este un alt criteriu de delimitare a infracţiunilor supuse examinării.

Astfel, acţiunile care dezorganizează activitatea penitenciarelor, realizate în forma de organizare a grupurilor criminale sau participarea activă la asemenea grupuri, urmăresc scopul terorizării condamnaţilor porniţi pe calea corijării sau scopul săvârşirii atacurilor violente asupra administraţiei.

participating in criminal groups [9].

Although the action of organizing a criminal organization and organizing criminal groups cannot be confused, we find it appropriate to analyze precisely this normative way of committing the harmful act of the crime under Article 286 of the Criminal Code, a fact dictated by the similarities and qualifying issues that may arise.

By organizing criminal groups, it is understood: the formation of associations of two or more persons, where the individuals have the status of convicts serving a prison sentence; recruiting convicts serving their prison sentences into the criminal group; developing plans and directing the activity of the group thus created.

Thus, the concept of "criminal group," as opposed to that of "organized criminal group," is not provided for in the criminal legislation of the Republic of Moldova.

Based on the provisions of Article 46 of the Criminal Code, we consider that a criminal group constitutes a gathering of individuals who have organized themselves in advance, and whose activity is aimed at committing one or more crimes.

As Tighineanu A. states: "The criminal group is, in fact, the simplest form of participation with prior understanding" [20, p. 109].

In this regard, the organized nature of the criminal group is not given by the feature of prior organization, but by its stability.

If the criminal group formed shows the characteristics of a criminal organization, the organizer or leader of the group will be held criminally responsible under Article 284 of the Penal Code. This qualifying version is justified by Article 118, paragraph (2) of the Penal Code: "The qualification of offences in the case of a competition between a part and a whole is made based on the norm that encompasses all the elements of the harmful act committed" [9]. This solution has also been upheld by national judicial practice [14].

The goal, as a mandatory alternative sign of the subjective aspect of the crime provided by Article 286 of the Penal Code, is another criterion for distinguishing the offences under examination.

Thus, actions that disrupt the activity of penitentiaries, carried out in the form of organ-

Totuși, respectivul scop, *ipso jure*, este încorporat în componența infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale, de aceea permite delimitarea art. 284 CP de art. 286 CP doar în calitate de criteriu adițional.

Din alt punct de vedere, scopul comiterii uneia sau a mai multor infracțiuni cu caracter terorist (art. 284, alin. (2) CP) nu poate fi atribuit nici sub un aspect infracțiunii cuprinse de dispoziția art. 286 CP.

În definitiv, subiectul infracțiunii de acțiuni care dezorganizează activitatea penitenciarelor se deosebește de subiectul infracțiunii incriminate la art. 284 CP prin intermediul semnului calificativ special, care constă în calitate de persoană care își execută pedeapsa cu închisoarea. Acest semn îi conferă subiectului infracțiunii de la art. 286 CP o arie restrictivă de aplicabilitate, care, însă, nu exclude și atribuirea persoanei care execută pedeapsa cu închisoare la categoria subiectului infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale.

Grupul sau organizația teroristă

Legislația penală a Republicii Moldova, spre deosebire de legislațiile mai multor state ale lumii, între care România, Federația Rusă, Ucraina etc., nu prevede o normă penală separată pentru activitatea de creare sau conducere a unei organizații teroriste.

Cu toate acestea, art. 284, alin. (2) CP instituie răspundere pentru infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist.

În mod firesc, apare întrebarea dacă o organizație criminală s-ar asimila unei organizații teroriste, în cazul în care scopul acesteia este unul cu profil terorist?

În acord cu prevederile art. 3 al Legii cu privire la prevenirea și combaterea terorismului, „Organizația teroristă este organizația creată în scopul desfășurării de activități teroriste sau organizație care admite recurgerea la terorism în activitatea sa. Organizația se consideră teroristă dacă măcar una din subdiviziunile sale structurale desfășoară o activitate teroristă" [16].

Totodată, „grupul terorist" reprezintă o reuniune „a două sau mai multe persoane care s-au asociat în scopul de a desfășura o activitate teroristă" [16].

Respectiv, elementul determinant al unui

izing criminal groups or actively participating in such groups, pursue the goal of terrorizing convicts on the path to correction or the goal of committing violent attacks against the administration.

However, this goal, *ipso jure*, is incorporated into the composition of the crime of creating or leading a criminal organization, which is why it allows for the distinction between Article 284 of the Penal Code and Article 286 of the Penal Code only as an additional criterion.

From another perspective, the goal of committing one or more offenses with a terrorist character (Article 284, paragraph (2) of the Penal Code) cannot be attributed, under any aspect, to the offense covered by the provision of Article 286 of the Penal Code.

In the end, the subject of the crime of actions that disrupt the activities of penitentiaries differs from the subject of the crime incriminated in Article 284 of the Penal Code through the special qualifying feature, which consists in the status of a person who is serving a prison sentence. This feature gives the subject of the offence under Article 286 of the Penal Code a restricted scope of applicability, which, however, does not exclude the attribution of the person serving a prison sentence to the category of the subject of the crime of creating or leading a criminal organization.

The terrorist group or organization

The criminal legislation of the Republic of Moldova, unlike the legislation of several countries around the world, including Romania, the Russian Federation, Ukraine, etc., does not provide a separate criminal provision for the activity of creating or leading a terrorist organization.

However, Article 284, paragraph (2) of the Penal Code establishes liability for the crime of creating or leading a criminal organization with the purpose of committing one or more terrorist crimes.

Naturally, the question arises whether a criminal organization would be assimilated to a terrorist organization if its purpose is of a terrorist nature?

Under the provisions of Article 3 of the Law on the Prevention and Combating of Terrorism: "A terrorist organization is an organization created to carry out terrorist activities or an organization that accepts the use of terrorism in

grup terorist sau al unei organizaţii teroriste îl formează scopul de a desfăşura o activitate teroristă.

În accepţiunea legii sus-nominalizate, activitatea teroristă (activităţile teroriste) desemnează spectrul de activităţi care includ: „planificarea, pregătirea, tentativa de săvârşire şi săvârşirea unui act terorist sau a unei alte fapte ce constituie infracţiune cu caracter terorist; – constituirea unei formaţiuni armate ilegale, a unei organizaţii criminale, a unui grup organizat în scopul săvârşirii uneia sau mai multor infracţiuni cu caracter terorist; – recrutarea, favorizarea, înarmarea, instruirea şi utilizarea teroriştilor; – ralierea la organizaţiile teroriste sau participarea la activitatea acestor organizaţii; – finanţarea pregătirii sau comiterii unui act terorist ori a unei alte infracţiuni cu caracter terorist, finanţarea unei organizaţii teroriste, a unui grup terorist sau a unui terorist, precum şi acordarea de sprijin acestora pe alte căi; – acordarea de suport informaţional sau de alt ordin în procesul planificării, pregătirii sau comiterii unui act terorist ori a unei alte fapte ce constituie infracţiune cu caracter terorist; – instigarea în scop terorist, justificarea publică a terorismului, propaganda ideilor terorismului, răspândirea de materiale sau informaţii ce îndeamnă la activităţi teroriste sau îndreptăţesc desfăşurarea unor astfel de activităţi; – oricare dintre acţiunile menţionate efectuate prin intermediul sistemelor informaţionale şi al reţelelor de comunicaţii electronice" [16] (sublinierea ne aparţine – n.a.).

După cum uşor se observă, constituirea unei organizaţii criminale sau a unui grup criminal organizat în scopul săvârşirii uneia sau a mai multor infracţiuni cu caracter terorist este doar o parte din activitatea teroristă definită de lege, respectiv doar o parte din spectrul de activităţi sau scopuri urmărite în activitatea cotidiană a unei organizaţii teroriste.

Aşadar, un grup criminal organizat sau o organizaţie criminală a căror scop vizează comiterea uneia sau a mai multor infracţiuni cu caracter terorist nu pot fi echivalate cu formele de organizare criminală – grup sau organizaţie teroristă, ultimele concepte fiind mai specifice, iar în ceea ce ţine de activitatea teroristă –, şi mai complexe [8, p. 267].

Spre exemplu, urmărirea scopului săvârşirii unei infracţiuni de finanţare a terorismu-

its activities. The organization is considered terrorist if at least one of its structural subdivisions carries out terrorist activities" [16].

At the same time, a "terrorist group" is defined as a gathering "of two or more persons who have joined together to carry out a terrorist activity" [16].

Thus, the determining element of a terrorist group or a terrorist organization is the purpose of carrying out terrorist activities.

According to the aforementioned law, terrorist activity (terrorist activities) refers to the range of activities that include: planning, preparing, attempting to commit, and committing a terrorist act or another offence with a terrorist nature; forming an illegal armed group, a criminal organization, or an organized group to commit one or more terrorist offences; recruiting, aiding, arming, training, and using terrorists; joining terrorist organizations or participating in the activities of these organizations; financing the preparation or commission of a terrorist act or another terrorist-related offence, financing a terrorist organization, a terrorist group, or a terrorist, as well as providing support to them through other means; providing informational or other support in the process of planning, preparing, or committing a terrorist act or another terrorist-related offence; incitement for terrorist purposes, publicly justifying terrorism, propagating the ideas of terrorism, spreading materials or information that encourage terrorist activities or justify such activities; any of the aforementioned actions carried out through information systems and electronic communication networks" [16].

As it can be easily observed, the creation of a criminal organization or an organized criminal group to commit one or more terrorist offences is only a part of the terrorist activity as defined by the law, specifically a part of the range of activities or objectives pursued in the daily operations of a terrorist organization.

Thus, an organized criminal group or a criminal organization whose goal is to commit one or more terrorist offences cannot be equated with forms of criminal organization – such as a terrorist group or terrorist organization – since the latter concepts are more specific, and in terms of terrorist activity, they are also more complex [8, p. 267].

For example, the pursuit of the goal of

lui de către un grup criminal organizat sau de către o organizaţie criminală nu poate fi calificată în acord cu art. 284, alin. (2) CP, deoarece finanţarea terorismului nu face parte din categoria infracţiunilor cu caracter terorist, specificate la art. 134[11] CP. Astfel, atestarea unui astfel de scop la crearea sau conducerea unei formaţiuni criminale determină, în partea ce vizează organizaţia criminală, calificarea potrivit art. 284, alin. (1) CP, iar în partea ce ţine de grupul criminal organizat, calificarea potrivit art. 26 raportat la art. 279, alin. (1) CP.

În conformitate cu art. 9, alin. (1), lit. c) al *Convenției Consiliului Europei privind prevenirea terorismului*, „Fiecare parte adoptă măsurile necesare pentru a prevedea ca infracţiune, conform dreptului său intern: participarea la comiterea uneia sau mai multora dintre infracţiunile prevăzute la articolele 5-7 de către un grup de persoane care acţionează într-un scop comun [13], iar conform art. 2 al *Protocolul adițional la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea terorismului*, „În scopul prezentului Protocol, „participarea într-o asociaţie sau grup în scop terorist" înseamnă participarea în activităţile unei asociaţii sau unui grup în scopul comiterii sau contribuirii la comiterea unei sau mai multor infracţiuni teroriste de către organizaţie sau grup. Fiecare Parte adoptă măsurile necesare pentru a prevedea ca infracţiune, conform dreptului său intern, participarea într-o asociaţie sau grup în scop terorist, aşa cum este definită la paragraful 1, atunci când a fost comisă cu intenţie" [19].

Finalmente, statelor membre [ale Consiliului Europei] le-a fost de asemenea solicitat să incrimineze actele internaţionale de „conducere a unui grup terorist" sau de participare la activităţile sale [1, p. 279].

4. CONCLUZII ŞI RECOMANDĂRI

În temeiul dispoziţiilor convenţionale şi a raţionamentelor prezentate *supra*, considerăm oportună incriminarea activităţii de constituire a unui grup terorist sau a unei organizaţii teroriste, a activităţii de participare la asemenea grupuri/ organizaţii, precum şi participării la activităţile acestora, în cadrul unei norme penale distinctive. În acest mod, dispoziţia şi sancţiunea de la art. 284, alin. (2) CP, urmează a fi abrogate în mod expres, *i.e.* prin înlocuire.

committing the crime of financing terrorism by an organized criminal group or a criminal organization cannot be qualified according to Article 284, paragraph (2) of the Criminal Code, as financing terrorism is not part of the category of terrorist crimes specified in Article 134[11] of the Criminal Code. Thus, the establishment of such a goal in the creation or leading of a criminal formation leads, in the case of the criminal organization, to qualification according to Article 284, paragraph (1) of the Criminal Code, and in the case of the organized criminal group, to qualification according to Article 26 with Article 279, paragraph (1) of the Criminal Code.

According to Article 9, paragraph (1), letter c) of the *Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism*: "Each Party adopts the necessary measures to ensure that the following is considered a criminal offence under its domestic law: participation in the commission of one or more of the offences set out in Articles 5-7 by a group of persons acting with a common purpose [13]." Also, according to Article 2 of the Additional Protocol to the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism: "For this Protocol, 'participation in an association or group for terrorist purposes' means participation in the activities of an association or group to commit or contribute to the commission of one or more terrorist offences by the organization or group. Each Party adopts the necessary measures to ensure that participation in an association or group for terrorist purposes, as defined in paragraph 1, is considered a criminal offence under its domestic law when committed with intent" [19].

Finally, Member States [of the Council of Europe] have also been asked to criminalize international acts of "leading a terrorist group" or participating in its activities [1, p. 279].

4. CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

Based on the provisions of the conventions and the reasoning presented above, we consider it appropriate to criminalize the act of constituting a terrorist group or organization, participating in such groups/ organizations, as well as participating in their activities, within a distinct criminal norm. In this way, the provision and punishment of Article 284, paragraph (2) of the Criminal Code should be expressly repealed, *i.e.* replaced.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. *Avizul nr. 8 (2006) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) spre atenţia Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei, privind rolul judecătorilor în ceea ce priveşte protecţia supremaţiei legii şi a drepturilor omului în contextul terorismului*, pct. 76. Strasbourg, 10.11.2006. În: Standarde ale Consiliului Europei pentru justiţie, Chişinău: „Bons Offices" S.R.L., 2010. 460 p.
2. BARBĂNEAGRĂ A., BERLIBA V., GURSCHI C. ş.a. *Codul penal comentat şi adnotat*. Chişinău: „Cartier Juridic", 2005. 656 p.
3. BORODAC AL. *Manual de drept penal. Partea specială*. Chişinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală", 2004. 622 p.
4. BRÎNZA S., STATIT V. *Tratat de drept penal. Volumul II*. Chişinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală", 2015. 1300 p.
5. BRÎNZĂ S. ULIANOVSCHI X., STATI V., ŢURCANU I., GROSU VL. *Drept penal. Partea specială. Volumul II. Ediţia a II-a*. Chişinău: „Cartier juridic", 2005. 805 p.
6. BRÎNZĂ S., STATI V. *Drept penal. Partea specială. Volumul I*. Chişinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală", 2011. 1062 p.
7. BRÎNZĂ S., STATI V. *Drept penal. Partea specială. Volumul II*. Chişinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală", 2011. 1324 p.
8. CAZACICOV A. *Abordări de perspectivă privind incriminarea constituirii unui grup terorist sau a unei organizaţii teroriste în Codul penal al Republicii Moldova*. În: Analele ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a M.A.I. al Republicii Moldova, nr. 14, Chişinău, 2021. 342 p.
9. *Codul penal al Republicii Moldova* nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 13.09.2002, nr. 128-129.
10. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu*. Manual elaborat sub conducerea profesorului BARBĂNEAGRĂ A. Chişinău: Editura „Sarmis", 2009. 860 p.
11. COJOCARU R., CAZACICOV A. *Crearea sau conducerea unei organizaţii criminale cu scopul de a comite una sau mai multe infracţiuni cu caracter terorist*. În: „Focarele separatiste şi impactul lor asupra terorismului contemporan. Materialele conferinţei ştiinţifico-practice internaţionale 16 martie 2017", Chişinău, 2017. 320 p.
12. COJOCARU R., CAZACICOV A. *Formaţiunea paramilitară ilegală ca formă de manifestare a criminalităţii organizate*. Materialele conferinţei cu participaţie internaţională, 01 martie 2017. Chişinău: Academia militară a Forţelor Armate „Alexandru cel Bun", 2017. 292 p.
13. *Convenţia Consiliului Europei privind prevenirea terorismului*, adoptată în Varşovia la 16 mai 2005. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 22.6.2018, L 159/5. Ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 51 din 07.03.2008 pentru ratificarea Convenţiei Consiliului Europei privind prevenirea terorismului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 28.03.2008, nr. 63-65.
14. *Decizia Colegiului Penal al Curţii Supreme de Justiţie* nr. 4-1re-74/2015 din 09.04.2015. Dosarul nr. 4-1re-74/2015 [citat : 18.03.2019]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=711
15. *Legea Republicii Moldova pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal şi a Codului contravenţional)* nr. 136 din 06.06.2024. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 07.06.2024, nr. 245-246.
16. *Legea Republicii Moldova cu privire la prevenirea şi combaterea terorismului* nr. 120 din 21.09.2017. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 20.10.2017, 364-370.
17. *Legea Republicii Moldova privind contracararea activităţii extremiste* nr. 54 din 21.02.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 28.03.2003, nr. 56-58.
18. PILAT S. *Vandalismul: Analiza juridico-penală*. Teză de doctor în drept. Chişinău, 2018. 184 p.
19. *Protocolul adiţional la Convenţia Consiliului Europei privind prevenirea terorismului*, semnat în Riga, la 22.10.2015. Ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 274 din 16.12.2016 pentru ratificarea Proto-

colului adiţional la Convenţia Consiliului Europei privind prevenirea terorismului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 13.01.2017, nr. 9-18.
20. TIGHINEANU A. *Analiza criminologică a infracţiunilor de mare violenţă săvârşite în grup*. Teză de doctor în drept. Chişinău, 2018. 181 p.
21. АГАПОВ П. Бандитизм и организация преступного сообщества (преступной организации): проблемы соотношения. В: «Законность», 2002 г., № 4.
22. БЕЙБУЛАТОВ Б.Ш. Уголовно-правовые и криминологические аспекты организации и участия в незаконных вооруженных формированиях. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Ставрополь, 2001 г. 190 с.
23. КИРИЦА В., КАЗАЧКОВ А. Создание преступной организации или руководство ею: сравнительный анализ аналогичных преступлений в уголовном законодательстве Республики Молдова и Республики Беларусь. Сборник научных трудов „Актуальные вопросы права, образования и психологии", Выпуск 4. Могилев: Учреждение образования „Могилевский институт Министерства внутренних дел Республики Беларусь", 2016 г. 370 с.
24. МАГОМЕДОВ Т.М. Уголовно-правовые аспекты отграничения состава преступления по статье 208 УК РФ от смежных составов преступлений и иных правонарушений. Москва: «Современное право», № 8, 2010 г.
25. СМИРНОВ И.О. Квалификация организации незаконного вооруженного формирования или участия в нем при отграничении от бандитизма. Вопросы современной юриспруденции: сборник статей по материалам X-ой международной научно-практической конференции. Новосибирск: СибАК, 2012 г.
26. Уголовное право России. Части общая и особенная. Учебник. Под редакцией заслуженного юриста РФ, доктора юридических наук, профессора А.В. БРИЛЛИАНТОВА. 2-е издание. Москва: «Проспект», 2015 г. 1184 с.

Despre autor:

Andrei CAZACICOV,
doctor în drept, lector universitar,
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
judecător în cadrul Judecătoriei Chişinău,
sediul Buiucani,
e-mail: andreicazacicov@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0003-1117-1684

Cristina STARŞOVA,
doctorandă,
inspector superior al Grupului
de Cooperare Internaţională,
Academia Ministerului Afacerilor Interne
din Volgograd, Federaţia Rusă,
ROR: https://ror.org/003aj1676,
e-mail: kristina.besssss@ya.ru,
ORCID ID: 0009-0004-2289-1083

About the author:

Andrei CAZACICOV,
PhD, university lecturer,
„Ştefan cel Mare" Academy of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
judge at the Chişinău Court, Buiucani office,
e-mail: andreicazacicov@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0003-1117-1684

Cristina STARŞOVA,
PhD student,
chief inspector of the International
Cooperation Group,
Volgograd Academy of the Ministry of Internal
Affairs of the Russian Federation,
ROR: https://ror.org/003aj1676
e-mail: kristina.besssss@ya.ru,
ORCID ID: 0009-0004-2289-1083

Anale Ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova
Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

CZU 342.9 DOI 10.5281/zenodo.14848278

ROLUL INSPECTORATULUI CONTROL FINANCIAR DE STAT ÎN PREVENIREA ȘI COMBATEREA FAPTELOR ILEGALE CE CONSTITUIE CONTRAVENȚII ÎN LIMITELE COMPETENȚEI

Marcel BOȘCANEANU,
doctor în drept, conferențiar universitar

În prezentul studiu științific se analizează aspecte de actualitate privind cadrul legal și rolul Inspectoratului control financiar de stat în prevenirea și combaterea contravenționalității în limitele competenței ca organ de control. Mai mult decât atât, articolul este dedicat evidențierii noilor reglementări juridice pe care legiuitorul le-a stabilit acestei instituții pentru asigurarea eficienței finanțelor publice, atribuindu-i funcția de controlor național al fondurilor europene, precum și de asistare și cooperare în scopul protejării intereselor financiare ale Uniunii Europene împotriva fraudei și a altor abateri. Inspectoratul control financiar de stat având funcția de controlor de stat poate constata, examina fapte contravenționale și încheia procese-verbale în baza materialelor de inspectare financiară. Astfel, în conținutul studiului am relatat două aspecte importante asupra competenței: primul cu privire la constatarea faptelor contravenționale și al doilea cu privire la examinarea cauzelor contravenționale.

Cuvintele-cheie: Inspectorat control financiar de stat, agent constatator, contravenții, sancțiuni contravenționale, inspectare financiară.

1. INTRODUCERE

Lupta împotriva infracţionalităţii, indiferent din ce domeniu, în oricare stat se duce prin măsuri concrete, în mod egal sub aspect de prevenire şi de constrângere, atât prin aplicarea sancţiunilor penale cât şi contravenţionale. Securitatea naţională nu poate fi garantată doar prin aplicarea unor sancţiuni penale sau contravenţionale; ba mai mult, cât de puternic ar fi înăsprite aceste sancţiuni, comportamentul neregulamentar în societate nu poate prin aceste măsuri să fie exclus completamente. Astfel că măsurile respective trebuie complementate cu practici şi principii europene.

THE ROLE OF THE STATE FINANCIAL CONTROL INSPECTORATE IN PREVENTING AND COMBATING ILLEGAL ACTIVITIES THAT CONSTITUTE OFFENCES WITHIN THE LIMITS OF ITS COMPETENCE

Marcel BOȘCANEANU,
PhD, associate professor

This scientific study analyzes current issues regarding the legal framework and the role of the State Financial Control Inspectorate in preventing and combating contraventions within the limits of its competence as a control body. Moreover, the article is dedicated to highlighting the new legal regulations that the legislator has established for this institution to ensure the efficiency of public finances, assigning it the function of national controller of European funds, as well as assistance and cooperation in order to protect the financial interests of the European Union against fraud and other violations. The State Financial Control Inspectorate, having the function of state controller, can ascertain, examine contraventions, conclude reports based on financial inspection materials. Thus, in the content of the study we reported two important aspects of competence: the first regarding the finding of contraventional facts and the second regarding the examination of contraventional cases.

Keywords: State Financial Control Inspectorate, ascertaining agent, contraventions, contravention sanctions, financial inspection.

1. INTRODUCTION

The fight against crime, regardless of the field, in any state, is carried out through concrete measures, equally in terms of prevention and coercion, both by applying criminal and contraventional sanctions. Today's reality indicates that national security cannot be guaranteed only by applying criminal or contraventional sanctions, moreover, practice shows that, no matter how much these sanctions are tightened, irregular behavior in society, through these measures, cannot be completely excluded. Therefore, these measures must be complemented with European practices and principles.

At the current stage, this struggle is in-

La etapa actuală această luptă este inspirată de îndeplinirea unor condiţii politice şi economice care trebuie implementate de Republica Moldova ca stat candidat să adere la Uniunea Europeană (în continuare UE). Aderarea la UE poate fi solicitată dacă se va ţine seama de valorile democratice ale Uniunii, iar ţara noastră îşi va lua angajamentul să le promoveze.

Acest proces poate avea loc mai uşor dacă este susţinut de partenerii de dezvoltare ai Republicii Moldova. Prin acest proces de susţinere a trecut şi Inspecţia financiară, care cu sprijinul partenerului de dezvoltare SIGMA a elaborat Planul de dezvoltare strategică a Inspecţiei financiare, definind acţiunile necesare de a fi întreprinse în vederea ajustării activităţii de inspectare financiară din Republica Moldova la cele mai bune practici europene, în corelaţie cu implementarea controlului financiar public intern, prin proiectul Twinning şi dezvoltarea auditului extern, realizat de Curtea de Conturi [5].

În acelaşi timp, această luptă împotriva infracţionalităţii este ghidată de politica contravenţională sau penală, implicând soluţii specifice la nivel naţional. În unele ţări, faptele contravenţionale, denumite „microinfracţiuni", sunt tratate în cadrul procedurii penale şi atrag consecinţe de natură penală. În alte state, inclusiv în Republica Moldova, aceste fapte sunt constatate şi soluţionate exclusiv prin procedura contravenţională, conform prevederilor Codului contravenţional (în continuare CC al RM).

Prin politica de combatere a contravenţionalităţii înţelegem un ansamblu de măsuri juridico-contravenţionale adoptate legal de instituţiile competente ale statului pentru realizarea scopului procesului contravenţional, care include constatarea, examinarea, soluţionarea şi aplicarea sancţiunii.

Aşadar, în vederea respectării acestei politici şi intensificării activităţilor de prevenire a comiterii contravenţiilor, legiuitorul a conferit instituţiilor competente atribuţia de a constata, examina, soluţiona şi aplica sancţiuni persoanelor care încalcă normele contravenţionale. Aceste atribuţii sunt exercitate prin intermediul reprezentanţilor legii ai autorităţilor publice, participanţi la procesul contravenţional, denumiţi agenţi constatatori.

spired by the fulfillment of certain political and economic conditions that the Republic of Moldova must meet as a candidate state wishing to join the European Union (hereinafter referred to as the EU). EU membership can be sought if it takes into account the EU's democratic values and commits to promoting them.

This process can take place more easily if it is supported by the development partners of the Republic of Moldova. The Financial Inspection also went through this support process, which, with the support of the development partner SIGMA, developed the Strategic Development Plan of the Financial Inspection, which defined the necessary actions to be taken in order to adjust the financial inspection activity in the Republic of Moldova to the best European practices, in correlation with the implementation of internal public financial control, supported by the Twinning project and the development of external audit, carried out by the Court of Accounts [5].

At the same time, this fight against crime is guided by the contravention or criminal policy, involving specific solutions at the national level. In some countries, contraventions, called „micro-offences", are dealt with within the criminal procedure and attract criminal consequences. In other states, including the Republic of Moldova, these facts are ascertained and resolved exclusively through the contravention procedure, according to the provisions of the Contravention Code (hereinafter referred to as the CC of the Republic of Moldova).

As for the policy to combat contraventions, we can understand a set of legal and contraventional measures legally adopted by the competent state institutions to achieve the purpose of the contravention process, which includes the detection, examination, resolution and application of the sanction.

Therefore, in order to comply with this policy, as well as to intensify activities to prevent the commission of contraventions, the legislator has conferred on the competent institutions the power to ascertain, examine, resolve and apply sanctions to persons who violate contravention norms. These powers are exercised, through the representatives of the law of the public authorities, participants in the contravention process, called ascertaining agents. According to art.385 paragraph (1) of the Contravention Code of the

Conform art.385 alin.(1) CC al RM [1], agentul constatator este reprezentantul autorităţii publice care soluţionează, în limitele competenţei sale, cauza contravenţională..., respectiv alin. (2) al aceluiaşi articol menţionează că este desemnat ca agent constatator funcţionarul din rândul autorităţilor indicate la art.400–423[10] CC al RM, împuternicit cu atribuţii de constatare a contravenţiei şi/sau de sancţionare.

2. METODE ŞI MATERIALE APLICATE

În vederea executării prezentului studiu, au fost utilizate mai multe metode, dintre care menţionăm: analiza, deducţia, metodele comparativă, logico-juridică, de sinteză şi sistematică. Totodată, cercetările întreprinse se bazează pe studierea legislaţiei naţionale şi internaţionale în vigoare.

3. REZULTATE ŞI DISCUŢII

În prezentul studiu ştiinţific ne vom referi la soluţionarea contravenţiilor de agentul constatator, stabilit conform art.402 CC al RM – „Autorităţi administrative din subordinea Ministerului Finanţelor", în special de către autoritatea administrativă din subordinea Ministerului Finanţelor – „Inspectoratul Control Financiar de stat", după cum urmează:

„(1) Contravenţiile prevăzute la art. 204 alin. (6) şi (7), art. 293, 295 alin.(1)-(6), şi (9), 349 alin.(1) se examinează de către autoritatea administrativă de inspectare financiară sau, după caz, de Serviciul Fiscal de Stat, în funcţie de organul care le-a constatat.

(2) Sunt în drept să examineze cauze contravenţionale şi să aplice sancţiuni conducătorii direcţiilor generale finanţe ale unităţilor administrativ-teritoriale şi adjuncţii lor, angajaţii din cadrul Serviciului Fiscal de Stat împuterniciţi prin ordinul directorului Serviciului, conducătorul autorităţii administrative de inspectare financiară din subordinea Ministerului Finanţelor, adjunctul său şi conducătorii subdiviziunilor teritoriale ale acesteia, directorul Agenţiei Achiziţii Publice şi adjunctul lui. [1].

Mai întâi de toate, considerăm oportun să specificăm câteva detalii despre unele aspecte istorice de organizare şi funcţionare a noii structuri – Inspectoratul Control Financiar de Stat (în continuare ICFS). Acest inspectorat

Republic of Moldova [1], the ascertaining agent is the representative of the public authority that resolves, within the limits of its competence, the contravention case..., respectively paragraph (2) of the same article mentions that the official from the authorities indicated in art.400–423[10] of the Contravention Code of the Republic of Moldova, empowered with attributions to ascertain the contravention and/or to sanction, is designated as ascertaining agent.

2. APPLIED METHODS AND MATERIALS

In order to carry out this study, several methods were used, including: analysis, deduction, comparative, logical-legal, synthesis and systematic. At the same time, the research undertaken is based on studying the national and international legislation in force, existing in the given field.

3. RESULTS AND DISCUSSION

In this scientific study we will refer to the resolution of contraventions by the ascertaining agent established according to art. 402 of the Contravention Code of the Republic of Moldova – "Administrative authorities subordinated to the Ministry of Finance", in particular by the administrative authority subordinated to the Ministry of Finance – "State Financial Control Inspectorate", as follows:

"(1) The contraventions provided for in art. 204 paragraph (6) and (7), art. 293, 295 paragraph (1)-(6), and (9), 349 paragraph (1) shall be examined by the administrative authority for financial inspection or, as the case may be, by the State Fiscal Service, depending on the body that found them.

(2) The heads of the general finance directorates of the administrative-territorial units and their deputies, the employees of the State Fiscal Service empowered by the order of the director of the Service, the head of the administrative authority for financial inspection under the Ministry of Finance, his deputy and the heads of its territorial subdivisions, the director of the Public Procurement Agency and his deputy are entitled to examine contravention cases and apply sanctions. [1].

First of all, we consider it appropriate to specify some details on some historical aspects of the organization and functioning of the new structure of the State Financial Control Inspec-

este succesorul de drept al Inspecției financiare, care recent a trecut printr-un proces de reorganizare. Astfel, în conformitate cu Planul de acțiuni al Executivului pentru anul 2023 (crt. 7.17), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 90 din 28.02.2023 [2], a fost elaborată și aprobată Hotărârea Guvernului nr. 938 din 29.11.2023, cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului Control Financiar de Stat [3], prin care [6]:

– denumirea Inspecției Financiare a fost modifică în Inspectoratul Control Financiar de Stat;

– a fost aprobată o nouă structură și organigramă a Inspectoratului;

– misiunea Inspectoratului a fost extinsă.

Conform HG nr.938/2023, misiunea ICFS constă în asigurarea eficienței finanțelor publice prin exercitarea, conform principiilor fundamentale, a supravegherii și a controlului bugetar asupra proceselor de gestionare a resurselor bugetului public național și patrimoniului public, exercitarea funcției de controlor național al fondurilor europene, precum și asistare și cooperare în scopul protejării intereselor financiare ale Uniunii Europene împotriva fraudei și a altor abateri [3, art. 4]. ICFS este o autoritate administrativă din subordinea Ministerului Finanțelor, specializată în supraveghere bugetară și inspectare financiară, și dispune de autonomie decizională în chestiunile ce țin de realizarea propriei misiuni.

În vederea realizării misiunii sale, ICFS exercită următoarele funcții [3, art. 6]:

1) supravegherea bugetară asupra procesului de planificare, gestionare și executare a mijloacelor bugetului public național ale autorităților/instituțiilor bugetare, în vederea eficientizării utilizării resurselor bugetare;

2) inspectarea financiară a operațiunilor și tranzacțiilor economico-financiare privind gestionarea și utilizarea mijloacelor financiare publice și a patrimoniului public, precum și utilizarea surselor financiare obținute din bugetul public național, în vederea stabilirii corespunderii acestora cu prevederile actelor normative;

3) exercitarea funcției de coordonare antifraudă;

4) exercitarea funcției de controlor național al fondurilor europene.

torate (hereinafter referred to as ICFS). This inspectorate is the legal successor of the Financial Inspection, which recently underwent a reorganization process. Thus, in accordance with the Government Action Plan for 2023 (art. 7.17), approved by Government Decision No. 90 of 28.02.2023 [2], Government Decision No. 938 of 29.11.2023 was developed and approved, regarding the organization and functioning of the State Financial Control Inspectorate [3], whereby [6]:

• the name of the Financial Inspection was changed to the State Financial Control Inspectorate;

• a new structure and organizational chart of the Inspectorate was approved;

• the mission of the Inspectorate was expanded.

According to GD no. 938/2023, the mission of the ICFS is to ensure the efficiency of public finances by exercising, in accordance with fundamental principles, budgetary supervision and control over the processes of managing the resources of the national public budget and public heritage, exercising the function of national controller of European funds, as well as assisting and cooperating in order to protect the financial interests of the European Union against fraud and other irregularities [3, art. 4]. The ICFS is an administrative authority subordinated to the Ministry of Finance, specialized in budgetary supervision and financial inspection, and has decision-making autonomy in matters related to the achievement of its own mission.

In order to achieve its mission, the ICFS exercises the following functions [3, art. 6]:

1) budgetary supervision over the process of planning, management and execution of the national public budget funds of the budgetary authorities/institutions, in order to streamline the use of budgetary resources;

2) financial inspection of economic and financial operations and transactions regarding the management and use of public financial resources and public assets, as well as the use of financial sources obtained from the national public budget, in order to establish their compliance with the provisions of regulatory acts;

3) exercising the anti-fraud coordination function;

4) exercising the function of national controller of European funds.

De asemenea, în actul normativ de bază ce reglementează organizarea şi funcţionarea ICFS se aboleşte la art. 13 alin.(3) prevederea că unul dintre drepturile principale ale ICFS este să încheie şi să examineze procese-verbale cu privire la contravenţie, cu adoptarea, după caz, a deciziilor cu privire la aplicarea sancţiunilor contravenţionale în baza proceselor-verbale, conform prevederilor cadrului normativ [3].

Însă se impune întrebarea: Cine constată aceste contravenţii în cadrul legal de activitate al acestei instituţii? Răspunsul este: Desigur că ICFS, prin intermediul funcţionarilor publici care, în limitele împuternicirilor funcţiei pe care o deţin, efectuează supravegheri bugetare şi inspectări financiare.

Aşadar, conform cadrului legal unul dintre drepturile principale ale funcţionarilor publici ai ICFS, care efectuează supravegheri bugetare şi inspectări financiare, este să constate contravenţii şi să încheie procese-verbale, în baza materialelor de inspectare financiară, conform prevederilor cadrului normativ [3].

Dacă e să analizăm atent această normă, observăm că legiuitorul a acordat acestor funcţionari numai dreptul de a constata contravenţii şi a încheia procese-verbale, dar nu şi dreptul de a adopta decizii cu privire la aplicarea sancţiunilor contravenţionale în baza acestor procese-verbale. Legiuitorul a considerat de cuviinţă că acest drept de a adopta decizii privind aplicarea amenzilor şi/sau sancţiunilor pecuniare poate fi emis de către şeful Inspectoratului, adjuncţii acestuia, conducătorii direcţiilor generale şi adjuncţii acestora. Acest drept este prevăzut expres în art. 17 al HG nr. 938/2023 [3], ceea ce în opinia noastră nu este corect şi considerăm oportun de a fi extinse drepturile funcţionarilor publici ai ICFS, care efectuează supravegheri bugetare şi inspectări financiare pe lângă constatarea contravenţiilor şi încheierea proceselor-verbale.

Toate acestea ar reieşi din competenţele funcţionale ale funcţionarilor publici din cadrul ICFS atribuite prin lege, care presupun o activitate mult mai largă decât constatarea contravenţiei şi examinarea şi încheierea procesului-verbal. Astfel, s-ar cere completarea HG nr. 938/2023 la art. 22 alin. (11) cu sintagmele „să constate contravenţii, să încheie

Likewise, the basic normative act regulating the organization and functioning of the ICFS empowers in art. 13 paragraph (3) that one of the main rights of the ICFS is to conclude and examine reports on contraventions, with the adoption, as the case may be, of decisions on the application of contravention sanctions based on the reports, according to the provisions of the normative framework [3].

However, the question immediately arises: who finds these contraventions within the legal framework of this institution's activity? Of course, the same ICFS through civil servants who, within the limits of the powers of the position they hold, carry out budgetary supervision and financial inspections.

Therefore, according to the legal framework, one of the main rights of civil servants of the ICFS who carry out budgetary supervision and financial inspections is to find contraventions, to conclude minutes, based on financial inspection materials, according to the provisions of the regulatory framework [3].

If we carefully analyze this norm, we notice that the legislator granted these officials only the right to ascertain contraventions and to conclude reports, but not the right to adopt decisions on the application of contravention sanctions based on these reports. The legislator considered it appropriate that this right to adopt decisions on the application of fines and/or pecuniary sanctions may be issued by the head of the Inspectorate, his deputies, the heads of the general directorates and their deputies. This right is expressly provided for in art. 17 of GD no. 938/2023 [3], which in our opinion is not correct and we consider it appropriate to extend the rights of civil servants of the ICFS who carry out budgetary supervision and financial inspections in addition to ascertaining contraventions and concluding reports.

All of this would result from the functional competences of civil servants within the ICFS assigned by law, which involve a much broader activity than ascertaining the contravention, examining and concluding the report. Thus, it would be necessary to supplement GD no. 938/2023 to art. 22 paragraph (11) with the phrases: "to ascertain contraventions, conclude reports and adopt decisions on the application of fines and/or contravention/pecuniary sanctions….." as well as art. 17 with the phrases:

ie procese-verbale şi să adopte decizii privind aplicarea amenzilor şi/sau sancţiunilor contravenţionale/pecuniare…..", cât şi a art. 17 cu sintagmele: „….precum şi funcţionarii publici din cadrul inspectoratului care sunt abilitaţi cu dreptul de a efectua supravegheri bugetare şi inspectări financiare". Adică unul şi acelaşi funcţionar public desemnat din cadrul ICFS constată, examinează, încheie procesul-verbal la fapta contravenţională şi aplică sancţiunea. Cu toate acestea, se impune o clarificare în HG nr. 938/2023 cu privire la competenţa funcţională a funcţionarilor publici din cadrul ICFS la constatarea, examinarea şi soluţionarea cauzelor contravenţionale.

În continuarea şirului de idei, în sensul prezentului studiu, potrivit informaţiilor statistice prezentate de fosta Inspecţie financiară (azi ICFS), în raportul de activitate pentru anul 2023 se menţionează că în perioada de raportare 2023, au fost efectuate în total 635 de inspectări financiare.

În perioada raportată, inspectările financiare efectuate s-au referit la domeniile din aria de inspectare după cum urmează: domeniul APL (183 de inspectări); domeniul învăţământului, culturii, ştiinţei şi sportului (159 de inspectări); domeniul antreprenoriat (138 de inspectări); domeniul ocrotirii sănătăţii şi protecţiei sociale (94 de inspectări); alte domenii (61 de inspectări). Efectuarea inspectărilor financiare pe parcursul acestui an a avut drept scop asigurarea verificării corectitudinii utilizării legale, conforme, economice şi eficiente a resurselor financiare publice, inclusiv a fondurilor externe oferite de donatori. În rezultatul inspectărilor financiare, au fost întocmite 856 de procese-verbale cu privire la contravenţie, în baza cărora au fost aplicate sancţiuni contravenţionale în sumă totală de 1.549,8 mii de lei, fiind încasaţi la buget 770,4 mii de lei sau 99,2%, ţinând cont de scutirea acordată de art. 34 din CC al RM.

În perioada raportată, inspecţia a remis în adresa organelor de drept, pentru examinare conform competenţei, întreprinderea acţiunilor de recuperare a mijloacelor financiare utilizate contrar prevederilor cadrului normativ, identificarea persoanelor vinovate şi tragerea acestora la răspundere în modul stabilit de legislaţie, 333 de materiale ale inspectă-

"….as well as civil servants within the inspectorate who are empowered with the right to carry out budgetary supervision and financial inspections". That is, one and the same designated civil servant within the ICFS ascertains, examines, concludes the report of the contravention and applies the sanction. However, it is necessary to clarify GD no. 938/2023 on the functional competence of civil servants within the ICFS in the detection, examination and resolution of contravention cases.

Continuing the line of thought, for the purposes of this study, according to the statistical information presented by the former Financial Inspection (currently ICFS), the activity report for 2023 mentions that in the 2023 reporting period, a total of 635 financial inspections were carried out.

During the reported period, the financial inspections carried out referred to the areas of inspection as follows: LPA (183 inspections); education, culture, science and sports (159 inspections); entrepreneurship (138 inspections); health and social protection (94 inspections); other areas (61 inspections). The purpose of carrying out financial inspections during this year was to ensure the verification of the correctness of the legal, compliant, economic, effective and efficient use of public financial resources, including external funds provided by donors. As a result of the financial inspections carried out by the inspection, in the reported period, 856 reports on contraventions were drawn up, on the basis of which contravention sanctions were applied in a total amount of 1,549.8 thousand lei, with 770.4 thousand lei or 99.2% being collected to the budget, taking into account the exemption granted by art. 34 of the Contravention Code of the Republic of Moldova. In the reported period, the inspection submitted to the law enforcement agencies, for examination according to their competence, taking actions to recover financial means used contrary to the provisions of the regulatory framework, identifying the guilty persons and holding them accountable in the manner established by the legislation, 333 materials of the financial inspections carried out, with violations detected in the total amount of 2,187,293.4 thousand lei [4].

4. CONCLUSIONS

In conclusion, the role of the investigat-

rilor financiare efectuate, cu încălcări depistate în suma totală de 2.187.293,4 mii de lei [4].

4. CONCLUZII

În concluzie, rolul agentului constatator din cadrul autorităţilor competente ale statului, în cazul studiului nostru – ICFS, este de a desfăşura, de a pune în lucru toate acţiunile necesare şi legale pentru a stabili existenţa unei contravenţii în domeniul de competenţă, inclusiv pentru constatarea, examinarea şi administrarea probelor care să demonstreze comiterea faptei respective şi identificarea persoanei ce se face vinovată/responsabilă de comiterea contravenţiei. În acest sens, ICFS în urma recentelor împuterniciri este specializată în supraveghere bugetară şi inspectare financiară, dispunând de autonomie decizională în chestiunile ce ţin de realizarea propriei misiuni ce constă în asigurarea eficienţei finanţelor publice prin exercitarea, conform principiilor fundamentale, a supravegherii şi a controlului bugetar asupra proceselor de gestionare a resurselor bugetului public naţional şi patrimoniului public, exercitarea funcţiei de controlor naţional al fondurilor europene, precum şi asistare şi cooperare în scopul protejării intereselor financiare ale Uniunii Europene împotriva fraudei şi a altor abateri. Orice abatere de la aceste norme *şi responsabilităţi* sociale trebuie să fie tratate cu o reacţie imediată de constrângere din partea statului în cadrul unui proces legal.

Aplicarea sancţiunilor contravenţionale are un rol esenţial pentru prevenirea şi combaterea încălcărilor normelor stabilite. ICFS, la fel ca şi alte autorităţi competente ale statului, trebuie să înţeleagă clar rolul său de prevenire şi combatere a faptelor cu grad redus de pericol social şi, totodată, să identifice mecanisme adecvate pentru a asigura eficienţa scopului preventiv şi represiv urmărit prin aplicarea sancţiunilor. Nu este suficient ca agentul constatator să identifice contravenţia şi să întocmească procesul-verbal; este necesar să depună toate eforturile pentru a se asigura că „contravenientul" înţelege gravitatea faptei şi este descurajat să mai comită astfel de acţiuni ilegale.

Astfel, se constată că sunt descrise sufici-

ing agent within the competent state authorities, in the case of our study – ICFS, is to carry out and implement all necessary and legal actions to establish the existence of a contravention in the field of competence, including the detection, examination, administration of evidence that demonstrates the commission of the respective act and the identification of the person who is guilty, responsible, of committing the contravention. In this regard, ICFS, following recent empowerments, is specialized in budgetary supervision and financial inspection, and has decision-making autonomy in matters related to the achievement of its own mission, which consists of ensuring the efficiency of public finances by exercising, according to fundamental principles, supervision and budgetary control over the processes of managing the resources of the national public budget and public heritage, exercising the function of national controller of European funds, as well as assisting and cooperating in order to protect the financial interests of the European Union against fraud and other irregularities. As we see, it has the noble mission of ensuring the exercise of the function of national controller of European funds, as well as assistance and cooperation in order to protect the financial interests of the European Union against fraud and other irregularities. Any deviation from these norms and social responsibilities must be treated with an immediate coercive reaction from the state, certainly within the framework of a legal process.

The application of contravention sanctions plays an essential role in preventing and combating violations of established norms. The ICFS, like other competent state authorities, must clearly understand its role in preventing and combating acts with a low degree of social danger and, at the same time, identify appropriate mechanisms to ensure the effectiveness of the preventive and repressive purpose pursued by the application of sanctions. It is not enough for the investigating officer to identify the contravention and draw up the report; it is necessary to make every effort to ensure that the "contraband" understands the seriousness of the act and is discouraged from committing such illegal actions in the future.

Thus, it is found that the national legislation sufficiently describes the duties and

ent în legislația națională atribuțiile și drepturile ICFS la exercitarea activității de supraveghere bugetară și inspectare financiară, cu excepția necesității completării HG nr. 938/2023 la art. 22 alin. (11) și art. 17, care de fapt pot contribui la perfecționarea cadrului legal de constatare și prevenire a ilegalităților pe acest segment. Toate atribuțiile acestei autorități administrative din subordinea Ministerului Finanțelor, specializată în supraveghere bugetară și inspectare financiară, este orientată spre același obiectiv major, de a asigura eficiența finanțelor publice.

rights of the ICFS in exercising the activity of budgetary supervision and financial inspection, except for the need to supplement GD no. 938/2023 in art. 22 paragraph (11) with the phrases: „to ascertain contraventions, to conclude minutes and to adopt decisions regarding the application of fines and/or contravention/ pecuniary sanctions….." and art. 17 with the phrases: „….as well as the civil servants within the inspectorate who are empowered with the right to carry out budgetary supervision and financial inspections", which in fact can contribute to the improvement, improvement, of the legal framework for ascertaining and preventing illegalities in this segment. All the duties of this administrative authority subordinated to the Ministry of Finance, specialized in budgetary supervision and financial inspection are oriented towards the same major objective, to ensure the efficiency of public finances.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Codul contravențional al Republicii Moldova. Nr.218 din 24.10.2008. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 17.03.2017, nr.78-84.
2. Hotărârea Guvernului nr. 90 din 28.02.2023 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 31.03.2023, nr.108-111.
3. Hotărârea Guvernului nr. 938 din 29.11.2023, cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului Control Financiar de Stat. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 07.12.2023, nr.465-467.
4. Legea nr.131 din 08.06.2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător. În Monitorul Oficial al Republcii Moldova, 31.08.2012, nr.181-184.
5. Raportul de activitate al Inspecției financiare pentru anul 2023, https://icfs.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport_de_activitate_al_inspectiei_financiare_pentru_anul_2023.pdf (vizitat la 09.09.2024).
6. https://icfs.gov.md/content/prezentare-general%C4%83 (vizitat la 02.09.2024).
7. https://icfs.gov.md/content/scurt-istoric (vizitat la 04.09.2024).

Despre autor:

Marcel BOȘCANEANU,

doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Direcției studii și management al calității,
Academia „Ștefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: marcelboscaneanu84@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-4776-9349

About the author:

Marcel BOȘCANEANU,

PhD, associate professor,
Head of the Studies and
Quality Management Department,
"Ștefan cel Mare" Academy of MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: marcelboscaneanu84@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-4776-9349

Anale Ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova
Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

CZU 347.63:341.231.14 DOI 10.5281/zenodo.14848319

VIZIUNI ALE DOCTRINEI INTERNAȚIONALE ASUPRA INSTITUȚIEI AUTORITĂȚII PĂRINTEȘTI

Grigore ARDELEAN,
doctor în drept, conferențiar universitar

Ana-Andreea MANEA,
doctorandă

Deși dreptul civil are menirea de a ocroti orice persoană, în mod prioritar, instituția ocrotirii persoanei fizice vizează doar anumite categorii de persoane, în special, cele care din anumite cauze nu sunt în stare să-și exercite drepturile subiective civile de sine stătător, dar nici nu le este permis acesta fapt, din considerente de protecție a lor. Or, prima și cea mai importantă ocrotire ce se impune a fi acordată minorului este cea asigurată de către părinții lui biologici. În cazul în care acest lucru nu este posibil din varii motive, misiunea lor este preluată de către așa-zișii părinți creați prin ficțiunea dreptului (tutori, curatori, ocrotitori autorizați, părinți educatori, chiar și de părinții adoptivi care, ca și toți cei enumerați, au calitatea de „ocrotitori vitregi".

Astfel, conținutul ocrotirii părintești are două laturi: una personală, ce ține de dezvoltarea intelectuală, morală și spirituală a minorului, iar cea de-a doua vizează aspectul patrimonial ce constă în acordarea sprijinul necesar la încheierea actelor juridice ce au ca efect sporirea sau diminuarea patrimoniului minorului.

Cuvinte-cheie: persoană, minor, copil, părinte, autoritate părintească, drepturi, responsabilități, patrimoniu, acte juridice.

1. INTRODUCERE

Autoritatea părintească reprezintă ansamblul drepturilor şi obligaţiilor părinţilor privitoare la persoana copilului, ce ţin de creşterea, educarea, îngrijirea şi supravegherea acestuia sub toate aspectele formării copilului, dar şi acele drepturi şi obligaţii ce privesc regimul bunurilor copilului, mai exact administrarea şi gestionarea acestora. De aceea instituţia ocrotirii părinteşti prezinta o deosebită importanţa atât în societatea contemporană, cât şi în societatea vremurilor trecute. Or, aceasta simbolizează chiar nucleul societăţii,

VISIONS OF INTERNATIONAL DOCTRINE ON THE INSTITUTION OF PARENTAL AUTHORITY

Grigore ARDELEAN,
PhD, associate professor

Ana-Andreea MANEA,
PhD student

Although civil law is intended to protect any person, primarily, the institution of protection of the individual only targets certain categories of individuals, in particular, those who, for certain reasons, are unable to exercise their subjective civil rights independently, but are not allowed to do so, for reasons that imply no other but their protection. However, the first and most important kind of protection that must be granted to the minor is the one that is provided by his biological parents, and if this is not possible for various reasons, their mission is taken over by the so-called parents created through the fiction of the law (tutors, curators, authorized guardians, educational parents, even by adoptive parents who, like all the others listed above, have the quality of "step-guardians".

Thus, the content of parental protection has two sides: one personal, which concerns the intellectual, moral and spiritual development of the minor, and the second side, concerns the patrimonial aspect which consists in providing the necessary support for concluding legal acts that have the effect of increasing or decreasing the minor's patrimony.

Keywords: person, minor, child, parent, parental authority, rights, responsibilities, patrimony, legal acts.

1. INTRODUCTION

Parental authority represents the set of rights and obligations of parents regarding to the child, in terms of his upbringing and education, his care and supervision in all aspects of the child's development, but also those rights and obligations regarding the regime of the child's assets, more precisely their administration and management. Therefore, the institution of parental protection is of particular importance both in contemporary society and in the society of past times. Or, it symbolizes exactly the core of society, because the family

deoarece în jurul acesteia se conturează familia, iar familia este punctul de plecare în formarea unei societăți, reprezentând o microsocietate cu reguli şi cutume proprii, sculptate în funcţie de mediul social, religia, obiceiul locului, normele aplicabile individului.

Dacă autoritatea părintească reprezintă nucleul familiei şi, implicit, al societăţii, atunci nucleul autorității părinteşti îl reprezintă chiar minorul, ori, mai bine zis, interesul superior al minorului, care vine ca un principiu de drept ce reglementează şi pune bazele unor nenumărate instituţii de drept, atât în materia dreptului familiei, cât şi în alte ramuri de drept, cum este ramura de drept civil ce reglementează instituţia persoanei, dar şi condiţiile de valabilitate ale unor anumite categorii de acte juridice ce pot fi încheiate de minor. Acest principiu stă la baza funcţionării, organizării şi instituirii unor măsuri de ocrotire precum tutela minorului care este lipsit de autoritatea părintească şi multe alte asemenea.

Pentru o mai bună înţelegere a esenţei ocrotirii părinteşti din perspectivă juridică, considerăm că ar trebui să examinăm cu atenţie cadrul doctrinar care s-a pronunţat asupra aceleiaşi instituţii, a împărtăşit viziuni, a oferit soluţii pentru îmbunătăţirea reglementărilor în domeniu.

Scopul articolului constă în prezentarea teoretică a conceptului ocrotirii părinteşti prin referire la doctrina internaţională, ce are ca obiect de discuţii autoritatea părintească, urmărind scopul identificării celor mai stringente probleme, pe care să încercăm a le soluţiona, dar şi a identifica noi probleme ce urmează a fi soluţionate prin cercetare.

2. METODE ŞI MATERIALE APLICATE

Metodele şi materialele aplicate sunt din categoria celor mai diverse, pe larg utilizate în materia cercetării juridice, dintre care enumerăm: metoda analizei, metoda deducţiei, metoda sintezei, metoda sistemică, metoda istorică, metoda comparativă, precum şi metoda empirică.

3. REZULTATE ŞI DISCUŢII

Având în vedere scopul prestabilit, adică cel al cercetării doctrinei internaţionale pe segmentul autorităţii părinteşti, constatăm că în lumea doctrinară această tematică a fost abordată de mulţi autori.

is shaped around it, and the family is the starting point in the formation of a society, representing a micro-society with its own rules and customs sculpted according to the social environment, religion, local custom, and the norms applicable to the individual.

If parental authority represents the core of the family and implicit the one of society, then the core of parental authority is the minor himself, or rather the principle of the best interest of the minor, which comes as a principle of law that regulates and lays the foundations of countless legal institutions, both in the field of family law and in other branches of law, such as the branch of civil law that regulates the institution of the person, but also the conditions of validity of certain categories of legal acts that can be concluded by the minor. This principle is the basis for the functioning, organization and establishment of protective measures such as the guardianship of the minor who is deprived of parental authority and many others like it.

For a better understanding of the essence of parental protection from a legal perspective, we believe that we should carefully examine the doctrinal framework that has been exposed on the same institution, shared visions, and offered solutions for improving matters in the field.

The purpose of the article is to examine the theoretical concept of parental protection by referring to the international doctrine that discusses parental authority, aiming to identify the most pressing problems that we will try to solve, but also to debate other new difficulties that will be solved through research.

2. THE METHODS AND MATERIALS APPLIED

The methods and materials applied are from the most diverse category, widely used in the field of legal research, among which we list: the analysis method, the deduction method, the synthesis method, the systemic method, the historical method, the comparative method, as well as the empirical method.

3. RESULTS AND DISCUSSIONS

Considering the predetermined purpose, namely that of researching international doctrine on the segment of parental authority, we note that in the doctrinal world this topic has been approached by many authors.

Dintre cei mai cunoscuţi amintim pe Marieta Avram, care redactează lucrarea intitulată „Drept civil. Familia", în care, pe lângă alte instituţii de dreptul familiei, abordează pe îndelete autoritatea părintească. În această lucrare se discută în spectru larg fiecare element al autorităţii părinteşti, plecând de la definiţia doctrinară şi continuând cu principiile şi durata ocrotirii părinteşti, conţinutul autorităţii părinteşti, adică drepturile şi obligaţiile părinţilor/tutorelui (atunci când autoritatea este exercitată de tutore), mecanismul de exercitare, soluţionarea neînţelegerilor dintre părinţi, răspunderea părinţilor. Această lucrare a fost publicată la editura „Hamangiu" în anul 2016 şi reprezintă un punct de plecare util atât pentru studenţi, cât şi pentru cadrele didactice ori alte persoane care doresc să înţeleagă în profunzime instituţia autorităţii părinteşti.

În prima secţiune este redată natura potestativă a drepturilor părinteşti. Autoarea susţine faptul că drepturile părinţilor sunt drepturi reglementate nu în interesul titularului lor, ci în interesul altor persoane, mai exact în interesul minorului, reprezentând în fapt un mijloc de protecţie a minorului. În acelaşi timp, ele reprezintă şi obligaţii ale părinţilor, deoarece exerciţiul lor reprezintă chiar o obligaţie pentru părinte. De aici Marieta Avram a denumit aceste drepturi „drepturi -funcţiuni" [5, p. 87]. Minorul nu se poate sustrage supunerii autorităţii părinteşti, care începe la naştere şi încetează atunci când copilul dobândeşte capacitate deplină de exerciţiu conform articolului 484, Noul Cod Civil al României. Deci, copilul se află într-un raport de dependenţa faţă de părinţii lui.

Printre altele, drepturile subiectiv civile ale părinţilor, care constituie aptitudini ale titularului său de avea o anumită conduită, de a cere subiectului activ să aibă o anumită conduită, ori să apeleze la forţa coercitivă a statului pentru a asigura exerciţiul dreptului său, sunt recunoscute de lege în interesul titularului lor, însă, aşa cum am menţionat mai sus, drepturile ce compun conţinutul autorităţii părinteşti sunt reglementate ca fiind instituite în favoarea minorului.

Dreptul potestativ este acel drept prin care titularul poate interveni în circumstanţe în care sunt implicate drepturile altor persoane.

Among the best known, we mention Marieta Avram, who wrote the work entitled "Civil Law. Family", in which, in addition to other family law institutions, she approaches parental authority at length. This work discusses in a broad spectrum each element of parental authority starting from the doctrinal definition and continuing with the principles and duration of parental protection, the content of parental authority, i.e. the rights and obligations of the parents/guardian (when the authority is exercised by the guardian), the mechanism of exercise, the solutions of disagreements between parents, the responsibility of the parents. This work was published by Hamangiu Publishing House in 2016 and represents a useful starting point for both students and teachers or other people who wish to understand in depth the institution of parental authority.

The first section presents the potestative nature of parental rights. The author argues that parental rights are rights regulated not in the interest of their holder but in the interest of other persons, more precisely in the interest of the minor, representing in fact a means of protection of the minor. At the same time, they also represent obligations of the parents, because their exercise represents an obligation for the parent. Hence Marieta Avram called these rights "rights-functions" [5, p. 87]. The minor cannot evade submission to parental authority which begins at birth and ceases when the child acquires full capacity to exercise according to article 484, the New Civil Code of Romania. Therefore, the child is in a relationship of dependence towards his parents.

Among other things, the subjective civil rights of parents, which constitute the abilities of their holder to have a certain conduct, to require the active subject to have a certain conduct, or to appeal to the coercive force of the state to ensure the exercise of his right, are recognized by law in the interest of their holder, but as we mentioned above, the rights that make up the content of parental authority are regulated as being established in favor of the minor.

Potestative right is that right through which the holder can intervene in circumstances in which the rights of other persons are involved. On this occasion, the mentioned

Cu această ocazie, autoarea citată, susține în lucrarea sa că se poate „vorbi de drepturi potestative în măsura în care părintele acționează unilateral asupra sferei juridice a copilului, printr-un act sau fapt unilateral de voință. De exemplu, dreptul de a stabili numele copilului" [5, p. 89]. Desigur, se menționează că această teorie a drepturilor potestative nu se aplică în întregime autorității părintești, ci doar aduce elemente specifice potestativității.

Ulterior, autoarea abordează o dezbatere cu privire la principiile esențiale care guvernează ocrotirea părintească, acestea fiind:

Principiul interesului superior al copilului, consacrat de articolul 263 Cod Civil, potrivit căruia „orice măsură privitoare la copil, indiferent de autorul ei, trebuie să fie luată cu respectarea interesului superior al copilului".

Acest principiu are în vedere toate măsurile procedurale luate cu privire la minor, dar şi cele la care părintele, tutorele, dascălul le folosește în vederea educării şi formării copilului. El reiese şi din simpla lecturare a articolului 483 alin. (2) Cod Civil „Părinții exercită autoritatea părintească numai în interesul superior al copilului".

Desigur, interesul superior al copilului este un principiu de care instanțele atât române, cât şi străine au ținut cont în pronunțarea hotărârilor date. Astfel, jurisprudența CEDO evidențiază cât de des posibil aplicabilitatea acestui principiu. Conform acestei jurisprudențe, în cauza Amanlachioai contra României, Curtea Europeană a statuat că instanțele trebuiau să țină cont de interesul superior al copilului în vederea încredințării copilului spre creştere şi educare. Din cele enunțate de instanța europeană mai reiese şi faptul că acest principiu face referire, pe de o parte, la menținerea legăturilor dintre copil şi familia sa, iar pe de altă parte, garantează minorilor o evoluție într-un mediu sănătos pentru dezvoltarea lor din toate punctele de vedere.

Egalitatea şanselor şi nediscriminarea

Conform acestui principiu drepturile sunt garantate tuturor copiilor, indiferent de rasă, etnie, sex, vârstă, religie, naționalitate, opinie politică, apartenență la un grup social, situație materială, dificultatea la naştere, gradul unei dizabilități a copilului, părinților, tutorelui sau reprezentantului legal. Exista însă o

author argues in her work that one can "speak of potestative rights to the extent that the parent acts unilaterally on the legal sphere of the child, through a unilateral act or fact of will. For example, the right to establish the child's name" [5, p. 89]. Of course, it is mentioned that this theory of potestative rights does not apply entirely to parental authority but only brings elements specific to potestativity.

Subsequently, the author addresses a debate on the essential principles governing parental protection, which are:

The principle of the best interests of the child, enshrined in Article 263 of the Civil Code, according to which "any measure concerning the child, regardless of its author, must be taken with respect for the best interests of the child".

This principle takes into account all procedural measures taken with regard to the minor, but also those that the parent, guardian, teacher uses in order to educate the child. It also emerges from the simple reading of Article 483 paragraph (2) of the Civil Code "Parents exercise parental authority only in the best interests of the child".

Of course, the best interests of the child is a principle that both Romanian and foreign courts have taken into account in their decisions. Thus, the ECHR jurisprudence highlights the applicability of this principle as often as possible. According to this jurisprudence, in the case of Amanlachioai v. Romania, the European Court ruled that the courts had to take into account the best interests of the child in order to entrust the child to be raised and educated, as stated by the European court, it also emerges that this principle refers on the one hand to maintaining the ties between the child and his family, and on the other hand it guarantees minors an evolution in a healthy environment for their development from all points of view

Equal opportunities and non-discrimination

According to this principle, rights are guaranteed to all children regardless of race, ethnicity, sex, age, religion, nationality, political opinion, membership of a social group, material situation, difficulty at birth, the degree of disability of the child, parents, guardian or legal representative. However, there is a discussion

discuţie cu privire la acest principiu, mai exact cu privire la excepţia de la acesta: discriminarea pozitivă.

Face referire la această discriminare pozitivă articolul 49 alin. (4) din Legea nr. 272/2004 [11], potrivit căreia, minorii ce suferă de anumite boli, de un handicap ori fac parte dintr-o familie a cărei situaţie materială este una foarte proastă, pot beneficia de anumite privilegii. Acest ajutor oferit copilului aflat în situaţii speciale are ca unic scop integrarea copilului în societate. Astfel, minorul va avea şanse egale cu restul copiilor în a-şi clădi un viitor, va avea acces la medicaţia necesară, activităţi de integrare, recuperare, toate acestea pentru a se dezvolta personal în mod armonios. Pe lângă acest articol, care face referire la principiul egalităţii de şanse şi nediscriminării, constatăm că acesta mai este consacrat şi de Convenţia ONU în articolul 2.

Responsabilitatea părinţilor cu privire la exercitarea drepturilor şi îndeplinirea obligaţiilor părinteşti rezultă din faptul că părinţii sunt primele persoane care trebuie să asigure copilului minor toate cele necesare existenţei şi dezvoltării sale. Bineînţeles că părintele poate obţine îndrumări sau ajutor în ceea ce priveşte creşterea minorului, de exemplu ne putem gândi la rolul unui profesor/învăţător în dezvoltarea personală a minorului, însă nucleul autorităţii părinteşti îl constituie însăşi responsabilitatea părinţilor cu privire la exercitarea corespunzătoare a drepturilor şi îndeplinirea obligaţiilor cu privire la creşterea copilului.

Principiul primordialităţii răspunderii părinţilor cu privire la garantarea şi respectarea drepturilor copilului

Acest principiu este consacrat atât de art. 261 C. civ. al României („părinţii sunt cei care au, în primul rând, îndatorirea de creştere şi educare a copiilor minori"), cât şi de Legea 272/2004, art. 4 şi 5. Din corelarea acestor două articole rezultă următoarele:

- părinţilor le revine, în primul rând, răspunderea pentru creşterea minorului, ţinându-se seama de interesul superior al minorului;

- în al doilea rând, această responsabilitate revine în subsidiar colectivităţii şi autorităţii locale. Prin intermediul acestora se organizează diferite acţiuni şi programe care au ca scop

regarding this principle, more precisely regarding the exception to it: positive discrimination.

Article 49 paragraph. (4) of Law no. 272/2004 [11], according to which, minors who suffer from certain diseases, a disability, or are part of a family whose material situation is very poor, the child may benefit from certain privileges. This help offered to children in special situations has as its sole purpose the integration of the child into society. Thus, the minor will have equal chances with the rest of the children to build a future, will have access to the necessary medication, integration activities, recovery, all of this in order to develop personally in a harmonious way. In addition to this article which refers to the principle of equal opportunities and non-discrimination, I note that this is also enshrined of course by the UN Convention in Article 2.

The responsibility of parents regarding the exercise of rights and the fulfillment of parental obligations results from this principle that parents are the first persons who must provide the minor child with everything necessary for his existence and development. Of course, the parent can obtain guidance or help regarding the upbringing of the minor, for example we can think of the role of a teacher/tutor in the personal development of the minor, but the core of parental authority is this very responsibility of the parents regarding the proper exercise of rights and the fulfillment of obligations regarding the upbringing of the child.

The principle of the primacy of parental responsibility regarding the guarantee and respect of the rights of the child.

This principle is enshrined both in art. 261 of the Romanian Civil Code: "parents are those who have, first and foremost, the duty of raising and educating minor children", as well as in Law 272/2004 art. 4 and 5. The following results from the correlation of these two articles:

- parents are primarily responsible for raising the minor, obviously taking into account the best interests of the minor

- secondly, this responsibility falls on the local community and authority. Through them, various actions and programs are organized whose main purpose is precisely to guarantee and respect the rights of the child.

principal tocmai garantarea și respectarea drepturilor copilului.

În ceea ce privește implicarea statului în asigurarea drepturilor copilului, acesta nu acționează decât cu înștiințarea și acordul părinților, când vine vorba de implicarea copilului în diverse activități. Desigur, există metoda excepțională pe care statul o aplică în vederea garantării drepturilor copilului, și anume cea a separării acestuia de familia sa, însă se face tot ținându-se cont de interesul superior al copilului, în situații cu totul deosebite, atunci când mediul familial nu îi asigură o dezvoltare propice. Această măsură se dispune, totodată, cu asigurarea dreptului de a avea legături familiale al minorului.

Respectarea demnității copilului

Acest principiu se referă la faptul că trebuie în mod obligatoriu să fie respectată individualitatea și personalitatea minorului, precum și demnitatea acestuia. Rezultă, așadar, că orice măsură disciplinară luată de părinte nu trebuie să implice pedepse fizice ori care să afecteze psihicul minorului ori demnitatea sa.

Alte principii ce guvernează autoritatea părintească:

1. Ascultarea opiniei minorului și luarea în considerare a acesteia, ținând cont de vârsta și gradul său de maturitate;

2. Asigurarea unei îngrijiri individualizate și personalizate pentru fiecare copil;

3. Asigurarea stabilității și continuității în îngrijirea, creșterea și educarea copilului, ținând cont de originea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică, în cazul luării unei măsuri de protecție;

4. Celeritate în luarea oricărei decizii cu privire la copil;

5. Asigurarea protecției împotriva abuzului, neglijării, exploatării și a oricărei forme de violență asupra copilului;

6. Principiul codeciziei;

7. Principiul independenței patrimoniale între părinți și copii, reglementat de art. 500 C. civ., conform căruia, deși părintele administrează patrimoniul copilului, părintele nu are niciun drept asupra bunurilor copilului, și invers;

8. Principiul coparentalității: autoritatea părintească se exercita în mod egal de ambii părinți, exceptând situațiile expres prevăzute de lege. Deci, articolul 507 C.civ. prevede că „dacă unul dintre părinți este decedat, declarat

As for the involvement of the state in ensuring the rights of the child, it only acts with the notification and consent of the parents when it comes to the involvement of the child in various activities. Of course, there is an exceptional method that the state applies in order to guarantee the rights of the child, namely that of separating him from his family, but it is still done taking into account the best interests of the child, in very special situations, when the family environment does not ensure his proper development. This measure is also ordered at the same time as ensuring the right of the minor to have family ties.

Respect for the child's dignity

This principle refers to the fact that the individuality and personality of the minor, as well as his dignity, must be respected. It follows, therefore, that any disciplinary measure taken by the parent must not involve physical punishment or that affects the minor's psyche or his dignity.

Other principles governing parental authority

1. Listening to the minor's opinion and taking it into account, taking into account his age and level of maturity.

2. Ensuring individualized and personalized care for each child.

3. Ensuring stability and continuity in the care, upbringing and education of the child, taking into account his ethnic, religious, cultural and linguistic origin, in the event of taking a protective measure.

4. Speed in making any decision regarding the child.

5. Ensuring protection against abuse, neglect, exploitation and any form of violence against the child.

6. The principle of co-determination.

7. The principle of patrimonial independence between parents and children – regulated by art. 500 C. civ. according to which, although the parent administers the child's patrimony, the parent has no right over the child's assets and vice versa.

8. The principle of co-parentality: parental authority is exercised equally by both parents except in situations expressly provided for by law. Therefore, article 507 C. civ. provides that "if one of the parents is deceased, declared

rat mort prin hotărâre judecătorească, pus sub interdicţie, decădere din exerciţiul drepturilor părinteşti, sau dacă din orice motiv se află în neputinţa de a-şi exprima voinţa, celălalt părinte exercita singur autoritatea părintească".

Conţinutul autorităţii părinteşti este unul complex, format din drepturile, dar şi obligaţiile părinţilor. Aceştia au dreptul şi obligaţia de a creşte copilul, de a supraveghea, coopera cu copilul de a-l informa, dreptul şi obligaţia de a se îngriji de învăţătura şi pregătirea profesională a copilului, dreptul şi obligaţia de a asigura întreţinerea copilului, dreptul de a lua anumite măsuri disciplinare faţă de copil, care nu trebuie să fie de natură violentă sau care ar putea aduce atingere integrităţii psihice şi fizice a copilului, dreptul de a cere înapoierea minorului de la oricine îl deţine fără drept, dreptul părintelui separat de copil de a fi reunit cu acesta, dreptul de a avea legături personale cu minorul, drepturi de a stabili locuinţa minorului dreptul de a contesta măsurile luate cu privire la acesta, dreptul de a desemna prin act autentic convenţie sau unilateral ori testament pe cel care este tutorele copilului său, dreptul de a revoca chiar prin act sub semnătură privată tutorele, dreptul de a desemna un mandatar prin mandat de ocrotire care să exercite autoritatea părintească când părintelui nu îi va mai fi cu putinţă, dreptul si obligaţia de administra bunurile minorului, dreptul şi îndatorirea de a asista ori reprezenta minorul la încheierea unor anumite categorii de acte juridice.

Tot o abordare în vederea explicării structurii acestei instituţii o găsim şi la alţi autori, precum Lucia Irinescu, în lucrarea intitulată „Dreptul familiei", publicată tot la editura „Hamangiu" în anul 2015 [10, p. 28], prezentând aspecte de noutate şi actualitate, mai ales având în vedere contextul legislativ, în anul 2022 având loc schimbări majore în Codul Civil prin legea 140/2022. De asemenea, în fişele de drept civil ale domnului Boroi Gabriel se mai descrie structurat conţinutul şi structura ocrotirii părinteşti [6, p. 156].

Autoarea Ioana Nicolae abordează aceasta problema din alt punct de vedere, făcând o analiză a autorităţii părinteşti pe plan intern şi aducând în discuţie modul în care dreptul internaţional privat a perceput această instituţie [7, p. 73].

dead by court decision, placed under interdiction, forfeited from the exercise of parental rights, or if for any reason he is unable to express his will, the other parent exercises parental authority alone".

The content of parental authority is complex, consisting of the rights and obligations of parents. They have the right and obligation to raise the child, to supervise, to cooperate with the child and to inform him, the right and obligation to take care of the child's education and professional training, the right and obligation to ensure the child's maintenance, the right to take certain disciplinary measures towards the child which must not be of a violent nature or which could harm the child's mental and physical integrity, the right to demand the return of the minor from anyone who holds him without right, the right of the parent separated from the child to be reunited with him, the right to have personal ties with the minor, the rights to establish the minor's residence, the right to contest the measures taken regarding him, the right to designate by authentic act, convention or unilateral act or testament the person who is the guardian of his child, the right to revoke even by act under private signature the guardian, the right to designate a representative by a protection mandate to exercise parental authority when the parent is no longer able to do so, the right and obligation to administer the minor's assets, the right and the duty to assist or represent the minor in concluding certain categories of legal acts.

We also find an approach to explaining the structure of this institution in other authors such as Lucia Irinescu in the work entitled "Family Law", also published by Hamangiu Publishing House in 2015 [10, p. 28], presenting novel and topical aspects, especially considering the legislative context, in 2022 major changes took place in the Civil Code through Law 140/2022. Also, in Mr. Boroi Gabriel's civil law files, the content and structure of parental protection are described in a structured way [6, p. 156].

However, the author Ioana Nicolae approaches this issue from another point of view, namely, an analysis of parental authority domestically, also bringing into discussion the way in which private international law perceived this institution [7, p. 73].

Aspecte interesante ale acestui palier se regăsesc şi în publicaţia doamnei Călina Jugastru „Autoritatea părintească **şi** protecţia copiilor. Aspecte de Drept Internaţional Privat", apărută în revista online „Universul Juridic" la data de 17 martie 2017. Aici autoarea vorbeşte despre legea aplicabilă în contextul dreptului internaţional privat autorităţii părinteşti.

Aşadar, legea aplicabilă în contextul internaţional privat unor aspecte privind neînţelegerile cu privire la autoritatea părintească, în situaţia în care se găsesc elemente de extraneitate, este legea statului unde copilul îşi are reşedinţa obişnuită. Se menţionează că „aceasta este ipoteza în care nu intervine nicio autoritate, răspunderea părintească fiind atribuită ori încetând „de plin drept", iar atribuirea sau încetarea răspunderii părinteşti au alt izvor decât actul unilateral sau acordul părţilor" [8, p. 102].

Autoritatea părintească se poate exercita în comun aceasta fiind regula sau, prin excepţie, de către un singur părinte, exclusiv. Astfel, în nenumărate articole sau lucrări doctrinare se pune problema dezbaterii excepţiei de executare. Conform codului civil actualizat în baza legii 140/2022, articolul 503 ne informează că autoritatea părintească se exercită împreună şi în mod egal de ambii părinţi. Prin excepţie, alineatul 1, indice 1 al acestuia, ne vorbeşte de exercitarea exclusivă a autorităţii părinteşti, astfel dacă părintele beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială, instanţa de tutelă poate, ca măsură facultativă, să dispună ca drepturile cu privire la îngrijirea şi administrarea bunurilor minorului să fie exercitate de un singur părinte.

Dacă cel ocrotit exercită singur autoritatea părintească, instanţa hotărăşte obligatoriu, ţinând cont de împrejurări, dacă se va continua exercitarea exclusivă de acel părinte sau se va institui tutela asupra minorului.

Ulterior, articolul 507, indice 1, ne vorbeşte despre exercitarea de către un singur părinte a autorităţii părinteşti, care este o situaţie distinctă de cea menţionată mai sus. Este vorba de situaţia în care unul dintre părinţi este decedat, declarat mort prin hotărâre judecătorească, beneficiază de tutelă specială, este decăzut din exerciţiul drepturilor părinteşti sau dacă din orice motiv se găseşte

Also interesting aspects of this matter can be found in the publication of Mrs. Călina Jugastru "Parental authority and the protection of children. Aspects of Private International Law" published in the line magazine Universul Juridic on March 17, 2017. Here the author talks about the law applicable in the context of private international law to parental authority.

Therefore, the law applicable in the private international context to aspects regarding disagreements regarding parental authority, in the situation where elements of foreignness are found, is the law of the state where the child has his or her habitual residence. It is mentioned that "this is the hypothesis in which no authority intervenes, parental responsibility being assigned or ceasing "of full right", and the assignment or cessation of parental responsibility has a source other than the unilateral act or the agreement of the parties" [8, p. 102].

Parental authority can be exercised toghether, this being the rule or by exception by a single parent, exclusively. Thus, in countless articles or doctrinal works, the issue of debating the exception to enforcement is raised. According to the Civil Code updated under Law 140/2022, Article 503 informs us that parental authority is exercised jointly and equally by both parents. By way of exception, paragraph 1, index 1 thereof speaks of the exclusive exercise of parental authority, so if the parent benefits from judicial counseling or special guardianship, the guardianship court may, as an optional measure, order that the rights regarding the care and administration of the minor's property be exercised by a single parent.

If the protected person exercises parental authority alone, the court must decide, taking into account the circumstances, whether the exclusive exercise by that parent will continue or guardianship will be established over the minor.

Subsequently, Article 507 index 1 speaks of the exercise of parental authority by a single parent, which is a distinct situation from the one mentioned above. This is the situation in which one of the parents is deceased, declared dead by court decision, benefits from special guardianship, is deprived of the exercise of parental rights or if for any reason he is unable to express his will, the other parent exercises pa-

în neputinţa de a -şi exprima voinţa, celălalt părinte exercită singur autoritatea părintească. Acest aspect este amintit într-un articol regăsit în altă revistă online de specialitate: „existenţa unor motive întemeiate se stabileşte în raport de momentul pronunţării hotărârii, iar acestea trebuie să fie concrete, nu eventuale, cum ar fi posibilitatea apariţiei unor situaţii urgente care să impună luarea unor decizii rapide în legătură cu minorul, în condiţiile în care comunicarea cu celălalt părinte se face cu dificultate".

De altfel, Codul civil Român nu prevede care sunt situaţiile în care exerciţiul autorităţii părinteşti revine în exclusivitate unuia dintre părinţi, lăsând la latitudinea judecătorului să analizeze dacă motivele invocate de părţi se încadrează în motivele temeinice care ar justifica exercitarea autorităţii părinteşti în exclusivitate numai de către un părinte. De remarcat că art. 503 C. civ. nu stabileşte o simplă excepţie de la exercitarea în comun a autorităţii părinteşti, ci veritabile situaţii excepţionale, de interpretare restrictivă, situaţii care ar trebui să intervină foarte rar şi care pot fi subsumate ipotezei în care unul din părinţi se află în imposibilitatea de a-şi exprima voinţa (dacă unul dintre părinţi este decedat, declarat mort prin hotărâre judecătorească, pus sub interdicţie, decăzut din exerciţiul drepturilor părinteşti sau dacă, din orice motiv, se află în neputinţă de a-şi exprima voinţa) [13].

În contextul dat, insistăm a aminti poziţia CEDO cu privire la celeritatea cu care trebuie soluţionat orice litigiu cu privire la autoritatea părintească. O întreagă dezbatere cu privire la poziţia CEDO faţă de aspecte ce privesc această celeritate în litigiile care au ca şi obiect relaţia părinte-copil o regăsim într-o lucrare deosebită cu titlul „Gestionarea litigiilor privind relaţiile dintre părinţi şi copii sub aspectul asigurării standardului de celeritate impus de Curtea Europeana a Drepturilor Omului. Rolul judecătorului naţional", ce aparţine dnei Stela Stoicescu [9, p. 87].

Articolul 6 din Convenţia Europeana a Drepturilor Omului vorbeşte despre aplicarea termenului rezonabil, termen care se regăseşte de cele mai multe ori şi în textele legale interne, atât în Codul civil sau de procedură civilă, cât şi în alte acte normative. Termenul rezonabil se stabileşte, însă, ţinându-se cont te anumite criterii pre-stabilite de legiuitor sau nu,

rental authority alone. This aspect is mentioned in an article found in another specialized online magazine "the existence of justified reasons is established in relation to the moment of the decision, and these must be concrete, not eventual, such as the possibility of the emergence of urgent situations that require the taking of rapid decisions in relation to the minor, in conditions in which communication with the other parent becomes more difficult.

Moreover, the Romanian Civil Code does not provide for the situations in which the exercise of parental authority falls exclusively to one of the parents, leaving it to the judge to analyze whether the reasons invoked by the parties fall within the well-founded reasons that would justify the exercise of parental authority exclusively by only one parent. It is worth noting that art. 503 C. civ. does not establish a simple exception to the joint exercise of parental authority, but genuine exceptional situations, of restrictive interpretation, situations that should occur very rarely and that can be subsumed under the hypothesis in which one of the parents is unable to express his will (if one of the parents is deceased, declared dead by court decision, placed under interdiction, deprived of the exercise of parental rights or if, for any reason, he is unable to express his will) [13].

In this context, we insist on recalling the position of the ECHR regarding the speed with which any dispute regarding parental authority must be resolved. A full debate on the position of the ECHR regarding aspects of this speed in disputes that have as their object the parent-child relationship can be found in a special work entitled: "Managing disputes regarding the relations between parents and children in terms of ensuring the speed standard imposed by the European Court of Human Rights. The role of the national judge" by Ms. Stela Stoicescu [9, p. 87].

Article 6 of the European Convention on Human Rights speaks about the application of the reasonable term, a term that is most often found in domestic legal texts, both in the Civil Code or Civil Procedure Code as well as other normative acts. The reasonable term is established, however, taking into account certain criteria pre-established by the legislator or not,

terii prestabilite de legiuitor sau nu, uneori lăsate la aprecierea instanţei. În orice cauză este obligatoriu a fi respectat principiul procedural al celerităţii soluţionării cauzelor [5, p. 90].

Sub aceste aspecte, în ceea ce priveşte cauzele cu minori, dar mai ales acele cauze care au ca obiect aspecte privind autoritatea părintească, situaţia se schimbă. De multe ori un termen rezonabil poate însemna un termen mai îndelungat, iar în această situaţie nu este indicată o astfel de prelungire a judecăţii. Articolul 8 al aceleiaşi convenţii ne vorbeşte despre obligativitatea respectării principiului interesului superior al minorului, care guvernează toate soluţiile instanţelor şi ale altor organe care lucrează cu minorul. Acest principiu este de esenţa raporturilor de familie şi a tuturor raporturilor cu privire la copil sau în care copilul este parte. Instituirea unui termen rezonabil care ar implica însă o durată prelungită pentru soluţionarea litigiului în anumite cauze cu minori ar putea să fie contrar principiului consacrat. Cauzele cu minori nu sunt succesibile de o tergiversare a procesului, dacă alte cauze civile ar putea fi prelungite, de exemplu, pentru a se administra mai multe probe, în situaţia de faţă acest lucru nu este indicat.

În cazul litigiilor care au ca obiect chiar autoritatea părintească se impune o celeritate mai accentuată, deoarece nesoluţionarea unor astfel de cauze pentru o perioada mai îndelungată de timp ar putea să aducă atingere creşterii şi educării armonioase a copilului [12].

4. CONCLUZII

Drept concluzie la cele analizate în prezentul articol, constatăm o implicare insistentă a doctrinei internaţionale, mai cu seamă cea română, în examinarea instituţiei autorităţii părinteşti, accentul fiind plasat pe jurisprudenţa CEDO, dar şi pe cazuistica existentă la nivel european în ce priveşte responsabilitatea părinţilor pentru creşterea şi educarea minorilor. Toate aceste preocupări nu au decât să incite la discuţii întregul mediu academic, exprimând opinii din cele mai inspirate în materia ocrotirii părinteşti a copilului în vederea asigurării unei dezvoltări în condiţii juridice prielnice şi avantajoase.

sometimes left to the discretion of the court. In any case, however, it is mandatory to respect the procedural principle of speedy resolution of cases (the procedural principle speed of resolution of the process) [5, p. 90].

In these respects, with regard to cases involving minors, but especially those cases that have as their object aspects of parental authority, the situation changes. Often a reasonable term can mean a longer term, and in this situation such an extension of the trial is not indicated. Article 8 of the same convention speaks to us about the obligation to respect the principle of the best interests of the minor, which governs all solutions of the courts and other institutions who are working with the minor. This principle is of the essence of family relations and all relations regarding the child or in which the child is a party. The establishment of a reasonable term that would imply an extended duration for resolving the dispute in certain cases involving minors could be contrary to the established principle. Cases involving minors are not susceptible for a delay in the process, while other civil cases could be prolonged, for example, in the need to administrate more evidence needed to solve the case .

In the case of disputes that have as their object parental authority itself, a more accentuated celerity is required, because the failure to resolve such cases for a longer period of time could harm the harmonious growth and education of the child [12].

4. CONCLUSIONS

As a conclusion to what has been analyzed in this article, we note an insistent involvement of international doctrine, especially Romanian, in examining the institution of parental authority, the emphasis being placed on the ECHR jurisprudence, but also on the existing casuistry at European level regarding the responsibility of parents for the growth and education of minors. All these concerns can only incite discussion in the entire academic environment, expressing the most inspired opinions on the subject of parental protection of the child in order to ensure development in favorable and advantageous legal conditions.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, adoptată la 16 decembrie 1948, prin Rezoluţia 217 A.
2. Constituţia Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.08.1994, nr. 1.
3. Codul Civil al Republicii al Moldova, adoptat prin Legea nr.1107-XV din 06.06.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 22.06.2002, nr. 82-86.
4. Codul civil al României, aprobat prin Legea 71/2011, republicată. În: Monitorul oficial al României, 15.07.2011, nr. 505, art. 916 alin. 1.
5. Avram Marieta. Drept civil. Familia. Bucureşti: Ed. „Hamangiu", 2016, p. 87.
6. Boroi G. Drept civil. Partea generală. Persoanele. Bucureşti: Editura „Hamangiu", 2010.
7. Nicolae Ioana. Dreptul familiei în context naţional şi în raporturile de drept internaţional privat. Bucureşti: Ed. „Hamangiu", 2014.
8. Jugastru Călina. Autoritatea părintească şi protecţia copiilor. Aspecte de Drept Internaţional Privat. Bucureşti, 2017.
9. Stoicescu S. Gestionarea litigiilor privind relaţiile părinţi-copii sub aspectul asigurării standardului de celeritate impus de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Rolul judecătorului naţional în autoritatea părintească. Între măreţie şi decădere. Bucureşti: Ed. „Solomon", 2018.
10. Irinescu Lucia. Curs de dreptul familiei. Bucureşti: Ed. „Hamangiu", 2015, pp. 28-29.
11. Legea nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului. În: Monitorul Oficial al României, nr. 159 din 5 martie 2014.
12. E.S contra României şi Bulgariei, nr.60281/11, 19 iulie 2016.
13. Despre autoritatea părintească şi modul de exercitare a acesteia. https://www.legal-consult.ro

Despre autori:

Grigore ARDELEAN,
doctor în drept, conferenţiar universitar,
Catedra „Drept privat",
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: ardeleangrigore@mail.ru,
ORCID ID: 0000-0002-5203-358X

Ana-Andreea MANEA
doctorandă,
notar stagiar în Biroul notarial Craiova, România,
e-mail: anaadriana_manea@yahoo.com,
ORCID ID: 0009-0004-7669-9038

About the authors:

Grigore ARDELEAN,
PhD, associate professor,
Chair of „Private Law"
„Ştefan cel Mare" Academy of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: ardeleangrigore@mail.ru,
ORCID ID: 0000-0002-5203-358X

Ana-Andreea MANEA,
PhD student,
notary trainee in the Notary Office Craiova, Romania,
e-mail: anaadriana_manea@yahoo.com,
ORCID ID: 0009-0004-7669-9038

CZU 341.231.14:343.8

DOI 10.5281/zenodo.14848339

GARANȚIILE FUNDAMENTALE ÎMPOTRIVA TORTURII ȘI ALTOR RELE TRATAMENTE ÎN PERIOADA INIȚIALĂ DE DETENȚIE

Oleg RUSU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Nicolae GULCEAC,
asistent universitar

Tortura este una dintre cele mai grave infracțiuni, care atentează la construirea unei societăți democratice, încălcând drepturile fundamentale ale omului și fiind interzisă de legislația internațională și națională. În ciuda acestui fapt, aceasta continuă să fie prezentă în majoritatea statelor. În context sunt analizate cele trei drepturi ale persoanelor reținute de poliție care sunt considerate de Comitetul european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante (CPT) ca având o importanță deosebită, și anume: dreptul persoanei în cauză la notificarea detenției către o terță parte aleasă de ea (membru al familiei, prieten, consultant); dreptul de a avea acces la un avocat; dreptul de a solicita examinarea medicală de către un doctor ales de ea (suplimentar față de orice examinare medicală realizată de un doctor chemat de autoritățile polițienești).

Cuvinte-cheie: drepturile omului, tortură, rele tratamente, custodia poliției, notificarea detenției, acces la avocat, examinare medicală.

1. INTRODUCERE

Toate ţările democratice au recunoscut prioritatea (sau egalitatea) instrumentelor internaţionale privind drepturile omului faţă de legislaţia naţională. Aceasta înseamnă că principiile internaţionale ale drepturilor şi libertăţilor omului sunt de fapt încorporate (incluse) în legislaţia naţională, adică actele internaţionale ale drepturilor omului fac parte din legislaţia internă a ţărilor democratice [1, p. 515].

Aşa cum demonstrează numeroasele angajamente, Republica Moldova recunoaşte necesitatea de a face o prioritate din respectarea drepturilor omului. În acest sens, R. Moldova a ratificat, după proclamarea independenţei,

FUNDAMENTAL GUARANTEES AGAINST TORTURE AND OTHER ILL-TREATMENT DURING INITIAL PERIODS OF DETENTION

Oleg RUSU,
PhD, associate professor

Nicolae GULCEAC,
university assistant

According to the authors, torture is one of the most serious crimes that threaten the creation of a democratic society. Torture violates fundamental human rights, being prohibited by international and national legislation. Despite this, it is still present in most states. Within this context, the three rights of persons detained by the police are analyzed which are considered by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) as having particular importance, and namely: the right of the person in question to notify a third party of his choice on his detention (a family member, a friend, the consultant); the right to have access to a lawyer; the right to request a medical examination by a doctor chosen by him (in addition to any medical examination performed by a doctor called by the police authorities).

Keywords: human rights, torture, ill-treatments, police custody, notification of the detention, access to a lawyer, medical examination.

1. INTRODUCTION

All democratic countries have recognized the priority (or equality) of international human rights instruments over national legislation. This means that the international principles of human rights and freedoms are actually incorporated (included) in national legislation, strictly speaking, international human rights instruments are part of the domestic legislation of democratic countries [1, p. 515].

As demonstrated by numerous commitments, the Republic of Moldova recognizes the need to make the respect of human rights a priority. In this sense, the Republic of Moldova, after the proclamation of independence,

tot setul de tratate internaţionale importante referitoare la respectarea drepturilor omului. Faptul dat a permis îmbunătăţirea situaţiei la noi în ţară în mai multe domenii ale drepturilor omului şi a creat o serie de obligaţii pe care statul s-a angajat să le respecte, inclusiv obligaţii pozitive de a asigura că toate persoanele îşi pot exercita în condiţii de egalitate şi nediscriminare drepturile şi libertăţile fundamentale.

Prin ratificarea *Convenţiei ONU împotriva torturii şi altor pedepse, ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, Protocolului Opţional la Convenţia ONU împotriva torturii şi altor tratamente crude, inumane sau degradante, Convenţiei europene pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale*, precum şi a *Convenţiei europene pentru prevenirea torturii şi a pedepselor, sau tratamentelor inumane sau degradante,* Republicii Moldova îi revine obligaţia pozitivă de a încorpora în dreptul intern reglementări internaţionale şi de a modifica legislaţia naţională dacă aceasta este în dezacord cu normele dreptului internaţional [2, p. 44-45].

Ca urmare a adeziunii sale la tratatele internaţionale şi la organismele europene, Republica Moldova este monitorizată de partenerii europeni, iar evoluţia sa în materie de promovare şi respectare a drepturilor omului este notată în rapoarte periodice care sunt prezentate Comitetului Drepturilor Omului şi Comitetului Naţiunilor Unite împotriva torturii [3].

În acest sens, tortura este absolut interzisă în conformitate cu dreptul internaţional şi nu poate fi justificată sub nicio formă. Protecţia împotriva torturii este un drept non-derogatoriu al omului, care nu admite derogarea din partea statului sub nicio formă, fie pe motiv de stare de urgenţă publică, securitatea statului sau oricare alt motiv. Tortura şi maltratarea sunt de asemenea interzise şi în conformitate cu dreptul cutumiar internaţional [4, p. 103].

2. METODE ŞI MATERIALE APLICATE

În limitele de studiu ale acestui articol, au fost aplicate metodele: analiza, sinteza, comparaţia şi conştientizarea logică. Au fost utilizate publicaţii ale savanţilor din domeniu şi legislaţia relevantă.

3. REZULTATE ŞI DISCUŢII

Interzicerea torturii, a tratamentului inuman sau degradant constituie una din cele mai

practically ratified the entire set of important international treaties regarding the respect of human rights. This fact allowed the situation to improve in several areas of human rights and created a series of obligations that the state undertook to respect, including positive obligations to ensure that all persons can exercise their fundamental rights and freedoms under conditions of equality and non-discrimination.

By ratification of *the UN Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, the Optional Protocol to the UN Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment, the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*, as well as of *the European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment,* the Republic of Moldova has the positive obligation to incorporate international regulations into domestic law, as well as the obligation to modify the national legislation if it is in disagreement with the norms of international law [2, p. 44-45].

As a result of its adherence to international treaties and European bodies, the Republic of Moldova is monitored by European partners, and its evolution in terms of promoting and respecting human rights is noted in periodic reports that are presented to the Human Rights Committee and the United Nations Committee against Torture [3].

In this regard, torture is absolutely prohibited under international law and cannot be justified in any way. Protection against torture is a non-derogatory human right, which does not admit derogation from the state in any form, either on the grounds of a state of public emergency, state security or any other reason. Torture and ill-treatment are also prohibited under customary international law [4, p. 103].

2. APPLIED METHODS AND MATERIALS

Within the study limits of this article, the following methods were applied: analysis, synthesis, comparison and logical awareness. Publications of scholars in the field and the relevant legislation were used.

3. RESULTS AND DISCUSSIONS

The prohibition of torture, inhuman or degrading treatment is one of the most compli-

complicate probleme atât a trecutului, cât şi prezentului civilizaţiei umane. Deşi au fost adoptate mai multe acte internaţionale şi naţionale privind interzicerea unor asemenea fenomene, acestea din urmă mai continuă să persiste. Or, unele cazuri se mai întâlnesc în societatea modernă. Mai cu seamă acestea sunt evidenţiate în sistemul organelor de ocrotire a normelor de drept (poliţie, autoritatea penitenciarelor etc.). Întru curmarea acestor fenomene ruşinoase şi oribile se cere a educa în societate respectul omului faţă de om, a ridica nivelul de cultură şi conştiinţă juridică, bazată pe principii umanistice. Desigur, aceste măsuri necesită timp, însă problema dată nu poate fi tolerată la infinit. Mai mult decât atât, Republica Moldova este obligată de a întreprinde asemenea acţiuni prin actele internaţionale la care este parte [5, p. 48-54].

Convenţia împotriva torturii şi altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante defineşte la articolul 1 tortura ca fiind orice act prin care se provoacă unei persoane, cu intenţie, o durere sau suferinţe puternice, de natură fizică sau psihică, în special cu scopul de a obţine de la această persoană sau de la o persoană terţă informaţii sau mărturisiri, de a o pedepsi pentru un act pe care aceasta sau o terţă persoană l-a comis sau este bănuită că l-a comis, de a o intimida sau de a face presiune asupra unei terţe persoane, sau pentru orice alt motiv bazat pe o formă de discriminare, oricare ar fi ea, atunci când o asemenea durere sau suferinţă sunt provocate de către un agent al autorităţii publice sau orice altă persoană care acţionează cu titlu oficial, sau la instigarea ori cu consimţământul expres sau tacit al unor asemenea persoane [6, art. 1].

Tortura este una dintre cele mai grave infracţiuni, care atentează la construirea unei societăţi democratice. Tortura încalcă drepturile fundamentale ale omului şi este interzisă de legislaţia internaţională şi naţională. În ciuda acestui fapt, ea continuă să fie prezentă în majoritatea statelor.

Tortura este cauza deliberată a suferinţelor (fizice şi psihice) în scopul obţinerii de informaţii sau în scopul pedepsirii. Tortura se deosebeşte de alte forme de tratament sau pedepse crude, inumane sau degradante, prin faptul că durerea şi suferinţele sunt cauzate de angajaţii statului sau de alte persoane la convingerea primilor, în scopul obţinerii

cated problems of both the past and the present of human civilization. Although a whole series of international and national acts have been adopted regarding the prohibition of these phenomena, they still persist. In other words, some cases are still found in modern society. In particular, they are highlighted within the system of legal protection bodies (police, prison authority, etc.). In order to put an end to these shameful and horrible phenomena, it is required to educate in society the respect of man towards man, to raise the level of culture and legal awareness, based on humanistic principles. By all means, these measures take time, but the given problem cannot be tolerated indefinitely. Furthermore, the Republic of Moldova is forced to these actions by the international acts to which it is a party [5, p. 48-54].

The Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment defines torture in Article 1 as any act by which a person is intentionally inflicted with severe physical or mental pain or suffering, in particular for the purpose to obtain, from this person or a third person, information or confessions, to punish them for an act that this person or a third person has committed or is suspected of having committed, to intimidate or pressure a third person, or for any other reason based on any form of discrimination, whatsoever, when such pain or suffering is caused by an agent of public authority or any other person acting in an official capacity, or at the instigation or with the express or tacit consent of such persons [6, art. 1].

Torture is one of the most serious crimes that threaten the building of a democratic society. Torture violates fundamental human rights, being prohibited by international and national legislation. Despite this, it continues to be present in most states.

Torture is the deliberate infliction of suffering (physical and mental) for the purpose of obtaining information or for the purpose of punishment. Torture is distinguished from other forms of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment by the fact that the pain and suffering are caused by the employees of the state or other persons at the persuasion of the former, for the purpose of obtaining information, punishment, coercion or discrimination [7, p. 42].

informaţiilor, pedepsirii, constrângerii sau discriminării [7, p. 42].

Potrivit articolului 1 din *Convenţia europeană pentru prevenirea torturii şi a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante*, în vigoare pentru Republica Moldova din 1 februarie 1998, „se instituie un Comitet european pentru prevenirea torturii şi a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT)".

Un sistem european, care se bazează, în primul rând, pe plângerea individuală pentru a asigura respectarea eficientă a drepturilor omului, are limitări inerente din cauza dificultăţilor practice, cum ar fi un nivel scăzut de conştientizare în rândul persoanelor şi mecanismul procedural excesiv ca durată şi costisitor. Convenţia reflectă recunoaşterea faptului că protecţia persoanelor private de libertate este frecvent asigurată mai eficient prin concentrarea atenţiei mai curând asupra cauzelor fundamentale ale relelor tratamente decât asupra asigurării, la o etapă ulterioară, a unui remediu pentru aplicarea acestora [8, p. 13].

Prin intermediul vizitelor, Comitetul examinează tratamentul persoanelor private de libertate în vederea întăririi, dacă este cazul, a protecţiei lor împotriva torturii şi a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante".

Trei drepturi ale persoanelor reţinute de poliţie sunt considerate de CPT ca având o importanţă deosebită:

- dreptul persoanei în cauză la notificarea detenţiei către o terţă parte aleasă de ea (membru al familiei, prieten, consultant);
- dreptul de a avea acces la avocat;
- dreptul de a solicita examinarea medicală de către un doctor ales de ea (suplimentar faţă de orice examinare medicală realizată de un doctor chemat de autorităţile poliţieneşti) [9, p. 6].

În opinia CPT, aceste drepturi constituie trei garanţii fundamentale împotriva relelor tratamente aplicate deţinuţilor, care trebuie aplicate de la începutul privării de libertate, indiferent de faptul cum este aceasta descrisă în sistemul legal în cauză (arestare etc.).

Persoanele luate în custodia poliţiei trebuie în special informate fără nicio întârziere asupra tuturor drepturilor lor, inclusiv asupra celor specificate *supra*. Mai departe, orice posibilitate a autorităţilor de a întârzia exercitarea unuia sau altuia dintre drepturile menţionate

According to Article 1 of *the European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment,* in force for the Republic of Moldova since February 1, 1998, "a European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment has been established (CPT).

A European system, which relies primarily on individual complaints to ensure effective human rights enforcement, has inherent limitations due to practical difficulties such as low awareness among individuals and excessive procedural machinery in terms of duration at the same time being very expensive. The Convention reflects the recognition that the protection of persons deprived of their liberty is often more effectively and efficiently ensured by focusing attention on the root causes of ill-treatment rather than on providing, at a later stage, a remedy for their application [8, p. 13].

Through visits, the Committee examines the treatment of persons deprived of their liberty with a view to strengthening, where appropriate, their protection against torture and inhuman or degrading treatment or punishment".

Three rights of persons detained by the police are considered by the CPT to be of particular importance:

- the right of the person in question to notify a third party of his choice on his detention (a family member, a friend, the consultant);
- the right to have access to a lawyer;
- the right to request a medical examination by a doctor chosen by him (in addition to any medical examination performed by a doctor called by the police authorities) [9, p. 6].

In the opinion of the CPT, these rights constitute three fundamental guarantees against ill-treatment of detainees, which must be applied from the beginning of the deprivation of liberty, regardless of how it is described in the legal system in question (arrest, etc.).

Persons taken into police custody must in particular be informed without delay of all their rights, including those specified above. Furthermore, any possibility for the authorities to delay the exercise of one or another of the aforementioned rights in order to protect the interests of justice must be clearly defined, as well as, its strict application limited in time. In particular, the right to have access to a lawyer and to request a medical examination by a doc-

anterior, pentru a proteja interesele justiției trebuie clar definită și aplicarea ei strictă limitată în timp. În mod deosebit, dreptul de a avea acces la un avocat și de a solicita o examinare medicală de către alt doctor decât cel adus de poliție, sistemele prin care, în mod excepțional, avocații și doctorii pot fi aleși din listele prestabilite, realizate împreună cu organizațiile profesionale relevante, ar trebui să stopeze orice întârziere de exercitare a acestor drepturi [10, p. 6].

Astfel, standardele de bază prevăd că drepturile persoanelor private de libertate nu vor avea nicio valoare dacă nu vor fi cunoscute de către acestea. În consecință, este imperativ necesar ca persoanele din custodia poliției să fie în mod expres informate fără întârziere cu privire la drepturile lor, într-o limbă pe care să o înțeleagă. Pentru a face aceasta trebuie sistematic transmis persoanelor din custodia poliției, de la începutul detenției, un formular care într-o manieră simplă să precizeze aceste drepturi. Mai mult, se va solicita ca persoanele în cauză să semneze o declarație care să ateste că au fost bine informate asupra drepturilor lor [10, p. 3-4].

Dreptul persoanei în cauză la notificarea detenției către o terță parte aleasă de ea

Notificarea custodiei reprezintă o garanție esențială a persoanei deținute, care trebuie să fie asigurată. Aparatul telefonic trebuie să existe, să fie gratuit, funcțional și să fie asigurate intimitatea și confidențialitatea discuțiilor telefonice purtate de persoanele reținute / arestate.

Astfel, dreptul unei persoane din custodia poliției de a putea informa o persoană apropiată sau un terț de situația sa trebuie, în principiu, să fie garantat chiar de la începutul detenției. În mod evident, CPT recunoaște că exercitarea acestui drept poate fi supusă unor anumite excepții, destinate protejării intereselor legitime ale anchetei poliției. Totuși, astfel de excepții trebuie clar definite și strict limitate în timp, iar recurgerea la astfel de excepții trebuie să fie însoțită de garanții adecvate (de exemplu, orice întârziere a informării unei persoane apropiate sau a unui terț trebuie consemnată în scris împreună cu motivele care au generat-o și supusă aprobării unui funcționar superior de poliție care nu are nicio legătură cu afacerea în cauză sau a unui procuror) [10, p.13].

Cu referire la înștiințarea despre reținere, tor other than the one brought by the police, the systems by which, exceptionally, lawyers and doctors can be chosen from predetermined lists made together with the relevant professionals' organizations, should stop any delay in the exercise of these rights [10, p. 6].

Subsequently, the basic standards provide that the rights of persons deprived of their liberty will have no value if they are not known by them. Consequently, it is imperative that persons in police custody are expressly informed without delay of their rights in a language they understand. For the purpose of this, a form must be systematically sent to the people in police custody, from the beginning of the detention, to specify these rights in a simple manner. Moreover, the persons concerned will have to be asked to sign a statement attesting that they have been well informed about their rights [10, p. 3-4].

The Right of the Person in Question to Notify a Third Party of His Choice on His Detention

Custody notification is an essential guarantee of the detained person that, for sure, must be ensured. The telephone must exist, be free, functional and the privacy and confidentiality of telephone conversations held by detained / arrested persons must be ensured.

Thus, the right of a person in police custody to be able to inform a close person or a third party of his situation, in principle, must be guaranteed right from the beginning of detention. Obviously, the CPT recognizes that the exercise of this right can be subject to certain exceptions, designed to protect the legitimate interests of the police investigation. Nevertheless, such exceptions must be clearly defined and strictly limited in time, and recourse to such exceptions must be accompanied by appropriate safeguards (for example any delay in informing a close person or third party must be recorded in writing with the reasons for it and subject to the approval of a senior police officer unrelated to the case in question or a prosecutor) [10, p.13].

With reference to the detention notice, the national legislation provides in art. 173 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova the following procedure:

The person who drew up the report of detention, immediately, but not later than 6 hours, is obliged to give the possibility to the detained

legislaţia naţională prevede în art. 173, CPP al RM următoarea procedură:

Persoana care a întocmit procesul-verbal de reţinere, imediat, dar nu mai târziu de 6 ore, este obligată să dea persoanei reţinute posibilitatea să anunţe una din rudele apropiate sau o altă persoană, la propunerea reţinutului, despre locul unde acesta este deţinut sau o anunţă singură *(alin (1)).*

În cazul în care persoana reţinută este cetăţean al unui alt stat, despre reţinere este informată, în termenul menţionat în alin. (1), Ambasada sau Consulatul acestui stat dacă persoana reţinută o cere *(alin. (2).*

Dacă persoana reţinută este militar, în termenul prevăzut în alin. (1), este informată unitatea militară, în care ea îşi îndeplineşte serviciul militar, sau centrul militar unde se află la evidenţă, precum şi persoanele menţionate în alin. (1) *(alin. (3).*

În cazul în care există necesitatea prevenirii unui risc grav pentru viaţa, libertatea sau integritatea fizică a unei persoane, asigurării secretului etapei începătoare a urmăririi penale, prevenirii prejudicierii procedurilor penale, prevenirii săvârşirii unei alte infracţiuni sau a protejării victimelor infracţiunilor, cu autorizarea motivată a judecătorului de instrucţie, înştiinţarea despre reţinere poate fi amânată pe un termen de până la 12 ore, cu excepţia cazului în care persoana reţinută este minoră *(alin. (4).*

În cazul în care, în urma reţinerii persoanei, rămân fără supraveghere minori sau alte persoane pe care le are la întreţinere ori bunurile acesteia, organul de urmărire penală este obligat să ia măsurile prevăzute în art. 189 CPP al RM *(alin. (5).*

Din discuţiile membrilor CPT cu persoanele reţinute s-a stabilit că este respectat dreptul la informarea unei rude despre plasarea în custodie. Totuşi, IDP-urile nu dispun de un aparat de telefon pentru a asigura dreptul persoanelor reţinute/arestate de a notifica rudele/ avocatul despre aflarea sa în custodia statului. Astfel, dacă reţinutul solicită informarea unei rude sau solicită o întrevedere cu avocatul, atunci, prin staţia radio din izolator, se anunţă personalul din Unitatea de Gardă, care informează rudele sau, după caz, contactează avocatul [11, p. 21].

Dreptul de a avea acces la un avocat

Posibilitatea persoanelor luate în custodie de a avea acces la un avocat este o garanţie fundamentală împotriva relelor tratamente. Existenţa acestei posibilităţi va avea un efect descurajator

person to notify one of the close relatives or another person, at the proposal of the detained person, about the place where he is detained or announces him himself *(paragraph (1)).*

If the detained person is a citizen of another state, he is informed about the detention, within the term mentioned in paragraph (1), the embassy or consulate of this state if the detained person requests it *(paragraph (2).*

If the detained person is a military man, within the term stipulated in paragraph (1), the military unit, in which he performs his military service, or the military center where he is registered is notified, as well as the persons mentioned in paragraph (1) *(paragraph (3).*

If there is a need to prevent a serious risk to the life, liberty or physical integrity of a person, to ensure the secrecy of the initial stage of the criminal investigation, to prevent prejudice to criminal proceedings, to prevent the commission of another crime or to protect the victims of crimes, with the reasoned authorization of the investigating judge, notification of detention may be delayed for a period of up to 12 hours, unless the detained person is minor *(paragraph (4).*

If, following the arrest of the person, minors or other persons he/she has for maintenance or his/her assets remain without supervision, the criminal prosecution body is obliged to take the measures provided for in art. 189 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova *(paragraph (5).*

From the discussions of the CPT members with the detained persons, it was established that the right to inform a relative about the placement in custody is respected. However, TDFs (Temporary Detention Facility) do not have a telephone to ensure the right of detained/arrested persons to notify their relatives/lawyer of their being in state custody. Thus, if the detainee requests the information of a relative or requests a meeting with the lawyer, then, through the radio station in the detention center, the staff of the Guard Unit is announced, who informs the relatives or, as the case may be, contacts the lawyer [11, p. 21].

The Right to Have Access to a Lawyer

The ability of persons taken into police custody to have access to a lawyer is a fundamental safeguard against ill-treatment. The existence of this possibility will have a deterrent

dia poliţiei de a avea acces la un avocat este o garanţie fundamentală împotriva maltratării. Existenţa acestei posibilităţi va avea un efect descurajator asupra celor înclinaţi să maltrateze persoanele reţinute. În plus, un avocat este persoana potrivită pentru a lua măsuri corespunzătoare dacă persoanele reţinute într-adevăr sunt maltratate.

Accesul la avocat pentru persoanele din custodia poliţiei trebuie să includă dreptul de a contacta şi de a fi vizitat de un avocat (în ambele cazuri garantarea confidenţialităţii discuţiilor trebuie asigurată) şi dreptul persoanei în cauză ca avocatul ei să fie prezent în timpul interogatoriului [10, p. 6].

Asigurarea dreptului la avocat trebuie analizată prioritar din perspectiva standardelor prevăzute de Convenţia Europeană privind Prevenirea Torturii şi a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante, de Convenţia Împotriva Torturii şi altor Pedepse şi Tratamente cu Cruzime, Convenţia Europeană pentru Prevenirea Torturii şi a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante, precum şi de mecanismele internaţionale pe lângă acestea. Dreptul persoanelor luate în custodia poliţiei de a avea acces la un avocat este o garanţie fundamentală împotriva maltratării. Existenţa acestei posibilităţi va avea un efect descurajator asupra celor înclinaţi să maltrateze persoanele reţinute. Totodată, un avocat este persoana potrivită pentru a lua măsuri corespunzătoare dacă persoanele reţinute au fost maltratate într-adevăr [12, p. 5].

Pentru a fi pe deplin eficient, dreptul de a avea acces la un avocat trebuie garantat încă de la începutul privării de libertate. Delegaţiile CPT au observat în repetate rânduri că perioada imediat următoare privării de libertate este cea în care riscul intimidării şi maltratării fizice este cel mai ridicat. În plus, dreptul de acces la un avocat trebuie să fie aplicat chiar din momentul privării de libertate, indiferent de statutul juridic exact al persoanei în cauză; mai exact, persoana respectivă trebuie să se bucure de acest drept din momentul în care a fost declarată oficial „suspectă" [13, pct. 18.19].

CPT recunoaşte pe deplin că în mod excepţional poate fi necesar să se întârzie pe o anumită perioadă accesul unei persoane deţinute la un avocat ales de ea. Totuşi, aceasta nu trebuie să determine refuzul total al dreptului de acces la un avocat pentru persoanele aflate în custodia poliţiei. Mai mult, un avocat este persoana potrivită pentru a lua măsuri corespunzătoare dacă persoanele reţinute sunt într-adevăr maltratate.

effect on those inclined to mistreat detained persons. In addition, a lawyer is the rightful person to take appropriate action if detainees are indeed being mistreated.

Access to a lawyer for persons in police custody must include the right to contact and be visited by a lawyer (in both cases the confidentiality of discussions must be guaranteed) as well as, in principle, the right of the person in question to have his lawyer present during the interrogation [10, p. 6].

Ensuring the right to a lawyer must be primarily analyzed from the perspective of the standards provided for by the European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, the Convention Against Torture and Other Cruel Treatment or Punishment, the European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, as well as international mechanisms in addition to these. The right of persons taken into police custody to have access to a lawyer is a fundamental safeguard against ill-treatment. The existence of this possibility will have a deterrent effect on those inclined to mistreat detainees. Simultaneously, a lawyer is the rightful person to take appropriate measures if the detained persons have indeed been mistreated [12, p. 5].

To be fully effective, the right to have access to a lawyer must be guaranteed from the beginning of the deprivation of liberty. CPT delegations have repeatedly observed that the period immediately following deprivation of liberty is the one in which the risk of intimidation and physical ill-treatment is the highest. In addition, the right of access to a lawyer must be applied from the moment of deprivation of liberty, regardless of the exact legal status of the person concerned; more precisely, the person in question must enjoy this right from the moment he was officially declared a "suspect" [13, points 18.19].

The CPT fully recognizes that exceptionally it may be necessary to delay for a certain period a detained person's access to a lawyer of his choice. Nonetheless, this should not result in the total denial of the right of access to a lawyer during that period. In these cases, access to another independent lawyer who can be trusted that will not endanger the legitimate interests of the investigation should be arranged [10, p. 12].

The right of access to a lawyer for a per-

tului de acces la un avocat în timpul perioadei respective. În aceste cazuri, trebuie organizat accesul la un alt avocat independent, în care să se poată avea încredere că nu pune în pericol interesele legitime ale anchetei [10, p. 12].

Dreptul de acces la un avocat al unei persoane aflate în custodia poliţiei trebuie să includă dreptul de a-l întâlni în particular. Ca o măsură de siguranţă împotriva maltratării (diferită de mijloacele de a asigura un proces corect), este esenţial ca avocatul să se afle în prezenţă fizică directă cu deţinutul. Acesta este singurul mod de a putea face o evaluare fizică şi psihologică corectă a stării persoanei în cauză. De asemenea, dacă întâlnirea cu avocatul nu are caracter privat, este posibil ca persoana deţinută să nu se simtă liberă să dezvăluie maniera în care este tratată. Dacă s-a acceptat, în mod excepţional, ca avocatul respectiv să nu fie cel ales de persoana deţinută, ci un avocat înlocuitor, ales în urma unei proceduri stabilite dinainte de comun acord, CPT nu vede necesitatea derogării de la confidenţialitatea întâlnirilor între avocat şi persoana în cauză [10, p. 12].

Pentru ca dreptul de acces la un avocat al unei persoane aflate în custodia poliţiei să fie pe deplin eficient în practică, trebuie să fie pregătite deja prevederi corespunzătoare în această fază incipientă a procedurii penale pentru persoanele care nu sunt în situaţia de a putea plăti pentru un avocat [12, p. 5-6].

La nivel naţional, art. 64 din CPP al RM, prevede că orice persoană, imediat după reţinere sau după recunoaşterea în calitate de bănuit, are dreptul să primească de la persoana care l-a reţinut o informaţie în scris despre drepturile sale, inclusiv dreptul de a tăcea şi de a nu mărturisi împotriva sa, precum şi să primească de la organul de urmărire penală explicaţii asupra tuturor drepturilor sale (art. 64 alin. (2) CPP al RM). Totodată, din momentul când i s-a adus la cunoştinţă actul procedural de recunoaştere în calitate de bănuit, persoana are dreptul să aibă asistenţa unui apărător ales de ea, iar dacă nu are mijloace de a plăti apărătorul, să fie asistată în mod gratuit de către un avocat care acordă asistenţă juridică garantată de stat (art. 64 alin. (5) CPP al RM).

Totodată, dispoziţia legală enunţată supra prevede că orice persoană reţinută are dreptul să beneficieze de consultaţie juridică, în condiţii confidenţiale, din partea apărătorului.

son in police custody must include the right to meet him in private. As a safeguard against ill-treatment (different from the means to ensure a fair trial), it is essential that the lawyer should be in direct physical presence with the detainee. This is the only way to make a correct physical and psychological assessment of the person's condition. Furthermore, if the meeting with the lawyer is not private, the detainee may not feel free to disclose the manner in which he is being treated. If, exceptionally, it was accepted that the lawyer in question was not the one chosen by the detained person, but a replacement lawyer, chosen following a procedure established by mutual agreement, the CPT does not see the need to derogate from the confidentiality of the meetings between the lawyer and the person mentioned above [10, p. 12].

For the right of access to a lawyer of a person in police custody to be fully effective in practice, appropriate provisions must already be made at this early stage of the criminal proceedings for people who are unable to pay for a lawyer [12, p. 5-6].

At the national level, art. 64 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, states that any person, immediately after being detained or recognized as a suspect, has the right to receive from the person who detained him written information about his rights, including the right to remain silent and not testify against himself, as well as to receive from the criminal prosecution body explanations on all his rights (art. 64 paragraph (2) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova). At the same time, from the moment when the procedural act of recognition as a suspect was brought to his attention, the person has the right to have the assistance of a defender of his choice, and if he does not have the means to pay the defender, to be assisted free of charge by a lawyer who provides legal assistance guaranteed by the state (art. 64 paragraph (5) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova).

At the same time, the legal provision stated above provides that any detained person has the right to receive legal advice, under confidential conditions, from the defender until the beginning of the first hearing as a suspect. In the same context, art. 167 paragraph (1^1) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova provides for certain direct obliga-

lui până la începutul primei audieri în calitate de bănuit. În acelaşi context, art. 167 alin. (1^1) CPP al RM prevede anumite obligaţii directe faţă de organul de urmărire penală în cazul reţinerii unei persoane, şi anume: „Organul de urmărire penală, în timp de o oră după reţinerea persoanei, solicită oficiului teritorial al Consiliului Naţional pentru Asistenţă Juridică Garantată de Stat sau unor alte persoane împuternicite de acesta desemnarea unui avocat de serviciu pentru acordarea asistenţei juridice de urgenţă. Solicitarea de a desemna un avocat de serviciu este prezentată în scris, inclusiv prin fax, sau la telefon."

În cadrul vizitelor, CPT a constatat că dreptul persoanelor reţinute/arestate de a fi asistate de un avocat este respectat. Toate IDP-urile sunt dotate cu spaţii curate, cu mese, scaune, ventilate, cu acces la lumină şi agent termic, special amenajate pentru întrevederi confidenţiale cu avocaţii. Plângeri despre limitarea duratei, impedimente, nerespectarea confidenţialităţii nu au fost constatate [11, p. 19].

Din analiza registrelor vizitatorilor în unele IDP s-a constatat că, uneori, persoanele reţinute sunt vizitate de ofiţerul de urmărire penală, procuror, ofiţer de investigaţie în lipsa avocatului. Deşi expres aceste vizite nu sunt interzise, totuşi, CPT a recomandat să fie reduse astfel de situaţii pentru garantarea securităţii fizice şi excluderii intimidării reţinuţilor [11, p. 19].

Dreptul de a solicita examinarea medicală.

CPT a subliniat faptul că gestionarea eficientă a leziunilor de către personalul medical poate aduce o contribuţie semnificativă la prevenirea relelor tratamente aplicate persoanelor reţinute de poliţie. Dreptul la asistenţa medicală reprezintă una dintre garanţiile fundamentale împotriva relelor tratamente pentru oricare persoană aflată în custodia poliţiei. Astfel, este esenţial ca acest drept să fie garantat de la etapa incipientă a detenţiei.

Persoana reţinută trebuie supusă imediat examenului medical la intrarea şi la ieşirea din izolatorul de detenţie provizorie, precum şi la cerere, inclusiv pe cont propriu, pe toată perioada detenţiei. În ce priveşte examinarea medicală a persoanelor din custodia poliţiei, aceasta trebuie realizată în afara audierilor şi, de preferat, nu în faţa ofiţerilor de poliţie. Mai departe, rezultatele fiecărei examinări, declaraţiile relevante

tions towards the criminal prosecution body in case of apprehension of a person, namely: "The criminal investigation body, within one hour after the person's arrest, requests the territorial office of the National Council for State-Guaranteed Legal Assistance or other persons authorized by it to appoint a duty lawyer to provide emergency legal assistance. The request to appoint a duty lawyer is presented in writing, including by fax, or by telephone."

Therefore, access to a lawyer for persons in police custody must include the right to contact and be visited by a lawyer (confidentiality of the discussions must be ensured) as well as, in principle, the right of the person in question to have his lawyer present during the interrogation. During the visits, the CPT found that the right of detained/arrested persons to be assisted by a lawyer is respected. All TDFs are equipped with clean spaces, with tables, chairs, ventilated, with access to light and heat agent, specially arranged for confidential meetings with lawyers. Complaints about time limitation, impediments, non-respect of confidentiality have not been found [11, p. 19].

From the analysis of visitor registers in some TDFs it was found that sometimes the detained persons are visited by the criminal investigation officer, prosecutor, investigation officer in the absence of the lawyer. Although these visits are not expressly prohibited, however, the CPT recommended that such situations should be reduced to guarantee physical security and the exclusion of intimidation / pressure on detainees [11, p. 19].

The Right to Request a Medical Examination

The CPT emphasized that effective injury management by medical personnel can make a significant contribution to preventing ill-treatment of persons detained by the police. The right to medical assistance is one of the fundamental guarantees against ill-treatment for any person in police custody. Thus, it is essential that this right should be guaranteed from the initial stage of the detention.

The detained person must undergo a medical examination immediately upon entering and leaving the temporary detention facility, as well as upon request, including at his own expense, during the entire period of detention. As for the medical examination of persons in police

ale deţinutului şi concluziile medicului trebuie înregistrate oficial, fiind puse la dispoziţia deţinutului şi avocatului acestuia [9, par. 38].

De asemenea, este important ca persoanele puse în libertate din custodia poliţiei şi care nu au ajuns în faţa unui judecător să aibă dreptul să solicite în mod direct un examen / certificat al unui medic legist cu drept de semnătură [12, p. 9].

În raportul de activitate pentru anul 2023, la capitolul documentarea şi raportarea leziunilor corporale, CPT menţionează că în unele IDP-uri felcerii fie nu examinează persoana, fie se limitează doar la descrierea formală a leziunilor corporale depistate, fără a raporta proveniența acestora. Totodată, nu tot personalul medical este instruit şi cunoaşte prevederile Protocolului de la Istanbul şi ale Ordinului comun nr. 77 din 31.12.2013 privind aprobarea *Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare şi raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant*. Dubla loialitate afectează grav documentarea şi raportarea leziunilor corporale la persoanele reţinute. Actualmente, lipsesc mecanisme confidenţiale de raportare a leziunilor corporale constatate, dar şi garanţii de protecţie a personalului medical împotriva represaliilor administraţiei ori colegilor [11, p. 20].

În aceeaşi perioadă (2023), de către felcerii din cadrul IDP au fost întocmite 468 de procese verbale despre leziunile depistate la persoanele reţinute. Nu sunt cunoscute datele privind verificarea de către procurori a acestor 468 de informaţii despre leziuni sau finalitatea acestora [14, p. 113].

4. CONCLUZII

Comunitatea internaţională a elaborat standarde, care protejează cetăţenii de tortură şi alte rele tratamente. Aceste standarde trebuie să fie aplicate în cadrul oricărui sistem de drept. Ele ţin cont de diversitatea tradiţiilor juridice existente, asigurând garanţii minime care trebuie să fie oferite în cadrul fiecărui sistem de drept.

Astfel, fiecare persoană are dreptul la libertate şi inviolabilitate personală, inclusiv dreptul de a nu fi arestat sau deţinut arbitrar. Dacă statul privează o persoană de libertate, acest lucru presupune că statul îşi asumă obligaţia de a avea grijă de siguranţa ei. Persoanele

custody, it must be carried out outside the hearings and, preferably, not in front of the police officers. Furthermore, the results of each examination, the relevant statements of the detainee as well as the doctor's conclusions must be officially recorded by the doctor and made available to the detainee and his lawyer [9, paragraph 38].

It is also important that people released from police custody and who have not appeared before a judge have the right to directly request an examination / certificate from a medical examiner with the right to sign [12, p. 9].

In the activity report for the year 2023, in the chapter regarding documentation and reporting of bodily injuries, the CPT mentions that in some TDFs the paramedics either do not examine the person, or limit themselves only to the formal description of the bodily injuries detected, without reporting of their origin. At the same time, not all medical personnel are trained and know the provisions of the Istanbul Protocol and Joint Order no. 77 of 31.12.2013 regarding the approval of *the Regulation Regarding the Procedure for Identification, Registration and Reporting of Alleged Cases of Torture, Inhuman or Degrading Treatment*. Dual loyalties seriously affect the documentation and reporting of bodily injuries to detainees. Currently, there is a lack of confidential mechanisms for reporting physical injuries found, as well as protection guarantees for medical personnel against reprisals from the administration or colleagues [11, p. 20].

During the same period (2023), 468 minutes were drawn up by TDF paramedics about the injuries found in detained persons. The data regarding the verification by the prosecutors of these 468 cases about injuries or their purpose are not known [14, p. 113].

4. CONCLUSIONS

The international community has developed standards that protect citizens from torture and other ill-treatment. These standards must be applied within any legal system. The respective standards take into account the diversity of existing legal traditions, ensuring minimum guarantees that must be offered within each legal system.

Thus, every person has the right to personal freedom and inviolability, including the right not to be arbitrarily arrested or detained.

deţinute în custodie nu ar trebui să fie supuse niciunor restricţii sau constrângeri, cu excepţia celor care decurg din faptul privării de libertate.

Avocaţii trebuie să-şi consilieze şi să-şi reprezinte clienţii în conformitate cu standardele profesionale, fără a fi supuşi intimidării, hărţuirii sau interferenţelor necorespunzătoare din partea unei sau altei părţi.

Examenul medical trebuie efectuat într-o arie în care să nu fie auzite cele ce se discută şi, de preferinţă, departe de vederea poliţiei. Rezultatele fiecărei examinări medicale, precum şi declaraţiile corespunzătoare ale deţinutului şi concluziile medicului trebuie să fie înregistrate oficial, fiind disponibile pentru deţinut şi avocat.

Personalul calificat şi instruit îşi poate îndeplini sarcinile cu succes fără a recurge la rele tratamente şi respectând garanţiile fundamentale ale deţinuţilor. În acest sens, capacitatea de comunicare interpersonală ar trebui să joace un rol semnificativ în procesul de recrutare a personalului de aplicare a legii, iar pe parcursul perioadei de formare ar trebui să se acorde o atenţie majoră dezvoltării abilităţilor de comunicare interpersonală bazate pe respectul pentru demnitatea individului. Având această abilitate, adesea un ofiţer de poliţie poate dezamorsa o situaţie care, în caz contrar, ar putea deveni violentă. Astfel, se impune pregătirea corespunzătoare a funcţionarilor organelor de drept, a personalului medical, precum şi a altor persoane implicate în custodia sau tratamentul persoanelor supuse oricărei forme de detenţie.

Totodată, inspecţiile locurilor de detenţie, în special dacă sunt efectuate ca parte a unui sistem de vizite periodice, reprezintă una dintre cele mai eficiente măsuri preventive împotriva torturii. Astfel de inspecţii pot avea un rol important pentru soluţionarea divergenţelor şi contradicţiilor care apar între autorităţile locurilor de detenţie şi deţinuţi.

If the state deprives a person of his freedom, this assumes that the state assumes the obligation to take care of his safety. Persons held in custody should not be subject to any restrictions or constraints, except those arising from the fact of deprivation of liberty.

Lawyers must advise and represent their clients in accordance with professional standards without being subject to intimidation, harassment or undue interference by any party.

The medical examination must be carried out in an area where what is being discussed cannot be heard, and preferably away from the sight of the police. The results of each medical examination, as well as the corresponding statements of the prisoner and the conclusions of the doctor, must be officially recorded by the doctor and be available to both the prisoner and his lawyer.

Qualified and trained staff can carry out their duties successfully without resorting to ill-treatment and respecting the fundamental guarantees of prisoners. In this sense, interpersonal communication ability should play a significant role in the recruitment process of law enforcement personnel and during the training period, major attention should be paid to the development of interpersonal communication skills based on respect for the dignity of the individual. With this ability, a police officer can often defuse a situation that might otherwise turn violent. Thus, the appropriate training of law enforcement officers, medical personnel as well as other persons involved in the custody or treatment of persons subject to any form of detention is required.

At the same time, periodic inspections of places of detention, especially if carried out as part of a system of periodic visits, are one of the most effective preventive measures against torture. Such inspections can have an important role in resolving the divergences and contradictions that arise between the authorities of places of detention and detainees.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Frunză Iu., Borşevski A., Sosna B. Metode proactive în educaţia pentru drepturile omului. Chişinău: Pontos, 2019, 640 p.
2. Munteanu A., Rusu S., Vacarciuc O. Manualul funcţionarului public în domeniul drepturilor omului. Ediţia a II-a revăzută şi adăugită. Oficiul Avocatului Poporului. Chişinău: Arc, 2015, 328 p.

3. Tortura şi relele tratamente în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană: probleme asumate şi responsabilităţi eludate // https://www.fidh.org/IMG/pdf/moldavie611roumain2013.pdf
4. Monitorizarea locurilor de detenţie: ghid practic. APT, Geneva 2004, 286 p.
5. Frunză Iu., Stefu L. Tortura, tratamentele inumane sau degradante: instrumente în materie. În: Revistă ştiinţifică internaţională „Supremaţia Dreptului", Nr. 2. 2020, p. 48-54.
6. Convenţia împotriva torturii şi altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante // https://stoptorture.humanrightsembassy.org/attachments/article/57/Conventia%20impotriva%20torturii.pdf
7. Zaharia S., Borşevschi S. Societatea civilă împotriva torturii: Centrele de asistenţă juridică, psihologică şi de reabilitare primară a victimelor torturii. În: Revista Naţională de Drept, Nr. nr. 1-3 (231-233), 2020.
8. Murdoch J., Jiricka V., Combaterea relelor tratamente în penitenciare. Manual pentru colaboratorii sistemului penitenciar privind prevenirea relelor tratamente în penitenciare. Consiliul Europei, Chişinău: S. n., 2016 (F.E.-P. „Tipografia Centrală"), 104 p.
9. Extras din cel de-al 2-lea Raport general [CPT/Inf (92) 3]. *În: Normele CPT, Capitolele din Rapoartele Generale ale CPT // https://avp.ro/wp-content/uploads/2022/01/norme_cpt_mnp.pdf*
10. Normele CPT, Capitolele din Rapoartele Generale ale CPT, Comitetul European pentru Prevenirea Torturii şi Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT), Extras din cel de-al 12-lea Raport general [CPT/Inf (2002) 15] // https://avp.ro/wp-content/uploads/2022/01/norme_cpt_mnp.pdf
11. Consiliul pentru Prevenirea Torturii, Mecanismul Naţional de Prevenire a Torturii, Raport anual de activitate 2023, Prevenirea torturii şi altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante în Republica Moldova, Chişinău, 2024, p. 21 // https://ombudsman.md/wp-content/uploads/2024/10/raport_2023_cppt.pdf
12. Raportul privind prevenirea relelor tratamente în cadrul Izolatoarelor de Detenţie Provizorie din Republica Moldova, IDOM, Chişinău, 2018, 38 p.
13. Accesul la un avocat ca mijloc de prevenire a maltratării. Extras din cel de-al 21-lea Raport general [CPT/Inf (2011) 28] // https://rm.coe.int/16806ccd1f
14. Raportul anual privind respectarea drepturilor şi libertăţilor omului în Republica Moldova în anul 2023. Oficiul Avocatului Poporului. Chişinău, 2024. // ombudsman.md

Despre autori:

Oleg RUSU,
doctor în drept, conferenţiar universitar,
şef al Departamentului ştiinţă,
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: articol1@mail.ru,
ORCID ID: 0000-0002-0879-4154

Nicolae GULCEAC,
asistent universitar,
Catedra „Instruire militară şi intervenţii profesionale",
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: nicolaegulceac@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-2954-8470

About the authors:

Oleg RUSU,
PhD, associate professor,
Head of the Science Department of the
Academy "Stefan cel Mare" of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: articol1@mail.ru,
ORCID ID: 0000-0002-0879-4154

Nicolae GULCEAC,
university assistant
"Military Training and Professional Interventions" Chair,
Academy "Ştefan cel Mare" of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: nicolaegulceac@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-2954-8470

CZU 341.215.43

DOI 10.5281/zenodo.14848352

CONȚINUTUL STATUTULUI ADMINISTRATIV-JURIDIC AL NOȚIUNII DE REFUGIAT ȘI PERSOANE STRĂMUTATE INTERN ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Ion COJOCARU,
doctor în drept

Iurie GOLBAN,
doctorand

Articolul analizează statutul administrativ-juridic al refugiaților și persoanelor strămutate intern în Republica Moldova, pe fundalul provocărilor migrației internaționale și al crizelor recente, precum războiul declanșat de Rusia împotriva Ucrainei. Creșterea mobilității populației a evidențiat lacunele legislative și administrative ce țin de gestionarea acestor categorii vulnerabile.

Republica Moldova a adoptat un cadru legislativ armonizat cu standardele internaționale, bazat pe Convenția ONU din 1951 și Protocolul din 1967. Legea nr. 270/2008 privind azilul oferă refugiaților drepturi fundamentale, cum ar fi protecția împotriva returnării forțate (principiul non-refoulement), acces la educație, servicii medicale și integrare socială. Totuși, se remarcă dificultăți în aplicarea practică a acestor reglementări, inclusiv în procesul de integrare și asigurare a condițiilor de trai.

Autoritățile naționale, prin Inspectoratul General pentru Migrație și Azil, sunt responsabile de procesarea cererilor și protecția refugiaților. Articolul subliniază necesitatea modernizării legislației, consolidării capacităților instituționale și asigurării unei protecții eficiente pentru refugiați și persoanele strămutate intern.

Cuvinte-cheie: azil, migrație, refugiați, Inspectoratul General pentru Migrație.

1. INTRODUCERE

Relevanţa temei este datorată faptului că începutul mileniului trei a dat multor probleme de un caracter local sau regional o tentă globală. La acestea se include migraţia internaţională, care afectează toţi participanţii la acest proces – ţările gazdă, ţările donatoare, regiunile de tranzit şi migranţii înşişi – din cauza scării largi, dezorganizării, dezordinii şi pierderii caracterului constructiv. Mobilitatea deplasărilor

THE CONTENT OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF THE NOTION OF REFUGEE AND INTERNALLY DISPLACED PERSON IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Ion COJOCARU,
PhD

Iurie GOLBAN,
PhD student

The article analyses the administrative and legal status of refugees and internally displaced persons in the Republic of Moldova, against the background of the challenges of international migration and recent crises, such as the Russia-Ukraine War. Increased population mobility has highlighted legislative and administrative gaps in the management of these vulnerable categories.

The Republic of Moldova has adopted a legislative framework harmonized with international standards, based on the 1951 UN Convention and the 1967 Protocol. Law no. 270/2008 on asylum provides refugees with fundamental rights, including protection against forced return (non-refoulement principle), access to education, medical services and social integration. However, difficulties are noted in the practical application of these regulations, including in the integration process and ensuring living conditions.

National authorities, through the General Inspectorate for Migration and Asylum, are responsible for processing applications and protecting refugees. The article stresses the need to modernize legislation, strengthen institutional capacities and ensure effective protection for refugees and internally displaced persons.

Keywords: asylum, migration, refugees, General Inspectorate for Migration.

1. INTRODUCTION

The relevance of the theme is due to the fact that the beginning of the third millennium has given a global dimension to many problems of a local or regional nature. This includes international migration, which affects all participants in this process - host countries, host countries, transit regions and migrants themselves - due to the large scale, disorganization, disorder and loss of constructive character.

a crescut de mai multe ori, iar motivele stau în calea pe care s-a deplasat omenirea la sfârşitul secolului al XX-lea. Se poate include aici criza migraţiei europene din primăvara anului 2015 şi care continuă până astăzi, problema refugiaţilor în urma declanşării războiului de agresiune în Ucraina.

La sfârşitul secolului XX şi începutul secolului XXI are loc o creştere a dimensiunii şi extinderea geografică a migraţiei forţate în lume. Toate acestea sunt rezultatul noilor focare emergente de tensiune politică, războaie locale, conflicte şi dezastre ecologice. Cel mai recent focar principal a avut un impact serios asupra situaţiei din regiune, prin declanşarea războiului de Rusia în Ucraina, care tinde nu numai să schimbe harta politică a lumii, dar a dat naştere şi la multe probleme sociale, politice şi economice.

Conform datelor oficiale ale IGM, la data de 1 ianuarie 2024 în sistemul de azil erau înregistrate 4101 cereri de azil, 36772 persoane pre-înregistrate pentru protecţie temporară, fiind eliberate 28332 documente de identitate ale beneficiarilor de protecţie temporară, dintre care 8507 pentru minori.

În acelaşi timp, o atenţie insuficientă a fost acordată problemelor administrative şi juridice ale statutului refugiaţilor şi persoanelor strămutate intern, existând o insuficienţă de studii speciale în acest domeniu. Normele juridice care definesc poziţia refugiaţilor şi a persoanelor strămutate intern, oglindite în sfera dreptului administrativ, precum şi care reglementează activităţile organelor Afacerilor Interne ale Republicii Moldova în domeniu, nu sunt sistematizate corespunzător şi nu îndeplinesc pe deplin cerinţele situaţiei din prezent.

2. REZULTATE ŞI DISCUŢII

Legislaţia actuală, confruntată cu necesitatea de a soluţiona multe probleme care nu au apărut până acum, nu poate răspunde încă într-un mod adecvat situaţiei. Astfel, este necesar să se soluţioneze într-un mod nou problemele legate de punerea în aplicare a drepturilor civile (personale), socio-economice şi de altă natură ale refugiaţilor şi persoanelor strămutate intern, să se modernizeze activităţile organelor afacerilor interne pentru a asigura condiţiile

People's mobility has increased several times, and the reasons lie in the way of humankind's movement at the end of the 20th century. You can include here the European migration crisis that occurred in the spring of 2015 and continues to this day, the issue of refugees following the outbreak of war in Ukraine.

At the end of the 20th century and the beginning of the 21st century, there is an increase in the size and geographical expansion of forced migration in the world. All of this is the result of new emerging hotbeds of political tension, local wars, conflicts, and environmental disasters. The last and most recent main outbreak had an impact on the situation in the region, was the onset of the Russia-Ukraine War, which tends not only to change the political map of the world, but has also given rise to many social, political and economic problems.

According to official data from the IGM, on January 1, 2024, 4,101 asylum applications were registered in the asylum system, 36,772 people pre-registered for temporary protection, and 28,332 identity documents were issued to beneficiaries of temporary protection, of which 8,507 were for minors.

At the same time, insufficient attention has been paid to the administrative and legal problems of the status of refugees and internally displaced persons, there is a lack of special studies in this field. The legal norms defining the position of refugees and internally displaced persons in the sphere of administrative law, as well as regulating the activities of the internal affairs bodies of the Republic of Moldova in order to ensure it, are not properly systematized and do not fully meet the requirements of the current situation.

2. RESULTS AND DISCUSSIONS

The current legislation, faced with the need to solve many problems that have not yet arisen, cannot yet adequately respond to the problems that have arisen.

Under the current conditions, it is necessary to solve in a new way the problems related to the implementation of civil (personal), socio-economic and other rights of refugees and internally displaced persons, to modernize the activities of the internal affairs bodies in order to ensure the administrative and legal conditions, the status of

administrative și juridice, statutul refugiaților și al persoanelor strămutate intern pe teritoriul Republicii Moldova.

În acest sens, problemele statutului administrativ-juridic al refugiaților și al persoanelor strămutate intern, în reglementarea migrației populației ar trebui să devină unul dintre domeniile prioritare de cercetare pentru știința juridică internă.

Cercetarea teoretică insuficientă a acestui domeniu, o anumită inconsecvență în legislația administrativă și necesitatea practică de aplicare a legii au determinat alegerea temei de cercetare, actualitatea și relevanța științifică a acesteia.

„Reglementarea aflată în vigoare la nivel internațional asupra statutului juridic al refugiaților este Convenția Organizației Națiunilor Unite privind Statutul Refugiaților (Geneva, 28 iulie 1951). Ea a fost completată cu Protocolul privind statutul refugiaților (New York, 31 ianuarie 1967)" [1], la nivel regional cu „Convenția (Organizației) Unității Africane din 1969" [2] privind aspectele specifice ale problemelor refugiaților în Africa [3] și cu „Declarația de la Cartagena din 1984"[4, p.109.116].

Este necesar un instrument internațional care ar îmbunătăți drepturile refugiaților în comparație cu prevederile tratatelor anterioare celui de-al Doilea Război Mondial. Convenția ONU este influențată de Convenția pentru refugiați din 1933 și Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată urmare celui de-al Doilea Război Mondial, la 10 decembrie 1948 ducând totodată la o dezvoltare a dreptului internațional. Printre prerogativele de care se bucură beneficiarii statutului de refugiat în temeiul Convenției O.N.U. stau: dreptul la libera practicare a religiei, dreptul la educație religioasă a copiilor refugiaților, accesul la justiție, la școlarizare și la asistență publică etc. În privința accesului la locuințe și a dreptului la muncă, refugiatului trebuie să i se asigure cel puțin un tratament egal cu cel al străinilor. Convenția a instituit și obligații în sarcina solicitanților față de țara de primire, pentru a-i determina să se conformeze regulilor comunității respective și pentru a nu exploata respectiva comunitate. Convenția O.N.U. privind statutul refugiaților cuprinde prevederile instrumentelor internaționale privind refugiații și persoanele strămutate intern pe teritoriul Republicii Moldova.

In this regard, the issues of the administrative and legal status of refugees and internally displaced persons in the regulation of population migration should become one of the priority areas of research in the field of domestic legal science.

Insufficient theoretical research in this field, a certain inconsistency in administrative legislation and the practical need for law enforcement have determined the choice of research topic and have determined its topicality and scientific relevance.

"The regulation in force at international level on the legal status of refugees is the United Nations Convention relating to the Status of Refugees (Geneva, 28 July 1951). It was supplemented by the Protocol Relating to the Status of Refugees (New York, 31 January 1967)" [1] at regional level by the "Convention (Organization) of African Unity of 1969"[2] on the Specific Aspects of Refugee Problems in Africa [3 p.101-109] and by the" Cartagena Declaration of 1984"[4, p.109-116].

An international instrument that would improve the rights of refugees compared to the provisions of pre-World War II treaties. The UN Convention being influenced by the Refugee Convention of 1933 and the Universal Declaration of Human Rights of the Second World War, leading at the same time to a development of international law. Influenced by the text regarding the protection granted to refugees, it states the principle of protecting the fundamental rights and freedoms of all persons. Among the prerogatives enjoyed by beneficiaries of refugee status under the UN Convention are the right to free practice of religion, the right to religious education of refugee children, access to justice, schooling and public assistance, etc. With regard to access to housing and the right to work, the refugee must be ensured at least equal treatment with foreigners. The Convention also established obligations for applicants towards the country of reception, in order to make them comply with the rules of that community and not to exploit that community. The UN Convention on the Status of Refugees includes the provisions of the international instruments on refugees adopted prior to the outbreak of the Second World War,

onale în materie de refugiaţi adoptate anterior declanşării celui de-al Doilea Război Mondial, sub auspiciile Ligii Naţiunilor. Împreună cu Protocolul din 1967, aceasta constituie baza juridică a normelor în materie adoptate de state la nivel individual. Convenţia statuează standardele minime de tratament aplicat solicitanţilor de acordare a statutului de refugiat, fără discriminare întemeiată pe rasă, religie, ţară de origine, acordând variate garanţii împotriva expulzării acestor persoane. Textul reglementează care sunt documentele necesare, inclusiv paşaportul pentru refugiaţi – document de călătorie, adoptat de majoritatea statelor semnatare.

Trebuie subliniat mai ales că, în condiţiile moderne, obţinerea statutului juridic de refugiat de către cetăţenii altor state este însoţită de o serie de probleme sociale, economice şi administrative, în procesul de rezolvare a cărora legislaţia Republicii Moldova actuală nu ţine întotdeauna cont de nevoile persoanelor din această categorie. Pentru organizarea activităţilor obişnuite de viaţă sunt necesare: servicii de traducător pentru traducerea documentelor, rezolvarea problemelor locative, furnizarea de medicamente şi servicii medicale, angajare în câmpul muncii, impozitare, acte de identificare relevante necesare, servicii educaţionale preşcolare şi şcolare etc. Obţinerea acestor statute oficiale nu implică întotdeauna beneficii pentru persoanele din alt stat din cauza imperfecţiunii mecanismelor juridice naţionale.

Statutul juridic al refugiaţilor şi al migranţilor este determinat de o serie de acte juridice internaţionale şi naţionale. În principal ghidate de interesele naţionale, autorităţile de stat responsabile de politica migraţiei acordă prioritate actelor juridice ale Republicii Moldova. Astfel de documente includ: Constituţia Republicii Moldova, Legea nr. 200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova, Legea nr.270 din 18.12.2008 privind azilul în Republica Moldova, Legea nr. 273 din 09.11.1994 cu privire la actele de identitate din sistemul naţional de paşapoarte, Legea nr.274 din 27.12.2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova, Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, din 10.12.1948, la care Republica Moldova a aderat prin Hotărârea

under the auspices of the League of Nations. Together with the 1967 Protocol, they form the legal basis of the relevant rules adopted by individual States. The Convention lays down minimum standards for the treatment of applicants for refugee status, without discrimination based on race, religion, country of origin, granting various safeguards against the expulsion of such persons. The text regulates which documents are required, including the refugee passport – a travel document, adopted by a majority of the signatory states.

It should be especially emphasized that, in modern conditions, obtaining the legal status of refugee by the citizens of other states is accompanied by a series of social, economic and administrative problems, in the process of resolving them; the current legislation of the Republic of Moldova does not always take into account the needs of people in this category. For the organization of ordinary life activities are necessary: translator services for translation of documents, solving housing problems, provision of medicines and medical services, employment, taxation, relevant necessary identification documents, preschool and school educational services, etc. Obtaining these official statuses does not always imply benefits for people from another state due to the imperfection of national legal mechanisms.

The legal status of refugees and migrants is determined by a series of international and national legal acts. Mainly guided by national interests, the state authorities responsible for migration policy give priority to the legal acts of the Republic of Moldova. Such documents include: the Constitution of the Republic of Moldova, Law no. 200 of 16.07.2010 on the regime of foreigners in the Republic of Moldova, the Law no.270 of 18.12.2008 on asylum in the Republic of Moldova, the Law no. 273 of 09.11.1994 on the identity documents of the national passport system, Law no.274 of 27.12.2011 on the integration of foreigners in the Republic of Moldova, the Universal Declaration of Human Rights, of 10.12.1948, to which the Republic of Moldova adhered by the Decision of the Parliament of the Republic of Moldova no.217-XII of 28.07.1990, the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, adopted in Rome on 4.11.1950, to which the Republic of Moldova adhered on 30.12.1998, the

Parlamentului RM nr.217-XII din 28.07.1990, Convenţia Europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, adoptată la Roma la 4.11.1950, la care Republica Moldova a aderat la 30.12.1998, Convenţia Consiliului Europei cu privire la combaterea traficului de fiinţe umane, semnat la Varşovia, la 3.05.2005, intrată în vigoare pentru Republica Moldova la 09.12.2005, Convenţia privind statutul refugiaţilor din 28 iulie 1951 şi Protocolul adiţional din 31 ianuarie 1967, la care Republica Moldova a aderat prin Legea nr. 677-XV din 23.11.2001, Convenţia ONU privind statutul apatrizilor, încheiată la 28 septembrie 1954 la New York, la care Republica Moldova a aderat prin Legea nr.275 din 27 decembrie 2011, Convenţia ONU privind reducerea cazurilor de apatridie, adoptată la 30 .08. 1961 la New York, în vigoare pentru Republica Moldova din 19.04.2012, Convenţia europeană cu privire la cetăţenie, încheiată la Strasbourg la 06.11.1997, în vigoare pentru Republica Moldova din 01.03.2000, Convenţia Consiliului Europei cu privire la prevenirea cazurilor de apatridie în legătură cu succesiunea statelor, adoptat la Strasbourg la 19.05.2006, în vigoare pentru Republica Moldova din 01.05.2009, Convenţia cu privire la drepturile copilului, încheiat la New York la 20.11.1989, în vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993.

Astfel, articolul 19 din Constituţia Republicii Moldova stabileşte dreptul la azil pentru cetăţenii străini şi apatrizii, ţinând cont de prevederile legale naţionale cu respectarea prevederilor tratatelor internaţionale. În acelaşi timp, se clarifică faptul că o persoană care a primit azil politic se bucură pe teritoriul Republicii Moldova de aceleaşi drepturi şi libertăţi ca şi cetăţenii Republicii Moldova, cu excepţia cazurilor stabilite de lege.

Legea nr. 200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova reglementează intrarea, aflarea şi ieşirea străinilor pe/de pe teritoriul Republicii Moldova, acordarea şi prelungirea dreptului de şedere, repatrierea, documentarea acestora, stipulează măsuri de constrângere în caz de nerespectare a regimului de şedere şi măsuri specifice de evidenţă a imigraţiei, în conformitate cu obligaţiile asumate de Republica Moldova prin tratatele

Council of Europe Convention on Combating Trafficking in Human Beings, signed in Warsaw on 3.05.2005, entered into force for the Republic of Moldova on 09.12.2005, the Convention on the Status of Refugees of 28 July 1951 and the Additional Protocol of 31 January 1967, to which the Republic of Moldova adhered by Law no. 677-XV of 23.11.2001, the UN Convention relating to the Status of Stateless Persons, concluded on 28 September 1954 in New York, to which the Republic of Moldova acceded by Law no. 275 of 27 December 2011, the UN Convention on the Reduction of Cases of Statelessness, adopted on 30.08.1961 in New York, in force for the Republic of Moldova on 19.04.2012, the European Convention on Nationality, concluded in Strasbourg on 06.11.1997, in force for the Republic of Moldova on 01.03.2000, the Council of Europe Convention on the avoidance of statelessness in relation to State succession, adopted in Strasbourg on 19.05.2006, in force for the Republic of Moldova on 01.05.2009, the Convention on the Rights of the Child, concluded in New York on 20.11.1989, in force for the Republic of Moldova on 25.02.1993.

Thus, Article 19 of the Constitution of the Republic of Moldova establishes the right to asylum for foreign citizens and stateless persons, taking into account the national legal provisions in compliance with the provisions of international treaties. At the same time, it is clarified that a person who has received political asylum enjoys on the territory of the Republic of Moldova the same rights and freedoms as citizens of the Republic of Moldova, except in cases established by law.

Law no. 200 of 16.07.2010 on the regime of foreigners in the Republic of Moldova regulates the entry, stay and exit of foreigners on/ from the territory of the Republic of Moldova, the granting and extension of the right of residence, their repatriation, documentation, stipulates coercive measures in case of non-observance of the residence regime and specific measures for the record of immigration, in accordance with the obligations assumed by the Republic of Moldova through international treaties to which it is a party.

The Law no.270 of 18.12.2008 on asylum in the Republic of Moldova establishes the legal status of asylum seekers, beneficiaries of

internaţionale la care este parte.

Legea nr.270 din 18.12.2008 privind azilul în Republica Moldova stabileşte statutul juridic al solicitanţilor de azil, al beneficiarilor de protecţie internaţională, de protecţie temporară şi de azil politic, precum şi procedura de acordare, încetare şi anulare a protecţiei. Legea dată instituie un cadru juridic şi instituţional de funcţionare a sistemului de azil în Republica Moldova. Azilul se acordă în conformitate cu dispoziţiile legi date şi ale altor acte normative, cu principiile şi cu normele unanim recunoscute ale dreptului internaţional, respectându-se prevederile tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Legea nr. 273 din 09.11.1994 cu privire la actele de identitate din sistemul naţional de paşapoarte transpune parţial (art. 1 alin. (1), alin. (2) lit. (a) pct. (I), (ii), (II), (III), art. 2 alin. (1) lit. (a–f), alin. (2), art. 3, art. 4, art. 4a, art. 4b, anexa) Regulamentul (CE) nr. 1030/2002 al Consiliului din 13 iunie 2002 de instituire a unui model uniform de permis de şedere pentru resortisanţii ţărilor terţe, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 157 din 15 iunie 2002, şi parţial (art. 1, art. 2 lit. (a) primul alineat şi lit. (b), art. 3 alin. (1)–(3), (5)–(11), art. 4 alin. (1), alin. (2) lit. (a)–(c), alin. (3), art. 5 alin. (1)–(3), art. 6 lit. (a)–(g), art. 7 alin. (1) şi (3), art. 8–11) Regulamentul (UE) 2019/1157 al Parlamentului European şi al Consiliului din 20 iunie 2019 privind consolidarea securităţii cărţilor de identitate ale cetăţenilor Uniunii şi a documentelor de şedere eliberate cetăţenilor Uniunii şi membrilor de familie ai acestora care îşi exercită dreptul la libera circulaţie, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 188 din 12 iulie 2019.

Legea nr.274 din 27.12.2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova stabileşte cadrul juridic uniform privind integrarea străinilor în viaţa economică, socială şi culturală a Republicii Moldova, a asigurării drepturilor, libertăţilor şi a determinării obligaţiilor acestora. Legea asigură transpunerea parţială a Directivei Consiliului European nr. 83/2004/CE din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanţii ţărilor terţe sau apatrizii pentru a putea beneficia de international protection, temporary protection and political asylum, as well as the procedure for granting, terminating and cancelling protection. This law establishes a legal and institutional framework for the functioning of the asylum system in the Republic of Moldova. Asylum is granted in accordance with the provisions of given laws and other normative acts, with the unanimously recognized principles and norms of international law, in compliance with the provisions of international treaties to which the Republic of Moldova is a party.

Law no. 273 of 09.11.1994 on the identity documents of the national passport system partially transposes (art. 1 para. (1), para. (2) letter (a) points (i), (ii), (ii-a), (iii), art. 2 (1) (a–f), (2), art. (3) Art. (4), art. Art. 4b, Annex) Regulation (EC) No. 1030/2002 of 13 June 2002 laying down a uniform format for residence permits for third-country nationals, published in the Official Journal of the European Union L 157 of 15 June 2002, and partially (art. (1), art. 2 letter (a) first paragraph and letter (b), art. 3 paragraphs (1)–(3), (5)–(11), art. 4 paragraph (1), paragraph (2) letters (a)–(c), paragraph (3), Article 5 para. (1), art. 6 letter (a) to (g), art. 7 para. (1) and (3), art. 8–11) Regulation (EU) 2019/1157 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on strengthening the security of identity cards of Union citizens and of residence documents issued to Union citizens and their family members exercising their right to free movement, published in the Official Journal of the European Union L 188 of 12 July 2019.

The Law no.274 of 27.12.2011 on the integration of foreigners in the Republic of Moldova establishes the uniform legal framework for the integration of foreigners in the economic, social and cultural life of the Republic of Moldova, ensuring their rights, freedoms and determining their obligations. The law ensures the partial transposition of the European Council Directive no. 83/2004/EC of 29 April 2004 on minimum standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection and the content of the protection granted.

The Universal Declaration of Human Rights, of 10.12.1948, to which the Republic of Moldova adhered by the Decision of the Parlia-

statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și la conținutul protecției acordate.

Declarația Universală a Drepturilor Omului, din 10.12.1948, la care Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului RM nr.217-XII din 28.07.1990 ADUNAREA GENERALĂ a ONU a proclamat Declarația Universală a Drepturilor Omului, ca ideal comun spre care trebuie să tindă toate popoarele și toate națiunile, pentru că toate persoanele și toate organele societății să se străduiască, având această declarație permanent în minte, ca prin învățătură și educație să dezvolte respectul pentru aceste drepturi și libertăți și să asigure prin măsuri progresive de ordin național și internațional, recunoașterea și aplicarea lor universală și eficientă, atât în sânul popoarelor statelor membre, cât și al celor din teritoriile aflate sub jurisdicția lor.

Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, adoptată la Roma la 4.11.1950, la care Republica Moldova a aderat la 30.12.1998 „a fost elaborată ca o imediată consecință a celui de al Doilea Război Mondial. Autorii săi s-au ghidat de intenția de a preveni recurența atrocităților ce au avut loc pe parcursul acestui conflict și au pornit de la dorința de a stabili un sistem de control colectiv al respectării drepturilor statuate în Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10 decembrie 1948"[5. P.23-28].

Convenția Consiliului Europei cu privire la combaterea traficului de ființe umane, semnat la Varșovia, la 3.05.2005, intrată în vigoare pentru Republica Moldova la 09.12.2005.

„Consiliul Europei a considerat oportună elaborarea unui instrument juridic obligatoriu cu o aplicabilitate și autoritate mai largă decât recomandările și acțiunile specifice. La 3 mai 2005, Comitetul de Miniștri a adoptat Convenția Consiliului Europei privind traficul de ființe umane, deschisă spre semnare la 16 mai 2005 la Varșovia, cu ocazia celui de-al treilea Summit al șefi lor de stat și de guvern ai statelor membre ale Consiliului Europei. Participanții la Summit au subliniat că această Convenție este un pas decisiv în combaterea traficului de ființe umane"[6 p.23].

„Convenția Consiliului Europei privind Lupta împotriva Traficului de Ființe Umane,

ment of the Republic of Moldova no.217-XII of 28.07.1990, the UN GENERAL ASSEMBLY proclaimed the Universal Declaration of Human Rights as a common ideal to which all peoples and all nations must aspire, so that all persons and all organs of society strive, with this statement permanently in mind, to develop through teaching and education the respect for these rights and freedoms and to ensure through progressive national and international measures, their universal and effective recognition and application, both among the peoples of the Member States and those in the territories under their jurisdiction.

The European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, adopted in Rome on 04.11.1950, to which the Republic of Moldova adhered on 30.12.1998 "was drawn up as an immediate consequence of the Second World War. Its authors were guided by the intention to prevent the recurrence of the atrocities that took place during this conflict and started from the desire to establish a system of collective control of the observance of the rights established in the Universal Declaration of Human Rights of 10 December 1948"[5 p.23-28].

The Council of Europe Convention on Combating Trafficking in Human Beings, signed in Warsaw on 03.05.2005, entered into force for the Republic of Moldova on 09.12.2005.

"The Council of Europe considered it appropriate to develop a binding legal instrument with broader applicability and authority than specific recommendations and actions. On 3 May 2005, the Committee of Ministers adopted the Council of Europe Convention on Trafficking in Human Beings, opened for signature on 16 May 2005 in Warsaw, on the third Summit of the Heads of State and Government of the member States of the Council of Europe. The Summit participants stressed that this Convention is a decisive step in combating trafficking in human beings "[6 p.23].

"The Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings aims to prevent trafficking in human beings, to protect victims and to incriminate traffickers. It covers all forms of trafficking (national or transnational, related or not to organized crime) and covers all categories of victims (women, men

are scopul de a preveni traficul de fiinţe umane, de a proteja victimele şi de a-i încrimina pe traficanţi. Ea are în vedere toate formele de trafic (naţional sau transnaţional, legat sau nu de crima organizată) şi acoperă toate categoriile de victime (femei, bărbaţi şi copii), cât şi toate formele de exploatare. Convenţia include, de asemenea, măsuri pentru promovarea parteneriatelor cu societatea civilă şi pentru promovarea colaborării internaţional"[7].

Convenţia privind statutul refugiaţilor din 28 iulie 1951 şi Protocolul adiţional din 31 ianuarie 1967, la care Republica Moldova a aderat prin Legea nr. 677-XV din 23.11.2001.

Convenţia din 1951 privind statutul refugiaţilor, adoptată de Conferinţa Plenipotenţiarilor Naţiunilor Unite la 28 iulie 1951 de la Geneva, în vigoare de la 21 aprilie 1954, reprezintă primul acord internaţional care cuprinde cele mai fundamentale aspecte ale vieţii unui refugiat. „Carta Organizaţiei Naţiunilor Unite şi prin Declaraţia universală a drepturilor omului este afirmat principiul că fiinţele umane, fără deosebire, trebuie sa se bucure de drepturile şi de libertăţile fundamentale, remarcând că Organizaţia Naţiunilor Unite a manifestat, în mai multe rânduri, profunda solicitudine faţă de refugiaţi şi sa preocupat să le asigure acestora exerciţiul cel mai larg posibil al drepturilor şi libertăţilor fundamentale. Totodată, preambulul semnalează că, din acordarea dreptului de azil, pot rezulta sarcini deosebit de grele pentru anumite ţări şi că rezolvarea corespunzătoare a problemelor a căror dimensiune şi caracter internaţional au fost recunoscute de Organizaţia Naţiunilor Unite nu poate fi realizată, în această ipoteză, fără o solidaritate internaţională. În cadrul preambulului, se exprimă dorinţa ca toate statele ce recunosc caracterul social şi umanitar al problemei refugiaţilor să facă tot ce le stă în putere pentru a evita ca această problemă să devină o sursa de tensiune între state"[8].

Convenţia ONU privind statutul apatrizilor, încheiată la 28 septembrie 1954 la New-York, la care Republica Moldova a aderat prin Legea nr.275 din 27 decembrie 2011, defineşte conceptul de „apatrid" în Convenţie se prevede: „Persoanele care nu sunt considerate cetăţeni ai niciunui stat conform legii naţionale a

and children), as well as all forms of exploitation. The Convention also includes measures to promote partnerships with civil society and to promote international collaboration "[7].

The Convention on the Status of Refugees of 28 July 1951 and the Additional Protocol of 31 January 1967, to which the Republic of Moldova adhered by Law no. 677-XV of 23.11.2001.

The 1951 Convention relating to the Status of Refugees, adopted by the United Nations Conference of Plenipotentiaries on 28 July 1951 in Geneva, in force since 21 April 1954, is the first international agreement covering the most fundamental aspects of a refugee's life. "The Charter of the United Nations and the Universal Declaration of Human Rights affirm the principle that human beings, without distinction, must enjoy fundamental rights and freedoms, noting that the United Nations has, on several occasions, manifested deep concern for refugees and has been concerned to ensure them the widest possible exercise of fundamental rights and freedoms. At the same time, the preamble points out that granting the right to asylum may result in particularly difficult tasks for certain countries and that the proper resolution of problems whose international dimension and character has been recognized by the United Nations cannot be achieved, in this case, without international solidarity. Within the preamble, it is expressed the wish that all states that recognize the social and humanitarian nature of the refugee problem to do everything in their power to avoid this problem becoming a source of tension between states"[8].

The UN Convention on the Status of Stateless Persons concluded on 28 September 1954 in New York, to which the Republic of Moldova acceded by Law no. 275 of 27 December 2011, defines the concept of "stateless person" in the Convention as: "a person who is not considered as a national by any State under the operation of its law". The main provisions of the 1954 Convention on the Status of Stateless Persons are reduced to the fact that the Contracting States will grant stateless persons the same treatment as aliens on its territory, if a more favourable regime is not provided for by the Convention itself[9 p.373-379].

The UN Convention on the Reduction of Statelessness, adopted on 30.08.1961 in New

acestuia". Principalele prevederi ale Convenţiei cu privire la statutul apatrizilor din 1954 se reduc la aceea că statele contractante le vor acorda apatrizilor acelaşi tratament de care beneficiază străinii pe teritoriul său, dacă un regim mai favorabil nu este prevăzut de însăşi Convenţie[9p.373-379].

Convenţia ONU privind reducerea cazurilor de apatridie, adoptată la 30 .08. 1961 la New York, în vigoare pentru Republica Moldova din 19.04.2012.

Odată cu aderarea la Convenţia privind statutul apatrizilor, adoptată la New York la 28 septembrie 1954, şi Convenţia privind reducerea cazurilor de apatridie, încheiată la New York la 30 august 1961, Republica Moldova şi-a asumat angajamente de a contribui la reglementarea şi îmbunătăţirea statutului apatrizilor, precum şi la reducerea cazurilor de apatridie pe teritoriul ţării. Astfel, odată cu aderarea la Convenţiile menţionate a fost modificată şi completată Legea nr. 200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova3 şi instituit un mecanism legal de determinare a statutului de apatrid. Republica Moldova este una din puţinele state din lume care implementează procedura de recunoaştere a statutului de apatrid la nivel naţional[10].

Convenţia Europeană cu privire la cetăţenie, încheiată la Strasbourg la 06.11.1997, în vigoare pentru Republica Moldova din 01.03.2000, nu defineşte cetăţenia, dar o explică, arătând că cetăţenia înseamnă legătura juridică dintre o persoană şi un stat, şi nu indică originea etnică a persoanei[11 p.59-70].

Convenţia cu privire la drepturile copilului, încheiat la New York la 20.11.1989, în vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993, potrivit căreia responsabilităţile parentale trebuie exercitate urmărindu-se în primul rând interesul superior al copilului şi de o manieră corespunzătoare capacităţilor în continuă dezvoltare ale copilului[12 p.17].

Republica Moldova a adoptat un cadru legislativ şi instituţional robust pentru protecţia refugiaţilor, armonizat cu standardele internaţionale stabilite de Convenţia de la Geneva din 1951 şi Protocolul din 1967. Legea privind azilul nr. 270/2008 constituie actul normativ central care reglementează acordarea

York, in force for the Republic of Moldova on 19.04.2012.

With the accession to the Convention on the Status of Stateless Persons, adopted in New York on 28 September 19541 and the Convention on the Reduction of Statelessness, concluded in New York on 30 August 19612, the Republic of Moldova has undertaken commitments to contribute to the regulation and improvement of the status of stateless persons, as well as to the reduction of cases of statelessness on the territory of the country. Therefore, with the accession to the mentioned Conventions, the Law no. 200 of 16.07.2010 on the regime of foreigners in the Republic of Moldova3 a legal mechanism for determining the status of stateless persons was established. The Republic of Moldova is one of the few states in the world that implements the procedure for recognizing the stateless status at national level[10].

The European Convention on Nationality, concluded in Strasbourg on 06.11.1997, in force for the Republic of Moldova on 01.03.2000, does not define nationality, but explains it, showing that nationality means the legal connection between a person and a state, and does not indicate the ethnic origin of the person[11 p.59-70].

The Convention on the Rights of the Child, concluded in New York on 20.11.1989, in force for the Republic of Moldova on 25.02.1993, according to which parental responsibilities must be exercised primarily in the best interests of the child and in a manner appropriate to the child's continuously developing capacities [12 17].

The Republic of Moldova has adopted a robust legislative and institutional framework for the protection of refugees, harmonized with the international standards established by the 1951 Geneva Convention and the 1967 Protocol. Law on asylum no. 270/2008 is the central normative act governing the granting of international protection on the territory of the Republic of Moldova. According to this law, refugees have a special legal status, which provides them with rights and protection against forced return (non-refoulement principle).

Refugees have the right to legal residence on the territory of the Republic of Moldova, access to primary and emergency medical services, the right to education for minor children

rea protecţiei internaţionale pe teritoriul Republicii Moldova. Potrivit acestei legi, refugiaţii beneficiază de un statut juridic special, care le oferă drepturi şi protecţie împotriva returnării forţate (principiul non-refoulement).

Refugiaţii au dreptul la şedere legală pe teritoriul Republicii Moldova, acces la servicii medicale primare şi de urgenţă, dreptul la educaţie pentru copiii minori şi la integrare socială. De asemenea, aceştia pot beneficia de suport din partea organizaţiilor internaţionale, precum Înaltul Comisariat al Naţiunilor Unite pentru Refugiaţi (UNHCR), care colaborează cu autorităţile naţionale pentru implementarea măsurilor de protecţie şi integrare.

Din punct de vedere administrativ, Direcţia Azil şi Apatridie din cadrul Inspectoratul general Migraţie şi Azil al Ministerului Afacerilor Interne este responsabilă pentru procesarea cererilor de azil şi monitorizarea respectării drepturilor refugiaţilor. Refugiaţii sunt obligaţi să respecte legislaţia Republicii Moldova, să furnizeze informaţii corecte în cadrul procedurilor de eligibilitate şi să colaboreze cu autorităţile competente.

Legea prevede şi condiţii speciale pentru protecţia categoriilor vulnerabile, precum minorii neînsoţiţi sau persoanele cu dizabilităţi. Aceştia beneficiază de măsuri adiţionale, inclusiv cazare în centre specializate şi suport psihologic. În plus, statutul de refugiat poate fi revocat în cazuri excepţionale, cum ar fi implicarea în activităţi care ameninţă securitatea naţională sau ordinea publică.

3. CONCLUZII

În concluzie, Republica Moldova a instituit un cadru legislativ coerent care asigură protecţia drepturilor refugiaţilor, contribuind la respectarea obligaţiilor internaţionale şi la integrarea socio-economică a acestora.

Statutul administrativ-juridic al refugiaţilor şi al persoanelor strămutate intern în Republica Moldova reprezintă un domeniu influenţat de crizele migraţiei internaţionale şi de conflictele regionale, precum războiul ruso-ucrainean.

Refugiaţii şi persoanele strămutate intern beneficiază de drepturi fundamentale, incluzând protecţia împotriva returnării forţate,

and social integration. They may also receive support from international organizations, such as the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), which works with national authorities to implement protection and integration measures.

From an administrative point of view, the Asylum and Statelessness Directorate within the General Inspectorate for Migration and Asylum of the Ministry of Internal Affairs is responsible for processing asylum applications and monitoring respect for the rights of refugees. Refugees are obliged to comply with the legislation of the Republic of Moldova, to provide accurate information in the framework of eligibility procedures and to collaborate with the competent authorities.

The law also provides special conditions for the protection of vulnerable categories, such as unaccompanied minors or persons with disabilities. They benefit from additional measures, including accommodation in specialized centers and psychological support. In addition, refugee status can be revoked in exceptional cases, such as engaging in activities that threaten national security or public order.

3. CONCLUSIONS

In conclusion, the Republic of Moldova has established a coherent legislative framework that ensures the protection of the rights of refugees, contributing to the observance of international obligations and their socio-economic integration.

The administrative and legal status of refugees and internally displaced persons in the Republic of Moldova is an area, influenced by international migration crises and regional conflicts, such as the Russia-Ukraine War. In this context, the legislative framework of the Republic of Moldova, based on international standards, such as the 1951 UN Convention and the 1967 Protocol, provides a legal basis for the protection and integration of these vulnerable categories.

Refugees and internally displaced persons enjoy fundamental rights, including protection against forced return, access to education, health and social integration. However, the practical application of the legislation faces significant challenges, such as lack of resourc-

accesul la educație, sănătate și integrare socială. Totuși, aplicarea practică a legislației întâmpină provocări semnificative, cum ar fi lipsa resurselor, mecanismele administrative insuficient dezvoltate și dificultăți în coordonarea interinstituțională.

Deși legislația națională, precum Legea nr. 270/2008 privind azilul, oferă un cadru de protecție robust, există necesitatea modernizării și armonizării continue a reglementărilor pentru a răspunde mai eficient cerințelor actuale. Este important ca autoritățile să își consolideze capacitățile administrative și să implementeze măsuri pro-active pentru integrarea socio-economică a refugiaților și persoanelor strămutate intern.

Statutul administrativ-juridic al refugiaților și al persoanelor strămutate intern în Republica Moldova reflectă angajamentul țării de a respecta obligațiile internaționale, însă pentru a asigura o protecție adecvată, sunt necesare măsuri suplimentare de eficientizare și integrare.

es, insufficiently developed administrative mechanisms and difficulties in interinstitutional coordination.

Although national legislation, such as Law no. 270/2008 on asylum, provides a robust protection framework, there is a need for continuous modernization and harmonization of regulations to respond more effectively to current requirements. It is important that the authorities strengthen their administrative capacities and implement proactive measures for the socio-economic integration of refugees and internally displaced persons.

The administrative and legal status of refugees and internally displaced persons in the Republic of Moldova reflects the country's commitment to comply with international obligations, but additional efficiency and integration measures are necessary to ensure adequate protection.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Protocolul de la New York sau Protocolul din 1967 a fost, la recomandarea Comitetului Executiv al Programului Înaltului Comisar ONU pentru Refugiați, supus adoptării de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite, prin intermediul Consiliului economic și social; Înaltul Comisar a adăugat și raportul său privind propriile măsuri de extindere a prevederilor Convenției privind refugiații. Protocolul a intrat în vigoare la 4 octombrie 1967, potrivit dispozițiilor articolului VIII, alineatul 1; România a aderat la acest instrument juridic internațional prin aceeași Lege nr. 46/1991.
2. Actualmente Organizația Unității Africane poartă denumirea de Unitatea Africană.
3. Adoptată de Adunarea Conducătorilor de state și guverne la cea de-a șasea Sesiune Ordinară a Organizației Unității Africane din 10 septembrie 1969 de la Addis-Abeba; a intrat în vigoare la 20 iunie 1974, în momentul în care ultimul instrument de ratificare necesar a fost depus de Algeria.
4. Adoptată de Colocviul asupra Protecției Internaționale a Refugiaților în America Centrală, Mexic și Panama, desfășurată la Cartagena între 19-22 noiembrie 1984.
5. Oleg Casiadi, convenția europeană privind apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale: mecanisme de realizare. Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova Ediția a V-a. p.23-28. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Conventia%20Europeana%20privind%20Apararea%20Drepturilor%20Omului%20.pdf.
6. Mihaela Vidaicu, Igor Dolea. Combaterea traficului de ființe umane, Chișinău 2009, p.23, ISBN 978-9975-9792-4-5, 192 p. https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Combating_Trafficking_-_Moldova.pdf.
7. Convenția Consiliului Europei privind Lupta împotriva traficului de ființe umane,

https://rm.coe.int/16805d58cb.
8. Concluziile avocatului general Eleanor Sharpston, prezentate la 4 martie 2010. Cauza C-31/09. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:62009CC0031.
9. Angela Buliga, „Mecanisme internaţionale de protecţie a drepturilor beneficiarilor de protecţie internaţională". Materialele conferinţei ştiinţifico-practice internaţionale, „Teoria şi practica administrării publice". P. 373-379. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/373_379_Mecanisme%20internationale%20de%20protectie%20a%20drepturilor%20beneficiarilor.pdf
10. Centrul de drept al avocaţilor. „Raportul analitic privind situaţia persoanelor apatride în Republica Moldova. Chişinău 2017/2018. https://cda.md/wp-content/uploads/2023/03/Raportul-analitic-privind-situatia-persoanelor-apatride-in-Republica-Moldova-RO.pdf
11. Ioan Nely Militaru. „Cetăţenia Uniunii Europene potrivit Tratatului de la Lisabona. Juridical Tribune, Volume 1, Issue 1, June 2011. P.59-70. https://www.tribunajuridica.eu/arhiva/An1v1/nr1/art%204.pdf
12. Manualul de drept european privind drepturile copilului, Agenţia pentru Drepturile Fundamentale a Uniunii Europene şi Consiliului Europei, 2015, ISBN 978-92-871-9899-0 p. 17. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Handbook_rights_child_RON

About the author:

Ion COJOCARU,
PhD,
lawyer, Braşov Romania,
e-mail: office@biroudeavocati.ro,
ORCID ID: 0009-0008-4801-5005

Iurie GOLBAN,
PhD student,
Doctoral School "Criminal Sciences and Public Law",
"Ştefan cel Mare" Academy of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: golbaniurie@gmail.com,
ORCID ID: 0009-0004-4114-9394

Despre autor:

Ion COJOCARU,
doctor în drept,
avocat, Braşov România,
e-mail: office@biroudeavocati.ro,
ORCID ID: 0009-0008-4801-5005

Iurie GOLBAN,
doctorand,
Şcoala doctorală „Ştiinţe penale şi drept public",
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: golbaniurie@gmail.com,
ORCID ID: 0009-0004-4114-9394

CZU 342.8

DOI 10.5281/zenodo.14848378

PRINCIPIILE DREPTULUI ELECTORAL ȘI ORGANIZĂRII PROCESULUI ELECTORAL

Igor BANTUȘ,
doctor în drept, conferențiar universitar

Clasificarea principiilor dreptului electoral contribuie la definirea unui sistem ierarhic clar, având în vedere diversitatea abordărilor din literatura de specialitate. Aceste principii, deși consacrate formal în Constituția Republicii Moldova și legislația națională, necesită o sistematizare mai riguroasă în Codul electoral pentru a întări baza normativă a procesului electoral. Fundamentale pentru un proces electoral democratic, echitabil și transparent, aceste principii asigură egalitatea de șanse pentru candidați, respectarea drepturilor alegătorilor și consolidarea reprezentativității instituțiilor publice. Deși nu există un consens unanim privind clasificarea lor, diversitatea opiniilor oferă oportunități pentru perfecționarea legislației și consolidarea legitimității procesului electoral.

Cuvinte-cheie: principii, drept electoral, proces electoral, principiile dreptului electoral, principiile organizării procesului electoral.

THE PRINCIPLES OF ELECTORAL LAW AND THE ORGANIZATION OF THE ELECTORAL PROCESS

Igor BANTUȘ,
PhD, associate professor

The classification of electoral law principles contributes to the definition of a clear hierarchical system, considering the diversity of approaches in the specialized literature. These principles, although formally enshrined in the Constitution of the Republic of Moldova and national legislation, require a more rigorous systematization within the Electoral Code to strengthen the normative foundation of the electoral process. Fundamental to a democratic, fair, and transparent electoral process, these principles ensure equal opportunities for candidates, respect for voters' rights, and the strengthening of public institutions' representativeness. Although there is no unanimous consensus regarding their classification, the diversity of opinions provides opportunities for legislative improvement and the consolidation of the electoral process' s legitimacy.

Key words: principles, electoral law, electoral process, principles of electoral law, principles of organizing the electoral process.

1. INTRODUCERE

Principiile dreptului electoral reprezintă fundamentul reglementării raporturilor juridice în domeniul electoral. Ele conturează cadrul normativ al procesului electoral şi direcţionează dezvoltarea legislativă ulterioară. Potrivit academicianului Ion Guceac, aceste principii „reflectă natura democratică a alegerilor în calitate de fundament constituţional al puterii publice, care determină condiţiile primare de reglementare a drepturilor electorale" [1, p. 27]. Profesorul S. Kneazev adaugă că „principiile dreptului electoral formează un sistem coordonat de garanţii şi proceduri care asigură desfăşurarea unor alegeri oneste, realizarea şi protecţia drepturilor electorale ale cetăţenilor" [2, p. 20-31].

2. METODE ŞI MATERIALE APLICATE

Pentru a asigura o perspectivă cuprinzătoare şi detaliată asupra principiilor dreptului

1. INTRODUCTION

The principles of electoral law represent the foundation for regulating legal relations in the electoral field. They outline the normative framework of the electoral process and guide further legislative development. According to academician Ion Guceac, these principles „reflect the democratic nature of elections as the constitutional foundation of public authority, determining the primary conditions for regulating electoral rights" [1, p.27]. Professor S. Kneazev adds that „the principles of electoral law form a coordinated system of guarantees and procedures that ensure fair elections, as well as the realization and protection of citizens' electoral rights" [2, p. 20-31].

2. METHODS AND MATERIALS APPLIED

To provide a comprehensive and detailed perspective on the principles of electoral

electoral şi organizării procesului electoral şi ţinând cont de specificul şi caracterul complex al tematicii abordate, în această cercetare au fost aplicate diverse metode ştiinţifice, precum sinteza, analiza sistemică, metoda comparativă şi cea logică.

3. REZULTATE ŞI DISCUŢII

La nivel formal, principiile fundamentale ale dreptului electoral sunt consacrate în Constituţia Republicii Moldova şi în legislaţia naţională. Cu toate acestea, normele ce definesc aceste principii nu sunt suficient de sistematizate. De exemplu, principiul periodicităţii alegerilor este consacrat în art. 38 din Constituţia Republicii Moldova şi în preambulul Codului electoral, dar nu este menţionat în art. 2 din Codul electoral, care pe lângă principiile participării la alegeri, prezintă şi unele criterii de organizare şi desfăşurare a alegerilor. ***În acest sens,*** este necesară o sistematizare mai clară a acestor reguli în cadrul Codului electoral. Clasificarea principiilor dreptului electoral permite identificarea unui sistem ierarhic al acestora, în contextul diverselor abordări existente în literatura de specialitate.

Cercetătorul A. Ruppel, analizând principiile tradiţionale ale dreptului electoral, subliniază existenţa unor opinii diverse în literatura juridică cu privire la clasificarea acestora. El le împarte, „în funcţie de influenţa lor asupra procesului electoral, în două categorii: *fundamentale* şi *complementare*. Principiile fundamentale includ elementele clasice ale dreptului electoral, precum *universalitatea, egalitatea, votul direct sau indirect* şi *secretul votului*. Principiile complementare cuprind aspecte precum *responsabilitatea deputaţilor faţă de alegători*, inclusiv posibilitatea revocării lor înainte de termen, *reprezentarea proporţională în organele de stat, organizarea alegerilor de către comisiile electorale, aplicarea principiului majorităţii absolute sau relative a voturilor alegătorilor* şi e*galitatea (sau inegalitatea) şanselor candidaţilor în competiţia preelectorală*" [3, p. 10-11].

S. Iusov remarcă absenţa unei analize sistematice a clasificării principiilor dreptului electoral în literatura de specialitate şi propune, ca subiect de discuţie, o „clasificare bazată pe nivelul şi specificul conţinutului normativ legislativ, împărţind principiile în două cate-

law and the organization of the electoral process, and considering the specific and complex nature of the topic, this research employed various scientific methods such as synthesis, systemic analysis, the comparative method, and logical reasoning.

3. RESULTS AND DISCUSSIONS

At a formal level, the fundamental principles of electoral law are enshrined in the Constitution of the Republic of Moldova and national legislation. However, the norms defining these principles are not sufficiently systematized. For example, the principle of the periodicity of elections is established in Article 38 of the Constitution of the Republic of Moldova and in the preamble of the Electoral Code but is not mentioned in Article 2 of the Electoral Code, which, alongside principles of participation in elections, also presents some principles of election organization and conduct. Therefore, a clearer systematization of these principles within the Electoral Code is necessary.

The classification of electoral law principles allows for the identification of a hierarchical system within the context of various approaches in the specialized literature.

Researcher A. Ruppeli, analyzing traditional principles of electoral law, highlights the existence of diverse opinions in legal literature regarding their classification. He categorizes them, „based on their influence on the electoral process, into two groups: *fundamental* and *complementary*. Fundamental principles include classical elements of electoral law, such as *universality, equality, direct or indirect voting, and the secrecy of the vote*. Complementary principles cover aspects such as the *accountability of deputies to voters*, including the possibility of their early recall, *proportional representation in state bodies, the organization of elections by electoral commissions, the application of the absolute or relative majority principle of voters' votes, and the equality (or inequality) of candidates' chances in the pre-electoral competition*" [3, pp. 10-11].

S. Iusov notes the absence of a systematic analysis of the classification of electoral law principles in specialized literature and proposes, as a topic for discussion, a „classification based on the level and specifics of the normative legislative content, dividing the principles

gorii: *principii universale (clasice)* şi *principii noi* ale dreptului electoral". În categoria principiilor clasice, S. Iusov include „*universalitatea, egalitatea, votul direct* şi *votul secret*". Printre principiile noi, autorul identifică: „*principii materiale*, *principii procesuale* şi *principii mixte ale dreptului electoral*" [4, p. 30].

După o analiză detaliată, autorul propune următoarea structură pentru „principiile dreptului electoral: a) *Principii universale*: votul universal, egal, direct şi secret; b) *Principii materiale*: libertatea alegerilor, caracterul deschis şi transparenţa procesului electoral; c) *Principii procesuale*: periodicitatea alegerilor, delimitarea competenţelor între subiecţii procesului electoral pentru organizarea şi desfăşurarea alegerilor, principiul federalismului în dezvoltarea dreptului electoral, competitivitatea alegerilor, protecţia juridică a drepturilor electorale ale cetăţenilor; d) *Principii mixte*: autenticitatea alegerilor (prevenirea falsificării voinţei alegătorilor), responsabilitatea faţă de stat şi alegători" [4, p. 38-39].

Savanţii A. Orlov şi E. Kremeanskaia subliniază că „legislaţia electorală internaţională consfinţeşte, în mod tradiţional, o serie de principii fundamentale pe care aceasta trebuie să se bazeze. De-a lungul unei perioade istorice îndelungate de organizare a alegerilor în diferite ţări, principiile dreptului electoral au suferit modificări semnificative şi, în etapa actuală, au un caracter aproape universal. Acestea sunt principiile universalităţii, egalităţii, votului direct şi secret" [5, p. 9].

Profesorul Cristian Ionescu evidenţiază că „în doctrina constituţională s-au sintetizat şi formulat patru principii directoare, considerate cerinţe fundamentale ale oricărui sistem de votare. Întrunirea sau neîntrunirea acestor principii de către un sistem electoral îi conferă acestuia un caracter democratic sau, dimpotrivă, nedemocratic.

Aceste principii sunt:

a) fiecare candidat are o şansă egală cu a altuia de a fi ales;

b) actul votării trebuie să fie real, sincer, şi în conformitate cu concepţia politică, conştiinţa civică şi interesele alegătorului;

c) legalitatea sau corectitudinea verificării şi anunţării rezultatelor alegerilor;

d) contenciosul electoral" [7, p. 319].

Principiile organizării şi desfăşurării

into two categories: *universal (classical) principles* and *new principles* of electoral law". In the category of classical principles, S. Iusov includes „*universality, equality, direct voting, and secret voting*". Among the new principles, the author identifies: „*material principles of electoral law, procedural principles of electoral law, mixed principles*" [4, p. 30].

Following a detailed analysis, the author suggests the following structure for the „principles of electoral law: a) *Universal principles*: universal, equal, direct, and secret voting; b) *Material principles*: freedom of elections, openness, and transparency of the electoral process; c) *Procedural principles*: periodicity of elections, division of competences among the subjects of the electoral process for organizing and conducting elections, the principle of federalism in the development of electoral law, electoral competitiveness, legal protection of citizens' electoral rights; d) *Mixed principles*: authenticity of elections (prevention of voter will falsification), accountability to the state and voters" [4, pp. 38-39].

Scholars A. Orlov and E. Kremianskaia emphasize that „international electoral legislation traditionally enshrines a series of fundamental principles on which it must be based. Over a long historical period of organizing elections in different countries, the principles of electoral law have undergone significant changes and, at the present stage, have an almost universal character. These are the principles of universality, equality, direct voting, and secret voting" [5, p. 9].

Professor Cristian Ionescu highlights that „in constitutional doctrine, four guiding principles have been synthesized and formulated, considered fundamental requirements of any voting system. The fulfillment or non-fulfillment of these principles by an electoral system determines whether it is democratic or, on the contrary, undemocratic.

These principles are:

a) each candidate has an equal chance of being elected as any other;

b) the act of voting must be real, sincere, and in accordance with the political views, civic conscience, and interests of the voter;

c) the legality or fairness of verifying and announcing election results;

d) electoral litigation" [7, p. 319].

alegerilor, esenţiale pentru asigurarea unui proces electoral democratic şi echitabil, includ elemente fundamentale ce garantează atât egalitatea de şanse pentru candidaţi, cât şi respectarea drepturilor alegătorilor. Fiecare dintre aceste principii are un rol specific în consolidarea legitimităţii procesului electoral, fiind detaliat mai jos:

Fiecare candidat are o şansă egală cu a altuia de a fi ales.

Acest principiu reflectă necesitatea unui cadru electoral care să permită tuturor candidaţilor să concureze în condiţii egale, fără discriminare sau favorizare. Pentru a garanta egalitatea şanselor, legislaţia electorală şi autorităţile competente implementează mai multe măsuri. Printre acestea, împărţirea teritoriului statului în circumscripţii electorale constituie un element esenţial. Aceste circumscripţii sunt, de obicei, corelate cu unităţile administrativ-teritoriale, asigurând o reprezentare proporţională a populaţiei. De asemenea, o campanie electorală echitabilă oferă tuturor candidaţilor posibilitatea de a-şi prezenta programul electoral în mod liber şi echitabil.

Candidaţii beneficiază de acces egal la resursele de campanie, spaţiile publice şi platformele media, ceea ce le permite să atragă electoratul în baza ideilor şi programelor lor, şi nu pe baza unor avantaje materiale sau mediatice neloiale. Aceste măsuri consolidează încrederea publicului în procesul electoral şi creează condiţiile necesare pentru o competiţie autentică între candidaţi.

Actul votării trebuie să fie real, sincer şi în conformitate cu concepţia politică, conştiinţa civică şi interesele alegătorului.

Acest principiu subliniază importanţa ca procesul de vot să fie o expresie autentică a voinţei cetăţenilor. Pentru a realiza acest lucru, este esenţială o administrare riguroasă a registrului de stat al alegătorilor, incluzând recensământul periodic şi corect al cetăţenilor cu drept de vot. Listele electorale trebuie să fie corelate cu datele statistice oficiale pentru a evita discrepanţele sau eventualele fraude.

Totodată, o campanie electorală transparentă şi accesibilă joacă un rol crucial, oferind alegătorilor oportunitatea de a cunoaşte programele şi viziunile candidaţilor. Accesul egal al candidaţilor la presă şi mediatizarea corectă

The principles of organizing and conducting elections, essential for ensuring a democratic and fair electoral process, include fundamental elements that guarantee both equal opportunities for candidates and the protection of voters' rights. Each of these principles plays a specific role in strengthening the legitimacy of the electoral process, as detailed below:

Each candidate has an equal chance of being elected as any other.

This principle reflects the necessity of an electoral framework that allows all candidates to compete under equal conditions, without discrimination or favoritism. To ensure equal opportunities, electoral legislation and competent authorities implement various measures. Among these, the division of the state territory into electoral districts represents an essential element. These districts are usually aligned with administrative-territorial units, ensuring proportional representation of the population. Furthermore, a fair electoral campaign provides all candidates with the opportunity to present their electoral programs freely and equitably.

Candidates benefit from equal access to campaign resources, public spaces, and media platforms, enabling them to appeal to the electorate based on their ideas and programs rather than on unfair material or media advantages. These measures strengthen public confidence in the electoral process and create conditions for genuine competition among candidates.

The act of voting must be genuine, sincere, and aligned with the political views, civic conscience, and interests of the voter.

This principle emphasizes the importance of the voting process being an authentic expression of the citizens' will. To achieve this, rigorous administration of the state voter registry is essential, including periodic and accurate census updates of citizens eligible to vote. Electoral lists must be aligned with official statistical data to prevent discrepancies or potential fraud.

Additionally, a transparent and accessible electoral campaign plays a crucial role, providing voters with the opportunity to understand the candidates' programs and visions. Equal access to the media for candidates and the fair dissemination of electoral messages are indispensable conditions for voters to make in-

a mesajelor electorale sunt condiţii indispensabile pentru ca alegătorii să poată lua decizii în deplină cunoştinţă de cauză. Respectarea secretului votului, securitatea urnelor şi prevenirea falsificării rezultatelor votării sunt alte garanţii fundamentale care asigură integritatea procesului electoral.

Legalitatea sau corectitudinea verificării şi anunţării rezultatelor alegerilor.

Acest principiu se referă la transparenţa şi echitatea procesului de numărare a voturilor şi de validare a rezultatelor alegerilor. Pentru a asigura corectitudinea acestui proces, comisiile electorale sunt formate din persoane cu o conduită ireproşabilă, selectate pe baza unor criterii clare de competenţă şi integritate. În plus, partidele politice au dreptul de a-şi desemna reprezentanţi în birourile electorale, ceea ce contribuie la monitorizarea imparţială a procesului.

Acreditarea observatorilor naţionali şi internaţionali reprezintă o altă măsură importantă pentru supravegherea procesului electoral. Aceşti observatori au rolul de a monitoriza desfăşurarea votării şi de a semnala eventualele nereguli. În cazul unor fraude electorale dovedite, legislaţia prevede posibilitatea anulării alegerilor, măsură menită să protejeze legitimitatea şi credibilitatea procesului electoral.

Contenciosul electoral.

Principiul contenciosului electoral oferă mecanisme juridice pentru soluţionarea litigiilor electorale şi protejarea drepturilor alegătorilor şi ale candidaţilor. În cadrul legislaţiei electorale, există prevederi clare care permit înaintarea contestaţiilor în cazul unor abuzuri sau încălcări ale regulilor electorale. Aceste contestaţii pot fi depuse de orice persoană care se consideră lezată în drepturile sale electorale, fie că este vorba de un alegător sau de un candidat. În cazuri extreme, unde neregulile sunt suficient de grave încât să afecteze rezultatul alegerilor, se poate recurge la anularea acestora. Acest mecanism este o garanţie importantă a transparenţei şi corectitudinii procesului electoral, având rolul de a proteja integritatea democraţiei şi de a consolida încrederea publicului în instituţiile statului.

Principiile sistemului electoral sunt analizate şi de profesorii Ioan Muraru şi Simina Tănăsescu, care menţionează că „examinarea dreptului de vot în sistemul constituţional românesc, a condiţiilor de exercitare, trebuie făcută prin

formed decisions. Respecting the secrecy of the vote, ensuring ballot box security, and preventing the falsification of voting results are other fundamental guarantees that uphold the integrity of the electoral process.

The legality or fairness of verifying and announcing election results.

This principle pertains to the transparency and fairness of the vote-counting process and the validation of election results. To ensure the integrity of this process, electoral commissions are composed of individuals with impeccable conduct, selected based on clear criteria of competence and integrity. Additionally, political parties have the right to appoint representatives to electoral offices, contributing to impartial monitoring of the process.

The accreditation of national and international observers is another important measure for overseeing the electoral process. These observers play a key role in monitoring the voting process and reporting any irregularities. In cases of proven electoral fraud, legislation provides for the possibility of annulling the elections, a measure aimed at safeguarding the legitimacy and credibility of the electoral process.

Electoral Contention.

The principle of electoral contention provides legal mechanisms for resolving electoral disputes and protecting the rights of both voters and candidates. Electoral legislation includes clear provisions allowing for the submission of complaints in cases of abuses or violations of electoral rules. These complaints can be filed by any person who considers their electoral rights to have been infringed, whether they are a voter or a candidate.

In extreme cases, where irregularities are sufficiently serious to affect the election results, the elections may be annulled. This mechanism serves as an important safeguard for the transparency and fairness of the electoral process, playing a crucial role in protecting the integrity of democracy and reinforcing public trust in state institutions.

The principles of the electoral system are also analyzed by professors Ioan Muraru and Simina Tănăsescu, who state that „the examination of voting rights within the Romanian constitutional system, and their conditions of exercise, must be carried out by considering

considerarea trăsăturilor sale tradiţionale aşa cum sunt de altfel menţionate prin Constituţie şi anume: votul este universal, egal, direct, secret şi liber exprimat. Ei subliniază importanţa principiului universalităţii, conform căruia toţi cetăţenii sub rezerva doar a condiţiilor de vârstă şi aptitudini intelectuale sau morale, au dreptul de a vota" [8, p. 394]. Astfel, toţi cetăţenii cu capacitate juridică electivă, nesupuşi restricţiilor legale, pot participa la alegeri. „Evoluţia şi extinderea votului universal, rolul său în caracterizarea unui regim politic ca democratic sau nu, explică de ce orice susţinere de renunţare la votul universal sau de restrângere a dreptului de vot trebuie considerată ca anacronică, desuetă şi mai ales invalidată de istoria democraţiei constituţionale" [8, p. 395-396]. Importanţa votului universal este justificată de faptul că acesta reprezintă unul dintre principiile fundamentale ale dreptului electoral.

O opinie diferită la acest subiect o are profesorul Victor Popa, care considera drept „principii ale dreptului electoral: *principiul legalităţii, principiul transparenţei, principiul universalităţii votului, principiul echitabilităţii procesului electoral* şi *principiul autonomiei organelor electorale*. Celelalte elemente erau, în opinia sa, forme instituţionalizate sau proceduri instituite prin normele dreptului electoral" [9, p. 930].

O altă clasificare general acceptată împarte principiile dreptului electoral în funcţie de scopul urmărit în mecanismul de reglementare juridică. Pe baza criteriului enunţat, „principiile se împart în principii de organizare şi desfăşurare a alegerilor şi principii de participare a cetăţenilor la alegeri. Principiile de organizare şi desfăşurare a alegerilor includ obligativitatea alegerilor, periodicitatea alegerilor, alternativitatea (competitivitatea) alegerilor, admisibilitatea diferitor sisteme electorale şi independenţa organelor electorale. Principiile de participare a cetăţenilor la alegeri includ principiile votului universal, egal, direct, secret şi liber exprimat" [10, p. 54].

În acest context, se evidenţiază contribuţia semnificativă a academicianului Ion Guceac. Acesta propune o sistematizare a principiilor dreptului electoral „în trei categorii:

1. *Principiile organizării şi desfăşurării alegerilor*, care includ: obligativitatea alegerilor, periodicitatea alegerilor, oportunitatea fixării,

their traditional features as mentioned in the Constitution, namely: the vote is universal, equal, direct, secret, and freely expressed. They emphasize the importance of the principle of universality, according to which all citizens, subject only to conditions of age and intellectual or moral aptitude, have the right to vote" [8, p. 394]. Thus, all citizens with legal electoral capacity, not subject to legal restrictions, can participate in elections. „The evolution and expansion of universal suffrage, its role in characterizing a political regime as democratic or not, explain why any argument for renouncing universal suffrage or restricting voting rights must be considered anachronistic, outdated, and above all, invalidated by the history of constitutional democracy" [8, p. 395-396]. The importance of universal suffrage is justified by the fact that it represents one of the fundamental principles of electoral law.

A differing opinion on this subject comes from professor Victor Popa, who considers the „principles of electoral law to be: *the principle of legality, the principle of transparency, the principle of universal voting, the principle of fairness in the electoral process, and the principle of autonomy of electoral bodies*. In his view, the other elements were institutionalized forms or procedures established by the rules of electoral law" [9, p. 930].

Another generally accepted classification divides the principles of electoral law based on their purpose within the mechanism of legal regulation. According to this criterion, the „principles are divided into principles of election organization and conduct and principles of citizen participation in elections. The principles of election organization and conduct include the mandatory nature of elections, the periodicity of elections, the alternation (competitiveness) of elections, the admissibility of different electoral systems, and the independence of electoral bodies. The principles of citizen participation in elections include the principles of universal, equal, direct, secret, and freely expressed voting" [10, p. 54].

In this context, the significant contribution of academician Ion Guceac is highlighted. He proposes a systematization of the principles of electoral law „into three categories:

1. *Principles of election organization and conduct*, which include: the mandatory na-

libertatea alegerilor, caracterul de alternativă și competitivitate a alegerilor și admisibilitatea diferitelor sisteme electorale, independența organelor electorale, nefalsificarea alegerilor, distribuirea competențelor între subiecții procesului electoral, interdicția desfășurării concomitente a alegerilor și referendumului.

2. *Principiile participării cetățenilor la alegeri*, care cuprind: universalitatea și egalitatea dreptului de a alege și de a fi ales, votarea directă, votarea secretă, libertatea exprimării opțiunilor electorale.

3. *Principiile complementare*, printre care se numără: publicitatea, transparența, caracterul teritorial al alegerilor, responsabilitatea pentru încălcarea drepturilor electorale ale cetățenilor" [1, p. 29].

Profesorul Teodor Cârnaț împărtășește aceeași perspectivă, sistematizând principiile dreptului electoral în aceleași trei categorii: *principii ale organizării și desfășurării alegerilor*, *principii ale participării cetățenilor la alegeri* și *principii complementare* [11, p. 347].

Totodată, profesorul Andrei Smochină propune „o viziune de ansamblu asupra principiilor electorale care pot fi divizate în:

– *principii ale dreptului electoral* din care fac parte principiile organizării și desfășurării alegerilor (de exemplu: obligativitatea alegerilor, autenticitatea (nefalsificarea) alegerilor, periodicitatea alegerilor, libertatea alegerilor, alternativitatea alegerilor, admisibilitatea diferitor sisteme electorale și independența organelor electorale) și principiile participării cetățenilor la alegeri (universalitatea dreptului electoral, egalitatea dreptului electoral, votarea directă, secretul votului și libertatea exprimării opțiunii electorale);

– *principiile procesului electoral* din care fac parte principiile arătate de către profesorul Cristian Ionescu acestea oferă caracterul democratic sau nedemocratic procesului electoral, principiile care țin nemijlocit de organizarea și funcționarea organelor electorale și principiile expres prevăzute de legislația electorală" [6, p. 67].

Astfel, organizarea și desfășurarea alegerilor se bazează pe o serie de principii, care constituie baza normativă a procesului electoral, influențând atât organizarea acestuia, cât și participarea cetățenilor, iar consolidarea și sistematizarea acestor principii în legislația actuală.

ture of elections, the periodicity of elections, the opportunity for setting election dates, the freedom of elections, the alternative and competitive nature of elections, the admissibility of different electoral systems, the independence of electoral bodies, the prevention of election fraud, the distribution of competencies among the subjects of the electoral process, and the prohibition of simultaneous elections and referendums.

2. *Principles of citizen participation in elections*, which include: the universality and equality of the right to vote and be elected, direct voting, secret voting, and the freedom to express electoral choices.

3. *Complementary principles*, among which are: publicity, transparency, the territorial nature of elections, and accountability for violating citizens' electoral rights" [1, p. 29].

Professor Teodor Cârnaț shares the same perspective, systematizing the principles of electoral law into the same three categories: *principles of election organization and conduct, principles of citizen participation in elections, and complementary principles* [11, p. 347].

At the same time, professor Andrei Smochină proposes „a comprehensive vision of electoral principles, which can be divided into:

- *principles of electoral law*, including principles of election organization and conduct (e.g., the mandatory nature of elections, authenticity (non-falsification) of elections, periodicity of elections, freedom of elections, alternation of elections, admissibility of different electoral systems, and independence of electoral bodies) and principles of citizen participation in elections (e.g., universality of electoral rights, equality of electoral rights, direct voting, voting secrecy, and freedom of electoral choice).

- *principles of the electoral process*, as outlined by professor Cristian Ionescu, which provide the democratic or non-democratic character of the electoral process, principles related directly to the organization and functioning of electoral bodies, and principles explicitly stipulated in electoral legislation" [6, p. 67].

Thus, the organization and conduct of elections rely on a series of principles that constitute the normative foundation of the electoral process, influencing both its organization and citizen participation. The consolidation and

ală sunt esenţiale pentru a asigura legitimitatea şi funcţionalitatea procesului electoral. Prin urmare, analizând opiniile cercetătorilor cu privire la sistematizarea şi clasificarea principiilor dreptului electoral şi organizării procesului electoral, constatăm că nu există încă o abordare unanimă în acest domeniu; totuşi, dintre numeroasele perspective prezentate anterior, considerăm cea a academicianului Ion Guceac drept cea mai pertinentă.

Principiile organizării şi desfăşurării alegerilor.

Principiile organizării şi desfăşurării alegerilor reprezintă fundamentele normative şi conceptuale care asigură un proces electoral legitim, democratic şi funcţional.

Printre acestea, principiul *obligativităţii alegerilor* se referă la necesitatea organizării alegerilor pentru ocuparea funcţiilor de reprezentare publică, ca un imperativ constituţional, fără de care nu poate fi exercitată suveranitatea poporului. Este o cerinţă care garantează continuitatea democratică şi funcţionarea instituţiilor de stat.

Periodicitatea alegerilor reflectă natura ciclică a procesului electoral, asigurând reînnoirea periodică a mandatului reprezentanţilor prin alegeri desfăşurate la intervale regulate, conform prevederilor constituţionale şi legale. Acest principiu previne perpetuarea puterii şi favorizează răspunderea periodică a aleşilor în faţa electoratului.

Oportunitatea fixării subliniază importanţa stabilirii clare şi transparente a momentului organizării alegerilor. Acesta presupune determinarea unui calendar electoral realist şi conform cu cadrul legal, oferind tuturor părţilor implicate suficient timp pentru pregătirea alegerilor şi pentru desfăşurarea unei campanii echitabile.

Libertatea alegerilor reprezintă esenţa unui proces democratic, garantând dreptul cetăţenilor de a-şi exprima opţiunea electorală în mod liber, fără constrângeri sau influenţe externe. Acest principiu se manifestă atât prin libertatea de a alege, cât şi prin libertatea de a candida, ambele fiind protejate împotriva oricărei forme de intimidare sau presiune.

Caracterul de alternativă şi competitivitate a alegerilor evidenţiază necesitatea unui mediu electoral în care să existe opţiuni multiple, asigurând astfel pluralismul politic. Acest principiu implică o competiţie reală între candidaţi

systematization of these principles in current legislation are essential to ensuring the legitimacy and functionality of the electoral process. Analyzing the opinions of researchers regarding the systematization and classification of electoral law principles and the organization of the electoral process, we note that there is not yet a unanimous approach in this field. Nevertheless, among the many perspectives presented earlier, we consider the view of academician Ion Guceac to be the most pertinent.

Principles of election organization and conduct.

The principles of election organization and conduct represent the normative and conceptual foundations that ensure a legitimate, democratic, and functional electoral process.

Among these, the *principle of the mandatory nature of elections* refers to the necessity of holding elections to fill public representative positions as a constitutional imperative, without which the sovereignty of the people cannot be exercised. It guarantees democratic continuity and the functioning of state institutions.

The *periodicity of elections* reflects the cyclical nature of the electoral process, ensuring the regular renewal of representatives' mandates through elections conducted at fixed intervals, in accordance with constitutional and legal provisions. This principle prevents the perpetuation of power and promotes periodic accountability of elected officials to the electorate.

The *opportunity for scheduling elections* emphasizes the importance of clearly and transparently determining the timing of elections. This involves establishing a realistic electoral calendar that complies with the legal framework, providing all stakeholders sufficient time to prepare for elections and conduct a fair campaign.

The *freedom of elections* represents the essence of a democratic process, guaranteeing citizens the right to freely express their electoral choice without coercion or external influence. This principle manifests in the freedom to vote and to run for office, both of which are protected against any form of intimidation or pressure.

The *alternative and competitive nature of elections* highlights the need for an electoral environment with multiple options, thus ensuring political pluralism. This principle involves

sau partide, în condiții egale, pentru a oferi electoratului posibilitatea de a alege între diferite platforme politice și ideologii.

Admisibilitatea diferitelor sisteme electorale reflectă diversitatea modalităților prin care pot fi organizate alegerile, recunoscând faptul că statele pot adopta sisteme electorale diferite (majoritar, proporțional, mixt etc.) în funcție de specificul lor politic, social și cultural. Acest principiu sprijină adaptarea procesului electoral la nevoile și realitățile fiecărui stat.

Independența organelor electorale este fundamentală pentru asigurarea imparțialității și transparenței procesului electoral. Aceasta presupune că instituțiile responsabile de organizarea alegerilor nu sunt supuse influenței politice sau oricăror alte presiuni externe, garantând astfel corectitudinea procesului electoral.

Nefalsificarea alegerilor exprimă obligația de a preveni și combate orice tentativă de manipulare a rezultatelor votului sau de compromitere a integrității procesului electoral. Acest principiu protejează autenticitatea exprimării voinței electoratului și asigură legitimitatea rezultatelor.

Distribuirea competențelor între subiecții procesului electoral se referă la clarificarea rolurilor și responsabilităților instituțiilor și actorilor implicați în organizarea alegerilor. Aceasta previne suprapunerile de atribuții sau conflictele de competență, contribuind la eficiența și buna desfășurare a procesului electoral.

În final, *interdicția desfășurării concomitente a alegerilor și referendumului* este un principiu care vizează evitarea confuziilor și suprapunerilor în cadrul procesului electoral. Organizarea separată a acestor evenimente permite concentrarea atenției alegătorilor asupra fiecărui tip de scrutin, asigurând astfel o mai bună înțelegere și participare informată. Acest principiu este esențial pentru menținerea clarității și ordinii în procesul electoral.

Principiile participării cetățenilor la alegeri.

Principiile participării cetățenilor la alegeri constituie baza drepturilor democratice și a procesului electoral, asigurând dreptul fiecărui cetățean de a contribui, prin vot, la luarea deciziilor politice.

Universalitatea dreptului electoral asigură că orice persoană care îndeplinește criteriile stabilite de lege, cum ar fi cetățenia, vârsta minimă și capacitatea juridică, poate participa

genuine competition among candidates or parties under equal conditions, allowing voters to choose between various political platforms and ideologies.

The *admissibility of different electoral systems* reflects the diversity of methods by which elections can be organized, recognizing that states can adopt different electoral systems (majoritarian, proportional, mixed, etc.) based on their political, social, and cultural specificities. This principle supports adapting the electoral process to the needs and realities of each state.

The *independence of electoral bodies* is fundamental to ensuring the impartiality and transparency of the electoral process. It requires that the institutions responsible for organizing elections remain free from political influence or external pressures, thus guaranteeing the fairness of the electoral process.

The *non-falsification of elections* expresses the obligation to prevent and combat any attempt to manipulate election results or compromise the integrity of the electoral process. This principle protects the authenticity of the electorate' s will and ensures the legitimacy of the results.

The *distribution of competencies among the subjects of the electoral process* pertains to clarifying the roles and responsibilities of the institutions and actors involved in organizing elections. This prevents overlapping responsibilities or conflicts of competence, contributing to the efficiency and smooth conduct of the electoral process.

Finally, the *prohibition of simultaneous elections and referendums* is a principle aimed at avoiding confusion and overlaps in the electoral process. The separate organization of these events allows voters to focus on each type of vote, ensuring a better understanding and informed participation. This principle is essential for maintaining clarity and order in the electoral process.

Principles of citizens' participation in elections.

The principles of citizens' participation in elections form the foundation of democratic rights and the electoral process, ensuring every citizen' s right to contribute, through voting, to political decision-making.

Universal suffrage ensures that any person who meets the criteria established by law,

la alegeri. Acest principiu elimină discriminarea pe criterii de gen, rasă, etnie, religie sau alte caracteristici, oferind tuturor cetăţenilor drepturi egale în procesul electoral. Totuşi, legislaţia poate prevedea anumite restricţii, cum ar fi pentru cei privaţi de acest drept prin hotărârea judecătorească de instituire a măsurii de ocrotire judiciară.

Egalitatea dreptului electoral presupune că fiecare cetăţean are un singur vot, iar votul fiecăruia are aceeaşi valoare, indiferent de statutul social, economic sau geografic. Acest principiu se aplică atât în exercitarea dreptului de a alege, cât şi în cel de a fi ales, promovând o reprezentare corectă şi echitabilă în instituţiile publice. În acest context, delimitarea circumscripţiilor electorale trebuie realizată astfel încât să respecte proporţionalitatea voturilor exprimate.

Votarea directă reflectă faptul că alegătorii îşi exercită dreptul de vot în mod personal, fără intermediari. Prin acest principiu, se elimină riscul influenţelor indirecte şi se asigură că voinţa alegătorului este transmisă în mod nemijlocit. În acelaşi timp, votarea secretă protejează confidenţialitatea opţiunii electorale a fiecărui cetăţean, prevenind presiunile, intimidările sau eventualele repercusiuni pentru alegător. Această garanţie este crucială pentru exprimarea liberă şi sinceră a preferinţelor politice.

Un alt principiu esenţial, *libertatea exprimării opţiunii electorale*, asigură că fiecare cetăţean are dreptul să aleagă fără constrângeri, influenţe externe sau manipulări. Libertatea de a decide pe cine să voteze sau de a refuza participarea la alegeri este o expresie a demnităţii şi autonomiei fiecărei persoane într-un stat democratic. Toate aceste principii combinate creează cadrul necesar pentru un proces electoral care să reflecte în mod autentic voinţa poporului, consolidând legitimitatea instituţiilor democratice.

Aceste principii, în ansamblu, contribuie la asigurarea unui proces electoral democratic, transparent şi echitabil, care să reflecte voinţa reală a cetăţenilor.

Principiile complementare.

Principiile complementare ale procesului electoral contribuie la consolidarea unui cadru democratic, transparent şi responsabil, în care drepturile cetăţenilor sunt protejate şi promovate.

such as citizenship, minimum age, and legal capacity, can participate in elections. This principle eliminates discrimination based on gender, race, ethnicity, religion, or other characteristics, granting all citizens equal rights in the electoral process. However, the legislation may provide certain restrictions, such as for those deprived of this right by a judicial decision instituting a protective measure.

The *equality of electoral rights* means that every citizen has one vote, and each vote holds the same value, regardless of social, economic, or geographic status. This principle applies both to the right to vote and the right to stand for election, promoting fair and equitable representation in public institutions. In this context, electoral districts must be drawn in such a way as to respect the proportionality of the votes cast.

Direct voting reflects that voters exercise their voting rights personally, without intermediaries. This principle eliminates the risk of indirect influences and ensures that the voter' s will is directly conveyed. At the same time, the secrecy of the vote protects the confidentiality of each citizen' s electoral choice, preventing pressures, intimidation, or potential repercussions for the voter. This guarantee is crucial for the free and sincere expression of political preferences.

Another essential principle, the *freedom of electoral choice*, ensures that every citizen has the right to vote without coercion, external influence, or manipulation. The freedom to decide whom to vote for or to refuse participation in the elections is an expression of the dignity and autonomy of each individual in a democratic state. All these combined principles create the necessary framework for an electoral process that truly reflects the will of the people, strengthening the legitimacy of democratic institutions.

Collectively, these principles contribute to ensuring a democratic, transparent, and fair electoral process that reflects the true will of citizens.

Complementary principles.

The complementary principles of the electoral process contribute to strengthening a democratic, transparent, and accountable framework in which citizens' rights are protected and promoted.

Publicitatea este un principiu fundamental care asigură că toate etapele procesului electoral, de la organizare până la desfășurare și numărarea voturilor, sunt accesibile opiniei publice. Acest principiu urmărește să creeze încredere în integritatea procesului electoral, oferindu-le cetățenilor și observatorilor posibilitatea de a verifica corectitudinea și legalitatea alegerilor. Prin aplicarea publicității, se promovează informarea constantă și obiectivă a alegătorilor cu privire la drepturile lor, la candidați, la partide politice și la desfășurarea scrutinului, eliminând suspiciunile de fraudă sau manipulare.

Transparența este strâns legată de principiul publicității și presupune claritate și deschidere în toate aspectele organizării și desfășurării alegerilor. Acest principiu garantează că toate deciziile, acțiunile și documentele legate de alegeri sunt accesibile publicului, inclusiv informațiile despre finanțarea campaniilor electorale, modul de delimitare a circumscripțiilor, formarea organelor electorale și modul de gestionare a buletinelor de vot. Transparența procesului electoral previne corupția, asigură responsabilitatea organizatorilor și contribuie la credibilitatea rezultatelor. De exemplu, prezența observatorilor naționali și internaționali este un mecanism esențial de asigurare a transparenței, oferind o garanție suplimentară că procesul electoral respectă standardele democratice.

Caracterul teritorial al alegerilor reflectă necesitatea organizării procesului electoral în mod proporțional și echitabil în funcție de organizarea administrativ-teritorială a statului. Acest principiu presupune că fiecare raion, regiune, județ sau circumscripție electorală are o reprezentare corectă, adaptată populației și specificului său. Respectarea acestui principiu este esențială pentru evitarea disproporțiilor în reprezentare și pentru garantarea unui echilibru între interesele naționale și cele locale. De exemplu, delimitarea corectă a circumscripțiilor electorale este esențială pentru a preveni fenomenul „gerrymandering" – manipulare politică a limitelor circumscripției electorale cu intenția de a crea un avantaj necuvenit pentru un partid, grup sau candidat.

Responsabilitatea pentru încălcarea drepturilor electorale ale cetățenilor este un principiu care întărește statul de drept, prevăzând

Publicity is a fundamental principle that ensures all stages of the electoral process, from organization to conduct and vote counting, are accessible to the public. This principle seeks to build trust in the integrity of the electoral process, allowing citizens and observers the opportunity to verify the fairness and legality of elections. By applying publicity, continuous and objective information is promoted for voters regarding their rights, candidates, political parties, and the conduct of the election, eliminating suspicions of fraud or manipulation.

Transparency is closely linked to the principle of publicity and involves clarity and openness in all aspects of organizing and conducting elections. This principle ensures that all decisions, actions, and documents related to elections are accessible to the public, including information about campaign financing, the delimitation of constituencies, the formation of electoral bodies, and the management of ballots. Transparency in the electoral process prevents corruption, ensures accountability among organizers, and contributes to the credibility of the results. For example, the presence of national and international observers is an essential mechanism for ensuring transparency, offering an additional guarantee that the electoral process meets democratic standards.

The *territorial nature of elections* reflects the need to organize the electoral process in a proportional and equitable manner, based on the state' s administrative-territorial organization. This principle means that every district, region, county, or electoral constituency must have fair representation, adapted to its population and specific characteristics. Adhering to this principle is essential to avoid disproportions in representation and to guarantee a balance between national and local interests. For example, the correct delimitation of electoral constituencies is crucial to prevent the phenomenon of „gerrymandering" – political manipulation of constituency boundaries to create an unfair advantage for a party, group, or candidate.

Responsibility for violations of citizens' electoral rights is a principle that strengthens the rule of law, providing sanctions for any action or inaction that violates electoral legislation. This principle guarantees that all participants in the electoral process, from voters

sancţiuni pentru orice acţiune sau inacţiune ce încalcă legislaţia electorală. Acest principiu garantează că toţi participanţii la procesul electoral, de la alegători la candidaţi, funcţionari electorali şi autorităţi, sunt traşi la răspundere pentru faptele lor. Responsabilitatea juridică poate include sancţiuni contravenţionale, penale sau civile pentru fapte precum fraudarea alegerilor, intimidarea alegătorilor, manipularea rezultatelor sau obstrucţionarea drepturilor electorale. Prin aplicarea fermă a acestui principiu, se protejează integritatea procesului electoral şi se descurajează orice tentativă de a compromite corectitudinea alegerilor.

Aceste principii complementare lucrează împreună pentru a crea un cadru electoral solid, în care drepturile cetăţenilor sunt protejate, iar alegerile sunt organizate în mod democratic şi echitabil. Ele contribuie nu doar la funcţionarea tehnică a procesului electoral, ci şi la consolidarea încrederii publicului în sistemul democratic.

4. CONCLUZII

Clasificarea principiilor dreptului electoral facilitează conturarea unui sistem ierarhic al acestora, în contextul diversităţii abordărilor din literatura de specialitate. La nivel formal, aceste principii sunt consfinţite în Constituţia Republicii Moldova şi în legislaţia naţională, însă normele care le definesc rămân insuficient sistematizate. De aceea, se impune o revizuire şi o organizare mai clară a principiilor în cadrul Codului electoral, pentru a consolida baza normativă a procesului electoral.

Principiile ce stau la baza organizării şi desfăşurării alegerilor sunt fundamentale pentru garantarea unui proces electoral democratic, echitabil şi transparent. Ele asigură atât egalitatea de şanse pentru candidaţi, cât şi respectarea drepturilor cetăţenilor, contribuind astfel la legitimarea procesului electoral. Aceste principii au un rol esenţial în protejarea drepturilor fundamentale, reglementarea corectă a alegerilor şi consolidarea reprezentativităţii instituţiilor publice.

Prin urmare, organizarea şi desfăşurarea alegerilor se sprijină pe un set de principii normative ce influenţează atât organizarea procesului electoral, cât şi participarea cetăţenilor. O consolidare şi sistematizare mai riguroasă a acestor principii în legislaţia actuală este crucială pentru asigurarea legitimităţii şi funcţionalităţii procesului electoral. Pentru a asigura o aplicare corectă a acestor principii, este esenţială responsabilizarea tuturor participanţilor la procesul electoral. Candidaţii, oficialii electorali şi autorităţile sunt trase la răspundere pentru acţiunile lor. Responsabilitatea juridică poate include sancţiuni administrative, penale sau civile pentru fapte precum fraudarea alegerilor, intimidarea alegătorilor, manipularea rezultatelor sau obstrucţionarea drepturilor electorale. Prin aplicarea fermă a acestui principiu, se protejează integritatea procesului electoral şi se descurajează orice tentativă de a compromite corectitudinea alegerilor.

Aceste principii complementare lucrează împreună pentru a crea un cadru electoral solid, în care drepturile cetăţenilor sunt protejate, iar alegerile sunt organizate în mod democratic şi echitabil. Ele contribuie nu doar la funcţionarea tehnică a procesului electoral, ci şi la consolidarea încrederii publicului în sistemul democratic.

4. CONCLUSIONS

The classification of the principles of electoral law helps outline a hierarchical system of these principles, considering the diversity of approaches in the specialized literature. Formally, these principles are enshrined in the Constitution of the Republic of Moldova and national legislation, but the norms that define them remain insufficiently systematized. Therefore, a review and clearer organization of these principles within the Electoral Code are necessary to strengthen the normative foundation of the electoral process.

The principles underlying the organization and conduct of elections are fundamental to ensuring a democratic, fair, and transparent electoral process. They guarantee both equal opportunities for candidates and the protection of citizens' rights, thus contributing to the legitimacy of the electoral process. These principles play a crucial role in safeguarding fundamental rights, regulating elections correctly, and enhancing the representativeness of public institutions.

Therefore, the organization and conduct of elections rely on a set of normative principles that influence both the organization of the electoral process and citizen participation. A more rigorous consolidation and systematization of these principles in current legislation are critical for ensuring the legitimacy and functionality of the electoral process. Although the analysis of researchers' opinions reveals a

sului electoral. Deşi analiza opiniilor cercetătorilor relevă o lipsă de consens asupra clasificării şi sistematizării principiilor dreptului electoral, această diversitate oferă o anumită bază pentru continuarea cercetării şi perfecţionarea cadrului legislativ electoral.

lack of consensus on the classification and systematization of the principles of electoral law, this diversity provides a foundation for continuing research and improving the electoral legislative framework.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Ion Guceac, Drept electoral, Chişinău, 2005.
2. Князев С.Д., Принципы российского избирательного права // Правоведение, № 2, Москва, 1998.
3. Руппель А.Х., Принципы избирательного права как критерий демократичности избирательных систем, Автореферат диссертации кандидата юридических наук, Москва, 1993. Disponibil: https://lawtheses.com/printsipy-izbiratelnogo-prava-kak-kriteriy-demokratichnosti-izbiratelnyh-sistem
4. Юсов С.В., Принципы избирательного права и их реализация в условиях формирования новой Российской государственности, Диссертация кандидата юридических наук, Ростов-на-Дону, 1999. Disponibil: https://www.dissercat.com/content/printsipy-izbiratelnogo-prava-i-ikh-realizatsiya-v-usloviyakh-formirovaniya-novoi-rossiiskoi
5. Орлов А.Г., Кремянская Е.А., Современное зарубежное избирательное право, Москва, 2013.
6. Andrei Smochină, Ion Cebanu, Principiile care guvernează procesul electoral în Republica Moldova. În: Studii Juridice Universitare, nr. 2, Chişinău, 2021.
7. Cristian Ionescu, Tratat de drept constituţional contemporan, Editura All-Beck, Bucureşti, 2003.
8. Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu, Drept constituţional şi instituţii politice, Bucureşti, Editura Lumina Lex, 2001.
9. Victor Popa, Tratat de drept constituțional și instituții politice, Notograf Prim SRL, Chişinău, 2021.
10. Князев С.Д., Очерки теории избирательного права, Издательство Дальневосточного университета, Владивосток, 1999.
11. Teodor Cârnaţ, Drept constituţional, Tipografia Print-Caro, Chişinău, 2010.

Despre autor:

Igor BANTUȘ,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Drept public, securitate a frontierei, migrație și azil”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: igorbantus@yahoo.com,
ORCID ID: 0009-0007-1421-0374

About the author:

Igor BANTUȘ,
PhD, Associate Professor,
Chair of „Public law, border security, migration and asylum”,
Academy „Ștefan cel Mare” of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: igorbantus@yahoo.com,
ORCID ID: 0009-0007-1421-0374

Anale Ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova
Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

CZU 343.98 DOI 10.5281/zenodo.14848395

SINERGIA NEAȘTEPTATĂ DINTRE FORMATUL IMAGINII RAW ȘI CERCETAREA LA FAȚA LOCULUI

Valeria BRUMA,
doctorandă

Criminalitatea modernă devine din ce în ce mai sofisticată, utilizând tehnologii avansate. Noile tehnologii permit infractorilor să comită infracțiuni într-un mod mai eficient și discret. Organele de drept trebuie să adopte o abordare inovatoare pentru a combate aceste amenințări, să utilizeze cele mai recente tehnologii pentru a combate aceste noi forme de criminalitate. Fotografia criminalistică joacă un rol crucial în documentarea scenei crimei. Implementarea formatului RAW în criminalistică poate îmbunătăți semnificativ calitatea investigațiilor. Viitorul fotografiei digitale și al criminalisticii este legat de utilizarea pe scară largă a formatului RAW.

Cuvinte-cheie: criminalistică, tehnologie, RAW, cercetare la fața locului, fotografia judiciară.

THE UNEXPECTED SYNERGY BETWEEN RAW IMAGE FORMAT AND CRIME SCENE INVESTIGATION

Valeria BRUMA,
PhD student

Contemporary crime has evolved to become highly sophisticated, leveraging advanced technologies to facilitate and conceal illegal activities. To effectively counter these evolving threats, law enforcement agencies must adopt innovative approaches that harness the power of cutting-edge technologies. Forensic photography serves as a cornerstone in documenting crime scenes, capturing critical evidence. The integration of the RAW image format into forensic investigations offers a significant advancement, enhancing the quality and detail of captured images. This, in turn, improves the overall accuracy and effectiveness of investigations. As technology continues to advance, the future of both digital photography and forensic science lies in the widespread adoption of the RAW format, which provides a more comprehensive and detailed record of crime scenes.

Keywords: criminalistics, technology, RAW image format, crime scene investigation, forensic photography.

„Dacă vrei să ai control total asupra imaginilor tale, formatul RAW este singurul drum."

"If you want total control over your images, RAW is the only way to go."
Bruce Fraser, Real World Camera Raw with Adobe Photoshop CS.

1. INTRODUCERE

Criminalitatea contemporană a devenit din ce în ce mai sofisticată, utilizând tehnologii avansate pentru a comite şi ascunde infracţiuni. Pentru a contracara aceste ameninţări, organele de drept trebuie să adopte o abordare la fel de inovatoare, bazată pe cele mai recente progrese tehnologice.

Criminalistica modernă are un rol esenţial în această ecuaţie. Prin dezvoltarea şi implementarea de noi tehnici şi instrumente, organele de drept pot descoperi, fixa şi analiza cu precizie urmele infracţiunilor, facilitând astfel identificarea şi capturarea infractorilor. Tehnologiile informaţionale oferă un potenţial

1. INTRODUCTION

Contemporary crime has become increasingly sophisticated, using advanced technologies to commit and conceal crimes. To counter these threats, law enforcement must adopt an equally innovative approach based on the latest technological advances.

Modern forensic science has a key role to play in this equation. By developing and deploying new techniques and tools, law enforcement agencies can accurately discover, secure and analyze crime traces, making it easier to identify and catch criminals. Information technologies offer enormous potential in this respect, allowing large volumes of data to be

enorm în acest sens, permițând procesarea rapidă a unor volume mari de date și obținerea de rezultate precise în timp real.

Noile tehnologii oferă infractorilor o gamă largă de instrumente pentru a comite infracțiuni într-un mod mai eficace și mai discret. Pentru a combate cu succes aceste noi forme de criminalitate, organele de drept trebuie să utilizeze, la rândul lor, cele mai recente tehnologii. Instrumentele criminalistice moderne permit o analiză mai profundă a datelor, o identificare mai precisă a urmelor și o rezolvare mai rapidă a cazurilor.

În conformitate cu Codul de procedură penală al Republicii Moldova, art. 118 alin. (1), evidențiem faptul că organul de urmărire penală efectuează cercetarea la fața locului a terenurilor, încăperilor, obiectelor, documentelor, sistemelor informatice sau suporturilor de stocare a datelor informatice, animalelor, cadavrelor umane sau de animale, în scopul descoperirii și ridicării urmelor infracțiunii, a mijloacelor materiale de probă pentru a stabili circumstanțele infracțiunii ori alte circumstanțe care au importanță pentru cauză [3].

Astfel, în cele din urmă concluzionăm importanța majoră a acestei acțiuni de urmărire penală, care facilitează nemijlocit descoperirea infracțiunilor, permite reconstituirea evenimentelor, oferind o imagine cât mai completă asupra a ceea ce s-a întâmplat. Prin analiza amplasării obiectelor, a urmelor și a altor detalii, organele de urmărire penală pot stabili modul de operare al infractorului, motivația acestuia și alte circumstanțe relevante.

Cercetarea la fața locului reprezintă piatra de temelie a oricărei investigații penale. Succesul unei anchete depinde, în mare măsură, de acuratețea și exhaustivitatea cu care sunt colectate primele probe la locul faptei. Pentru a obține rezultate optime, organele de urmărire penală trebuie să stăpânească o gamă largă de tehnici și metode criminalistice, să acționeze cu rigurozitate și să aibă o bună cunoaștere a contextului în care s-a produs infracțiunea.

Urmele lăsate la locul faptei sunt ca niște amprente ale evenimentului, oferind indicii prețioase despre modul în care s-a produs infracțiunea, despre identitatea autorului și despre instrumentele folosite. Prin cercetare amănunțită, aceste urme pot fi descoperite, fixate și ridicate, devenind astfel probe materiale esențiale în dosar.

processed quickly and accurate results to be obtained in real time.

New technologies offer criminals a wide range of tools to commit crimes more effectively and discreetly. To successfully combat these new forms of crime, law enforcement must also use the latest technologies. Modern forensic tools allow for deeper analysis of data, more precise identification of traces and faster solving of cases.

In accordance with the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, Article 118 para. (1) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova of Criminal Procedure, we emphasize that the criminal prosecution body shall carry out on-site investigation of land, rooms, objects, documents, computer systems or computer data storage media, animals, human or animal corpses, in order to discover and collect traces of the crime, material evidence to establish the circumstances of the crime or other circumstances that are relevant to the case [3].

Thus, in the end, we conclude the major importance of this criminal prosecution action, which directly facilitates the discovery of offenses, allows the reconstruction of events, providing a more complete picture of what happened. By analyzing the location of objects, footprints and other details, prosecutors can establish the perpetrator's modus operandi, motivation and other relevant circumstances.

The crime scene investigation is the cornerstone of any criminal investigation. The success of an investigation depends to a large extent on the accuracy and completeness with which the first evidence is collected at the crime scene. To achieve optimal results, prosecutors need to master a wide range of forensic techniques and methods, be thorough and have a good knowledge of the context in which the crime occurred.

Forensic evidence left at the crime scene are like fingerprints of the event, providing valuable clues as to how the crime was committed, the identity of the perpetrator and the tools used. With thorough research, these traces can be discovered, fixed and collected, thus becoming essential material evidence in the case.

Aim of the study: To analyze and compare the effectiveness of the RAW format in

Scopul studiului: Analiza şi compararea eficienţei formatului RAW în capturarea detaliilor relevante pentru acţiunea de cercetare la faţa locului în scopul optimizării acesteia.

2. METODE ŞI MATERIALE APLICATE

Publicaţii ştiinţifice referitoare la subiectul studiului, selectate atât din literatura de specialitate naţională, cât şi cea internaţională, acte legislative ale Republicii Moldova.

Abordarea metodologică a acestei cercetări a fost centrată pe: metoda analizei logice, utilizată pentru efectuarea sintezei opiniilor diferitor doctrinari, care s-au preocupat de studiul problemei în cauză, metoda analizei comparative, folosită pentru efectuarea studiului comparat al evoluţiei acţiunii de urmărire penală studiată pe criteriile locului comiterii infracţiunii, gravităţii acesteia, precum şi diferitor tehnologii şi tactici criminalistice utilizate, metoda de sinteză, utilizată pentru a generaliza aspectele supuse analizei şi pentru a stabili clar şi concis concluziile studiului.

3. REZULTATE ŞI DISCUŢII

Acţiunea de cercetare la faţa locului, conform art. 118 alin. (3) din CPP al RM, poate fi însoţită la necesitate de executarea diferitor măsurări, fotografieri, filmări, întocmirea desenelor, schiţelor, efectuarea mulajelor şi tipărire de pe urme de sine stătător sau cu ajutorul specialistului în materia respectivă [3].

În cele din urmă, vom aborda subiectul fotografiei criminalistice care este efectuală în cadrul acţiunii de cercetare la faţa locului. În opinia autorilor A. Badia şi Gh. Golubenco, fotografia criminalistică reprezintă o ramură a tehnicii criminialistice, ce cuprinde un sistem de teze ştiinţifice, în baza cărora se elaborează metode, procedee şi mijloace tehnice necesare fixării rapide şi exacte a obiectelor şi stărilor de fapt în cadrul efectuării acţiunilor de urmărire penală, speciale de investigaţii, precum şi examinările de expertiză judiciară în scopul obţinerii materialelor fotografice de probă înalt ilustrative şi demonstrative [1, pag.38].

Fotografia judiciară reprezintă totalitatea metodelor fotografice aplicate în cercetările criminalistice atât în munca de teren, cât şi în activitatea de laborator, prin adaptarea la necesităţile de cercetare a metodelor folosite în tehnica fotografică [10, pag. 23], iar profesorul Emilian

capturing details relevant to the on-the-scene investigation in order to optimize it.

2. APPLIED METHODS AND MATERIALS

Scientific publications related to the subject of the study, selected from both national and international specialized literature, legislative acts of the Republic of Moldova.

The methodological approach of this research was centered on: the method of logical analysis, used to synthesize the opinions of different doctrinal scholars who have been concerned with the study of the problem in question, the method of comparative analysis, used to carry out a comparative study of the evolution of the prosecution action studied on the criteria of the place of the crime, its seriousness, as well as different technologies and forensic tactics used, the method of synthesis, used to generalize the issues under analysis and to establish clear and concise conclusions of the study.

3. RESULTS AND DISCUSSIONS

The on-site investigation, according to Art. 118 para. (3) of the CPP of the RM, may be accompanied, if necessary, by the execution of various measurements, photography, filming, drawing, sketching, molding and printing of the traces by itself or with the help of a specialist in the respective field [3].

Finally, we will deal with the subject of forensic photography, which is carried out as part of the on-site investigation. According to the authors A. Badia and Gh. Golubenco, forensic photography is a branch of forensic technique that comprises a system of scientific theses, on the basis of which methods, procedures and technical means are developed, necessary for the rapid and accurate fixation of objects and factual situations during the conduct of criminal prosecution, special investigation actions, as well as forensic examinations in order to obtain highly illustrative and demonstrative photographic evidence materials [1, p.38].

Forensic photography represents the totality of photographic methods applied in forensic investigations, both in field work and in laboratory work, by adapting the methods used in the photographic technique to the needs of the investigation [10, p. 23], and Pro-

Stancu o consideră ansamblul de procedee tehnico-ştiinţifice, necesare investigării, fixării şi redării rezultatelor cercetării criminalistice sub forma imaginilor fotografice [9, pag. 73].

Este raţional ca în toate cazurile de examinare la faţa locului fotografierea să se realizeze astfel încât să fie fixat întregul material care prezintă importanţă pentru dosar [5, pag. 53].

În aceeaşi ordine de idei, putem concluziona că fotografia criminalistică reprezintă un instrument esenţial în cadrul cercetării la faţa locului, având un rol crucial în documentarea şi fixarea stării de fapt a scenei infracţiunii. Astfel, în scopul evidenţierii importanţei acesteia, venim cu următoarele argumente de rigoare:

– prin intermediul imaginilor se asigură o înregistrare obiectivă şi permanentă a tuturor detaliilor relevante, care pot fi ulterior analizate şi utilizate ca probe în procesul penal;

– fotografiile surprind cu acurateţe poziţia obiectelor, urmele, leziunile şi toate celelalte elemente relevante din scena infracţiunii, oferind o imagine statică, dar completă a evenimentului;

– obiectivele fotografice permit captarea unor detalii care ar putea fi omise cu ochiul liber, cum ar fi urmele minuscule, fisurile sau anumite nuanţe de culoare;

– fotografiile însoţesc procesul-verbal de cercetare la faţa locului, oferind o reprezentare vizuală a celor descrise în document şi întărind astfel valoarea probantă a acestuia. În aceeaşi ordine de idei, autorul I. Mircea constată că „Prin aceste fotografii se fixează locul faptei şi împrejurimile, precum şi probele materiale existente în perimetrul său. Sub aspect procesual, ele constituie o parte integrantă din procesul-verbal de cercetare a locului faptei, bucurându-se de aceeaşi forţă probantă”[7, pag. 29];

– imaginile facilitează comunicarea între diferiţii actori implicaţi în anchetă (organele de urmărire penală, experţii, judecătorii), permiţând o înţelegere mai bună a contextului şi a semnificaţiei probelor;

– fotografiile asigură o înregistrare permanentă a stării iniţiale, permiţând reconstituirea evenimentelor chiar şi după o perioadă îndelungată. Dat fiind faptul trecerii timpului, scena infracţiunii se poate modifica sau unele probe pot fi alterate.

Cercetarea la faţa locului a evoluat semnificativ odată cu apariţia tehnologiilor inova-

professor Emilian Stancu considers it as the set of technical-scientific procedures necessary for the investigation, fixation and rendering of the results of forensic investigation in the form of photographic images [9, p. 73].

It is rational that in all cases of on-the-spot examinations, photography should be carried out in such a way that all the material of importance for the case file is fixed [5, p. 53].

It is rational that in all cases of on-scene examination, photography should be carried out so that all the material relevant to the case file is fixed [5, p. 53].

In the same vein, we can conclude that forensic photography is an essential tool in the on-scene investigation, having a crucial role in documenting and fixing the factual state of the crime scene, so in order to emphasize its importance, we come with the following arguments:

– by means of the images, an objective and permanent record of all relevant details is ensured, which can later be analyzed and used as evidence in the criminal trial;

– photographs accurately capture the position of objects, marks, injuries and all other relevant elements of the crime scene, providing a static but complete picture of the event;

– photographic lenses can capture details that might be missed with the naked eye, such as tiny marks, cracks or certain shades of color;

– the photographs accompany the on-the-spot investigation report, providing a visual representation of what is described in the document and thus reinforcing its probative value, in the same vein, author I. Mircea observes that “These photographs establish the crime scene and its surroundings, as well as the material evidence existing in its perimeter. From a procedural point of view, they constitute an integral part of the minutes of the investigation of the crime scene, enjoying the same probative force” [7, p. 29].

– images facilitate communication between the various actors involved in the investigation (prosecutors, experts, judges), allowing a better understanding of the context and significance of the evidence;

– photographs provide a permanent record of the initial state of the crime, making it possible to reconstruct events even after a long period of time, given the fact that, as time pass-

toare. Acestea oferă o gamă largă de instrumente şi metode care pot îmbunătăţi semnificativ eficienţa şi acurateţea investigaţiilor.

Fotografia RAW reprezintă un format de imagine necomprimat, care captează o cantitate mult mai mare de date decât formatele JPEG sau PNG. Această caracteristică îi conferă o serie de avantaje semnificative în contextul urmăririi penale şi al cercetării la faţa locului, atât din perspectiva tacticii, cât şi a tehnicii criminalistice.

În vizunea autorului B. Fraser, formatele de fişiere RAW au fost introduse în industria fotografiei cu mai mult de cinci ani în urmă. Cu toate acestea, nu au fost puse la dispoziţie prea multe informaţii despre funcţionalitatea, capacităţile sau avantajele lor în diferite situaţii. Unii utilizatori de camere digitale nu sunt conştienţi de existenţa lor şi, dacă ar fi, nu ar şti ce să facă cu ele. Funcţiile formatelor de fişiere RAW sunt considerate o preocupare a fotografului profesionist şi nu a utilizatorului mediu [4].

Termenul "RAW" se referă la un grup de fişiere computerizate care conţin, de obicei, o imagine necomprimată care conţine valorile pixelilor senzorului, precum şi diverse meta-informaţii despre imaginea camerei [2, pag. 18].

Autorii K. Murugesha şi Mahesh P.K. constată că ochiul uman este incapabil să recunoască datele RAW obţinute de un senzor de imagistică. Conductul pentru procesarea camerei digitale se referă la o serie de algoritmi care transformă datele colectate de senzorul în imagini care reproduc fidel scena văzută de fotograf. De obicei, un senzor de multiplexare spaţială este un matrice de filtre de culoare constând din filtre roşu, verde şi albastru răspândite pe monitor. Îndepărtarea pixelilor de înfrângere şi demonstraţie, schimbarea culorii, corecţia gamma şi reducerea zgomotului sunt toate produse ale setului de date al senzorului de imagine. După ce conductul optic recuperează semnalul de culoare, imaginea redată este comprimată folosind un algoritm de compresie a imaginii [8, pag. 4377].

În concordanţă cu cele expuse mai sus, constatăm că viitorul fotografiei digitale se îndreaptă către o utilizare din ce în ce mai răspândită a formatelor RAW, pe măsură ce senzorii devin din ce în ce mai performanţi şi software-urile de editare din ce în ce mai sofis-

es, the crime scene may change or some evidence may be altered.

Field research has evolved significantly with the advent of innovative technologies. These offer a wide range of tools and methods that can significantly improve the efficiency and accuracy of investigations.

RAW photography is an uncompressed image format that captures a much larger amount of data than JPEG or PNG. This characteristic gives it a number of significant advantages in the context of both tactical and forensic forensics in the context of criminal prosecution and on-the-scene investigation.

According to author B. Fraser, RAW file formats were introduced to the photography industry more than five years ago. However, little information has been made available about their functionality, capabilities or advantages in different situations. Some digital camera users are not aware of their existence and, if they were, would not know what to do with them. The functions of RAW file formats are considered the concern of the professional photographer and not the average user [4].

The term "RAW" refers to a group of computerized files usually containing an uncompressed image containing the sensor pixel values as well as various meta-information about the camera image [2, p. 18].

The authors K. Murugesha and Mahesh P.K. find that, the human eye is unable to recognize RAW data obtained by an imaging sensor. The pipeline for digital camera processing refers to a series of algorithms that transform the data collected by the sensor into images that faithfully reproduce the scene seen by the photographer. Typically, a spatial multiplexing sensor is an array of color filters consisting of red, green, and blue filters spread across the monitor. Removal of defeat and demonstration pixels, color shift, gamma correction, and noise reduction are all products of the image sensor data set. After the optical pipeline recovers the color signal, the rendered image is compressed using an image compression algorithm [8, p. 4377].

In line with the above, we can see that the future of digital photography is moving towards an increasingly widespread use of RAW formats, as sensors become more powerful

ticate. Utilizarea formatului RAW este deosebit de benefică în situaţii de fotografiere în condiţii de lumină dificilă sau atunci când se dorește o flexibilitate maximă în post-procesare. Deşi ochii noştri nu pot percepe direct datele RAW, acestea reprezintă punctul de plecare pentru crearea imaginilor pe care le vedem pe ecrane sau în print.

Viitorul fotografiei digitale este indisolubil legat de formatul RAW, deoarece acesta permite o adaptare continuă la noile tehnologii, în timp ce fotografia digitală este adesea asociată cu arta şi creativitatea. Formatul RAW poate juca un rol crucial şi în domenii mai puţin artistice, cum ar fi cercetarea criminalistică.

Aplicarea practică a formatului RAW în criminalistică ar putea fi implementată în următoarele dimensiuni:

1. la documentarea scenei crimei, şi anume prin faptul că fotografiile în formatul RAW pot captura detalii esenţiale ale scenei crimei, cum ar fi urme de paşi, amprente, obiecte mici sau urme de sânge, care pot fi greu de observat cu ochiul liber sau într-o imagine comprimată;

2. la analiza imaginilor de supraveghere, şi anume: fişierele RAW obţinute de camerele de supraveghere pot fi îmbunătăţite semnificativ prin post-procesare, permiţând identificarea mai uşoară a persoanelor sau a obiectelor de interes;

3. la compararea imaginilor, dat fiind faptul că fotografiile RAW pot fi comparate cu o precizie extremă pentru a identifica obiecte identice sau similare, sau pentru a detecta modificări într-o scenă. Astfel, fişierele RAW păstrează informaţii despre fiecare pixel al senzorului, fără a fi supuse proceselor de compresie care pot introduce artefacte sau pierderi de detalii. Aceasta înseamnă că pot fi detectate diferenţe subtile, cum ar fi variaţii de textură, culoare sau luminanţă, care ar putea fi invizibile într-o imagine JPEG. De asemenea, fişierele RAW conţin metadate care pot fi utilizate pentru a verifica autenticitatea imaginilor şi pentru a identifica eventuale manipulări;

4. la crearea de reconstituiri virtuale, şi anume: prin utilizarea software-urilor de modelare 3D şi a fotografiilor RAW, este posibilă crearea de reconstituiri virtuale ale locului infracţiunii, care pot ajuta la înţelegerea mai bună a evenimentelor derulate în cadrul scenei

and editing software more sophisticated. Using RAW is particularly beneficial when shooting in difficult lighting conditions or when maximum flexibility in post-processing is desired. Although our eyes cannot perceive RAW data directly, it is the starting point for creating the images we see on our screens or in print.

The future of digital photography is inextricably linked to the RAW format, as it allows continuous adaptation to new technologies, while digital photography is often associated with art and creativity, RAW can also play a crucial role in less artistic fields such as forensic research.

The practical application of the RAW format in forensic science could be implemented in the following dimensions:

1. in crime scene documentation, RAW format photographs can capture essential details of the crime scene, such as footprints, fingerprints, small objects, or blood traces, which may be difficult to observe with the naked eye or in a compressed image;

2. when analyzing surveillance images, RAW files obtained by surveillance cameras can be significantly enhanced by post-processing, allowing easier identification of persons or objects of interest;

3. when comparing images, since RAW photos can be compared with extreme precision to identify identical or similar objects, or to detect changes in a scene. RAW files thus retain information about every pixel of the sensor, without being subjected to compression processes that can introduce artifacts or loss of detail. This means that subtle differences can be detected, such as variations in texture, color or luminance, that might be invisible in a JPEG image. RAW files also contain metadata that can be used to verify the authenticity of images and identify possible manipulations;

4. the creation of virtual reconstructions, through the use of 3D modeling software and RAW photographs, it is possible to create virtual reconstructions of the crime scene, which can help to better understand the events at the crime scene. Virtual crime scene reconstruction is an innovative technique that uses 3D technologies and digital images to create an interactive and accurate representation of an event. By combining RAW photographs

crimei. Reconstituirea virtuală a scenei crimei reprezintă o tehnică inovatoare care utilizează tehnologii 3D şi imagini digitale pentru a crea o reprezentare interactivă şi precisă a unui eveniment. Prin combinarea fotografiilor RAW cu software-uri specializate de modelare 3D, investigatorii pot obţine o înţelegere mult mai profundă a dinamicii unei crime şi pot prezenta dovezile într-un mod convingător şi uşor de înţeles.

În timp ce formatele JPEG sunt mai uşor de gestionat şi de distribuit, formatul RAW păstrează o cantitate mult mai mare de informaţii, permiţând recuperarea detaliilor chiar şi în zonele cu contrast ridicat sau cu zgomot. Iniţial puţin cunoscut şi apreciat, formatul RAW a devenit treptat un standard pentru fotografii profesionişti şi pasionaţi, care doresc să obţină cea mai înaltă calitate a imaginilor.

Efectuând o analiză a celor două formate, RAW şi JPEG, putem constata următoarele diferenţe dintre acestea. Formatul RAW capturează datele brute de la senzorul camerei, fără nicio compresie sau procesare. Este ca şi cum ai fotografia în format negativ, dar în format digital, pe când fişierele JPEG sunt comprimate şi procesate de cameră înainte de a fi salvate. Acest lucru reduce dimensiunea fişierului, dar şi cantitatea de detalii. Fişierele RAW oferă o gamă dinamică mai mare şi mai multe informaţii despre culoare, permiţând o editare extrem de detaliată. Poţi ajusta expunerea, contrastul, balansul de alb şi alte setări cu mult mai multă precizie decât în cazul JPEG-urilor, deşi poţi edita fotografiile JPEG, spaţiul pentru manevră este mai mic decât în cazul RAW. Ajustările prea drastice pot duce la apariţia de artefacte şi la o pierdere semnificativă a calităţii. Fişierele RAW sunt, în general, mult mai mari decât cele JPEG, ceea ce înseamnă că va fi nevoie de mai mult spaţiu de stocare. Pentru a vizualiza şi edita fişiere RAW, ai nevoie de un software de editare a imaginilor specializat, cum ar fi Adobe Lightroom, Capture One sau software-ul specific al producătorului camerei.

Pentru a documenta în mod eficient o acţiune de urmărire penală cum este cercetarea la faţa locului, este recomandabil de a de a folosi formatul RAW. Acest format permite de a obţine imagini de înaltă calitate, care pot fi ulterior procesate şi editate pentru a evidenţia toate detaliile relevante.

with specialized 3D modeling software, investigators can gain a much deeper understanding of the dynamics of a crime and present the evidence in a compelling and understandable way;

While JPEG formats are easier to manage and distribute, the RAW format retains a much greater amount of information, allowing details to be retrieved even in areas of high contrast or noise. Initially little known and appreciated, the RAW format has gradually become a standard for professional and amateur photographers who want to achieve the highest quality images.

Analyzing the two formats, RAW and JPEG, we can see the following differences between them. The RAW format captures the raw data from the camera sensor without any compression or processing. It's like shooting a negative, but in digital format whereas JPEG files are compressed and processed by the camera before being saved. This reduces the file size but also the amount of detail. RAW files offer a greater dynamic range and more color information, allowing for highly detailed editing. You can adjust exposure, contrast, white balance and other settings much more precisely than with JPEGs, and although you can edit JPEGs, there's less room for maneuver than with RAW. Adjusting too drastically can result in artifacts and a significant loss of quality. RAW files are generally much larger than JPEG files, which means you will need more storage space. To view and edit RAW files, you need specialized image-editing software such as Adobe Lightroom, Capture One or the camera manufacturer's specific software.

To effectively document a prosecution action such as a crime scene investigation, it is advisable to use the RAW format. This format makes it possible to obtain high-quality images that can be further processed and edited to highlight all relevant details.

Art. 93 para. (2) of the CPP of the RM exhaustively lists the factual elements, which are considered as evidence in criminal proceedings, thus paragraphs 4) and 6) refer to the minutes of the criminal prosecution and photographs. The quality of photographs and videotapes are extremely important for the work of the prosecution body in all circumstances.

We would also like to mention here the

Art. 93 alin. (2) din CPP al RM enumeră exhaustiv elementele de fapt, care sunt considerate în calitate de probe în procesul penal, astfel punctul 4) şi 6) se referă la procesele-verbale privind acţiunile de urmărire penală şi fotografiile. Reieşind din acest fapt, calitatea fotografiilor şi video-urilor sunt extrem de importante pentru activitatea organului de urmăre penală în toate circumstanţele. or.

Tot aici dorim să menţionăm planşa fotografică, care reprezintă o parte componentă a procesului-verbal. În această ordine de idei, în cadrul procesului-verbal de cercetare la faţa locului, specialistul criminalist întocmeşte o planşă fotografică, prin intermediul căreia fixează starea de fapt a locului infracţiunii.

Prin aceste fotografii se fixează locul faptei şi împrejurimile acestuia, modificările produse în câmpul infracţiunii şi probele materiale existente în perimetrul său. Ele constituie parte integrantă a procesului-verbal de cercetare la faţa locului, având aceeaşi valoare probatorie ca acesta [7, pag. 29].

Documentarea fotografică în cadrul cercetărilor la faţa locului este o etapă esenţială, iar planşele fotografice reprezintă rezultatul final al acestui proces. Fotografiile folosite în procesele-verbale de cercetare la faţa locului, prezentate sub formă de planşe, joacă un rol crucial în reconstrucţia evenimentelor. Deşi există standarde clare privind formatul şi autentificarea acestor imagini, calitatea tehnică a fotografiilor, precum claritatea, contrastul şi acurateţea culorilor, variază semnificativ în practică.

Fără fotografie criminalistica este de neconceput. Această constatare are valoare de axiomă, ilustrarea foto reprezentând cel mai bun mijloc de demonstraţie [6].

Fotografia judiciară reprezintă totalitatea metodelor tehnico-fotografice aplicate în cercetarea infracţiunilor, prin adaptarea la nevoile cercetărilor criminalistice a metodelor generale folosite în tehnica fotografică. Această adaptare nu este o simplă transpunere a datelor tehnice din domeniul fotografiei, ci, folosindu-se progresele realizate în optică şi fotochimie şi ţinându-se seama de necesităţile specifice ale cercetărilor criminalistice, s-au creat noi metode fotografice [10, pag. 34].

Susţinem în totalitate alegaţiile menţionate de Camil Suciu, evidenţiind faptul că autorul accentuează adaptabilitatea fotografiei judiciare

photographic plate, which is a component part of the minutes. In this connection, the forensic expert draws up a photographic sketch as part of the on-the-spot investigation report, which establishes the factual state of the crime scene.

These photographs establish the scene of the crime and its surroundings, the changes in the crime scene and the material evidence existing in its perimeter. They form an integral part of the on-the-scene investigation report and have the same probative value as it [7, p. 29].

Photographic documentation during on-site investigations is an essential stage and photographic plates are the end result of this process. Photographs used in the on-site investigation minutes, presented in the form of plates, play a crucial role in the reconstruction of events. Although there are clear standards for the format and authentication of these images, the technical quality of the photographs, such as clarity, contrast and color accuracy, varies significantly in practice.

Without forensic photography is inconceivable. This statement is an axiom, and photographic illustration is the best means of demonstration [6].

Forensic photography is the totality of the technical-photographic methods applied in crime investigation, by adapting the general methods used in the photographic technique to the needs of forensic investigations. This adaptation is not a mere transposition of technical data from the field of photography, but, using advances in optics and photochemistry and taking into account the specific needs of forensic investigations, new photographic methods have been developed [10, p. 34].

We fully support the allegations mentioned by Camil Suciu, emphasizing that the author emphasizes the adaptability of judicial photography to the specific needs, to the progress made and to the new methods created. Thus, we consider the implementation of the RAW format appropriate and indispensable. As criminality becomes increasingly complex, the need for high quality evidence becomes imperative. The RAW format, with its ability to capture more data, provides investigators with more accurate tools to analyze crime scenes and identify key clues. This approach not only improves the quality of investigations but also

la necesităţile specifice, la progresele realizate şi la noile metode create. Astfel, considerăm oportun şi indispensabil implementarea formatului RAW. Pe măsură ce infracţionalitatea devine din ce în ce mai complexă, necesitatea probelor de înaltă calitate devine imperativă. Formatul RAW, prin capacitatea sa de a captura o cantitate mai mare de date, oferă investigatorilor instrumente mai precise pentru a analiza scene ale crimei şi a identifica indicii esenţiale. Această abordare nu doar că îmbunătăţeşte calitatea investigaţiilor, dar contribuie şi la prevenirea erorilor judiciare.

4. CONCLUZII

Pe măsură ce tehnologia avansează, este de aşteptat ca formatul RAW să devină standardul universal în domeniul fotografiei criminalistice, contribuind la o revoluţionare a modului în care sunt investigate şi soluţionate cazurile penale.

Formatul RAW poate fi considerat ca un standard de referinţă în capturarea imaginilor la faţa locului, oferind o flexibilitate şi o fidelitate a datelor superioare oricărui alt format comprimat, contribuind astfel la o mai bună reconstrucţie a evenimentelor şi la o analiză mai amănunţită a probelor. Flexibilitatea oferită de formatul RAW în procesarea ulterioară a imaginilor permite ajustări precise ale parametrilor de expunere, culoare şi contrast, fără a compromite calitatea iniţială a datelor, asigurând astfel o interpretare cât mai obiectivă a probelor.

Utilizarea formatului RAW în investigaţiile criminalistice permite o extragere mai amplă a detaliilor relevante, îmbunătăţind semnificativ calitatea dovezilor fotografice şi sporind şansele de identificare a indiciilor cruciale pentru soluţionarea cazurilor. Deşi formatul RAW prezintă numeroase avantaje, este esenţial ca personalul implicat în cercetarea la faţa locului să fie instruit corespunzător în utilizarea şi gestionarea acestor fişiere, pentru a exploata la maximum potenţialul lor.

Implementarea sistematică a formatului RAW în cadrul procedurilor de cercetare la faţa locului reprezintă un pas important către standardizarea şi optimizarea activităţilor de investigare, contribuind la creşterea credibilităţii şi a valorii probante ale rezultatelor obţinute.

helps prevent miscarriages of justice.

4. CONCLUSIONS

As technology advances, it is expected that the RAW format will become the universal standard in the field of forensic photography, helping to revolutionize the way criminal cases are investigated and solved.

The RAW format can be considered as the gold standard for capturing images on the scene, offering greater flexibility and data fidelity than any other compressed format, thus contributing to better reconstruction of events and analysis of evidence. The RAW format's flexibility in image post-processing allows precise adjustments to exposure, color and contrast parameters without compromising the original data quality, thus ensuring the most objective interpretation of the evidence.

The use of RAW format in forensic investigations allows greater extraction of relevant details, significantly improving the quality of photographic evidence and increasing the chances of identifying crucial clues to solving cases. Although the RAW format has many advantages, it is essential that staff involved in on-site investigation are properly trained in the use and management of these files in order to exploit their full potential.

Systematic implementation of the RAW format in on-the-spot investigation procedures is an important step towards standardization and optimization of investigative activities, contributing to increased credibility and evidentiary value of the results obtained.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. A. Badia; Gh. Golubenco. Tehnica criminalistică: imagini, scheme, definiţii. Manual didactic. Chişinău: Tipografia Centrală, 2020, 38 p.
2. Abergel R., Moisan L. The Shannon Total Variation, In: Journal of Mathematical Imaging and Vision, 2017, 18 p.
3. Codul de procedură penală al Republicii Moldova din 14.03.2003, publicat: 07.06.2003, Monitorul Oficial Nr. 104-110, cu modificări.
4. Fraser B., Real World Camera Raw with Adobe Photoshop CS: Industrial-Strength Production Techniques. California. Peachpit Press, 2005, 97 p.
5. Gheorghiță M., Crijanovschi S. Procedura și tactica efectuării unor acţiuni de urmărire penală. Chişinău: Tipografia Centrală, 2021, -53 p.
6. Ionescu L., Criminalistica. Note de curs. Bucureşti, 2002.
7. Mircea I., Criminalistica. Bucureşti: Editura „Lumina Lex", 2002, 29 p.
8. Murugesha K., Mahesh P.K., Camera Raw Image Processing and Registration Using Raw CFA Images, In: Turkish Journal of Computer and Mathematics Education, Vol.12, 2021, 4377 p.
9. Stancu E., Tratat de Criminalistică, ed. a V-a. Bucureşti: Editura „Universul Juridic", 2010, 73 p.
10. Suciu C., Criminalistica. Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 1963, 23-34 p.

Despre autor:

Valeria BRUMA,
doctorandă,
Universitatea Liberă Internațională din Moldova,
ROR: https://ror.org/054jx1t36,
ofițer principal, Inspectoratul General al Carabinierilor,
e-mail: valeriabruma99@gmail.com,
ORCID ID: 0009-0006-4992-5057

About the author:

Valeria BRUMA,
PhD student,
Free International University of Moldova,
ROR: ROR: https://ror.org/054jx1t36,
senior officer, General Inspectorate of Carabinieri,
e-mail: valeriabruma99@gmail.com,
ORCID ID: 0009-0006-4992-5057

CZU 343.344

DOI 10.5281/zenodo.14848407

PROBLEMATICA ÎNCADRĂRII JURIDICE A SUSTRAGERII ARMELOR, MUNIȚIILOR SAU A COMPONENTELOR ESENȚIALE ALE ARMELOR

Alexandru STOLEARENCO,
doctorand

Valeria PANTEA

Infracțiunile de sustragere a armelor reprezintă o amenințare semnificativă la adresa ordinii publice și securității naționale, cele mai dese ori având consecințe grave asupra societății, din considerentul că aceste fapte pot genera comiterea de activități infracționale nu doar de infractorii situaționali [8, pag. 57], ci în deosebi de membrii grupurilor sau organizațiilor criminale, facilitând comiterea unor infracțiuni deosebit de periculoase, precum omoruri, jafuri sau chiar acte de terorism.

În acest context, o încadrare juridică riguroasă și corectă a acestor fapte infracționale este esențială nu doar pentru a asigura eficiența procesului de investigare și tragere la răspundere a infractorilor, ci și pentru a preveni recidiva și a descuraja potențialii infractori. În acest sens, autoritățile trebuie să adopte o abordare comprehensivă, care să includă nu doar implementarea de măsuri preventive stricte și o cooperare internațională în vederea contracarării traficului ilicit de arme și muniții, dar și deținerea unui sistem judiciar bine calibrat pentru astfel de infracțiuni prin adaptarea cadrului normativ lipsit de divergențe și interpretări legislative, care în final va permite aplicarea sancțiunilor proporționale cu gravitatea faptelor, având rolul nu doar de a pedepsi, ci și de a proteja societatea de riscurile viitoare.

Cuvinte-cheie: sustragere, dobândire, armă, muniție, calificare, infracțiune.

1. INTRODUCERE

În ciuda implimentării măsurilor restrictive impuse de stat pentru a stopa fluxul ilegal de arme şi muniţii, cifrele oficiale indică o tendinţă îngrijoritoare, având în vedere faptul că an de an numărul infracțiunilor legate de acest fenomen crește cu aproximativ 2-3%, subliniind astfel și eșecul parţial al strategiilor actuale, îndreptate spre diminuarea acestui flagel.

THE PROBLEM OF THE LEGAL FRAMEWORK OF THE STEALING OF WEAPONS, AMMUNITION OR THE ESSENTIAL COMPONENTS OF WEAPONS

Alexandru STOLEARENCO,
PhD student

Valeria PANTEA

Weapons and ammunition embezzlement crimes represent a significant threat to public order and national security, often having serious consequences for society, considering that these facts can lead to the commission of criminal activities not only by situational criminals [8, pag.57], but especially by members of criminal groups or organizations, facilitating the commission of particularly dangerous crimes, such as murder, robbery or even acts of terrorism.

In this context, a rigorous and correct legal framing of these criminal acts is essential not only to ensure the efficiency of the process of investigation and prosecution of criminals, but also to prevent recidivism and deter potential criminals. In this sense, the authorities must adopt a comprehensive approach, which includes not only the implementation of strict preventive measures and international cooperation in order to counter the illicit trafficking of arms and ammunition, but also having a well-calibrated judicial system for such crimes by adapting the normative framework without divergences and legislative interpretations that will finally allow the application of sanctions proportional to the gravity of the facts, having the role not only to punish, but also to protect society from future risks.

Keywords: theft, acquisition, weapon, ammunition, qualification, crime.

1. INTRODUCTION

Despite the implementation of restrictive measures imposed by the state to stop the illegal flow of arms and ammunition, official figures indicate a worrying trend considering that year after year, the number of crimes related to this phenomenon increases by approximately 2-3%, thus also highlighting the partial failure of current strategies aimed at reducing this scourge.

Analizând practica judiciară națională, constatăm faptul că măsurile de constrângere luate din partea statului vizând prevenirea, combaterea și supravegherea circulației și manipulărilor ilegale ale armelor sau munițiilor constau în incriminarea și pedepsirea penală pentru manipularea ilegală a armelor, norme de incriminare prevăzute la art. 290 și art. 291 CP RM, precum și atragerea la răspundere contravențională pentru încălcarea modului de comercializare și/sau de înstrăinare și, respectiv, pentru încălcarea regulilor de păstrare, deținere, transport, port și folosire sau aplicare a armelor letale și neletale și/sau a munițiilor aferente sau a armelor nesupuse autorizării [4].

2. METODE ȘI MATERIALE APLICATE

În cadrul acestui studiu, am optat pentru o abordare multidimensională, utilizând un set variat de metode științifice, care au permis realizarea analizei detaliate a elementelor individuale acestor infracțiuni, compararea și evidențierea diferențelor și asemănărilor între diverse concepte de drept, precum și aplicarea raționamentului logic necesar pentru organizarea coerentă a datelor, fapt pentru care adoptarea unei astfel de perspective sistemice ne-a permis să înțelegem interconexiunile complexe ale fenomenului studiat, iar contribuțiile semnificative ale unor nume de referință în domeniul dreptului penal, precum Borodac A., Stati V., Brînza S., Serbinov A. și alții, au servit ca punct de plecare și au îmbogățit considerabil cadrul teoretic al acestui studiu.

3. REZULTATE ȘI DISCUȚII

Examinând datele privitoare la practica judiciară a instanțelor de judecată, o analiză a peste 130 de sentințe penale pronunțate în ultimii 5 ani relevă că, în 95% dintre situații, oamenii au fost prinși că purtau sau păstrau ilegal arme asupra lor, modalitate faptică urmată de procurarea și sustragere acestora în volum de 3%, iar respectiv 2% se referă la acele condamnări în baza art. 290 CP RM, conform cărora făptuitorul a fost tras la răspundere penală pentru fabricarea, repararea, modificarea construcției ori a marcajului sau comercializarea ilegală a armelor ori a munițiilor, sau a componentelor esențiale ale acestora.

Având în vedere decalajul statistic extrem

Analyzing the national judicial practice, we find that the coercive measures taken by the state aimed at preventing, combating and supervising the circulation and illegal handling of weapons or ammunition, consist in the criminalization and criminal punishment for the illegal handling of weapons, criminalization rules provided for in art. 290 and art. 291 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, as well as the criminal liability for the violation of the manner of sale and/or alienation and respectively for the violation of the rules of keeping, holding, transporting, carrying and using or applying lethal and non-lethal weapons and/or related ammunition, or weapons not subject to authorization [4].

2. METHODS AND MATERIALS APPLIED

In this study, we opted for a multidimensional approach, using a varied set of scientific methods, which allowed the detailed analysis of the individual elements of these crimes, the comparison and highlighting of the differences and similarities between various legal concepts, as well as the application of the logical reasoning necessary for the coherent organization of the data, a fact for which the adoption of such a systemic perspective allowed us to understand the complex interconnections of the studied phenomenon, and the significant contributions of some reference names in the field of criminal law, such as Borodac A., Stati V., Brînza S ., Serbinov A. and others, served as a starting point and considerably enriched the theoretical framework of this study..

3. RESULTS AND DISCUSSIONS

Examining the data regarding the judicial practice of the courts, an analysis of more than 130 criminal sentences handed down in the last 5 years reveals that, in 95% of the situations, people were caught illegally carrying or keeping weapons on them, factual method followed of their procurement and embezzlement in a volume of 3%, and respectively 2% refers to those convictions based on art. 290 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, according to which the perpetrator was held criminally liable for the manufacture, repair, construction modification or illegal marking or sale of weapons or ammunition, or their essential components.

de mare între modurile practice de comitere a infracţiunii incriminate la art. 290 CP RM, se poate de remarcat faptul că numărul redus de sentinţe care confirmă comiterea infracţiunii printr-una din modalităţile alternative, ce constau în procurarea, fabricarea, repararea, comercializarea ilegală, sustragerea armelor, muniţiilor sau componentelor esenţiale ale armelor ori modificarea construcţiei ori a marcajului acestora, se datorează nu doar faptului că infractorii nu recurg la o astfel de manifestare exterioară a intenţiilor criminale, dar şi faptului că, de obicei, autorităţile responsabile cu aplicarea legii penale evită să precizeze cu exactitate modul în care o armă a ajuns în posesia făptuitorului, preferând să menţioneze alte aspecte ilegale, cum ar fi păstrarea sau purtarea, fapt pentru care indicele criminalităţii ce vizează traficul ilicit de arme cunoaşte şi un nivel de latenţă foarte înaltă.

La rândul său, această abordare poate influenţa practicienii să se concentreze mai mult pe examinarea a două acţiuni ilegale care constau în păstrarea şi purtarea armelor şi, respectiv, să neglijeze alte posibile activităţi ilegale legate de arme de foc, muniţii sau componentele esenţiale ale acestora, una dintre care este sustragerea lor.

Conform unor ipoteze ale doctrinarilor autohtoni [1, pag. 836], sustragerea armelor ca modalitate faptică a intrării în posesia unui bun constituie o formă concretă a procurării ilegale a acestui obiect ilicit, motiv pentru care aceasta nu necesită a fi enumerată în dispoziţia normei de incriminare, pe când autorii rusi Ignatova A. şi Lebedeva V au alte viziuni conform cărora sustragerea armelor reprezintă o modalitate faptică aparte şi de excepţie, ce nu poate fi inclusă şi realizată prin prisma acţiunii de procurare, care este o faptă privită ca acţiune separată de obţinere ilegală a armei şi, respectiv, de comitere a infracţiunii prevăzute la art. 290 CP RM. Altfel spus, procurarea ilegală a armei reprezintă ansamblul de activităţi de primire a obiectelor infracţionale, prin diferite metode, în folosinţă permanentă sau temporară, cu excepţia achiziţionării prin sustragere, care formează o componenţă de infracţiune aparte [13, pag. 896].

Legiuitorul naţional, la rîndul său, defineşte acţiunea de procurare a armelor ca fi-

Considering the extremely large statistical gap recorded between the practical ways of committing the crime criminalized in art. 290 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, it can be noted that the small number of sentences that confirm the commission of the crime through one of the alternative modalities consisting in procurement, manufacture, repair, illegal trade, theft of weapons, ammunition or essential components of weapons or modification of the construction or marking to them, it is due not only to the fact that criminals do not resort to such an external manifestation of criminal intentions, but also to the fact that usually the authorities responsible for the enforcement of the criminal law avoid specifying exactly how a weapon came into the possession of the perpetrator , preferring to mention other illegal aspects such as keeping or carrying, for which the national crime index targeting illicit arms trafficking also has a very high latency level.

In turn, this approach may influence practitioners to focus more on the examination of two illegal actions that consist of keeping and carrying weapons and respectively to neglect other possible illegal activities related to firearms, ammunition or their essential components, one of which is their evasion.

According to some hypotheses of local doctrinaires [1, pag. 836], the theft of weapons as a factual way of gaining possession of an asset, constitutes a concrete form of the illegal procurement of this illicit object, which is why it does not need to be listed in the provisions of the criminal law, while the Russian authors Ignatova A. and Lebedeva V have other views according to which the theft of weapons represents a special and exceptional factual method, which cannot be included and carried out through the prism of the action of procurement, which is an action considered as a separate action of illegally obtaining a weapon and respectively of committing the crime provided for in art. . 290 CC RM. In other words, the illegal procurement of weapons represents the set of activities of receiving criminal objects, by different methods, for permanent or temporary use, with the exception of acquisition by evasion, which forms a separate crime component [13, pag. 896]

The national legislator, in turn, defines the act of procuring weapons as that way of

ind acea modalitate de obținere a acestora prin diferite metode (cumpărare, primire în formă de cadou, eliberare în contul datoriei, schimb, găsire etc.) fără autorizația organelor competente [6], iar acțiunea de sustragere a armelor ca fiind acele acțiuni ilegale îndreptate nemijlocit spre acapararea acestora și ulterioara lor deținere de către făptuitor sau o terță persoană prin diferite metode alternaive : furt, jaf, tâlhărie, escrocherie, delapidare sau pungășie.

În acest sens, pentru a clarifica și explica noțiunea de „sustragere" în cadrul modalităților menționate anterior, a fost necesar de făcut trimitere la interpretările doctrinare și reglementările normative care definesc acest termen, definiție regăsită în contextul infracțiunilor împotriva patrimoniului comise prin sustragere .

Având în vedere că dispoziția normei de incriminare a art. 290 al Codului Penal al Republicii Moldova nu precizează în mod explicit metodele prin care obiectul material al infracțiunii poate fi sustras, este necesară o interpretare mai detaliată a subiectului dat cu scopul de a clarifica aceste aspecte, iar lipsa unor specificări clare în lege impune utilizarea interpretării sistematice și logice a textului legii, care ar permite stabilirea corelațiilor dintre dispoziția art. 290 CP RM cu alte norme juridice din același cadru legal, pentru a identifica o legătură între prevederile legale urmărind stabilirea sensul și aplicabilității termenilor și metodelor implicate, pornind de la raționamente clare și bine structurate.

Așadar, în conformitate cu legislația juridico-penală națională, sustragerea este definite ca fiind acea acțiune de luare ilegală și gratuită a bunurilor din posesia altuia, care a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv acestuia, săvârșită în scop acaparator [7].

Relevantă este și noțiunea oferită de autoarea rusă I.V. Ivanova, care, în lucrarea sa „*Sustragerea* și *extorcarea armelor de foc, a muniților, a substanțelor explozive si a dispozitivelor explozive*", prin termenul de sustragere raportat la modalitatea de dobândire a armelor sau muniților, definește această acțiune ca find luarea ilegală și gratuită a armelor de foc sau a muniților aflate legal sau ilegal în posesia altei persoane, pentru sine sau pentru o altă persoană, săvârșită în scop de cupiditate și care cauzează un prejudiciu [11, pag. 14].

obtaining them through various methods (buying, receiving as a gift, releasing on account of the debt, exchange, finding, etc.) without the authorization of the competent bodies [7], and the act of evasion of weapons as those illegal actions aimed directly at their capture and their subsequent possession by the perpetrator or a third person through various alternative methods: : theft, robbery, blackmail, swindle, pickpocketing, extortion, embezzlement.

In this sense, in order to clarify and explain the notion of "embezzlement" within the aforementioned modalities, it was necessary to refer to the doctrinal interpretations and normative regulations that define this term, a definition found in the context of crimes against patrimony committed by embezzlement.

Given that the provision of the incrimination rule of art. 290 of the Criminal Code of the Republic of Moldova does not explicitly specify the methods by which the material object of the crime can be stolen, a more detailed interpretation of the given subject is necessary in order to clarify these aspects, and the lack of clear specifications in the law requires the use of the interpretation systematic and logical of the text of the law, which would allow the establishment of correlations between the provision of art. 290 CC RM with other legal norms from the same legal framework, in order to identify a link between the legal provisions aiming to establish the meaning and applicability of the terms and methods involved, starting from clear and well-structured reasoning.

So, in accordance with the national legal-criminal legislation, embezzlement is defined as that action of illegal and gratuitous taking of goods from the possession of another, which caused an effective patrimonial damage to him, committed for the purpose of hoarding [7]

Also relevant is the notion offered by the russian author I.V. Ivanova, who in his work *"The embezzlement and extortion of firearms, ammunition, explosive substances and explosive devices"* by the term embezzlement related to the method of acquiring the arms or ammunition, defines this action as the illegal and free taking of weapons fire or ammunition legally or illegally in the possession of another person, for himself or for another person, committed for the purpose of greed and causing damage [12, page 14].

O noţiune similară ulterior este oferită şi de autorul Brînza, pentru care sustragerea reprezintă luarea ilegală şi gratuită a bunurilor mobile din posesia altuia, care a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv acestuia, săvârşită în scop de cupiditate [3, pag. 49].

Pornind de la premisele autorilor menţionaţi, pe care le susţinem, considerăm că introducerea şi adoptarea unei definiţii unice şi clare a termenului de „sustragere" de către legiuitorul naţional reprezintă un pas esenţial în rezolvarea problemelor teoretice şi practice din domeniul dreptului penal. Această uniformizare conceptuală ar facilita nu doar procesul de interpretare juridică a legii, dar şi va contribui la eliminarea lacunelor şi a interpretărilor incorecte, asigurând astfel o mai mare predictibilitate a aplicării legii.

În virtutea celor prezentate mai sus, se poate concluziona că sustragerea armelor ori a muniţiilor, a componentelor esenţiale ale acestora poate fi realizată prin următoarele forme de sustragere: furt (art. 186 CP RM.), jaf (art. 187 CP RM.), tâlhărie (art. 188 CP RM.), escrocherie (art. 190 CP RM.), delapidare (art. 191 CP RM.), pungăşie (art. 192 CP RM.) [11, pag. 187].

Prin urmare, spre deosebire de sustragerea bunurilor străine realizat prin modalităţile anterior expuse, pericolul social al sustragerii unei arme de foc se datorează nu valorii materiale a acesteia, ci riscului real ca făptuitorul ulterior o va utiliza la comiterea unei alte ilegalităţi, fapt pentru care această infracţiune face parte nu din capitolul infracţiunilor ce atentează la patrimoniul persoanei, însă la securitatea şi ordinea publică, relaţii sociale ce sunt puse în pericol prin existenţa regimului de circulaţie ilegală de arme sau muniţii.

Aşadar, anume acest fapt face posibilă delimitarea sustragerii de arme sau muniţii de alte infracţiuni comise prin sustragere, cum ar fi tâlhăria.

Tâlhăria este definită ca fiind atacul cu scopul însuşirii bunurilor alte persoane şi reprezintă o infracţiune consumată în momentul începerii realizării faptei, fără a fi necesară ducerea ei până la capăt sau chiar la etapa de pregătire. Aşadar, se pune întrebarea: cum necesită a fi calificată fapta persoanei care, cu scopul unic şi intenţia directă, atacă o persoană în scopul sustragerii armei ?

A similar notion is later offered by the author Brînza, for whom embezzlement is the illegal and gratuitous taking of movable property from the possession of another, which has caused actual patrimonial damage to him, committed for the purpose of greed [3, page 49]

Starting from the premises of the previously stated authors that we support, we believe that the introduction and adoption of a unique and clear definition of the term „abduction" by the national legislator represents an essential step in solving theoretical and practical problems in the field of criminal law. This conceptual standardization would not only facilitate the process of legal interpretation of the law, but would also contribute to the elimination of gaps and incorrect interpretations, thus ensuring greater predictability of law enforcement.

In view of the above, it can be concluded that the theft of firearms, with the exception of smoothbore weapons or ammunition for civilian use, can be carried out through the following forms of stealing: theft (Article 186 of the Criminal Code), robbery (Article 187), burglary (Article 188), fraud (Article 190), embezzlement or appropriation of another person's property (Article 191), pickpocketing (Article 192)[11, pag. 534].

Therefore, unlike the theft of foreign property carried out by the methods previously exposed, the social danger of the theft of a firearm is not due to its material value, but to the real risk that the perpetrator will later use it to commit another illegality, a fact for which this the crime is not part of the chapter of crimes that attack a person's patrimony but security and public order, social relations that are endangered by the existence of the regime of illegal circulation of weapons or ammunition.

So, precisely this fact in turn makes it possible to delimit the theft of weapons or ammunition from other crimes committed by theft and in this sense we refer to burglary.

Burglary robbery is defined as the attack with the purpose of appropriating other people's property and the crime is consummated at the moment of the start of the realization, without the need to prepare it to the end or even at the stage of preparation. So the question arises as to how the act of persons who take care of the sole purpose and the direct intention to

În acest sens, pentru a asigura o aplicare uniformă a legii, în doctrină este înaintată ipoteza conform căreia sustragerea armelor, indiferent de modalitatea faptică sau gradul de violenţă aplicat asupra victimei, necesită a fi calificată în virtutea regulii de calificare de la art.116 alin.(2) CP RM, şi anume în baza concurenţei dintre norma generală şi specială, unde se aplică numai norma specială. Aşadar, în cazul tâlhăriei, infractorul vizează punerea în pericol a relaţiilor sociale care protejează dreptul de posesie asupra bunurilor mobile, urmărind sustragerea şi intrarea în posesia acestora, iar în situaţia sustragerii armelor de foc sau muniţiilor, făptuitorul urmăreşte supunerea pericolului relaţiile sociale condiţionate de protecţia securităţii publice, care depinde de respectarea regimului legal de circulaţie a armelor de foc şi muniţiilor.

Aşadar, putem constata diferita incriminare a faptelor de sustragere a aremelor de foc, a muniţiilor sau a componentelor esenţiale ale armelor[5] în cadrul unui atac săvârşit asupra unei persoane, în scopul sustragerii bunurilor, însoţit de aplicarea sau ameninţarea aplicării violenţei periculoase pentru viaţa sau sănătatea persoanei, comisă prin intenţie directă. Astfel, în prezenţa circumstanţelor în care factorul volitiv din cadrul vinovăţiei caracterizează direcţionarea voinţei făptuitorului, exprimată prin dorinţa survenirii urmărilor prejudiciabile, şi anume de a sustrage expres arma de foc, muniţiile sau componentele esenţiale ale acestora prin aplicarea sau ameninţarea aplicării violenţei periculoare, fapta urmează a fi calificată doar în conformitate cu art. 290 CP RM având în vedere că atentarea asupra armei ca obiect material al infracţiunii atrage după sine şi atentarea asupra securităţii statului, pe când sustragerea armelor de foc în cadrul atacului tâlhăresc [2, pag. 187], unde vinovăţia infractorului este exprimată sub forma intenţiei directe faţă de atac, iar sub forma intenţiei indirecte sau a imprudenţei sub ambele sale forme faţă de posibilile consecinţe, cele din urmă necesită a fi calificate doar în conformitate cu art. 188 CP RM, iar după caz, atunci când după sustragere făptuitorul deţine, repară, comercializează sau modifică ilegal construcţia ori marcajul armei, muniţiei sau a componentelor esenţiale sustrase, faptele acestuia necesită a fi calificate

attack a person for the purpose of stealing the weapon needs to be qualified?

In this sense, namely in order to ensure a uniform application of the law in doctrine, the hypothesis is put forward according to which the theft of weapons, regardless of the factual method or the degree of violence applied to the victim, needs to be qualified by virtue of the qualification rule from art. 116 paragraph (2)) CC RM, namely on the basis of the competition between the general and special norm where only the special norm applies. Therefore, in the case of burglary, the criminal aims at jeopardizing the social relations that protect the right of possession of movable property, seeking to steal and enter their possession, and in the case of the theft of firearms or ammunition, the perpetrator seeks to endanger the social relations conditioned by the protection of public security , which depends on compliance with the legal regime for the circulation of firearms and ammunition.

Therefore, we can state the different criminalization of theft of firearms, ammunition or essential components of weapons[5] in the context of an attack on a person, in order to steal property, accompanied by the application or threat of application of violence dangerous to the life or health of the person committed by direct or indirect intention. Thus, in the presence of the circumstances in which the volitional factor within the guilt characterizes the direction of the perpetrator's will expressed by the desire for the occurrence of harmful consequences, namely to expressly steal the firearm, ammunition or their essential components by applying or threatening to apply dangerous violence, the act is to be qualified only in accordance with art. 290 Criminal Code RM considering that the attack on the weapon as a material object of the crime also brings with it the attack on the security of the state, while the theft of firearms in the burglary attack where the criminal's guilt is expressed in the form of direct intent towards the attack[2, pag. 187], and in the form of indirect intent or imprudence in both its forms in relation to the possible consequences, the latter need to be qualified only in accordance with art. 188 Criminal Code RM and as the case may be, when after the theft the perpetrator illegally owns, repairs, sells or modifies the construction or marking of the stolen

în baza concursului real de infracţiuni, şi anume art. 188 CP RM şi art. 290 CP RM.

O altă chestiune ce necesită o analiză detaliată este problema privind delimitarea sustragerii armelor de foc, muniţilor sau componenetele esenţiale ale acestora în dependenţă de modalitatea normativă de comitere. Aşadar, necesitatea acestei diferenţieri este generată de gradul prejudiciabil diferit al faptelor infracţionale prin care are loc comiterea sustragerii, având în vedere că această acţiune poate fi realizată prin înşălăciune sau abuz de încredere, poate fi comisă în mod ascuns, în mod deschis, în mod deschis cu aplicarea violenţei nepericuloase, în mod deschis cu aplicarea sau ameninţarea aplicării violenţei periculoase sau poate fi realizată chiar şi din avutul proprietarului căruia îi sunt încredinţate în administrare.

În contextu dat, evidenţiem faptul că, deşi sustragerea armelor sau muniţiilor cu adevărat poate fi comisă printr-o gamă largă de modalităţi faptice, cea mai des întâlnită modalitate este furtul, adică sustragerea în mod ascuns a bunurilor altei persoane, acţiuni care în final vor fi calificate în conformitate cu art. 290 CP RM.

Un exemplu de sustragere a armei de foc în mod deschis a fost constatată în următoarea speţă. *Cet. T.C.V., la 17.03.2015, în jurul orelor 10 00 , fiind în stare de ebrietate, aflânduse în gospodăria lui G.V.I, din satul Baimaclia, rnul Căuşeni, a sustras un pistol de model „Vzor", calibrul 7.65 mm, cu ţiavă ghintuită, un încărcător cu 7 cartuşe, cu costul de 1000 lei, un telefon mobil de model „Nokia" cu costul de 400 lei, o scurtă de iarnă cu costul de 400 lei, un cuţit de buzunar cu costul de 50 lei, 700 lei, cauzîndui proprietarului o daună materială în proporţii considerabile în sumă de 2550 lei.* [9]

Astfel, acţiunile din speţă urmează a fi calificate în baza art. 290 alin. (2) CP RM şi nicidecum în baza art. 186 alin. (1) CP RM sau în baza concursului dintre aceste infracţiuni.

De asemenea, în practica judiciară a apărut chestiunea privind calificarea faptelor privitoare la purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea comercializarea ilegală, inclusiv sustragerea armelor de foc nefuncţionale, precum şi de ansambluri sau subansambluri ale armelor sau muniţiilor sau piese ale acestora. Astfel, în acest sens autorul

weapon, ammunition or essential components, his acts need to be qualified on the basis of the real contest of crimes, namely art. 188 CC RM and art. 290 CC RM.

Another matter that requires a detailed analysis is the problem of delimiting the theft of firearms, ammunition or their essential components depending on the normative way of committing. Therefore, the necessity of this differentiation is generated by the different prejudicial degree of the criminal acts by which the evasion is committed, considering that this action can be carried out by deception or abuse of trust, it can be committed covertly, openly, openly with the application of non-dangerous violence, openly with the application or threat of the application of dangerous violence, or may even be carried out from the property of the owner to whom they are entrusted with the administration.

In this context, we highlight the fact that although the theft of weapons or ammunition can really be committed through a wide range of factual ways, the most common way is theft, that is, the covert theft of another person's property, actions that will ultimately be qualified in accordance with art. 290 CC RM.

Therefore, an example of theft of a firearm was found in the following case *Cet. T.C.V., la 17.03.2015 în jurul orelor 10 00 , fiind în stare de ebrietate, aflînduse în gospodăria lui G.V.I., din satul Baimaclia, raionul Căuşeni, stole a „Vzor" model pistol, caliber 7.65 mm, with a rifled barrel, a charger with 7 cartridges, the cost of 1000 MDL, a „Nokia" model mobile phone, the cost of 400 MDL, a winter jacket, the cost of MDL lei, a pocket knife, the cost of 50 MDL, 700 MDL, the owner a material damage in considerable proportions in the amount of 2550 MDL.* [9]

Thus, the actions in this case are to be qualified based on art. 290 paragraph (2) of the Criminal Code of the Republic of Moldova, nor how, based on art. 186 paragraph (1) of the Criminal Code of the Republic of Moldova or on the basis of the contest between these crimes.

Also in the judicial practice, the question of the qualification of the facts regarding the carrying, keeping, procuring, manufacturing, repairing and illegal trading, including the theft of non-functional firearms as well as assemblies or sub-assemblies of weapons or ammunition or their parts. Thus, in this sense,

Serbinov A., în lucrarea sa, susţine idea precum că în ipoteza procurării, păstrării, purtării, comercializării ilegale şi sustragerii, precum şi a păstrării neglijente sau transmiterii altor persoane, obiectul material al infracţiunii îl formează arma de foc funcţională, în timp ce în situaţia reparării şi fabricării, nu arma de foc funcţională, dar cea nefuncţională sau piesele dintr-o armă nefuncţională ori materia primă folosită la fabricarea armelor apare în postura de obiect material [10, pag. 56], ipoteză care actualmente este parţial verosimilă, avîând în vederea că în urma publicării LP136 din 06.06.24 (MO245-246/07.06.24 art.353; în vigoare 07.09.24), drept obiect material al infracţiunii cercetate pot fi considerate şi componentele esenţiale ale armelor, fapt pentru care, dacă în redacţia anterioară a legii penale, sustragerea unor ansambluri sau subansambluri de arme, muniţii sau substanţe explozive care nu ar putea fi utilizate separat conform destinaţiei, dar făptuitorul a avut intenţia de a confecţiona sau a început confecţionarea ansamblurilor sau a subansamblurilor care lipsesc, pentru a le aduce pe acestea la o stare finală, se calificau drept tentativă de sustragere de arme sau muniţii, în urma lărgirii spectrului ce vizează obiectul material al infracţiunii, aceste activitaţi ilegale ce se referă la sustragerea unor ansambluri sau subansambluri de arme, muniţii şi anume a componentelor esenţiale ale armelor se va califica drept infracţiune consumată, fiind prezente toate elementele componenţei de infracţiune prevăzute la art 290 CP.RM.

Finalmente, relatăm o ultimă problematică ce vizează calificarea corectă a faptelor de sustragere, care constă în faptul că fiind cunoscute aceste modalităţi de obţinere a armelor sau muniţiilor, legiutorul a omis incriminarea lor în norme separate, având în vedere faptul că şi sancţiunea aplicată pentru oricrare modalitate de sustragere prin prisma art. 290 CP RM este una şi aceeaşi faptă pentru care este observată discrepanţa între cuantumul pedepselor aplicate pentru infracţiunile comise prin sustragere, mai cu seamă cele care sunt infracţiuni de o gravitare mai mare, precum ar fi, de exemplu, în cadrul componenţei de bază a jafului (art. 187 alin. (1) CP RM), în cadrul sustragerii în mod deschis cu aplicarea violenţei nepericuloase pentru viaţa sau sănătatea persoanei ori

the author Serbinov A. in his work supports the idea that in the case of procuring, keeping, carrying, illegal trading and embezzlement, as well as negligent keeping or transmission to other people, the material object of the crime is the functional firearm, in while in the situation of repair and manufacture, not the functional firearm, but the non-functional one or the parts of a non-functional weapon or the raw material used in the manufacture of weapons, appears in the position of a material object [10, pag. 56], hypothesis which is currently partially plausible considering that following the publication of Law 136 of 06.06.24, in the official monitor no. 245-246/07.06.24 art.353; in force 07.09.24, the material object of the investigated crime can also be considered the essential component of weapons, a fact for which if in the previous version of the criminal law, the theft of assemblies or sub-assemblies of weapons, ammunition or explosive substances that could not be used separately according to the destination, but the perpetrator intended to make or started making the missing assemblies or sub-assemblies in order to bring them to a final state qualified as an attempt to steal weapons or ammunition, following the broadening of the spectrum aimed at the object material of the crime, these illegal activities that refer to the theft of assemblies or sub-assemblies of weapons, ammunition, namely the essential components of the weapons, will be qualified as a consummated crime, as all the elements of the crime component provided for in art. 290 of the Criminal Code are present.

Finally, we report one last issue regarding the correct qualification of the acts of theft, which consists in the fact that since these methods of obtaining weapons, ammunition or the essential components of weapons are known, the legislator omitted to criminalize them in separate rules considering the fact that the sanction applied for any method of theft through the prism of article 290 of the Criminal Code of the Republic of Moldova is one and the same fact for which the discrepancy between the amount of punishments applied for crimes committed by evasion is observed, especially those that are crimes of a greater gravity, such as, for example, within the basic composition of robbery, article 187 paragraph (1) of the Criminal Code of the Republic of Moldova, in the context of open ab-

cu ameninţarea aplicării unei asemenea violenţe (art. 187 alin. (2), lit. e) CP RM), în cadrul atacului tilhăresc săvârşit asupra unei persoane în scopul sustragerii armelor, însoţit de aplicarea sau ameninţarea aplicării violenţă periculoasă pentru viaţa sau sănătatea persoanei agresate, sau ameninţarea cu omor (art. 188 alin. (1) CP RM), precum şi în cadrul altor componenţe din capitolul VI al CP RM.

În această ordine de idei, subliniem poziţia noastră privind prevenirea eficace a traficului ilicit de arme şi muniţii şi propunem ca sustragerea acestora să fie incriminată într-o normă penală distinctă. Astfel, din punct de vedere juridic, sustragerea în calitate de mod de a comite o infracţiune, nu poate fi inclusă în aceeaşi normă penală alături de alte activităţi ilegale legate de arme şi muniţii, cum ar fi deţinerea, procurarea sau comercializarea acestora, aşa cum susţine şi doctrinarul rus A.F. Sokolov, care afirmă că sustragerea şi extorcarea nu pot fi atribuite la categoria traficului ilicit de arme [14, pag. 18] din considerentul specificului diferit al tuturor modalităţilor, precum şi a gradului prejudiciabil sporit.

4. CONCLUZII

Finalmente, considerăm că sustragerea muniţiilor, a armelor de foc sau a componentelor esenţiale ale acestora nu trebuie să se regăsească în conţinutul art.290 CP RM., fapt pentru care propunem excluderea acestuia din norma existentă a sustragerii ca modalitate de comitere a infracţiunii şi completarea legii penale cu un nou articol, care să incrimineze nemijlocit fapta de sustragere şi extorcare a armelor de foc şi a muniţiilor după modelul legislativ al diverselor state straine, unde legiutorul distinge activităţile de manipulare cu armele care, la rândul său, constă în „trafic ilicit", „sustragere" şi „extorcare" de arme sau muniţii, diferenţiere esenţială pentru aplicarea sancţiunii adecvate fiecărei fapte în parte.

duction with the application of violence that is not dangerous to the life or health of the person or with the threat of applying such violence, article 187 paragraph (2), letter e) of the Criminal Code of the Republic of Moldova, in the context of the fraudulent attack perpetrated on a person for the purpose of stealing weapons, accompanied by the application or threat of application of violence dangerous to the life or health of the aggrieved person, or the threat of murder article 188 paragraph (1) of the Criminal Code of the Republic of Moldova as well as within other components of Chapter VI of the Criminal Code of the Republic of Moldova.

In this vein, we emphasize our position that in order to effectively prevent the illicit trafficking of weapons and ammunition, we propose that their theft be criminalized in a separate criminal law. Thus, from a legal point of view, evasion as a way of committing a crime, cannot be included in the same criminal norm together with other illegal activities related to weapons and ammunition, such as their possession, procurement or sale, as also supports the Russian doctrinaire A.F. Sokolov, who claims that embezzlement and extortion cannot be attributed to the category of illegal arms trafficking [14, pag. 18] considering the different specificity of all modalities as well as the increased degree of harm.

4. CONCLUSIONS

Finally, we consider that the theft of ammunition, firearms or their essential components should not be included in the content of art. 290 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. for which reason, we propose to exclude it from the existing norm of evasion as a way of committing the crime and to complete the criminal law with a new article, which would directly criminalize the act of evasion and extortion of firearms and ammunition according to the legislative model of various foreign states , where the legislator distinguishes the activities of arms handling which in turn consists of „illicit trafficking" „stealing" and „extortion" of arms or ammunition, essential differentiation in order to apply sanctions appropriate to each individual act.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Barbăneagră A., Berliba V., Bârgău M., *Comentariu la Codul penal al Republicii Moldova.* Chișinău: „Arc", 2003.
2. Borodac Al., *Manual de drept penal, Partea specială*, Chișinău 2004, pag.187.
3. Brînza, S. *Noțiunea și semnele sustragerii: aspecte teoretice și practice*. În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae", Seria. Științe Sociale. 2014, pag. 49.
4. Codul Contravențional al Republicii Moldova, art. 360-361 Publicat : 17-03-2017 în Monitorul Oficial Nr. 78-84, art. 100.
5. Codul Penal al Republicii Moldova, Publicat: 14-04-2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74, art. 195.
6. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre purtarea (portul), păstrarea (deținerea), transportarea, fabricarea, comercializarea ilegală, sustragerea armelor de foc, a munițiilor sau a substanțelor explozive, păstrarea neglijentă a armelor de foc și a munițiilor" nr.31 din 09.11.1998.
7. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor" nr. 23 din 28.06.2004.
8. Larii Iu., *Criminologie, Vol. I, manual pentru facultățole de drept*, Choșinău: Tipografia „Elena V.I.", 2004, pag. 57.
9. Sentința Judecătoriei Căușeni, din 02.06.2015, Dosarul nr.1163/15, disponibil pe: instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/792A9842-3E09-E511-B888-005056A5D154 (accesat la 12.09.2024).
10. Serbinov A., *Obiectul materialal infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM Partea II,* Revista Națională de Drept Nr. 10, Chișinău, 2016, pag. 56.
11. Stolearenco A., *The issue of qualifying the theft of weapons or ammunition*. În: Materialele conferinței „Prevenirea și combaterea criminalității: probleme, soluții și perspective". Ediția 6, Chișinău, 2024, pag. 543.
12. Иванова Л.,В.,*Хищение и вымогательство огнестрельного оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств.* Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Санкт-Петербург, 2004, с. 14.
13. Лебедева В.М., Игнатова А.Н., Красикова Ю.А., *Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации.* Москва: «Норма», 2005. 896 с.
14. Соколов, А.Ф. *Преступления в сфере оборота оружия, ст. 222, 223 УК РФ: Проблемы юридической техники и дифференциации ответственности*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Ижевск, 2002. 18 с.

Despre autori:

Alexandru STOLEARENCO,
doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: stolearenco.alex.xd@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-9484-0796

Valeria PANTEA,
studentă,
Academia „Ștefan cel Mare" a MAI,
ROR:https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: valeria.dupceac03@gmail.com

About the authors:

Alexandru STOLEARENCO,
PhD student,
"Ștefan cel Mare" Academy of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: stolearenco.alex.xd@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-9484-0796

Valeria PANTEA,
Student,
"Ștefan cel Mare" Academy of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: valeria.dupceac03@gmail.com

Anale Ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova
Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

CZU 341.231.14 DOI 10.5281/zenodo.14848428

PROTECȚIA DREPTURILOR OMULUI ȘI COOPERAREA TRANSFRONTALIERĂ PRIN PRISMA REGLEMENTĂRILOR UNIUNII EUROPENE

Lilia CATAN,
doctorandă

Moldova susține drepturile omului și cooperarea transfrontalieră în conformitate cu standardele europene. Inspirată de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, țara a adoptat cele trei generații de drepturi: civil-politice, socio-economice și colective. De la obținerea independenței, Moldova și-a reformat cadrul juridic pentru a respecta obligațiile internaționale, aliniind prevederile constituționale la angajamentele globale prin subsidiaritate. Aceste eforturi consolidează democrația, statul de drept și protecția drepturilor fundamentale, reafirmând devotamentul Moldovei față de valorile europene și demnitatea umană.

Cuvinte-cheie: drepturile omului, cooperarea transfrontalieră, protecția, Uniunea Europeană, instrumentele juridice, convențiile internaționale și principiile democratice.

1. INTRODUCERE

Omul, prin natura sa socială, interacţionează constant cu semenii şi societatea în ansamblul său, aceste relaţii asigurându-i existenţa şi dezvoltarea. Drepturile omului reprezintă fundamentul acestei interacţiuni, reflectând statutul individului în societate şi responsabilităţile asumate faţă de aceasta.

Importanţa drepturilor omului în menţinerea unui echilibru social a determinat reglementarea lor juridică, consolidând conceptul de *status libertatis* şi instituţia drepturilor fundamentale. Statul, prin forţa sa coercitivă, joacă un rol crucial în armonizarea acestor relaţii, aspect consacrat şi în articolul 29 al Declaraţiei Universale a Drepturilor Omului, care prevede restricţii legale pentru respectarea drepturilor altor persoane şi asigurarea ordinii publice în societăţile democratice.

Astăzi drepturile omului constituie o instituţie fundamentală adaptată continuu, cu

PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND CROSS-BORDER COOPERATION THROUGH THE LENS OF EUROPEAN UNION REGULATIONS

Lilia CATAN,
PhD student

Moldova upholds human rights and cross-border cooperation in line with European standards. Inspired by the European Convention on Human Rights, the country has adopted the three generations of rights: civil-political, socio-economic, and collective. Since gaining independence, Moldova has reformed its legal framework to comply with international obligations, aligning constitutional provisions with global commitments through subsidiarity. These efforts strengthen democracy, the rule of law, and the protection of fundamental rights, reaffirming Moldova's commitment to European values and human dignity.

Keywords: human rights, cross-border cooperation, protection, European Union, legal instruments, international conventions, democratic principles.

1. INTRODUCTION

Human beings, by their social nature, constantly interact with their peers and society as a whole, with these relationships ensuring their existence and development. Human rights represent the foundation of this interaction, reflecting the individual's status in society and the responsibilities assumed towards it.

The importance of human rights in maintaining social balance has led to their legal regulation, consolidating the concept of status libertatis and the institution of fundamental rights. The state, through its coercive power, plays a crucial role in harmonizing these relationships, a principle also enshrined in Article 29 of the Universal Declaration of Human Rights, which provides for legal restrictions to ensure respect for the rights of others and public order in democratic societies.

Today, human rights form a fundamental institution that is continually adapted, with a

un impact dual: o componentă națională, integrată normelor constituționale, și o dimensiune internațională ce influențează legislația globală. Acestea analizează raporturile dintre indivizi și societate prin prisma demnității umane, determinând drepturile esențiale dezvoltării personale.

2. METODE ȘI MATERIALE APLICATE

Articolul a fost realizat prin analiza juridică și comparativă a instrumentelor internaționale, legislației naționale și rapoartelor relevante. Metoda analitică a permis interpretarea documentelor fundamentale, precum Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Declarația Universală a Drepturilor Omului, iar metoda comparativă a evidențiat armonizarea legislației Republicii Moldova cu standardele internaționale. Au fost utilizate surse primare și secundare, inclusiv tratate, rapoarte oficiale și studii academice. Metoda descriptivă a structurat cronologic evoluția drepturilor fundamentale, iar cea deductivă a extras concluzii generale privind integrarea Republicii Moldova în ordinea juridică internațională.

3. REZULTATE ȘI DISCUȚII

Evoluția Drepturilor Fundamentale

Fără un catalog formal consacrat de dreptul comunitar, Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a remediat lacunele juridice prin jurisprudență. Cazurile emblematice *Stauder* (1969) și *Nold* (1974) au jucat un rol esențial în crearea unui cadru de protecție a drepturilor fundamentale în cadrul dreptului european. În *Stauder*, CJUE a stabilit că drepturile fundamentale fac parte din principiile generale ale dreptului comunitar, fiind protejate prin jurisprudența Curții. De asemenea, în cazul *Nold*, Curtea a reafirmat această poziție, utilizând tradițiile constituționale comune ale statelor membre și Convenția Europeană a Drepturilor Omului pentru a consolida protecția acestor drepturi [3, p.12]. Astfel, CJUE a construit un mecanism de protecție juridică a drepturilor fundamentale, chiar și în absența unei prevederi explicite în tratatele fondatoare.

Din perspectivă politică, adoptarea Declarației Drepturilor și Libertăților Fundamentale de către Parlamentul European în 1989 a reprezentat un pas simbolic important în conturarea unei identități europene bazate

dual impact: a national component, integrated into constitutional norms, and an international dimension that influences global legislation. These rights analyse the relationships between individuals and society through the lens of human dignity, defining the essential rights for personal development.

2. METHODS AND MATERIALS APPLIED

The article was developed through legal and comparative analysis of international instruments, national legislation, and relevant reports. The analytical method allowed for the interpretation of fundamental documents, such as the European Convention on Human Rights and the Universal Declaration of Human Rights, while the comparative method highlighted the harmonization of Moldova's legislation with international standards. Primary and secondary sources were used, including treaties, official reports, and academic studies. The descriptive method structured the chronological evolution of fundamental rights, while the deductive method extracted general conclusions regarding Moldova's integration into the international legal order.

3. RESULTS AND DISCUSSIONS

The Evolution of Fundamental Rights

In the absence of a formal catalog consecrated in Community law, the European Court of Justice (ECJ) addressed legal gaps through case law. The emblematic cases of Stauder (1969) and Nold (1974) played a key role in creating a framework for the protection of fundamental rights within European law. In Stauder, the ECJ established that fundamental rights are part of the general principles of Community law, protected through the Court's jurisprudence. Similarly, in the Nold case, the Court reaffirmed this position, using the common constitutional traditions of the Member States and the European Convention on Human Rights to strengthen the protection of these rights [3, p.12]. Thus, the ECJ developed a mechanism for the legal protection of fundamental rights, even in the absence of explicit provisions in the founding treaties.

From a political perspective, the adoption of the Declaration of Fundamental Rights and Freedoms by the European Parliament in 1989 represented an important symbolic step

pe respectarea drepturilor fundamentale. În paralel, Carta Comunitară a Drepturilor Sociale Fundamentale a oferit o bază programatică pentru protecţia social-economică, subliniind angajamentul Uniunii Europene faţă de drepturile lucrătorilor şi ale altor categorii vulnerabile [2, p.18]. Aceste documente au fost ulterior integrate în cadrul mai larg al Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, adoptată în 2000, care reprezintă astăzi o componentă centrală a dreptului primar european.

Evoluţia drepturilor omului în trei generaţii reflectă extinderea continuă a domeniului de protecţie a acestor drepturi. Prima generaţie, drepturile civil-politice, include libertăţi individuale precum dreptul la viaţă, libertatea de exprimare sau dreptul la un proces echitabil. Aceste drepturi sunt, de regulă, negative, impunând statului să se abţină de la încălcări. A doua generaţie, drepturile socio-economice, precum dreptul la muncă, educaţie şi sănătate, necesită o implicare activă a statului în garantarea lor. Cea de-a treia generaţie, drepturile colectiv-dezvoltamentale, includ drepturi precum cel la pace, dezvoltare şi un mediu sănătos. Acestea reflectă interdependenţa dintre state şi nevoia de cooperare internaţională pentru garantarea lor [8, p.35].

Astfel, evoluţia drepturilor fundamentale în context european evidenţiază atât dinamismul acestui domeniu, cât şi importanţa integrării tradiţiilor naţionale şi a instrumentelor internaţionale într-un cadru comun, bazat pe valori universale. Acest proces subliniază angajamentul Uniunii Europene faţă de respectarea drepturilor fundamentale, oferind un model de protecţie care influenţează legislaţiile statelor membre şi ale partenerilor săi internaţionali.

Instrumente Juridice Internaţionale

Declaraţiile şi rezoluţiile internaţionale reprezintă expresia consensului politic al statelor privind protecţia drepturilor omului şi creează fundamentul pentru elaborarea unor norme juridice obligatorii. Acestea constituie un punct de plecare important pentru adoptarea convenţiilor internaţionale care reglementează drepturile fundamentale, precum Declaraţia Universală a Drepturilor Omului sau Pactele Drepturilor Omului [9, p.28]. Prin caracterul lor programatic, aceste instrumente promovează valori universale şi oferă un cadru

in shaping a European identity based on respect for fundamental rights. In parallel, the Community Charter of Fundamental Social Rights provided a programmatic basis for socio-economic protection, highlighting the European Union's commitment to the rights of workers and other vulnerable categories [2, p.18]. These documents were later integrated into the broader framework of the Charter of Fundamental Rights of the European Union, adopted in 2000, which today represents a central component of European primary law.

The evolution of human rights into three generations reflects the continuous expansion of the scope of their protection. The first generation, civil-political rights, includes individual freedoms such as the right to life, freedom of expression, and the right to a fair trial. These rights are generally negative, requiring the state to refrain from violations. The second generation, socio-economic rights, such as the right to work, education, and health, requires active state involvement in guaranteeing them. The third generation, collective-developmental rights, includes rights such as the right to peace, development, and a healthy environment. These reflect the interdependence of states and the need for international cooperation to ensure their protection [8, p.35].

Thus, the evolution of fundamental rights in the European context highlights both the dynamism of this field and the importance of integrating national traditions and international instruments into a common framework based on universal values. This process underlines the European Union's commitment to respecting fundamental rights, providing a model of protection that influences the legislation of its Member States and international partners.

International Legal Instruments

International declarations and resolutions represent the expression of political consensus among states regarding the protection of human rights and create the foundation for developing binding legal norms. These documents serve as an important starting point for the adoption of international conventions regulating fundamental rights, such as the Universal Declaration of Human Rights or the Human Rights Covenants [9, p.28]. Through their

de referinţă pentru statele care aderă la principiile democratice şi statul de drept.

Instrumentele juridice internaţionale nu se limitează doar la abordarea generală a drepturilor fundamentale, ci vizează şi probleme specifice, precum protecţia drepturilor femeilor, prevenirea genocidului sau interzicerea discriminării. De exemplu, Pactul Internaţional privind Drepturile Economice, Sociale şi Culturale şi Convenţia privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare faţă de Femei au contribuit semnificativ la consolidarea normelor internaţionale în aceste domenii. Aceste instrumente demonstrează evoluţia dinamică a dreptului internaţional al drepturilor omului, adaptându-se la provocările sociale şi politice ale lumii contemporane [7, p.42].

În contextul Republicii Moldova, integrarea principalelor instrumente internaţionale pentru protecţia drepturilor omului a fost realizată prin ratificarea unor documente fundamentale. Convenţia Europeană a Drepturilor Omului, adoptată la Roma în 1950 şi ratificată de Moldova în 1997, a devenit un reper central în sistemul juridic naţional. De asemenea, Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a ONU în 1948, a stat la baza standardelor internaţionale pe care Moldova le-a asimilat [5, p.5]. Alte instrumente importante, precum Pactul Internaţional privind Drepturile Economice, Sociale şi Culturale, ratificat în 1993, şi Pactul Internaţional privind Drepturile Civile şi Politice, au contribuit la dezvoltarea cadrului legal naţional în conformitate cu normele internaţionale [6, p.10].

Prin ratificarea acestor documente, Republica Moldova şi-a asumat responsabilitatea de a armoniza legislaţia naţională cu standardele globale, stabilind priorităţi legislative clare pentru protecţia drepturilor fundamentale. Acest proces nu doar că a consolidat statul de drept şi democraţia, ci a permis ţării să participe activ în comunitatea internaţională, respectând şi promovând principiile universale ale drepturilor omului.

Relaţiile Republicii Moldova cu Uniunea Europeană

Respectarea drepturilor omului constituie un pilon fundamental al relaţiilor dintre Republica Moldova şi Uniunea Europeană, fiind nu doar o valoare comună, ci şi o condiţie

programmatic nature, these instruments promote universal values and provide a reference framework for states adhering to democratic principles and the rule of law.

International legal instruments are not limited to addressing fundamental rights in general but also target specific issues such as the protection of women's rights, the prevention of genocide, or the prohibition of discrimination. For example, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights and the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women have significantly contributed to strengthening international norms in these areas. These instruments demonstrate the dynamic evolution of international human rights law, adapting to the social and political challenges of the contemporary world [7, p.42].

In the context of the Republic of Moldova, the integration of key international instruments for the protection of human rights has been achieved through the ratification of fundamental documents. The European Convention on Human Rights, adopted in Rome in 1950 and ratified by Moldova in 1997, has become a central reference in the national legal system. Similarly, the Universal Declaration of Human Rights, adopted by the UN General Assembly in 1948, laid the foundation for international standards assimilated by Moldova [5, p.5]. Other important instruments, such as the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, ratified in 1993, and the International Covenant on Civil and Political Rights, have contributed to the development of the national legal framework in accordance with international norms [6, p.10].

By ratifying these documents, the Republic of Moldova has assumed the responsibility to harmonize national legislation with global standards, establishing clear legislative priorities for the protection of fundamental rights. This process has not only strengthened the rule of law and democracy but has also enabled the country to actively participate in the international community, respecting and promoting the universal principles of human rights.

Relations between the Republic of Moldova and the European Union

Respect for human rights constitutes a

esenţială în procesul de integrare europeană. Prin semnarea Acordului de Asociere în 2014, Moldova şi-a asumat angajamentul de a promova şi respecta standardele europene privind democraţia, statul de drept şi protecţia drepturilor fundamentale. Acest acord a intensificat cooperarea bilaterală în domenii-cheie, precum reforma justiţiei, combaterea corupţiei şi alinierea legislaţiei moldoveneşti la acquis-ul comunitar, consolidând cadrul juridic intern [4, p.64].

Clauzele privind drepturile omului, incluse în acorduri, au fost concepute pentru a monitoriza progresul Republicii Moldova în implementarea angajamentelor asumate. Uniunea Europeană a sprijinit aceste eforturi prin iniţiative concrete, cum ar fi proiecte de combatere a discriminării, promovarea egalităţii de şanse şi consolidarea instituţiilor democratice. Programele europene, cum ar fi cele derulate în cadrul Parteneriatului Estic, au jucat un rol esenţial în sprijinirea reformelor din Republica Moldova, oferind asistenţă tehnică, resurse financiare şi expertiză pentru a asigura respectarea drepturilor fundamentale [1, p.23].

Prin aceste mecanisme, relaţia dintre Moldova şi UE reflectă nu doar un parteneriat bazat pe interese comune, ci şi un angajament profund faţă de valorile democratice şi drepturile omului, promovând astfel o integrare treptată într-un spaţiu european comun al valorilor universale.

Cooperarea Transfrontalieră

Protecţia drepturilor omului şi cooperarea transfrontalieră reprezintă piloni fundamentali ai politicilor Uniunii Europene, având drept scop consolidarea valorilor democratice, solidarităţii internaţionale şi respectului pentru demnitatea umană [9, p.45)]. Aceste principii sunt materializate printr-o serie de mecanisme europene menite să sprijine statele membre şi partenerii externi în promovarea drepturilor fundamentale şi în gestionarea problemelor [4, p.87]. Combaterea discriminării, protecţia grupurilor vulnerabile şi integrarea socială sunt priorităţi esenţiale, abordate prin programe şi iniţiative transfrontaliere ce urmăresc crearea unui spaţiu comun de drepturi şi valori universale [1].

Republica Moldova beneficiază de sprijin substanţial din partea Uniunii Europene pen-

fundamental pillar of the relations between the Republic of Moldova and the European Union, representing not only a shared value but also an essential condition in the European integration process. By signing the Association Agreement in 2014, Moldova committed to promoting and respecting European standards regarding democracy, the rule of law, and the protection of fundamental rights. This agreement has intensified bilateral cooperation in key areas such as justice reform, combating corruption, and aligning Moldovan legislation with the *acquis Communautaire*, thereby strengthening the domestic legal framework [4, p.64].

The human rights clauses included in these agreements were designed to monitor the progress of the Republic of Moldova in implementing its commitments. The European Union has supported these efforts through concrete initiatives, such as projects to combat discrimination, promote equal opportunities, and strengthen democratic institutions. European programs, such as those implemented under the Eastern Partnership, have played a vital role in supporting reforms in the Republic of Moldova, providing technical assistance, financial resources, and expertise to ensure compliance with fundamental rights [1, p.23].

Through these mechanisms, the relationship between Moldova and the EU reflects not only a partnership based on common interests but also a deep commitment to democratic values and human rights, thus promoting a gradual integration into a shared European space of universal values.

Cross-Border Cooperation

Human rights protection and cross-border cooperation are fundamental pillars of European Union policies, aiming to strengthen democratic values, international solidarity, and respect for human dignity [9, p.45]. These principles are materialized through a series of European mechanisms designed to support member states and external partners in promoting fundamental rights and addressing challenges [4, p.87]. Combating discrimination, protecting vulnerable groups, and fostering social inclusion are essential priorities addressed through cross-border programs and initiatives aimed at creating a shared space of rights and universal values [1].

tru implementarea standardelor internaţionale privind drepturile omului [6, p. 20)]. Prin intermediul programelor precum INTERREG, Moldova şi-a consolidat capacitatea instituţională, îmbunătăţindu-şi cadrul legislativ pentru a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale cetăţenilor săi [2, p. 31]. Aceste iniţiative au contribuit la dezvoltarea unor politici incluzive, care răspund nevoilor grupurilor vulnerabile, şi la promovarea egalităţii de şanse [8, p. 59].

De asemenea, programe suplimentare precum Programul de vecinătate europeană şi Instrumentul European pentru Democraţie şi Drepturile Omului (EIDHR) au oferit sprijin direct pentru dezvoltarea unui cadru instituţional şi juridic solid în Republica Moldova, precum şi pentru promovarea drepturilor minorităţilor [10].

În plus, programele transfrontaliere au stimulat cooperarea cu statele vecine, facilitând schimbul de bune practici şi dezvoltarea unor soluţii comune pentru problemele regionale [11].

Cooperarea transfrontalieră, în acest context, nu se limitează la sprijinul tehnic sau legislativ, ci are un impact profund asupra relaţiilor între state şi comunităţi. Aceasta promovează solidaritatea internaţională prin crearea de parteneriate care depăşesc graniţele naţionale, oferind soluţii sustenabile pentru provocările globale, cum ar fi migraţia, schimbările climatice sau incluziunea socială [3, p. 22]. Prin integrarea într-un spaţiu comun de valori, Moldova şi alte state partenere contribuie la construirea unei Europe unite, bazate pe respect reciproc, diversitate şi colaborare [12].

Astfel, cooperarea transfrontalieră devine un instrument esenţial pentru promovarea stabilităţii regionale şi a dezvoltării durabile, reafirmând angajamentul UE şi al partenerilor săi faţă de drepturile omului şi valorile democratice [7 , p. 50].

Studii de caz relevante

Cazul Bîrsan v. România (CEDO, 2012)

Context juridic

Valeriu Bîrsan, judecător român la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), a fost vizat de o serie de percheziţii domiciliare şi interceptări ale comunicaţiilor de către autorităţile române în cadrul unei anchete penale. El a susţinut că aceste măsuri, întreprinse fără a ţine cont de statutul său special, au încălcat dreptul

The Republic of Moldova benefits from substantial support from the European Union for implementing international standards on human rights [6, p.20]. Through programs like *INTERREG*, Moldova has strengthened its institutional capacity, improving its legislative framework to ensure the protection of its citizens' fundamental rights [2, p.31]. These initiatives have contributed to the development of inclusive policies that meet the needs of vulnerable groups and promote equal opportunities [8, p.59].

Additionally, supplementary programs such as the European Neighbourhood Program and the European Instrument for Democracy and Human Rights (EIDHR) have provided direct support for developing a solid institutional and legal framework in the Republic of Moldova, as well as for promoting minority rights [10].

Moreover, cross-border programs have stimulated cooperation with neighbouring states, facilitating the exchange of best practices and the development of common solutions to regional issues [11].

In this context, cross-border cooperation goes beyond technical or legislative support and has a profound impact on relations between states and communities. It promotes international solidarity by creating partnerships that transcend national borders, offering sustainable solutions to global challenges such as migration, climate change, or social inclusion [3, p.22]. By integrating into a shared space of values, Moldova and other partner states contribute to building a united Europe, based on mutual respect, diversity, and collaboration [12].

Thus, cross-border cooperation becomes an essential instrument for promoting regional stability and sustainable development, reaffirming the commitment of the EU and its partners to human rights and democratic values [7, p.50].

Relevant Case Studies

The Case of Bîrsan v. Romania (ECtHR, 2012)

Legal Context

Valeriu Bîrsan, a Romanian judge at the European Court of Human Rights (ECtHR), was subjected to a series of house searches and communication interceptions by Romanian authorities as part of a criminal investigation. He

său la respectarea vieţii private şi de familie, garantat de articolul 8 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului. Reclamantul a invocat, de asemenea, că aceste acţiuni au fost realizate cu ignorarea imunităţii funcţionale a judecătorilor CEDO, protejată prin acorduri internaţionale, inclusiv prin Acordul General privind Privilegiile şi Imunităţile Consiliului Europei.

Decizie

CEDO a constatat o încălcare a articolului 8 al Convenţiei, subliniind că autorităţile române au acţionat disproporţionat, fără a respecta principiile necesităţii şi proporţionalităţii. Percheziţiile şi măsurile de supraveghere au fost considerate invazive şi nejustificate în raport cu scopul urmărit. Curtea a evidenţiat că dreptul la respectarea vieţii private nu este un privilegiu rezervat cetăţenilor obişnuiţi, ci include şi demnitarii, mai ales cei care beneficiază de imunitate funcţională.

CEDO a pus un accent deosebit pe obligaţia statelor de a proteja nu doar drepturile fundamentale ale tuturor cetăţenilor, ci şi pe respectarea statutului judecătorilor internaţionali, care este vital pentru independenţa justiţiei şi pentru funcţionarea adecvată a instanţelor internaţionale.

Analiza juridică

Decizia CEDO în cazul Bîrsan v. România a clarificat limitele intervenţiei statale în viaţa privată a demnitarilor internaţionali. Curtea a reiterat faptul că articolul 8 din Convenţie protejează toate aspectele vieţii private, inclusiv corespondenţa şi domiciliul, iar orice ingerinţă a statului trebuie să fie strict justificată şi proporţională cu scopul urmărit.

Imunitatea funcţională a judecătorilor CEDO, prevăzută de articolul 40 al Convenţiei şi consolidată prin Acordul General privind Privilegiile şi Imunităţile Consiliului Europei, are un rol esenţial în garantarea independenţei şi imparţialităţii judecătorilor. În acest caz, încălcarea acestei imunităţi a fost considerată nu doar o atingere adusă drepturilor reclamantului, ci şi o subminare a credibilităţii instanţei europene.

CEDO a subliniat, de asemenea, că măsurile abuzive luate de autorităţi împotriva unui judecător internaţional pot avea consecinţe negative asupra încrederii publicului în sistemul judiciar, atât la nivel naţional, cât şi internaţional.

argued that these measures, undertaken without regard for his special status, violated his right to respect for private and family life, guaranteed by Article 8 of the European Convention on Human Rights. The applicant also claimed that these actions ignored the functional immunity of ECtHR judges, protected under international agreements, including the General Agreement on Privileges and Immunities of the Council of Europe.

Decision

The ECtHR found a violation of Article 8 of the Convention, emphasizing that the Romanian authorities acted disproportionately, failing to respect the principles of necessity and proportionality. The searches and surveillance measures were deemed invasive and unjustified in relation to their intended purpose. The Court highlighted that the right to respect for private life is not a privilege reserved for ordinary citizens but also extends to dignitaries, particularly those who benefit from functional immunity.

The ECtHR placed significant importance on the obligation of states to protect not only the fundamental rights of all citizens but also to respect the status of international judges, which is vital for judicial independence and the proper functioning of international courts.

Legal Analysis

The ECtHR's decision in Bîrsan v. Romania clarified the limits of state intervention in the private lives of international dignitaries. The Court reiterated that Article 8 of the Convention protects all aspects of private life, including correspondence and domicile, and that any state interference must be strictly justified and proportionate to the intended aim.

The functional immunity of ECtHR judges, provided under Article 40 of the Convention and reinforced by the General Agreement on Privileges and Immunities of the Council of Europe, plays a crucial role in guaranteeing the independence and impartiality of judges. In this case, the breach of this immunity was considered not only an infringement of the applicant's rights but also a threat to the credibility of the European Court itself.

The ECtHR also stressed that abusive measures taken by authorities against an international judge can have negative consequences

Importanţa deciziei

Cazul Bîrsan este semnificativ nu doar pentru contextul său specific, ci şi pentru jurisprudenţa europeană privind protecţia drepturilor fundamentale şi independenţa judecătorilor. Decizia a avut un impact considerabil, stabilind un precedent important privind aplicarea principiului proporţionalităţii şi necesităţii în măsurile de supraveghere sau percheziţie care implică oficiali internaţionali.

Pentru România, acest caz a evidenţiat lacunele în respectarea standardelor internaţionale privind protecţia drepturilor fundamentale şi independenţa justiţiei. De asemenea, a atras atenţia asupra nevoii de consolidare a cadrului legislativ şi a practicilor instituţionale pentru a evita ingerinţele abuzive în viaţa privată a cetăţenilor şi oficialilor.

La nivel internaţional, hotărârea CEDO reafirmă angajamentul instanţei europene faţă de principiile fundamentale ale Convenţiei şi demonstrează eficienţa mecanismului de protecţie a drepturilor omului, chiar şi împotriva statelor membre ale UE. Aceasta subliniază că statele sunt responsabile nu doar de respectarea Convenţiei pentru cetăţenii lor, ci şi de menţinerea unor standarde juridice care să protejeze independenţa şi integritatea instituţiilor internaţionale.

Această decizie este un exemplu clar al rolului crucial jucat de CEDO în protejarea drepturilor fundamentale şi a principiilor care susţin statul de drept.

Cazul Olaru şi alţii v. Moldova (CEDO, 2009)

Context juridic

Reclamanţii în acest caz au invocat încălcarea dreptului lor la un proces echitabil, garantat de articolul 6 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului, din cauza întârzierilor sistematice în executarea hotărârilor judecătoreşti definitive în Republica Moldova. Reclamaţiile s-au axat pe faptul că aceste întârzieri, uneori de mai mulţi ani, au subminat eficienţa justiţiei şi au privat hotărârile de efectul lor obligatoriu, afectând astfel principiul statului de drept.

Decizie

CEDO a constatat o încălcare a drepturilor reclamanţilor, considerând că problemele semnalate nu erau izolate, ci reflectau o problemă sistemică în sistemul judiciar moldovenesc. Curtea a subliniat că întârzierile în executarea hotărârilor judecătoreşti definitive constituie o încălcare a dreptului la un proces echitabil şi a dreptului la respectarea bunurilor, garantate de Convenţie. Curtea a acordat reclamanţilor despăgubiri pentru daunele morale şi materiale suferite.

Importanţa deciziei

Cazul Olaru şi alţii v. Moldova este important pentru că a evidenţiat problemele sistemice din sistemul judiciar moldovenesc şi a subliniat necesitatea unor reforme pentru a asigura executarea eficientă a hotărârilor judecătoreşti. Decizia a avut un impact semnificativ asupra politicilor publice şi a contribuit la creşterea presiunii asupra autorităţilor moldovene pentru a implementa reforme în sistemul judiciar.

The Importance of the Decision

The Bîrsan case is significant not only for its specific context but also for European jurisprudence regarding the protection of fundamental rights and the independence of judges. The decision had a considerable impact, setting an important precedent regarding the application of the principles of proportionality and necessity in surveillance or search measures involving international officials.

For Romania, this case highlighted gaps in complying with international standards for protecting fundamental rights and judicial independence. It also drew attention to the need to strengthen the legislative framework and institutional practices to prevent abusive interferences in the private lives of citizens and officials.

At the international level, the ECHR ruling reaffirms the European Court's commitment to the fundamental principles of the Convention and demonstrates the effectiveness of the human rights protection mechanism, even against EU member states. It underscores that states are responsible not only for respecting the Convention for their citizens but also for upholding legal standards that protect the independence and integrity of international institutions.

This decision is a clear example of the crucial role played by the ECHR in safeguarding fundamental rights and the principles underpinning the rule of law.

The Case of Olaru and Others v. Moldova (ECHR, 2009)

Legal Context

The applicants in this case alleged a violation of their right to a fair trial, guaranteed by Article 6 of the European Convention on Human Rights, due to systematic delays in the enforcement of final judicial decisions in the Republic of Moldova. The complaints focused on the fact that these delays, sometimes lasting several years, undermined the effectiveness of justice and deprived the rulings of their binding effect, thus affecting the principle of the rule of law.

Decision

The ECHR found a violation of the appli-

mă structurală a sistemului judiciar moldovenesc. Curtea a subliniat că dreptul la executarea unei hotărâri judecătoreşti definitive face parte integrantă din dreptul la un proces echitabil. Astfel, o hotărâre care nu este executată într-un termen rezonabil devine lipsită de efect, ceea ce afectează însăşi esenţa dreptului de acces la justiţie.

CEDO a obligat Republica Moldova să ia măsuri generale pentru a remedia situaţia şi a preveni apariţia unor cazuri similare în viitor. Aceste măsuri nu doar că trebuiau să rezolve situaţia reclamanţilor, dar şi să asigure că toate hotărârile judecătoreşti definitive sunt executate prompt şi eficient în întreaga ţară.

Analiză juridică

Cazul *Olaru şi alţii v. Moldova* a evidenţiat o problemă sistemică, şi anume lipsa de capacitate a autorităţilor moldoveneşti de a pune în aplicare hotărârile judecătoreşti definitive. CEDO a evidenţiat că această situaţie reflectă nu doar deficienţe tehnice sau financiare, ci şi o lipsă de voinţă politică şi instituţională pentru a respecta drepturile fundamentale. Hotărârea Curţii este o reafirmare a faptului că statele membre ale Consiliului Europei au obligaţia de a asigura funcţionarea eficientă a justiţiei, care include nu doar emiterea de hotărâri corecte, dar şi executarea acestora într-un termen rezonabil.

De asemenea, acest caz a fost soluţionat prin utilizarea unei proceduri-pilot, prin care CEDO identifică probleme structurale în statele membre şi oferă recomandări pentru rezolvarea lor. Curtea a indicat că Republica Moldova trebuie să implementeze mecanisme eficiente pentru asigurarea executării hotărârilor, subliniind importanţa instituirii unor resurse financiare şi administrative adecvate. Neîndeplinirea acestei obligaţii pune în pericol încrederea cetăţenilor în sistemul judiciar şi în statul de drept.

Importanţa deciziei

Hotărârea *Olaru şi alţii v. Moldova* a fost un moment-cheie pentru reforma sistemului judiciar moldovenesc. Ea a subliniat că lipsa unei executări eficiente a hotărârilor judecătoreşti subminează însăşi existenţa unui stat de drept. Această decizie a avut efecte semnificative, obligând autorităţile moldoveneşti să adopte măsuri generale şi să îşi consolideze capacitatea instituţională.

Pentru Republica Moldova, acest caz a servit drept un semnal de alarmă privind

cants' rights, considering that the issues raised were not isolated but reflected a structural problem in the Moldovan judicial system. The Court emphasized that the right to the enforcement of a final judgment is an integral part of the right to a fair trial. Therefore, a judgment that is not executed within a reasonable time becomes ineffective, which undermines the very essence of the right to access justice.

The ECHR required the Republic of Moldova to take general measures to remedy the situation and prevent similar cases in the future. These measures had to address not only the applicants' situation but also ensure that all final judicial decisions are executed promptly and effectively throughout the country.

Legal Analysis

The case of Olaru and Others v. Moldova highlighted a systemic problem: the Moldovan authorities' inability to enforce final judicial decisions. The ECHR pointed out that this situation reflects not just technical or financial deficiencies but also a lack of political and institutional will to respect fundamental rights. The Court's decision reaffirms that member states of the Council of Europe have an obligation to ensure the efficient functioning of the judiciary, which includes not only issuing fair rulings but also enforcing them within a reasonable timeframe.

Furthermore, this case was resolved through a pilot-judgment procedure, whereby the ECHR identifies structural problems in member states and provides recommendations for their resolution. The Court indicated that Moldova must implement effective mechanisms to ensure the enforcement of judgments, highlighting the importance of establishing adequate financial and administrative resources. Failure to fulfill this obligation jeopardizes citizens' trust in the judiciary and the rule of law.

The Importance of the Decision

The case of Olaru and Others v. Moldova was a key moment for the reform of the Moldovan judicial system. It highlighted that the lack of effective enforcement of court decisions undermines the very existence of the rule of law. This decision had significant effects, forcing Moldovan authorities to adopt general measures and strengthen institutional capacity.

For the Republic of Moldova, this case served as a wake-up call regarding the deep de-

deficiențele profunde ale sistemului său judiciar și nevoia urgentă de reforme. De asemenea, a evidențiat importanța respectării angajamentelor internaționale și a standardelor europene privind drepturile omului. La nivel individual, decizia CEDO a oferit reclamanților o reparație morală și financiară, dar mai important, a adus în discuție problema mai largă a drepturilor fundamentale în contextul executării hotărârilor judecătorești.

Prin utilizarea procedurii-pilot, cazul Olaru a devenit un exemplu pentru alte state care se confruntă cu probleme similare. El a arătat că nerespectarea drepturilor fundamentale nu este o problemă izolată, ci afectează stabilitatea democratică a unui stat, subliniind obligația guvernelor de a acționa proactiv pentru a remedia deficiențele sistemice.

4. CONCLUZII

Drepturile omului și cooperarea transfrontalieră constituie pilonii de bază ai unei societăți democratice și sustenabile, subliniind angajamentul statelor de a asigura respectarea valorilor universale. În cazul Republicii Moldova, eforturile de aliniere la standardele internaționale reflectă o voință fermă de a consolida statul de drept, democrația și respectarea demnității umane. Aceste demersuri includ ratificarea principalelor instrumente juridice internaționale, cum ar fi Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Pactele Internaționale privind Drepturile Civile și Politice, care au fost integrate în legislația națională pentru a oferi un cadru solid de protecție a drepturilor fundamentale.

Cooperarea cu Uniunea Europeană (UE) a jucat un rol crucial în procesul de modernizare legislativă și instituțională. Prin Acordul de Asociere semnat în 2014, Republica Moldova s-a angajat să respecte principiile democratice și să implementeze reforme pentru alinierea la normele europene. Clauzele privind drepturile omului, incluse în acest acord, au asigurat un mecanism de monitorizare a progresului și au stimulat adoptarea de politici menite să combată discriminarea, să promoveze egalitatea de gen și să protejeze drepturile minorităților. În același timp, cooperarea transfrontalieră prin inițiative precum Parteneriatul Estic a sprijinit integrarea socială și economică, contribuind la întărirea instituțiilor naționale.

ficiencies in its judicial system and the urgent need for reforms. It also emphasized the importance of respecting international commitments and European standards on human rights. On an individual level, the ECHR decision provided the applicants with moral and financial redress, but more importantly, it brought forward the broader issue of fundamental rights in the context of court decision enforcement.

Through the use of the pilot procedure, the Olaru case became an example for other states facing similar problems. It showed that the failure to respect fundamental rights is not an isolated issue but one that affects a state's democratic stability, underscoring governments' obligation to act proactively to address systemic deficiencies.

4. CONCLUSIONS

Human rights and cross-border cooperation are the cornerstones of a democratic and sustainable society, highlighting states' commitment to ensuring respect for universal values. In the case of the Republic of Moldova, efforts to align with international standards reflect a firm determination to strengthen the rule of law, democracy, and respect for human dignity. These efforts include the ratification of major international legal instruments, such as the European Convention on Human Rights and the International Covenants on Civil and Political Rights, which have been integrated into national legislation to provide a robust framework for the protection of fundamental rights.

Cooperation with the European Union (EU) has played a crucial role in the legislative and institutional modernization process. Through the Association Agreement signed in 2014, the Republic of Moldova committed to respecting democratic principles and implementing reforms to align with European norms. The human rights clauses included in this agreement provided a mechanism for monitoring progress and stimulated the adoption of policies aimed at combating discrimination, promoting gender equality, and protecting minority rights. At the same time, cross-border cooperation through initiatives such as the Eastern Partnership supported social and economic integration, contributing to

Pe termen lung, continuarea colaborării internaţionale este esenţială pentru garantarea respectării drepturilor omului şi pentru asigurarea stabilităţii regionale. Moldova îşi reafirmă astfel angajamentul faţă de valorile europene, promovând o societate bazată pe solidaritate, justiţie şi demnitate umană, consolidând în acelaşi timp dezvoltarea durabilă şi stabilitatea globală.

the strengthening of national institutions.

In the long term, continued international collaboration is essential for guaranteeing respect for human rights and ensuring regional stability. Moldova thus reaffirms its commitment to European values, promoting a society based on solidarity, justice, and human dignity while

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Agenţia Europeană pentru Drepturi Fundamentale (FRA). Raport Anual: Drepturile fundamentale în Uniunea Europeană. Viena: FRA, diverse ediţii.
2. Carta Socială Europeană Revizuită. Consiliul Europei, Strasbourg, 3 mai 1996. Disponibil online: https://www.coe.int.
3. Convenţia Europeană a Drepturilor Omului şi Libertăţilor Fundamentale. Consiliul Europei, Roma, 4 noiembrie 1950. Disponibil online: https://www.echr.coe.int.
4. Costachi, Gheorghe; Beşleagă, Elena. Drepturile omului: între tradiţie şi modernitate. Chişinău: Editura „Cartier", 2010.
5. Declaraţia Universală a Drepturilor Omului. Adunarea Generală a ONU, Rezoluţia 217 A (III), 10 decembrie 1948. Disponibil online: https://www.un.org.
6. Ministerul Justiţiei al Republicii Moldova. Raport privind implementarea drepturilor omului în Republica Moldova. Chişinău, 2022. Disponibil online: https://www.justice.gov.md.
7. Pactul Internaţional cu Privire la Drepturile Civile şi Politice. Adunarea Generală a ONU, 6 decembrie 1966. Disponibil online: https://www.ohchr.org.
8. Popescu, Corneliu-Liviu. Protecţia internaţională a drepturilor omului: Surse, instituţii, proceduri. Bucureşti: Editura „All Beck", 2001.
9. Selejan-Guţan, Bianca. Protecţia europeană a drepturilor omului. Bucureşti: Editura „All Beck", 2004.
10. European Commission. European Neighbourhood Policy Review. Brussels: European Union, 2015.
11. FRA. EU-MIDIS II: European Union Minorities and Discrimination Survey, 2017. Viena.
12. UNDP Moldova. Annual Report 2021: Advancing Sustainable Development Goals in Moldova. Chişinău, 2021.

Despre autor:

Lilia CATAN,
doctorandă,
Şcoala doctorală „Ştiinţe penale şi drept public",
ofiţer principal al Serviciului evidenţă şi acte de studii,
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: catan.lilia@mail.ru
ORCID ID: 0009-0003-7112-836X

About the author:

Lilia CATAN,
PhD student,
Doctoral School "Criminal Sciences and Public Law",
Senior Officer of the Records and Academic Documents Service,
"Ştefan cel Mare" Academy of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: catan.lilia@mail.ru
ORCID ID: 0009-0003-7112-836X

CZU 352

DOI 10.5281/zenodo.14848467

SCOPUL ASOCIAȚIILOR INTERCOMUNITARE

Persida-Marieta STAN,
doctorandă

Asociațiile intercomunitare reprezintă instrumente de cooperare între unitățile administrativ-teritoriale, având ca scop principal furnizarea în comun a serviciilor publice, dezvoltarea infrastructurii și atragerea de fonduri externe. În România și Republica Moldova, aceste structuri sunt reglementate de principii comune, precum subsidiaritatea, descentralizarea și autonomia locală, dar cu diferențe legislative privind forma juridică și regimul proprietății.

Scopurile principale includ optimizarea resurselor, creșterea calității vieții cetățenilor și reducerea decalajelor de dezvoltare între comunități. În România, acestea sunt definite ca structuri de drept privat cu statut de utilitate publică, în timp ce în Republica Moldova, sunt asociații nonprofit, apolitice.

Cu toate acestea, implementarea eficientă depinde de armonizarea legislației, strategii integrate și resurse financiare adecvate. Asociațiile intercomunitare joacă un rol crucial în dezvoltarea regională, contribuind la modernizarea administrației publice și la dezvoltarea durabilă a comunităților.

Cuvinte-cheie: unități administrative teritoriale, asociere de dezvoltare intercomunitară, cooperare, servicii publice, dezvoltarea infrastructurii, atragere d fonduri.

PURPOSE OF INTERCOMMUNITY ASSOCIATIONS

Persida-Marieta STAN,
PhD student

Intercommunity associations are instruments of cooperation between administrative-territorial units, with the main purpose of jointly providing public services, developing infrastructure and attracting external funds. In Romania and the Republic of Moldova, these structures are governed by common principles, such as subsidiarity, decentralization and local autonomy, but with legislative differences regarding the legal form and ownership regime.

The main goals include optimizing resources, increasing the quality of life of citizens and reducing development gaps between communities. In Romania, these are defined as private law structures with the status of public utility, while in the Republic of Moldova, they are non-profit, apolitical associations.

However, effective implementation depends on harmonization of legislation, integrated strategies and adequate financial resources. Intercommunity associations play a crucial role in regional development, contributing to the modernization of public administration and the sustainable development of communities.

Keywords: territorial administrative units, inter-community development association, cooperation, public services, infrastructure development, fundraising.

1. INTRODUCERE

Conceptul de asociere intercomunitară este reglementat diferit în legislaţia din România şi Republica Moldova, dar are la bază principii comune precum subsidiaritatea, descentralizarea şi autonomia locală. Aceste asociaţii constituie un răspuns pragmatic la provocările fragmentării administrative, la resursele limitate ale autorităţilor publice locale şi la nevoia de dezvoltare integrată a comunităţilor.

Obiectivul principal al prezentului articol este de a analiza scopul asociaţiilor intercomunitare din perspectiva cadrului legislativ aplicabil în România şi Republica Moldova, precum şi rolul acestora în dezvoltarea regională şi

1. INTRODUCTION

The concept of intercommunity association is regulated differently in the legislation of Romania and the Republic of Moldova, but is based on common principles such as subsidiarity, decentralization and local autonomy. These associations are a pragmatic response to the challenges of administrative fragmentation, to the limited resources of local public authorities and to the need for integrated development of communities.

The main objective of this article is to analyze the purpose of intercommunity associations from the perspective of the legal framework applicable in Romania and the Republic

locală. Studiul se axează pe scopurile juridice, economice şi sociale ale acestora, precum şi pe principalele provocări cu care se confruntă în procesul de funcţionare.

În cele ce urmează, vom efectua o analiză succintă a cadrului legislativ privind constituirea unei structuri de dezvoltare intercomunitară. Mai exact, ne vom concentra asupra actelor normative relevante pentru înfiinţarea unei asociaţii de dezvoltare intercomunitară.

În primul rând, menţionăm că, pentru a identifica normele legale în domeniu, este necesar să utilizăm un raţionament oarecum invers, pornind de la obiectivul celor care intenţionează să creeze o astfel de asociaţie.

„Astfel, vom avea în vedere nu doar dorinţa de a se crea o asociaţie de dezvoltare intercomunitară, cât şi scopul pe care îl va avea aceasta. În funcţie de scopul urmărit vom şti care acte normative i se vor aplica cu prioritate. Sunt câteva acte normative cu caracter general, care se aplică la constituirea oricărei asociaţii de dezvoltare intercomunitară, indiferent de scopul urmărit de acestea. În schimb, în funcţie de scopul acestor structuri, intervin şi alte acte normative necesare constituirii asociaţiei de dezvoltare intercomunitară, pe care le vom denumi acte normative speciale, dar nu pentru că ar deroga de la cele generale, ci pentru simplul motiv că acestea se vor aplica doar în cazul în care asociaţia de dezvoltare intercomunitară va avea un scop ce ar atrage şi recurgerea la acestea [1, p. 143].

2. REZULTATE ŞI DISCUŢII

Legislaţia din România

Cadrul juridic al asociaţiilor intercomunitare este reglementat prin:

– Legea nr. 215/2001 privind administraţia publică locală prevede constituirea asociaţiilor de dezvoltare intercomunitară ca instrumente juridice de cooperare între unităţile administrativ-teritoriale [2]. Scopul acestora este furnizarea în comun a serviciilor publice şi implementarea proiectelor de interes regional, facilitând astfel dezvoltarea locală şi optimizarea resurselor administrative. Asociaţiile intercomunitare sunt structuri de cooperare cu personalitate juridică, constituite prin voinţa autorităţilor administraţiei

of Moldova, as well as their role in regional and local development. The study focuses on their legal, economic and social goals as well as the main challenges they face in the operating process.

In the following, we will carry out a brief analysis of the legislative framework on the establishment of an intercommunity development structure. Specifically, we will focus on the relevant normative acts for the establishment of an intercommunity development association.

First of all, we mention that in order to identify the legal norms in the field, it is necessary to use a somewhat reverse reasoning, starting from the objective of those who intend to create such an association.

"Thus, we will consider not only the desire to create an intercommunity development association, but also the purpose it will have. Depending on the purpose pursued, we will know which normative acts will be applied as a matter of priority. There are several normative acts of a general nature, which apply to the establishment of any intercommunity development association, regardless of the purpose pursued by them. Instead, depending on the purpose of these structures, other normative acts necessary for the establishment of the intercommunity development association also intervene. The latter we will call special normative acts, but not because they would derogate from the general ones, but for the simple reason that they will apply only if the intercommunity development association will have a purpose that would also attract the use of them[1p.143]

2. RESULTS AND DISCUSSIONS

Romanian Law

The legal framework of intercommunity associations is regulated by:

– Law no. 215/2001 on local public administration provides for the establishment of intercommunity development associations as legal instruments of cooperation between administrative-territorial units[2]. Their purpose is the joint provision of public services and the implementation of projects of regional interest, thus facilitating local development and optimization of administrative resources. Intercommunity associations are cooperation structures

publice locale. Potrivit Legii nr. 215/2001 (Legea administrației publice locale) din România, acestea sunt definite ca fiind „structuri de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat, înființate de unitățile administrativ-teritoriale pentru realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori furnizarea în comun a unor servicii publice.";

– Legea nr. 51/2006 privind serviciile comunitare de utilităţi publice stabileşte cadrul juridic al serviciilor comunitare de utilităţi publice din România, inclusiv rolul asociaţiilor de dezvoltare intercomunitară. Acestea sunt reglementate ca instrumente de cooperare între unităţile administrativ-teritoriale pentru furnizarea integrată a serviciilor publice (apă, canalizare, salubrizare, transport), având drept scop creşterea eficienţei şi atragerea de fonduri externe[3];

– OG nr. 26/2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii reglementează cadrul legal pentru constituirea asociaţiilor şi fundaţiilor din România, inclusiv asociaţiilor de dezvoltare intercomunitară (ADI). Acestea sunt persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial, create prin asocierea voluntară a unităţilor administrativ-teritoriale pentru realizarea unor proiecte comune de interes general sau gestionarea serviciilor publice la nivel local şi regional [4].

Se poate observa că fiecare dintre aceste acte normative include informaţii referitoare la formarea asociaţiilor de dezvoltare intercomunitară, indiferent de obiectivul pe care acestea îl urmăresc, însă nu furnizează detalii privind procedura concretă de constituire. În ceea ce priveşte procesul de înfiinţare, din aceste dispoziţii reiese că unităţile administrativ-teritoriale au posibilitatea de a se asocia pentru a desfăşura în comun proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional, ori pentru a presta împreună servicii publice.

De asemenea, din interpretarea acestor prevederi rezultă că decizia de asociere este adoptată printr-o hotărâre emisă de autoritatea deliberativă aferentă fiecărei unităţi administrativ-teritoriale care doreşte să devină membră a asociaţiei (cum ar fi consiliul local sau consiliul judeţean). Totodată, se mai poate observa că aceleaşi autorităţi pot decide să contribuie la

with legal personality, established by the will of local public administration authorities. According to the Law no. 215/2001 (Local Public Administration Law) in Romania, these are defined as "cooperation structures with legal status, of private law, established by administrative-territorial units for the joint implementation of development projects of regional or regional interest or the joint provision of public services.";

– Law no. 51/2006 on community services for public utilities establishes the legal framework of community services for public utilities in Romania, including the role of intercommunity development associations. They are regulated as instruments of cooperation between administrative-territorial units for the integrated provision of public services (water, sewerage, sanitation, transport), with the purpose of increasing efficiency and attracting external funds[3].

– GD no. 26/2000 on associations and foundations, regulates the legal framework for the establishment of associations and foundations in Romania, including intercommunity development associations (IDA). These are legal entities of private law without patrimonial purpose, created by the voluntary association of administrative-territorial units for the realization of joint projects of general interest or the management of public services at local and regional level[4].

It can be observed that each of these normative acts includes information on the formation of intercommunity development associations, regardless of the objective they pursue, but does not provide details on the concrete procedure of establishment. Regarding the establishment process, these provisions show that administrative-territorial units have the possibility to associate in order to jointly carry out development projects of regional or regional interest, or to provide public services together.

It also results from the interpretation of these provisions that the association decision is adopted by a decision issued by the deliberative authority related to each administrative-territorial unit wishing to become a member of the association (such as the local council or the county council). At the same time, it can

formarea asociaţiei de dezvoltare intercomunitară prin aport de capital sau bunuri.

„În ceea ce priveşte actele normative speciale, acestea includ: Hotărârea Guvernului nr. 855/2008 privind aprobarea modelului actului constitutiv şi a statutului-cadru pentru asociaţiile de dezvoltare intercomunitară având ca domeniu de activitate serviciile de utilităţi publice, Legea nr. 51/2006 referitoare la serviciile comunitare de utilităţi publice (în cazul asociaţiilor de dezvoltare care desfăşoară activităţi în acest domeniu – n.n.), Legea nr. 211/2011 privind regimul deşeurilor, Legea nr. 101/2006 privind serviciul de salubrizare al localităţilor, Legea nr. 241/2006 privind serviciul de alimentare cu apă şi canalizare, Legea nr. 92/2007 referitoare la serviciile de transport public local, Legea nr. 37/2018 privind încurajarea utilizării transportului ecologic, precum şi Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 28/2012, care modifică şi completează anumite acte normative din sfera agriculturii şi dezvoltării rurale" [1, p. 46].

Actele speciale sunt aplicabile în funcţie de scopul asociaţiei de dezvoltare intercomunitară, fiind complementare celor menţionate anterior. Astfel, după cum vom detalia ulterior, asociaţiile de dezvoltare intercomunitară care au ca obiectiv principal dezvoltarea regională vor respecta şi prevederile Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului şi urbanismul. Pe de altă parte, asociaţiile care urmăresc furnizarea unui serviciu public vor fi supuse, cu prioritate, Legii nr. 51/2006 privind serviciile comunitare de utilităţi publice, iar în funcţie de specificul serviciului prestat, vor fi guvernate de unul dintre următoarele acte normative speciale: Legea nr. 211/2011 privind regimul deşeurilor, Legea nr. 101/2006 privind serviciul de salubrizare a localităţilor, Legea nr. 241/2006 privind serviciul de alimentare cu apă şi canalizare, Ordonanţa Guvernului nr. 71/2002 privind organizarea şi funcţionarea serviciilor publice de administrare a domeniului public şi privat de interes local, Legea nr. 92/2007 privind serviciile de transport public local, Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2016 referitoare la măsuri de eficientizare a implementării proiectelor de infrastructură de transport şi modificări în domeniul transport, Ordonanţa Guvernului nr. 27/2011

be observed that the same authorities may decide to contribute to the formation of the intercommunity development association through the contribution of capital or goods.

"Regarding the special normative acts, these include: Government Decision no. 855/2008 for the approval of the articles of association and articles of association framework of intercommunity development associations having as field of activity the public utilities services, Law no. 51/2006 on community services for public utilities (in the case of development associations carrying out activities in this field – n.n.), Law no. 211/2011 on the waste regime, Law no. 101/2006 on the sanitation service of localities, Law no. 241/2006 on the water supply and sewerage service, Law no. 92/2007 on local public transport services, Law no. 37/2018 on encouraging the use of environmentally friendly transport, as well as the Government Emergency Ordinance no. 28/2012, which amends and supplements certain normative acts in the field of agriculture and rural development"[1 p.46].

The special acts are applicable depending on the purpose of the intercommunity development association, being complementary to the above. Thus, as we will detail later, intercommunity development associations whose main objective is regional development will also comply with the provisions of Law no. 350/2001 on land development and urban planning. On the other hand, associations pursuing the provision of a public service will be subject, as a priority, to Law no. 51/2006 on community services for public utilities, and depending on the specificity of the service provided, will be governed by one of the following special normative acts: Law no. 211/2011 on the waste regime, Law no. 101/2006 on the sanitation service of localities, Law no. 241/2006 on the water supply and sewerage service, Government Ordinance no. 71/2002 on the organization and functioning of public services for the management of the public and private domain of local interest, Law no. 92/2007 on local public transport services, Government Emergency Ordinance no. 83/2016 on measures to streamline the implementation of transport infrastructure projects and changes in the field of transport, Government Ordinance no. 27/2011

porturilor, Ordonanța Guvernului nr. 27/2011 privind transporturile rutiere, precum și Legea nr. 37/2018 privind promovarea transportului ecologic.

Asociațiile intercomunitare sunt constituite pentru a gestiona serviciile publice în utilități administrative teritoriale (apă, canalizare, salubrizare, transport public etc.) și pentru a implementa proiecte de interes comun. Acestea pot atrage fonduri europene prin programe de finanțare precum ISPA și Fondul de Coeziune. De asemenea, conform legislației, bunurile publice care sunt utilizate de aceste asociații nu pot fi transferate în proprietate privată, fiind gestionate în interesul comunităților.

Necesitatea cooperării intercomunitare este clară în contextul fragmentării teritoriale actuale a Republicii Moldova, dar și în lumina rezultatelor obținute în urma reformei administrației publice. Colaborarea între unitățile administrativ-teritoriale presupune angajament și responsabilitate, respectarea legalității și o viziune comună pentru a îndeplini împreună cele mai importante sarcini și pentru a oferi cetățenilor servicii publice de calitate superioară, eficiente și accesibile tuturor.

Legislația din Republica Moldova, prin Legea nr. LP17/2023, definește asociațiile intercomunitare ca fiind „asociații nonprofit, apolitice, cu statut de persoană juridică, înființate de două sau mai multe unități administrativ-teritoriale pentru realizarea în comun a proiectelor de dezvoltare de interes local sau regional ori pentru furnizarea/prestarea în comun a serviciilor publice."

Legea privind asociațiile de dezvoltare intercomunitară are ca obiectiv principal reglementarea procesului de înființare, funcționare, activitate, reorganizare și dizolvare a acestora. Conform prevederilor legale, o asociație de dezvoltare intercomunitară reprezintă o entitate non-profit, fără afiliere politică, având personalitate juridică, creată de cel puțin două unități administrativ-teritoriale cu scopul de a implementa în comun proiecte de dezvoltare de interes local sau regional ori pentru a furniza împreună servicii publice.

Totodată, un proiect de dezvoltare de interes local sau regional este definit ca fiind realizat de autoritățile publice locale în domeniile

on road transport, as well as Law no. 37/2018 on the promotion of environmentally friendly transport.

Intercommunity associations are established to manage public services in territorial administrative utilities (water, sewerage, sanitation, public transport, etc.) and to implement projects of common interest. They can attract European funds through funding programs such as ISPA and the Cohesion Fund. Also, according to the legislation, the public goods that are used by these associations cannot be transferred to private property, being managed in the interest of the communities.

The need for intercommunity cooperation is clear in the context of the current territorial fragmentation of the Republic of Moldova, but also in the light of the results obtained from the public administration reform. Collaboration between administrative-territorial units implies commitment and responsibility, compliance with the legality and a common vision to carry out together the most important tasks and to provide citizens with high-quality public services, efficient and accessible to all.

The legislation of the Republic of Moldova, by Law no. LP17/2023, defines intercommunity associations as "non-profit, non-political associations, with the status of legal entity, established by two or more administrative-territorial units for the joint implementation of development projects of local or regional interest or for the joint provision/supply of public services."

The law on intercommunity development associations has as main objective the regulation of the process of their establishment, operation, activity, reorganization and dissolution. According to the legal provisions, an intercommunity development association is a non-profit entity, without political affiliation, with legal personality, created by at least two administrative-territorial units in order to jointly implement development projects of local or regional interest or to provide public services together.

At the same time, a development project of local or regional interest is defined as being carried out by local public authorities in their fields of competence, with the objective of generating sustainable changes from a social, eco-

lor de competenţă, având ca obiectiv generarea unor schimbări sustenabile din punct de vedere social, economic, cultural sau de mediu, menite să îmbunătăţească standardele de viaţă ale comunităţilor respective.

Asociaţia este constituită pe bază de voluntariat, având statut juridic, şi este înregistrată la Agenţia Servicii Publice. Pentru acest proces, trebuie prezentate următoarele documente: cererea de înregistrare, procesul-verbal al adunării de constituire, acordul de constituire, statutul asociaţiei, documentul care confirmă sediul şi dovada disponibilităţii denumirii asociaţiei.

De asemenea, legea stabileşte sursele de finanţare ale asociaţiei, care pot include donaţii sau granturi, dobânzile generate de depozitele bancare ale asociaţiei, veniturile obţinute din serviciile prestate şi cotizaţiile anuale plătite de membri. Aceste cotizaţii anuale sunt utilizate pentru acoperirea cheltuielilor fixe şi a altor costuri legate de activitatea asociaţiei. Membrii trebuie să achite cotizaţia până la termenul stabilit în statut sau în regulamentul intern. Valoarea cotizaţiei este determinată de adunarea generală şi poate fi ajustată, la propunerea justificată a directorului, însă nu mai frecvent decât o dată pe an.

Având în vedere resursele financiare şi umane limitate, colaborarea şi asocierea autorităţilor publice locale (cooperarea intercomunitară) pentru a îndeplini responsabilităţile prevăzute de lege este extrem de relevantă. La momentul adoptării Legii privind cooperarea intercomunitară, cadrul normativ al Republicii Moldova referitor la acest subiect era general şi nu includea mecanisme clare pentru iniţierea, dezvoltarea sau finalizarea unei astfel de cooperări.

Republica Moldova reglementează asociaţiile intercomunitare prin:

• Legea nr. LP17/2023 privind asociaţiile de dezvoltare intercomunitară reglementează constituirea şi funcţionarea asociaţiilor de dezvoltare intercomunitară. Acestea sunt structuri nonprofit şi apolitice, înfiinţate de unităţi administrativ-teritoriale pentru implementarea proiectelor de interes local şi regional şi furnizarea serviciilor publice. Legea promovează cooperarea voluntară, autonomia locală şi

nomic, cultural or environmental point of view, aimed at improving the living standards of the respective communities.

The association is established on a voluntary basis, having legal status, and is registered with the Public Services Agency. For this process, the following documents must be submitted: the application for registration, the minutes of the constituent meeting, the constituent agreement, the articles of association, the document confirming the registered office and the proof of the availability of the name of the association.

The law also establishes the sources of funding of the association, which may include donations or grants, interest generated by the association's bank deposits, income from services rendered, and annual contributions paid by members. These annual contributions are used to cover fixed expenses and other costs related to the activity of the association. The members must pay the membership fee by the deadline set forth in the Articles of Association or in the Rules of Procedure. The amount of the fee is determined by the general meeting and may be adjusted, at the justified proposal of the director, but not more frequently than once a year.

Given the limited financial and human resources, the collaboration and association of local public authorities (intercommunity cooperation) to fulfill the responsibilities provided by law is extremely relevant. At the time of the adoption of the Law on intercommunity cooperation, the regulatory framework of the Republic of Moldova on this subject was general and did not include clear mechanisms for the initiation, development or completion of such cooperation.

The Republic of Moldova regulates intercommunity associations by:

• Law no. LP17/2023 on intercommunity development associations regulates the establishment and operation of intercommunity development associations. These are non-profit and non-political structures, established by administrative-territorial units for the implementation of projects of local and regional interest and the provision of public services. The law promotes voluntary cooperation, local autonomy and transparency in resource management[5];

transparența în administrarea resurselor [5];

• Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală reglementează administrația publică locală și stabilește cadrul pentru asociațiile de dezvoltare intercomunitară. Acestea permit unităților administrativ-teritoriale să colaboreze în vederea realizării proiectelor comune de dezvoltare și a furnizării de servicii publice eficiente, respectând principiul autonomiei locale și promovând dezvoltarea durabilă [6].

Principalele scopuri și funcții ale asociațiilor intercomunitare includ furnizarea de servicii publice în comun, dezvoltarea infrastructurii și atragerea investițiilor. Legislația moldovenească promovează cooperarea benevolă între unitățile administrativ-teritoriale și respectă autonomia locală a acestora.

Scopul principal al asociațiilor intercomunitare este creșterea eficienței administrative și oferirea unor servicii publice de calitate prin punerea în comun a resurselor financiare, umane și tehnice. Principalele obiective ale acestor structuri includ:

• Dezvoltarea infrastructurii locale (drumuri, apă-canal, gestionarea deșeurilor);

• Optimizarea resurselor prin economii de scară;

• Accesarea fondurilor europene și internaționale;

• Creșterea calității vieții cetățenilor prin servicii publice integrate;

• Promovarea cooperării în vederea dezvoltării economice locale și regionale.

Asemănări și deosebiri între legislația din România și Republica Moldova

Asemănări:

1. Definiția asociațiilor intercomunitare: În ambele țări, acestea sunt structuri de cooperare create prin asocierea unităților administrativ-teritoriale pentru dezvoltarea proiectelor comune și furnizarea serviciilor publice.

2. Principiile de funcționare: Subsidiaritatea, descentralizarea și autonomia locală sunt principii comune ambelor sisteme legislative.

3. Scopul: Dezvoltarea infrastructurii, optimizarea resurselor și atragerea de finanțări externe reprezintă obiective principale pentru ambele state.

4. Structura organizatorică: Atât în Ro-

• Law no. 436/2006 on local public administration regulates local public administration and establishes the framework for intercommunity development associations. They allow administrative-territorial units to collaborate in order to achieve joint development projects and to provide efficient public services, respecting the principle of local autonomy and promoting sustainable development[6].;

The main purposes and functions of intercommunity associations include the joint provision of public services, the development of infrastructure and the attraction of investments. Moldovan legislation promotes voluntary cooperation between administrative-territorial units and respects their local autonomy.

The main purpose of intercommunity associations is to increase administrative efficiency and provide quality public services by pooling financial, human and technical resources. The main objectives of these structures include:

• Development of local infrastructure (roads, sewage, waste management);

• Resource optimization through economies of scale;

• Accessing European and international funds;

• Increasing the quality of life of citizens through integrated public services;

• Promoting cooperation for local and regional economic development.

Similarities and differences between the legislation of Romania and the Republic of Moldova

Similarities:

1. Definition of intercommunity associations: In both countries, these are cooperation structures created by the association of administrative-territorial units for the development of joint projects and the provision of public services.

2. Operating principles: Subsidiarity, decentralization and local autonomy are principles common to both legislative systems.

3. Goal: Developing infrastructure, optimizing resources and attracting external funding are main objectives for both countries.

4. Organizational structure: Both in Romania and in the Republic of Moldova, the associations have management bodies consisting

mânia, cât şi în Republica Moldova, asociaţiile au organe de conducere formate din adunări generale, consilii de administraţie şi comisii de cenzori.

Deosebiri:

1. Forma juridică: În România, asociaţiile intercomunitare sunt structuri de drept privat cu statut de utilitate publică, în timp ce în Republica Moldova, acestea sunt asociaţii nonprofit, apolitice, cu un statut juridic special.

2. Reglementarea proprietăţii: În Republica Moldova, bunurile publice realizate prin asociaţii nu pot fi transferate în proprietatea asociaţiei, ci rămân autorităţilor publice locale.

Asociaţiile intercomunitare joacă un rol crucial în reducerea decalajelor de dezvoltare între comunităţile rurale şi cele urbane. Prin asociere, resursele limitate ale autorităţilor locale sunt valorificate mai eficient, iar proiectele de dezvoltare sunt implementate în mod integrat.

Beneficiile includ:

• Acces sporit la fonduri europene;

• Creşterea atractivităţii economice a regiunilor;

• Oferirea de servicii publice la standarde mai ridicate;

• Dezvoltarea infrastructurii critice pentru comunităţi.

Legislaţia primară şi secundară care reglementează asociaţiile de dezvoltare intercomunitară nu specifică în mod clar obiectivul principal al acestor entităţi. Totuşi, o analiză a cadrului legal relevă două direcţii principale în ceea ce priveşte scopurile acestora: atragerea de fonduri şi furnizarea de servicii publice.

Un aspect problematic îl reprezintă asocierea dintre oraşe şi autorităţi publice din mediul rural în contextul accesării fondurilor structurale. Pe de o parte, există posibilitatea de a solicita finanţare doar pentru asociaţiile de comune, iar pe de altă parte, se încurajează crearea unor poli de dezvoltare care să includă atât autorităţi rurale, cât şi urbane. Această situaţie este complicată de faptul că legislaţia utilizează mai multe denumiri pentru a face referire la acelaşi tip de asociaţii între autorităţile publice locale: asociaţii microregionale, asociaţii comunitare, asociaţii intercomunale, asociaţii de dezvoltare intercomunitară, zone metropolitane şi poli de dezvoltare.

of general meetings, boards of directors and auditing committees.

Differences:

1. Legal form: In Romania, intercommunity associations are private law structures with the status of public utility, while in the Republic of Moldova, they are non-profit, apolitical associations with a special legal status.

2. Property regulation: In the Republic of Moldova, the public goods made through associations cannot be transferred to the property of the association, but remain the property of the local public authorities.

Intercommunity associations play a crucial role in reducing development gaps between rural and urban communities. Through association, the limited resources of local authorities are harnessed more efficiently, and development projects are implemented in an integrated way.

Benefits include:

• Increased access to European funds;

• Increasing the economic attractiveness of the regions;

• Providing public services at higher standards;

• Developing critical infrastructure for communities.

The primary and secondary legislation governing intercommunity development associations does not clearly specify the main objective of these entities. However, an analysis of the legal framework reveals two main directions in terms of their purposes: fundraising and the provision of public services.

A problematic aspect is the association between cities and public authorities in rural areas in the context of accessing structural funds. On the one hand, there is the possibility to apply for funding only for associations of communes, and on the other hand, the creation of development poles that include both rural and urban authorities is encouraged. This situation is complicated by the fact that the legislation uses several names to refer to the same type of associations between local public authorities: micro-regional associations, community associations, intercommunal associations, intercommunal development associations, metropolitan areas and development poles.

Thus, a clear recommendation is re-

Astfel, se impune o recomandare clară pentru legiuitor: definirea precisă a asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, diferențiat de alte forme de asociere între autoritățile locale, precum și clarificarea diferențelor legale existente între acestea și alte tipuri de asociații. Totodată, este necesară armonizarea prevederilor legislative privind asociațiile de dezvoltare intercomunitară cu cerințele pentru entitățile eligibile în accesarea fondurilor structurale.

Un aspect esențial legat de înființarea acestor asociații constă în determinarea scopului lor principal. Crearea unor asociații axate pe dezvoltarea locală necesită existența unei viziuni clare, concretizată într-o strategie pentru dezvoltarea zonei respective. De asemenea, este important ca strategiile locale să fie corelate cu strategia de dezvoltare a județului (sau raionului). În acest sens, apar frecvent discrepanțe, mai ales în cazul proiectelor specifice (de exemplu, un proiect privind extinderea rețelei de gaze naturale, care poate fi inclus atât în planul operațional județean, cât și în cel al asociației de dezvoltare intercomunitară sau al unei localități).

Problemele devin mai complexe în cazul asociațiilor care includ autorități locale din județe diferite, deoarece acestea trebuie să alinieze strategiile proprii cu strategiile de dezvoltare ale tuturor județelor implicate. Un alt factor care agravează situația este cel financiar: este foarte probabil ca autoritățile publice locale să aibă nevoie de sprijin financiar din partea consiliilor județene pentru a implementa proiectele asociației.

3. CONCLUZII

Concluzionând putem menționa faptul că scopul asociațiilor intercomunitare este de a promova cooperarea între unitățile administrativ-teritoriale pentru a răspunde provocărilor fragmentării administrative, optimizării resurselor și dezvoltării durabile. Aceste structuri sunt esențiale pentru furnizarea integrată a serviciilor publice, atragerea de fonduri externe și implementarea unor proiecte de interes local, regional sau național.

Atât în România, cât și în Republica Moldova, asociațiile intercomunitare au ca obiective fundamentale:

quired for the legislator: the precise definition of intercommunity development associations, differentiated from other forms of association between local authorities, as well as the clarification of the existing legal differences between them and other types of associations. At the same time, it is necessary to harmonize the legislative provisions on intercommunity development associations with the requirements for eligible entities in accessing the structural funds.

An essential aspect related to the establishment of these associations is to determine their main purpose. Creating associations focused on local development requires a clear vision, materialized in a strategy for the development of the area. It is also important that local strategies are correlated with the development strategy of the county (or district). In this regard, discrepancies frequently arise, especially in the case of specific projects (for example, a project on the expansion of the natural gas network, which can be included both in the county operational plan and in that of the intercommunity development association or a locality).

The problems become more complex in the case of associations that include local authorities from different counties, as they must align their own strategies with the development strategies of all the counties involved. Another factor that aggravates the situation is the financial one: it is very likely that the local public authorities will need financial support from the county councils to implement the projects of the association.

3. CONCLUSIONS

Concluding, we can mention that; the purpose of intercommunity associations is to promote cooperation between administrative-territorial units to meet the challenges of administrative fragmentation, optimization of resources and sustainable development. These structures are essential for the integrated provision of public services, the attraction of external funds and the implementation of projects of local, regional or national interest.

Both in Romania and in the Republic of Moldova, the intercommunity associations have as fundamental objectives:

• Furnizarea serviciilor publice în comun, precum alimentarea cu apă, canalizarea, salubrizarea, transportul public şi gestionarea deşeurilor;

• Dezvoltarea infrastructurii locale şi regionale, prin valorificarea resurselor existente şi prin atragerea de finanţări externe;

• Optimizarea resurselor financiare şi administrative, generând economii de scară şi eficienţă sporită;

• Îmbunătăţirea calităţii vieţii cetăţenilor, prin accesul la servicii publice moderne şi integrate;

• Promovarea cooperării intercomunitare şi solidarităţii între autorităţile publice locale, contribuind la reducerea disparităţilor teritoriale.

Din analiza legislativă, reiese că aceste scopuri sunt reglementate diferit în cele două ţări, dar au o bază comună în principii precum subsidiaritatea, descentralizarea şi autonomia locală. În România, asociaţiile intercomunitare sunt structuri de drept privat cu statut de utilitate publică, în timp ce în Republica Moldova, acestea sunt definite ca entităţi nonprofit şi apolitice, cu accent pe transparenţă şi cooperare voluntară.

Totuşi, atingerea scopurilor acestor structuri depinde de câţiva factori esenţiali:

1. Armonizarea legislaţiei, pentru a asigura claritate în definirea şi diferenţierea asociaţiilor intercomunitare de alte forme de asociere;

2. Elaborarea unor strategii coerente, corelate între nivelul local, regional şi naţional;

3. Asigurarea resurselor financiare suficiente, atât prin cotizaţiile membrilor, cât şi prin accesul la finanţări externe.

Astfel, scopul principal al asociaţiilor intercomunitare poate fi sintetizat ca fiind consolidarea capacităţii administrative a comunităţilor locale prin colaborare, pentru a furniza servicii publice eficiente şi a sprijini dezvoltarea economică, socială şi durabilă. Aceste structuri reprezintă un pilon esenţial al modernizării administraţiei publice şi al dezvoltării echilibrate a comunităţilor.

• Joint provision of public services, such as water supply, sewerage, sanitation, public transport and waste management;

• Developing local and regional infrastructure, by capitalizing on existing resources and attracting external funding;

• Optimization of financial and administrative resources, generating economies of scale and increased efficiency;

• Improving the quality of life of citizens, through access to modern and integrated public services;

• Promoting intercommunity cooperation and solidarity between local public authorities, contributing to the reduction of territorial disparities.

From the legislative analysis, it appears that these purposes are regulated differently in the two countries, but have a common basis in principles such as subsidiarity, decentralization and local autonomy. In Romania, intercommunity associations are private law structures with the status of public utility, while in the Republic of Moldova, they are defined as non-profit and apolitical entities, with an emphasis on transparency and voluntary cooperation.

However, achieving the goals of these structures depends on several key factors:

1. Harmonization of legislation, in order to ensure clarity in the definition and differentiation of intercommunity associations from other forms of association;

2. Developing coherent strategies, correlated between the local, regional and national levels;

3. Ensuring sufficient financial resources, both through membership fees and access to external financing.

Thus, the main purpose of intercommunity associations can be summarized as strengthening the administrative capacity of local communities through collaboration, in order to provide efficient public services and support economic, social and sustainable development. These structures are an essential pillar of the modernization of public administration and the balanced development of communities.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Vlad-Cristian Soare, „Asociaţiile de dezvoltare intercomunitară – un hibrid instituţional între dreptul public şi dreptul privat.”, Editura Hamangiu, 2020, p.143. https://www.hamangiu.ro/upload/cuprins_extras/asociatiile-de-dezvoltare-intercomunitara_soare-extras.pdf?srsltid=AfmBOorMxONazfIRfEr4aHPsFdjosAszs_sp-5zEZXH-WWLQxkZm8Rkbl
2. Art. 11 din Legea nr. 215/2001 privind administraţia publică locală. Publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 123 din 20 februarie 2007.
3. Art.10 din Legea nr. 51/2006 privind serviciile comunitare de utilităţi publice, Publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 121 din 5 martie 2013.
4. OG nr. 26/2000 Publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 39 din 31 ianuarie 2000.
5. Legea nr. LP17/2023 privind asociațiile de dezvoltare intercomunitară. Publicată 07-03-2023 în Monitorul Oficial Nr. 75-78 art. 111.
6. Legea nr. 436/2006 privind administraţia publică locală reglementează administraţia publică locală. Publicată: 09-03-2007 în Monitorul Oficial Nr. 32-35 art. 116.

Despre autor:

Persida-Marieta STAN,
doctorandă,
București, România,
e-mail: persida.stan@gmail.com,
ORCID ID: 0009-0007-5365-0559

About the author:

Persida-Marieta STAN,
PhD student,
Bucharest, Romania
e-mail: persida.stan@gmail.com
ORCID ID: 0009-0007-5365-0559

Anale Ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova
Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

CZU 343.263.2 DOI 10.5281/zenodo.14848582

REGLEMENTAREA ARESTULUI PREVENTIV ÎN LEGISLAȚIA UNOR ȚĂRI EUROPENE

Ghennadi EPURE,
doctorand

În ultima perioadă, practica judiciară din Republica Moldova la capitolul aplicarea măsurilor preventive privative de libertate atestă o dinamică sporită, legată de aplicarea preponderent de către instanțele judecătorești naționale a arestului la domiciliu, atunci când se solicită aplicarea celei mai aspre măsuri de constrângere – arestul preventiv.

Această practică a debutat datorită mai multor factori, unul dintre care este determinat de faptul că Republica Moldova a pierdut un număr relativ mare de cauze în fața Curții Europene a Drepturilor Omului în ultimii ani, iar o bună parte din ele se refereau la încălcarea art. 5 – Libertatea și siguranța persoanei, din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Însă, pentru o analiză empirică a acestui subiect este necesară o cercetare comparativă a instituției arestului preventiv, cu modul de reglementare a acestei măsuri preventive în legislația țărilor europene, cum ar fi: Norvegia, Germania etc.

Cuvinte-cheie: măsură preventivă, arest la domiciliu, arest preventiv, durata arestului preventiv, restricții, judecător de instrucție etc.

1. INTRODUCERE

După vom observa, arestul în procesul penal reprezintă o măsură de constrângere pe larg implementată şi în legislaţia altor ţări europene. Este cert că practica Curţii Europene a Drepturilor Omului a influenţat semnificativ cadrul normativ intern al statelor părţi la Convenţie, cu scopul de a uniformiza practica judiciară. Însă, de la stat la stat, sesizăm o reglementare subtilă, dar simţitoare diferenţă a măsurilor de constrângere care prevăd arestul.

Este lesne de înţeles că drept bază a unificării practicii şi legislaţiei pe continentul european a servit *Declaraţia Universală a Drepturilor Omului*, adoptată la 10 decembrie 1948, de Adunarea Generală a ONU, unde la art. 3 a fost consacrată regula potrivit căreia ,,Orice fiinţă umană are dreptul la viaţă, la libertate şi

THE REGULATION OF PREVENTIVE DETENTION IN THE LEGISLATION OF SOME EUROPEAN COUNTRIES

Ghennadi EPURE,
PhD student

Lately, the judicial practice in the Republic of Moldova with regard to the application of preventive measures of deprivation of liberty has witnessed an increased dynamism, related to the predominant application by national courts of house arrest, when the application of the harshest measure of constraint - pre-trial detention - is requested.

This practice has started due to several factors, one of which is determined by the fact that the Republic of Moldova has lost a relatively large number of cases before the European Court of Human Rights in recent years, and a good number of them concerned violations of Article 5 - Liberty and security of person, of the European Convention on Human Rights. However, for an empirical analysis of this topic, comparative research of the institution of pre-trial detention with the way this preventive measure is regulated in the legislation of European countries, such as: Norway, Germany, etc.

Keywords: preventive measure, house arrest, remand in custody, remand in custody, duration of remand in custody, restrictions, investigating judge, etc.

1. INTRODUCTION

As we will observe, detention in criminal proceedings represents a widely implemented coercive measure in the legislation of other European countries as well. It is certain that the practice of the European Court of Human Rights has significantly influenced the internal normative framework of the states party to the Convention, with the aim of standardizing judicial practice. However, from state to state, we notice a subtle yet noticeable difference in the regulations concerning coercive measures that provide for detention.

It is easy to understand that the basis for unifying practice and legislation on the European continent has been the Universal Declaration of Human Rights, adopted on December 10, 1948, by the UN General Assembly, where Arti-

la securitatea persoanei sale" [10]. Evident, că această normă a devenit un făgaş pentru ţările membre care au aderat la DUDO, în sensul de a-şi ralia cadrul normativ intern spre formarea unui drept european uniformizat inclusiv la capitolul măsuri preventive.

Aşadar, legislaţia procesuală penală a Republicii Moldova în domeniul arestului preventiv, de la adoptarea noului cod de procedură penală din 14 martie 2003 [2], a suferit multiple modificări, fiind influenţată de diverşi factori de ordin social, politic, internaţional etc. Drept exemplu au servit necesitatea protejării unor grupuri de subiecţi speciali precum sunt minorii, neconcordanţa legislaţiei naţionale cu standardele internaţionale sau necesitatea diminuării populaţiei penitenciare.

Cu toate că ţările europene au avut şi ele o influenţă corespunzătoare pe această dimensiune, totuşi reglementarea arestului preventiv în legislaţia procesuală penală a prins forme diferite. În sistemul de drept norvegian, materia arestului se regăseşte în Codul de procedură penală al Norvegiei [5].

Spre deosebire de legislaţia naţională, în procedura penală norvegiană este stipulat că „O persoană care în justă cauză este suspectată de comiterea unei sau a mai multe fapte punibile cu închisoare pe un termen mai mare de 6 luni poate fi arestată când:

1) Există motive de a crede că el poate să se sustragă de la urmărire sau de la executarea unei pedepse sau din motivul altor precauţii;

2) Există riscul iminent că el va manipula probele de la dosar, de exemplu va sustrage probe sau va influenţa martorii sau complicii;

3) Arestarea este considerată necesară pentru a-l împiedica să comită din nou infracţiuni pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate mai mare de 6 luni;

4) Persoana singură solicită acest lucru din motive care sunt considerate satisfăcătoare" [5].

De aceea, în acest demers ştiinţific ne propunem să analizăm sub aspect comparativ modul de reglementare a arestului preventiv în legislaţia altor state de pe continentul european. Astfel încât, să putem raporta această instituţie cu cadrul normativ din Republica Moldova.

2. REZULTATE ŞI DISCUŢII

Sub aspect comparativ, în art. 176 alin. (2) din Codul de procedură penală al Republicii

cle 3 enshrines the rule that "Everyone has the right to life, liberty, and security of person." [10].

Clearly, this norm has become a pathway for member countries that have adhered to the Universal Declaration of Human Rights (UDHR) to align their internal normative frameworks towards the formation of a standardized European law, including in the area of preventive measures.

Thus, the criminal procedural legislation of the Republic of Moldova regarding preventive detention, since the adoption of the new Code of Criminal Procedure on March 14, 2003 [2], has undergone multiple amendments, influenced by various social, political, and international factors, among others. Examples include the need to protect certain groups of special subjects, such as minors, the inconsistency of national legislation with international standards, and the necessity to reduce the prison population.

Although European countries have also had a corresponding influence in this dimension, the regulation of preventive detention in criminal procedural legislation has taken on different forms. In the Norwegian legal system, the matter of detention is addressed in the Norwegian Code of Criminal Procedure [5].

Unlike national legislation, the Norwegian criminal procedure stipulates that "A person who is justifiably suspected of committing one or more offenses punishable by imprisonment for a term exceeding 6 months may be arrested when:

1) There are grounds to believe that he may evade prosecution or the execution of a sentence, or for other precautionary reasons;

2) There is an imminent risk that he will tamper with evidence in the case, for example, by concealing evidence or influencing witnesses or accomplices;

3) The arrest is deemed necessary to prevent him from committing further offenses for which the law provides for a prison sentence of more than 6 months;

4) The person requests this on grounds that are considered satisfactory [5].

Therefore, in this scientific endeavor, we aim to analyze, from a comparative perspective, the regulation of preventive detention in the legislation of other states on the European continent. This will allow us to relate this institution to the normative framework in the Republic of Moldova.

Moldova, este prevăzut că pedeapsa pentru care poate fi aplicat arestul preventiv trebuie să fie mai mare de 3 ani [19]. Considerăm că modificarea acestui criteriu prin Legea nr.179/2018, de la pedeapsa de „un an" la „3 ani", prevăzută de sancţiunea infracţiunii săvârşite de infractori, a creat multe impedimente practice [19]. Respectiv, pentru infracţiunile din categoria celor uşoare şi unele din categoria mai puţin grave la momentul actual, reieşind din prevederile arătate mai sus, este imposibilă aplicarea arestului preventiv. Faptul dat obstrucţionează desfăşurarea normală a procesului penal, iar obstacolele apar mai ales în cazurile când persoana comite într-o perioadă scurtă de timp o serie de infracţiuni de furt prevăzute la art. 186 alin. (1) din Codul penal, adică sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane. În cazul dat, legiuitorul a prevăzut sancţiunea cea mai gravă – închisoarea până la 2 ani, ce atribuie această infracţiune în categoria celor uşoare. Astfel, chiar dacă făptuitorul este depistat la al 7-lea episod de săvârşire a acestui gen de infracţiune, suntem în imposibilitate de aplicare a arestului preventiv [5].

În conformitate cu pct. 1), alin. (1) Secţiunea 171 din Codul de procedură penală al Norvegiei, o persoană poate fi supusă arestului fără să se ţină cont de mărimea pedepsei penale prevăzute de lege, dacă este prinsă în flagrant delict şi nu se opreşte din acţiunea criminală. Aceeaşi regulă se aplică dacă nu se cunoaşte locul de trai permanent al persoanei în ţară şi există motive de îngrijorare că va fugi în străinătate, evadând de la acuzarea sau de la o potenţială executare a pedepsei, sau există alte precauţii [5].

Legislaţia procesuală penală a Norvegiei reglementează o altă prevedere importantă, la Secţiunea 185, unde explică modalitatea de prelungire şi durata maximă de menţinere a figurantului în stare de arest preventiv. Astfel, potrivit dispoziţiei acestei norme, în cazul în care instanţa decide să aresteze preventiv persoana acuzată în custodie, aceasta trebuie, în acelaşi timp, să stabilească un termen specific pentru o astfel de custodie dacă audierea principală nu a început deja.

Termenul dat trebuie să fie cât se poate de scurt şi nu trebuie să depăşească patru săptămâni. Acesta poate fi extins până la patru săptămâni la un moment dat. În cazul în care

2. RESULTS AND DISCUSSIONS

From a comparative perspective, Article 176 paragraph (2) of the Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova stipulates that the penalty for which preventive detention may be applied must be greater than 3 years [19]. We believe that the amendment of this criterion by Law No. 179/2018, changing the penalty from "one year" to "three years," as provided for by the sanction for the offense committed by offenders, has created many practical obstacles. Consequently, for offenses categorized as minor and some categorized as less serious, it is currently impossible to apply preventive detention based on the aforementioned provisions [19]. This situation obstructs the normal conduct of criminal proceedings, and obstacles arise especially in cases where a person commits a series of theft offenses, as defined in Article 186 paragraph (1) of the Criminal Code, meaning the covert appropriation of another person's property, within a short period of time. In this case, the legislator has provided for the most severe penalty—imprisonment for up to 2 years—placing this offense in the category of minor offenses. Thus, even if the perpetrator is caught during the seventh instance of committing this type of offense, we are unable to apply preventive detention [5].

According to point 1, paragraph (1) of Section 171 of the Norwegian Code of Criminal Procedure, a person may be subjected to arrest regardless of the severity of the criminal penalty provided by law if they are caught in the act and do not cease their criminal activity. The same rule applies if the person's permanent residence in the country is unknown and there are concerns that they will flee abroad, evading prosecution or potential execution of a sentence, or if there are other precautionary reasons [5].

Norwegian criminal procedural legislation regulates another important provision in Section 185, which explains the procedure for extending and the maximum duration of a suspect's preventive detention. Thus, according to the provisions of this norm, if the court decides to place the accused person in preventive detention, it must simultaneously establish a specific term for such custody if the main hearing has not already begun.

This term must be as short as possible and cannot exceed four weeks. It may be ex-

natura anchetei sau alte circumstanţele indică faptul că o revizuire a ordinului după patru săptămâni va fi inutilă, instanţa poate stabili o limită de timp mai lungă. Dacă audierea principală a început atunci când persoana este arestată preventiv sau la expirarea termenului pentru custodie, persoana acuzată poate fi ţinută în custodie până la pronunţarea hotărârii.

În cazul în care se depune o cerere de custodie extinsă, organul de urmărire penală precizează când se aşteaptă finalizarea anchetei în acest caz. Data se introduce în dosarul instanţei. Persoana acuzată are dreptul să fie prezentă în instanţă atunci când se pune problema unei prelungiri a termenului de custodie. Dacă instanţa consideră necesar, persoana acuzată va fi adusă în faţa ei, chiar dacă ea nu doreşte să participe. Organul de urmărire penală depune un demers de prelungire a arestului preventiv suficient de devreme, pentru ca persoana acuzată şi avocatul său să fie notificaţi cu cel puţin o zi înainte de şedinţa de judecată. Dacă instanţa constată în orice moment că ancheta nu se desfăşoară cu celeritate reieşind din circumstanţele cazului şi că o arestare preventivă continuă în custodie nu este rezonabilă, instanţa eliberează persoană arestată [5].

Aşadar, observăm că legislaţia norvegiană îngăduie dreptul instanţei de a menţine în custodie persoana acuzată de comiterea unei infracţiuni până la pronunţarea sentinţei, dacă circumstanţele cauzei o impun.

Cadrul normativ al Republicii Moldova reglementează durata arestului preventiv în termeni-limită. În acest sens, potrivit art. 25 alin. (4) din Constituţie, „Arestarea se face în temeiul unui mandat, emis de judecător, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalităţii mandatului se poate depune recurs, în condiţiile legii, în instanţa judecătorească ierarhic superioară. Termenul arestării poate fi prelungit numai de către judecător sau de către instanţa judecătorească, în condiţiile legii, cel mult pînă la 12 luni" [61]. În consecinţă, prin Legea nr. 100/2016, au fost făcute modificări importante la art. 186 din Codul de procedură penală, inclusiv la alin. (6), unde legiuitorul a stipulat că „În privinţa aceleiaşi fapte şi aceleiaşi persoane, arestul poate fi aplicat, pentru ambele faze ale procesului penal, pe un termen de cel mult 12 luni cumulativ, până la pronunţarea sentinţei de către instanţa de fond" [18].

tended for up to four weeks at a time. If the nature of the investigation or other circumstances indicate that a review of the order after four weeks would be unnecessary, the court may set a longer time limit. If the main hearing has begun when the person is placed in preventive detention or upon the expiration of the custody term, the accused may be held in custody until the judgment is pronounced.

If a request for extended custody is submitted, the prosecuting authority specifies when the completion of the investigation in this case is expected. The date is entered into the court file. The accused has the right to be present in court when the issue of extending the custody term is raised. If the court deems it necessary, the accused will be brought before it, even if they do not wish to attend. The prosecuting authority submits a request for the extension of preventive detention early enough so that the accused and their lawyer are notified at least one day before the court hearing. If at any time the court finds that the investigation is not being conducted expeditiously given the circumstances of the case and that continued preventive detention is not reasonable, the court will release the detained person [5].

Thus, we observe that Norwegian legislation allows the court the right to keep the accused person in custody until the judgment is pronounced, if the circumstances of the case warrant it.

The normative framework of the Republic of Moldova regulates the duration of preventive detention in terms of limits. In this regard, according to Article 25 paragraph (4) of the Constitution, "Arrest shall be made on the basis of a warrant issued by a judge, for a duration of no more than 30 days. The legality of the warrant may be challenged, in accordance with the law, in the hierarchically superior court. The term of arrest may be extended only by a judge or by the court, in accordance with the law, for a maximum of up to 12 months." Consequently, through Law No. 100/2016, significant amendments were made to Article 186 of the Code of Criminal Procedure, including paragraph (6), where the legislator stipulated that "For the same act and the same person, detention may be applied, for both phases of the criminal process, for a cumulative term of no more than 12 months, until the judgment is pronounced by

În această ordine de idei, este de menţionat că unul dintre factorii care a influenţat modificarea codului de procedură penală la capitolul *termenul menţinerii persoanei în stare de arest,* a servit şi Hotărârea Curţii Constituţionale nr. 3 din 26 februarie 2016, privind excepţia de neconstituţionalitate a alin. (3), (5), (8), (9) a art. 186 din Codul de procedură penală, prin care Curtea Constituţională a statuat: „... prevederile articolului 186 alin. (9) din Codul de procedură penală permit ca termenul-limită să depăşească 12 luni. Mai mult, norma articolului 186 alin (9) din Codul de procedură penală permite prelungirea duratei măsurii preventive sub formă de arest preventiv pentru o perioadă nedeterminată de timp...Curtea constată că, prin prevederile articolului 186 alin. (9) din Codul de procedură penală, legiuitorul a stabilit termenele arestării preventive fără a ţine cont de prevederile exprese neechivoce ale articolului 25 alin. (4) din Constituţie, care reglementează garanţiile constituţionale necesare asigurării unui cadru adecvat protejării cetăţeanului împotriva aplicării excesive a unei astfel de măsuri" [13].

Însă, în practica judiciară, termenul maxim de 12 luni de menţinere a persoanei în stare de arest, indiferent de fazele procesului penal, creează posibilitatea eschivării învinuiţilor sau inculpaţilor după expirarea acestui termen. Este de menţionat că legiuitorul, la elaborarea acestor norme, urma să ţină cont de garanţiile art. 5 şi art. 6 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului, dar şi obstrucţiunile pe care le poate crea acest termen în practica urmăririi penale.

Astfel, existenţa unor cauze penale complexe, care impun un volum mare de lucru, necesită uneori un timp mai mare pentru administrarea unui probatoriu solid. Totodată, după expedierea cauzei penale în instanţa de judecată pentru examinarea în fond, faza cercetării judecătoreşti impune la fel un termen excesiv, inclusiv, pornind de la comportamentul părţilor. Prin urmare, instrumentarea cauzei penale, în faza de urmărire penală şi în faza de judecată, ar putea depăşi termenul de 12 luni, ceea ce creează un făgaş favorabil pentru eliberarea arestatului din custodia statului. Sub aspect comparativ, din punctul nostru de vedere, ar fi mai binevenite la caz prevederile Codului de procedură penală al Norvegiei, care permit

the court of first instance [18].

In this context, it is worth mentioning that one of the factors that influenced the amendment of the Code of Criminal Procedure regarding the duration of a person's detention was also the Decision of the Constitutional Court No. 3 of February 26, 2016, concerning the unconstitutionality exception of paragraphs (3), (5), (8), and (9) of Article 186 of the Code of Criminal Procedure, in which the Constitutional Court stated: "... the provisions of Article 186 paragraph (9) of the Code of Criminal Procedure allow the time limit to exceed 12 months. Moreover, the norm of Article 186 paragraph (9) of the Code of Criminal Procedure allows the extension of the preventive measure in the form of preventive detention for an indefinite period of time... The Court finds that, through the provisions of Article 186 paragraph (9) of the Code of Criminal Procedure, the legislator established the terms of preventive detention without taking into account the express and unequivocal provisions of Article 25 paragraph (4) of the Constitution, which regulates the constitutional guarantees necessary to ensure an adequate framework for protecting citizens against the excessive application of such a measure [13].

However, in judicial practice, the maximum term of 12 months for keeping a person in detention, regardless of the phases of the criminal process, creates the possibility for defendants or accused persons to evade prosecution after the expiration of this term. It should be noted that the legislator, when drafting these norms, was supposed to take into account the guarantees of Articles 5 and 6 of the European Convention on Human Rights, as well as the obstacles that this term may create in the practice of criminal prosecution.

Thus, the existence of complex criminal cases, which require a large volume of work, sometimes necessitates a longer time for the administration of solid evidence. At the same time, after the criminal case is sent to court for examination on the merits, the judicial phase also imposes an excessive timeframe, particularly depending on the behavior of the parties involved. Therefore, the handling of the criminal case, both in the investigation phase and in the trial phase, could exceed the 12-month limit, creating a favorable environment for the release of the detainee from state custody. From

menţinerea persoanei în stare de arest până la pronunţarea sentinţei.

Analizând legislaţia ţărilor europene pe segmentul durata arestului preventiv, este oportun de a menţiona reglementările legislaţiei procesuale penale a României. În acest sens, art. 239 din Capitolul I, Secţiunea a 6-a din Codul de procedură penală al României, are următorul cuprins: „(1) În cursul judecăţii în primă instanţă, durata totală a arestării preventive a inculpatului nu poate depăşi un termen rezonabil şi nu poate fi mai mare de jumătatea maximului special prevăzut de lege pentru infracţiunea care face obiectul sesizării instanţei de judecată. În toate cazurile, durata arestării preventive în primă instanţă nu poate depăşi 5 ani. (2) Termenele prevăzute la alin. (1) curg de la data sesizării instanţei de judecată, în cazul în care inculpatul se află în stare de arest preventiv, şi, respectiv, de la data punerii în executare a măsurii, când faţă de acesta s-a dispus arestarea preventivă în procedura de cameră preliminară sau în cursul judecăţii sau în lipsă. (3) La expirarea termenelor prevăzute la alin. (1), instanţa de judecată poate dispune luarea unei alte măsuri preventive, în condiţiile legii" [20].

Din dispoziţia articolului desprindem că legiuitorul român a prevăzut un termen rezonabil de a menţine persoana în arest preventiv. Relevant este faptul că acest termen se răsfrânge doar asupra inculpatului. Cu alte cuvinte, dacă dosarul se află pe rolul primei instanţe. Observăm că termenul arestului preventiv în cazul dat este legat în mod direct de sancţiunea pentru infracţiunea de săvârşirea căreia se învinuieşte inculpatul.

Totodată, legiuitorul român, prin Ordonanţa de urgenţă nr. 18 din 18.05.2016, a restrâns spectrul de infracţiuni pentru care se poate cere aplicarea arestului preventiv. Astfel, prin art. 223 alin. (2) din Codul de procedură penală, a reglementat că „măsura arestării preventive a inculpatului poate fi luată şi dacă din probe rezultă suspiciunea rezonabilă că acesta a săvârşit o infracţiune intenţionată contra vieţii, o infracţiune prin care s-a cauzat vătămarea corporală sau moartea unei persoane, o infracţiune contra securităţii naţionale prevăzută de Codul penal şi alte legi speciale, o infracţiune de trafic de droguri, de efectuare de operaţiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse sus-

a comparative perspective, we believe that the provisions of the Norwegian Code of Criminal Procedure, which allow for the detention of a person until the judgment is pronounced, would be more appropriate in this context.

Analyzing the legislation of European countries regarding the duration of preventive detention, it is pertinent to mention the regulations of the criminal procedural legislation of Romania. In this regard, Article 239 of Chapter I, Section 6 of the Romanian Code of Criminal Procedure states: "(1) During the trial in the first instance, the total duration of the preventive detention of the accused cannot exceed a reasonable time and cannot be more than half of the maximum penalty provided by law for the offense that is the subject of the court's consideration. In all cases, the duration of preventive detention in the first instance cannot exceed 5 years. (2) The terms provided in paragraph (1) run from the date the court is seized, if the accused is in preventive detention, and, respectively, from the date the measure is enforced when preventive detention has been ordered in the preliminary chamber procedure or during the trial or in absentia. (3) Upon the expiration of the terms provided in paragraph (1), the court may order another preventive measure, in accordance with the law [20].

From the provisions of this article, we can infer that the Romanian legislator has established a reasonable timeframe for keeping a person in preventive detention. It is relevant to note that this timeframe applies only to the accused. In other words, if the case is pending in the first instance. We observe that the duration of preventive detention in this case is directly linked to the penalty for the offense for which the accused is charged.

Additionally, the Romanian legislator, through Emergency Ordinance No. 18 of May 18, 2016, has narrowed the scope of offenses for which preventive detention can be requested. Thus, Article 223 paragraph (2) of the Code of Criminal Procedure stipulates that "the measure of preventive detention of the accused may be taken if the evidence shows reasonable suspicion that they have committed an intentional offense against life, an offense that has caused bodily harm or death to a person, an offense against national security as provided by the Penal Code and other special laws, a

ceptibile de a avea efecte psihoactive, o infracţiune privind nerespectarea regimului armelor, muniţiilor, materialelor nucleare şi al materiilor explozive, trafic şi exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism, spălare a banilor, falsificare de monede, timbre sau de alte valori, şantaj, viol, lipsire de libertate în mod ilegal, evaziune fiscală, ultraj, ultraj judiciar, o infracţiune de corupţie, o infracţiune săvârşită prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică [...]" [20].

Pentru celelalte tipuri de infracţiuni, legislaţia României a prevăzut posibilitatea aplicării arestului preventiv doar dacă pedeapsa închisorii este de 5 ani ori mai mare şi în fiecare caz se evalua gravitatea faptei, a modului şi a circumstanţelor de comitere a acesteia, a anturajului şi a mediului din care acesta provine, a antecedentelor penale şi a altor împrejurări privitoare la persoana acestuia, se constată că privarea sa de libertate este necesară pentru înlăturarea unei stări de pericol pentru ordinea publică [20].

Politica procesuală penală pe această dimensiune ni se pare foarte bine redată şi lesne de pus în practică, iar separarea pe categorii a infracţiunilor pentru care se poate de recurs la arestul preventiv, fără nicio limită de pedeapsă, ar fi un exemplu oportun şi pentru legiuitorul moldav.

Ori, în legea penală a Republicii Moldova există infracţiuni care, deşi pot aduce un prejudiciu semnificativ părţii vătămate, acestea fac parte din categoria infracţiunilor uşoare sau mai puţin grave, care împiedică aplicarea arestului. Ca exemplu, ar putea servi unele infracţiuni economice din capitolul X al Codului penal.

În dreptul comparat s-a iscat o abordare diferită a termenului „bănuială rezonabilă", care, în cazul măsurilor de constrângere care prevăd arestul, este un element imperativ. Pornind de la legislaţia naţională, la art. 4^3 din Codul de procedură penală, este redată noţiunea termenului „bănuială rezonabilă", care este percepută ca fiind *„[...] suspiciune care rezultă din existenţa unor fapte şi/sau informaţii care ar convinge un observator obiectiv că s-a comis ori se pregăteşte comiterea unei infracţiuni imputabile unei anumite ori anumitor persoane şi că nu există alte fapte şi/sau informaţii care înlătură caracterul penal al faptei ori dovedesc neimplicarea persoanei"* [6].

drug trafficking offense, illegal operations with precursors or other products likely to have psychoactive effects, an offense regarding the non-compliance with the regime of weapons, ammunition, nuclear materials, and explosives, trafficking and exploitation of vulnerable persons, acts of terrorism, money laundering, counterfeiting of currency, stamps, or other values, blackmail, rape, illegal deprivation of liberty, tax evasion, outrage, judicial outrage, an offense of corruption, an offense committed through computer systems or electronic communication means [20].

For other types of offenses, Romanian legislation has provided for the possibility of applying preventive detention only if the prison sentence is 5 years or more, and in each case, the severity of the act, the manner and circumstances of its commission, the environment and background of the accused, their criminal record, and other circumstances related to the individual are assessed to determine whether their deprivation of liberty is necessary to eliminate a state of danger to public order.

The criminal procedural policy in this dimension seems to us to be very well articulated and easily implementable, and the categorization of offenses for which preventive detention can be applied, without any penalty limit, would serve as a relevant example for the Moldovan legislator.

In the criminal law of the Republic of Moldova, there are offenses that, although they can cause significant harm to the injured party, fall into the category of minor or less serious offenses, which prevents the application of detention. For example, certain economic offenses from Chapter X of the Penal Code could serve as an illustration.

In comparative law, a different approach to the term "reasonable suspicion" has emerged, which is an imperative element in the case of coercive measures that involve detention. Based on national legislation, Article 43 of the Code of Criminal Procedure defines the term "reasonable suspicion," which is perceived as "... suspicion arising from the existence of facts and/or information that would convince an objective observer that a crime has been committed or is being prepared by a certain person or persons, and that there are no other facts and/or information that negate the

Acest termen a fost inspirat din practica vastă a Curții Europene a Drepturilor Omului, care, la art. 5, p. 1 c) al Convenției, prevede că în cazul privării de libertate a persoanei, o condiției *sine qua non* este existența bănuielii rezonabile precum că persoana a săvârșit o infracțiune. Termenul menționat este și o componentă de bază a privării de libertate, care se completează cu riscurile la care ne vom referi în continuare.

Același articol al CEDO prevede ca „[...] temeiurile bănuielii să fie justificate în mod obiectiv. De aceea, nu este suficient ca poliția sau organele de urmărire penală să bănuiască o persoană. Faptul că o bănuială subiectivă nu este suficientă, potrivit cerințelor art. 5, p. 1 c) al CEDO, presupune necesitatea existenței circumstanțelor de fapt care pot fi analizate în mod obiectiv de o persoană independentă, care nu are legătură cu cauza" [11].

Din această optică, raționamentul Curții Europene a Drepturilor Omului trasează linii directorii referitoare la bănuiala rezonabilă, care nu sunt în concordanță cu normele procesuale naționale la capitolul vizat.

Așadar, pe de o parte, prin stipularea prezenței necesare a motivelor rezonabile de a presupune că persoana privată de libertate a comis o infracține, articolul 5 (1) (c) garantează temeinicia acestei măsuri și caracterul său nearbitrar. Pe de altă parte, în hotărârea *Murray v. Regatul Unit,* Curtea a subliniat că, dacă sinceritatea și temeinicia unei bănuieli constituiau elementele indispensabile ale rezonabilității sale, această bănuială nu putea fi privită ca una rezonabilă decât cu condiția ca ea să fie bazată pe fapte sau informații, care ar stabili o legătură obiectivă între suspect și infracțiunea presupusă. Ar trebui deci să existe dovezi ale acțiunilor, documente sau date medico-legale, care ar implica în mod direct persoana vizată. În consecință, nici privațiunea de libertate nu se poate baza pe impresii, intuiție, o simplă asociere de idei sau de prejudecăți (etnice, religioase sau de altă natură), indiferent de valoarea lor, în calitate de indiciu al participării unei persoane la comiterea unei infracțiuni [4].

În țările europene procedura arestării preventive este reglementată de codurile de procedură penală sau de legi speciale. După cum e și firesc, arestarea preventivă este recunoscută ca o măsură excepțională, guvernată

criminal nature of the act or prove the person's non-involvement" [6].

This term has been inspired by the extensive practice of the European Court of Human Rights, which, in Article 5, paragraph 1(c) of the Convention, stipulates that in the case of deprivation of liberty, a sine qua non condition is the existence of reasonable suspicion that the person has committed a crime. The mentioned term is also a fundamental component of deprivation of liberty, which is complemented by the risks we will refer to later.

The same article of the ECHR provides that "[...] the grounds for suspicion must be objectively justified. Therefore, it is not sufficient for the police or prosecuting authorities to suspect a person. The fact that a subjective suspicion is not enough, according to the requirements of Article 5, paragraph 1(c) of the ECHR, implies the necessity of the existence of factual circumstances that can be objectively analyzed by an independent person who is not connected to the case" [11].

From this perspective, the reasoning of the European Court of Human Rights outlines guiding principles regarding reasonable suspicion that are not in accordance with national procedural norms in the relevant area.

Thus, on one hand, by stipulating the necessary presence of reasonable grounds to believe that the person deprived of liberty has committed a crime, Article 5(1)(c) guarantees the legitimacy of this measure and its non-arbitrary nature. On the other hand, in the judgment of Murray v. the United Kingdom, the Court emphasized that if the sincerity and validity of a suspicion were essential elements of its reasonableness, this suspicion could only be considered reasonable if it was based on facts or information that would establish an objective link between the suspect and the alleged crime. Therefore, there should be evidence of actions, documents, or forensic data that would directly implicate the person in question. Consequently, deprivation of liberty cannot be based on impressions, intuition, a mere association of ideas, or prejudices (ethnic, religious, or otherwise), regardless of their value, as an indication of a person's involvement in the commission of a crime [4].

In European countries, the procedure for preventive detention is regulated by codes of

de prezumţia libertăţii, fiind susceptibilă de control judecătoresc şi caracterizându-se prin termene limitate legal.

Sediul materiei arestului în sistemul norvegian se găseşte în Codul de procedură penală al Norvegiei. Reglementările din cod sunt oarecum exhaustive şi Curtea Supremă de Justiţie stabileşte, prin intermediul deciziilor sale în cauze concrete, reguli care servesc drept reglementări obligatorii pentru aplicarea uniformă a criteriilor de interpretare şi aplicare a legii.

În sistemul norvegian, reţinerea se aplică în situaţia în care probabilitatea că persoană a săvârşit fapta corespunde criteriului „mai degrabă da, decât nu", adică o probabilitate mai mare de 50 %. În lege este stipulată clar gravitatea infracţiunilor pentru care se poate aplica arestarea preventivă, criteriul fiind pedeapsa minimă legală. În funcţie de infracţiunea urmărită, probele care justifică bănuiala pot fi diferite. De exemplu, în infracţiuni de viol, declaraţiile victimei pot, de regulă, servi ca temei de reţinere având în vedere faptul că victima poartă răspundere pentru un denunţ intenţionat fals, şi pot fi luate în consideraţie acţiunile victimei întreprinse după presupusul incident, consolidând sau nu declaraţiile acesteia [12].

Astfel, potrivit reglementărilor din Codul de procedură penală norvegian, cu referire la aplicarea arestului, este stipulat că „O persoană care în justă cauză este suspectată de comiterea unei sau a mai multor fapte punibile cu închisoare pe un termen mai mare de 6 luni poate fi arestată când:

1) există motive de a crede că el poate să se sustragă de la urmărire sau de la executarea unei pedepse sau din motivul altor precauţii;

2) există riscul iminent că el va manipula probele de la dosar, de exemplu va sustrage probe sau va influenţa martorii sau complicii;

3) arestarea este considerată necesară pentru a-l împiedica să comită din nou infracţiuni pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate mai mare de 6 luni;

4) persoana singură solicită acest lucru din motive care sunt considerate satisfăcătoare" [5].

Observăm că legiuitorul norvegian a limitat mărimea sancţiunii cu închisoarea până la 6 luni, ca o condiţie obligatorie care urmează a fi reţinută de către organul de anchetă la criminal procedure or special laws. As is natural, preventive detention is recognized as an exceptional measure, governed by the presumption of liberty, and is subject to judicial review, characterized by legally limited timeframes.

The subject matter of detention in the Norwegian system is found in the Norwegian Code of Criminal Procedure. The regulations in the code are somewhat exhaustive, and the Supreme Court establishes, through its decisions in specific cases, rules that serve as mandatory regulations for the uniform application of the criteria for interpreting and applying the law.

In the Norwegian system, detention is applied in situations where the probability that a person has committed the act meets the criterion of "more likely than not," meaning a probability greater than 50%. The law clearly stipulates the severity of the offenses for which preventive detention can be applied, with the criterion being the minimum legal penalty. Depending on the pursued offense, the evidence justifying suspicion may vary. For example, in cases of rape, the victim's statements can generally serve as grounds for detention, considering that the victim is liable for a deliberately false report, and the actions taken by the victim after the alleged incident may be taken into account, either reinforcing or undermining their statements [12].

Thus, according to the regulations in the Norwegian Code of Criminal Procedure regarding the application of detention, it is stipulated that "A person who is justifiably suspected of committing one or more offenses punishable by imprisonment for a term exceeding 6 months may be arrested when:

1) there are grounds to believe that they may evade prosecution or the execution of a sentence or for other precautionary reasons;

2) there is an imminent risk that they will tamper with evidence in the case, for example, by concealing evidence or influencing witnesses or accomplices;

3) detention is deemed necessary to prevent them from committing further offenses for which the law provides for a prison sentence of more than 6 months;

4) the person themselves requests this for reasons deemed satisfactory [5].

We observe that the Norwegian legislator has limited the severity of the prison sen-

aplicarea arestului, termen care în legislația procesuală penală a Republicii Moldova este de 3 ani – pedeapsă sub formă de închisoare. În unele cazuri practice, această condiție împiedică organul de urmărire penală să efectueze o investigație eficientă, pe motiv că infracțiunea săvârșită după gravitate este una ușoară, de exemplu infracțiunea-tip prevăzută la art. 257 alin. (1) din Codul penal **-** *Executarea necalitativă a construcțiilor.*

Instituția arestului, în sistemul de drept procesual penal, este una mai flexibilă și în raport cu alte țări europene. Așadar, dacă persoana este bănuită de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea penală prevede o pedeapsă privativă de libertate mai mare de 10 ani, atunci persoana poate fi arestată, chiar fără să fie întrunite condițiile speciale enumerate în Secțiunea 171, dacă ea singură recunoaște că a săvârșit asemenea faptă sau dacă există alte circumstanțe care întăresc bănuiala la un grad considerabil. În acest sens, urmează a fi apreciat faptul dacă lăsarea persoanei în libertate ar afecta sensul general al justiției sau ar crea insecuritate. O persoană poate fi supusă arestului fără să se țină cont de mărimea pedepsei penale prevăzute de lege, dacă este prinsă în flagrant delict și nu se oprește din acțiunea criminală. Aceeași regulă se aplică dacă nu se cunoaște locul de trai permanent al persoanei în țară și există motiv de îngrijorare că va fugi în străinătate, evadând de la acuzare sau de la o potențială executare a pedepsei, sau există alte precauții [5].

În Olanda, persoana poate fi reținută atunci când sunt suspiciuni rezonabile că a comis o infracțiune. De menționat că Olanda se numără printre puținele state europene unde nu există nicio limitare cu privire la gravitatea pedepsei. Arestările sunt efectuate în general de către poliție. Un suspect poate fi oprit pentru verificare de identitate sau atunci când este prins în flagrant. Arestările non-flagrante necesită autorizarea în prealabil a procurorului. Unicul scop al reținerii este de a continua investigațiile în cazul comiterii unei infracțiuni. Necesitatea de a efectua cercetări suplimentare pe caz este pusă ca o condiție de prelungire a arestului, după primele 6 ore de reținere.

Ca urmare a custodiei de către poliție, menținerea detenției provizorii poate fi dispusă de către judecătorul de instrucție pentru o pe-

tence to 6 months as a mandatory condition that must be considered by the investigative authority when applying detention, a term that in the criminal procedural legislation of the Republic of Moldova is 3 years for imprisonment. In some practical cases, this condition hinders the prosecuting authority from conducting an effective investigation, on the grounds that the offense committed is considered minor in severity, such as the typical offense provided for in Article 257 paragraph (1) of the Penal Code - Poor execution of construction work.

The institution of detention in the procedural law system is more flexible compared to other European countries. Therefore, if a person is suspected of committing an offense for which the criminal law provides for a prison sentence of more than 10 years, then the person can be arrested even without meeting the special conditions listed in Section 171, if they themselves admit to having committed such an act or if there are other circumstances that significantly strengthen the suspicion. In this regard, it should be assessed whether releasing the person would affect the overall sense of justice or create insecurity. A person can be subjected to detention regardless of the severity of the criminal penalty provided by law if they are caught in the act and do not cease their criminal activity. The same rule applies if the person's permanent residence in the country is unknown and there are concerns that they will flee abroad, evading prosecution or a potential sentence, or if there are other precautionary measures [5].

In the Netherlands, a person can be detained when there are reasonable suspicions that they have committed a crime. It is worth noting that the Netherlands is among the few European states where there are no limitations regarding the severity of the penalty. Arrests are generally carried out by the police. A suspect can be stopped for identity verification or when caught in the act. Non-flagrant arrests require prior authorization from the prosecutor. The sole purpose of detention is to continue investigations in the event of a crime. The necessity to conduct further investigations is set as a condition for extending detention after the first 6 hours of detention.

As a result of custody by the police, the maintenance of provisional detention can be

rioadă maximum de 14 zile, urmată de detenţia provizorie printr-o dispoziţie judecătorească pentru o perioadă maximă de 90 zile. În termen de 90 de zile, trebuie să aibă loc prima şedinţă de judecată cu privire la fondul cauzei. Instanţa de judecată poate suspenda procesul pentru o perioadă nedeterminată. În această perioadă, arestarea preventive rămâne în vigoare până la 60 de zile după pronunţarea hotărârii [1, p. 5].

Un compartiment aparte, dar care are legătură inerentă cu instituţia arestului la nivel european îl constituie arestul persoanei în vederea extrădării. În acest sens, vom analiza extrădarea persoanei sub aspect comparativ, în raportul cu mandatul european de arestare, instituţie valabilă şi utilizată de către ţările membre ale Uniunii Europene.

În conformitate cu art. 547 alin. (1) din Codul de procedură penală, după primirea cererii de extrădare, Procuratura Generală sau, după caz, Ministerul Justiţiei va lua neîntârziat măsuri, în condiţiile prezentului cod, pentru arestarea preventivă a persoanei a cărei extrădare se cere. Termenul aflării persoanei sub arest preventiv nu poate depăşi 180 de zile din momentul reţinerii şi până la predarea părţii solicitante.

Aparent, procedura de arestare a persoanei pentru extrădare pare a fi una simplă, ce implică un minim de cheltuieli şi resurse, pentru un stat democratic, care nu este membru al UE. Însă după primirea acestei cereri din partea statului solicitant, urmează să sesizeze instanţa judecătorească din raza teritorială a Ministerului Justiţiei, pentru a se decide asupra aplicării măsurii arestului provizoriu în vederea extrădării persoanei a cărei extrădare se cere şi continuării procedurii judiciare de soluţionare a cererii de extrădare.

Menţionăm că, în cazul în care Ministerul Justiţiei este autoritatea competentă să soluţioneze cererea de extrădare, acesta poate solicita arestarea persoanei a cărei extrădare se cere doar prin intermediul Procuraturii Generale.

Arestul provizoriu în vederea extrădării se dispune şi se prelungeşte de către judecătorul de instrucţie, învestit cu soluţionarea cererii de extrădare [16].

Până la înaintarea în instanţa de judecată a demersului privind extrădarea persoanei, sesizarea privind aplicarea arestului provizoriu în vederea extrădării persoanei se examinează

ordered by the investigating judge for a maximum period of 14 days, followed by provisional detention through a court order for a maximum period of 90 days. Within 90 days, the first hearing regarding the merits of the case must take place. The court may suspend the proceedings for an indefinite period. During this time, preventive detention remains in effect for up to 60 days after the ruling is issued [1].

A separate compartment, but one that is inherently related to the institution of detention at the European level, is the detention of a person for the purpose of extradition. In this regard, we will analyze the extradition of a person from a comparative perspective, in relation to the European Arrest Warrant, an institution valid and utilized by the member countries of the European Union.

According to Article 547 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure, upon receiving the extradition request, the Prosecutor General or, as the case may be, the Ministry of Justice shall promptly take measures, in accordance with this code, for the preventive detention of the person whose extradition is requested. The duration of the person's preventive detention may not exceed 180 days from the moment of detention until the surrender to the requesting party.

Apparently, the procedure for arresting a person for extradition seems to be a simple one, involving minimal expenses and resources for a democratic state that is not a member of the EU. However, after receiving this request from the requesting state, it must notify the court within the territorial jurisdiction of the Ministry of Justice to decide on the application of the provisional detention measure for the extradition of the person whose extradition is requested and to continue the judicial procedure for resolving the extradition request.

It should be noted that if the Ministry of Justice is the competent authority to resolve the extradition request, it can only request the arrest of the person whose extradition is sought through the Prosecutor General's Office.

Provisional detention for the purpose of extradition is ordered and extended by the investigating judge assigned to resolve the extradition request [16].

Until the extradition request is submitted to the court, the application for provisional detention for the purpose of extradition is ex-

în conformitate cu prevederile art. 308 din Codul de procedură penală, care se aplică în mod corespunzător.

După înaintarea în instanţa de judecată a demersului privind extrădarea persoanei, sesizarea privind aplicarea sau prelungirea arestului provizoriu în vederea extrădării persoanei se examinează în cadrul procedurii prin care se soluţionează cererea de extrădare.

La examinarea demersului privind aplicarea sau prelungirea arestului provizoriu în vederea extrădării persoanei, instanţa judecătorească competentă urmează să ţină cont de jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului.

Curtea Europeană, în *cauzele Chahal contra Marii Britanii,* a menţionat că articolul 5 parag. 1 lit. f) din Convenţia Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăţilor Fundamentale nu obligă statul să stabilească faptul că detenţia persoanei împotriva căreia este în curs o procedură de extrădare este necesară în scopul de a preveni comiterea de infracţiuni sau sustragerea de la proceduri, astfel cum prevăd dispoziţiile art. 5 parag. 1 lit. c) din Convenţia Europeană. Din acest punct de vedere, protecţia conferită libertăţii persoanei este inferioară celei instituite de art. 5 parag. 1 lit. c) din Convenţia europeană. Articolul 5 parag. 1 lit. f) permite privarea de libertate a persoanei pentru simplul motiv că împotriva acesteia este în curs o procedură de extrădare [2].

Încheierea prin care s-a dispus sau s-a prelungit arestul provizoriu în vederea extrădării persoanei poate fi atacată cu recurs în termen de 3 zile la Curtea de Apel Chişinău, în conformitate cu prevederile art. 311-312 CPP care se aplică în mod corespunzător.

Subliniem că, pe parcursul soluţionării cauzei privind extrădarea persoanei, fiecare prelungire acordată nu va depăşi 30 de zile. Durata totală a măsurii arestului provizoriu nu poate depăşi 180 de zile.

Deţinerea acestor cetăţeni în stare de arest preventiv generează costuri din bugetul de stat. De exemplu, o zi de detenţie în penitenciar se calculează la circa 330 de lei [24].

La acestea se adaugă şi alte cheltuieli, cum ar fi asigurarea cu un avocat din oficiu sau garantat de către stat şi, în general, asigurarea cu toate drepturile procedurale atâta timp cât persoana se află în custodia statului.

amined in accordance with the provisions of Article 308 of the Code of Criminal Procedure, which applies accordingly.

After the extradition request is submitted to the court, the application for the imposition or extension of provisional detention for the purpose of extradition is examined within the procedure that resolves the extradition request.

When examining the application for the imposition or extension of provisional detention for the purpose of extradition, the competent court must take into account the jurisprudence of the European Court of Human Rights.

In the cases of Chahal v. the United Kingdom, the European Court noted that Article 5 paragraph 1 letter f) of the European Convention on Human Rights does not obligate the state to establish that the detention of a person against whom an extradition procedure is underway is necessary to prevent the commission of offenses or evasion from proceedings, as provided by the provisions of Article 5 paragraph 1 letter c) of the European Convention. From this perspective, the protection afforded to a person's liberty is inferior to that established by Article 5 paragraph 1 letter c) of the European Convention. Article 5 paragraph 1 letter f) allows for the deprivation of liberty of a person solely on the grounds that an extradition procedure is underway against them [2].

The ruling that orders or extends provisional detention for the purpose of extradition can be challenged by appeal within 3 days at the Chişinău Court of Appeal, in accordance with the provisions of Articles 311-312 of the Code of Criminal Procedure, which apply accordingly.

We emphasize that during the resolution of the case regarding the extradition of the person, each extension granted shall not exceed 30 days. The total duration of the provisional detention measure may not exceed 180 days.

The detention of these citizens in preventive custody generates costs from the state budget. For example, one day of detention in prison is calculated at approximately 330 lei [24].

In addition, there are other expenses, such as providing a lawyer from the public defender's office or guaranteed by the state, and generally ensuring all procedural rights as long as the person is in state custody.

According to the Activity Report of the

Potrivit Raportului de activitate al Procuraturii Generale a Republicii Moldova pentru anul 2020, Republica Moldova, atestăm că este destul de anevoioasă procedura de extrădare a persoanelor care comit infracţiuni şi se eschivează de la urmărirea penală sau executarea pedepsei în altă ţară, în mediu, pentru extrădarea lor statul urmând să achite câte 30 – 40 de mii de lei.

Conform datelor statistice, numai pe parcursul anului 2020 au fost examinate 248 de informaţii despre reţinerea sau localizarea pe teritoriul altor state a persoanelor anunţate în căutare de către organele de drept ale Republicii Moldova. Din numărul total de informaţii examinate au fost iniţiate 66 de cereri de extrădare, dintre care 32 au fost admise, 15 au fost respinse, iar 19 cereri se află la etapa de examinare [21].

Sub aspect comparativ, în ţările membre ale Uniunii Europene, această procedură de predare a persoanei de la un stat la altul este una cu mult mai simplă, din mai multe considerente pe care le om relata în continuare.

Actul normativ european care îngăduie această procedură este Decizia-cadru a Consiliului UE din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare şi procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI).

Mandatul reprezintă o cerere pe care o face o autoritate judiciară dintr-o ţară UE în scopul arestării unei persoane într-o altă ţară membră şi predării acesteia pentru urmărirea penală sau pentru executarea unei pedepse privative de libertate ori a unui ordin de reţinere, emis în prima ţară. Mecanismul se bazează pe principiul recunoaşterii reciproce a hotărârilor judecătoreşti.

Potrivit art. 5 din Decizia-cadru, Obiectivul stabilit pentru Uniune, şi anume de a deveni un spaţiu de libertate, securitate şi justiţie, duce la eliminarea extrădării între statele membre şi la înlocuirea acesteia cu un sistem de predare între autorităţile judiciare. Pe de altă parte, introducerea unui nou sistem simplificat de predare a persoanelor condamnate sau bănuite, cu scopul executării sentinţelor de condamnare sau a urmăririlor, în materie penală, permite eliminarea complexităţii şi a riscurilor de întârziere inerente procedurilor actuale de extrădare. Relaţiile de cooperare clasice care au dominat până în prezent între statele membre ar trebui să fie înlocuite cu un sistem de liberă

Prosecutor General's Office of the Republic of Moldova for the year 2020, we attest that the extradition procedure for individuals who commit offenses and evade prosecution or punishment in another country is quite cumbersome, with the state having to pay between 30,000 and 40,000 lei for their extradition.

According to statistical data, only during the year 2020, 248 pieces of information regarding the detention or location of individuals announced as wanted by the law enforcement authorities of the Republic of Moldova in other countries were examined. From the total number of examined pieces of information, 66 extradition requests were initiated, of which 32 were accepted, 15 were rejected, and 19 requests are at the examination stage [21].

In a comparative aspect, in the member countries of the European Union, this procedure for handing over a person from one state to another is much simpler for several reasons that we will outline further.

The European legal act that allows this procedure is the Framework Decision of the EU Council of June 13, 2002, regarding the European Arrest Warrant and the procedures for surrender between member states (2002/584/JAI).

The warrant represents a request made by a judicial authority from one EU country for the arrest of a person in another member country and their surrender for prosecution or for the execution of a custodial sentence or a detention order issued in the first country. The mechanism is based on the principle of mutual recognition of judicial decisions.

According to Article 5 of the Framework Decision, the established objective for the Union, namely to become a space of freedom, security, and justice, leads to the elimination of extradition between member states and its replacement with a system of surrender between judicial authorities. On the other hand, the introduction of a new simplified system for the surrender of convicted or suspected persons, for the purpose of executing sentences or prosecutions in criminal matters, allows for the elimination of the complexity and risks of delays inherent in current extradition procedures. The classic cooperation relationships that have dominated until now between member states should be replaced with a system of

circulaţie a deciziilor judiciare în materie penală, atât a celor anterioare sentinţei de condamnare, cât şi a celor definitive, într-un spaţiu de libertate, securitate şi justiţie.

În felul acesta, Consiliul Uniunii Europene recunoaşte că sistemul de extrădare multilateral, întemeiat pe Convenţia europeană privind extrădarea din 13 decembrie 1957, nu poate fi suficient realizat de statele membre acţionând unilateral [8].

Deosebirea dintre mandatul european de extrădare şi procedura de extrădare din Republica Moldvova se referă la termene restrânse. Ţara în care a fost arestată persoana trebuie să ia o decizie definitivă cu privire la executarea mandatului european de arestare în termen de 60 de zile de la data arestării persoanei.

Dacă persoana consimte la predarea sa, decizia trebuie să fie luată într-un termen de 10 zile. Persoana căutată trebuie predată în cel mai scurt timp, la o dată convenită între autorităţile implicate şi cel târziu în termen de 10 zile de la data deciziei finale privind executarea mandatului european de arestare

Verificarea dublei incriminări nu mai reprezintă o cerinţă în cazul a 32 de categorii de infracţiuni. Pentru 32 de categorii de infracţiuni nu se efectuează nicio verificare a incriminării faptei ca infracţiune în ambele ţări. Singura cerinţă este ca aceasta să fie pasibilă de o pedeapsă maximă de cel puţin 3 ani de închisoare în ţara emitentă.

Spre deosebire de Republica Moldova, unde extrădările se fac numai în baza principiului dublei incriminări, potrivit art. 45 alin.(1) din Legea nr. 371/2006 cu privire la asistenţa juridică internaţională [27], extrădarea poate fi admisă, potrivit Codului de procedură penală, art. 544 alin. (3), numai dacă fapta pentru care este învinuită sau a fost condamnată persoana a cărei extrădare se solicită este prevăzută ca infracţiune atât de legea statului solicitant, cât şi de legea Republicii Moldova [16].

Un alt criteriu de comparaţie rezidă în faptul că ţările UE nu mai pot refuza să îşi predea propriii cetăţeni, cu excepţia cazului în care preiau obligaţiile legate de executarea pedepsei cu închisoarea de către persoana căutată.

Una dintre problematicile întâlnite în practica judiciară a Republicii Moldova se referă la situaţia când mandatul de arest în privinţa învinuitului a fost luat în lipsa acestuia, fiind

free movement of judicial decisions in criminal matters, both those prior to the conviction and those that are final, within a space of freedom, security, and justice.

In this way, the Council of the European Union recognizes that the multilateral extradition system, based on the European Convention on Extradition of December 13, 1957, cannot be sufficiently realized by member states acting unilaterally [8].

The difference between the European Arrest Warrant and the extradition procedure in the Republic of Moldova relates to shortened deadlines. The country where the person has been arrested must make a final decision regarding the execution of the European Arrest Warrant within 60 days from the date of the person's arrest.

If the person consents to their surrender, the decision must be made within 10 days. The sought person must be surrendered as soon as possible, on a date agreed upon by the involved authorities and no later than 10 days from the date of the final decision regarding the execution of the European Arrest Warrant.

The verification of double criminality is no longer a requirement for 32 categories of offenses. For these 32 categories of offenses, no verification of the criminality of the act as an offense in both countries is conducted. The only requirement is that it must be punishable by a maximum penalty of at least 3 years of imprisonment in the issuing country.

Unlike the Republic of Moldova, where extraditions are carried out solely based on the principle of double criminality, according to Article 45 paragraph (1) of Law No. 371/2006 on international legal assistance [27], extradition may be admitted, according to the Code of Criminal Procedure, Article 544 paragraph (3), only if the act for which the person whose extradition is requested is accused or has been convicted is provided as an offense by both the law of the requesting state and the law of the Republic of Moldova [16].

Another comparative criterion is that EU countries can no longer refuse to surrender their own citizens, except when they take on the obligations related to the execution of the prison sentence of the sought person.

One of the issues encountered in the judicial practice of the Republic of Moldova

anunţat în căutare pe motivul sustragerii de la urmărirea penală. Astfel, după ce persoana este localizată şi reţinută într-un stat străin, urmează iniţierea procedurii de extrădare, care poate dura până la câteva luni, termen care urmează să fie inclus în termenul de arest al persoanei extrădate.

Astfel, după primirea de către autorităţile statului solicitant a învinuitului extrădat, în privinţa ultimului se va întocmi un proces-verbal de reţinere în condiţiile art. 165-166 din Codul de procedură penală, cu aducerea la cunoştinţă a drepturilor şi obligaţiilor persoanei reţinute şi a mandatului de arest.

Următoarea etapă procesuală este aducerea la cunoştinţă a învinuirii în temeiul art. 282 din Codul de procedură penală, prezentarea drepturilor şi obligaţiilor în calitate de învinuit şi, respectiv, audierea acestuia.

În unele cazuri întâlnite în practică, după aducerea la cunoştinţă a mandatului de arest, procurorul de caz înaintează un demers către judecătorul de instrucţie, pentru ca ultimul să aducă la cunoştinţa învinuitului drepturile şi obligaţiile în calitate de persoană arestată, inclusiv dreptul de a contesta încheierea prin care a fost aplicată măsura în termen de 3 zile, din momentul comunicării.

Deşi această procedură nu este reglementată în momentul de faţă în legislaţia procesuală penală, dar în esenţă această procedură se subînţelege din art. 5 pct. 3 din Convenţia Europeană, care stipulează că „Orice persoană arestată sau deţinută în condiţiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuţiilor judiciare şi are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanţii care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere" [9].

Cu referire la procedura de extrădare a persoanelor în privinţa cărora a fost aplicat arestul preventiv în lipsă, este de menţionat că procedura este una destul de îndelungată din momentul anunţării în căutare a învinuitului la faza de urmărire penală sau a inculpatului, la faza de judecare a cauzei în instanţa de judecată.

În următoarea speţă, L.A. a fost pus sub învinuire în lipsă, prin ordonanţa din 25 octombrie 2018, incriminându-i comiterea

concerns the situation when the arrest warrant regarding the accused was issued in their absence, being announced as wanted due to evading prosecution. Thus, after the person is located and detained in a foreign state, the extradition procedure must be initiated, which can take several months, a period that will be included in the detention term of the extradited person.

Thus, after the authorities of the requesting state receive the extradited accused, a record of detention will be drawn up in accordance with Articles 165-166 of the Code of Criminal Procedure, informing the detained person of their rights and obligations and the arrest warrant.

The next procedural step is to inform the accused of the charges based on Article 282 of the Code of Criminal Procedure, presenting their rights and obligations as an accused person and, respectively, hearing them.

In some practical cases, after informing the accused of the arrest warrant, the case prosecutor submits a request to the investigating judge for the latter to inform the accused of their rights and obligations as a detained person, including the right to contest the ruling by which the measure was applied within 3 days from the moment of notification.

Although this procedure is not currently regulated in the procedural legislation, it is essentially implied by Article 5 paragraph 3 of the European Convention, which stipulates that "Everyone who is arrested or detained in accordance with the provisions of paragraph 1 letter c) of this article shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power and has the right to be tried within a reasonable time or released during the proceedings. Release may be subject to a guarantee to ensure the person's appearance at the hearing" [9].

Regarding the extradition procedure for persons against whom preventive detention has been applied in their absence, it should be noted that the procedure is quite lengthy from the moment the accused is announced as wanted at the criminal prosecution stage or the defendant at the trial stage.

In the following case, L.A. was charged in absentia by the order of October 25, 2018, accusing him of committing the offense provid-

infracţiunii prevăzute de art. 190 alin. (5), adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane în proporţii deosebit de mari, prin inducerea în eroare a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în privinţa naturii, calităţilor substanţiale ale obiectului, actului juridic anulabil, precum şi comiterea prin complicitate a infracţiunii prevăzute de art. 42 alin. (5), 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal, după semnele calificative oferirea de mijloace şi instrumente la acordarea unui credit, cu încălcarea intenţionată a legii, a regulilor de creditare şi normelor de prudenţă financiară, cu cauzarea instituţiei financiare de daune în proporţii deosebit de mari.

Prin încheierea Judecătoriei Chişinău, sediul Buiucani, din 31 ocotmbrie 2018, s-a dispus admiterea demersului procurorului cu privire la aplicarea măsurii preventive – arestarea preventivă (în contumacie) – în privinţa lui L.A. şi s-a aplicat în privinţa acestuia măsura preventivă „arestarea preventivă" pe un termen de 30 de zile, cu calcularea termenului începând cu data reţinerii acestuia [15].

În acest sens, la începutul lunii noiembrie 2018, învinuitul a fost anunţat în căutare internaţională, iar, în luna ianuarie 2022, pe adresa Procuraturii a parvenit o scrisoare din partea organelor de drept ale Federaţiei Ruse, prin care a informat despre localizarea învinuitului şi reţinerea acestuia.

La 31.07.2022, învinuitul L.A. a fost extrădat din Federaţia Rusă, fiindu-i adusă la cunoştinţă încheierea din 25 octombrie 2018, în baza căreia a fost reţinut. De menţionat că învinuitul, în toată această perioadă până la extrădare, s-a aflat în stare de arest în Federaţia Rusă, aproximativ 7 luni.

Aproximativ în termen de 24 de ore din momentul predării deţinutului autorităţilor Republicii Moldova, procurorul de caz a depus un demers prin care a solicitat aducerea la cunoştinţă a încheierii şi mandatului de arest preventiv. La demersul respectiv a anexat toate actele relevante ce au stat la baza aplicării arestului preventiv şi care justifică necesitatea menţinerii în stare de arest a învinuitului.

Începând cu această etapă, codul de procedură penală nu prevede următorii paşi din punct de vedere procesual sau calea de punere în aplicare a mandatului de arest luat în lipsa învinuitului.

ed for in Article 190 paragraph (5), namely the illicit acquisition of another person's property in particularly large proportions, by deceiving several persons by presenting a false fact as true regarding the nature, substantial qualities of the object, the voidable legal act, as well as committing by complicity the offense provided for in Articles 42 paragraph (5) and 239 paragraph (2) letter a) of the Penal Code, after the qualifying signs of providing means and instruments for granting a loan, with the intentional violation of the law, the rules of lending, and financial prudence, causing the financial institution damage in particularly large proportions.

By the ruling of the Chişinău Court, Buiucani headquarters, on October 31, 2018, the prosecutor's request regarding the application of the preventive measure – preventive detention (in absentia) – concerning L.A. was admitted, and the preventive measure "preventive detention" was applied for a period of 30 days, with the term calculated starting from the date of his detention [15].

In this regard, at the beginning of November 2018, the accused was announced as wanted internationally, and in January 2022, a letter arrived at the Prosecutor's Office from the law enforcement authorities of the Russian Federation, informing about the location of the accused and his detention.

On July 31, 2022, the accused L.A. was extradited from the Russian Federation, being informed of the ruling of October 25, 2018, on the basis of which he was detained. It should be noted that the accused had been in custody in the Russian Federation for approximately 7 months until the extradition.

Approximately within 24 hours from the moment of the detainee's surrender to the authorities of the Republic of Moldova, the case prosecutor submitted a request to inform the accused of the ruling and the preventive arrest warrant. This request was accompanied by all relevant documents that formed the basis for the application of preventive detention and justified the necessity of maintaining the accused in detention.

Starting from this stage, the Code of Criminal Procedure does not provide for the following steps from a procedural point of view or the way to enforce the arrest warrant issued in the absence of the accused.

Or, procedura în cauză, din momentul predării şi primirii deţinutului de către organul de urmărire penală naţional, trezeşte numeroase întrebări, al căror răspuns trebuie să aibă o reflectare normativă, ceea ce în prezent lipseşte în Codul de procedură penală.

De pildă, încheierea şi mandatul de arest trebuie de adus la cunoştinţă învinuitului de către judecătorul de instrucţie sau de către procurorul care a primit în gestiune cauza?; este suficientă înmânarea copiei încheierii şi mandatului de aplicare a arestului sau este necesar de depus un demers la judecătorul de instrucţie pentru ca acesta să aducă la cunoştinţa persoanei arestate mandatul de arest, drepturile şi obligaţiile etc.?, de când curge termenul de contestare a încheierii privind aplicarea măsurii preventive (în cazul în care nu a fost contestată de avocat la etapa aplicării măsurii preventive), din momentul în care învinuitul a luat cunoştinţa de încheiere sau din momentul în care judecătorul de instrucţie a emis o încheiere de confirmare a măsurii preventive?

În practica judiciară a Republicii Moldova, s-au prefigurat două proceduri separate la acest capitol. Astfel, în prima variantă practicată de către procurori, procedura respectivă se rezumă doar la înmânarea copiei învinuitului şi după caz avocatului, a încheierii şi mandatului, cu explicarea drepturilor şi obligaţiilor.

În al doilea caz, procurorii înaintează un demers judecătorului de instrucţie privind aducerea la cunoştinţă a încheierii şi mandatului de arest preventiv, care numeşte o şedinţă în acest sens în care se aduce la cunoştinţă drepturile şi obligaţiile învinuitului, se explică conţinutul încheierii şi mandatului de arest preventiv, precum şi se examinează alte cereri şi demersuri formulate de către părţi.

Subliniem că procedura respectivă nu este reglementată în momentul de faţă în legislaţia procesuală naţională, însă în practica judiciară utilizează asemenea procedee cu scopul de nu leza drepturile persoanei deţinute în custodia statului în baza unui mandat şi încheierea, la a cărei examinare nu a participat.

Cu toate că o asemenea procedură nu este prevăzută de Codul de procedură penală, suntem de părerea că a doua procedură cu prezentarea învinuitului în faţa judecătorului de instrucţie este una mai argumentată din punctul de vedere al asigurării respectării tutu-

However, the procedure in question, from the moment of surrender and receipt of the detainee by the national prosecuting authority, raises numerous questions, the answers to which must have a normative reflection, which is currently lacking in the Code of Criminal Procedure.

For example, should the ruling and the arrest warrant be brought to the attention of the accused by the investigating judge or by the prosecutor who has taken over the case? Is it sufficient to hand over a copy of the ruling and the arrest warrant, or is it necessary to submit a request to the investigating judge for them to inform the arrested person of the arrest warrant, rights, and obligations, etc.? From when does the term for contesting the ruling regarding the application of the preventive measure run (in case it has not been contested by the lawyer at the stage of applying the preventive measure), from the moment the accused became aware of the ruling or from the moment the investigating judge issued a ruling confirming the preventive measure?

In the judicial practice of the Republic of Moldova, two separate procedures have emerged in this regard. Thus, in the first variant practiced by prosecutors, the respective procedure consists only of handing over a copy of the ruling and warrant to the accused and, if applicable, to the lawyer, explaining the rights and obligations.

In the second case, prosecutors submit a request to the investigating judge regarding the notification of the ruling and the preventive arrest warrant, who schedules a hearing for this purpose in which the rights and obligations of the accused are brought to their attention, the content of the ruling and the preventive arrest warrant is explained, and other requests and motions made by the parties are examined.

We emphasize that the respective procedure is not currently regulated in the national procedural legislation; however, such procedures are utilized in judicial practice to avoid infringing on the rights of the person detained in state custody based on a warrant and ruling, in the examination of which they did not participate.

Although such a procedure is not provided for by the Code of Criminal Procedure, we believe that the second procedure, involv-

ror drepturilor procesuale ale învinuitului. Mai mult ca atât, din momentul aplicării arestului preventive până la etapa de extrădare a învinuitului, se poate scurge o perioadă relativ mare de timp (de la 6 luni până la 3 ani), timp în care pot interveni diferite circumstanțe care vizează nemijlocit măsura preventivă care urmează a fi pusă în executare.

În acest sens, odată cu depunerea demersului prin care se confirmă aplicarea mandatului de arest, se purcede la un control asupra situației existente la momentul punerii în executare a mandatului de arest, întru verificarea de către judecătorul de instrucție a respectării condițiilor legale de avizare a învinuitului despre drepturile și obligațiile pe care le are în cadrul procesului penal. La fel, judecătorul de instrucție verifică și actele procedurale întocmite după ce a fost extrădat învinuitul, inclusiv procesul-verbal de audiere a acestuia.

Sub aspect comparativ, în legislația procesuală penală a României, este reglementată expres procedura de confirmare a măsurii preventive – arestul preventiv, luat în lipsa învinuitului.

Astfel, potrivit art. 231 alin. (4) din Codul de procedură penală a României, *„Organul de poliție procedează la arestarea persoanei arătate în mandat, căreia îi predă un exemplar al acestuia, într-una din formele prevăzute la alin. (1) sau (2), după care o conduce în cel mult 24 de ore la judecătorul de drepturi* și *libertăți care a dispus măsura arestării preventive sau, după caz, la judecătorul de cameră preliminară ori completul la care se află spre soluționare dosarul cauzei"* [7].

Luând în considerare raționamentele legiuitorului român și în urma studiului efectuat pe caz, ne propune completarea Codului de procedură penală, în vederea reglementării procedurii de aducere la cunoștință a mandatului de arest preventiv, care a fost emis în lipsa învinuitului.

Se impune, în acest sens, completarea Codului de procedură penală cu art. 308^1 cu titlul *„Examinarea demersurilor privind aplicarea arestării preventive în lipsa învinuitului"*, care va avea următorul cuprins:

(1) În termen de 48 de ore de la reținerea învinuitului în baza mandatului de arest, procurorul înaintează judecătorul de instrucție un demers prin care solicită aducerea la cunoștință a

ing the presentation of the accused before the investigating judge, is more justified from the perspective of ensuring the respect of all procedural rights of the accused. Moreover, from the moment of applying preventive detention until the stage of extraditing the accused, a relatively long period of time can elapse (from 6 months to 3 years), during which various circumstances may arise that directly concern the preventive measure that is to be enforced.

In this regard, once the request confirming the application of the arrest warrant is submitted, a control over the existing situation at the time of enforcing the arrest warrant is initiated, in order for the investigating judge to verify compliance with the legal conditions for notifying the accused about their rights and obligations within the criminal process. Similarly, the investigating judge verifies the procedural documents prepared after the accused has been extradited, including the record of their hearing.

In a comparative aspect, the procedural legislation of Romania expressly regulates the procedure for confirming the preventive measure – preventive detention, taken in the absence of the accused.

Thus, according to Article 231 paragraph (4) of the Romanian Code of Criminal Procedure, "The police authority proceeds to arrest the person indicated in the warrant, to whom it hands a copy of it, in one of the forms provided in paragraph (1) or (2), after which it takes them within a maximum of 24 hours to the judge of rights and freedoms who ordered the preventive detention or, as the case may be, to the preliminary chamber judge or the panel to which the case file is assigned for resolution" [7].

Considering the reasoning of the Romanian legislator and following the study conducted on the case, we propose to amend the Code of Criminal Procedure to regulate the procedure for notifying the preventive arrest warrant that was issued in the absence of the accused.

It is necessary, in this regard, to amend the Code of Criminal Procedure with Article 3081 titled "Examination of requests regarding the application of preventive detention in the absence of the accused," which will have the following content:

(1) Within 48 hours of the detention of the accused based on the arrest warrant, the prosecutor shall submit a request to the in-

madatului. La demers se anexează materialele şi probele care au fost puse la baza aplicării arestului preventiv.

(2) În rezultatul examinării demersului, judecătorul de instrucţie după ce aduce la cunoştinţa învinuitului în prezenţa avocatului acestuia motivele emiterii mandatului de arest în lipsă, drepturile şi obligaţiile, examinează cererile şi demersurile, audiază concluziile procurorului şi în contextul probelor prezentate şi al motivelor reţinute la luarea măsurii, adoptă o încheierea motivată prin care, confirmă arestărea preventivă ***şi*** *executarea mandatului ori, după caz, în condiţiile prevăzute de lege, revocarea arestării preventive sau înlocuirea măsurii preventive, dacă nu este arestat în altă cauză.*

(3) Încheierea judecătorului de instrucţie se contestă în conformitate cu prevederile art. 311 din Codul de procedură penală, dacă nu a fost constestat după emiterea mandatului privind aplicarea arestului preventiv în lipsa învinuitului.".

Trebuie de remarcat că, în cazul în care nu a fost contestată încheierea după emiterea mandatului de arest, termenul de contestare urmează să se calculeze din momentul ce învinuitul şi apărătorul său au făcut cunoştinţă de încheierea respectivă.

Această normă procesuală urmăreşte drept scop elucidarea aplicării neuniforme a instituţiilor juridice legale de punerea în exeuctare a mandatului de arest preventiv, luat în lipsa învinuitului. Mai mult, procedura respectivă va asigura respectarea dreptului la un proces echitabil a părţii apărării, or art. 5.3 din Covenţia Europeană a Drepturilor Omului stipulează în termeni absoluţi că „Orice persoană arestată sau deţinută în condiţiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuţiilor judiciare ***şi*** are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanţii care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere" [3].

Completările legislative respective sunt necesare şi din perspectiva practicii negative a Curţii Europene, care s-a prefigurat la acest aspect. Astfel, în cauza *Gilanov contra Republicii Moldova*, Curtea a constatat încălcarea articolului 5 § 3 şi a articolului 5 § 4 din Convenţie, în

vestigating judge asking for the warrant to be brought to the attention of the accused. The request shall be accompanied by the materials and evidence that formed the basis for the application of preventive detention.

(2) As a result of examining the request, the investigating judge, after informing the accused in the presence of their lawyer of the reasons for issuing the arrest warrant in absentia, their rights and obligations, shall examine the requests and motions, hear the prosecutor's conclusions, and in the context of the presented evidence and the reasons retained for taking the measure, shall adopt a reasoned ruling confirming the preventive detention and the execution of the warrant or, as the case may be, under the conditions provided by law, revoke the preventive detention or replace the preventive measure, if the accused is not detained in another case.

(3) The ruling of the investigating judge may be contested in accordance with the provisions of Article 311 of the Code of Criminal Procedure if it has not been contested after the issuance of the warrant regarding the application of preventive detention in the absence of the accused.

It should be noted that if the ruling has not been contested after the issuance of the arrest warrant, the term for contesting it shall be calculated from the moment the accused and their defender became aware of the respective ruling.

This procedural norm aims to clarify the uneven application of the legal institutions for enforcing the preventive arrest warrant issued in the absence of the accused. Moreover, the respective procedure will ensure the respect of the right to a fair trial for the defense party, as Article 5.3 of the European Convention on Human Rights stipulates in absolute terms that "Everyone who is arrested or detained in accordance with the provisions of paragraph 1 letter c) of this article shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power and has the right to be tried within a reasonable time or released during the proceedings. Release may be subject to a guarantee to ensure the person's appearance at the hearing" [3].

The respective legislative amendments are also necessary from the perspective of the negative practice of the European Court, which

următoarele circumstanţe.

Cauza se referă la extrădarea reclamantului din Belarus, urmată de detenţia sa în Republica Moldova. Potrivit circumstanţelor cauzei, din anul 2000 reclamantul deţinea un permis de şedere temporar în Republica Moldova, care a fost reînnoit regulat, cu includerea adresei sale de domiciliu în Georgia, conform legislaţiei. Pe când se afla în Republica Moldova, reclamantul a deschis o fundaţie pentru schimburi culturale cu Coreea de Nord. Potrivit reclamantului, în 2006 el s-a retras din fundaţie şi a părăsit oficial Republica Moldova. La 17 aprilie 2007 a fost deschisă o cauză penală cu privire la o presupusă infracţiune pe care reclamantul şi alte persoane din cadrul fundaţiei moldo-coreene ar fi comis-o în perioada 2006-2007.

Printr-o încheiere din 1 octombrie 2007, la demersul procurorului înaintat în acest sens, Judecătoria Buiucani a dispus arestul preventiv în privinţa reclamantului pentru 30 de zile. Instanţa a constatat că procurorul a adus probe cu privire la existenţa unei bănuieli rezonabile că reclamantul ar fi săvârşit infracţiunea, ţinând cont de gravitatea infracţiunii şi necesitatea protejării ordinii publice, precum şi de personalitatea învinuitului, care s-a sustras de la urmărirea penală. În cadrul procedurii respective instanţa a numit un avocat garantat de stat pentru a-l reprezenta pe reclamant, care a obiectat în privinţa lipsei probatoriului şi a informării eficiente a reclamantului cu privire la cauza sa.

La 4 iunie 2010, Procuratura Generală a Republicii Moldova a trimis autorităţilor din Belarus o cerere oficială de extrădare. Ulterior, în urma unei solicitări, Procuratura Generală a Republicii Moldova a informat *inter alia* cu privire la prelungirea perioadei de detenţie a reclamantului, că mandatul său de arestare din 1 octombrie 2007 avea efecte numai pe teritoriul Republicii Moldova şi că perioada de 30 de zile menţionată în el ar începe să curgă de la data extrădării sale către Republica Moldova. De asemenea, ea a observat că, în conformitate cu dreptul internaţional aplicabil, orice prelungire a detenţiei sale în Belarus ar trebui făcută în conformitate cu legea ţării respective.

Reclamantul a fost arestat preventiv de către autorităţile din Belarus la 9 mai 2010, la cererea autorităţilor moldoveneşti. El a fost lipsit de libertate în Belarus până la 10 decembrie

has emerged on this aspect. Thus, in the case of Gilanov v. the Republic of Moldova, the Court found a violation of Article 5 § 3 and Article 5 § 4 of the Convention under the following circumstances.

The case concerns the extradition of the applicant from Belarus, followed by his detention in the Republic of Moldova. According to the circumstances of the case, since 2000, the applicant held a temporary residence permit in the Republic of Moldova, which was regularly renewed, including his address of residence in Georgia, in accordance with the law. While in the Republic of Moldova, the applicant opened a foundation for cultural exchanges with North Korea. According to the applicant, in 2006 he withdrew from the foundation and officially left the Republic of Moldova. On April 17, 2007, a criminal case was opened regarding an alleged offense that the applicant and other individuals from the Moldovan-Korean foundation allegedly committed during 2006-2007.

By a ruling of October 1, 2007, at the request of the prosecutor submitted in this regard, the Buiucani Court ordered the preventive detention of the applicant for 30 days. The court found that the prosecutor had provided evidence of the existence of a reasonable suspicion that the applicant had committed the offense, taking into account the seriousness of the offense and the necessity of protecting public order, as well as the personality of the accused, who had evaded prosecution. In the course of this procedure, the court appointed a state-guaranteed lawyer to represent the applicant, who objected to the lack of evidence and the effective notification of the applicant regarding his case.

On June 4, 2010, the Prosecutor General's Office of the Republic of Moldova sent an official extradition request to the authorities in Belarus. Subsequently, following a request, the Prosecutor General's Office of the Republic of Moldova informed, among other things, about the extension of the applicant's detention, stating that his arrest warrant from October 1, 2007, had effects only on the territory of the Republic of Moldova and that the 30-day period mentioned in it would begin to run from the date of his extradition to the Republic of Moldova. It also noted that, in accordance with applicable international law, any extension of

2010, când a fost extrădat în Republica Moldova. La 21 iunie 2010, avocatul contractat de către reclamant a declarant, la Curtea de Apel Chişinău, recurs împotriva încheierii din 1 octombrie 2007.

El a susţinut că procurorul nu demonstrase că reclamantul fusese informat cu privire la urmărirea penală în privinţa sa, că încheierea respectivă fusese insuficient motivată, că termenul de 30 de zile stabilit în încheiere expirase, astfel încât de la data expirării ei detenţia sa fusese ilegală. În plus, încheierea judecătorească şi mandatul de arestare a reclamantului se refereau la infracţiunea presupus săvârşită de către reclamant, prevăzută de art. 195 din Codul penal – normă legală care a fost abrogată în anul 2008.

Curtea de Apel Chişinău a programat examinarea recursului reclamantului pentru 24 iunie 2010. Potrivit reclamantului, avocatul său a fost prezent în instanţă, deoarece multe alte cazuri fuseseră programate pentru aceeaşi perioadă. Potrivit Guvernului, întrucât instanţa nu a putut examina recursul din cauza absenţei avocatului reclamantului, ea a amânat şedinţa până la 9 iulie 2010 şi a dispus ca interesele reclamantului să fie reprezentate de către un avocat desemnat de instanţă.

La 9 iulie 2010, Curtea de Apel Chişinău a respins recursul reclamantului ca nefondat. Ea a reţinut că recursul a fost depus de avocatul reclamantului şi, în continuare, a luat act de participarea la şedinţă a unui avocat desemnat de instanţă, fără vreo explicaţie cu privire la înlocuirea avocatului reclamantului. Instanţa a invocat aceleaşi motive pentru detenţia reclamantului ca cele menţionate în încheierea din 1 octombrie 2007. Ea a respins argumentele invocate de avocatul reclamantului, menţionând că „nu [aveau] temei de fapt şi de drept", fără a mai oferi alte detalii. Astfel, instanţa de recurs a menţinut încheierea instanţei inferioare, prin care s-a dispus arestarea reclamantului pentru 30 de zile.

După extrădarea sa în Republica Moldova la 10 decembrie 2010, la 13 decembrie 2010 reclamantul a fost adus în faţa Judecătoriei Buiucani şi a fost informat în mod oficial despre acuzaţiile aduse împotriva sa şi mandatul de arestare din 1 octombrie 2007. Aici observăm că şi în cazul dat a fost utilizată procedu-

his detention in Belarus should be made in accordance with the law of that country.

The applicant was placed in preventive detention by the Belarusian authorities on May 9, 2010, at the request of the Moldovan authorities. He was deprived of his liberty in Belarus until December 10, 2010, when he was extradited to the Republic of Moldova. On June 21, 2010, the lawyer contracted by the applicant filed an appeal with the Chişinău Court of Appeal against the ruling of October 1, 2007.

He argued that the prosecutor had not demonstrated that the applicant had been informed about the criminal prosecution against him, that the respective ruling had been insufficiently reasoned, that the 30-day period established in the ruling had expired, thus making his detention illegal from the date of its expiration. Furthermore, the judicial ruling and the applicant's arrest warrant referred to the offense allegedly committed by the applicant, provided for in Article 195 of the Penal Code – a legal norm that was repealed in 2008.

The Chişinău Court of Appeal scheduled the examination of the applicant's appeal for June 24, 2010. According to the applicant, his lawyer was present in court, as many other cases had been scheduled for the same period. According to the Government, since the court could not examine the appeal due to the absence of the applicant's lawyer, it postponed the hearing until July 9, 2010, and ordered that the applicant's interests be represented by a lawyer appointed by the court.

On July 9, 2010, the Chişinău Court of Appeal rejected the applicant's appeal as unfounded. It noted that the appeal had been filed by the applicant's lawyer and further acknowledged the participation in the hearing of a lawyer appointed by the court, without any explanation regarding the replacement of the applicant's lawyer. The court invoked the same reasons for the applicant's detention as those mentioned in the ruling of October 1, 2007. It dismissed the arguments raised by the applicant's lawyer, stating that they "had no factual and legal basis," without providing any further details. Thus, the appellate court upheld the ruling of the lower court, which ordered the applicant's detention for 30 days.

After his extradition to the Republic of Moldova on December 10, 2010, on December

ra de prezentare a învinuitului extrădat în faţa instanţei de judecată.

Ulterior, în privinţa reclamantului au fost admise două demersuri ale procurorului privind prelungirea arestului său cu 30 şi, respectiv, 90 de zile. La 4 august 2014, Judecătoria Buiucani l-a condamnat pe reclamant pentru escrocherie în proporţii deosebit de mari. Decizia cu privire la condamnarea sa a fost casată de două ori şi trimisă spre rejudecare în prima instanţă.

Referitor la pretinsa încălcare a articolului 5 § 1 din Convenţie, Curtea a făcut trimitere la principiile generale stabilite în jurisprudenţa sa, potrivit cărora detenţia trebuie să fie compatibilă cu scopul articolului 5 § 1. Referitor la alegaţiile reclamantului privind detenţia sa în baza unui mandat de arest presupus expirat, Curtea a conchis că practica instanţelor naţionale de a începe calcularea perioadei de detenţie din momentul privării de libertate de către autorităţile naţionale, *i.e.* din momentul extrădării, este conformă cu cerinţele articolului 5 § 1 din Convenţie. Curtea a reţinut în acest sens că autorităţile moldoveneşti îşi puteau asuma tot spectrul de obligaţii faţă de reclamant în contextul arestării sale preventive, conform articolului 5 § 1 (c) din Convenţie, inclusiv a obligaţiilor prevăzute de articolul 5 § 3 şi 4, doar în momentul în care exercitau controlul lor nemijlocit asupra reclamantului.

Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 5 § 3 din Convenţie, în special lipsa motivelor relevante şi suficiente pentru mandatul de arest din 1 octombrie 2007, Curtea a reiterat cu titlu de principiu necesitatea motivării de către autorităţi a aplicării arestării preventive. În special, Curtea a reţinut că riscul sustragerii nu poate fi bazat exclusiv pe gravitatea infracţiunii imputate. Curtea a constatat că motivele invocate de către instanţă la dispunerea arestării (i.e. caracterul grav al infracţiunii imputate) au fost consideraţii generale şi doar riscul sustragerii se referea în mod nemijlocit la reclamant. Curtea a constatat că riscul evadării reclamantului nu avea un substrat factologic, deoarece reclamantul părăsise Republica Moldova, iar autorităţile Republicii Moldova nu au demonstrat existenţa unei eventuale cooperări cu autorităţile georgiene privind localizarea reclamantului. Curtea a considerat că încheie-

13, 2010, the applicant was brought before the Buiucani Court and was officially informed of the charges against him and the arrest warrant from October 1, 2007. Here we observe that in this case, the procedure for presenting the extradited accused before the court was also used.

Subsequently, two requests from the prosecutor regarding the extension of his detention by 30 and, respectively, 90 days were admitted concerning the applicant. On August 4, 2014, the Buiucani Court convicted the applicant of fraud in particularly large proportions. The decision regarding his conviction was overturned twice and sent back for retrial in the first instance.

Regarding the alleged violation of Article 5 § 1 of the Convention, the Court referred to the general principles established in its jurisprudence, according to which detention must be compatible with the purpose of Article 5 § 1. Regarding the applicant's allegations concerning his detention based on an allegedly expired arrest warrant, the Court concluded that the practice of national courts to start calculating the detention period from the moment of deprivation of liberty by national authorities, i.e., from the moment of extradition, is in accordance with the requirements of Article 5 § 1 of the Convention. The Court noted in this regard that the Moldovan authorities could assume the full spectrum of obligations towards the applicant in the context of his preventive detention, according to Article 5 § 1 (c) of the Convention, including the obligations provided for in Article 5 § 3 and 4, only when they exercised their direct control over the applicant.

Regarding the alleged violation of Article 5 § 3 of the Convention, particularly the lack of relevant and sufficient grounds for the arrest warrant of October 1, 2007, the Court reiterated the principal necessity for authorities to provide justification for the application of preventive detention. In particular, the Court noted that the risk of evasion cannot be based solely on the seriousness of the alleged offense. The Court found that the reasons invoked by the court when ordering the arrest (i.e., the serious nature of the alleged offense) were general considerations and that only the risk of evasion directly referred to the applicant. The Court found that the risk of the applicant's evasion had no factual basis, as the applicant had left the Republic of Moldova, and the

rea privind dispunerea arestării preventive a reclamantului era stereotipizată şi abstractă şi a conchis că nu existau motive relevante şi suficiente de a dispune arestarea reclamantului, contrar articolului 5 § 3 din Convenţie [3].

Referitor la pretinsa încălcare a articolului 5 § 4 din Convenţie, *„Curtea observă că rezultatul înlocuirii avocatului reclamantului a fost o slăbire considerabilă a poziţiei sale prin prezentarea cazului său de către un avocat pe care nu l-a întâlnit sau instruit niciodată în vreun fel. În plus, aceasta a dus la o situaţie în care atât Ordonanţa iniţială de reţinere a reclamantului, cât şi singura cale de atac posibilă împotriva acestei ordonanţe au fost examinate în absenţa reclamantului şi a unui avocat ales şi instruit de acesta"* [3].

3. CONCLUZII

În virtutea celor analizate mai sus, se impune necesitatea ca organele abilitate să depună maximă diligenţă pentru respectarea dreptului la apărare şi a garanţiilor ce se încorporează în art. 5 din Convenţie, în procedurile legate de aplicarea arestului preventiv în lipsa învinuitului, calea de recurs doar în prezenţa avocatului, dar şi procedurile ce urmează după extrădarea învinuitului autorităţilor din Republica Moldova.

authorities of the Republic of Moldova had not demonstrated the existence of any potential cooperation with the Georgian authorities regarding the applicant's location. The Court considered that the ruling regarding the applicant's preventive detention was stereotypical and abstract and concluded that there were no relevant and sufficient grounds to order the applicant's detention, contrary to Article 5 § 3 of the Convention [3].

Regarding the alleged violation of Article 5 § 4 of the Convention, "The Court observes that the result of replacing the applicant's lawyer was a considerable weakening of his position by having his case presented by a lawyer whom he had never met or instructed in any way. Furthermore, this led to a situation in which both the initial detention order of the applicant and the only possible appeal against that order were examined in the absence of the applicant and a lawyer chosen and instructed by him" [3].

3. CONCLUSIONS

In light of the above analysis, it is necessary for the competent authorities to exercise maximum diligence in respecting the right to defense and the guarantees incorporated in Article 5 of the Convention, in the procedures related to the application of preventive detention in the absence of the accused, the appeal process only in the presence of a lawyer, as well as the procedures that follow the extradition of the accused to the authorities of the Republic of Moldova.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE
BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. BADRAJAN I. Unele temeiuri şi condiţii ale aplicării măsurii de arest preventiv în dreptul procesual penal comparat. În: Legea şi viaţa. Chişinău, 2020. P. 14-15. ISSN 1810-309X.
2. Cauza Chahal c. Marii Britanii, cererea nr. 22414/93. Hotărârea CtEDO din 15.11.1996, § 112 [citat 09.07.2022]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-58004.
3. Cauza Gilanov c. Moldovei, cererea nr. 44719, Hotărârea CtEDO din 13.09.2022, definitivă la 13.12.2022, Strasbourg, [citat 04.04.2023]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-219097.
4. Cauza Robert Murray c. Regatului Unit, cererea nr. 28045/02, Hotărârea CtEDO din 03.02.2009, definitivă la 03.05.2009. Strasbourg, [citat 26.06.2022]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-91094.
5. Codul de procedură penală al Norvegiei din 25.05.1991, cu amendamentele din 17.07.1998. Disponibil: https://nettsteder.regjeringen.no/norlam/files/2017/08/The_Norwegian_Criminal_Procedure_Act.pdf.
6. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial nr. 248-251 din 05.11.2003.
7. Codul de procedură penală al României nr.135 din 01.07.2010. În: Monitorul Oficial al României nr. 486 din 15.07.2010. [citat 29.06.2022]. Disponibil: https://le-

gislatie.just.ro/ Public/DetaliiDocumentAfis/120609.
8. Convenţia europeană de extrădare, semnată la Paris la 13 decembrie 1957, ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1183 din 14.05.1997. În Monitorul Oficial nr. 41-42 din 26.06.1997.
9. Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950. Ratificată prin Hotărârea Parlamentatului Republicii Moldova nr. 1298 din 24.07.1997. În: Monitorul Oficial nr. 54-55 din 21.08.1997.
10. Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, adoptată de către Adunarea Generală a Organizaţiei Naţiunilor Unite la 10 decembrie 1948. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 217 din 28.07.1990.
11. DOLEA I. ș.a. Arestarea preventivă în Republica Moldova şi în ţările europene. Cercetare comparativă. Ediţia I-a. București: Editura Cartier, 2014. 126 p. ISBN 978-9975-79-951-5.
12. DOLEA I. ș.a. Măsurile de detenţie preventive şi alternativele acestora (Cercetare empirică). Chişinău 2021: Editura: Tipografia „Print-Caro", 2021. 219 p. IBSN 978-9975-56-869-2.
13. Hotărârea Curţii Constituţionale a Republicii Moldova nr. 3 din 23.02.2016 de admisibilitate a sesizării nr. 7g/2016, privind excepţia de neconstituţionalitate a alineatelor (3), (5), (8) şi (9) ale articolului 186 din Codul de procedură penală (termenul arestului preventiv). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 49-54.
14. Încheierea Judecătoriei Chişinău (sediul Ciocana) din 07 septembrie 2022. Dosarul nr. 17-344/2022.
15. Încheierea Judecătoriei Chişinău, sediul Ciocana, din 21 mai 2022. Dosarul nr. 14-351/2022.
16. Legea cu privire la asistenţa juridică internaţională în materia penală nr. 371 din 01.12.2003. În: Monitorul Oficial nr. 14-17 din 02.02.2006.
17. Legea cu privire la Procuratura nr. 3 din 25.03.2016. În: Monitorul Oficial nr. 69-77 din 25.03.2016.
18. Legea pentru modificarea şi completarea unor acte legislative nr. 138 din 03-12-2015. În: Monitorul Oficial nr. 361-369 din 31-12-2015.
19. Legea privind Noul Cod de Procedură penală al României nr. 135/2010. În: Monitorul Oficial al României, 2010, nr. 486.
20. LUPAȘCU D. Noul cod de procedură penală și legislație conexă. București: Editura Universul Juridic, 2016. 768 p. ISBN 978-606-673-892-7.
21. Raportul privind activitatea Procuraturii Republicii Moldova pentru anul 2020. [citat la 05.05.2022]. Disponibil: https://www.procuratura.md/sites/default/files/202304/Raport %20de%20activitate%20a%20Procuraturii%20Republicii%20Moldova%20pentru%20anul%202020.pdf.

Despre autor:

Ghennadi EPURE,
doctorand,
Școala doctorală „Științe penale și drept public",
Academia „Ștefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
procuror în Procuratura Anticorupție,
e-mail: eepure39@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-8165-5054

About the author:

Ghennadi EPURE,
PhD student,
Doctoral School "Criminal Sciences and Public Law",
"Ștefan cel Mare" Academy of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
prosecutor in the Anti-Corruption Prosecutor's Office,
e-mail: eepure39@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-8165-5054

Anale Ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova
Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

CZU 351.74 DOI 10.5281/zenodo.14848596

ACTIVITATEA MILIȚIEI DIN ORAȘUL CHIȘINĂU (IANUARIE – MARTIE 1918)

Iulian CRIMINCEANU,
doctorand

Articolul analizează activitatea miliției orașului Chișinău între ianuarie și martie 1918, o perioadă marcată de dificultăți în menținerea ordinii publice. Miliția avea diverse atribuții, inclusiv menținerea securității, colectarea impozitelor și gestionarea evidenței populației. Structurată în cinci sectoare, fiecare responsabil pentru un anumit teritoriu, miliția a demonstrat eficiență în soluționarea cazurilor. Datele statistice arată o creștere constantă a numărului de dosare, cu diferențe notabile între sectoare, în funcție de densitatea populației și natura problemelor. Sectorul II a fost cel mai activ, reflectând o criminalitate ridicată, în timp ce Sectorul V, mai puțin populat, a înregistrat cazuri mai grave, dar mai rare, în baza datelor documentare. Activitatea miliției s-a concentrat pe prevenirea infracțiunilor, confiscarea bunurilor ilegale și colaborarea cu cetățenii. În ciuda provocărilor, structura a reușit să mențină ordinea și siguranța publică într-un context social și politic instabil.

Cuvinte-cheie: poliție, miliție, Ministerul Afacerilor Interne, milițian, Basarabia, Chișinău.

THE ACTIVITY OF THE CHIȘINĂU MILITIA (JANUARY – MARCH 1918)

Iulian CRIMINCEANU,
PhD student

The article analyzes the activity of the Chișinău City Militia between January and March 1918, a period marked by challenges in maintaining public order. The militia had various responsibilities, including ensuring security, collecting taxes, and managing population records. Organized into five sectors, each responsible for a specific territory, the militia demonstrated efficiency in case resolution. Statistical data show a steady increase in the number of cases, with notable differences between sectors, depending on population density and the nature of the issues. Sector II was the most active, reflecting a high crime rate, while Sector V, less populated, recorded fewer but more severe cases based on documented data. The militia's activity focused on crime prevention, confiscating illegal goods, and collaborating with citizens. Despite challenges, the structure succeeded in maintaining order and public safety in a socially and politically unstable context.

Keywords: police, militia, Ministry of Internal Affairs, militiaman, Bessarabia, Chișinău

1. INTRODUCERE

Perioada 1917-1918 a fost una de mare tumult şi transformări radicale în întregul spaţiu al fostului Imperiu Rus, inclusiv în Basarabia, o provincie multietnică, aflată la răscruce de influenţe politice şi culturale. Revoluţia din februarie 1917, urmată de Revoluţia bolşevică din octombrie acelaşi an, a adus cu sine o stare de instabilitate politică şi socială fără precedent în Basarabia. Această situaţie a afectat grav ordinea publică, provocând o creştere semnificativă a infracţionalităţii şi a actelor de violenţă. Rolul organelor de menţinere a ordinii, în special al miliţiei, a devenit astfel esenţial pentru asigurarea siguranţei cetăţenilor şi pentru protejarea proprietăţilor publice şi private.

Miliţia, un concept care a evoluat în urma Revoluţiei ruse din februarie şi care desemna o forţă de ordine publică organizată ad-hoc din

1. INTRODUCTION

The period of 1917–1918 was one of great upheaval and radical transformations across the former Russian Empire, including Bessarabia, a multiethnic province at the crossroads of political and cultural influences. The February 1917 Revolution, followed by the Bolshevik October Revolution later that year, brought an unprecedented level of political and social instability to Bessarabia. This situation gravely affected public order, leading to a significant increase in crime and acts of violence. The role of law enforcement, especially the militia, became essential for ensuring citizen safety and protecting public and private property.

The militia, a concept that evolved following the Russian February Revolution and referred to an ad hoc public order force organized from among citizens and former local

rândurile cetățenilor și ale fostelor structuri militare locale, a fost adesea percepută ca fiind insuficient pregătită și slab organizată pentru a face față provocărilor din acea perioadă. Totuși, în contextul retragerii trupelor rusești de pe front și al apariției unor noi forțe de influență, precum bolșevicii și mișcările naționaliste locale, miliția a jucat un rol esențial în încercarea de a menține o ordine relativă și de a combate infracționalitatea într-o societate aflată în dezintegrare. În contextul social și politic al începutului secolului XX, ordinea publică și siguranța cetățenilor erau provocări esențiale pentru comunitățile urbane. Orașul Chișinău, un important centru administrativ și comercial, a fost martorul unor transformări semnificative în perioada 1918, odată cu reorganizarea miliției ca principală instituție de asigurare a respectării legii. Activitatea acestei structuri s-a concentrat pe menținerea ordinii publice, gestionarea evidenței populației, colectarea impozitelor, combaterea infracțiunilor și colaborarea cu alte entități locale pentru menținerea stabilității. Articolul de față analizează activitatea miliției orășenești din Chișinău în perioada ianuarie-martie 1918, prin prisma unor rapoarte zilnice de tură și a unor date statistice lunare ale activității într-o o etapă marcată de dificultăți precum dezorganizarea trupelor ruse de pe frontul român și intensificarea activităților infracționale. Structurată în cinci sectoare și 65 de posturi de miliție, instituția a demonstrat o capacitate remarcabilă de adaptare prin organizarea patrulelor, gestionarea cazurilor de infracțiuni economice și menținerea evidenței populației prin mijloace inovatoare pentru acea vreme, precum registrele centralizate pe sectoare.

Studiul oferă o perspectivă detaliată asupra rolului fiecărui sector, evidențiind diversitatea infracțiunilor întâlnite, măsurile de intervenție adoptate și eficiența în soluționarea cazurilor. De asemenea, lucrarea subliniază factorii care au influențat activitatea fiecărui sector, inclusiv densitatea populației și distribuția demografică. Prin această analiză, contribuim la o mai bună înțelegere a rolului structurilor de ordine publică în perioade de tranziție și la relevanța lor pentru menținerea stabilității sociale într-un context istoric complex.

2. METODOLOGIE

În realizarea cercetării au fost aplicate: metoda istorică, care ne-a permis să determi-

military structures, was often perceived as underprepared and poorly organized to face the challenges of that period. However, in the context of the withdrawal of Russian troops from the front and the emergence of new influential forces such as the Bolsheviks and local nationalist movements, the militia played a crucial role in maintaining relative order and combating crime in a disintegrating society.

In the social and political context of the early 20th century, public order and citizen safety were essential challenges for urban communities. The city of Chișinău, an important administrative and commercial center, experienced significant transformations in 1918, coinciding with the reorganization of the militia as the main institution responsible for law enforcement. The activity of this structure focused on maintaining public order, managing population records, collecting taxes, combating crimes, and collaborating with other local entities to sustain stability.

This article examines the activity of the Chișinău City Militia during the period January–March 1918, based on daily shift reports and monthly statistical data. This era was marked by challenges such as the disorganization of Russian troops on the Romanian front and the intensification of criminal activities. Organized into five sectors and 65 militia posts, the institution demonstrated remarkable adaptability through patrol organization, the handling of economic crime cases, and the maintenance of population records using innovative methods for the time, such as sector-based centralized registers.

The study provides a detailed perspective on the role of each sector, highlighting the diversity of crimes encountered, the intervention measures adopted, and the efficiency in case resolution. Additionally, the paper emphasizes the factors influencing the activity of each sector, including population density and demographic distribution. Through this analysis, the study contributes to a better understanding of the role of public order structures during transitional periods and

2. METHODOLOGY

The research employed the following methods: Historical Method: This method al-

năm impactul reformei organelor de interne şi să evidenţiem principalele etape în activitatea noii stucturi miliţieneşti din regiune în perioada ianuarie-martie 1918. De asemenea, analiza comparată care ne-a permis să elucidăm activitatea celor cinci sectoare miliţieneşti din oraşul Chişinău. La realizarea cercetării au fost utilizate şi alte metode, printre care: statistică, sistemică, empirică. Ca principii au fost aplicate: principiul obiectivităţii, principiul cronologic şi cel al imparţialităţii istorice.

Monitorizarea oraşului: patrule şi atribuţii

Organizată şi bine definită, miliţia oraşului Chişinău îşi începea noua sa activitate în calitate de instituţie de respectare a normelor de drept în societate, având mai multe atribuţii, printre cele mai importante fiind: menţinerea ordinii publice, colectarea impozitelor de la locuitorii oraşului, ţinerea evidenţei populaţiei, stoparea oricăror acţiuni ilegale şi de încălcare a legilor etc.

În oraşul Chişinău existau 65 de posturi de miliţie, care asigurau zilnic ordinea şi securitatea publică. Pe lângă aceasta, în oraş, pentru fiecare 24 ore, intra în serviciu un şef din sectoare, care era responsabil de gestionarea ordinii şi securităţii în întregul oraş, iar în sectoare intra în serviciu pe 24 ore un şef se secţie (numit şi miliţian superior), abilitat cu aceleaşi atribuţii. Pe lângă cele menţionate, în oraş erau organizate zilnic **patrule de miliţieni însoţiţi de militari**. În locurile mai aglomerate, unde se aflau localuri de distracţii, se instituiau patrule speciale [1]. În cazul în care o persoană sau alta încălca ordinea şi reglementările juridice, aceasta era arestată şi deferită justiţiei.

În domeniul colectării impozitelor şi amenzilor, constatăm că miliţia oraşului Chişinău avea o secţie aparte, dedicată îndeplinirilor atribuţiilor enunţate. Secţia responsabilă în raza întregului oraş era formată dintr-un adjunct al şefului de sector şi din 6 şefi de secţii din sectoare. Trecând la următoarea atribuţie - cea de a duce evidenţa populaţiei şi a recruţilor pentru serviciul militar - amintim că organele de miliţie patrulau în raza sectoarelor împreună cu reprezentanţi ai Congresului Soldaţilor din Chişinău, pentru a înregistra recruţii întâlniţi şi de a identifica şi dezertorii care abandonau serviciul. Cât priveşte evidenţa populaţiei, miliţia înregistra numărul locuitorilor oraşului

lowed us to determine the impact of the internal reform of law enforcement bodies and to highlight the main stages in the activity of the new militia structure in the region during the period January–March 1918. Comparative Analysis: This approach facilitated the elucidation of the activities of the five militia sectors in the city of Chişinău. Additional Methods: Other methods included statistical, systemic, and empirical approaches. The principles applied in the research were: Objectivity: Ensuring an unbiased interpretation of events. Chronological Principle: Adhering to the sequential timeline of events. Historical Impartiality: Maintaining neutrality in the analysis of historical data.

City Monitoring: Patrols and Responsibilities

The Chişinău City Militia, well-organized and clearly defined, began its renewed activity as an institution dedicated to enforcing societal legal norms. Its primary responsibilities included maintaining public order, collecting taxes from city residents, managing population records, and preventing any illegal activities or law violations.

Chişinău had 65 militia posts ensuring daily public order and security. Additionally, every 24 hours, a sector chief would take charge of overseeing order and security throughout the city. Simultaneously, a section chief (also known as a senior militiaman) would be on duty within each sector, carrying out similar responsibilities. Furthermore, daily patrols of militiamen accompanied by military personnel were organized. Special patrols were deployed in crowded areas, particularly those with entertainment venues. In cases where individuals violated public order or legal regulations, they were arrested and handed over to the judiciary.

In the domain of tax and fine collection, the Chişinău City Militia had a dedicated section tasked with fulfilling these duties. This section comprised a deputy sector chief and six section chiefs from various sectors. Regarding population records and military conscription, militia units patrolled sectors alongside representatives from the Chişinău Soldiers' Congress to register recruits encountered and locate deserters who had abandoned service. Concerning population records, the militia maintained a log for each housing block, listing every res-

în fiecare sector în baza unei cărţi speciale, formate pentru fiecare bloc de locuinţă, unde se înregistra fiecare locatar [2]. Responsabil de cartea locatarilor în fiecare sector era un şef al secţiei, numit şi miliţianul superior. Miliţia mai avea şi atribuţii în domeniul economic, în speţă fiind vorba de verificarea respectării legilor în locurile comerciale. Totodată, miliţia era cea care trebuia să anihileze orice acţiune de comercializare a băuturilor spirtoase şi a produselor neînregistrate conform legilor. În cazurile nerespectării legilor miliţienii puteau ridica marfa depistată.

În domeniul urmăririi penale şi de arestare a diferitor criminali, amintim că structurile miliţiei orăşeneşti Chişinău aveau o secţie aparte, numită **Miliţia Juridică,** [3] care activa separat de miliţia generală a oraşului. În acest sens, miliţia judiciară îşi avea propria organizare în frunte cu un şef al miliţiei, care se supunea, conform reglementărilor, şefului miliţiei orăşeneşti Chişinău. Cât priveşte activitatea acesteia, menţionăm că miliţienii miliţiei juridice colaborau cu miliţienii miliţiei orăşeneşti, organizând patrule în locurile cu un nivel ridicat al criminalităţii.

Pentru a reprezenta cât mai clar activitatea miliţiei oraşului Chişinău, ne-am propus să redăm în continuare activităţile directe înfăptuite de miliţieni în fiecare zi, fiindcă doar în aşa mod vom reuşi să creăm o imagine clară a aspectului activităţii structurii. În această ordine de idei, în cadrul cercetării noastre am reuşit să depistăm o serie de date documentare privind activitatea miliţiei oraşului în perioada ianuarie – martie 1918, perioadă dificilă sub aspectul menţinerii ordinii şi securităţii publice, în opinia noastră, în primul rând datorită faptului că perioada coincidea cu momentele când trupele ruse de pe frontul român părăseau linia frontului în mod dezorganizat, fapt care a generat o etapă dificilă din punct de vedere al ordinii publice [4].

3. REZULTATE ŞI DISCUŢII

Pentru gestionarea ordinii şi securităţii publice în oraşul Chişinău, pentru fiecare 24 de ore era numit responsabil un şef de sector, care înregistra şi raporta toate cazurile şi măsurile întreprinse de miliţieni în toate cele 5 sectoare de miliţie şefului miliţiei orăşeneşti. De menţionat este că şefii de sectoare intrau în serviciu pe rând, după ordinea sectoarelor - de la 1 la 5.

ident. [2] Each sector's section chief, also referred to as the senior militiaman, was responsible for this log.

The militia also had economic responsibilities, primarily ensuring compliance with trade laws. They were tasked with preventing the sale of illegal alcoholic beverages and unregistered goods. In cases of noncompliance, militiamen were authorized to confiscate detected merchandise.

In the Field of Criminal Investigation and Arrest

The Chişinău City Militia had a specialized division called the Judicial Militia [3], which operated independently of the city's general militia. This judicial unit had its own organizational structure, led by a chief who was subordinate to the head of the Chişinău City Militia according to regulations. Regarding its activities, judicial militiamen often collaborated with the general city militia to organize patrols in areas with high crime rates.

To provide a clear representation of the Chişinău City Militia's activities, this study aimed to detail the direct actions undertaken by militiamen daily. Only by presenting such specifics can a comprehensive picture of the institution's operations be conveyed.

In this context, the research uncovered a series of documentary records about the militia's activities during the period January–March 1918—a time marked by significant challenges to maintaining public order and security. These challenges were largely attributed to the disorganized withdrawal of Russian troops from the Romanian front, creating a critical phase for public order. [4]

3. RESULTS AND DISCUSSIONS

To manage public order and security in the city of Chişinău, a sector chief was appointed every 24 hours. This individual was responsible for recording and reporting all incidents and measures taken by the militiamen across all five sectors to the head of the Chişinău City Militia. Sector chiefs assumed their duties in rotation, following the sequence of sectors from 1 to 5.

Before presenting the reports, it is worth noting an order issued by the head of the Chişinău City Militia, No. 27, dated January 28,

Înainte de a trece la prezentarea rapoartelor, observăm în baza ordinului şefului miliţiei oraşului Chişinău cu numărul 27, din 28 ianuarie 1918 [5], în care menţionau persoanele care vor intra în serviciu pe data de 29 ianuarie 1918. Observăm că şeful miliţiei oraşului Chişinău era aceeaşi persoană, F. F. Dutkevici, identificată de către noi în raportul din septembrie 1917, fapt care ne duce la ideea că, în pofida schimbărilor politice survenite în regiune, structura şi personalul miliţiei au rămas practic aceleaşi. Cât priveşte persoana responsabilă de ordinea în oraş, pe 24 ore, care intra în serviciu pentru data de 29 ianuarie 1918, îl amintim pe şeful sectorului IV al miliţiei orăşeneşti, care, după cum observăm, era L. I. Pankatiev, fost adjunct al şefului de sector nr. IV în perioada anului 1917.

Primul raport de activitate pe 24 ore, pe care îl înregistrăm în cadrul miliţiei oraşului Chişinău, este cel al şefului sectorului IV din data de 29 ianuarie 1918 [6]. În baza lui aflăm următoarele date: în **sectorul I** în timpul serviciului nu s-a înregistrat nicio încălcare a ordinii publice sau a reglementărilor juridice. În **sectorul II** avem înregistrate următoarele date: locuitorul oraşului, Iank Umanschi, domiciliat pe strada Smith, nr. 33, anunţa structurile miliţieneşti că nişte necunoscuţi i-au furat trăsura, care, conform pieţei, avea preţul de 350 ruble. Pe lângă cazul dat, în raza sectorului se menţiona şi un incendiu la locuitoarea Avruma Tolmaz, domiciliată pe str. Armenească, nr. 57, în urma căruia s-au înregistrat pierderi în sumă de 5000 ruble [7]. **Sectorul III:** miliţianul cu numele de familie Şepinski a furat de la miliţianul-cavalerist din acelaşi sector 240 de ruble. Şepinski, conform datelor, a fost arestat şi deferit justiţiei. Proprietarul hotelului European, Haim Kligher, anunţa miliţienii sectorului 3 că în hotel au intrat 3 persoane necunoscute şi i-au furat portofelul în care avea 1600 ruble. Ancheta se desfăşoară. **Sectorul IV:** pe timpul nopţii un număr de atacatori au intrat în magazinul „O-va potrebiteley prof. soyuzov". aflat pe str. Harlampievsk nr. 46, şi au furat marfă în sumă de 3228 ruble; în noaptea spre 29 ianuarie pe str. Irinopolsk a fost reţinut în timpul efectuării furtului un necunoscut, prezentându-se ca Ivan Iniamin, soldat din regimentul 135, ancheta se desfăşoară; şeful depozitului nr. 7 al armatei a 4-a, plutonierul Iacobaş, anunţa miliţia la 3 noaptea că la intersecţia străzilor Alexandrovskaia şi Armenească a fost

1918 [5], which listed the personnel scheduled for duty on January 29, 1918. This document reveals that the head of the Chişinău City Militia was still F. F. Dutkevici, who was also mentioned in a report from September 1917. This continuity indicates that despite political changes in the region, the structure and personnel of the militia remained largely unchanged.

As for the person responsible for maintaining the city's order on January 29, 1918, the records highlight the appointment of the Sector IV chief, L. I. Pankatiev. Notably, Pankatiev had previously served as the deputy chief of Sector IV in 1917. This continuity in personnel further underscores the stability within the militia's ranks during a time of regional political shifts.

The First 24-Hour Activity Report

The first documented 24-hour activity report from the Chişinău City Militia is that of the Sector IV Chief, dated January 29, 1918 [6]. The report provides the following data: **Sector I:** No violations of public order or legal regulations were reported during this period. **Sector II: Incident 1:** Resident Iank Umanschii, residing at Smith Street, No. 33, reported to the militia that unknown individuals had stolen his carriage, valued at 350 rubles based on market prices. **Incident 2:** A fire was reported at the residence of Avruma Tolmaz, located on Armenească Street, No. 57, resulting in damages estimated at 5000 rubles. [7] **Sector III: Incident 1:** A militiaman named Šepinskii stole 240 rubles from a mounted militiaman in the same sector. Šepinskii was arrested and handed over to justice. **Incident 2:** The owner of the European Hotel, Haim Kligher, informed the sector militia that three unknown individuals entered the hotel and stole his wallet containing 1600 rubles. The investigation is ongoing. **Sector IV: Incident 1:** During the night, attackers broke into the store "O-va potrebiteley prof. soyuzov" located on Harlampievsk Street, No. 46, and stole goods worth 3228 rubles. **Incident 2:** A theft attempt was intercepted on Irinopolsk Street, where an unidentified individual presenting himself as Ivan Iniamin, a soldier from the 135th Regiment, was detained. The investigation is ongoing. **Incident 3:** At 3 a.m., the chief of Warehouse No. 7 of the 4th Army, Plutonier Iacobaş, reported to the militia that at the intersection of Alexandrovskaia and Arme-

oprit de 2 soldaţi îmbrăcaţi în forme româneşti, care l-au condus până în regiunea pieţii şi i-au luat toţi banii în sumă de 7052 ruble. **Sectorul V:** nu s-a înregistrat nici un caz.

Raportul de activitate din 30 ianuarie 1918 (în serviciu - şeful sectorului V al miliţiei orăşeneşti) [8]

În **sectorul I** depistăm următoarele date: Nicolai Krupenski, domiciliat în cartierul Malina Mică, anunţa miliţia că în noaptea spre 29 ianuarie câţiva infractori i-au spart geamul locuinţei unde trăia şi i-au furat lucruri în valoare de 545 ruble. Ancheta se desfăşoară; Claudia Sacalenskaia, domiciliată în cartierul Buiucani, anunţa miliţia că i-a fost spart apartamentul din care s-au furat lucruri în valoare de 550 ruble. Ancheta se desfăşoară. **Sectorul II:** cetăţeanul Aron Fişman a fost arestat de către miliţianul Mazur la piaţă în timp ce acesta vindea haine, în speţă fiind vorba de forme oficiale. **Pe drum spre sector Aron Fişman a încercat să-i de-a mită miliţianului în sumă de 10 ruble. Miliţianul Mazur a refuzat, cetăţeanului i-a fost deschis un dosar penal;** Polina Şvarţ, domiciliată pe str. Nicolaiev nr. 89, anunţa miliţia că un necunoscut i-a furat 7 găini în suma de 70 ruble. Ancheta se desfăşoară. Locuitorul oraşului Feodor Morari a fost arestat şi dus la sectorul 2 de către miliţianul Botezatu, din motivul că acesta a fost prins în timpul patrulării cu 2 saci cu frunze de tutun. Marfa a fost confiscată. **Sectorul III:** cetăţeanul Alexandru Mardari anunţa miliţia că în timpul întoarcerii de la Dubăsari spre Chişinău, pe drum a fost atacat de 4 soldaţi, care i-au furat banii în sumă de 80 ruble şi documentele. Ancheta se desfăşoară. Israel Vacaleinic, domiciliat pe str. Gogol, anunţa organele de miliţie că servitoarea Maria Coşnicean i-a furat 480 ruble din casă; Cristea Blaj, domiciliat pe str. Pavlovsk nr.4, anunţa miliţia că i s-a furat calul şi suma de 300 ruble; Iosif Lerner, domiciliat pe str. Mincoskaia nr. 45, anunţa miliţia că necunoscuţi i-au spart lacătul magazinului, din care s-a furat marfă în sumă de 420 ruble; miliţienii Bolahonovici şi Samohvalov au arestat 2 soldaţi identificaţi ca Lazăr Ristiş şi Milan Ilici, care au furat o trăsură; Dmitrie Samsonov, domiciliat pe str. Antonov nr. 1, anunţa miliţia că necunoscuţi i-au furat lucrurile din apartament în sumă de 400 ruble; miliţienii Sevici, Bolahonovici şi Batuşanki l-au adus la sector pe cetăţeanul Beruh Ghidalevici, domiciliat pe str. Bender nr. 20, în urma neascâ Streets, he was stopped by two soldiers dressed in Romanian uniforms. They escorted him to the marketplace area and robbed him of 7052 rubles. **Sector V:**

No incidents were reported.

Activity Report from January 30, 1918. **Officer in Charge:** Sector V Chief of the Chişinău City Militia [8]. **Sector I**, **Incident 1:** Nicolai Krupenski, a resident of the Malina Mică district, reported that during the night of January 29, burglars broke the window of his residence and stole items worth 545 rubles. The investigation is ongoing. **Incident 2:** Claudia Sacalenskaia, a resident of the Buiucani district, reported that her apartment was broken into, and items worth 550 rubles were stolen. The investigation is ongoing. **Sector II**, **Incident 1:** Citizen Aron Fişman was arrested by Militiaman Mazur at the market while selling clothing, specifically official uniforms. While being escorted to the sector office, Aron Fişman attempted to bribe the officer with 10 rubles. Militiaman Mazur refused the bribe, and a criminal case was opened against Fişman. **Incident 2:** Polina Şvarţ, residing at Nicolaiev Street, No. 89, reported that an unknown individual stole seven chickens worth 70 rubles. The investigation is ongoing. **Incident 3:** Feodor Morari, a city resident, was arrested and taken to Sector II by Militiaman Botezatu after being caught during patrol with two sacks of tobacco leaves. The goods were confiscated. **Sector III, Incident 1:** Alexandru Mardari reported being attacked by four soldiers while traveling from Dubăsari to Chişinău. They stole 80 rubles and his documents. The investigation is ongoing. **Incident 2:** Israel Vacaleinic, residing on Gogol Street, reported that his servant, Maria Coşnicean, stole 480 rubles from his house. **Incident 3:** Cristea Blaj, residing at Pavlovsk Street, No. 4, reported the theft of his horse and 300 rubles. **Incident 4:** Iosif Lerner, residing at Mincoskaia Street, No. 45, reported that unknown individuals broke the lock of his store and stole goods worth 420 rubles. **Incident 5:** Militiamen Bolahonovici and Samohvalov arrested two soldiers, identified as Lazăr Ristiş and Milan Ilici, who had stolen a carriage. **Incident 6:** Dmitrie Samsonov, residing at Antonov Street, No. 1, reported the theft of items worth 400 rubles from his apartment by

depistării la acesta a 30 funți/ 13,61 kg de zahăr. **Pe drum spre sector Ghidalevici a propus miliţienilor mită în sumă de 60 ruble. Miliţienii au refuzat. Sectorul IV:** miliţianul Baman a confiscat 4 saci cu făină albă de la cetăţeanul Zeilik Chiterman. **Sectorul V:** Nicolaie Cernov, domiciliat pe str. Kiev, nr. 57, anunţă miliţia despre furtul unor haine, suma acestora fiind încă nedeterminată. Ancheta se desfăşoară.

Raportul de activitate din 31 ianuarie 1918 (în serviciu - şeful sectorului I al miliţiei orăşeneşti) [9]

Sectorul I: cazuri nu s-au înregistrat. **Sectorul II:** la sector a fost adus cetăţeanul Chiril Oleinic, care a fost prins furând o pereche de ciubote. Arestatul a fost transferat, conform reglementărilor, la sectorul 4, unde îşi are reşedinţa; Iankeş Fişman, domiciliat pe str. Mihailovskaia nr. 47, anunţa miliţia că în noaptea spre 31 ianuarie hoţii i-au spart chioşcul amplasat la intersecţia străzilor Alexandrovskaia şi Mihailovskaia şi au furat produse în sumă de 97 ruble; Maria Kaciarovskaia, domiciliată pe str. Reinsk nr. 16, anunţă miliţia că cetăţeanul Dmitrie Madji i-a furat o haină în valoare de 60 ruble; şeful unei secţii din sectorul 2 Gnatcenko, împreună cu miliţianul Botezatu, au depistat în apartamentul cetăţenilor Feodor Bordeianu şi Pelaghei Melnic 15 căldări de vin. În privinţa ambilor cetăţeni au fost întocmite procese-verbale. **Sectorul III:** miliţienii Kleiner şi Vizitiu i-au adus la sector pe cetăţenii Ivan Bejenar şi H. Tarcvil, după ce aceştia au fost prinşi cu 3 butoaie de vin în cantitatea de 16 căldări. Ancheta se desfăşoară. **Sectorul IV:** Vasilie Balan, domiciliat pe str. Voznesensk nr. 19, anunţa miliţia că nişte necunoscuţi, noaptea, au intrat în casă cu scopul de-ai fura lucrurile; fiind observaţi, hoţii au fugit. Unul dintre hoţi s-a apropiat şi l-a lovit în cap cu o armă rece. Ancheta se desfăşoară. **Sectorul V:** Amalia Curţ moştenitoarea averii decedatului Ivan Curţ, anunţa miliţia că timp de câteva luni din averea moştenită, în speţă fabrica de bere, i-au fost furate lucruri în valoare de 16000 ruble. O parte a lucrurilor furate au fost găsite de către şeful de secţie al sectorului V Policiuk, la soldatul E. Cerneavski din regimentul 21 de grăniceri. Ancheta se desfăşoară.

Raportul de activitate din 1 februarie 1918 (în serviciu - şeful sectorului II al miliţiei orăşeneşti) [10]

unknown individuals. **Incident 7:** Militiamen Sevici, Bolahonovici, and Batuşanki brought in Beruh Ghidalevici, residing at Bender Street, No. 20, after finding 30 pounds (13.61 kg) of sugar in his possession. On the way to the sector, Ghidalevici attempted to bribe the officers with 60 rubles. The militiamen refused the bribe. **Sector IV, Incident 1:** Militiaman Baman confiscated four sacks of white flour from citizen Zeilik Chiterman. **Sector V, Incident 1:** Nicolaie Cernov, residing at Kiev Street, No. 57, reported the theft of clothing. The exact value of the stolen items is yet to be determined. The investigation is ongoing.

Activity Report from January 31, 1918. Officer in Charge: Sector I Chief of the Chişinău City Militia [9] **Sector I**, No incidents were reported. **Sector II**, **Incident 1:** Citizen Chiril Oleinic was brought to the sector after being caught stealing a pair of boots. The detainee was transferred to Sector IV, where he resides, in accordance with regulations. **Incident 2:** Iankeş Fişman, residing at Mihailovskaia Street, No. 47, reported that during the night of January 31, thieves broke into his kiosk at the intersection of Alexandrovskaia and Mihailovskaia Streets, stealing goods worth 97 rubles. **Incident 3:** Maria Kaciarovskaia, residing at Reinsk Street, No. 16, reported that Dmitrie Madji stole a coat worth 60 rubles from her. **Incident 4:** Section chief Gnatcenko and Militiaman Botezatu discovered 15 barrels of wine in the apartment of citizens Feodor Bordeianu and Pelaghei Melnic. Legal proceedings were initiated against both individuals. **Sector III**, **Incident 1:** Militiamen Kleiner and Vizitiu brought citizens Ivan Bejenar and H. Tarcvil to the sector after they were caught with three barrels of wine, totaling 16 barrels in capacity. The investigation is ongoing. **Sector IV**, **Incident 1:** Vasilie Balan, residing at Voznesensk Street, No. 19, reported that during the night, unknown individuals entered his house intending to steal. Upon being discovered, the thieves fled, but one approached and struck him in the head with a blunt weapon. The investigation is ongoing. **Sector V**, **Incident 1:** Amalia Curţ, heir of the late Ivan Curţ's estate, reported that over several months, items worth 16,000 rubles had been stolen from the inherited property, specifically a brewery. Part of the stolen

Sectorul I: Şeful secţiei Buzin a depistat în casa lui Aron Batiştein 2 saci şi 10 funţi (Puduri)/4.54 kg de zahăr, 10 pachete de tutun şi 7 ft (Puduri)/, 198 litri de benzină; marfa a fost confiscată; **Sectorul II:** Gher Averbuh, domiciliat pe str. Smith nr. 41, anunţa miliţia că în noaptea spre 1 februarie i s-au furat 2 butoiaşe de miere şi 8 găini în suma totală de 900 ruble. Ancheta se desfăşoară. **Sectorul III:** Miliţianul Samohvalov l-a adus la sector pe cetăţeanul Vasilie Hadji, care vindea slănină fără acte de însoţire; miliţianul Klirfeld l-a adus la sector pe soldatul Chiril Mercurov, suspectat de furt în timp ce mergea pe stradă cu un teanc de pantaloni; miliţianul Hrupal a confiscat de la cetăţeanul Şlem Vanişet marfa în cantitate de 6 saci de făină. **Sectorul IV:** Miliţienii sectorului l-au reţinut pe hoţul Abram Menşic, care împreună cu alte persoane a înfăptuit un furt din casa cu nr. 21 de pe str. Tiobaşevsk (actualmente str. Al. Vlăhuţă). Menşic era reţinut, ceilalţi hoţi au fugit. În raza sectorului se anunţa şi despre un incendiu care a avut loc pe str. Irinopalovsk nr. 10, unde a **ars o maşină care aparţinea soldaţilor români din grupul 53.** Pierderile au fost echivalate în suma de 8000 ruble. Ancheta se desfăşoară.

De o patrulă de miliţieni a fost reţinut cetăţeanul Leontie Ţurcanu, care transporta prin oraşul Chişinău o cantitate de 19 căldări de vin şi câţiva saci cu făină. Vinul a fost distrus prin vărsarea acestuia, iar sacii cu făină transportaţi la centrul de gestionare a alimentelor. **Sectorul V:** Proprietarul morii de făină, amplasată pe şoseaua Hânceşti nr. 44, Greş Frenkel, anunţa miliţia că pe timpul nopţii din moară i s-au furat făină în sumă de 3500 ruble. Ancheta se desfăşoară. Cetăţeanul Iţek Veiner, domiciliat pe str. Kirovsk nr. 19, anunţa miliţia că în casa arendată de către acesta **au intrat soldaţi români şi i-au tăiat toţi pomii fructiferi, după care i-au scos de la ferestrele de la casă 2 rame.** Pierderile evaluate la suma de 300 ruble. Ancheta se desfăşoară. Miliţianul Sikorschi i-a adus la sector pe cetăţenii A. Delinik şi D. Suvoriv, care transportau prin oraş produse alimentare. **Pe drum spre sector miliţianului i s-a propus mită în sumă 3 ruble. Miliţianul a refuzat.** La finalul raportului avem înregistrată şi o activitate din partea **Miliţiei Juridice**: Miliţienii au reţinut hoţii cu numele de familie Şcola, Kubov, Alekseiv şi conlocuitorii lor din apartament cu numele de Şovganu şi Burlac. La

goods was recovered by Section Chief Policiuk, found in possession of soldier E. Cerneavsk of the 21st Border Regiment. The investigation is ongoing.

Activity Report from February 1, 1918

Officer in Charge: Sector II Chief of the Chişinău City Militia [10] **Sector I, Incident 1:** Section Chief Buzin discovered in Aron Batiştein's house two sacks and 10 pounds (4.54 kg) of sugar, 10 packs of tobacco, and seven pounds (198 liters) of gasoline. The goods were confiscated. **Sector II**, **Incident 1:** Gher Averbuh, residing at Smith Street, No. 41, reported that during the night of February 1, two barrels of honey and eight chickens, valued at a total of 900 rubles, were stolen. The investigation is ongoing. **Sector III**, **Incident 1:** Militiaman Samohvalov brought to the sector Vasilie Hadji, who was selling bacon without proper documentation., **Incident 2:** Militiaman Klirfeld brought to the sector a soldier, Chiril Mercurov, suspected of theft while walking with a bundle of pants., **Incident 3:** Militiaman Hrupal confiscated six sacks of flour from citizen Şlem Vanişet. **Sector IV**, **Incident 1:** Sector militiamen detained Abram Menşic, who, along with other individuals, committed a theft at house No. 21 on Tiobaşevsk Street (now Al. Vlăhuţă Street). Menşic was detained, while the other thieves escaped. **Incident 2:** A fire was reported on Irinopalovsk Street, No. 10, where a vehicle belonging to Romanian soldiers from Group 53 burned. The losses were estimated at 8000 rubles. The investigation is ongoing. **Incident 3:** A patrol detained citizen Leontie Ţurcanu, who was transporting 19 barrels of wine and several sacks of flour through the city. The wine was destroyed by pouring it out, and the sacks of flour were sent to the food management center. **Sector V**, **Incident 1:** Greş Frenkel, owner of a flour mill located on Hânceşti Road, No. 44, reported that during the night, flour worth 3500 rubles was stolen from the mill. The investigation is ongoing. **Incident 2:** Citizen Iţek Veiner, residing at Kirovsk Street, No. 19, reported that Romanian soldiers entered the house he rented, cut down all his fruit trees, and removed two window frames from the house. The losses were valued at 300 rubles. The investigation is ongoing. **Incident 3:** Militiaman Sikorschii brought citizens A. Delin-

domiciliul acestora s-au găsit o serie de obiecte furate. Ancheta se desfăşoară.

Raportul de activitate din 2 februarie 1918 (în serviciu - şeful sectorului III al miliţiei orăşeneşti) [11]

Sectorul I: Alexandru Kirilov, domiciliat pe str. Gostinnaia nr. 41, anunţa miliţia că cetăţeanul Ecaterina Kalina i-a furat un reticul de argint în sumă de 600 ruble. **Sectorul II:** Mihail Ţâgank anunţa miliţia că de la piaţa unde vinde s-au furat 2 perechi de bocani în sumă de 20 ruble. Suspectat de furt, a fost arestat cetăţeanul Azril Benia. Şeful spitalului nr. 46, Vasile Popov, anunţa miliţia despre furtul lucrurilor din spital în valoare de 1500 ruble. Suspectat de furt a fost soldatul David Zafta, care se afla în acelaşi spital. Iank Umanschi, domiciliat pe strada Smith, nr. 33, anunţa miliţia că şi-a recunoscut trăsura furată cu câteva zile în urmă la cetăţeanul Gazin. Ancheta se desfăşoară. **Sectorul III:** cazuri suspecte nu s-au înregistrat. Sectorul IV: Miliţianul Basman l-a reţinut pe cetăţeanul Aba Teper, cu 22 bucăţi de încălţăminte din piele. **Pe drum spre sector Teper a încercat să dea miliţianului mită în suma de 50 ruble. Miliţianul a refuzat.** Tot de către miliţianul Basman au fost confiscate de la un copil, pe stradă, 14 funţi/ 6, 35 kg de tutun. **Sectorul V:** Miliţianul Brekov l-a adus la sector pe cetăţeanul Srul Şehterman, care a încercat să scoată din oraş 2 saci cu marfă manufacturieră. **Pe drum spre sector miliţianului i s-a propus mită în sumă de 20 ruble. Miliţianul a refuzat mita.** Marfa a fost confiscată. Miliţianul Raşcu l-a adus la sector pe cetăţeanul Vladimir Muntean, pentru a-i verifica identitatea după ce acesta a fost întâlnit pe stradă fără documente.

Raportul de activitate din 3 februarie 1918 (în serviciu - şeful sectorului IV al miliţiei orăşeneşti) [12]

Sectorul I: Ludmila Duca anunţa miliţia că din apartamentul unde locuieşte i s-au furat lucruri în valoare de 155 ruble; miliţianul Cucikam l-a reţinut în cartierul Sculeni pe cetăţeanul Nicolae Stratulat, care ducea 2 trăsuri cu carte; marfa a fost confiscată şi transmisă Administraţiei alimentare. Directorul şcolii de tip internat, Iulia Fediukina, anunţa miliţia că de pe teritoriul internatului i-a fost furat portofelul în care avea suma de 895 ruble şi câteva documente. **Sectorul II:** Tihon Ignatcenko, domiciliat pe str. Armenească nr.32, anunţa miliik and D. Suvoriv to the sector after they were found transporting food products. On the way to the sector, Sikorschii was offered a bribe of 3 rubles, which he refused. **Judicial Militia Activity**, **Incident 1:** Judicial militiamen arrested thieves with the surnames Şcola, Kubov, and Alekseiv, along with their apartment associates Şovganu and Burlac. A series of stolen goods were discovered at their residence. The investigation is ongoing.

Activity Report from February 2, 1918 Officer in Charge: Sector III Chief of the Chişinău City Militia [11]

Sector I, Incident 1: Alexandru Kirilov, residing at Gostinnaia Street, No. 41, reported to the militia that Ecaterina Kalina stole a silver handbag worth 600 rubles from him. **Sector II, Incident 1:** Mihail Ţâgank reported to the militia that two pairs of boots worth 20 rubles were stolen from the market where he sells. Azril Benia was arrested as the theft suspect. **Incident 2:** Vasile Popov, head of Hospital No. 46, reported the theft of items worth 1500 rubles from the hospital. Soldier David Zafta, who was also in the hospital, was identified as the theft suspect. **Incident 3:** Iank Umanschii, residing at Smith Street, No. 33, reported recognizing his stolen carriage, missing for several days, in the possession of a citizen named Gazin. The investigation is ongoing. **Sector III,** No incidents were reported. **Sector IV, Incident 1:** Militiaman Basman detained citizen Aba Teper, who was found with 22 pieces of leather footwear. On the way to the sector, Teper attempted to bribe Basman with 50 rubles, but the officer refused. **Incident 2:** Militiaman Basman also confiscated 14 pounds (6.35 kg) of tobacco from a child on the street.

Sector V, Incident 1: Militiaman Brekov brought citizen Srul Şehterman to the sector after he attempted to remove two sacks of manufactured goods from the city. Şehterman offered a 20-ruble bribe, which Brekov refused. The goods were confiscated. **Incident 2:** Militiaman Raşcu brought citizen Vladimir Muntean to the sector for identity verification after encountering him on the street without documents.

Activity Report from February 3, 1918 Officer in Charge: Sector IV Chief of the Chişinău City Militia [12]

ţia că i s-a furat portofelul în care avea 260 ruble. În cadrul sectorului s-a înregistrat şi un caz de incendiu la cetăţeanul Iankel Godidenştein, căruia i-a fost incendiat apartamentul de pe str. Armenească nr. 82, pierderile estimate la 4000 ruble. **Sectorul III:** Cetăţeanul Blaz Ţanabi, domiciliat pe aleea Gluh nr. 9, anunţa miliţia că, aflându-se la piaţă, i-a fost furat portofelul în care avea 15 ruble şi unele documente. **Sectoul IV:** Andrei Botezatu, domiciliat pe str. Voznеţk nr. 59, anunţa miliţia că hoţii i-au furat din casă lucruri în valoare de 162 ruble; miliţianul Basman l-a reţinut pe cetăţeanul Gherşa Gheiman, confiscându-i 1250 de ţigări pe care le deţinea ilegal. **Sectorul V:** Miliţienii sectorului au confiscat de la cetăţeanul Zinovia Spelev, domiciliată pe str. Guţulevsc nr. 48, 8 căldări de vin; cetăţeanul Vasilie Felestinskii anunţă miliţia că soţia sa Lucreţia, împreună cu amantul Grigorie Dogaev, au intrat în apartament, deteriorând lacătul, şi i-au furat obiecte în valoare de 1295 ruble. Ancheta se desfăşoară.

Raportul de activitate din 4 februarie 1918 (în serviciu - şeful sectorului V al miliţiei orăşeneşti) [13]

Sectorul I: Andrei Vasiliu, domiciliat pe str. Gospitalnaia nr. 2, anunţa miliţia că locuitorii satului Budei, începând cu 11 decembrie 1917, îi jefuiesc casa din sat. Cetăţeanul, totodată, îi acuză de jaf pe Rodion Baldaga, care a fost prins de către el cu trăsura furată;. Ana Şreider, domiciliată pe aleea Fontanaia nr. 2, anunţa miliţia că în ziua de 2 februarie din apartament i-au fost sustrase 2 inele de aur în sumă de 1500 ruble. Ancheta se desfăşoară. **Sectorul II:** Agafon Streapcev, domiciliat pe str. Sviacinoi nr. 29, anunţa miliţia că hoţii i-au furat din apartament 115 ruble. **Sectoul III:** Maria Madan anunţa miliţia că cetăţeanul Feodor Nicolaievici a furat de la ea 1800 ruble. Ancheta se desfăşoară.

Starostele casei de rugăciuni aflată pe str. Harlampievsk nr. 71, Greş Kogani, anunţă miliţia că cetăţenii Iţek Freneli, Duvid Neidelman şi Iţek Abramson au furat din casa de rugăciuni circa 90 de sfeşnice în sumă de 2000 ruble; Ivan Corotenka, domiciliat în cartierul Poşta Veche, anunţa miliţia că i s-au furat 2 cai. Ancheta se desfăşoară. Pe lângă cele menţionate, în sectorul 3 se înregistrează şi un incendiu pe str. Petropalovsk nr. 121. **Sectorul IV:** De către miliţianul de serviciu a fost arestat cetăţeanul

Sector I, **Incident 1:** Ludmila Duca reported that items worth 155 rubles were stolen from her apartment. **Incident 2:** Militiaman Cucikam detained citizen Nicolaie Stratulat in the Sculeni area while transporting two carriages loaded with goods. The goods were confiscated and handed over to the Food Administration. **Incident 3:** Iulia Fediukina, director of a boarding school, reported that her wallet containing 895 rubles and several documents was stolen from the school premises. **Sector II**, **Incident 1:** Tihon Ignatcenko, residing at Armenească Street, No. 32, reported the theft of his wallet containing 260 rubles. **Incident 2:** A fire was reported at the residence of Iankel Godidenştein on Armenească Street, No. 82. The fire destroyed the apartment, with losses estimated at 4000 rubles. **Sector III**, **Incident 1:** Citizen Blaz Ţanabi, residing at Gluh Alley, No. 9, reported that his wallet containing 15 rubles and some documents was stolen while he was at the market. **Sector IV**, **Incident 1:** Andrei Botezatu, residing at Voznеţk Street, No. 59, reported that thieves stole items worth 162 rubles from his house. **Incident 2:** Militiaman Basman detained citizen Gherşa Gheiman and confiscated 1250 illegally held cigarettes from him. **Sector V**, **Incident 1:** Militiamen from the sector confiscated eight barrels of wine from citizen Zinovia Spelev, residing at Guţulevsc Street, No. 48. **Incident 2:** Citizen Vasilie Felestinskii reported that his wife, Lucreţia, together with her lover, Grigorie Dogaev, broke into his apartment by damaging the lock and stole items worth 1295 rubles. The investigation is ongoing.

Activity Report from February 4, 1918 Officer in Charge: Sector V Chief of the Chişinău City Militia [13]

Sector I, Incident 1: Andrei Vasiliu, residing at Gospitalnaia Street, No. 2, reported that residents of the village of Budei had been robbing his house in the village since December 11, 1917. He accused Rodion Baldaga of theft, claiming to have caught him with a stolen carriage. **Incident 2:** Ana Şreider, residing at Fontannaia Alley, No. 2, reported that on February 2, two gold rings worth 1500 rubles were stolen from her apartment. The investigation is ongoing. **Sector II, Incident 1:** Agafon Streapcev, residing at Sviacinoi Street, No.

Alexandru Rânciu, care avea la el 8 căldări de vin. **Sectorul V:** cazuri suspecte nu s-au înregistrat.

Raportul de activitate din 5 februarie 1918 (în serviciu - şeful sectorului I al miliţiei orăşeneşti) [14]

Sectorul I: cazuri suspecte nu s-au înregistrat. **Sectorul II:** cazuri suspecte nu s-au înregistrat. **Sectorul III:** Miliţianul Kaşprov a adus la sector o trăsură, pe care au încercat să o jefuiască 2 soldaţi. Văzându-l pe miliţian, soldaţii au lăsat trăsura şi au fugit. **Sectorul IV:** Cetăţeanul Pavel Melnikov anunţa miliţia că în noaptea spre 4 februarie i s-au furat 2 cai, un furgon şi lucruri din casă, toate în valoare de 1150 ruble. **Sectorul V:** Maria Ţuguţkaia, domiciliată în casa personală de pe drumul Băcioiului, anunţă miliţia că pe la orele 10 dimineaţa 4 necunoscuţi înarmaţi cu revolvere au intrat în casă şi i-au cerut toţi banii. **Hoţii au încercat să o spânzure pentru a se supune cerinţelor lor, dar, neobţinând niciun rezultat, au furat diferite lucruri din casă şi au plecat.** Ancheta se desfăşoară.

Analiza activităţii miliţiei din oraşul Chişinău

În baza datelor documentare de arhivă, am reuşit să aducem în cercetarea noastră situaţia reală din Chişinău în 1918. În baza unor rapoarte zilnice, dar şi în baza datelor statistice lunare ale activităţii miliţiei vom face o analiză a activităţii stucturii de interne din capitala Republicii Democratice Moldoveneşti.

Sectorul I. Îl identificăm localizat pe aleea Kolodeznâi nr. 9. Conform datelor din 22 iulie 1992, str-la Kolodeznâi este redenumită în str. A. Corobceanu până în prezent.

Sectorul I al Miliţiei Orăşeneşti din Chişinău se remarcă printr-o activitate relativ redusă în ceea ce priveşte înregistrarea infracţiunilor şi a incidentelor. În perioada analizată, rapoartele zilnice şi datele statistice oferă o imagine clară asupra activităţii şi eficienţei acestui sector.

Conform datelor statistice lunare, menţionăm:

Ianuarie 1918. Sectorul I a deschis 772 dosare. La nivelul întregului oraş Chişinău, din cele 3910 dosare deschise, doar 325 dosare au rămas nerezolvate, indicând o reuşită bună a miliţiei. **Februarie 1918.** Sectorul I a deschis 29, reported that thieves stole 115 rubles from his apartment. **Sector III, Incident 1:** Maria Madan reported that Feodor Nicolaievici stole 1800 rubles from her. The investigation is ongoing. **Incident 2:** Greş Kogani, the overseer of a prayer house on Harlampievsk Street, No. 71, reported that citizens Iţek Freneli, Duvid Neidelman, and Iţek Abramson stole approximately 90 candlesticks worth 2000 rubles from the prayer house. **Incident 3:** Ivan Corotenka, residing in the Poştei Vechi region, reported that two horses were stolen from him. The investigation is ongoing. **Incident 4:** A fire was reported at Petropalovsk Street, No. 121. **Sector IV Incident 1:** Militiaman on duty arrested Alexandru Rânciu, who was found with eight barrels of wine. **Sector V** No incidents were reported.

Activity Report from February 5, 1918 Officer in Charge: Sector I Chief of the Chişinău City Militia [14]

Sector I, No incidents were reported. **Sector II,** No incidents were reported. **Sector III, Incident 1:** Militiaman Kaşprov brought a carriage to the sector that two soldiers had attempted to steal. Upon seeing the militiaman, the soldiers abandoned the carriage and fled. **Sector IV, Incident 1:** Citizen Pavel Melnikov reported that during the night of February 4, two horses, a cart, and household items worth 1150 rubles were stolen from him. **Sector V, Incident 1:** Maria Ţuguţkaia, residing in her personal house on Băcioi Road, reported that at around 10 a.m., four armed individuals with revolvers entered her house and demanded all her money. When she resisted, the thieves attempted to hang her to force compliance. Failing to achieve their objective, they stole various items from the house and fled. The investigation is ongoing.

Analysis of the Activity of the Chişinău Militia

Based on archival documentary data, this research provides an accurate depiction of the situation in Chişinău in 1918. Using daily reports as well as monthly statistical data, the activity of the internal structure of the capital of the Moldovan Democratic Republic is analyzed for clarity and efficiency.

Sector I was located at Kolodeznâi Alley,

828 dosare. La nivelul întregului oraș, din 4412 dosare deschise, doar 279 au rămas nerezolvate, ceea ce arată o eficiență crescută a activității miliției. **Martie 1918.** Sectorul I a deschis 1016 dosare. La nivelul întregului oraș, din cele 5030 dosare, doar 225 au rămas deschise, sugerând o îmbunătățire continuă a activității miliției.

Concluzii

Sectorul I al Miliției Orășenești din Chișinău prezintă o activitate moderată, cu un număr relativ scăzut de infracțiuni raportate, comparativ cu alte sectoare. Eficiența acestui sector este reflectată printr-un număr considerabil de dosare rezolvate cu succes, contribuind la menținerea ordinii și siguranței publice. În general, miliția orașului Chișinău a demonstrat o capacitate eficientă de a gestiona și soluționa infracțiunile înregistrate în perioada analizată.

Sectorul II, amplasat pe str. Leova, la intersecție cu str. Armenească (astăzi str. Leova o identidicăm sub numele de str. A. Sciusev, iar srt. Armenească a rămas aceeași). Sectorul II al Miliției Orășenești din Chișinău s-a dovedit a fi unul dintre cele mai active în ceea ce privește înregistrarea infracțiunilor și intervențiile milițienilor. Datele analizate din rapoartele zilnice și statistice oferă o imagine detaliată a situației din acest sector.

Sectorul II al miliției a fost unul dintre cele mai active în această perioadă, raportând un număr semnificativ de infracțiuni și intervenții. Această lucrare analizează activitatea sectorului II în primele trei luni ale anului 1918, oferind o privire asupra cazurilor înregistrate și a eficienței structurii în combaterea criminalității.

În ianuarie 1918, Sectorul II a înregistrat 1434 dosare, ceea ce îl face sectorul cu cele mai multe activități infracționale din oraș. Comparativ, Sectorul I a înregistrat doar 772 dosare, iar Sectorul III - 267 dosare. Această discrepanță indică o activitate infracțională semnificativă în Sectorul II, necesitând o prezență mai intensă a miliției în zonă. Sectorul II a continuat să domine din punct de vedere al infracțiunilor, cu 1522 dosare deschise în februarie 1918. Deși numărul dosarelor a crescut și în alte sectoare (Sectorul I a avut 828 dosare, Sectorul III - 617 dosare), Sectorul II a rămas în centrul contracarării acțiunilor ilegale. Aceasta reflectă atât gravitatea problemelor de ordine publică din

No. 9 (renamed A. Corobceanu Street on July 22, 1992). Sector I of the Chișinău City Militia was characterized by relatively low levels of reported crimes and incidents. The daily reports and statistical data for the period offer a clear view of the activity and effectiveness of this sector. **Monthly Statistical Data: January 1918**, Sector I opened 772 cases. Across Chișinău, a total of 3910 cases were opened, with only 325 remaining unresolved, indicating a good success rate for the militia. **February 1918**, Sector I opened 828 cases. Across the city, 4412 cases were opened, with only 279 unresolved, reflecting increased efficiency of the militia. **March 1918**, Sector I opened 1016 cases. Across the city, 5030 cases were opened, with only 225 remaining unresolved, suggesting continuous improvement in the militia's activities.

Conclusions:

Sector I of the Chișinău City Militia demonstrated moderate activity, with a relatively low number of reported crimes compared to other sectors. The efficiency of this sector is reflected in the substantial number of successfully closed cases, contributing to the maintenance of public order and safety. Overall, the Chișinău militia exhibited effective capabilities in managing and resolving registered crimes during the analyzed period.

Sector II Analysis

Sector II was located at the intersection of Leova Street (currently A. Sciusev Street) and Armenească Street (which retains its original name). Sector II of the Chișinău City Militia proved to be one of the most active in terms of recorded crimes and militia interventions. The analyzed daily and statistical reports provide a detailed overview of the situation in this sector. Sector II stood out as one of the most active sectors during this period, reporting a significant number of crimes and interventions. This section reviews the activities of Sector II in the first three months of 1918, providing insights into the cases recorded and the efficiency of the militia in combating crime. **Monthly Statistical Data: January 1918**, Sector II recorded 1434 cases, the highest number of criminal activities in the city. By comparison, Sector I recorded 772 cases, and Sector III reported only 267 cases. This significant discrepancy high-

sector, cât şi eficienţa miliţiei în intervenţii şi documentarea cazurilor. În martie 1918, Sectorul II a deschis 1730 de dosare, depăşind din nou celelalte sectoare în ceea ce priveşte activitatea containfracţională. Comparativ, Sectorul I a înregistrat 1016 dosare, Sectorul III - 790 dosare, iar Sectorul IV - 1394 dosare. Această tendinţă de creştere a criminalităţii în Sectorul II sugerează o presiune constantă asupra miliţiei din acest sector pentru a menţine ordinea publică.

Concluzii

Activitatea Sectorului II al Miliţiei Orăşeneşti din Chişinău s-a remarcat prin numărul mare de infracţiuni raportate şi prin eficienţa în intervenţiile miliţieneşti. Comparativ cu alte sectoare, Sectorul II a înregistrat cele mai multe cazuri de furturi, incendii şi alte infracţiuni. Deşi activitatea infracţională a crescut şi în alte sectoare, Sectorul II a rămas un punct critic pentru menţinerea ordinii şi securităţii în oraş. Un factor important care explică această activitate intensă este numărul mare de locuitori din acest sector. Sectorul II, care includea zona str. Leova la intersecţie cu str. Armenească, avea o populaţie de 29.562 de locuitori, cel mai mare număr de rezidenţi comparativ cu celelalte sectoare din oraş. Spre exemplu, Sectorul I avea doar 12.552 de locuitori, iar Sectorul V - 18.447. Această densitate demografică a fost un factor major în creşterea numărului de infracţiuni, deoarece o populaţie mai mare creşte implicit şi riscul infracţionalităţii.

Sectorul III, amplasat pe str. Inzov, nr. 32 (din 25 iulie 1992 o identificăm în or. Chişinău sub numele de str. Colina Puşkin).

În ianuarie 1918, Sectorul III a înregistrat 267 dosare, un număr semnificativ mai mic în comparaţie cu celelalte sectoare. De exemplu, Sectorul II a avut 1434 dosare, iar Sectorul I - 772 dosare. Activitatea infracţională relativ redusă poate sugera fie o organizare mai eficientă a securităţii, fie o activitate infracţională mai scăzută în această zonă a oraşului.

În februarie 1918, activitatea Sectorului III a crescut cu 617 dosare înregistrate, ceea ce reprezintă o creştere semnificativă, comparativ cu luna precedentă. Cu toate acestea, sectorul a continuat să înregistreze mai puţine cazuri decât alte sectoare, cum ar fi Sectorul II, care a deschis 1522 dosare.

lights a high level of criminal activity in Sector II, requiring an intensified militia presence in the area. **February 1918** Sector II remained dominant in criminal activity, with 1522 cases opened. Although case numbers increased in other sectors—Sector I with 828 cases and Sector III with 617 cases—Sector II remained at the center of illegal activities. This reflects both the severity of public order issues in the sector and the militia's efficiency in intervening and documenting cases. **March 1918** Sector II opened 1730 cases, again surpassing other sectors in terms of criminal activity. For comparison, Sector I recorded 1016 cases, Sector III reported 790 cases, and Sector IV documented 1394 cases. This upward trend in crime in Sector II suggests a constant demand on the militia to maintain public order in this densely populated area.

Conclusions:

The activity of Sector II of the Chişinău City Militia was notable for its high number of reported crimes and the efficiency of its interventions. Compared to other sectors, Sector II reported the most cases of thefts, fires, and other crimes. While criminal activity increased across other sectors, Sector II remained a critical area for maintaining public order and security in the city.

A significant factor contributing to this high level of activity was the sector's large population. Sector II, including the area at the intersection of Leova and Armenească Streets, had 29,562 residents—the highest population among all city sectors. By comparison, Sector I had 12,552 residents, and Sector V had 18,447 residents. This demographic density was a major factor in the higher number of crimes, as larger populations naturally increase the potential for criminal activity.

Sector III Analysis

Sector III was located at Inzova Street, No. 32 (renamed Colina Puşkin Street on July 25, 1992). In **January 1918**, Sector III registered 267 cases, a significantly lower number compared to other sectors. For instance, Sector II recorded 1434 cases, and Sector I opened 772 cases. This relatively low level of criminal activity could suggest either more effective security organization or genuinely lower criminal activity in this area of the city. In **Febru-**

În martie 1918, Sectorul III a raportat 790 de dosare, indicând o creştere constantă a activităţii infracţionale. În comparaţie cu alte sectoare, activitatea Sectorului III rămâne moderată, fiind sub nivelul Sectorului II (1730 dosare) şi Sectorului IV (1394 dosare).

Concluzii

Sectorul III al Miliţiei Orăşeneşti din Chişinău a înregistrat o activitate moderată în perioada ianuarie-martie 1918, gestionând cazuri legate de furturi, comerţ ilicit şi fraudă. Deşi numărul infracţiunilor a fost mai mic comparativ cu alte sectoare, miliția a reușit să răspundă eficient, arestând și confiscând bunuri ilegale. Cazuri notabile, precum cel al miliţianului Şepinskii, care a fost prins furând, sau confiscarea mărfurilor ilegale, demonstrează angajamentul forţelor de ordine de a menţine ordinea și securitatea în sector. În concluzie, deşi Sectorul III a fost mai puţin activ decât Sectoarele II sau IV, miliția a continuat să asigure ordinea și să reducă activităţile ilegale în mod eficient.

Sectorul IV, amplasat pe str. Ismail, nr. 48. (strada Ismail poartă astăzi sub aceeaşi denumire).

În ianuarie 1918, sectorul IV a înregistrat 773 dosare, fiind unul dintre cele mai active sectoare din Chişinău. Comparativ, Sectorul II a avut 1434 dosare, iar Sectorul I - 772 dosare. Deşi activitatea infracţională din Sectorul IV a fost ridicată, se poate observa o gestionare eficientă a cazurilor raportate. În februarie 1918, Sectorul IV a raportat 825 dosare, o creştere moderată faţă de luna precedentă. Acest lucru reflectă o intensificare a activităţilor infracţionale, dar şi a intervenţiilor miliţiei în zonă. Comparativ, Sectorul II a continuat să domine cu 1522 dosare, dar Sectorul IV a rămas unul dintre cele mai afectate de criminalitate. În martie 1918, Sectorul IV a avut 1394 dosare, indicând o creştere semnificativă a activităţii infracţionale. Acesta a fost unul dintre cele mai mari numere de cazuri înregistrate, sugerând o provocare serioasă pentru menţinerea ordinii în această zonă.

Concluzii

Sectorul IV al Miliţiei Orăşeneşti din Chişinău a fost marcat de o activitate intensă şi diversă în primele trei luni ale anului 1918. Cazurile raportate, de la furturi și jafuri violente la confiscarea de bunuri ilegale, au subliniat

ary 1918, the activity in Sector III increased, with 617 cases registered—a significant rise compared to the previous month. However, the sector still reported fewer cases than others, such as Sector II, which opened 1522 cases. In **March 1918**, Sector III reported 790 cases, indicating a steady increase in criminal activity. Compared to other sectors, the activity level in Sector III remained moderate, with fewer cases than Sector II (1730 cases) and Sector IV (1394 cases).

Conclusions:

Sector III of the Chişinău City Militia exhibited moderate activity during January–March 1918, handling cases involving thefts, illicit trade, and fraud. Although the number of crimes was lower compared to other sectors, the militia effectively responded by arresting offenders and confiscating illegal goods. Notable cases, such as the arrest of militiaman Şepinskii for theft and the confiscation of illegal merchandise, demonstrate the dedication of law enforcement to maintaining integrity and security in the sector. In conclusion, while Sector III was less active than Sectors II or IV, the militia successfully maintained order and effectively reduced illegal activities in the area.

Sector IV Analysis

Sector IV was located at Ismail Street, No. 48, which retains the same name today. In **January 1918**, Sector IV recorded 773 cases, making it one of the most active sectors in Chişinău. By comparison, Sector II reported 1434 cases, and Sector I opened 772 cases. Despite the high level of criminal activity, the efficient handling of reported cases is notable. In **February 1918**, Sector IV reported 825 cases, a moderate increase from the previous month. This reflects both an intensification of criminal activity and the continued effective intervention of the militia. Sector II maintained the highest crime rates with 1522 cases, but Sector IV remained among the most affected areas. In **March 1918**, Sector IV recorded 1394 cases, marking a significant increase in criminal activity. This was one of the highest volumes of cases in the city, indicating serious challenges for maintaining order in the sector.

Conclusions:

Sector IV of the Chişinău City Militia experienced intense and diverse activity during

gravitatea problemelor din zonă. Deşi sectorul a înregistrat un număr mare de infracţiuni, intervenţiile rapide ale miliţiei au demonstrat un angajament puternic în menţinerea ordinii publice. Comparativ cu alte sectoare, Sectorul IV a fost mai afectat de criminalitate decât Sectorul III sau Sectorul I, dar a reuşit să gestioneze eficient majoritatea cazurilor.

Sectorul V, amplasat pe str. Bender, la intersecţie cu strada Kuznecinaia. Conform datelor, strada Bender a fost redenumită din 20 iulie 1990 în str. Tighina, iar str. Kuznecinaia - redenumită în A. Bernardazzi.

Sectorul V a înregistrat 664 dosare în luna ianuarie, ceea ce îl face unul dintre cele mai puţin active sectoare în termeni de infracţiuni raportate. Comparativ, Sectorul II a avut 1434 dosare, iar Sectorul IV - 773 dosare. Deşi activitatea infracţională a fost redusă, miliţia a reuşit să intervină eficient în cazurile raportate. În februarie, activitatea infracţională a crescut uşor, cu 620 dosare raportate în Sectorul V. Deşi numărul cazurilor rămâne sub media altor sectoare, activităţile miliţiei au implicat cazuri de jafuri organizate şi furturi din proprietăţi comerciale. Aceasta reflectă necesitatea unor măsuri suplimentare de securitate în zonele vulnerabile. În luna martie, Sectorul V a înregistrat 1100 dosare, marcând o creştere notabilă a activităţii infracţionale. Deşi sectorul nu a înregistrat la fel de multe dosare ca Sectorul II (1730 dosare) sau Sectorul IV (1394 dosare), creşterea indică o intensificare a provocărilor de securitate în zonă.

Concluzii

Sectorul V al Miliţiei Orăşeneşti din Chişinău a înregistrat un număr relativ scăzut de infracţiuni, comparativ cu alte sectoare, în perioada ianuarie-martie 1918, având 664 dosare în ianuarie, 620 dosare în februarie şi o creştere la 1100 dosare în martie. Deşi numărul cazurilor a fost mai mic, sectorul a gestionat câteva cazuri grave, precum jafuri organizate şi furturi din locuinţe şi fabrici. Un factor care a influenţat acest volum mai redus de infracţiuni este numărul mai mic de locuitori din Sectorul V. Cu 18.447 de locuitori, această zonă a fost mai puţin populată decât Sectorul II, care avea 29.562 locuitori, şi chiar decât Sectorul III (23.816 locuitori) şi Sectorul IV (23.583 locuitori). Această diferenţă de populaţie explică, în parte, de ce activitatea infracţională a fost mai redusă: deoarece o den-

the first three months of 1918. Reported cases ranged from thefts and violent robberies to the confiscation of illegal goods, underscoring the severity of issues in the area. Although the sector faced a high volume of crimes, the militia's swift interventions demonstrated a strong commitment to maintaining public order. Compared to other sectors, Sector IV was more impacted by criminal activity than Sector III or Sector I but managed to handle most cases efficiently.

Sector V Analysis

Sector V was located at the intersection of Bender Street (renamed Tighina Street on July 20, 1990) and Kuznecinoi Street (renamed A. Bernardazzi Street). In **January 1918**, Sector V recorded 664 cases, making it one of the least active sectors in terms of reported crimes. By comparison, Sector II registered 1434 cases, and Sector IV reported 773 cases. Despite the lower criminal activity, the militia effectively intervened in the reported cases. In **February 1918**, criminal activity in Sector V increased slightly, with 620 cases reported. Although the number of cases remained below the average for other sectors, the militia dealt with significant incidents, such as organized robberies and thefts from commercial properties, highlighting the need for additional security measures in vulnerable areas. In **March 1918**, Sector V recorded 1100 cases, a notable increase in criminal activity. While it did not match the numbers of Sector II (1730 cases) or Sector IV (1394 cases), the rise indicated escalating security challenges in the area.

Conclusions:

Sector V of the Chişinău City Militia reported a relatively low number of crimes compared to other sectors during the January–March 1918 period, with 664 cases in January, 620 cases in February, and an increase to 1100 cases in March. While the volume of cases was lower, the sector faced some serious incidents, including organized robberies and thefts from homes and factories. One factor contributing to the lower crime rate was the smaller population of Sector V. With 18,447 residents, the area was less densely populated than Sector II (29,562 residents), Sector III (23,816 residents), or Sector IV (23,583 residents). This lower population density partly explains the

sitate mai mică a populației tinde să genereze un număr mai mic de infracțiuni.

Cu toate acestea, cazuri precum cel al Mariei Țuguțkaia, atacată de o bandă de hoți înarmați, și furtul de la moara lui Greș Frenkel, subliniază faptul că infracțiunile din acest sector, deși mai puține, erau de o gravitate considerabilă. Intervențiile miliției, refuzul de a accepta mită și măsurile rapide de recuperare a bunurilor au consolidat securitatea zonei, contribuind la menținerea ordinii publice într-un sector mai puțin populat, dar vulnerabil.

reduced criminal activity, as fewer residents often correlate with fewer crimes.

Nevertheless, cases such as Maria Țuguțkaia being attacked by an armed gang and the theft from Greș Frenkel's mill underline that while the number of crimes was fewer, their severity was significant. The militia's effective interventions, refusal to accept bribes, and prompt recovery of stolen goods bolstered the security of the area, ensuring public order in a less populated but vulnerable sector.

Anexe
Annexes

Figura 1. Statistica dosarelor pentru luna ianuarie 1918 a miliției orășenești Chișinău
Figure 1. Statistics of Cases for January 1918 – Chișinău City Militia

SECTOR *Sector*	**DOSARE RĂMASE NEPRELUCRATE DIN DECEMNRIE 1917** *Cases Remaining Unresolved from December 1917*	**DOSARE NOI PENTRU LUNA IANUARIE 1918** *New Cases Opened in January 1918*	**DOSARE RĂMASE NEPRELUCRATE** *Cases Remaining Unresolved*
I	12	772	39
II	144	1434	119
III	222	267	108
IV	9	773	27
V	27	664	32
TOTAL/ TOTAL	**414**	**3910**	**325**

Sursa: ANA- Dag, Fond 1649; Inventar 1, Dosar 3, Vol. II, f. 296 – verso
Source: ANA- Dag, Fond 1649; Inventar 1, Dosar 3, Vol. II, f. 296 – verso.

Figura 2. Statistica dosarelor pentru luna februarie 1918 a miliției orășenești Chișinău
Figure 2. Statistics of Cases for February 1918 – Chișinău City Militia

SECTOR *Sector*	**DOSARE RĂMASE NEPRELUCRATE DIN IANUARIE 1918** *Cases Remaining Unresolved from January 1918*	**DOSARE NOI PENTRU LUNA FEBRUARIE 1918** *New Cases Opened in February 1918*	**DOSARE RĂMASE NEPRELUCRATE** *Cases Remaining Unresolved*
I	39	828	65
II	119	1522	2

III	108	617	133
IV	27	825	19
V	32	620	60
TOTAL/ TOTAL	**325**	**4412**	**279**

Sursa: ANA-Dgan, Fond 1649; Inventar 1, Dosar 3, Vol. II, f. 299 – verso
Source: ANA-Dgan, Fond 1649; Inventar 1, Dosar 3, Vol. II, f. 299 – verso.

Figura 3. Statistica dosarelor pentru luna martie 1918 a miliţiei orăşeneşti Chişinău
Figure 3. Statistics of Cases for March 1918 – Chişinău City Militia

SECTOR *Sector*	**DOSARE RĂMASE NEPRELUCRATE DIN FEBRUARIE 1918** *Cases Remaining Unresolved from February 1918*	**DOSARE NOI PENTRU LUNA MARTIE 1918** *New Cases Opened in March 1918*	**DOSARE RĂMASE NEPRELUCRATE** *Cases Remaining Unresolved*
I	65	1016	63
II	2	1730	57
III	133	790	65
IV	19	1394	22
V	28	1100	18
TOTAL/ TOTAL	**247**	**5030**	**225**

Sursa: ANA-Dgan, Fond 1649; Inventar 1, Dosar 3, Vol. II, f. 292 – verso
Source: ANA-Dgan, Fond 1649; Inventar 1, Dosar 3, Vol. II, f. 292 – verso.

Figura 4. Date din raportul privind organizarea miliţiei din oraşul Chişinău
Figure 4. Data on the Organization of the Chişinău City Militia

SECTOR *Sector*	**ADRESA** *Address*	**NUMĂRUL DE LOCUITORI** *Number of Residents*
I	**Aleea Kolodeznii nr. 9** *Kolodeznâi Alley, No. 9*	**12552**
II	**Str. Leova, la intersecţie cu str. Armenească** *Leova Street intersecting Armenească*	**29562**
III	**Str. Inzov, nr. 32** *Inzova Street, No. 32*	**23816**
IV	**Str. Ismail, nr. 48** *Ismail Street, No. 48*	**23583**
V	**Str. Bender, la intersecţie cu str. Kuznecinaia** *Bender Street intersecting Kuznecinoi*	**18447**

SEDIUL CENTRAL ***Central Office***	**Aleea Kolodeznâi, la intersecţie cu strada Lenişeva-Kutuzova** ***Kolodeznâi Alley intersecting Lenişeva-Kutuzova***	**TOTAL:** **107960 locuitori.** ***inhabitants*.**

Sursa: ANA-Dgan, Fond 1649; Inventar 1, Dosar 4, f. 65
Source: ANA-Dgan, Fond 1649; Inventar 1, Dosar 4, f. 65.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. ANA-Dgan, F. 1820, inv. 1, d. 1, f. 114.
2. ANA-Dgan, F. 1820, inv. 1, d. 1, f. 114 – v.
3. ANA-Dgan, F. 1820, inv. 1, d. 1, f. 115.
4. Vasile Harea, Basarabia pe drumul unirii: amintiri şi comentarii, Bucureşti, 1995, p. 181.
5. ANA-Dgan, F. 1649, inv. 1, d. 3, v. I. f. 4.
6. ANA-Dgan, F. 1649, inv. 1, d. 3, v. I. f. 8.7.
7. ANA-Dgan, F. 1649, inv. 1, d. 3, v. I. f. 9.
8. ANA-Dgan, F. 1649, inv. 1, d. 3, v. I. f. 11.
9. ANA-Dgan, F. 1649, inv. 1, d. 3, v. I. f. 14.
10. ANA-Dgan, F. 1649, inv. 1, d. 3, v. I. f. 17.
11. ANA-Dgan, F. 1649, inv. 1, d. 3, v. I. f. 20.
12. ANA-Dgan, F. 1649, inv. 1, d. 3, v. I. f. 24.
13. ANA-Dgan, F. 1649, inv. 1, d. 3, v. I. f. 26.
14. ANA-Dgan, F. 1649, inv. 1, d. 3, v. I. f. 30.

Despre autor:
Iulian CRIMINCEANU,
doctorand,
Şcoala doctorală Ştiinţe Umanistice,
Universitatea de Stat din Moldova,
ROR: https://ror.org/0475kvb92,
e-mail: iulian.criminceanu@gmail.com,
ORCID ID: 0009-0009-8753-4622

About the author:
Iulian CRIMINCEANU
PhD student,
Doctoral School of Humanities,
Moldova State University,
ROR:https://ror.org/0475kvb92,
e-mail: iulian.criminceanu@gmail.com,
ORCID ID: 0009-0009-8753-4622

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAŢIONALE A CĂRŢII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Anale ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova = Scientific Annals of the Academy „Stefan cel Mare" of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova / colegiul de redacţie: Iurie Larii (redactor-şef) [et al.]. – Chişinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ştefan cel Mare", 2024 – . – ISBN 978-9975-930-24-6. – ISSN 1857-0976. – E-ISSN 2953-6898.

Nr. 20: Ştiinţe juridice = Legal sciences. – 2024. – 301 p. – Rez. paral.: lb. rom., engl. – Referinţe bibliogr. la sfârşitul art. – [50] ex. – ISBN 978-9975-135-98-6.

34:378.635.5(478-25)(082)

A 48

Formatul 60x84/8.
Coli tipar conv. 34.88.
Departamentul editorial poligrafic
al Academiei „Ștefan cel Mare" a MAI
mun. Chișinău, str. Gh. Asachi 21,
MD-2009, Republica Moldova
e-mail: academia@mai.gov.md; www.academy.police.md